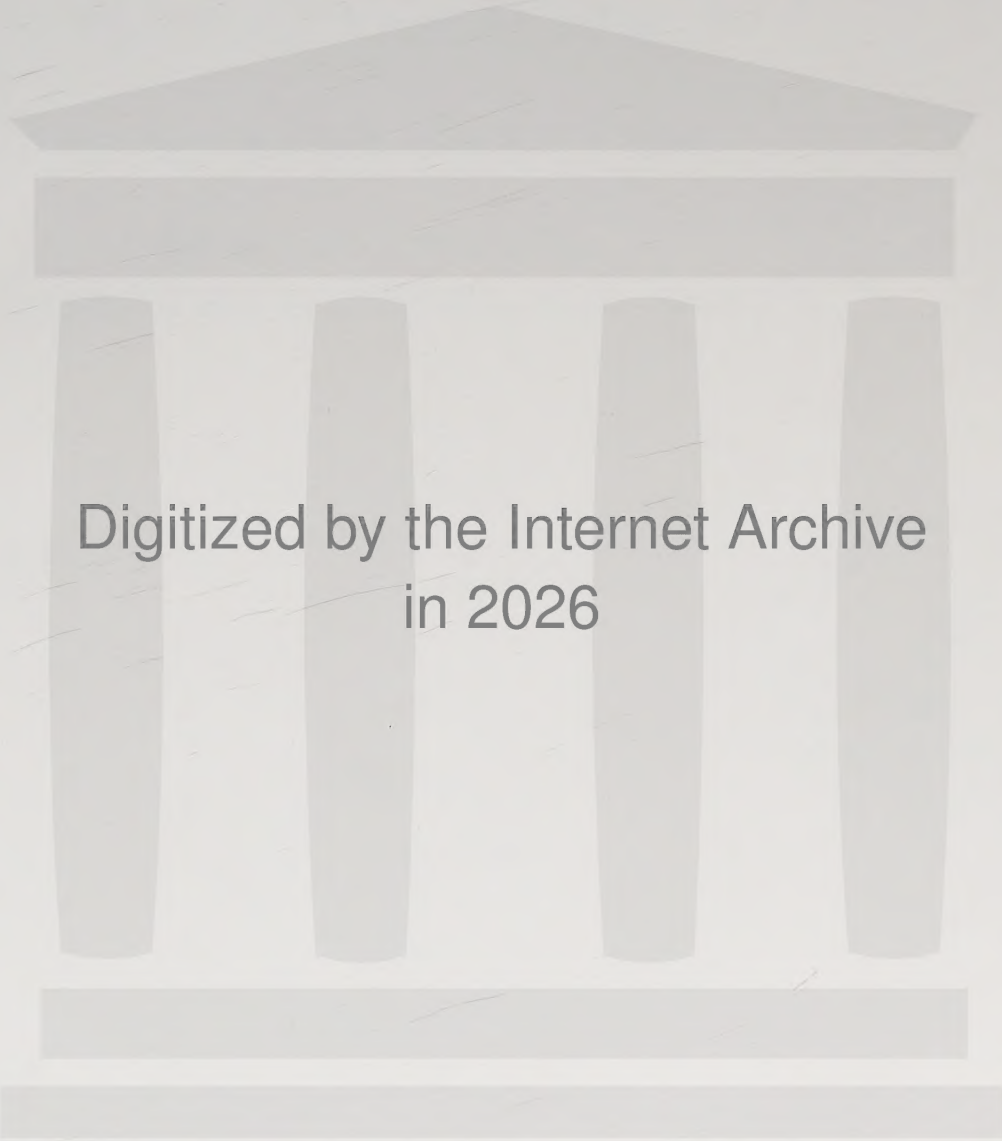

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/bwb_C0-AOX-198

Oecumenius, bp. of Tricca

THE COMPLETE COMMENTARY
OF
OECUMENIUS
ON THE APOCALYPSE

NOW PRINTED FOR THE FIRST TIME

FROM MANUSCRIPTS AT
MESSINA, ROME, SALONIKA AND ATHOS

EDITED WITH NOTES
BY
H. C. HOSKIER

ANN ARBOR
UNIVERSITY OF MICHIGAN

1928

BS
2825
A204

AUG 6 '68

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA

COPYRIGHT, 1929

By HERMAN CHARLES HOSKIER

Set up and electrotyped. Published, 1929.

All rights reserved

Norwood Press
J. S. Cushing Co. — Berwick & Smith Co.
Norwood, Mass., U.S.A.

IN AFFECTIONATE REMEMBRANCE
OF
FRANCIS W. KELSEY
AND IN GRATEFUL RECOGNITION OF HIS
ENTHUSIASM, COOPERATION AND
FRIENDLY ENCOURAGEMENT
THIS VOLUME IS
DEDICATED

PREFACE

It is a matter of satisfaction to all concerned that the material has been found and made available in order to bring to fruition this little *editio princeps* of Oecumenius' text and commentary on the Apocalypse.

My thanks are due to Professor K. Lake, and to Mr. Swain, photographer for the University of Michigan, for the photographs of the Salonika ms (203).

Thanks are also here extended to the authorities of Harvard University, through whose good offices I was enabled to obtain the photographs of the Athos ms (240).

Dr. E. S. McCartney and Professor W. E. Blake, both of the University of Michigan, have been good enough to steer the caravel (that is my 'copy') through the Press and to them I owe sincere thanks. I have, however, read the proofs throughout, and I alone assume responsibility for all defects in the text. For the major part of the punctuation, however, Professor Blake has kindly accepted the responsibility.

Wherever possible we have followed the elder Messina ms (146) — and occasionally strained a point to do so — but where it has seemed unwise or impossible, its variations will be found in the notes.

H. C. H.

CONTENTS

	PAGE
PREFACE	vii
INTRODUCTION	I
OECUMENIUS TEXT AND COMMENTARY OF THE APOCALYPSE	27
INDEX OF PASSAGES QUOTED OR ALLUDED TO BY OECUMENIUS . . .	261

AUTHORITIES AND SOURCES

- 146 = Univ. Messina 99 (Scr. 113, Greg. 146, *nov.* 2053, Sod. O^{a31}) [XII]
 Membr. 26 × 20½, fo. 139, col. 2, ll. 24
- 155 = Rom. Vat. Gr. 1426 (Scr. 155, Greg. 155, *nov.* 2062, Sod. O^{a30}) [XV]
 Chart. 34 × 23½ fo. 29 (131–159) col. 1, ll. 46. *Desunt cap.* iii–xiv.
 (Vatt. Ottob. gr. 126–127, Scr. —, Greg. —, *nov.* 1824 *et* 2062,
 Sod. O^{a61}. *Exempl. ad imit.* 155. *Incipit* vol. I, p. 544) [XVII]
- 155^A = Torin. B. I. 15, *olim* 84 Pasini (Scr. 155^A, Greg. —, *nov.* 2325, Sod.?)
Exempl. ad imit. 155.
- 122 = Rom. Chigi R. V. 33 (Scr. 122, Greg. 151, *nov.* 2058, Sod. O^{a40}) [XIV]
 Chart. 25½ × 18½, fo. 28 (44–71), col. 1, ll. 32.
- F = Athos, Pantel. 99.2 (Greg. 052) [X] (*continet* vii. 16–viii. 12)
 Membr. 29 × 23, 2 col., ll. 27.
- 38 = Rom. Vat. Gr. 579 (Scr. 38, Greg. 38, *nov.* 2020, Sod. α 1573) [XIII]
 Chart. 21 × 13, fo. 24 (22–46), col. 1, ll. 30
- 178 = Patmos 12 (Scr. 178, Greg. 178, *nov.* 2080, Sod. α 406) [XIII]
 Membr. 23½ × 15, Apoc. fo. 29, col. 1, ll. 25 *Mut.* xvii. 2–14 *et* xxii.
 16–*fin.*
- 203 = Salonika, Blat. 53 (Scr. —, Greg. —, *nov.* 1778, Sod. O^{a41}; *errat Sod. de*
numero 23 βλαταίων) [XV]
 Chart. 29 × 22, fo. 1–177, col. 1, ll. 117 (*text. et com.*)
- 240 = Athos, Pantel. 770 (Scr. —, Greg. —, *nov.* 1678, Sod. Av. 402) [XV]
 Chart. 21 × 13, fo. 334, col. 1, ll. 70 (*text. et com.*)

The text proper is indented and in bold-face. Quotations from the text repeated in the commentary and extraneous quotations are also printed in bold-face. Verse divisions follow those of Stephen's fourth edition of 1551, where they were first inserted, although longer ones had been previously introduced into the quarto Latin Bible of Pagninus (Lyons, Antonius du Ry, 1528). All references to the Psalms are of course to the Septuagint Version and its numeration.

Daggers in the text represent a doubtful reading not satisfactorily resolvable. Where Professor W. E. Blake's name appears in the notes it has reference to suggested emendations of obscure points.

INTRODUCTION

INTRODUCTION

THE Apocalypse — said to be written by the banished Seer of Patmos, or John the divine, evangelist and apostle, the *parthenos*, *makarios*, *theologos*, *hagios*, *paneuphemos*, *philos egapemenos*, or *endoxotatos* of most of the old authorities,¹ who insist on these titles in their inscriptions, prologues, and epilogues — is, not undesignedly, the crown of our Canon of Scripture.

Many books have had for their subject the probable interpretation of the visions and auditions vouchsafed to our author, but few or next to none have dealt with or tried to deal adequately with the foundation text; and this, in the present case, must be admitted to be of surpassing interest, if the book be worth considering at all.

Modern scholars are apt to insist on a similarity in terms with other Jewish apocalyptic literature, which is being studied more closely in our day than of yore. Of course, it goes without saying that such visions and auditions, if genuine, *must* partake of somewhat similar characteristics and terminology.

I

What has not been appreciated so far, perhaps, is the fact that the Apocalypse is especially exposed to the same kind of textual troubles which are so prevalent in the synoptic gospels, owing to the fact that phrases occur in repetition very frequently, so much so that ancient scribes or redactors accommodated and tried to harmonize the language throughout the book.

It is our business, therefore, to clarify the situation on behalf of the exegete and the commentator by a profound study of the letter. For this reason scholars will welcome every scrap of fresh evidence in connection with this book, as well as in connection with other New Testament documents.

¹ Here are some of the titles vouchsafed to the Seer of Patmos by the manuscripts: 'Αποκ. τοῦ εὐαγγελιστοῦ παρθένου καὶ θεολόγου, τοῦ ἁγίου παρθένου ἀποστόλου τοῦ θεολόγου, τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου, τοῦ μακαρίου ἰω· τοῦ ἀποστόλου καὶ θεολόγου, τοῦ θεολόγου τοῦ μαθητοῦ τοῦ Κυρίου, τοῦ ἁγίου ἐνδοξοτάτου παρθένου ἡγαπημένου ἐπιστηθίου, φίλου ἡγαπημένου, τοῦ πανενδόξου εὐαγγελιστοῦ, ἐπιστηθίου φίλου παρθένου, ἡγαπημένου τῷ Χριστῷ, Ἰωάννου τοῦ θεολόγου, υἱοῦ Σαλωμῆς καὶ Ζεβεδαίου θέτου δὲ υἱοῦ τῆς θεοτόκου Μαρίας καὶ υἱοῦ βροντῆς.

It is, therefore, not inappropriate to bring to public attention the text and commentary of OECUMENIUS, who flourished in the sixth and seventh centuries, and whose commentary on the Apocalypse has been missing for a long period, although some of his commentaries on other New Testament books have come down to us.

Attributed generally to the tenth century, the document, which we now publish itself gives us the correct date (preceding Andreas and Arethas), and we can now place Oecumenius, Greek Bishop of Tricca, towards the beginning of the seventh century, practically contemporary with Primasius, Latin Bishop of Adrumetum, whose text is so valuable in these studies, and of Apringius, Bishop of Beja in Portugal, who also published a commentary, but more on the order of that of Victorinus, dealing with selected passages.

In the course of our collation and review of all the documents extant of the Apocalypse, we have established one new fact bearing on these studies, which is of considerable interest. We have found that we are in a position of superiority as regards our material compared to the other books of the New Testament, because the Apocalypse — admitted somewhat late into the Canon of Scripture — was transmitted on lines independent of ecclesiastical tenets, dogmas and traditions, and is found in the middle of many Miscellanies on mystical subjects. Hence, in the midst of other groups of documents evidently transmitted in accordance with ecclesiastical type, not to say bias, we come across independent documents now and then in such miscellaneous collections, which have been preserved to us quite outside the Church and ecclesiastical influences. We have, therefore, a double line of transmission by which to check our authorities.

Now, Oecumenius occupies here a kind of middle ground. The book does not seem to have been popular to any great extent, but this may be because he is prolix, and it is not always easy to differentiate between what is text and what commentary. In the volume now before the reader this may not appear to be the case, but that is because we have been at considerable pains to make the matter clear. In the original document the commentary sweeps along without halting between the sections of text and is without the slightest mark to guide the reader as to what is text and what commentary.

However, anyone who is at all familiar with Andreas, whose commentary is terribly commonplace, will soon accord to Oecumenius a superior position in these studies. Oecumenius, although most uneven in the value of his expositions, is always vigorous, and at times very

interesting. Yet he is withal essentially a modest man. His expression is generally οἶμαι — ‘I opine’ — and not often πείθομαι, nor ἡγοῦμαι, which others use. He has a large vocabulary, although his style is anything but light and elegant, and he has a considerable knowledge of outside literature, quoting from memory certain of the ancients. He has frequent references to Josephus, but quotes the passage from him about Jesus in the usual words.

He has a profound love for the Psalms and quotes endlessly from them. For him the Psalmist is ‘the Prophet’ although on two or three occasions he calls him the Psalmist or the Singer. Paul is always ‘the wise’ or ‘the very wise,’ and towards the end he definitely accepts him as the author of the Epistle to the Hebrews.

Our index will show how fully Oecumenius quotes from Old and New Testaments. There must be nearly one thousand references in our margins.

There are numerous Pauline quotations, and the very first one, from Colossians i. 16–18, yields a strange and doctrinal variant. Here we read, in that uplifting description of Christ, not that: “He is the Head of the body of the Church,” but that: “He is the Head of the body *and* of the Church.” The addition of καί is quite new.¹ True, it is not borne out by the Athos MS (the Salonika MS is not extant in these early pages), but both the Athos and the Salonika MSS frequently referred to and followed the usual received ecclesiastical text of Scripture, and did not adhere to their Oecumenian copy in a number of places. I think we may accept such additions to the text of 146 as genuine beyond doubt.

In a later quotation of Ephesians v. 32, the second εἰς is omitted with 203, 240, BK, *Iren Tert*, etc., reading (about the great mystery) ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν.

Reverting to the matter of the authorship of the Epistle to the Hebrews on one of our early pages (commentary on Apoc. i. 16) Oecumenius quotes Hebrews iv. 12: ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ μάχαιραν δίστομον, and soon adds: ὁ ταῦτόν ἐστιν τῷ παρὰ τῷ Παύλῳ τομωτάτῃ. Now τομώτατος occurs nowhere in St. Paul’s Epistles, and the comparative only here in Hebrews.

¹ Springius, Bishop in A.D. 540, has something to say about this (on Apoc. xix. 15–16) where he remarks: “Principium Christus, fundamentum Christus, super quod Paulus architectus hedificat. Pastor bonus Christus est, qui animam suam pro suis ovibus posuit. Caput omnis principatus et potestatis Christus est. Caput Ecclesie ipse est. Unde et dicitur: ‘Caput viri Christus est [1 Cor. xi. 3], quia caput Ecclesie est.’”

In the quotations from Jude our Oecumenian MSS offer us a partial solution of a very troublesome matter. In Jude 6 we read of the angels confined in Tartarus that they were definitely reserved (τετήρηκεν): εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις. This is a contradiction in terms. For how could they be reserved for a definite day and yet be described as bearing 'everlasting' chains? The Salonika MS resolves this difficulty by writing ἰδίους for αἰδίοις on two occasions (and 240 once) and invites us therefore to read: "definitely held back for judgment of the great day *in fetters of their own forging*"! This is evidently what the Ethiopic found in its Greek foundation text, rendered by the editor in a similar circumlocution. It is quite possible that such a truer reading may have been lost very early indeed, for ἰδίους δεσμοῖς would correspond to the belief of modern psychologists or spiritualists that only our own personal bonds or fetters *can* hold us back. In this connection note that αἰδῖος is hardly a New Testament word. It is found only at Romans i. 20, and there distinctly of Godhead's power and righteousness (ἡ τε αἰδῖος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης). Also note that in the very next verse 7 in Jude πῦρος αἰωνίου is the expression for 'everlasting' or 'age-long.'

The reader is requested also to note that in Jude 6 Lucifer says simply: *vinculis eos*; the Ethiopic, always cautious, simply *ligati*, but follows with: *in diem magnam cui ipsimet subjecerunt seipsos*, and the Syriac *vinculis ignotis* (reading αἰδέσι?). Tischendorf ignores Syriac and Ethiopic here. St. Peter (ii. 4) speaks of σιροῖς or σειραῖς ζόφου παρταρώσας, and Lucian *De Luctu*: καταδεξάμενον δὲ αὐτοὺς καὶ παραλαβόντα κατέχειν δεσμοῖς ἀφύκτοις (i.e. inescapable fetters).

Perhaps the most important change in the text is in connection with another very difficult matter. I refer to the passage at Apocalypse xiii. 8 concerning "him whose name is not written in the book of life of the lamb slain from the foundation of the world." Now 146 proposes to read in the text (and confirms it in the commentary):

"in the book of life of the *ensealèd Heaven*,"

substituting τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἐσφραγισμένου for τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου. That would settle a huge difficulty. Needless to say neither 203 nor 240 follows here. This has slight importance in the text, as their textual archetype is quite different from Oecumenius' real text. (See remarks on this beyond.) The unfortunate part is that they do not repeat in the commentary, but merely substitute

καὶ τὰ ἐξῆς after the word 'book.' Note in this connection that **Σ** writes οὐρανοῦ for ἀρνίου at xxi. 27 in a similar passage, concerning those written in the book of life.

I will give in a later section the most radical variants from 'received' readings. I am calling attention to a few things here in order (if possible) to whet the reader's appetite for a thorough digest of the whole.

In my article on the Messina MS printed in the *American Journal of Philology* (July-Sept., 1913, No. 135) I have already called attention to another feature of interest, dealt with categorically by Oecumenius. It shows how the 'modernism' of one generation gives place to the 'modernism' of the succeeding cycles. At vii. 5-8, where he suppresses the sealing of the twelve tribes and has a dissertation on the Jews instead, he quotes Luke xxiii. 34 — the disputed word from the cross:

"Father forgive them, for they know not what they do,"

and declares: "although Cyril in his thirteenth book against Julian says this prayer of the Lord has no place (μὴ κεῖσθαι) in the Gospels, yet it is set forth among us (παρ' ἡμῶν δε γέ εἴρηται)"; so the textual criticism of the third or fourth century had evidently been denied in the sixth.

Oecumenius has a rich vocabulary, but is very fond of certain expressions such as ἐνανθρώπησις and ἀναστροφή of the Christ's earthly sojourn. He favors the genitive absolute: οὗ γενομένου, ἧς γενομένης, and once uses the accusative absolute: τοιούτους γεγονότας (this absolute construction is a favorite mode in Apringius' rare Latin commentary). If not exactly a purist, he is no tautologist, for, in a string of quotations, he varies thus: Ἡσαΐας φησί . . . ὁ Ψαλμωδὸς καλεῖ . . . πῇ μὲν λέγων . . . πῇ δὲ ψάλλων . . . καὶ αἰθὶς φησι . . . οὕτω γὰρ ὁ Μαλαχίας φησί . . . ὁ Ζαχαρίας προανεφώνησε . . . ᾧ συνῶδα καὶ ὁ Προφήτης . . . τούτων οὕτω προαφηγηθέντων ἐπὶ τὸ προκειμένον ἱτέον . . . ἐπειδὴ εἴρηται . . .

He thoroughly understands the value of χρηματίζω and uses it frequently. Our translators have always made a sad rendering of this pregnant word, and have at no time apprehended its value. He sometimes calls Moses "the Hierophant." His longest sections are amongst the least interesting, with the exception of his dissertation on a bodily resurrection.

Here (on xx. 13-15) he rises to great heights when discoursing

on God's five 'Great Creatures' or Primary Elements — Earth, Fire, Water, Air, and Ether — and the argument is really worthy of one of our great modern scientists, who has not only realized the indestructibility of matter, but now understands how *all* in the universe hangs together by laws of attraction and repulsion. It is not a question whether or not there is to be an universal bodily resurrection, as taught in the Church creed. He is arguing as to Universal Chemistry and the lack of any proof of the practical impossibility of bodily reaggregation, and his whole attitude here is of considerable significance. His successors are absolutely silent as to this and in Cramer one will find nothing. Thereafter, unfortunately, there is bathos, and all is commonplace to the end, the closing passage (wanting in 203, which has a substitution) being far from what one would have expected.

He has an earlier reference to the *four* Great Primary Elements (on iv. 7), where he compares the four Living Creatures to these four elements, likening

the Lion to Fire
the Ox to Earth
the Man to Air
and the Eagle to Water,

whereas Andreas likens the Lion to Mankind, τὴν Ἀνδρείαν (quoting Irenaeus: διὰ τὸ τῆς προαιωνίου τούτου βασιλείας σημαντικὸν. ἐν ἀρχῇ γὰρ εἶναι τὸν λόγον),

the Ox to Righteousness, Lawfulness, and Holiness,
the Eagle to Wisdom,
the Man to Intelligence, etc.

As regards the famous passage at xv. 6, as to whether the saints were clothed in shining *linen* fair and white, or in clear-sparkling and tenuous *jade* — λίνον or λίθον — there is absolutely no question here as to the reading which Oecumenius found in his copies. He knows nothing about λίνον, and discourses (but briefly) only upon λίθον. Here is what he says: τὸ δὲ ἐνδεδύσθαι τοὺς ἀγγέλους λίθον καθαρὸν λαμπρὸν· δείγμα τυγχάνει, τῆς τιμίας αὐτῶν καὶ καθαρᾶς καὶ φωτεινῆς καὶ εἰς τὸ καλὸν [+παγίως 203 and 240, space in 146] ἐχούσης φύσεως· ἢ ἄρα τὸν Χριστὸν ἐνεδέδυτο (ἐνεδέδυντο 203 and 240)· λίθος γὰρ ὁ Κύριος παρὰ τῆς θείας ὠνόμασται γραφῆς, ὡς παρὰ Ἡσαΐα: ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιών λίθον πολυτελεῖ

ἐκλεκτόν·¹ καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ:² λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· τοῦτον ἐνδύσασθαι [+ λέγων 203 and 240] τὸν λίθον καὶ ἡμῖν ὁ σοφώτατος Παῦλος παραινεί: ἐνδύσασθαι τὸν λίθον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν· καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας·³ ἔξω γὰρ πάσης ἐπιθυμίας ψυχοβλαβοῦς ὁ τοῦτον ἐνδεδυμένος.

That is all. To indicate the *lasting* character of our nature, although *παγίως* is missing in 146, a blank space being deliberately and most exceptionally left by the scribe. But for 203 and 240 we should not know what the word was.⁴ On the other hand (and that is why I call particular attention to this passage) his reading in Romans xiii. 14 of 'putting on *our* stone Jesus Christ' is quite unsupported *ad loc.* in our existing authorities, and 203 and 240, after writing ἐνδύσασθαι τὸν λίθον, abandon the phrase in the quotation, and write the usual text without τὸν λίθον [B and Clem. omit κύριον and write (with Goth) τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν].

The authorities for λίθον (instead of λῖνον) are still very few, and only as follows: CA 38^{ms}—203^{ms}, 48. 123^{ms} [*contra fam.* 119] 146—155, 178 (*non* 240; *non* 50, *non* 90, *male W-H et Tisch*), and against all the rest. Our MSS 203 and 240 reproduce Andreas on λῖνον, and Oecumenius on λίθον one after the other, but the conflict struck the editor of our No. 122 (Chigi R. V. 33 at Rome) so forcibly that he cut out both comments at this place.

When Oecumenius runs a string of verses in a series — and 203 and 240 have to separate them in order to fit in the respective comments of Andreas and Oecumenius — we frequently lose the latter's repetition of the verses and the confirmation of his previous text or modification of it, because it does not fit in with the scheme of these double-commentary MSS, for, just where Oecumenius repeats in his commentary, *they* come to the actual text of the verse, and cannot give it twice in the same place. Hence we are thrown back on 146 alone in a number of most important places.

Another interesting place is at ii. 20, where 203 and 240 preserve what has no doubt dropped out of 146. Here it is a question of the famous spouse Jezebel, who forsooth called herself a prophetess.

¹ Isaiah xxviii. 16, which continues: ἀκρογωνιαίον, ἔντιμον, εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὁ πιστεύων οὐ μὴ κατασχυνηθῇ.

² Psalm cxvii. 22.

³ Romans xiii. 14. Usual text: ἀλλὰ ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν κ.τ.λ.

⁴ *πλαγίως* is found in Cramer's reproduction of a combined commentary, but *παγίως* is undoubtedly correct. Observe the word in Aristotle *De caelo* Book III. ch. L. p. 668, quoted in Cudworth's *Intellectual System of the Universe*, vol. 3, pp. 102–104, notes.

The verse begins: 'Αλλ' ἔχω κατὰ σου [+ πολυ Ν Syr. S Gig. etc., + πολλὰ *fam.* 21. Prim., + ὀλιγα *text. rec.*, + ὀλιγα πολυ 59!] ὅτι The next word in our printed text is εἰς (an invention of Erasmus),¹ continuing τὴν γυναῖκα (σου) Ἰεζάβελ τὴν λέγουσαν (or ἣ λέγει) εἰαυτὴν προφήτην

For εἰς the mss read ἀφείς, ἀφῆς, or ἀφῆκας Ν Syr. S etc., but our group 38-178-203-240 all have ποθεῖς (I have reason to think that in 146 ἀφείς did not stand originally there). So the 38 group wish to read, "I have against thee the fact that thou *cherishest* thy woman Jezebel . . . , " and 203 and 240 repeat this in the commentary. Note that Tertullian alone has *teneret*. Now observe the Oecumenian commentary, which says καὶ οὐ διώκεις αὐτήν, a reproach for not "chasing her away," which is the complement of ποθεῖς of our 38 group and of Tertullian's *teneret*. Our recension says in the commentary:

ὅτι ποθεῖς τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ· καὶ οὐ διώκεις αὐτήν.

This whole verse has become mixed up in quite early days, as can be seen plainly from the alternative construction following as to teaching and deceiving. The 'Jezebel-woman' (as Eth. calls her) was to have been 'given the gate' in our vernacular.

Tertullian is quite clear. He has: . . . *Spiritus mandat habere se adversus eum quod teneret mulierem Jezabel, quae se prophetem dicit et docet atque seducit servos meos*

Primasius is quite different. He says: *Sed habeo adversus te multa, quod sinis uxorem tuam Jezabel, quae se dicit prophetam, et sinis eam docere et seducere servos meos*

It is to be noticed that Primasius has *sinis* a second time before *eam docere et seducere*, whereas *sinis* is not present the first time in Cyprian's quotation. He has the *second* *sinis* alone thus: *Habeo adversus te multa quod ^ uxorem Jezabel quae se dicit propheten sinis docere et seducere servos meos*.²

¹ In Apoc. 1 Erasmus found this: ἀλλ' ἔχω κατὰ σου, τὴν γυναῖκα *absque* ὅτι εἰς and also *absque* ὀλιγα, so that the 1 recension, aware of the difficulties which I chronicle, had either solved them by a bold omission (confirmed now by an absolute sister to Apoc. 1 which I have found), making the woman herself the object of the rebuke, or all the rest are later accommodations. Unfortunately Soden does not recognize this, giving authority for εἰς as *Ia*² (whatever that may be) and δ 600 ff. which is absurd. For δ 600 is codex 57 which has no ff. or followers, being itself notoriously derived from the printed text of Colinaeus.

² Gigas uses *dimittis* for *sinis* and Tyconius *permisisti* in one place. That our three quotations have been faithfully transmitted can be seen by the minor sidelight of Tertullian's *prophetem*, Primasius' *prophetam*, and Cyprian's *propheten* (for the Greek προφήτην or προφήτην; προφητεῖαν Ν; profetando Harl 1772; prophetissam Gigas and Vict. Tun.). Besides this Auct. Quaest. used *prophetam*, and Tyconius *propheten*, -tem and -tissam. Some mss of Cyprian give *prophetin*, and one of Primasius *prophetissam*.

Possibly the solution lies between all three, reading *ποθείς* first and *ἀφείς* second, which would then make perfect sense, and we might read:

“But I have against thee (much) in that thou *huggest to thine heart* the Jezebel-woman, who (forsooth) calls herself a prophetess, and thou *sufferest* her to teach and seduce my servants”

But, as against many of the Latins for the infinitives *docere et seducere*, all Greeks are arrayed for:

καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἑμὸνς δούλους.

This also is how Tertullian, Vict. Tun. and Auct. Quaest. read it: *Et docet et seducit*.

The Sahidic has it in participial form: ‘teaching and seducing’ (as Epiphanius: ἀπατᾶν . . . διδασκοῦσαν; Arethas: διδάσκειν καὶ πλανᾶν), and Bohairic: ‘teacher and seducing,’ clearly ruling out Primasius’ and Cyprian’s *sinis* in the second place.

The infinitives of the Latin are impossible if we substitute *ποθείς* with 203 and 240 and Tertullian in the first place, and we *must* follow the Greek cohort (plus Tertullian, Vict. Tun. Auct. Quaest.) with καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ.

Having established this, we can then accept *ποθείς* or *ἀφείς* at the beginning; either: ‘Thou *cherishest* the Jezebel-woman (instead of casting her out) . . . and she teaches and seduces,’ or: ‘Thou *sufferest* the Jezebel-woman . . . and she (forsooth) teaches and seduces.’

Primasius must have introduced the second *sinis* in order to justify the illegitimate infinitives, which have erroneously remained in the *textus receptus*.

It is clear from all this that the Patmos recension is very old. It is closely related to the 146 text in some places but not in others.

Thus (apart from 146) at

- ix. 21 we find πονηρίας for πορνείας by ✠ A 203-240 and 178
- xiii. 16 we find αὐτῷ for αὐτοῖς by ✠ 203-240 and Gig.
- xvi. 2 we find πονηρὸν for κακόν by ✠ 203-240, 178 Sah. Boh⁴.
- xviii. 9 we find ἰδῶσι for βλέπωσι by ✠ 203-240 and 178
- 12 we find βυσσινῶν for βυσσίνου by ✠ 203-240
- xx. 11 we find ἐπανῶ for ἐπι by ✠ 203-240 and 38-178, the full group
- xxi. 12 we find + αὐτῶν after ὀνόματα by ✠ 203-240 and Syr. S
- xxii. 12 we find ἀποδοθῆναι for ἀποδόναι by ✠ 203-240 and 178*, and at iv. 4 omit ἱματίους only ✠ 130 143, 178-203-240 and 200 with Arm. 4, a notable group; and
- x. 9 we have τὸ βιβλίον ✠ 127-215, 130, 146 text, 178-203-240 Copt., and note Oecumenius’ remarks on this.

As to the Minor Prophets, from whom Oecumenius quotes fairly often, he says (on iv. 5) ἐν σχήματι ἐνὸς γραφομένοι.

He sometimes favors the *e silentio* method, when (on iv. 8) he says that Isaiah and others are silent about the Seraphim, and only Ezekiel confirms the Apocalypse.

There are but few Marcan quotations in Oecumenius, which is quite usual among all the early Church Fathers. One or two quotations from outside philosophy I have been unable to trace so far.

Oecumenius has a sincere respect for his predecessors, and although he does not quote from them at length, he gives us a few scraps from Gregory, Evagrius, and Basil, and it must be considered a certainty that he has interwoven in his work many of the views expressed by them. He speaks of them in the highest terms thus: Ἀθανάσιος ὁ πάμμεγας (MS 240 has ὁ παμμέγιστος), Μεθόδιος ὁ σοφώτατος, Κύριλλος ὁ μέγας ἔργῳ καὶ λόγῳ, Ἰππόλιτος and Βασιλείος as οἱ θεσπείσιοι, Γρηγόριος ὁ θεόλογος.

Unlike Oecumenius, on the other hand Andreas sometimes quotes at length. I select the following (on xii. 1, extracted from our No. 179, a MS at Patmos of the 1 family) as a specimen from Methodius:

καλὸν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ῥημάτων τοῦ μακαρίου Μεθοδίου μνησθῆναι· ὅς φησιν ἐν τῷ λεγομένῳ συμποσίῳ ἐκ προσώπου Πρόκλῃς παρθένου οὕτως:

ἡ γυνή ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, ἔστιν ἡ ἐκκλησία· ὁ δὲ ἡμῖν ἐσθής, τοῦτο ἐκείνη φῶς· ὁ δὲ ἡμῖν χρυσὸς ἡ διαφανεὶς λίθος, τοῦτο ἐκείνη τὰ ἄστρα· ἄστρα δὲ κρείττω καὶ εὐφεγγέστερα καὶ ἐξῆς. ἐπιβέβηκε δὲ ἐπὶ σελήνης· σελήνην, τὴν πίστιν τροπικῶς ἡγοῦμαι τῶν ἀποκαθαιρομένων τὴν φθορὰν τῷ λουτρῷ, τῷ ἐκ τῆς σελήνης ἡρτεῖσθαι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν ὠδίνουσαν, καὶ ἀναγενῶσα (al. ἀναγεννώσαν) τοὺς ψυχικοὺς (al. + ἢ γοὺν σωματικοὺς) εἰς πνευματικούς, καὶ τὴν καθ' ὁμοίωσιν εἰδέαν αὐτοὺς καὶ μόρφωσιν μορφοῦσαν τοῦ Χριστοῦ. καὶ πάλιν φησὶν· οὐ χρή τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι νομίζειν τὸν γεννώμενον· πάλαι γὰρ πρὸ τῆς ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου. ὁ δὲ Ἰωάννης περὶ παρόντων καὶ μελλόντων θεσμοθετεῖ, καὶ μεθ' ἕτερα. ὥστε ἀνάγκη ὁμολογεῖν δεῖ τὴν ἐκκλησίαν εἶναι τὴν ὠδίνουσαν· καὶ γεννώσαν τοὺς ἀπολυτρομένους, ὥς φησιν ἐν Ἑσαΐᾳ τὸ πνεῦμα· πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, ἐξέφυγεν καὶ ἔτεκεν ἄρσενά. τίνα ἐξέφυγεν. ἢ πάντως τὸν δράκοντα· ἵνα γεννήσῃ τὸν ἑαδὸν (sic) ἢ νοητὴν

Σιών τὸν ἄρρενα· καὶ ἐξῆς, ὥστε ἐν ἐκάστω γεννᾶσθαι τὸν Χριστὸν νοητῶς. καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία σπαργανοὶ καὶ ὠδίνει ἄχρις ἂν ὁ Χριστὸς μορφωθῇ ἐν ἡμῖν γεννηθείς, ὅπως ἕκαστος τὸ (αἰ. τῷ) μετέχειν Χριστοῦ, Χριστὸς γένηται. ἡ ἐκκλησία τοιούτων τὸν ἥλιον τῆς διακοσύνης περιβέβληται· καὶ τὸ νομικὸν φῶς τῆς νυκτοφαοῦς σέληνης, καὶ τὴν ὡς σελήνην ἀλλοιουμένην κοσμικὴν ζωὴν ὑπὸ τοὺς πόδας κέκτηται· καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων τε καὶ ἀρετῶν περίκειται στέφανον. ὁ αὐτὸς δέ, καὶ ὡς ἐκ τῆς σελήνης ἡρτημένης τῆς ὑγρᾶς οὐσίας, δηλοῦσθαί φησι διὰ τῆς σελήνης τὸ βάπτισμα θάλασσαν τροπικῶς ὀνομαζόμενον, τοῖς μὲν ἀναγεννωμένοις σωτήριον, τοῖς δὲ δαίμοσιν, ὀλέθριον

I cite this *in extenso* as it is highly mystical, and may give us the clue to Oecumenius' reference to Christ as the 'stone' in the writings of his predecessors. This passage is often garbled and reëdited in the commentary MSS. *Vide* Cramer, pp. 352-353.

Oecumenius is meticulous at times, and goes so far as to differentiate very deliberately between the employment of βιβλίον and βιβλιδάριον, and later to explain that *three* separate and several 'books' are spoken of by the Seer.

He is at special pains several times to emphasize the difference, in the careful reporting of the great vision, between the person or thing and the similitude thereof. Thus, if the record says, "And I saw a white horse and one sitting thereon *like to* a son of man," we are to note especially that this was not the son of man but in the likeness thereof. Thus ὡς, ὡσεὶ, ὥσπερ, ὅμοιος, ὁμοίωμα are to be regarded as very deliberate. But he does not go so far, I believe, as to try to differentiate between ἤκουσα φωνῆς and ἤκουσα ὡς φωνῆς.

His quotations from memory are many, but he often gives us a verbatim report of a long passage. I have not tabulated these matters separately, but sufficient intimations will be found in the footnotes for the curious to investigate Oecumenius' leanings for themselves. The Old Testament quotations sometimes seem to vary from all the known MSS of the Septuagint.

I have omitted to mention a matter very closely connected with **Σ** (besides the passages mentioned before and to be mentioned later) viz. at Apocalypse xii. 13, where **Σ** reads **ΕΔΩΚΕΝ** for **ΕΔΙΩΞΕ**, of the pursuit of the woman by the dragon. This was supposed to be an error. In fact Tischendorf in his eighth edition took the trouble to say "**Σ**^a **ΕΞΕΔΙΩΞΕΝ**, *corrupte* **Σ**^{*} **ΕΔΩΚΕΝ**." No one thought of the imperfect, although Gigas has *persequabatur* instead of the usual *persecutus est*,

which occurs in all other MSS. I found, however, in that very remarkable document, my No. 130 (Athos *Iber.* 25: see *John Rylands' Bulletin* for January 1924) that the writer gave us the equivalent of Gigas' Latin in the Greek imperfect ἐδίωκε. Now 146 also has this in his text, and, not content with that, he repeats it in the same tense no less than three times over in his commentary. To show that there is no mistake about it, 203 and 240, in their copies of the commentary, do exactly the same (although their *text* has the conventional ἐδίωξε). Therefore it seems quite certain that **Σ** meant to convey **ΕΛΙΩΚΕΝ** also. It is thus that the examination of the later written documents becomes most fruitful and is worth all the trouble.

(A single letter in Coptic would change the tense from perfect to imperfect, but, curiously enough, no Coptic MSS of Boh or Sah according to Horner make any change from the perfect tense; but the Arabic in two words says *coepit quaerere*, which that Version cannot have invented, and suggests that some Coptic documents had it thus.¹)

For another instance of imperfect for aorist observe at xxii. 8 that 146 (text and commentary) writes ἔβλεπον for ἔβλεψα, supported by another great uncial witness A, and by one of our greatest cursives, No. 200.

Hort puts this reading of A in his margin. The expression is: καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεπον — very graphic — 'And when I heard and *was contemplating*,' bringing the imperfect into apposition with the aorist. Now this matter, small in itself if you will, has a very distinct bearing on the much-discussed question of the community of authorship between the writer of what is known as 'the Fourth Gospel'² and the Apocalypse.

We offer no opinion here on this vexed and troublesome question; but it will not be departing from our province, since, in the legitimate pursuit of knowledge, we have come across these two unusual imperfects, viz. at

xii. 13	ἐδίωκε (for ἐδίωξε)	Σ 146 text and com., 203-240 com. Gig.
xxii. 8	ἐβλεπον (for ἐβλεψα)	A 146 text and com.,

to add these supplementary remarks, belonging to the lower field of criticism.

¹ It is generally held that the Arabic derives from the Bohairic. This is quite erroneous. It has some affiliation with the Bohairic and sometimes but only occasionally goes with Boh^B, but it is often absolutely independent. A much neglected version.

² This is and always will be a misnomer, as, in the Western Order, St. Mark's Gospel occupies the fourth place.

Of all the Evangelists, St. John, or the writer of the so-called "Fourth Gospel," is the only one to use the imperfect of βλέπω (at John xiii. 22) and *also* of διώκω (at John v. 16)!

Διώκω occurs forty-four times in the New Testament. The imperfect is used four times only. Once, as above, at John v. 16, once in Acts (xxvi. 11), and twice by St. Paul (Gal. i. 13 and iv. 29).

Βλέπω and its forms occur 121 times in the New Testament, and, counting compounds, 168 times. The imperfect of βλέπω is only found at John xiii. 22 and Acts ix. 8. Of the compounds not once with ἀναβλέπω (out of 25); not with διαβλέπω (out of 3 times), while περιεβλέπετο is found at Mark v. 32 (out of 7 times). Remains ἐμβλέπω. Once only (Acts xxii. 11) do we find ἐνέβλεπον (out of 12 occasions). Add the various reading at Mark viii. 25 of ἐνέβλεπεν (for ἐνέβλεψε) by **Σ** BLD *fam.* 13, 28, and I think we have covered the ground.

So that the point raised by **Σ** A and Oecumenius in their texts of the Apocalypse, from a rather trivial appearance at first, is not without a certain interest for students and critics of the New Testament, whether they be concerned with the authorship or joint authorship of the books, with the mere grammar of the New Testament, with the vagaries of MSS and their local provenance, or merely with the methods of the Concordance.

One rather extravagant matter remains. At xxi. 12 our MS 146 deliberately writes δεκαπέντε, making fifteen gates instead of twelve. There is some confusion in this passage, owing to the differing order in which the gates at the several points of the compass are mentioned. **Σ** makes but nine gates, and so does 146 in the thirteenth verse when entering into detail! As a matter of fact our MS 80 actually does give us the 15 gates by writing:

Ἄπὸ ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, ἀπὸ βορρὰ πυλῶνες τρεῖς, ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς + καὶ ἀπὸ μεσημβρίας πυλῶνες τρεῖς!

Between **Σ** and his corrector **Σ**^a they nearly gave us fifteen gates as well.

All this has reference to transcription and its underlying lessons for the critic.

II

Having come to this point it will now be more profitable to discuss our sources and their application to the work in hand than if we had burdened our opening remarks with such details.

A technical description of the sources will be found facing page 1 of the text. We can speak of the documents here familiarly by our own numbers 146, 155, 203, and 240. (Both Soden and Lambros are ignorant of the Oecumenius feature in 240 and classify the MS under the Andreas series.¹)

No. 146, the principal MS forming the basis of our text, is a vellum MS of the twelfth century, about 26 × 21 cent., in double columns and gives me the impression, after long study, of being very early twelfth. I should not hesitate to date it 1100 by comparison with other MSS attributed to the middle or end of the eleventh century.² We have a large number of square breathings, and these interspersed in such a way as to show that the custom was passing away but lingered with the scribe. I do not find these much later than A.D. 1050 elsewhere. Then *psi* is very square. As regards iota postscript this again can be found freely in the eleventh century. We hardly ever find it with the feminine dative. Words are conjoined in a very early manner and the *ν* of *νν* is invariably tacked on to the preceding word. Enough as to date. The MS is the sole remaining example of so early a date of Oecumenius' entire running text and commentary.

No. 155 is a partial copy, as far as can be seen (on paper of the fifteenth century) of 146, and is done by a poor and careless scribe. He copied Chs. i-ii, and then only from xv to xxii. I use him occasionally where he can be relied upon to check some of the commentary readings of 146 which do not appear in 203 and 240 (as explained above). For the reason of his omission to transcribe Chs. iii to xiv, see the scribe's own note, which I have given in the footnotes at the second *λόγος*.

No. 155^A is a mere copy of 155, made after A.D. 1612.

No. 203 and No. 240 are derived from a common exemplar, but not the one used by 146. The archetypes are close but not the same. We thus have a most valuable check on our labors, for all three scribes of 146, 203, and 240 are capable and reliable copyists as well as honorable and really competent scholars, a combination somewhat rare in many Scriptoria. Both MSS are late (i.e. early fifteenth), and on paper.

¹ The uselessness of segregation in the Soden lists is seen when a MS of the whole New Testament is dealt with. If the Gospels are listed under *δ* or *ε*, into that grouping goes a MS of the Apoc., although it may be Andreas, or Arethas or Oecumenius or Maximilian. Nor are Gregory's new figures any better, for when he designates old Evan. 500 as 2000 in all the books, we have to segregate the recensions for ourselves, whereas it was just as easy to remember Evan. 500, Acts 200, Paul 180, Apoc. 75.

² Apoc. 222 (Greg. 1734) at the Laura, dated 1015, has very few if any square breathings. Many of our cursives are dated 100 years too late.

No. 203 is beautifully written, but has to be read carefully. It is probably *early* fifteenth century.

No. 240 is horribly written, badly photographed, and almost completely in abbreviated cursive. I have had to read every word of it, and can testify that the scribe is thoroughly trustworthy and never makes a mistake in a difficult or unusual or outlandishly long word. I call this hand also fifteenth century, but Gregory classes him as fourteenth.

No. 122 I do not use for this study. It is the only remaining copy of this series which furnishes us with the Oecumenian commentary together with that of Andreas, as the scribes worked in both commentaries. I have collated the text long since in Rome from the original, thanks to Prince Chigi's courtesy, but as I found that on xv. 6, where there is conflict between the two commentaries as to *λίθον* and *λῶνον*, the copyist left out *both*, I cannot regard him as reliable, and besides, the MS is written by three different scribes.

I must now insist on a point which may be lost sight of by the reader. The actual *text* used by Oecumenius is only to be found in 146. That of 203 and 240 is quite different and falls into the well-defined group of

F 38-178-203-240,

although they have unusual points in common in places. It is what I call the Patmos text, because F is only a fragment, and 178 (a non-commentary MS of the twelfth century) is still at Patmos¹ and is the major document, as it were, of the group, as it is older than 203 and 240 and has no commentary, which might have had a reflex action on its text. Unfortunately 178 has two small gaps. But fortunately these are filled out for us by both 203 and 240, and certain readings in these lacunae, being found only in the great uncial document **Σ**, at once stamp this recension as particularly valuable. One passage occurs at xvii. 2, where **Σ** alone was found to have *ἐποίησαν πορνίαν* for *ἐπόρνευσαν*. This is now confirmed by both MSS 203 and 240. The other is quite at the end. In xxii. 20 before *ναί*, or rather after *ταῦτα*, is found in **Σ** the addition of the word *ΕΙΝΑΙ*. Some have thought this was due to confusion of a double *ΝΑΙ*. Not so; for both MSS 203 and 240 have it. The phrase is:

Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα · ναί, ἔρχομαι ταχύ · ἀμὴν ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ.

¹ See my article on this MS in the *John Rylands' Bulletin* for July, 1924.

By adding *εἶναι* after *ταῦτα* we now read exactly with the Armenian version (Conybeare's 'Arm. 4,' which is by far the steadiest, oldest or purest type of his MSS) and with the Bohairic version, which adds **Ⲭⲉ Ⲙⲉⲛⲁⲩⲱⲩⲛⲓ**, meaning *ὅτι γενήσονται* or *ἔσονται*, and abundantly confirming the + *εἶναι* of **Ⲭ** and 203-240 (*hiat* 178) Arm. 4 as a genuine reading of great antiquity.¹

So much for the readings of F 38-178-203-240 at this point. All important variations as between 146 text and group F will be found in the footnotes.

The point is, that as the text of this group is not that of Oecumenius, their commentary readings are all the more valuable to us in assessing and controlling what *was* the real text of Oecumenius, because these commentary readings of 203 and 240 are bound to be often at variance with their own text. And such proves to be the case, for they faithfully extracted their commentary and pieced it together after Andreas' remarks as an appendage to their text proper; as a rule honestly, and without confusing the Oecumenian text with their own.

After this explanation we can deal with the twofold groups, 146 and 155, and 203 and 240, as they deserve.

First, as to quotations from Old and New Testaments, there is a tendency on the part of 203 and 240 (or of their prototype) to control all references and accommodate some of them to the current received text. Therefore 146 is to be preferred in all these places.

On the other hand 203 and 240 offer us a certain enlargement of the text of 146. In some cases, especially when in agreement, they are probably right, as 146 has omitted a few things owing to *homoio-teleuta*. Sometimes I have put these apparently dropped passages in the text, but I have hesitated to do so in other instances, and these of course will be found in the footnotes.

Radical differences between the two recensions are rare. I will not list here all these passages. There is one, however, in the commentary after xxi.3, which seems to merit special mention, for Oecumenius there has a short but important dissertation on metempsychosis or reincarnation, in the course of which — *καὶ τὰς τῶν ψυχῶν μετενσωματώσεις* — our MS 146 writes: *καὶ τὸ θήλαιον ὕδωρ*, whereas 203 and 240 have *καὶ τὸ λήθειον ὕδωρ*.

¹ Apoc. 208, an exact sister of Apoc. 1, and which now furnishes the missing page, which Erasmus supplied by a retranslation from the Latin, here *omits* *ταῦτα*. It is to be noted that in Coptic **ⲡⲛⲁⲓ** means *τούτων* and in the Bohairic stands before **Ⲭⲉ Ⲙⲉⲛⲁⲩⲱⲩⲛⲓ**. Hence there was some reason for confusion in a Graeco-Coptic document.

As to punctuation in the Apocalypse there are many passages about which MSS, Versions, and editors do not agree. Even the punctuation of 203 and 240 varies much from that of 146, which would not be easy to reproduce in type. The scribe has a large dot above the line for a full stop, a lighter dot for, say, a semicolon, a comma now and then, but more often a tiny dot at foot of the word, which means a small pause, equal to half a comma. Sometimes a dot is found opposite the middle of the letter, but hardly ever the middle comma so frequent in many MSS and probably a relic of stichometry. In addition to this already complete system, he has at times (probably on some twelve to twenty occasions) a large semicolon, surpassing and outranging the letters. This sometimes stands for an interrogation and sometimes not. It is the more interesting as 203 and 240 often follow suit in the same places (but not always), as if the double archetype had been already provided with this punctuation in certain places. If, therefore, we accept the early twelfth century for our MS 146, this semicolon goes back into the eleventh century.¹ This matter of the origin of the semicolon of interrogation, which is currently used in modern Greek printing, is obscure and has never received proper investigation. It is rarely found in any manuscripts before the time of the first printers.

I do not think it will be found on the Greek side of the Complutensian. It is found in Erasmus' first edition of 1516 and later in Stephens' folio edition of 1550. I have also found it earlier (but inserted partially) in that first curious print of any consecutive part of the New Testament in Greek, viz.: in the Aldine *Carmina* of Gregory Nazianzen of 1504 where *in medio quaternionum tralationis totius operis habetur historia evangelii secundum Joannem graece et latine* (Ch. I to VI, 58 *med.* *καταβάς*). *Reliquum ejusdem historiae, quod deest prosecuturi sumus in Nonni poetae Panopolitani latina tralatione* etc., as we learn from the Index, but the rest was never published in the Nonnus' volume as promised. I am the fortunate owner of Albertus Fabricius' copy of this interesting work, in which appears for the first time in Greek print John i. 1 to vi. 58, as set forth in the index, slipped in between quaternions to fill up otherwise blank spaces of those days caused by the double printing of Greek and Latin opposite each other.

In Gregory's catalogues he is in doubt whether No. 146 contains

¹ It is found three times in my eleventh century MS of the Apoc. No. 129, now in the Morgan Library, New York City.

the whole of Oecumenius' commentary. To the late Dr. Fr. Diekamp is due the honor of first confirming this and of pointing to the passage¹ which establishes the approximate date at which Oecumenius wrote (*Berliner Sitzungsbericht* for October, 1901, Nos. XLII, XLIII, pp. 1046 *sqq.*). Twenty-five years have passed, and I do not think that anything further has been done about the matter in Germany, although I supplied duplicate copies of a set of beautiful full-size photographs (made by Danesi) to Professor Dobschütz in 1911.

No one has thought of confronting the Messina ms with the Salonika document until now, and in Germany they are unaware of the character of our Athos document, seeing that it is listed by Von Soden as A^v⁴⁰² under the *Andreas* series of the Apocalypse and not, on pp. 288–289 under the double *Andreas–Oecumenian* series.

The principal value attaching to the Oecumenian document is that almost every verse is dissected and repeated in the commentary of 146. Many of these passages are lost in 203 and 240 for reasons already pointed out. And, beyond the value of the hundreds of quotations from Gospels, Acts, and Epistles in the New Testament, and from the Psalms, Isaiah, and the Minor prophets etc., in the Old Testament, we have thus a complete check on the text proper, from which not a few clauses are missing but taken up in the commentary.

For instance,

at ii. 7, while the text says *ακουοντι*, the commentary has *νικωντι*,
 at ii. 10, while the text says *πειρασμον*, the commentary has *θλιψιν*,
 but at ii. 5 both text and commentary have + *ἐν δικαιοσυνη*,
 and at ii. 6 both text and commentary have + *ἀγαθον* (*post ἐχεις*) with *lux* and *Prim.*

As to sole agreement with **Σ**, note:

i. 17 — *μη φοβου*

viii. 13 — *εν*

ix. 6 *φυγη pro φευξεται*

xii. 13 *εδιωκε* (see previous remarks on this)

xv. 3 *αδοντας pro αδουσι* (155) (So *Prim.*)

xvii. 12 *ἐξουσιν pro ἐξούσιαν*

xxi. 17 *εκατον μδ* Thus exactly **Σ** and 146 alone out of our two hundred documents

¹ Com. on Apoc. i. 1, as to *ἀ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει*. Oecumenius says: *τούτων μελλόντων ἔσεσθαι οὐποτε τετελεσμένων ἤδη πλειστοῦ δεδραμηκότος χρόνου ἐξ οὗ ταῦτα εἴρηται ἐτῶν πλείονων ἢ πεντακοσίων.*

Since Irenaeus, Tertullian, Clement, Origen, and Victorinus are in agreement as to the Apocalypse antedating 100 A.D., we can in turn date Oecumenius fairly accurately from this sentence as flourishing somewhere about 600 A.D., contemporary of his friend Bishop Gregory (*ob.* 604) and if this commentary was Oecumenius' latest work, he may well have been born before 550 A.D. and contemporary with Primasius.

- xxi. 20 αμεθυστινος
 xxii. 2 — των ante εθνων
 xxii. 10 + τουτους post λογους (146 com.)

Besides these :

- xiv. 19 την μεγαλην X 146 Syr. S. and *textus receptus*
 xix. 17 αλλον pro ενα X 146 Sah. Boh. Syr. S. Arm. pl.

There is close connection with C, as at :

- i. 7 επι pro μετα C 146
 vi. 7 το τεταρτον ζων C 146 Gig. Prim. ($\frac{1}{2}$)
 8 *init.* — και C 146 Sah.
 xi. 18 κληρος pro καιρος C 146 com.

And also with A, at :

- ix. 13 — τεσσαρων A 18 111 178 etc. Eth.
 xiv. 18 — εξηλθεν A Gig. *al. pauc.*
 xvi. 17 — του ουρανου A Sah. Boh. Syr. Eth. Prim. and 178 200 *al.*
 xviii. 3 — του οινου A
 21 μυλινον A
 xxii. 8 εβλεπον A 200

And with CA :

- ii. 13 — εν αις CA Syr. S *fam.* 178
 vii. 1 — και *init.* CA 127 130 201 Sah. latt.
 xiii. 8 + αυτου ante εν CA 130 *fam.* 178
 xiv. 8 η pro οτι CA *al. pc.* Syr. S
 xv. 6 λιθον CA *per pauc.*

Alone with P :

- xxi. 6 — τω ante δυωντι P. 146 both text and com.

With Syr. S specially :

- i. 15 — ως 146 and Arm. Sah. Boh. Syr. S
 vii. 4 — εσφραγισμενοι 146 and 18 130 Sah. Syr. S
 ix. 2 μεγαλης καιομενης 146 and *fam.* 178 Gig. Syr. S (early conflate)
 x. 1 — ισχυρον 146 and 113 and Syr. S
 7 — της φωνης 146 and 59 Syr. S
 xii. 4 εν τω ουρανω 146 and Syr. S only

Note also γενοασιν pro γεγονε with Syr. S *fam.* 38 and very few.

Specially with Gigas (besides in combinations above)

- i. 7 + του ουρανου 146 Gig. and Sah.
 iv. 6 — και εν μεσω του θρονου 146 220 and Gig.
 vi. 8 ακολουθησει μετ' αυτου 146 Gig.
 xix. 4 εν τω θρονω 146 Gig. and Prim.
 xix. 16 — το ονομα and vg. Tyc. Fulg.

With Hippolytus (only a few places available) :

- xi. 6 βρεξη
 xviii. 22 σαλπικτων

With Sahidic pure :

- xviii. 17 ο επι τον ποταμον πλεων

Therefore we may fairly claim that 146 takes us well behind the fluctuating testimony of our elder authorities.

We could add many more passages where some of our more important cursives add their support, but this must suffice. The matter will be found fully dealt with in my corpus of collations when issued.

But the above entry under xviii.17 with the Sahidic is rather a fascinating and unusual place for textual variants. May I pause to exhibit the evidence here in full? Tischendorf's note is not particularly interesting, and as for Soden's the least said about it the better.

Stunica printed :

καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τῶν πλοίων πλέων

Erasmus (followed by Aldus, St. and Elz.) printed :

καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ ὄμιλος

and this latter became the 'Received text.' It was based upon MS 1. Others of the group which I have examined, Nos. 62-63, 72, 80, 136, 138, 147, 162-163, 184, agree except for omission of ὁ before ὄμιλος. Others again of the group, *fam.* 46, *fam.* 119, and the Patmos 179 desert the Erasmian reading.

It is a very curious place for, by chance as it were, the much maligned *textus receptus* has here preserved (alone of all groups) the ὁ ὄμιλος of Hippolytus (who happens to be extant throughout Ch. XVII), and agrees here *verbatim* with Codex 1 and Erasmus 1.

All others suppress ὁ ὄμιλος in favor of πλέων, and, besides this the major Greek authorities vary πλοίων as below.

The variations rung on πλοίων are :

τοπον, ποντον and ποταμον.

The Latins vary with :

locum, lacum and *mare*

(+ Tyc. *in navibus*), while pseudo-Ambrose has *a longe*, influenced perhaps by the succeeding sentence, where, however, he repeats it. Primasius (who has here *per mare*) shows us in the next verse how their minds were all working when they came to this seafaring passage, for he there substitutes *morantur* alone, for the usual *operantur* of the Latins, and the ἐργάζονται of the Greeks (ἐργαζόμενοι 18, ἐργάζοντες 57 Er. Ald. Col [*non* 1], but ἔπλεον 56 Boh., while Arm. MSS substitute μετ' ἀθλημάτων or μετὰ σαγηνῶν for τὴν θάλασσαν there), and *morantur* would be most interesting if it had support,

since it indicates or seems to indicate an acquaintance with the preceding δ ὄμιλος of Hippolytus.

Here is how the Greek uncials and minuscules stand :

ο ἐπὶ τὸν τοπὸν πλεων	Σ B, 111 (— δ), 178–203–240 and 200
ο ἐπὶ τοπὸν πλεων	CA and seventy-five cursives including 18, 38, 40, 47 (a few more vary with πλεον)
ο ἐπὶ πλοίων πλεων	E P and over thirty cursives including 179 of the 1 family (a few more vary with πλεον)
ο ἐπὶ τῶν πλοίων πλεων	Over thirty-seven cursives, including 36 and <i>fam.</i> 119 (oldest branch of the 1 family) most Compl. mss and the Compl. ed., also 113 (πλίων πλεων)

(Exceptionally 31 has the order πλεων ἐπὶ τῶν πλοίων, and 109gr. and Arm. vary as between each other, while 176 writes ο ἐπιπλεων without πλοίων.)

ο ἐπὶ ποντὸν πλεων	Four important cursives, viz.: 56, 102, 172–217 (ποντῶν), and so 69lat. (against 69gr. τοπὸν), with vg.Clem. <i>lacum</i> , and Boh. with φιοι.
--------------------	---

[The Crawford Syriac conflates thus :

ο ἐπὶ τῶν πλοίων ἐπὶ τοποὺς πλεων,

and the later Syriac has τοποὺς (*per regiones*) without πλοίων.

The Ethiopic is translated in Walton: *et turba navium*, but probably *omnes navigantes navium* ‘and all workmen of ships’ (Horner).]

The Latins say :

Et omnis qui in illum locum navigabat Gig.

Et omnis qui in lacum navigat Vg.

Et omnis per mare navigans Prim. (cf. Boh.)

Et omnis qui navibus (vel manibus) navigat Tyc.

Et omnis in navibus navigans Tyc. (Beat.)

Et omnes qui a longè navigant pseudo-Ambr. (cf. 176 supra)

It is left for 146 and the Sahidic to ring the last change :

ο ἐπὶ τὸν ποταμὸν πλεων

but Sah. really has it in the plural :

Et hii qui navigant in fluminibus

(whereas Bohairic speaks of the sea or the seas).

How comes it that 146 goes with Sahidic, and that δ ὄμιλος is left with Hippolytus and part of family 1, — a faint echo reaching us in *Primasius morantur* — ?

The above is a composite picture, as compelling as any in all literature, of the ancients' views of navigation.

A reference to Ezekiel xxvii completes the picture, to which Knox calls attention in a short article in *Journal of Theological Studies* for October, 1914.

Here the Prophet in verse 29 speaks of κυβερνήται, κωπηλάται, ἐπιβάται, πρῳρεῖς in this order. The second word κωπηλάται refers to the rowers at their banks of oars. May not ἐπὶ τὸν τοπον (αὐτῶν) possibly refer to the place occupied by these old-time propellers of the ship? Ἐπιβάται may mean anyone from riggers to marines, and can correspond to the third category in Apoc. of ναῦται, while πᾶς ὁ ἐπὶ τὸν τόπον πλέων would, of course, also include the πρῳρεῖς or look-out men.

Knox quotes from Kallixeinos: ζῶα μὲν γὰρ εἶχεν οὐκ ἐλάττω δώδεκα πηχῶν κατὰ πρύμναν τε καὶ κατὰ πρῶραν καὶ πᾶς τόπος αὐτῆς κηρογραφία καταπεποίκιλτο . . . ἀνεπλήρου δὲ τὰ προσδεόμενα τῆς νεὼς μέρη, which serves at least to bring in αὐτῆς after τόπος.

Of the places where Oecumenius stands practically alone, we may note especially the following:

- i. 6 προφητας *pro* πατρι
- 9 ἐν ταῖς θλιψεσιν (So Boh. and Arm. 4)
- ii. 5 *fin.* + ἐν δικαιοσυνῇ text and com.
- iii. 8 τὸν νομὸν *pro* τὸ ὄνομα
- iii. 18 + καινα *ante* λευκα text and com. (Splendida *pro* alba Boh.)
- iv. 1 + καὶ No Greeks but *fam.* 178 and 200 but Eth. Arm. pl. Boh^{duo}.
- 5 ἐκπεμπονται
- v. 4 βλέψαι
- vi. 1 ἡκουσαμεν (*pro* ἡκουσα ενος) . . . λεγουσαν
- 10 ὁ δεσποτης καὶ αἰγιος καὶ αληθινος
- ix. 11 βανδων text, βαδδον com.
- † x. 9 φαγε *pro* καταφαγε
- xi. 3 δισχιλιας
- 13 — ὀνόματα ἀνθρώπων
- † xii. 18 παρα *pro* ἐπὶ
- † xiii. 3 εθαμβηθη (*pro* εθανμασθη) text and com.
- † 12 ἐνοικουντας
- xiv. 2 ὡς φωνὴν *pro* κιθαρῶδων
- † 18 θερῖσον *pro* καὶ τρυγησον (text)
- † xv. 3 θαυμασια
- xviii. 3 ιπποι
- 18 πονον *pro* καπνον (τοπον A IIII vg.)
- 21 — πολὺς so Prim.
- xx. 3 *fin.* + ἵνα παλιν πλανησῇ τὰ ἔθνη

† Observe the bearing of these as to retranslation.

- xxi. 12 δεκαπεντε *pro* δωδεκα
 16 *Post* πλατος + και το υψος αυτης ισα εστιν
 17 — μετρον text
 19 + αυτης *ante* της πολεως text and com.
ibid. κεκοσμηται text (as Eth.), κεκοσμηνται com. (as Sah. Boh.) *pro*
 κεκοσμημενοι.
 21 ανα εις εκαστος και εκαστος (The writer is fond of this style. He
 often says οἱ δὲ καὶ οἱ δε, τὰ δε καὶ τὰ δε)
 † 23 φωτισωσιν αυτην *pro* φαινωσιν εν αυτη
 xxii. 3 καταμαθε *pro* καταθεμα (com.)
 7 ερχομεθα εἰ μακαριοι οἱ τηρουντες *pro* ερχομαι εἰ μακαριος ὁ τηρων
 12 ταχυ ταχυ
 17 — και το πνευμα
 20 — λεγει (text)

Practically all the differences between 146 and 203-240 are indicated in the notes, except in the matter of non-significant accents, breathings, *ν* ἐφέλκ, and certain obvious and minor slips in copying, which are silently corrected in the text.

We thus have a composite picture of a somewhat free and eclectic text, but indubitably based on what lies *behind* the joint composition of our uncials. This is readily seen from the mixture of **S**, **C** and **A**, and from an innate sympathy with the old texts underlying the important Versions. The text of Oecumenius cannot help us *per se*, but will be better assessed in conjunction with all the grouped authorities when we reach the point of publication of our examination of all the Greek mss of the Apocalypse (now in press).

† Observe the bearing of these as to retranslation.

OE CUMENTUS TEXT AND COMMENTARY OF THE
APOCALYPSE

OECUMENIUS TEXT AND COMMENTARY OF THE APOCALYPSE

Ἑρμηνεία τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ θεσπεσίου καὶ εὐαγγελιστοῦ
καὶ θεολόγου Ἰωάννου ἡ συγγραφείσα παρὰ Οἰκουμενίου.

Λόγος πρῶτος

Πάσα γραφή θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος ἔφη που λόγιον ^{2 Tim. iii. 16}
ιερὸν. ἐν πνεύματι γὰρ ἐσοφίσθησαν ἅπαντες ¹ οἱ κηρύ-
ξαντες ἡμῖν τὸν σωτήριον λόγον, προφηταὶ τε καὶ ἀπόστο-
λοι καὶ εὐαγγελισταί. ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἰωάννης πάντων
κηρύκων ἀγιώτερος ² καὶ παντὸς πνευματικοῦ πνευματικώτε-
ρος, ὡς ἐπὶ τὸ στήθος ἀναπεσὼν τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῶν ^{Jo. xiii. 25}
φιλημάτων ἀρυσάμενος δαψιλεστέραν ³ τοῦ Πνεύματος
χάριν· ὅθεν καὶ υἱὸς ἐπεκλήθη βροντῆς. κατεκτύπησεν ^{Marc. iii. 17}
γὰρ ἡ τὴν ⁴ ὑπ' οὐρανὸν ταῖς θείαις αὐτοῦ διδασκαλίαις.
τὴν δέ γε παροῦσαν αὐτοῦ πραγματείαν ὅσῳ καὶ περὶ
μυστηρίων ἰσχνῶν καὶ ἀποξεσμένων, ἔχει ⁵ μυστικωτάτην
δικαίως < ὡς > ἅν τις λογίσαιτο. ⁶ οὐ γὰρ περὶ παρόντων
ἡμῖν μόνον διαλέγεται, ἀλλὰ καὶ περὶ παρεληλυθότων καὶ
μελλόντων πραγμάτων. τοῦτο γὰρ ἴδιον ἐντελοῦς προφη-
τείας περὶ τῶν τριῶν διαλαμβάνειν καιρῶν· καὶ γὰρ καὶ οἱ
ἔξωθεν εἰσφέρουσιν ⁷ τοὺς μάντις τοὺς παρ' αὐτοῖς εἰδότες ^{Hom. II. I. 70}
τά τ' ἐόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, ⁸ πρό τ' ἐόντα ἐν περινοίᾳ ⁹ τῶν ^{Hes. Theog. 38}
παρ' ἡμῖν, ὡς οἶμαι, προφητῶν γεγενημένοι. οὐ γὰρ οἱ παρ'
αὐτοῖς χρησμολόγοι τὴν ἀπάντων γνῶσιν ἔσχον ποτέ,
ἐπεὶ μὴδὲ οἱ ἐνεργοῦντες ἐν αὐτοῖς δαίμονες ἐπηνάγκα-
σαν ¹⁰ τὸν τὰ πνευματικὰ διερμηνεύειν ἐπιχειροῦντα, ¹⁰

¹ ἅπαντες ἐσοφίσθησαν 240 (*hiat*
203, I. 1-1. 8)

² ἱερώτερος 240

³ τὴν *pro* δαψιλεστέραν 240

⁴ *legendum* αὐτήν?

⁵ ἔχειν 240 *vid.*

⁶ αὐτὶς (ἅν τις?) λογίσοιτο 146 240

⁷ προσφέρουσι 240

⁸ τὰ τ' ἐσόμενα 146. τὰ τ' ἐσόμενα

240

⁹ ἐν παροιμίᾳ 240

¹⁰ ἐπάναγκές οὖν (146) . . . ἐπι-
χειροῦντες (240. *illeg.* 146). ἐπηνάγ-
κασαν . . . ἐπιχειροῦντα (Blake)

- I Cor. ii. 13 πνευματικόν τε εἶναι καὶ τὰ θεῖα σοφόν, ἐπεὶ καὶ πνευμα-
 τικοῖς πνευματικὰ συγκρίνειν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον.
 ἐγὼ δὲ τοσοῦτον πόρρω καθέστηκα πνεύματος ἐνεργείας,
 ὅσῳ καὶ τῆς θείας καὶ ἀνωτάτω σοφίας· διὸ προπετῇ μάλ-
 lon ἢ ἀσφαλῇ πεποιήμαι τὴν ἐγχείρησιν· εἰς γὰρ κακότε-
 χνον ψυχὴν, οὐκ εἰσελεύσεται σοφία,¹ οὐδὲ οἰκεῖ² ἐν σώματι
 κατὰχρεως³ ἁμαρτίαις, ὡς Σολομῶντι καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ.
 γυμνασίαν οὖν τινα προειλόμην τὸ ἑαυτοῦ⁴ ἀπερίσκεπτον
 ἐν αὐτῇ διελέγχων. οὐκ ἠγνόηται δέ, ὥς τινες περὶ τοῦ
 παρόντος συγγράμματος ἐπειράσθησαν εἰπεῖν, ὅτι νόθον
 τέ ἐστι καὶ ἀσύντακτον ταῖς λοιπαῖς τοῦ Ἰωάννου συγγρα-
 φαῖς. ἐγὼ δὲ ἐξ αὐτῶν⁵ τῶν εἰρημένων ψυχωφελῶν τυχα-
 νόντων καὶ οὐδὲν⁶ ἐχόντων ὅτι μὴ θεῖον καὶ τοῦ συγγρα-
 φέως ἐπ' αἴσιον, τὸ γνήσιον αὐτῷ μαρτυρῶ καὶ ἐξ ὧν ἔγκριτοι
 πατέρες ἐδέξαντό τε αὐτὸ καὶ ἐκύρωσαν, Ἀθανάσιος μὲν ὁ
 πάμμεγας⁷ ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν κανονιζομένων βιβλίων τῆς
 παλαιᾶς τε καὶ νέας, Βασίλειος δὲ ὁ θεσπέσιος, ἐν τῇ Περὶ
 Τίτου συντόμῳ ζητήσῃ, Γρηγόριος δὲ ὁ θεολόγος, ἐν τῷ
 εἰς τὴν τῶν Ἐπισκόπων Παρουσίαν λόγῳ, Μεθόδιος δὲ ὁ
 σοφώτατος, ἐν τῷ Περὶ Ἀναστάσεως λόγῳ,⁸ Κύριλλος δὲ ὁ
 μέγας ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐν βιβλίῳ ἔκτῳ τῆς Ἐν Πνεύματι
 καὶ Ἀληθείᾳ Πραγματείας· πρὸς τούτοις καὶ Ἰππόλιτος ὁ
 θεσπέσιος ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Δανιήλ. οὐ γὰρ ἂν μνήμης
 παρὰ τοῖς οὕτως ἀκριβέσι τετύχηκε πατράσιν, εἴ τι ὅλως ἦν
 ἐν αὐτῷ νόθον καὶ ἀπόβλητον. ἦν δὲ καὶ ἄλλους παρα-
 θέσθαι τῶν ἁγίων κυροῦντας τὸ σύγγραμμα, εἰ μὴ τὸ μέ-
 τριον ἐγίνωσκον τοῖς⁹ εὖ φρονοῦσι σπουδαζόμενον. εἰ γὰρ
 τὸ ἔντρίτον σπαρτίον οὐ ταχέως ἀπορραγῆσεται κατὰ τὸν
 ἐκκλησιαστήν, σχολῇ γ' ἂν ἀπορραγείῃ¹⁰ τὸ ἐξάπλοκον· τι
 οὖν ἡμῖν διὰ τῆς ἀποκαλύψεως ὁ ἱερὸς τοῦ Χριστοῦ μαθη-

¹ σοφία οὐκ εἰσελεύσεται 240² κατοικήσει *Seft.*³ καταχρεώς *codd.*⁴ *verba* καὶ τῇ ἀληθείᾳ . . . τὸ
 ἑαυτοῦ *desunt in* 146. *habet* 240⁵ *add.* τε 240⁶ μηδὲν 240⁷ ὁ παμμέγιστος 240⁸ *om.* Μεθόδιος *usque ad* λόγῳ 240⁹ *illeg.* 240¹⁰ ἀπορραγεῖ *codd.*

τής, καὶ τὴν θείαν αὐχῶν ἀγάπην διαλέγεται; ἰστέον γὰρ ἐπ' αὐτὰ λοιπὸν τὰ θεσπέσια λόγια, τὰς αὐτοῦ πρεσβείας εἰς βοήθειαν καλεσάσας.¹

ἀποκάλυψις² Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός, δεῖξαι Apoc. i. 1-2
τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅσα εἶδεν.³

ἐν προοιμίῳ καλὸν ἐπισημῆνασθαι, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς αὐτοῦ⁴ συγγραφαῖς ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης ἐμφιλοχωρήσας τοῖς θεοπρεπέσι λόγοις τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι τοῖς ἀνθρωποπρεπέσιν αὐτοῦ διατρίβει μᾶλλον ὅπως μὴ δόξειεν ἐκ τῶν θειοτέρων μὲν αὐτὸν ἐπιγινώσκων, οὐ μὴν καὶ ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων. δείγμα γὰρ τῆς ἀκραιφνοῦς θεολογίας ὥσπερ τὸ πιστεύειν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ὁ θεῖος λόγος πρὸ παντὸς αἰῶνος καὶ χρονικοῦ⁵ γεγέννηται διαστήματος,⁶ συναϊδὸς τε καὶ ὁμοούσιος τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι, καὶ συγκατάρχει τῶν αἰώνων, καὶ πάσης⁷ κτίσεως νοητῆς τε καὶ αἰσθητῆς, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ ἐν τῇ πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὰ Col. i. 16
ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ἀόρατα καὶ τὰ ὀρατά,⁸ εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί,⁹ εἴτε ἐξουσίαι· πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς i. 17-18
αὐτὸν ἔκτισται,¹⁰ καὶ αὐτός ἐστιν ἡ¹¹ κεφαλὴ τοῦ σώματος καὶ¹² τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστιν ἀπαρχὴ¹³ πρωτότοκος ἐκ¹⁴ νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πάσιν αὐτὸς πρωτεύων· οὕτω πιστεύειν αὐτὸν

¹ καλέσαντας *codd.*

² *add.* τοῦ κυρίου ἡμῶν 240

³ *add.* *in textu* καὶ ὃ τι δι' ἀγγέλου αὐτῷ δέδοται 240 (*Vide schol. postea*)

⁴ αὐτοῦ ταῖς *pro* ταῖς αὐτοῦ 240

⁵ χρόνον 240 *ut vid.*

⁶ διὰ στόματος (*sic*) συναϊδὸς τέ ἐστι *sine inter punct.* 240

⁷ *add.* κτιστῆς 240 *ante* κτίσεως

⁸ τὰ ἀόρατα καὶ τὰ ὀρατά = *Cod. Paul.* 37

⁹ *om.* εἴτε ἀρχαί 240

¹⁰ καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε *add.* 240

¹¹ *om.* ἡ 240

¹² *om.* καὶ 240

¹³ ἀπαρχὴ *sic quoque Chrys. et codd. minusc.*

¹⁴ ἐκ νεκρῶν 146, *sed* τῶν νεκρῶν 240 *qui om.* ἐκ

ἐπ' ἐσχάτων δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν; καὶ ἄνθρωπον γεγονέναι, οὐκ ἐκστάσει θεότητος, ἀλλὰ προσλήψει σαρκὸς ἀνθρωπίνης, ἐψυχωμένης¹ νοεῶς, ἣν' ἐκ δύο φύσεων νοεῖται συνημμένος² ὁ Ἐμμανουήλ, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, τελείως ἔχουσῶν κατὰ τὸν οἰκείον λόγον καὶ τὴν³ κατὰ ποιότητα φυσικὴν ιδιότητα⁴ καὶ διαφοράν, οὔτε συγχυθέντων⁵ τῶν εἰς ἐνότητα συνδεδραμηκότων, οὔτε μὴν διαιρουμένων μετὰ τὴν ἄφραστον καὶ ἀφαντασίαστον ἔνωσιν.⁶

βδελυκοὶ γὰρ ὁμοίως ἀμφοτέρω Νεστόριος τε καὶ Εὐτυχής· τὰ ἐναντία καὶ ἐκ διαμέτρου κακά. ὅπως οὖν εἴη τὸ⁷ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν δόγμα ἀκριβὲς⁸ καὶ ἀποξεσμένον αὐτῷ, ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς θείοις ἐνδιατρίψας, ὡς εἴρηται τοῦ Κυρίου, ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρωπίνοις κατεχρήσατο ῥήμασί τε καὶ διανοήμασι·⁹ πλὴν οὔτε ἐν ἐκείνοις τὰ θεία δίχα τῶν ἀνθρωπίνων, οὔτε ἐνταῦθα τὰ ἀνθρώπινα δίχα τῶν θείων ἐξέδωκεν. παρὰ τὸ πλεόν δὲ καὶ ἦττον ταῖς συγγραφαῖς¹⁰ κατεχρήσατο. ἐντεῦθεν αὐτῷ τῷ εἰπεῖν ἀποκάλυψις,¹¹ δεδοται μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς τῷ νίῳ· δέδοται δὲ παρὰ τοῦ νιοῦ ἡμῖν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. δούλους δὲ Χριστοῦ τοὺς ἁγίους εἰπών, ἐφύλαξεν αὐτῷ τὸ θεοπρεπές. τίνος γὰρ ἂν εἴησαν οἱ ἄνθρωποι,¹² πλὴν τοῦ ποιητοῦ καὶ δημιουργοῦ τῶν ἀνθρώπων; τίς δὲ ὁ τῶν ἀνθρώπων καὶ πάσης κτίσεως δημιουργός; οὐδεὶς παρὰ τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ λόγον καὶ νιόν. πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετο φησιν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ παρὼν συγγραφεύς. τί δὲ βούλεται αὐτῷ τὸ προσθεῖναι ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει; καίτοι τῶν μελλόντων ἔσσεσθαι οὐπω τετελεσμένων, ἤδη πλείστου δεδραμμένος χρόνου ἐξ οὗ ταῦτα εἴρηται, ἐτῶν πλείονων ἢ πεντακο-

(Apoc. i. 1)

Jo. i. 3

(Apoc. i. 1)

¹ ἐψυχωμένης 240² συνηγμένος 240³ om. τὴν 240⁴ add. τε 240⁵ add. ἢ ἀλλοιωρετῶν (ut vid.) vel ἀλλοιωθετῶν 240, i.e., ἀλλοιωθέντων⁶ Hae sententiae praecipue sunt observandae. Versus ipsi a Marci-one excommunicati sunt.⁷ add. περὶ 240⁸ add. τε 240⁹ νοήμασι 240¹⁰ γραφαῖς 240¹¹ Add. Ἰησοῦ Χριστοῦ ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός ὥσει ἔλεγεν ἡ παρρησία στόμα λαλοῦν vel ἡ παρρ . . . τὸ καλόν . . . 240¹² add. δούλοι 240

σίῳν. ὅτι πάντες οἱ αἰῶνες ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ ἀτελευτήτου αἰωνίου Θεοῦ εἰς οὐδέν εἰσι λελογισμένοι· χίλια γὰρ ἔτη, Psa. xc. 4 φησὶν ὁ προφῆτης, ἐν ὀφθαλμοῖς σοῦ, Κύριε, ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς ἥτις διήλθεν καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. διὰ τοῦτο τοιγαροῦν τὸ ¹ ἐν τάχει προσέθηκεν οὐ πρὸς τὸ μέτρον ἀπιδὼν τῶν χρόνων τῆς τῶν γενησομένων συμπληρώσεως, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ αἰώνιον τοῦ Θεοῦ. τῷ ὄντι γὰρ πᾶσα χρονικὴ παράτασις καὶ ὅτι μάλιστα πλείστη τέ ἐστι καὶ μεγίστη μικρά τίς ἐστι πρὸς τὸ ἀτελεύτητον συγκρινομένη. Ἰησοῦς οὖν φησιν ὁ Χριστὸς ἐσήμανέν μοι ἃ δεῖ γενέσθαι.² (Apoc. i. 1) οὐκ αὐτὸς ἐπιφανείς καὶ εἶπεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ μυσταγωγήσας με. ὁρᾷς τὸ φιλάληθες τοῦ θεσπεσίου τούτου, ὁμολογήσαντος ὡς δι' ἀγγέλου αὐτῷ ἀποκεκάλυπται καὶ οὐκ ³ ἀπὸ στόματος ἤκουσεν τοῦ Κυρίου· ὅστις, φησὶν Ἰωάννης, ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν (Apoc. i. 2) Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅσα εἶδεν. τούτῳ τῷ σχήματι καὶ ἐν Εὐαγγελίοις κέχρηται, τὴν διδασκαλικὴν ἀξιοπιστίαν ἑαυτῷ φυλαττόμενος. εἶπεν οὗτός ἐστιν ⁴ ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ Jo. xxi. 24 γράψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἡ μαρτυρία αὐτοῦ ἐστιν.⁵ καὶ νῦν φησιν μάρτυς ἐστὶν τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ θείου λόγου. λέγει δὲ ⁶ τοῦ τῆς παρουσίας ἀποκαλύψεως καὶ τῆς δοθείσης παρὰ Χριστοῦ μαρτυρίας, τοῦτ' ἐστὶ, διὰ μαρτυρίας μάρτυς εἰμὶ καὶ συγγραφεύς.

μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ ἀκούων ⁷ τοὺς λόγους ⁸ τῆς Apoc. i. 3 προφητείας ταύτης ⁹ καὶ οἱ ¹⁰ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

οὐ τοὺς ἀναγινώσκοντας μόνον ἔφη μακαρίους· πολλοὶ γὰρ ἂν ᾔσαν οὕτω μακάριοι, πλείστοι γὰρ οἱ ἀναγινώσκοντες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας καὶ οἷον πειθηνίους γινόμενους ταῖς ἐν αὐτῇ παραινέσεσιν, καὶ οἱ διατηροῦντες καὶ

¹ καὶ *pro* τὸ 240

² *add.* μικρά τις πρὸς τὸ ἀτελεύτητον συγκρινομένη 240

³ οὐκ 240, *om.* 146

⁴ *om.* ἐστὶν 240

⁵ ἐστὶν ἢ μαρτυρία αὐτοῦ 240

⁶ *om.* δέ 146

⁷ καὶ οἱ ἀκούοντες 240

⁸ τὸν λόγον 240

⁹ *om.* ταύτης 240

¹⁰ *om.* οἱ 240

- (Apoc. i. 3) φυλάττοντες ὡς θείους νόμους τὰ εἰρημένα. ἐγγὺς γάρ
 (Apoc. xxii. 14) φησιν ὁ καιρός· παντὶ γὰρ φυλάττοντι τὰς ἐντολὰς τοῦ
 Θεοῦ ἐγγὺς τῆς μακαριότητος ὁ καιρός. ἢ οὕτως ἢ¹ ἐγγὺς
 φησιν τῆς τῶν λεγομένων ἀποβάσεως ὁ καιρός. τὸ δέ γε
 ἐγγὺς ἐν τοῖς πρότερον ἡρμηνεύηται.
- Apoc. i. 4 Ἰωάννης φησὶν² ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ·
 χάρις ὑμῖν³ καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ⁴ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ
 ἐρχόμενος.
- Ex. iii. 14 ἰσοδυναμεῖ τοῦτο τῷ εἰπεῖν,⁵ χάρις ὑμῖν⁶ ἀπὸ τοῦ πάν-
 των ὑμῶν⁷ Θεοῦ· ὄντα μὲν γὰρ ἑαυτὸν ὁ Πατὴρ ὀνομά-
 ζει, χρηματίζων ἐπὶ τῆς βάτου τῷ σοφωτάτῳ Μωσέϊ λέγων,
 ἐγώ εἰμι ὁ ὢν. ἦν δέ γε περὶ τοῦ Τιτοῦ φησιν ὁ παρὼν θεο-
 πέσιος εὐαγγελιστῆς εἰπών, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος· καὶ ὁ
 λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· καὶ πάλιν
 Jo. i. 1 ἐν <τῇ> πρώτῃ τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν· ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς,
 ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐώρακαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἔθεασάμεθα,
 καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς.
 ἐρχόμενον δέ, ἔφη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.⁸ οὐ γὰρ μόνον
 παραγέγονεν τῇ τῆς πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ κατὰ τὰ ἐν ταῖς
 1 Jo. i. 1 πράξεσιν ἱστορούμενα,⁹ ἀλλὰ καὶ αἰεὶ παραγίνεται πρὸς
 τὰς ἀξίας αὐτὸ ὑποδέξασθαι ψυχάς.
- Apoc. i. 4 καὶ ἀπὸ τῶν ἐπτὰ φησιν¹⁰ πνευμάτων ἃ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ
 (cont.) θρόνου αὐτοῦ.
- Psa. cxviii. 91 τὰ δὲ^{10a} ἐπτὰ πνεύματα εἰσὶν ἄγγελοι ἐπτὰ· οὐχ ὡς ἰσότημα
 δέ, ἢ συναΐδια, συμπαρελήφθη τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι— ἅπαγε—
 ἀλλ' ὡς θεράποντες γνήσιοι καὶ δοῦλοι πιστοί. φησὶ γὰρ
 τῷ Θεῷ ὁ προφήτης, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλά σου.¹¹ ἐν δὲ τοῖς
 ἅπασιν καὶ οἱ¹² ἄγγελοι περιέχονται. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς
 Psa. cii. 21 περὶ αὐτῶν φησιν· εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πᾶσαι αἱ δυνάμεις

¹ om. ἢ sec. 240² om. φησὶν 240³ ἡμῖν 240⁴ om. θεοῦ 240⁵ τούτῳ τὸ εἰπεῖν 240⁶ ὑμῖν 240 ἡμῖν 146⁷ ἡμῶν 146 ὑμῶν 240⁸ om. τὸ ἅγιον 240⁹ ἱστορημένα 240¹⁰ om. φησὶν 240^{10a} om. δὲ 146¹¹ δοῦλα codd. cum LXX MSS.N^{ca}AT¹² om. οἱ 240

αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ. τούτῳ δὲ τῷ σχήματι καὶ ὁ ἀπόστολος συνεχρήσατο Τιμοθέῳ γράψων¹ τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρώτην· διαμαρτύρομαί σοί 1 Tim. v. 21 φησιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων. ἀλλὰ καὶ τῷ εἰπεῖν ἃ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, οἰκετικὴν αὐτοῖς καὶ λειτουργικὴν τάξιν προσεμαρτύρησεν· οὐ μὴν τὸ ἰσότημον.

καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ φησιν² ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτό- Apoc. i. 5
τοκος τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

πρότερον περὶ ἀσάρκου Θεοῦ λόγου γράψας, καὶ εἰπὼν περὶ αὐτοῦ ὃ ἦν· νῦν περὶ σεσαρκωμένου αὐτοῦ διαλέγεται εἰπὼν καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ διαιρῶν αὐτὸν εἰς δύο, (Apoc. i. 5)
ἀλλὰ τοῦτό τε καὶ ἐκείνο περὶ αὐτοῦ μαρτυρῶν, ὅτι λόγος τέ ἐστι τοῦ πατρός, καὶ ὅτι ἐσαρκώθη. ὅς ἐστι μάρτυς πιστός· ἐμαρτύρησε γὰρ κατὰ τὸν ἀπόστολον ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν· ὃ δὲ ἦν, ὅτι Θεός ἐστι καὶ τῶν ὅλων Κύριος εἰ καὶ σεσάρκωται. ἀληθὴς δέ γε ἡ τοιαύτη μαρτυρία· πιστὸν γὰρ τὸν ἀληθῆ λέγει, καὶ πίστεως ἄξιον· ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν· τοῦτο αὐτῷ καὶ ὁ Παῦλος (Apoc. i. 5)
προσμαρτυρεῖ,³ εἰπὼν ὅς ἐστιν ἀπαρχή, πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν. Col. i. 18

πρωτότοκον δὲ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καλοῦσιν, ὡς προκατάρξαντα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, καὶ⁴ ἐγκαίνισαντα ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν, τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον. πάντες μὲν γὰρ ὅσοι πρὸ τοῦ Κυρίου ἀνέστησαν ἐκ νεκρῶν, πάλιν παρεδόθησαν τῷ θανάτῳ· οὐ γὰρ ἦν ἐκείνῃ ἡ ἀληθὴς, ἀνάστασις, ἀπαλλαγὴ δὲ πρὸς καιρὸν τοῦ θανάτου. διὸ ἐκείνων μὲν οὐδεὶς πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν ἐχρημάτισεν. ὁ δέ γε Κύριος τοῦτο καλεῖται, ὡς τῆς ἀληθοῦς⁵ ἀναστάσεως ἀρχή τε καὶ αἰτία γενόμενος. καὶ ὥσπερ τι πρωτόλειον γεγονὼς τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐγέρσεως,⁶ γεννηθεὶς⁷ οἶον καὶ προελθὼν ὥσπερ ἀπὸ παστάδος τινὸς ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν ζωὴν.

¹ γρᾶ (sic) τὴν πρώτην ἐπιστολὴν
240

² om. φησιν 240

³ μαρτυρεῖ 240

⁴ om. καὶ 240

⁵ ἀληθὴς codd.

⁶ γενεσέως 240

⁷ γεννηθεὶς 240

- Rom. vi. 9-10 περὶ τοῦ Κυρίου γὰρ μόνου ὁ θεσπέσιος γέγραφε¹ Παῦ-
 λος Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων· εἰδότες φησὶν ὅτι Χριστὸς ἔξε-
 γερθεῖς² ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι
 κυριεύσει. ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὁ
 (Apoc. i. 5) δὲ ζῇ, τῷ Θεῷ ζῇ.³ καὶ ὁ ἄρχων φησὶν τῶν βασιλέων τῆς γῆς.
 Dan. v. 21 τοῦτο καὶ ὁ Δανιήλ ἔφη πρὸς τὸν Βαβυλώνιον· ἕως ἄν
 φησιν γνῶς ὅτι κυριεύει ὁ ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν οὐρα-
 νῶν⁴. καὶ ᾧ^{4a} εἰάν δόξη δώσει αὐτήν. βασιλεύει μὲν οὖν ὁ
 Χριστὸς καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπάντων. ἀλλὰ νῦν τέως
 περὶ τῶν ἐπὶ γῆς λέγει· προῖὼν δὲ δείκνυσιν αὐτὸν καὶ τῶν
 ἐν οὐρανοῖς ἀγίων ταγματῶν βασιλεύοντα.
- Apoc. i. 5 τῷ ἀγαπήσαντί φησιν⁵ ἡμᾶς καὶ λούσαντι⁶ ἡμᾶς ἐκ τῶν
 6 ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμῖν βασι-
 λείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ προφῆτας αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ
 τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.
- (Apoc. i. 5) ἡ σύνταξις τοῦ ῥήτου ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐπὶ τὰ πρῶτα
 ἐπάνεισιν. αὐτῷ φησιν, ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τῷ ἀγαπή-
 σαντι ἡμᾶς· πῶς γὰρ οὐκ ἡγάπησεν ὁ ἑαυτὸν δοὺς ἀντί-
 λυτρον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς; καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἐκ
 τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ. αὐτὸς γὰρ ἦρεν
 Col. ii. 14 τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῶν ἐν τοῖς δόγμα-
 σιν· καὶ προσήλωσε τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, ἐκτείνας
 ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας τῷ οἰκείῳ θανάτῳ καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ
 αἵματι αὐτοῦ ἐλευθέρους πλημμελημάτων ἀφείς, τῷ αὐτῷ⁷
 ὑποταγῆναι ἄχρι θανάτου καὶ θανάτου σταυροῦ τὴν ἡμῶν
 (Apoc. i. 6) ἰασάμενος παρακοήν. καὶ ἐποίησεν ἡμῖν βασιλείαν. καὶ τίς
 ἡ ἐν τῷ γενέσθαι ἡμᾶς φησιν ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ προφῆτας
 αὐτοῦ⁸ ὠφέλεια; τὸ γὰρ τούτων ἡξιώσθαι τοὺς ἀνθρώπους
 καὶ τὴν μελλουσάν ἡμῖν βεβαιοῖ βασιλείαν καὶ ἐν τῷ πα-

¹ ἔγραφε 240² ἐγερθεῖς 240 *ut omn. in Rom.*
vi. 9. *Tert. suscitatus.*³ ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ 240 *qui verba*
quae sequuntur usque ad ἡ σύνταξις
*in schol. omittit*⁴ τῶν ἀνθρώπων *codd. LXX*^{4a} ὁ 146⁵ ἀγαπῶντι *et om.* φησιν 240⁶ λούσαντι 240⁷ τῷ αὐτοῦ *codd.*⁸ *Aliter* Apoc. 240: καὶ τίς ἡ ἐν-
τεῦθεν ἥδη δωρηθεῖσα ἡμῖν παρὰ Χρισ-
τοῦ βασιλείαν τὸ γενέσθαι ἡμᾶς φησιν
ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ προφῆτας αὐτοῦ
(*om. ὠφέλεια*)

ρόντι δόξαν ἀμύθητον προσενεῖ. τοῦ γὰρ ἀποπλῦναι ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας¹ τῷ οἰκείῳ αἵματι, τοῦτο μείζον καὶ παραδοξότερον, καὶ τῆς θείας δωρεᾶς ἐπάξιον. τὸ δὲ ἱερεῖς ἡμᾶς Θεοῦ καὶ προφήτας γενέσθαι τοὺς οὐδὲν προεισενεγκόντας, τῆς τοιαύτης δωρεᾶς.

ἰδοὺ ἔρχεται ἐπὶ² τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ³ καὶ ὄψεται Apoc. i. 7

αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν· καὶ κόψονται⁴ ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ναὶ ἀμήν.

τὸ ἔρχεσθαι αὐτὸν ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἔφη περὶ ἑαυτοῦ ὁ Κύριος ἐν τῷ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίῳ οὕτω λέγων·

καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τῷ οὐρανῷ σαλευθήσονται· καὶ τότε Marc. xiii 25-26

ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης·⁵ ὥσπερ γὰρ οἶμαι ἀνιόντος αὐτοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐν τῇ τῆς ἀναλήψεως ἡμέρᾳ γέγραπται ἐν ταῖς Πράξεσιν, ὅτι νεφέλῃ αὐτὸν ὑπέλαβεν ἀπὸ τῶν (cf. Act. i. 9-11)

ὀφθαλμῶν αὐτῶν, οὕτω πάλιν ἤξει μετὰ νεφέλης. οἶμαι δὲ τροπικῶς τὴν θείαν γραφὴν τοὺς ἀγίους ἀγγέλους νεφέλας καλεῖν διὰ τὸ κοῦφον αὐτῶν καὶ μετάρσιον καὶ ἀεροβατές, ὥσει ἔλεγεν ἡξει ὁ Κύριος θείοις ἀγγέλοις ἐποχούμενος καὶ δορυφορούμενος. οὕτω γὰρ αὐτὸν⁶ καὶ ὁ προφήτης εἰσάγει λέγων καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη· ἐπετάσθη Psal. xvii. 11

ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων· καὶ ὄψεται αὐτόν φησιν πᾶς ὀφθαλμός, (Apoc. i. 7)

καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν. οὐκ ἐν παραβύστῳ γὰρ ἐλεύσεται ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ τῇ ἐνδόξῳ⁷ παρουσίᾳ, οὔτε⁸ λαθραίως, ὡς τὸ πρότερον, ἡνίκα μετὰ σαρκὸς ἐπεφοίτα τῷ κόσμῳ· ἥς παρουσίας τὸ συννεσκιασμένον δηλῶν ὁ προφήτης ἔλεγεν· καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον καὶ ὥσει σταγῶν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν. ἀλλ' ἐν παρρησίᾳ καὶ φανερώς ὡς παντὶ ὀφθῆναι ὀφθαλμῷ, καὶ τοῖς λίαν ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀσεβέσιν. ὧν ἐν τῇ μερίδι τακτέον τοὺς εἰς αὐτὸν Psal. lxxi. 6

¹ add. ἡμῶν 240

² μετὰ pro ἐπὶ 240 in textu

³ om. τοῦ οὐρανοῦ 240

⁴ κόψον 146 fin. lin. errore

⁵ καὶ δόξης πολλῆς 240

⁶ αὐτὸν 240. om. 146

⁷ om. τῇ ἐνδόξῳ 240

⁸ οὕτω pro οὔτε 240

- (Apoc. i. 7) παροινήσαντας ἢ ἐκκεντήσαντας.¹ καὶ κόψονται ἐπ' αὐτόν φησιν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς — αἱ ἐπιμείναισαι τῇ ἀπιστίᾳ δηλονότι, καὶ μὴ ἐλόμεναι κλίνειν τὸν ἑαυτῶν αὐχένα τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ ζυγῷ. τὸ δὲ ἐπ' αὐτόν, ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ αὐτοῦ καὶ παρουσίᾳ νοήσεις. εἴτα τὸ πάντως ἐσόμενον²
- (Apoc. i. 7) δηλῶν, προσέθηκεν Ναὶ ἀμήν, μόνον οὐχὶ λέγων ἀκριβῶς ἔσται ταῦτα καὶ ἀναμφισβητηκώς,³ ὥσπερ γὰρ παρ' Ἑλλήσι τὸ ναὶ⁴ τὴν συγκατάθεσιν τῶν ἐσομένων ἐνδείκνυται, οὕτω καὶ τὸ ἀμήν παρὰ τοῖς Ἑβραίοις.
- Apoc. i. 8 ἐγὼ εἰμι τὸ ᾱ καὶ τὸ ῶ, λέγει Κύριος ὁ Θεός· ὁ ὢν καὶ ὁ ᾔν καὶ ὁ ἐρχόμενος,⁵ ὁ παντοκράτωρ, καὶ Κύριος τῆς κτίσεως.⁶
- (Apoc. i. 17) τὸ⁷ μὲν ᾱ, ἀρχήν, τὸ δὲ ῶ, τέλος δηλοῖ, ἐγὼ οὖν φησὶν εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ⁸ ἔσχατος, διὰ μὲν τοῦ πρώτου,⁹ τὸ ἀνάρχον τοῦ Θεοῦ, διὰ δὲ τοῦ τελευταίου, τὸ ἀτελεύτητον δηλῶν. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔστιν παρὰ ἀνθρώποις ἀνάρχον τι καὶ ἀτελεύτητον, τῇ παρ' ἡμῶν ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει ἀντὶ ἀνάρχου καὶ ἀτελευτήτου κατεχρήσατο. τοῦτο καὶ διὰ τοῦ Ἡσαίου ἔλεγεν ὁ Θεός· ἐγὼ Θεός πρῶτος· καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἐγὼ εἰμι. παντοκράτορα δὲ τὸν Θεὸν καὶ Κύριον τῆς κτίσεως καλεῖ, οὐ μόνον τῆς αἰσθητῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς νοητῆς.
- Es. xli. 4 ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν ταῖς θλίψεσιν¹⁰ καὶ ἐν¹¹ βασιλείᾳ ὑπομονῆς.¹²
- Apoc. i. 9 πιστοῖς ἔγραφεν τοῖς κατὰ¹³ τὸν λόγον καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, πολλὰ παθοῦσι παρὰ τῶν διωκόντων τοὺς εὐσεβεῖς, διὸ ἑαυτὸν ὥσπερ τῶν θλίψεων καὶ τῆς ὑπομονῆς, οὕτω δὴ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας, εἶναι ἐνταῦθα τοῖς¹⁴ ὑπὲρ τοῦ λογοῦ προξενούσι θλίψεις καλεῖ κοινωνὸν ἐν Ἰησοῦ.

¹ *om.* ἢ ἐκκεντήσαντας 240² ἐπόμενον 240³ ἀναμφισβητηκώς 240 †ἀναμφισκητῶς 146 (*Hiat* 203, *incipit* i. 8)⁴ τὸ ναὶ παρ' Ἑλλήσι 240⁵ *add.* καὶ 240⁶ *om.* καὶ Κύριος τῆς κτίσεως 240 *et in textu et in com., ut vid., sed infra habet: τὸν Θεὸν καὶ Κύριον τῆς κτίσεως καλεῖ*⁷ *Incipit cod.* 203⁸ *om.* ὁ 240 *ut vid.*⁹ τό ᾱ 203¹⁰ ἐν τῇ θλίψει 203 240¹¹ *om.* ἐν 203 240¹² καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ 203 240¹³ διὰ 203¹⁴ τοῖς *om.* 146

ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Αποκ. i. 9.
Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.

διὰ τὸν Ἰησοῦν φησιν·¹ τοῦτο γὰρ τὸ ἐν Ἰησοῦ. καὶ
διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν, ἣν ἐγὼ ἐμαρτύ-
ρησα τὸ² Εὐαγγέλιον αὐτοῦ κηρύξας, ἐγενόμην φησίν, ἐξόρι-
στος ἐν τῇ Πάτμῳ. τοῦτο δὲ³ παθεῖν αὐτὸν ὁ Εὐσέβιος Euseb.
ἱστορεῖ ἐν τῷ Χρονικῷ Κανόνι ἐπὶ Δομετιανοῦ τοῦ βασιλέως.
εἰτά φησιν, διάγων ἐν τῇ εἰρημένῃ νήσῳ,⁴

ἐγενόμην ἐν Πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ. Αποκ. i. 10

ὁ εἶπεν ἐν πνεύματι ἐγενόμην,⁵ δείκνυσιν μὴ αἰσθητὴν
μηδὲ σαρκικοῖς ὤσιν ἢ ὀφθαλμοῖς ὁρωμένην ἰδεῖν ὀπτασίαν,
ἀλλὰ προφητικοῖς· περὶ ὧν πνευματικῶν ἀκοῶν ἔλεγεν ὁ
Ἡσαΐας· προσέθηκέν μοι⁶ πρῶτὴ νοεῖν, — πρῶτὴ προσέθηκέν Es. i. 4-5
μοι ὥτιον ἀκούειν καὶ ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα.

Καὶ ἤκουσα⁷ φωνῆς μεγάλης⁸ ὥς σάλπιγγος λεγούσης μοι· Αποκ. i. 10 *fin.*
Ἰωάννη,⁹ ὁ¹⁰ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς II
ἐπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἑφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν,¹¹ καὶ εἰς
Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεις, καὶ εἰς Φιλα-
δέλφιαν, καὶ εἰς Λαοδίκειαν.

πλείους μὲν εἰσι τῆς Ἀσίας πόλεις, ἀλλ' αὐτὸς εἰς τὰς
ὑπ' αὐτοῦ μαθητευθείσας^{11a} καὶ ἤδη δεξαμένας τὴν¹² Χριστοῦ
πίστιν γράψαι κελεύεται. ταῖς γὰρ ἀπίστοις καὶ ἀφισταμέ-
ναις τοῦ σωτηρίου¹³ λόγου, τί ἂν τις καὶ παραινέσειεν;

καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φώνην ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· Αποκ. i. 12
καὶ ἐπιστρέψας, εἶδον ἐπτὰ λυχνίας χρυσᾶς· καὶ ἐν μέσῳ 13
τῶν ἐπτὰ¹⁴ λυχνίων, ὅμοιον νίῳ ἀνθρώπου ἐνδεδυμένον πο-
δήρῃ, καὶ περιεζωσμένον ἐν¹⁵ τοῖς μαστοῖς ζῶνῃν χρυσῇν.

¹ *om.* διὰ τὸν Ἰησοῦν φησιν 203
240

² *add.* Θεοῦ 240

³ *add.* καὶ 203

⁴ *om.* *vbb.* *ult.* 203 *hoc loco, sed*
suppl. post. vs. 11

⁵ *vbb.* ἐν τῇ Κ. . . . ἐγενόμην *om.*
146, *habent* 203 240

⁶ ἔθηκέ με 203 240

⁷ *add.* ὀπίσω μου 203 240

⁸ φωνὴν μεγάλην 203 240

⁹ φωνούσης *pro* λεγούσης 203 240
et om. μοι· Ἰωάννη *sed habet* 155

¹⁰ ἢ *pro* ὁ 203 240

¹¹ εἰς μυραν 146

^{11a} μαθητευθείσας 146

¹² *add.* τοῦ 203 240

¹³ θεῖον *pro* σωτηρίου 240 [*non* 203]

¹⁴ *om.* ἐπτὰ 203 240

¹⁵ πρὸς *pro* ἐν 203 240

Apoc. i. 14 ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες¹ ὡς ἔριον λευκόν, ὥσει
 15 χίων· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· καὶ οἱ πόδες
 αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ² ἐν καμίνῳ πεπυρωμένῳ,³ καὶ ἡ
 16 φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν· καὶ ἔχων ἐν τῇ
 δεξιᾷ⁴ αὐτοῦ ἄστéρας ἑπτὰ· καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,
 ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς⁵
 ἥλιος φαίνει⁶ τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

αἱ μὲν ἑπτὰ λυχναὶ ὡς αὐτὸς προιὼν ἐρμηνεύει, αἱ ἑπτὰ
 ἐκκλησίαι εἰσὶν πρὸς ἃς γράψαι κεκέλευσται· λυχνίας δὲ
 αὐτὰς ὠνόμασεν, ὡς ἐν αὐταῖς φερούσας τὸν φωτισμὸν τῆς
 δόξης τοῦ Χριστοῦ· οὐ γὰρ εἶπεν αὐτὰς λύχνους, ἀλλὰ
 λυχνίας. ἡ δὲ λυχνία αὐτὴ μὲν οὐκ ἔχει τὸ φωτίζειν· φέρει
 δὲ ἐν ἑαυτῇ τὸ φωτίζειν δυνάμενον. φωτίζει δὲ νοητῶς ὁ
 Χριστὸς⁷ τὰς ἐκκλησίας αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ ὁ ἱερὸς ἀπό-
 στολος παραινεῖ τοῖς τὴν πίστιν δεξαμένοις· γίνεσθε ὡς
 φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες· ὁ δέ γε φωστήρ
 αὐτὸς μὲν καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει φῶς, δεκτικὸς δὲ ἐστὶν ἐπει-
 σάκτου φωτός, οὕτω καὶ ἐνταῦθα λυχνίας καὶ οὐ λύχνους τὰς
 ἐκκλησίας εἶδεν ὁ εὐαγγελιστής. εἴρηται μὲν γὰρ περὶ⁸ Χρι-
 στοῦ φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὁρέων αἰωνίων — ἀγγελι-
 κῶν, ἴσως δυνάμεων — καὶ πάλιν πρὸς τὸν πατέρα· ἐξαπόστει-
 λον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου· καὶ αἰθῆρις ὁ φωτισμὸς
 τοῦ προσώπου σου, Κύριε. οἱ δέ γε μέτοχοι τοῦ θείου φωτός,
 πῇ μὲν φωστῆρες, πῇ δὲ λυχναὶ ἀνεγράφησαν. χρυσὰς δὲ
 φησιν τὰς λυχνίας διὰ τὸ τίμιον καὶ ὑπεραιῖρον τῶν ἀξιωθέν-
 των δέξασθαι τὸ θεῖον σέλας· καὶ ἐν μέσῳ φησὶν τῶν ἑπτὰ
 λυχνιῶν, ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου· εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐπαγ-
 γέλλεται ἐνοικήσειν καὶ ἐμπεριπατήσειν ταῖς τῶν δεξαμένων
 αὐτὸν ψυχαῖς, πῶς οὐκ ἂν ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ἐθεω-
 ρήθη; υἱὸν δὲ φησιν ἀνθρώπου, τὸν δι' ἡμᾶς ἄχρι τῆς τοῦ
 δούλου μορφῆς ἑαυτὸν ταπεινώσαντα Χριστόν, τὸν γενόμενον

¹ λευκαὶ *add.* 203 240² ὡς *add.* 203 240³ πεπυρωμένοι 203 240⁴ *add.* χειρὶ 203 240⁵ *add.* ὁ ante ἥλιος 203 240⁶ ἐν *add.* 203 240⁷ ὁ Χριστὸς νοητῶς 203 240⁸ *add.* τοῦ 203 240

καρπὸν τῆς γαστρὸς κατὰ τὸν θεσπέσιον μελωδόν· γαστρὸς δὲ τῆς ἀπειρογαμοῦ καὶ ἀειπαρθένου¹ Μαρίας· ἐπειδὴ γὰρ ἄνθρωπος ἡ Μαρία καὶ ἡμῶν ἀδελφή, εἰκότως ὁ ἐξ αὐτῆς τεχθείσης² ἀσπόρως, κατὰ σάρκα Θεὸς λόγος, καὶ υἱὸς ἀνθρώπου χρηματίζει. ἀσφαλῶς δὲ εἴρηκεν μὴ εἰπὼν αὐτὸν υἱὸν ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅμοιον νιῷ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ³ Θεὸς (Apor. i. 13) καὶ τῶν ὅλων Κύριος ὁ Ἐμμανουήλ, ποικίλην δὲ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν δείκνυσιν ἡ ὁπτασία ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ καὶ δυνάμεων τὴν μορφήν σκιαγραφοῦσα. καὶ πρῶτον μὲν ἱερατικὸν αὐτῷ⁴ περιτίθησι σχῆμα· ὁ γὰρ ποδῆρης καὶ ἡ ζώνη, σχῆμα ἱερατικόν· εἴρηται γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· σὺ⁵ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· Heb. v. 6 (Psa. cix. 4) ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπόστολος ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας Heb. iii. 1 ἡμῶν καλεῖ τὸν Χριστὸν, ὡς ἱεουργοῦντα καὶ προσάγοντα (Rom. xv. 16, Eph. ii. 18) ἑαυτῷ τὲ καὶ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι τὴν ἡμετέραν τῆς πίστεως ὁμολογίαν.

χρυσὴν δὲ αὐτῷ ζώνην⁶ περιτίθησιν, τῶν κατὰ νόμον ἱερέων ἐκ φάρους πεποικιλμένου τὴν ζώνην ἐχόντων. ἔδει γὰρ τὸ διάφορον δειχθῆναι δούλων καὶ⁷ δεσπότου, τοῦ τε σκιάδους νόμου καὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἐν τῇ νέᾳ. ἡ δὲ κεφαλή αὐτοῦ φησιν καὶ αἱ τρίχες, ὡς ἔριον λευκὸν καὶ ὥσει χιών. τὸ γὰρ κατὰ Χριστὸν μυστήριον νέον μὲν ἐστὶ τῇ ἐπιφανείᾳ, τῇ δέ γε εὐδοκίᾳ προαιώνιον. γέγραφε γὰρ περὶ αὐτοῦ ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος τὸ μυστήριον⁸ τὸ ἀπο- Eph. iii. 9-10 κεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενέων ὃ νῦν lib. ἐφανερῶθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ οἷς ἠθέλησεν. τὸ οὖν ἀρχαῖον τοῦ μυστηρίου ὅσον ἦκεν εἰς τὴν θείαν εὐδοκίαν, παραδείκνυσι τὸ πολὺν τῆς κεφαλῆς ἐρίῳ καὶ χίονι παρεικασμένον. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φησιν ὡς φλόξ.⁹ ἐνδείκνυται (Apor. i. 14) ἐπεὶ καὶ φῶς ἐστὶν ὁ Χριστός, καὶ τοῦτο ἑαυτὸν ὀνομάζει,

¹ ἀειπαρθένου 146. θεοτόκου 203
240

² om. τεχθείσης 146

³ om. καὶ 240 *habet* 203

⁴ om. αὐτῷ 203 240

⁵ add. εἰ 203 [*non* 240]

⁶ add. αὐτῷ 240, om. 146 203

⁷ om. δούλων καὶ 240

⁸ om. τὸ μυστήριον 240

⁹ add. πυρός· ἢ τὸ φωτοειδὲς ἡ φλόξ 203 240

- Jo. viii. 12, ix. 5, ^{xii. 46, xiv. 6} ἐγώ εἰμι λέγων τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια, ἣ τὸ φοβερὸν καὶ τὴν ἀπειλὴν παραδηλοῖ κατὰ τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν αἷς τὰ τῆς ἀποκαλύψεως διαπέμπεται, ὡς οὐ τέλεον τοῖς αὐτοῦ νόμοις
- (Apoc. i. 15) ἀκολουθούσαις· καὶ οἱ πόδες φησὶν αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνου. φασὶν¹ τὸν ἐν τῷ Διβάνῳ τῷ ὄρει μεταλλευόμενον χαλκὸν καθαρὸν τε ὄντα καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, καθαρώτερόν τε γινόμενον τοῦ ἐν αὐτῷ μετρίου ρύπου καμίνῳ καθαρισθέντος· δι' οὗ τὸ ἐδραῖον καὶ ἄσειστον μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ περιόπτου τῆς εἰς Χριστὸν δηλοῦται πίστεως ἐν ἀσφα-
- (1 Cor. x. 4) λείᾳ βεβηκυίας.² πέτρα γὰρ εἴρηται³ τῷ ἀποστόλῳ ὁ Χριστός, καὶ λίθος ἔντιμος ἐν τοῖς θεμέλις Σιών⁴ τῷ Ἑσαίᾳ. ἡ χαλκολίβανόν φησιν τὸν χαλκοειδῆ λιβανωτόν, ὃν ἱατρῶν παῖδες, ἄρρενα καλεῖν εἰώθασιν. εὐώδης δέ ἐστιν οὗτος θυμιώμενος· τοῦ γὰρ τεθυμιάσθαι δείγμα ἡ κάμινος ἡ καιομένη. δηλοῖ ὅτι ὁ θεμέλιος τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος· θεμέλιος γὰρ τοῦ λοιποῦ σώματος οἱ πόδες, ὅς ἐστι Χριστός· εὐώδης τε γάρ⁵ ἐστι καὶ κατακληλὼν τῇ νοητῇ εὐοσμίᾳ τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. θεμέλιον δὲ τὸν Χριστὸν καὶ⁶ ὁ Παῦλος ὀνομάζει τινὰ⁷ γράφων
- 1 Cor. iii. 10-11 Κορινθίοις ἐπιστολήν, ὡς σοφὸς λέγων ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα· ἄλλος δὲ⁸ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλέπω πῶς ἐποικοδομεῖ· θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον ὅς ἐστιν Ἰησοῦς⁹ Χριστός. ὅτι δὲ εὐώδης ὁ Χριστός νοητῶς, ἡ διάπειραν¹⁰ αὐτοῦ λαβοῦσα τῆς εὐωδίας ἡ ἐν τοῖς
- cf. Cant. iv. 10 ἄσμασιν νύμφη μαρτυρεῖ,¹¹ πῇ μὲν λέγουσα καὶ ὁσμὴ μύρων
- cf. Cant. i. 3 σου ὑπὲρ πάντα¹² ἀρώματα, πῇ δὲ μύρον ἐκκενωθὲν ὀνομά σου¹³
- Cant. ii. 1 ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος εὐώδη ἑαυτὸν παρατίθεται ἐν τοῖς πρὸς τὴν νύμφην λόγοις εἰπὼν ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων. τί δέ;¹⁴ οὐχὶ καὶ ὁ Παῦλος ἐκ τῆς μετουσίας

¹ φασιν 203, φησιν 146² βεβηκότος 203 240³ εἰκός *pro* εἴρηται 203 240⁴ *om.* Σιών, *ut vid.* 240⁵ *om.* γὰρ 203 240⁶ *om.* καὶ 203 240⁷ *om.* τινὰ 203 240⁸ *om.* δὲ 203 240⁹ *add.* ὁ 240 [*non* 203]¹⁰ ἡ δειάπειραν 146¹¹ προσμαρτυρεῖ 203 240¹² *add.* τὰ 203 240¹³ σοι 203¹⁴ τί δαί, *ut vid.* 240, τί δ' ἂν 203

Χριστοῦ εὐώδης γενόμενος ἔλεγεν· ὅτι Χριστοῦ ἔσμεν εὐω- 2 Cor. ii. 15, 14
 δία.¹ καὶ πάλιν· καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ ^{1a} φανε-
 ροῦντι εἰς ἡμᾶς. καὶ φωνὴ αὐτοῦ φησιν, ὡς φωνὴ ὑδάτων πολ- (Apoc. i. 15 *fin.*)
 λῶν.² καὶ εἰκότως· πῶς γὰρ ἂν ἔφθασεν εἰς πᾶσαν τὴν
 γῆν ὁ φθόγγος αὐτοῦ,³ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης
 τὸ περὶ αὐτοῦ κήρυγμα, εἰ μὴ ἑξάκουστος ᾗν; οὐ τῇ αἰσ-
 θητῇ μεγαλοφωνία, ἀλλὰ τῇ τοῦ κηρύγματος δυνάμει. καὶ (Apoc. i. 16)
 ἔχων φησὶν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτὰ.⁴ τούτους τοὺς
 ἀστέρας προιῶν ⁵ αὐτὸς ἐρμηνεύει, τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν
 αὐτοῦς ⁶ εἰπὼν ἀγγέλους, περὶ ὧν ὁ θεσπέσιος ἔφη Γρηγόριος
 ἐν τῇ τῶν ἐπισκόπων παρουσίᾳ πρὸς δὲ τοὺς ἐφεστῶτας
 ἀγγέλους· πείθεται γὰρ ἄλλον ἄλλης προστατεῖν ἐκκλησίας· Gregorius
 ὡς Ἰωάννης διδάσκει ⁷ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. ἀστέρας δὲ
 οἶμαι καλεῖ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους διὰ τὸν δαψιλῆ φωτισμὸν
 τὸν ἐν αὐτοῖς τοῦ Χριστοῦ· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ εἰσιν. τῆς γὰρ
 τιμιωτάτης στάσεως ἡξίωται παρὰ Θεῷ καὶ οἶον ἐπανα-
 παύονται τῇ χειρὶ τοῦ Θεοῦ ⁸ καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ (Apoc. i. 16)
 φησιν ⁹ ῥομφαία ὀξεῖα ¹⁰ δίστομος ἐκπορευομένη. ὁ μὲν οὖν
 θεσπέσιος Δαυιδ ¹¹ περιζῶσαι φησιν πρὸς τὸν Κύριον τὴν Psa. xliv. 4
 ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατέ. οὕτω γὰρ ἡμῖν τότε
 τοὺς εὐαγγελικοὺς ἐνετέταλτο νόμους <τηρεῖν> ¹² οὓς τὸ
 παραβαίνειν ᾗν ὀλέθριον· διὸ ἀναβολὴν κολάσεως ἢ τοπικὴ
 θέσις παρεδήλου τοῦ μηροῦ· οὐ γὰρ ᾗν ἐτοιμοτάτη πρὸς
 σφαγὴν. νῦν δὲ ἐκ τοῦ στόματος ἐκπορεύεται ἡ ῥομφαία,
 σημαίνοντος τοῦ αἰνίγματος, ὅτι δὴ οἱ ἀπειθεῖς περὶ τὰ εὐαγ-
 γελικὰ προστάγματα τὸν εἰς ψυχὴν ἔξουσι κίνδυνον διχοτο-
 μούμενοι τῇ ῥομφαίᾳ· ὃ δὴ φησιν ἐν Εὐαγγελίοις ¹³ ὁ
 Κύριος, τοῦτο δηλῶν· καὶ ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν· ζῶν γὰρ ὁ Hebr. iv. 12
 λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ ¹⁴ μάχαιραν

¹ εὐωδία; *codd.*^{1a} αὐτοῦ τῆς γνώσεως 203² καὶ φωνὴ . . . πολλῶν *om.* 240³ αὐτῶν 203⁴ *om. claus.* 203 240⁵ προιῶν 146⁶ *om.* αὐτοῦς 203 240⁷ *add.* με 203 240⁸ τοῦ ἱῶ· 203 [*non* 240] τοῦ Θεοῦ;

146

⁹ *om.* φησιν 203 240¹⁰ *om.* ὀξεῖα 203 240¹¹ δ ἂδ *mss.*¹² <τηρεῖν> *suppl.* (Blake)¹³ εὐαγγελίῳ 203 [*non* 240]¹⁴ *add.* πᾶσαν 203 240

- δίστομον κατὰ τῶν ἀπειθούντων, δῆλον ὅτι τὴν ἀπειλήν ἀνατεινόμενος. ὅθεν καὶ ὁξεῖα αὐτῇ τῷ Ἰωάννῃ γέγραπται.¹ ὁ ταυτόν ἐστιν τῷ παρὰ τῷ Παύλῳ τομωτάτῃ.²
- (Apoc. i. 16 *fin.*) ἡ ὄψις αὐτοῦ φησιν ὡς^{2a} ἥλιος φαίνει τῇ δυνάμει αὐτοῦ. καλῶς
- Mal. iv. 2 ὡς ὁ ἥλιος· ἥλιος γάρ³ ἐστὶν δικαιοσύνης ὁ Κύριος κατὰ τὸν
- 2 Cor. iv. 6 προφήτην Μαλαχίαν· ἀλλ' ὅπως μὴ νομίσῃς τὸν φωτισμὸν τοῦ προσώπου⁴ Χριστοῦ, ὃς φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον σῶμα εἶναι διαφανὲς καὶ φωτίζον αἰσθητῶς, ἐπήγαγεν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ὥσπερ ἔλεγεν· νοητόν ἐστι τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, δυνάμει ἐνεργούμενον, οὐκ ὄψιν σωματικὴν, ψυχῆς δὲ ὀφθαλμοὺς καταλάμπων.⁵
- Apoc. i. 17 καὶ ὅτε φησὶν⁶ εἶδον αὐτόν, ἔπεσα⁷ εἰς⁸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός. καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ λέγων,⁹ ἐγὼ εἰμι¹⁰ ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην¹¹ νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾄδου.¹² γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσιν, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα.
- ἔθος τοῖς ἀγίοις προφήταις ὁρῶσιν ὀπτασίαν καταπλήττεσθαι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐνδείκνυσθαι.¹³ καὶ ὅσα¹⁴ τὰ Θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων ὑπερανέστηκεν καὶ ἀσυγκρίτοις διαφοραῖς ὑπερτερεῖ¹⁵ τοῦτο καὶ Ἰησοῦν ἴσμεν πεπονθότα τὸν τοῦ Ναυῆ¹⁶ ὅταν εἶδεν τὸν ἀρχιστράτηγον τῆς παρατάξεως Κυρίου, καὶ τὸν ἄνδρα τῶν ἐπιθυμῶν τὸν Δανιὴλ ἐν ταῖς ὀραθείσαις αὐτῷ ὀπτασίαις. ἐγὼ μὲν οὖν ἔπεσα¹⁷ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ νεκρός φησιν ὁ εὐαγγελιστὴς τῇ θέα καταπλαγείς. ὁ δὲ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ λέγων, μὴ φοβοῦ. οὐκ ἂν ἴσχυσεν ὁ ἱερὸς Ἰωάννης ζῆν ἐκ τῆς καταπλήξεως¹⁸ μὴ τῆς σωτηρίου δεξιᾶς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ προσα-

¹ ἀναγέγραπται 203 240² *add.* καὶ 203 240^{2a} *add.* ὁ 203 240 *iterum*³ *om.* ἥλιος γάρ 203 240⁴ τοῦ δεσπότου 240⁵ ὀφθαλμὸν καταλείπει ? 240⁶ *om.* φησὶν 203 240⁷ ἔπεσον 203 240⁸ πρὸς *pro* εἰς 203 240⁹ *add.* μὴ φοβοῦ 203 240.¹⁰ *om.* εἰμι 203 240¹¹ *add.* ὡς 203 240¹² τοῦ ᾄδου καὶ τοῦ θανάτου 203 240
*ut. text rec. contra mss. plur.*¹³ καταπλήττεσθαι τὴν ἀνθρ. ἀσθ.
ἐνδείκνυμένοις 203 240¹⁴ ὅσον 203 240¹⁵ ὑπεραίρει 203 240¹⁶ Ναυῆ 146¹⁷ ἔπεσον 203 [*non* 240]¹⁸ *om.* ἐκ τῆς καταπλήξεως 240
[*habet* 203]

ψαμένης αὐτοῦ,¹ τῆς πλεῖστα ὅσα μόνη τῇ ἀφῇ ἐργασα-
μένης τεράστια· καί φησιν πρὸς με ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ (Apoc. i. 17)
ἔσχατος· ὥσει ἔλεγεν· ἐγὼ εἰμι ὁ ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων
ὑμῶν ἐπ' ἐσχάτων τοῦ αἰῶνος καιρῶν συναναστραφεῖς ὑμῖν
μετὰ σαρκὸς, καίτοι πρῶτος ὢν καὶ πρωτότοκος^{1a} πάσης
κτίσεως. πῶς οὖν οἶόν τέ σέ τι² παθεῖν κακὸν ἐκ τῆς ἐπιφα-
νείας μου; εἰ γὰρ ζῶν καὶ πηγὴ ζωῆς ὑπάρχων δι' ὑμᾶς³ (Apoc. xxi. 6)
ἐγενόμην νεκρὸς καὶ αἰθις ἀνεβίων⁴ πατήσας τὸν θάνατον,
πῶς οἶόν τέ σε τὸν ζῶντα δι' ἐμέ καὶ τὴν ἐμὴν ὀπτασίαν
γένεσθαι νεκρόν; εἰ δὲ καὶ ἐγὼ ἔχω τὰς κλείς τοῦ θανάτου (Apoc. i. 18 fin.)
καὶ τοῦ ἄδου, ἵν' οὓς ἂν θέλω θανατώσω καὶ ζωογονήσω,
κατάξω⁵ εἰς ἄδου καὶ ἀνάξω κατὰ τὸ περὶ ἐμοῦ γεγραμ-
μένον, καὶ ἐμαὶ εἰσιν, ὥς ὁ προφήτης φησὶν αἱ διέξοδοι τοῦ Psal. lxvii. 21
θανάτου, οὐκ ἂν τοὺς ἐμοὺς προσκυνητὰς καὶ μαθητὰς εἰς
πρόωρον παραπέμψοιμι θάνατον. ἐπεὶ οὖν οὐ τεθνήξαι,⁶
φησὶν· γράψον ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσιν, καὶ⁷ μέλλει γίνεσθαι. ἐν (Apoc. i. 19)
τῷ εἰπεῖν ἃ εἰσιν, δηλοῖ τά τε παρεληλυθότα καὶ ἐνεστῶτα·
ἐν δὲ τῷ λέγειν ἃ μέλλει γίνεσθαι, τὰ μέλλοντα. τῶν γὰρ
ὁραθέντων⁸ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ τῷ ἁγίῳ⁹ τὰ μὲν ἦν ἤδη γεγο-
νότα ἅτινα εἰ καὶ πέρας εἰλήφει οὐ μὴν εἰς ἀνυπαρξίαν ἦν¹⁰
κεχωρηκότα· διὸ καὶ περὶ αὐτῶν εἶπεν ἃ εἰσιν τὰ δὲ παρῆν·
τὰ δὲ γίνεσθαι ἐμελλεν, ὥς προιῶν ὁ λόγος ἐπιδείξει.

τὸ μυστήριόν φησι¹¹ τῶν ἑπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ τὴν Apoc. i. 20
δεξιάν μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέ-
ρες ἄγγελοι τῶν¹² ἐκκλησιῶν εἰσιν· καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι,¹³
ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσιν.¹⁴

ἐπεὶ οὖν αὐτῷ διεσάφησεν τίνες τέ εἰσιν οἱ ἀστέρες καὶ
τίνες αἱ λυχνίαι, λοιπὸν λέγει¹⁵ ἃ δεῖ πρὸς ἐκάστην τῶν

¹ αὐτῷ 203 [non 240 ut vid.]

^{1a} Cf. Agt πρωτοτοκος pro πρῶτος.

² ὅτι pro σέ τί 146

³ δι' ὑμᾶς 203 240, δι' ἡμᾶς 146

⁴ ἀνεβίωτος (?) 240 [non 203]

⁵ καὶ τάξω 203 [non 240]

⁶ τεθνήξῃ 203 240 qui om. οὐ

⁷ add. ἃ 240 [non 203]

⁸ ὁρασάντων, ut vid. 146

⁹ τῶν ἁγίων 203 [non 240]

¹⁰ om. ἦν 203 240

¹¹ om. φησι 203 240

¹² add. ἑπτὰ 203 240 in schol.
[non in textu]

¹³ add. αἱ in textu 203 240 et schol.

¹⁴ om. claus. ult. cod. 240 in schol.
sed habet in textu [non ita 203]

¹⁵ om. λέγει 203 240

ἐκκλησιῶν μαρτύρασθαι, καὶ ὅπως τὴν μὲν τέλεον ἔξω
βαίνουσιν τοῦ θείου σκοποῦ ἐν αἰτιάσει ποιήσασθαι· τὰς¹
δὲ ἐν μέρει μὲν φυλαττούσας² τῶν εὐαγγελικῶν νόμων³ τὴν
ἀκρίβειαν ἐπαινέσαι. ἐν δὲ ἑτέροις παιουύσας⁴ ἐπιδιορ-
θώσασθαι,⁵ δηλοῖ τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ κατάλληλον
ἐκάστη τῶν ἐκκλησιῶν φάρμακον τὸν λόγον καὶ τὴν διδα-
σκαλίαν διαπέμψασθαι προστεταχώς ὁ πάντας⁶ θέλων
σωθῆναι Χριστὸς καὶ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν κληρονόμους
γενέσθαι βουλόμενος καὶ μετόχους· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Λόγος δεύτερος⁷

ὁ μὲν δὴ πρῶτος ἄθλος τῶν ἐμῶν λόγων τε καὶ ἐρμηνειῶν
τετέλεσται· νῦν αὖθ' ἕτερον βλητέον σκοπὸν δεικνύντα τίς
ἡ⁸ τῶν ἐκκλησιῶν παραίνεσις. πρώτη τοιγαροῦν τῇ ἐν
Ἐφέσῳ ἐκκλησίᾳ ὡς προκαθεζομένη τῆς λοιπῆς Ἀσίας
γράψαι διακελεύεται, οὕτω πως λέγων·⁹

Αποκ. ii. 1

2

3

τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας¹⁰ γράψον· τάδε λέγει ὁ
κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ,¹¹ ὁ περιπατῶν ἐν
μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· οἶδά σου τὰ ἔργα¹² καὶ
τὸν κόπον¹³ καὶ τὴν ὑπομονήν,¹⁴ καὶ ὅτι οὐ δύνασαι βαστά-
σαι¹⁵ κακοὺς, καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστό-
λους,¹⁶ καὶ οὐκ εἰσὶν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ ὑπομονὴν

¹ τὴν *pro* τὰς 203 240

² φυλάττουσαν 203 240

³ τὸν εὐαγγελικὸν νόμον 146

⁴ πταίνοντας *codd.*

⁵ διορθώσασθαι 240 [*non* 203]

⁶ πάντα 240 (?)

⁷ *om.* λόγος δεύτερος 203 240

⁸ ἡν *cod* 240

⁹ *In cod. 155 additur* τῷ ἀγγέλῳ
τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον·
ὅθεν οἶμαι καὶ τὴν πρόρρησιν τῷ θεῷ
μεγάλῃ ἱεράρχῃ Διονυσίῳ τῷ Ἀρεο-
παγιτῇ πεπληρωθῆναι κατὰ τὴν ἐν τῇ
φρουρᾷ τοῦτ' τυγχάνοντι πε<μ>φ.
θεῖσαν θεῖαν ἐπιστολήν. τοίνυν τὰ πολλὰ
προβεβηκότα καὶ παρελθόντα τῆς θείας
ταύτης ἀποκαλύψεως παρεάσας, ἥ ἀπὸ
τὸ μεσέτατον αὐτοῦ ὁγδόου λόγου τὰ

τ' ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα, ὡς ψυχω-
φελῇ καὶ ἀγαθὰ, καὶ τῶν κακῶν ἐκκο-
πτικὰ καὶ τῆς αἰωνίου καὶ μακαρίας
ζωῆς ἐπικερδῇ γράψαι σὺν Θεῷ καὶ
τοῖς φιλομαθέσι προσθῆναι ἐπήγομαι·
λέγει γάρ. [*Seq. xv. i*] †*legendum*
ἀποτομώτατον? (Blake)

¹⁰ *om.* ἐκκλησίας 240 *in textu* [*Habet in schol.*] *Habet in textu* 203

¹¹ *add.* χειρὶ *in loco* αὐτοῦ 203 240
in textu sed non in schol.

¹² τὰ ἔργα σου 203 240 *in textu*

¹³ *add.* σου 203 240 *in textu*

¹⁴ *add.* σου 203 240 *in textu*

¹⁵ δυνήσῃ βαστάξαι 240 *in textu*
δύνῃ βαστάξαι 203 *in textu*

¹⁶ *add.* εἶναι 203 240 *in textu*

ἔχεις καὶ ἐβάστασας¹ διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἐκοπίασας.²
 ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην³ ἀφήκας. Apoc. ii. 4
 μνημόνευε⁴ οὖν πόθεν πέπτωκας⁵ καὶ μετανόησον καὶ τὰ 5
 πρῶτα ἔργα ποιήσον ἐν δικαιοσύνῃ·⁶ εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι,⁷
 καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετα-
 νοήσης. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις ἀγαθόν,⁸ ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν 6
 Νικολαϊτῶν, ἃ καὶ γὰρ μισῶ. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ 7
 Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ ἀκούοντι⁹ δώσω αὐτῷ
 φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν¹⁰ παραδείσῳ τοῦ
 Θεοῦ μου.

ἄγγελον τῆς Ἐφέσου¹¹ ἐκκλησίας περιφραστικῶς ἔφη τὴν
 ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίαν. οὐ γὰρ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ὁ προστα-
 τὴν τῆς ἐκκλησίας ἡμαρτήκει τι, ὡς δεῖσθαι τοῦ ἀκούειν¹²
 μετανόησον,¹³ ὁ ἀγιώτατος καὶ διὰ τοῦτο εἷς τε τὴν δεξιὰν
 τοῦ Κυρίου ὑπάρχων,¹⁴ δεῖγμα τοῦτο φέρων τῆς κατὰ τὴν
 φύσιν αὐτοῦ καθαρότητος καὶ φωτοειδοῦς μαρμαρυγῆς. τίς
 δὲ ἦν καὶ χρεῖα τοῦ λέγειν τὸν χρηματίζοντα τῷ εὐαγγελι-
 στῇ γράψον αὐτῷ; παρὴν γὰρ καὶ ἤκουεν¹⁵ τῶν λεγομένων ὁ
 θεῖος ἄγγελος· ἐν γὰρ τῇ δεξιᾷ ἦν τοῦ διαλεγόμενου, καὶ
 τέλος αὐτὸς ἐρμηνεύων ὁ ἅγιος τὴν ὀφθεῖσαν αὐτῷ θεωρίαν,
 φησὶν· ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησί- (Apoc. ii. 7)
 αῖς· οὐ γὰρ εἶπεν τοῖς ἀγγέλοις τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ταῖς
 ἐκκλησίαις. οὕτως οὖν¹⁶ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς¹⁷ νοήσεις ἔνθα
 ἂν εὕρῃς, γράψον τάδε τῷ ἀγγέλῳ τῆσδε τῆς ἐκκλησίας ὅτι
 οὐ περὶ τοῦ ἀγγέλου, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκκλησίας ποιεῖται τοὺς
 λόγους. τί δὲ κελεύει γραφῆναι τῇ ἐν¹⁸ Ἐφέσῳ ἐκκλησίᾳ;

¹ καὶ ἐβάστασας καὶ ὑπομονὴν ἔχεις
 203 240 *in textu*

² *om.* καὶ οὐκ ἐκοπίασας 203 240 *in textu*

³ σου *post* πρώτην 203 240 *in textu*

⁴ μνημόνευσον 203 240 *in textu*

⁵ ἐκπέπτωκας 203 240 *in textu*

⁶ *om.* ἐν δικαιοσύνῃ 203 240 *in textu*

⁷ *add.* ταχύ 203 240 *in textu*

⁸ *om.* ἀγαθόν 203 240 *in textu*, *sed vide schol.*

⁹ νικῶντι 203 240 *in textu*

¹⁰ *add.* τῷ 203 240

¹¹ τῆς Ἐφέσου 203 240. τῆς τῆς
 Ἐφέσου 146 *per dittogr.*

¹² *om.* τοῦ ἀκούειν 203 240

¹³ μετανόησεως 203 240

¹⁴ *add.* καὶ ἀστὴρ ὑπάρχων 240 *post*
 ὑπάρχων [*non* 203]

¹⁵ ἤκουσε 203 240

¹⁶ οὕτω γοῦν 203 240

¹⁷ ἐν ταῖς λοιπαῖς 203 [*non* 240]

¹⁸ *om.* ἐν *codd.*

- (Apoc. ii. 1) τάδε λέγει ¹ ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνίων τῶν χρυσῶν. ὅμοιον τῷ εἰπεῖν, τάδε λέγει ὁ περιέπων ² καὶ διακρατῶν καὶ συνέχων τοὺς τε ἐν οὐρανῷ ἁγίους ἀγγέλους — οὗτοι γὰρ οἱ ³ ἑπτὰ ἀστέρες — καὶ τοὺς ἐπὶ γῆς ἀνθρώπους. οὗτοι γὰρ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι καθὼς πρόσθεν ⁴ εἴρηται· ὅτι γὰρ ἐν μέσῳ τῶν σεβομένων αὐτῷ ⁵ περιπατεῖ καὶ διὰ τοῦ προφήτου φησὶν· ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω. οἶδά σου φησιν τὰ ἔργα καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν, καὶ οὐδὲν ⁶ ὧν πράττεις ἀγαθῶν
- Lev. xxvi. 12
(2 Cor. vi. 16)
(Apoc. ii. 2) Job xxxiv. 21
Psa. xxxii. 15
(Apoc. ii. 2 *fn.*) I Jo. iv. i
(Apoc. ii. 3)
(Gal. vi. 2)
(Apoc. ii. 4)
(Apoc. ii. 5)
cf. Job xxxiv. 21
- λέληθέ με· τὸν πλάσαντα κατὰ μόνας τὰς καρδίας ὑμῶν, τὸν συνιέντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν καὶ ὅτι οὐ δύνασαι φησιν βαστάσαι ⁷ κακοὺς, μισοπόνηρον ἦθος κεκτημένη. καὶ ἐπεί-
ρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσὶν καὶ εὔρες ὡς ψευδεῖς. θεῖον ἐπλήρουν οἱ ἐν Ἐφέσῳ παράγγελμα·
μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύειν, δοκιμάζειν δὲ τὰ πνευματικά, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσιν. διὸ ἐπείραζον τοὺς ἐν αὐτοῖς τὸ Εὐαγγέ-
λιον κηρύσσοντας καὶ πειράσαντας· εὐρόν τινας ψευδαπο-
στόλους νόθα παραδιδόντας δόγματα, λέγει δὲ τοὺς περὶ Κόρινθον ⁹ οἱ συγχρονίσαντες τῷ εὐαγγελίστῃ καταγγελεῖς
βεβήλων ὑπῆρχον ¹⁰ δογμάτων. καὶ ὑπομονήν φησιν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου καὶ οὐκ ἐκοπίασας, καὶ μάλα
πρεπόντως· εἴρηται γὰρ ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ· ¹¹ ἀλλὰ ἔχω φησὶν
κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφηκας. ¹² μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποί-
ησον ἐν δικαιοσύνῃ. ¹³ ὥσπερ ¹⁴ φησὶν οὐ λέληθε με τὰ ἀγαθὰ σου τῶν πράξεων· οὕτως οὐδὲ ὅτι τὴν εἰς τοὺς ¹⁵ δεομένους

¹ *add.* φησι *codd.*² περιπατῶν 203 240³ *add.* ἐν οὐρανῷ 203 240⁴ ἔμπροσθεν 203 240⁵ αὐτὸν *pro* αὐτῷ 203 240⁶ οὐδὲ 146⁷ οὐ δυνάσῃ φησὶν βαστάξαι 240
οὐ δύνασαι φησὶν βαστάξαι 203⁸ διδάγματα 203 240⁹ Κέρινθον *ut vid.* 240, Κήρινθον 203¹⁰ ὑπῆρχον βεβήλων 203 240¹¹ τοῦ Χριστοῦ 203 240¹² ἡθέτησας *pro* ἀφήκας 203 [*non* 240]¹³ *Sic quoque in schol.* 203 240
add. ἐν δικαιοσύνῃ¹⁴ ὡς *pro* ὥσπερ 203¹⁵ εἰς τὴν τοὺς δεομ. 240 [*non* 203]

ἀγάπην ἐνέκοψας. ἐπάνελθε οὖν εἰς¹ τὴν προτέραν εὐποίαν διδαχθεῖσα παρ' ἐμοῦ τί ἐνέλευσας. εἶδε μὴ ἐπιστρέψεις (Apoc. ii. 5 *fin.*) φησὶν ὅθεν ἐξῆλθες, ἔρχομαί σοι καὶ μετακινήσω² τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανόησης· τὸ ἐρχομαί σοι,³ οὐ μεταβατικὸν δηλοῖ κίνησιν πάντα⁴ πληροῦντος Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν οἶον ἐκ μακροθυμίας πρὸς κόλασιν ἐπιστροφὴν. τὴν δὲ μετακίνησιν τῆς λυχνίας ἤτοι τῆς ἐκκλησίας, τὴν ἑαυτοῦ φησιν ἐγκατάλειψιν ἧς γενομένης κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων, ἐν παντὶ γίνονται σάλῳ καὶ ταραχῇ, ὥς καὶ λέγειν· ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμός μου· καὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου ἐν ἐμοί· ἀλλὰ τοῦτό φησιν ἔχεις⁵ ἀγαθόν, ὅτι⁶ μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καγὼ μισῶ. τῶν δύο κατορθωμάτων μέσσην⁷ τέθεικεν αὐτῶν τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα ἐκ τῶν ἐν⁸ τοῖς ἄκροις ἐπαίνων τὴν ἐν τοῖς⁹ μέσοις ἐπιτίμησιν παραμυθῇσεται ἵνα μή τις τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ. ὁ δὲ γε Νικόλαος οὗτος περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, αἵρεσιάρχης γέγονεν¹⁰ βλάσφημός¹¹ καὶ βδελυρός. τοὺς οὖν ἐξ αὐτοῦ καταγομένους¹² τῶν ἐκείνου κακῶν ἀποστρεφόμενοι οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἔπαινον εὔραν¹³ τὸ παρὰ Χριστῷ. εἶτα μετὰ τὸν χρηματισμὸν τὰ αὐτοῦ τίθησιν ὁ εὐαγγελίστης εἰπὼν ὁ ἔχων οὖς, τουτέστι πειθηνῖον, καὶ θείους πειθαρχοῦν νόμοις, (Apoc. ii. 7) ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τὸ Πνεῦμα (Apoc. ii. 7) εἶπεν, ἡ ὅτι ἐν πνεύματι τὰ τῆς ἀποκαλύψεως ἐνηργεῖτο, ἡ πνεῦμα τὸν Χριστόν φησιν καθό ἐστι καὶ νοεῖται Θεός, ὥσπερ ἀμέλει καὶ υἱὸς ἀνθρώπου χρηματίζει καθό ἐστι καὶ νοεῖται ἄνθρωπος. πνεῦμα γὰρ εἴρηται καθόλου ἡ θεότης, ὥς φησιν αὐτὸς ὁ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι προσλαλῶν· πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. τί οὖν λέγει τὸ Πνεῦμα;

Psa. xxx. 10,
xxxvii. 11, liv.
5, cviii. 22,
cxlii. 4

Jo. iv. 24

¹ πρὸς *pro* εἰς 203 240

² *Non liquent* 203 240. *Habent*
καὶ τὰ ἐξῆς *post* ἔρχομαί σοι

³ σου 146

⁴ πάντας *vel* παντός *cod.* 240 *ut*
vid. [non 203]

⁵ *add.* τὸ 240 [non 203]

⁶ *add.* φησὶν 240 [non 203]

⁷ μέσον 203 [non 240 *ut vid.*]

⁸ ἐν *om.* 146

⁹ αὐτοῖς *pro* ἐν τοῖς 240 [non 203]

¹⁰ γέγονεν αἵρεσιάρχης 203 240

¹¹ *add.* καὶ πονηρὸς 203 [non 240]

¹² *add.* καὶ ζηλωτὰς γενομένους 203

240

¹³ ἡύραν 203 [non 240]

- (Apoc. ii. 7) τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου· τροπικὸς ὁ λόγος· ξύλον γὰρ ζωῆς τὴν¹ μακαρίαν λέγει καὶ ἀτελεύτητον² ζωὴν, ἧς οἱ ἅγιοι ἐν ἀπολαύσει γενήσονται ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ, ἣν νῦν Παράδεισον ἐκάλεσεν. ταύτης γὰρ ἄξιοί φησιν οἱ ἐνταῦθα τῶν πειρασμῶν νικηταὶ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐκδικηταί.³ τὸ δέ γε εἰπεῖν τὸν Κύριον τοῦ Θεοῦ⁴ μου, μηδένα σκανδαλιζέτω· πρέπει γὰρ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομία πάντα τῶν ῥημάτων τὰ ταπεινά. καὶ γὰρ καὶ ἐν Εὐαγγελίῳ εἶρηκε· πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. ταῦτα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἐφέσου διεπέμψατο.
- Apoc. ii. 8 καὶ τῷ ἀγγέλῳ δέ φησι τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν·
- 9 οἶδα σου⁵ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ· καὶ τὴν βλασφημίαν⁶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι,
- 10 καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. μηδὲν φοβοῦ δι' ἃ⁷ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ, μέλλει βάλλειν ὁ Διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῇτε· καὶ ἔχετε πειρασμὸν⁸ ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι⁹ θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα¹⁰ λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.
- 11 πρῶτον ἑαυτὸν ὁ Κύριος καλεῖ τῇ οὐσίᾳ τῆς θεότητος· ἔσχατον δέ γε τῇ ἐνανθρωπήσει καὶ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ. ὃς ἐγένετό φησιν νέκρος καὶ ἔζησεν· ὁ εἰς πείραν φησιν ἐλθὼν θανάτου, καὶ θανάτῳ¹ θανατώσας τὸν θάνατον. οἶδά σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, καὶ μὴ εἴπης κατὰ τοὺς ἀθετήσαντας Ἰουδαίους τι, ὅτι ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ ἔγνωσ, ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ οὐ προσέ-
- (Apoc. ii. 8)
- (Apoc. ii. 9)

¹ *add. verba illeg.* 240 *add.* μὴ πρό-
σκαιρον ἀλλὰ 203

² καὶ ἀτελεύτητον λέγει 203 240

³ ἐκδικητοῦ 203 [*non* 240 *vid.*]

⁴ τὸν θεόν 203 240

⁵ *add.* τὰ ἔργα καὶ 203 240 *in*
textu, sed non in comm.

⁶ *add.* ἐκ 203 240

⁷ ἃ, *non* δι' ἃ 203 240 *in textu,*
clausulam non habent schol.

⁸ ἔχετε θλίψιν 203 240

⁹ μέχρι 203 240

¹⁰ *add.* τὸ ἅγιον 203 [*non* 240]

¹¹ *om.* θανάτῳ 203 240

σχες. ἀλλὰ πλούσιος εἶ φησιν ὡς Χριστὸν ἔχων τὸν πλού- (Apoc. ii. 9)
 σιον σκεπαστήν, εἰ καὶ ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς μορφὴν δούλου Phil. ii. 7
 λαβὼν,¹ καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν νόθων Ἰουδαίων, Ἰούδας (Jud. ver. 4, 18)
 ἔξομολόγησις ἐρμηνεύεται. οἱ οὖν ἀληθεῖς Ἰουδαῖοι, καὶ
 ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ εἶησαν ἄν² οἱ Χριστῷ ἔξομολογούμενοι,
 καὶ Ἰσραὴλ οἱ, †νῶ†, τὸν Θεὸν ὀρῶντες. οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ Rom. ii. 28
 φανερωῖ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερωῖ ἐν σαρκὶ περι-
 τομὴ εὐάρεστος τῷ Θεῷ, ὥς φησιν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ Rom. ii. 29
 κρυπτῷ Ἰουδαῖος καὶ περιτομὴ καρδίας καὶ οὐ σαρκός. οἱ
 οὖν τῇ ἀπιστίᾳ παραμεμενηκότες Ἰουδαῖοι, συναγωγὴ τυγ-
 χάνουσι βλάσφημος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ στρατηγούμενοι.
 μηδὲν φοβοῦ φησιν δι' ἃ μέλλεις πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βάλ- (Apoc. ii. 10)
 λειν ὁ Διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν ἵνα πειρασθῇτε. καὶ
 ἔχετε θλίψιν ἡμερῶν δέκα.³ καὶ γὰρ ἐνεργείᾳ τοῦ Διαβόλου⁴
 κακοποιοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς εὐσεβεῖς.⁵ ὁ δὲ Θεὸς συγ-
 χωρεῖ, δοκιματέrous αὐτοὺς ἐργαζόμενος τοῖς πειρασμοῖς.
 ἀλλὰ θαρσεῖτέ⁶ φησιν, ὡκύμορος ὑμῶν καὶ ὀλιγοχρόνιος ἡ
 θλίψις. γίνου φησὶν πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν (Apoc. ii. 10 *fin.*)
 στέφανον τῆς ζωῆς.⁷ ἀληθὲς τοῦτο· καὶ γὰρ εἴρηται ὁ ὑπο- Matt. x. 22,
 μείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται, οὐ μὴν ὁ ῥύσασπις καὶ xxiv. 13,
 πρὸς τοὺς ἀγῶνας μαλακισθεῖς. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Marc. xiii. 13
 Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ (Apoc. ii. 11)
 θανάτου τοῦ δευτέρου.⁸ ἀκριβὲς λίαν τὸ εἰρημένον· τῷ μὲν
 γὰρ πρώτῳ θανάτῳ ὅς ἐστι χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος,
 πάντες ὁμοίως δίκαιοί τε καὶ ἁμαρτωλοὶ κάτοχοι γίνονται,
 ἵν' ἡ θεία ἀπόφασις πέρας λάβῃ, γῇ εἶ,⁹ καὶ εἰς γῆν ἀπε- Gen. iii. 19
 λεύσῃ· τῷ δὲ δευτέρῳ τῷ¹⁰ τῆς ἁμαρτίας ὄν¹¹ ὁ Κύριος ὀνο-
 μάξει λέγων ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, οὐκ Matt. viii. 22,
 ἂν ἀδικηθεῖεν οἱ νικηταὶ τῶν πειρασμῶν. Luc. ix. 60

¹ *add.* (ἀπὸ κοινῆς τὸ οἶδα νοήσεις· οἶδά φησιν) 203 240

² ἦσαν *pro* εἶησαν ἄν 203 240

³ *De hoc loco silent* 203 240

⁴ σατανὰ 203 240

⁵ εὐλαβεῖς 203 240

⁶ θωρρεῖτε 203. θαρρεῖτε *ut vid.*

240

⁷ *Haec clausula tota apud* 203 240
deest

⁸ *Haec clausula tota apud* 203 240
deest

⁹ ἦν 146

¹⁰ *om.* τῷ 203 240

¹¹ καθ' ὃν καὶ τοὺς ζῶντας τὴν σαρκὴν
ζωὴν, νεκροὺς 203 240 (*pro* ὄν)

Αποκ. ii. 12

13

14

15

16

17

καὶ τῷ ἀγγέλῳ φησὶν, τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον·
 τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξείαν· οἶδα
 ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ
 ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις ¹ Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου, ὁ πιστός μου, ² ὃς ἀπεκτάνθη
 παρ' ὑμῖν, ³ ὅπου ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ· ⁴ ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ
 ὀλίγα· ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδί-
 δασκε τὸν Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν
 Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. οὕτως ἔχεις καὶ
 σὺ κρατοῦντα τὴν διδαχὴν ⁵ τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως· ⁶ μετα-
 νόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν
 ἐν ⁷ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
 Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ ⁸
 ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινόν, ⁹ ὃ οὐδεὶς
 οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

καὶ τῇ ἐν Περγάμῳ φησὶν ἐκκλησίᾳ γράψεις· ἐγὼ σοὶ
 λέγω, ὁ ἐν τῷ στόματί μου φέρων ξίφος, ¹⁰ ἵνα τοὺς παρα-
 βαίνοντας τὰ προστάγματά μου ¹¹ ἐκδικήσω· τὸν γὰρ κίν-
 δυνον τῶν οὐ πειθαρχούντων τοῖς θείοις κελεύσμασιν, ἡ ἐν
 τῷ στόματι ῥομφαία αἰνίττεται. κατοικεῖς φησιν εἰς τὸν
 θρόνον τοῦ Σατανᾶ. κατείδωλος μὲν γὰρ πᾶσα ἡ Ἀσία,
 μάλιστα δὲ ἡ Πέργαμος. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτον μὲν φησιν
 οἰκοῦσα τόπον, ¹ ἀνόθεντόν μου τὴν πίστιν ἐφύλαξας, μηδὲν
 ἐκτραπείσα τῇ τῶν πολλῶν ἐπὶ τὸ κακὸν συγκαταθέσει,
 ἀλλὰ καὶ ἀντειποῦσα ἐν ταῖς τῶν εἰδώλων ἡμέραις καὶ ἐορ-
 ταῖς, ὥς ὁ πιστός μου μάρτυς ὁ ἐν τῷ ὀνόματί μου παρ-
 ρησιασάμενός ¹² φησιν, σὺ ὅσον ἦκεν ἐπὶ τοῖς ἐπιβουλεύ-
 ουσιν, ἄχρι θανάτου ἤγγισας ἐμοί, φυλάττων τὸ γνήσιον.
 ἐπειδὴ δὲ ἄπτεται καὶ τῶν ἀγνωσμάτων ὁμῶμος, καὶ πολλὰ

¹ add. μου 203, non 240² om. μου 203 240³ παρ' ὑμῶν 203, incert. 240⁴ οἰκεῖ 240⁵ τὴν διδαχὴν κρατοῦσα 203, τὴν
 διδαχὴν κρατοῦντα 240⁶ ὁ μισῶ 203 240 fin. peric.⁷ add. τη 203 240⁸ add. τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου
 καὶ δώσω αὐτῷ 203 204⁹ add. γεγραμμένον 203 240¹⁰ ξίφος φέρων 203 240¹¹ add. τούτῳ 203 240¹² add ὡς 203 240

πταίμεν ἅπαντες κατὰ τὸ γεγραμμένον ὑμῖν καίτοι τοιού-
 τοις οὖσιν, ἐγκαλεῖν φησιν ἔχω. ἔχεις γὰρ ἐκεῖ κρατοῦντας (Apc. ii. 14-15)
 τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τὸν Βαλὰκ¹ βαλεῖν σκάνδα-
 λον ἐπὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι,
 οὕτω καὶ σὺ ἔχεις τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. τὸ μὲν
 οὖν² ἐδίδασκεν Βαλὰκ τὸ οἶον διδάσκαλος αὐτῷ ἐγένετο³
 δηλοῦ. ἡ δέ γε κατὰ τὸν Βαλαὰμ καὶ Βαλὰκ ἱστορία δῆλη
 καθέστηκεν ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς ἀναγεγραμμένη βίβλος δὲ οἱ Num. xxii
 Ἀριθμοὶ τοῦ σοφωτάτου Μωυσέως. ἱστορεῖ δὲ ὁ Ἰώσηπος⁴ Josephus, *Ant.*
 ὅτι συμβουλῇ τοῦ Βαλαὰμ ἐπεπέμφθησαν⁵ τῷ Ἰσραὴλ αἱ *Jud. Lib. iv.*
 Μαδιανίτιδες εἰς πορνείαν, καὶ τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἀποστασίαν *Cap. 6*
 αὐτοὺς ἐκκαλοῦμεν. τοιαῦτά φησιν ποιῶντας τοὺς ἀπὸ
 Νικολάου ἔχεις καὶ οὐ διώκεις ἀπὸ σοῦ. εἰτά φησιν μετα- (Apc. ii. 16)
 νόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν
 ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ὧ βάθος πλούτου καὶ σοφίας, καὶ cf. Rom. xi. 33
 ἀγαθότητος Θεοῦ. οὐ γὰρ εἶπεν ἔρχομαί σοι καὶ πολεμήσω
 μετὰ σοῦ, ἀλλὰ πολεμήσω μετ' αὐτῶν, τῶν Νικολαϊτῶν
 δηλονότι. τῶν γὰρ ἐν Περγάμῳ ἐφείσατο ὡς πιστῶν καὶ
 εὐσεβῶν. ὁ ἔχων οὖς φησιν ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς (Apc. ii. 17)
 ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου⁶
 τοῦ μυστηρίου. περιφραστικῶς δὲ ἔφη δώσω αὐτῷ ἐμπλησ-
 θῆναι τῶν νοητῶν καὶ μελλόντων ἀγαθῶν. καὶ δώσω αὐτῷ (Apc. ii. 17
 ψῆφον λευκὴν· τουτέστιν νικῶσαν καὶ τῇ δόξῃ λαμπράν· *fin.*)
 καὶ ἐπὶ τῇ ψήφῳ ὄνομα καινόν, ὃ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.
 εἴρηται γὰρ ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν⁷ καὶ ἐπὶ I Cor. ii. 9
 καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν (Es. lxiv. 4, lxv.
 17)
 αὐτόν.

καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις⁸ ἐκκλησίας γράψον· τάδε Apc. ii. 18
 λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα

¹ *seg.* καὶ τὰ ἐξῆς *in* 203 *pro* βαλεῖν
 . . . Νικολαϊτῶν, *post quod legitur*:
 ὁμοίως τὸ μὲν *sine interpunctione*. Vbb.
 βαλεῖν . . . ἐδίδασκεν βαλὰκ *om.* 240

² *om.* οὖν 240

³ ἐγένετο 203

⁴ Ἰώσηπος 203, *et (compendiis) ut*
vid. 240

⁵ ἐπέμφθησαν 203

⁶ *vbb.* ὁ ἔχων . . . κεκρυμμένου
om. 203 240 *sed in schol. contin.* τοῦ
 μυστηρίου κ.τ.λ.

⁷ ἤκουσε 203 240, εἰκουσεν 146

⁸ τὴν ἐν θυατείρων 203, τῆς ἐν θυα-
 τεύροις 240 *ut vid.* τοῖς ἐν θυατείροις
 146

Αποκ. ii. 19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ · οἶδά σου τὰ
 ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν¹ πίστιν καὶ τὴν² διακονίαν καὶ
 τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ τὰ ἔργα σου, καὶ³ τὰ ἔσχατα πλείονα
 τῶν πρώτων. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι ἀφείς⁴ τὴν γυναῖκα
 Ἰεζάβελ, ἣ λέγουσα⁵ ἑαυτὴν προφήτιν, καὶ διδάσκει καὶ
 πλανᾷ τοὺς ἐμούς δούλους πορνεύσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα.
 καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ · καὶ οὐ θέλει μετα-
 νοῆσαι⁶ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. ἰδοὺ βάλλω⁷ αὐτὴν εἰς
 κλίνην καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην,
 ἕαν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. καὶ τὰ τέκνα
 αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ · καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλη-
 σίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας·⁸ καὶ δώσω
 ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.⁹ ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς
 τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην,
 οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βάθη¹⁰ τοῦ Σατανᾶ ὡς λέγουσιν · οὐ
 βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος · πλην ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρι οὗ
 ἕαν¹¹ ἴξω. καὶ¹² ὁ νικῶν καὶ κρατῶν¹³ ἄχρι τέλους τὰ ἔργα
 μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἔθνων · καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς
 ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντριβήσεται,¹⁴ ὡς
 κάγω εἴληφα παρὰ τοῦ πατρὸς μου · καὶ δώσω αὐτῷ τὸν
 ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα
 λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

(Αποκ. i. 18)

(Αποκ. i. 18 *fin.*)

σαφέστερον¹⁵ ποιεῖται τῆς οἰκείας προσηγορίας τὴν δῆλω-
 σιν ὁ χρηματίζων τῷ εὐαγγελιστῇ. τάδε φησὶν λέγει ὁ υἱὸς
 τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, τὸ
 καταπληκτικὸν καὶ ἀπειλητικὸν κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων
 αἰνιττόμενος. καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, τὸ
 στερρόν τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως καὶ ἀκατάσειστον παραδη-
 λῶν, ἣ τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων τὴν νοητὴν εὐοσμίαν

¹ *om.* τὴν 203 (*ex emend.*) *et* 240² *om.* τὴν 203 240³ *om.* καὶ 203 240⁴ *ποθεῖς* 203 240 *text et com.*⁵ τὴν λέγουσαν 203 240⁶ *om.* καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι 203
240⁷ βάλλω 203 240⁸ καρδίας καὶ νεφροὺς 240 [*non* 203]⁹ αὐτοῦ *pro* ὑμῶν 203 [*non* 240]¹⁰ τὰ βάθη 203 240¹¹ ἄχρις ἂν 203 240¹² *om.* καὶ 203 240¹³ τηρῶν *pro* κρατῶν 203 240¹⁴ συντρίβεται 203 240¹⁵ σαφεστέραν 203 240

κατὰ τὰ ἀνώτερον¹ εἰρημένα. οἶδά σου φησιν τὰ ἔργα καὶ (Apoc. ii. 19)
 τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν,² ὥσει ἔλεγεν
 ἐπαινώ σου πᾶσαν ἐπιτήδευσιν. τὸ γὰρ οἶδα ἀντὶ τοῦ
 ἐπαινώ τέθεικεν ὡς τὸ οἶδά σε παρὰ πάντας ἀνθρώπους
 εἰρημένον³ τῷ Μωϋσεῖ·⁴ καὶ γινώσκει Κύριος ὁδὸν δικαίων. Psal. i. 6
 διακονίαν δὲ τὴν εἰς τοὺς δεομένους ἐπικουρίαν· φησίν.
 καὶ τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων φησίν· δηλοῖ ὅτι προ- (Apoc. ii. 19)
 ἴοντες⁵ μεζίζους ἑαυτῶν ἐγίνοντο ἐν τῇ τῶν ἐντολῶν ἐκπληρώ-
 σει· ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ἵνα δείχθῃ⁶ τὸ, τελέως ἀναμάρτητον (Apoc. ii. 20)
 μόνου Θεοῦ. τί δὲ ἔχω; ὅτι ἀφείς⁷ τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, καὶ
 οὐ διώκεις αὐτήν. ἡ λέγουσα⁸ ἑαυτὴν προφήτιν. ἀπὸ τῆς (Apoc. ii. 20)
 Ἰεζάβελ τῆς τῷ Ἀχαάβ συνοικησάσης τὴν ταύτης ἥτις
 ποτὲ ἐστὶν πονηρίαν παραδείκνυσιν. αὕτη φησὶν⁹ λέγουσα
 ἑαυτὴν προφήτιν· διδάσκει καὶ πλανᾷ πολλοὺς εἰς τὸ πορνεύειν
 καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. ἴπορνεύειν ἢ τὴν αἰσθητὴν λέγει, ἢ τὴν
 ἀπὸ Θεοῦ ἀποστασίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον καὶ ἐπόρνευσαν ἐν Psal. cv. 39
 τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν· καὶ πάλιν ἐμοιχῶντο ἐν τῷ ξύλῳ. (xiii. 1)
 ὁ δὲ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ Κύριος· Jer. xvii. 10
 ἀλλὰ¹⁰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τὴν ζωὴν, φησιν, δέδωκα αὕτη Jer. iii. 9, Hos.
 μετανοίας ὑπέρθεσιν. εἰ δὲ οὐ βούλεται μετανοῆσαι, ταῦτα iv. 13, 14
 οὖν αὐτῇ καὶ ταῦτα^{10a} ποιήσω καὶ τοὺς μοιχεύοντας αὐτὴν (Job xxxiii. 23
 ἵνα πάντες γνῶσιν φησιν ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός. Θεοῦ γὰρ τὸ Ezek. xxxiii. 12)
 ἐρευνᾶν νεφροὺς καὶ καρδίας¹¹ εἴρηται γάρ, ἐτάζων καρδίας Ex. vi. 6-7, xvi.
 καὶ νεφροὺς ὁ Θεός. τοῖς δέ γε οὐδὲν κοινὸν ἔχουσιν πρὸς τὴν 12 *et saepe*
 μοιχαλίδα γυναῖκα·¹² ἀπλουστέροις δὲ οὖσι καὶ οὐ γνώσκουσιν Psal. vii. 10
 τὰς τοῦ πονηροῦ μεθοδίας, τοῦτο γάρ φατε· οὐ πλέον (Psal. xxv. 2)
 τι ὑμῖν ἐπιθήσω βάρος· ἀρκεῖ γὰρ ὑμῖν ἡ ἀπλότης. πλὴν Jer. xi. 20, xvii.
 τηρήσατε τὴν παραδοθεῖσαν ὑμῖν διδαχὴν¹³ ἄχρι τῆς 10, xx. 12
 δευτέρας μου παρουσίας· καὶ τῷ νικῶντι τὸν πονηρόν, δώσω (1 Chron. xxix.
 17)

¹ ἀνωτέρω 203 [non 240]² καὶ τὴν ἀγάπην . . . διακονίαν
om. 203 240³ εἴρηται 203 240⁴ Μωϋσῇ 203 [non 240]⁵ προϊόντος 146⁶ δειχθείη *ut vid.* 146⁷ ποθεῖς 203 240⁸ τὴν λέγουσαν 203 240⁹ *add.* ἢ 203 240¹⁰ *add.* καὶ 240 [non 203]^{10a} τὰ *pro* ταῦτα 146¹¹ καρδίας καὶ νεφροὺς 240¹² *add.* καὶ 203 240¹³ ἐντολήν 203 240

- αὐτῷ φησιν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν¹ καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν
 ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεύη κεραμικὰ συντριβήσεται, ὡς κὰγῶ
 εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου.^{1a} τοῦτο ἔστι τὸ εἰρημένον ἐν
 Εὐαγγελίοις τοῖς καλῶς οἰκονομήσασι τὰς ἐμπιστευθείσας
 Luc. xix. 19 αὐτοῖς μνᾶς καὶ τὰ τάλαντα. ἔσο ἐπὶ δέκα πόλεων· καὶ
 Dan. vii. 22, 27 ἐτέρῳ ἔσο ἐπὶ πέντε πόλεων.² καὶ τῷ Δανιήλ· καὶ δοθήσεται
 ἡ βασιλεία ἀγίοις Θεοῦ. ἀρχὴν γάρ τινα καὶ ἐξουσίαν ταῦτα
 δηλοῖ δοθησομένην τοῖς ἀγίοις κατὰ τῶν ὑποδεεστέρων καὶ
 (Apoc. ii. 27) τῶν³ διευθύνεσθαι χρηζόντων. τούτους οὖν⁴ φησιν ποι-
 μανεῖ⁵ ἐν αὐστηρᾷ ἐξουσίᾳ· τοὺς δέ γε ἀπειθείς συντρίψει
 (Apoc. ii. 27 ἴσα σκεύεσι κεράμου. καὶ δώσω αὐτῷ φησιν τὸν ἀστέρα τὸν
fin.) πρωϊνόν⁶ φησιν ὁ προφήτης περὶ τοῦ Ἀσσυρίου ἥτοι τοῦ
 Σατανᾶ, πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωῒ
 ἀνατέλλων. τούτον καλεῖ καὶ νῦν ἀστέρα πρωϊνόν· δώσω
 οὖν φησιν ὑποχείριον τὸν Σατανᾶν τοῖς ἐμοῖς θεράπουσιν.
 Rom. xvi. 20 *lib.* ὅμοιον τῷ παρὰ τῷ ἀποστόλῳ εἰρημένον· συντρίψει ὁ Θεὸς
 Psa. xc. 13 τὸν Σατανᾶν ἐν τάχει ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν. καὶ· ἐπὶ ἀσπίδα
 καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα.
 Apoc. iii. 1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον, τάδε λέγει
 ὁ ἔχων τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας·
 οἶδά σου τὰ ἔργα ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ.
 2 γίνου⁷ γρηγορῶν, καὶ στήρισον⁸ τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀπο-
 θανεῖν· οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον
 3 τοῦ Θεοῦ μου. μνημόνευε οὖν πῶς⁹ εἴληφας καὶ ἤκουσας,
 καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς,¹⁰ ἦξω ὡς
 4 κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς¹¹ ποῖαν ὥραν¹² ἦξω πρὸς¹³ σε. ἀλλ'
 ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ¹⁴ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια
 αὐτῶν, καὶ περιπατοῦσι¹⁵ μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί

¹ καὶ τὰ ἐξῆς 203 240 [*om. seq.*]^{1a} *Apud schol.* 203 *quae seq.*
 “Ἄνδρ.” *dantur*, non “Οἱκ.”² καὶ ἐτέρῳ ἔσο ἐπὶ πέντε πόλεων *om.*
 146, ἔσω *pro* ἔσο 203 240 *bis*, *semel* 146³ *add.* τοῦ 240⁴ *om.* οὖν 203 240⁵ ποιμανεῖς 203 [*non* 240]⁶ *Apud. schol.* 203 *quae seq.*
 “Ἄνδρ.” *dantur*, non “Οἱκ.”⁷ *γενοῦ ut vid.* 240⁸ στήριξον 203 [*non* 240]⁹ ὡς 203 240¹⁰ *add.* καὶ 203 240¹¹ γνώσῃ 203 240¹² ποῖα ὥρα 240¹³ ἐπὶ *pro* πρὸς 203 240¹⁴ οἱ *pro* ἃ 240 [*non* 203]¹⁵ περιπατήσουσι 203 240

εἰσιν. ὁ νικῶν οὗτος¹ περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ Ἀποκ. iii. 5
οὐ μὴ ἐξαλείψω² τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς.
καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ
ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὗς ἀκουσάτω τί τὸ 6
Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

περὶ μὲν τῶν ἑπτὰ ἀστέρων, οὓς νῦν καὶ πνεύματα καλεῖ
Θεοῦ, ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴρηται· νῦν δέ γε ἀκουστέον ἃ
λέγει περὶ τῶν ἐν ταῖς Σάρδεσιν. οἶδά σου φησιν τὰ ἔργα,
ὅτι τὸ³ μὲν ὄνομά σου ὡς⁴ ζῶντός ἐστιν τὴν κατὰ θεὸν (Αποκ. iii. 1)
ζωὴν τὴν ἐνάρετον, νεκρὸς δὲ εἶ ταῖς ἁμαρτίαις. νεκροὺς
γὰρ τοὺς ἐν ἁμαρτίαις ἔθος καλεῖν τῇ θείᾳ γραφῇ, ὡς δηλοῖ
τὸ γεγραμμένον περὶ τῶν ἐξ ἀπιστίας εἰς τὴν Χριστοῦ πίσ-
τιν μεταβεβηκότων τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ· καὶ ὑμᾶς⁵ νεκροὺς cf. Col. ii. 13
ὄντας τοῖς παραπτώμασι, συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ. καὶ ὁ
ποιμὴν δέ φησιν καταβεβηκέναι τινὰς εἰς τὸ ὕδωρ τὸ τῆς
κολυμβήθρας, δηλονότι νεκροὺς, καὶ ἀναβεβηκέναι ζῶντας.
ἀλλ' ἐξυπνίσθητί φησιν τοῦ ὕπνου τῆς ἁμαρτίας καὶ στή-
ρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἤμελλεν ἀποθανεῖν.⁶ ἔτι σοί, φησιν, ἔργα
περιλέλειπται βραχέα καὶ ἐπιτηδεύματα οὐ τέλεον ἀπο-
θανόντα. ταῦτα οὖν φύλαξον ζῶντα, πρὸς⁷ θάνατον ἤδη
ρέοντα.⁸ τὸ γὰρ στήρισον⁹ τὸ οἶον στηροποίησον καὶ (Αποκ. iii. 3)
ἐνδυνάμωσον εἴρηται χαλαρά¹⁰ τε ὄντα καὶ πρὸς πτώσιν
ἔτοιμα. οὐδὲν γὰρ σου φησιν τῶν σπουδασμάτων πλήρὲς
ἐστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν τέθηκε,¹¹ τὰ δὲ μέλλει.¹² μνήσθητι οὖν
φησιν πῶς εἴληφας τὴν πίστιν καὶ ἤκουσας τὸν περὶ αὐτῆς
λόγον, καὶ τὰ μὲν ἔτι ζῶντά σου τῶν ἔργων τήρει ἐν τῇ ζωῇ.
ἐπὶ δὲ τοῖς τεθνεώσι μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς (Αποκ. iii. 3)
φησὶν καὶ ὡς ὁ ἐξ ὕπνου τῆς ραθυμίας διαναστῇς, ἡξω¹³ σοί

¹ οὕτως 203, οὗτος *ex emend.* 240

² ἀπαλείψω 203 240

³ *om.* τὸ 203 240

⁴ καὶ *pro* ὡς 203 240.

⁵ ἡμᾶς 203 [*non* 240]

⁶ *Om. claus.* ἀλλ' ἐξυπνίσθητι . . .
ἀποθανεῖν 203 240. . *Incipiunt* ἔτι
(*τι* 203, *ὅτι* 240) σοί φησιν . . .

⁷ εἰς *pro* πρὸς 203 240

⁸ ρέποντα *ut vid.* 203 240

⁹ στήριξον 203 [*non* 240]

¹⁰ χλιαρά 203 240

¹¹ τέθηκε 146 τέθηκε 203 240

¹² *Om. claus. seq. in toto usque ad*

μετανόησον 203 *sed habet* 240

¹³ ἡξεί 203 240

- φησιν¹ κολαστῆς ὅτε οὐ προσδοκᾶς. φησὶ δὲ καὶ περὶ ἐτέ-
 1 Thess. v. 3 ρων ὁ ἱερὸς ἀπόστολος· ὅταν δὲ λέγωσιν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια,
 τότε αὐτοῖς αἰφνίδιον ἥξει² ὁ ὀλεθρος ὥσπερ ἡ ὥδις³ τῇ ἐν
 (Apoc. iii. 4) γαστρὶ ἐχούσῃ. ἔχεις φησὶν ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ
 ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ περιπατοῦσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευ-
 κοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν,⁴ οὓς⁵ φησιν τέως δυσωπούμενος ἀνα-
 βάλλομαι καὶ μακροθυμῶ εἰς ὑμᾶς. ἱμάτια δὲ μὴ⁶ μόλυν-
 θέντα, τὰ σώματα λέγει τῶν ἀγίων κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ
 Gen. xlix. 11 τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ· πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ⁷·
 Es. lxiii. 2-3 καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ τοῦτο αὐτό φησιν· διὰ τί σου τὰ ἱμάτια ἐρυθρὰ
 ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ πλήρης καταπεπατημένης; τὸ λευκὸν
 οὖν ἱμάτιον τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος αἰνίττεται. ὁ
 νικῶν φησιν τὰ πάθη λευκὰ περιβαλεῖται ἐν τῷ μέλλοντι
 (Matt. xiii. 43) αἰῶνι. καὶ γὰρ⁸ ἐκλάμψειν⁹ ὡς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην
 τοὺς ἀγίους ἐν Εὐαγγελίοις αὐτὸς ἐπήγγελται· οἱ δὲ¹⁰ καθαροὶ
 (Apoc. iii. 5; cf. xxii. 19) ἐγγεγραμμένοι φησὶν ἔσονται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ζώντων, τὴν
 μακαρίαν ἐκείνην καὶ ἀτελεύτητον ζωὴν. Ταύτης τῆς ἐγγρα-
 φῆς¹¹ καὶ ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος ἐμνημόνευσε, λέγων τοῖς
 Luc. x. 20 ἑαυτοῦ μαθηταῖς· μὴ χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται,
 (Apoc. iii. 5) ἀλλ' ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται¹² ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ¹³ καὶ
 ὁμολογήσω φησὶν τὸ ὄνομα ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον
 τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁμολογήσει δὲ ὡς πιστοὺς θεράποντας
 καὶ ὡς εὐνοϊκοὺς οἰκέτας. καὶ γὰρ καὶ ἐν Εὐαγγελίοις
 Matt. x. 32 εἴρηται· ὅς ἐάν¹⁴ ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
 πων, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου, τοῦ
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τὸ δὲ εἰπεῖν περὶ¹⁵ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν
 ἀγγέλων αὐτοῦ, οὐκ ἀφαιρεῖται τὸ καὶ αὐτοῦ εἶναι τοὺς

¹ add. ὁ 203 240² ἐπίσταται (vel ἐφίσταται vel φανήσεται) Text. Thess. pro ἥξει in codd. nostr.³ ἡ ὥδις 203 240⁴ om. ἔχεις . . . εἰσιν 203 240⁵ οἷς 203 240⁶ om. μὴ 146⁷ add. καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβαλὴν αὐτοῦ 203 240⁸ om. γὰρ 203 240⁹ ἐκλάμψει 146¹⁰ om. δὲ 146¹¹ γραφῆς 203 [non 240]¹² ἐγράφη 203 240 cum plur., sed ἐγγέγραπται NBLX, γέγραπται Cyr. Orig. Bas.¹³ καὶ ὁμολογήσω . . . αὐτοῦ om. 203 240¹⁴ πᾶς ὅς ἐάν 203 240¹⁵ παρὰ 203 [non 240]

ἁγίους ἀγγέλους· ποτέ μὲν γὰρ αὐτοὺς τοῦ πατρός, ποτέ δὲ αὐτοῦ. φησὶ γὰρ παρὰ τῷ Ματθαίῳ· ἀποστελεῖ τότε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου¹ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης· καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπὸ ἄκρων τῶν οὐρανῶν, ἕως τῶν ἄκρων αὐτῶν.²

καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ ἐκκλησίας³ γράψον· τάδε

λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν Δαυίδ, ὁ ἀνοίγων

καὶ οὐδεὶς κλείει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει⁴· οἶδά σου τὰ

ἔργα — ἰδοὺ, δέδωκα ἐνώπιον σου θύραν ἠνεωγμένην, ἣν⁵ οὐδεὶς

δύναται κλείσαι αὐτήν — ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτή-

ρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸν νόμον μου.⁶ ἰδοὺ,

δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς

Ἰουδαίους,⁷ καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ, ποιήσω

αὐτοὺς ἵνα⁸ ἥξουσιν⁹ καὶ προσκυνήσουσιν¹⁰ ἐνώπιον τῶν

ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἡγάπησά σε.¹¹ ὅτι ἐτήρησας

τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ

πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης,

πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρχομαι ταχύ·

κράτει ὃ ἔχεις ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν,

ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου καὶ ἔξω οὐ μὴ

ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ¹² ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου,

καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ,

ἣ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ¹³ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ

ὄνομα τὸ καινόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει

ταῖς ἐκκλησίαις

τοῖς ἐν Φιλαδελφείᾳ φησίν, γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ

ἀληθινός. ὁ ἅγιος μὲν ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ἔπειτα καὶ

τούτῃ¹⁴ μαρτυρεῖται παρὰ τῶν Σεραφίμ, τῶν¹⁵ τρεῖς ἁγιασ-

¹ θεοῦ *pro* ἀνθρώπου 203 240

² αὐτοῦ 203 240 *contra text. Matt.*

³ ἐκκλησίας 203 240, ἐκκλησίᾳ 146

⁴ ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει 203; *etiam* 240 *sed habet* καὶ κλείων

⁵ ἀνεωγμένην ἦν 240, *om.* ἦν 146

⁶ τὸ ὄνομα *pro* τὸν νόμον 203 240 *ut plur.* *Solus* 146 τὸν νόμον, *sed* τὸν λόγον καὶ τὸ ὄνομα μου *arm* 4

⁷ *add.* εἶναι 203 240

⁸ ἵνα 203 240, καὶ 146

⁹ ἥξωσι 203 240

¹⁰ προσκυνήσωσι *codd. nostr. omn.*

¹¹ *add.* καὶ 203 240

¹² *add.* τὸ ὄνομα μου καὶ 203 240

¹³ ἐκ *pro* ἀπο 240

¹⁴ τοῦτο 203 240

¹⁵ τοὺς 203

- Es. liii. 9 μους εἰς μίαν κυριότητα συγκλειόντων, ὡς μηδὲν ἔχων γήινον ἢ ἁμαρτητικόν, εἰ καὶ γέγονε σάρξ, ὁ λόγος. ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν. οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ κατὰ τὴν φωνὴν Ἡσαΐου τοῦ προφήτου. ἀληθινὸς δὲ ὅτι ἐστὶ¹ καὶ λέγεται,² ἀληθῶς ἐστι· τὸ καὶ λέγεται, Θεὸς³ λέγεται, καὶ οὐ ψεύδεται ἢ προσηγορία. ἔστι γὰρ Θεὸς ἀληθῶς⁴ Ἐμμανουήλ, εἰ καὶ οὐ βούλεται τοῦτο ὁ κατάρatos Νεστόριος· ἄνθρωπος γέγονε, τὸ εἶναι Θεὸς οὐκ ἀποβαλὼν, καὶ ἔστιν ἄνθρωπος ἀληθῶς, εἰ καὶ δυσχεραίνει πρὸς τοῦτο ὁ θεοστυγὴς Εὐτυχής. ὅπερ ἔστιν ἀληθῶς, ἔστι,⁵ καὶ οὐδὲν ἢ κατὰ ἀναφοράν, ὡς Νεστοριανοὶ φασιν, οὐδὲ κατὰ δόκησιν ἢ φαντασίαν ὡς Εὐτυχιανισταὶ λέγουσιν, καὶ τὸ κατάρaton (Apoc. iii. 7) καὶ βδελυρὸν τῶν Μανιχαίων φύλον. ὁ ἔχων φησὶν τὴν κλεῖν Δαυίδ. κλεῖν καλεῖ τὴν ἐξουσίαν. ὁ γὰρ κλεῖν οἴκου πεπιστευμένος ἐξουσίαν τοῦ ἀνοῖξαι καὶ κλεῖσαι πεπίστευται. καὶ τοῦτο⁶ σαφῶς ἐν Εὐαγγελίοις δηλοῖ ἐν ταῖς πρὸς Matt. xvi. 19 τὸν Πέτρον ἐπαγγελίαις. εἰπὼν γὰρ καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εὐθὺς ἐπάγει καὶ ὁ ἂν δήσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον⁷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὁ ἂν⁸ λύσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἐπεὶ οὖν ἢ (Apoc. iii. 7) κλεῖς τὴν ἐξουσίαν αἰνίττεται, λέγων ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυίδ, παραδηλοῖ ὅτι ὥσπερ ὁ Δαυὶδ τοῦ αἰσθητοῦ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν, οὕτως ἐγὼ πρὸς τῷ αἰσθητῷ καὶ τοῦ νοητοῦ, εἰ καὶ ἡ διαφορὰ τῆς ἐξουσίας ἀσυγκρίταις⁹ ὑπεροχαῖς διήλλακται. ποία γὰρ ἰσοτιμία ἀνθρώπου πρὸς Θεόν; τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἄγγελος Γαβριὴλ τῇ παρθένῳ¹⁰ εὐηγγελίσατο περὶ τοῦ Κυρίου, λέγων καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρός αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Δαυὶδ¹¹ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ

¹ ἔσται 203² om. ἀληθῶς ἔστι, τὸ καὶ λέγεται 146 ob homoioteleut.³ add. δὲ 203⁴ add. ὁ 203⁵ om. ὅπερ ἔστιν ἀληθῶς, ἔστι 146⁶ add. σαφέστερον 146 203. om.

240

⁷ Corr. 146, man. prim. λελυμένον⁸ ἂν 240⁹ ἀσυγκρίτοις 203 240¹⁰ τὴν παρθέnon 203¹¹ Ἰακώβ pro δαδ codd. N. T.

ἔσται¹ τέλος. ἐπεὶ οὖν ὁμοίωμα τῆς βασιλείας τοῦ Δαυὶδ ἐφῆυρεν² ὁ Χριστός, εἰκότως λέγει ὁ ἔχων τὴν κλεῖν³ Δαυίδ. (Apoc. iii. 7) εἶτα ἐπιμείνας τῇ τροπῇ⁴ τῆς κλειδός, ἐπάγει· ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείει· καὶ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει. Θεὸς γὰρ ὁ δικαίων· τίς ὁ κατακρίνων; Θεὸς ὁ κατακρίνων⁵· τίς ὁ δικαίων; ἀνοῖξαι γὰρ καὶ κλείσαι τὸ δικαίωσαί φησιν⁶ καὶ κατακρίναι. οἶδά σου φησιν τά ἔργα ὅτι ἐστὶ θεοσεβῆ· (Apoc. iii. 8) καὶ δέδωκά σοι τὴν τῶν ἀγαθῶν θύραν ἡνεωγμένην. προλαβὼν δὲ ἔφη· ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείει οὐκοῦν καὶ τὴν θύραν ἣν δέδωκα ἡνεωγμένην⁷ οὐ κλείσει τις. ὅτι φησὶν μικρὰν ἔχεις δύναμιν καὶ ἐτήρησας μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἡρνήσω τὸ ὄνομα μου. μικρὰ πόλις ἡ Φιλαδέλφεια, δι' ὃ καὶ μικρὰ αὐτῆς ἡ δύναμις. ἵ' ἀλλ' ἐν τῷ φυλάξαι τὴν Χριστοῦ πίστιν ὑπὲρ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἀνέστη ὡς ἀπτόητος,⁸ μέναι παρὰ τῶν τοὺς πιστοὺς διανοχλούντων. εἶτα ὥσπερ⁹ ἀντίδωρον τῆς εἰς αὐτὸν γνησιότητος ἐπαγγέλλεται πολλοὺς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καταλόγου προσδραμεῖσθαι αὐτῇ καὶ τὴν Χριστοῦ δέξασθαι πίστιν.¹ τοῦτο γὰρ τὸ προσκυνῆσαι τοὺς πόδας αὐτῆς αἰνίττεται τὸ καὶ ἐν ἐσχάτοις¹⁰ ἐλέσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τετάχθαι—μόνον εἶναι μέρος τῆς ἐκκλησίας. τοῦτο¹¹ καὶ ὁ προφήτης ἀσπαζόμενος ἔλεγεν· ἐξελεξάμην παραρρίπτεσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἀμαρτωλῶν.¹² ἵ' ἐπεὶ οὖν ἐν ὑπομονῇ ἐτήρησάς μου τὴν πίστιν, καγὼ τηρήσω σε ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πονηροῦ πειρασμοῦ.¹³ (Apoc. iii. 10) λέγει δὲ τὸν ἐπὶ Δομετιανοῦ τοῦ βασιλέως γενόμενον κατὰ Χριστιανῶν¹⁴ διωγμόν, ὃς δεύτερος μετὰ Νέρωνα γέγονε διώκτης, ὡς Ἐυσέβιος ἱστορεῖ ἐν τε τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ

¹ ἔστι 203 240² ἔφευρεν 146³ add. τοῦ 203 240⁴ προτροπῇ 203⁵ Θεὸς ὁ κατακρίνων om. 146⁶ φησί post κατακρίναι 146⁷ προλαβὼν . . . ἡνεωγμένην om. 146 ob. homoiotele.⁸ ἀπτόητον 203 240⁹ add. εἰς 203 240¹⁰ ἐσχάταις 146¹¹ add. δὲ 203¹² vs. II ante vs. IO in scholiis

codd. 203 240

¹³ ἐκ τοῦ κοσμοῦ πειρασμοῦ pro ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πονηροῦ πειρασμοῦ 203 240¹⁴ Χριστὸν 146

καὶ ἐν τῷ Χρονικῷ Κανόνι· ἐφ' οὗ¹ καὶ ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς τὴν Πάτμον οἰκεῖν κατεδικάσθη, νησίον ἔρημον καὶ
 (Αποκ. iii. 11) βραχύ.² ἔρχομαι ταχύ φησιν ἀντιληψόμενός σου. κράτει ὁ
 ἔχεις ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου.³ τί δὲ κράτει;⁴ τὴν
 εἰς τὸν Κύριον γνησίαν ἀγάπην δηλονότι, ἐν ᾗ ἄχρι τέλους
 ἐναθλήσας ἔξεις τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. τῶν γὰρ ὑπομενόν-
 των τὰ νικητήρια· καὶ⁵ τὸν νικῶντά φησιν τοὺς πειρασ-
 μους ποιήσω διὰ παντὸς ἐπευφραίνεσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ
 θεωρίᾳ· τοῦτο γὰρ τὸ στῦλον τοῦ ναοῦ γενέσθαι τοῦ θείου.
 ὁ γὰρ τοι στῦλος οὐκ ἂν⁶ ἐπ' ἀγαθῷ ἐξέλθοι ποτὲ τοῦ ἐν ᾧ
 (Αποκ. iii. 12) ἐνῆρυσται⁷ τόπου⁸ καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ
 μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τοῦ τῆς ἐπουρανίου
 Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸ ὄνομα τὸ καινόν.⁹ διὰ πάντων τὴν τοῦ
 Θεοῦ ἀπόλαυσιν καὶ τὴν ἐπ' ἀγαθοῖς κατοίκησιν καὶ τὴν
 μακαριότητα παραγυμνοῖ, ὃ, τι¹⁰ σχήσουσιν ἐν τῷ μέλλοντι
 αἰῶνι ὄνομα δέ φησιν καινόν, τὸ ἄχρι νῦν μὴ που¹¹ ἀκουσθέν,
 οὗ τύχωσιν οἱ ἅγιοι Χριστῷ συμβασιλεύοντες, φίλοι καὶ
 ἀδελφοὶ καὶ θεράποντες ὀνομαζόμενοι. τὸ δέ γε καινὸν
 ὄνομα καὶ ὑπὲρ ταῦτα τυγχάνει. τὰ μὲν γὰρ ἀναγέγραπται
 τε¹² τῇ θείᾳ γραφῇ καὶ εἰς ἀκοὰς ἦλθεν ἀνθρώπων· τὸ δὲ
 καινὸν ἀκατανόμαστον πάντῃ¹³ τυγχάνει. τὸ δὲ εἶρησθαι¹⁴
 αὐτῷ τοῦ Θεοῦ μου οὐκ ἀπαξιούντός ἐστιν τὰ τῆς κενώσεως
 μέτρα οὐδὲ τὸ μικροπρεπὲς¹⁵ τῆς ἀνθρωπότητος. εἰ γὰρ
 ἀπηξίου, τίς ὁ ἀναγκάσας αὐτὸν σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνω-
 θῆναι, καὶ οὕτω τὴν ἡμῶν διαπλέξαι σωτηρίαν; αὐτῷ ἡ δόξα
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.¹⁵

¹ ἀφ' οὗ 203 240² om. ἔρχομαι ταχύ . . . στέφανόν σου 203 240³ κράτει 203 ἐκράτει 146 240⁴ om. καὶ 146⁵ om. οὐκ ἂν 240⁶ ἐρήρεσται 203 240⁷ Add. ὁ νικῶν φησιν ποιήσω αὐτὸν στῦλον. εἰκότως· ὁ γὰρ νικητὴς τῶν ἐναντίων δυνάμεων στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας καθίσταται, ἀκίνητον ἐν αὐτῇ τὴν βασιλείαν ἔχων, κατὰ τὸν ἀπόστολον 240. ὁ νικῶν . . . στῦλον*in marg.* 203, εἰκότως . . . ἀπόστολον *in textu*, 203⁸ add. τούτου δὲ τοῦ ωτίου, καὶ ἡμεῖς τυχεῖν εὐξώμεθα 203⁹ ἦν *pro* ὅτι 203 240¹⁰ μῆπω 203 240¹¹ add. ἤδη 203 240¹² om. πάντῃ 203 240¹³ ἐρησθαι *codd.*¹⁴ σμικροπρεπὲς 203 240¹⁵ om. τῶν αἰώνων 203 240. *add.* ἀμήν 240

Λόγος τρίτος

ταῖς μὲν ἔξ πόλεσιν διαπεμφθῆναι τεθέσπικεν ἅπερ τεθέσπικεν, περὶ ᾧ ἐν τῷ δευτέρῳ διελήλυθα λόγῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ Σμύρνῃ, Περγάμῳ τε καὶ Θυατείροις, καὶ ταῖς ἐν Σάρδεσιν, καὶ Φιλαδελφείᾳ. νῦν δὲ ἃ δεῖ γραφῆναι καὶ αὐτῇ τάδε.¹

καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον · τάδε Apoc. iii. 14
λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ ² ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς
κτίσεως τοῦ Θεοῦ · οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ 15
οὔτε ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ᾗς, ἢ ζεστός,³ οὕτως ὅτι χλια- 16
ρὸς εἶ, καὶ οὐ ⁴ ζεστός οὔτε ψυχρὸς · ⁵ μέλλω σε ἐμέσαι ⁶
τοῦ στόματός μου.⁷ ὅτι λέγεις,⁸ πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλού- 17
τηκα, καὶ οὐδὲν ⁹ χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταπει-
νός ¹⁰ καὶ ¹¹ ἐλεεινὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνὸς καὶ πτωχός.¹²
συμβουλεύω σοι ¹³ ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον ¹⁴ πεπυρωμένον 18
ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσης, καὶ ἱμάτια καινὰ λευκά,¹⁵ ἵνα περι-
βάλλῃ,¹⁶ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου · καὶ
κουλλούριον ¹⁷ ἐγχρίσαι ¹⁸ τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς.
ἐγὼ ὅσους ἂν φιλῶ,¹⁹ ἐλέγχω καὶ παιδεύω · ζήλωσον οὖν καὶ 19
μετανόησον. ἰδοὺ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω · ἐάν τις 20
ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι
πρὸς αὐτόν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.
ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι ²⁰ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐγὼ 21
ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.
ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. 22

¹ Λόγος τρίτος . . . αὐτῇ τάδε *om.* 203 240

² καὶ *pro* ὁ 203 240

³ *om.* ὄφελον ψυχρὸς ᾗς ἢ ζεστός 240

⁴ οὔτε *pro* οὐ 203 240

⁵ *De hoc interpunctionis modo, cf. Oecum. comm. infra* (p. 65, l. 22)

⁶ ἐν μέσῳ 146 *; *add.* καὶ ἐλέγχω σε ἐκ 203 240 *ut* 38-178

⁷ σου *pro* μου 203 240

⁸ *add.* ὅτι 203 240

⁹ οὐδενὸς 203 240

¹⁰ ὁ ταλαίπωρος 203 240

¹¹ *add.* ὁ 203 240

¹² καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνὸς 203 240

¹³ *add.* οὖν 203 240

¹⁴ χρυσίον παρ' ἐμοῦ 203 240

¹⁵ πολλὰ *pro* καινὰ λευκὰ 203

240

¹⁶ περιβάλλῃ 240

¹⁷ κουλλούριον 203 240

¹⁸ ἐγχρίση 203 240

¹⁹ ἀγαπῶ *pro* ἂν φιλῶ 240

²⁰ *add.* μετ' ἐμοῦ 203 240

- (Apoc. iii. 14) **τάδε φησὶν λέγει ὁ ἀμήν. ἰσοδυναμεῖ τοῦτο τῷ τάδε λέγει ὁ ἀληθινός, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρμηνεύεται· ἀμήν γάρ ἐστὶν τὸ ναί. ναὶ ¹ γάρ ἐστὶν ἐν αὐτῷ καὶ οὐδὲν οὐ, ^{1a} τῶν περὶ αὐτοῦ λεγομένων. καὶ τὸ ὁ μάρτυς ὁ ² πιστὸς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται. περισσολογία οὖν ³ τὸ δις περὶ τῶν αὐτῶν ⁴ διεξιέναι. ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ φησιν. ἐπιφοιτήσκειν ⁵ ἂν ἴσως τὸ χριστομάχον τῶν Ἀρειανῶν ⁶ ἐργαστήριον τῷ εἰρημένῳ ὡς τοῦ Υἱοῦ κτίσματος διὰ τούτων ⁷ γραφομένου. ἀλλὰ μὴ τοῖς ἀνοσίοις αὐτῶν λόγοις προσέχωμεν. σκοπητέον δὲ εἴ τι τοιοῦτον καὶ ἐν ἐτέρᾳ κεῖται γραφῇ, ἢν' ἔχοι τις ἐκ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια κανονίζειν. φησὶν ὁ σοφὸς ἀπόστολος περὶ τοῦ Υἱοῦ, Κολασσαεῦσιν**
- cf. Col. i. 18, 15 **ἐπιστέλλων, ὅς ἐστιν ἀπαρχή . . . πρωτότοκος πάσης κτίσεως, Psal. cix. 3 οὐ μὴν πρωτόκτιστος. καὶ ὁ προφήτης ⁸ λέγει· ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε, οὐ μὴν ἔκτισά σε. ἀλλὰ καὶ ὁ Prov. viii. 25 Σολομῶν· πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με. τὸ γὰρ Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν ^{8a} αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ νοερῶς ἐμψυχωμένου**
- Gregorius **σώματος τοῦ Κυρίου, ὃ ἐν ἀγίοις ἐξείληφε Γρηγόριος ἐν τῷ Περὶ Υἱοῦ λόγῳ. τὸ δὲ γεννᾷ, ἐπὶ τῆς ⁹ θεότητος αὐτοῦ. πάντων οὖν γέννησιν καὶ οὐ κτίσιν ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς Λόγου καὶ Υἱοῦ δογματισάντων, τί βούλεται τὸ ἐν τῷ παρόντι λέγεσθαι**
- (Apoc. i. 14 *fin.*) **ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ; οὐδὲν ἕτερον ἢ ἄρχων τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν ἔχων. ¹⁰ ἐπειδὴ γὰρ πάντα διὰ Υἱοῦ ¹¹ πεποίηκεν ὁ Πατήρ, εἰκότως ὁ ποιητὴς τῶν ἀπάντων καὶ δημιουργός, ὁ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγὼν ἄρχει τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγεννημένων. οἶδά σου φησιν τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ζεστὸς μὲν ἐστὶν ὁ ζέων τῷ Πνεύματι· τῷ γὰρ Πνεύματι ζέοντές φησιν ὁ θεὸς ἀπόστολος· ψυχρὸς δέ, ὁ ἐστερημένος**
- (Apoc. i. 15) **Ἀγίου Πνεύματος, ἐνεργείας καὶ ἐπιφοιτήσεως. ἀλλὰ σύ**
- Rom. xii. 11
- (Apoc. i. 16)

¹ καὶ 146^{1a} οὐδὲν, οὐ, *sic* 146² *om.* ὁ 146³ δὲ *pro* οὖν 203 240⁴ αὐτῷ *pro* τῶν αὐτῶν 146⁵ ἐπιτηδύσειεν 240⁶ αἵρετικῶν 203 240⁷ τούτου 203 τούτῳ [?] 240⁸ *add.* δὲ 203 240^{8a} ὁδὸν 146 *ex industria*⁹ *om.* τῆς 240¹⁰ ἔχων ἀρχὴν 203¹¹ διὰ τοῦ νῆος *ut vid.* 240

φησιν χλιαρὸς εἶ. χλιαρὸν δὲ καλεῖ τὸν μετουσίαν μὲν λαβόντα πνεύματος ἁγίου διὰ τοῦ βαπτίσματος, σβέσαντα δὲ τὸ χάρισμα διὰ ῥαθυμίας, καὶ τῆς τῶν προσκαίρων φροντίδος. ἐπιταγὴ δὲ θεία¹ καὶ αὕτη, τὸ Πνεῦμα μὴ σβεν- 1 Thess. v. 19
 νύετε. ὅφελον ψυχρὸς ἦς ἢ ζεστὸς οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ. εἶθε (Apoc. i. 16-17)
 φησὶν ἡ ζεστὸς ἦσθα τῇ τοῦ Πνεύματος ἐνεργείᾳ πεπυρωμένος, ἡ καθόλου ψυχρὸς καὶ ἀμέτοχος τέλεον πνεύματος χάριτος καὶ ἀβάπτιστος καὶ μὴ χλιαρός. ὁ μὲν γὰρ ἔχων τὸ νοητὸν τοῦ Πνεύματος πῦρ ἐν ἀνδράσιν τελεῖ, τὰ² αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχων πρὸς διάκρισιν καλοῦ καὶ κακοῦ, καὶ ἐστὶ πνευματικός· ὁ δὲ γε μήπω δεξάμενος τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν, ἐν ἐλπίδι τοῦ ποτε δεξασθαι τυγχάνων,³ οὐκ ἐν τοῖς ἀπεγνωσμένοις ἡρίθμηται. ὁ δε γε χλιαρὸς πρὸς τῷ μὴ ξῆν καὶ⁴ τό ποτε βαπτισθῆναι καὶ ζέσαι συναφήρηται. μέλλω σέ φησιν ἐμέσαι ἐκ⁵ τοῦ στόματός μου. τῇ μετα- (Apoc. iii. 16
 φορᾷ τοῦ χλιαροῦ δεόντως ἐρχρήσατο· πᾶν γὰρ χλιαρὸν ὄν,⁶ ὡς φασιν ἰατρῶν παῖδες,⁷ πλάδον ἐργαζόμενον εἰς ἑμετον ἐρεθίζει τὸν μεταλαβόντα·⁸ ὅθεν καὶ τοῖς δυσεμετοῦσιν ὕδατος χλιαροῦ⁹ διδόασιν ἀπορροφεῖν, ταύτῃ πρὸς ἑμετον ἐκκαλούμενοι. φησὶ δέ, ὅτι μέλλω σε ἀπόβλητον ποιεῖσθαι τῆς ἐμῆς οἰκειότητος. τίς δὲ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἢ αἰτία;¹⁰ ἐλπίζεις φησὶν, ἐπὶ πλούτου ἀδηλία, καὶ συνέ cf. 1 Tim. vi. 17
 πνιξας ὡς ἐν ἀκάνθαις τὸ χάρισμα, οὐκ ἀκούων τοῦ λέγον- cf. Matt. xiii. 22
 τος, πλούτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε¹¹ καρδίαν; πλούτον δέ φησι γήϊνον καὶ πρόσκαιρον.¹² ἀγνοεῖς ὅτι πτωχὸς εἶ (Apoc. iii. 17)
 καὶ γυμνός, τὰ πνευματικὰ καὶ μένοντα. συμβουλεύω σοι οὖν (Apoc. iii. 18)
 ἀγοράσαι χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσῃς.¹³ τί

¹ θεοῦ 203 240 *pro* θεία

² τελείται 146

³ τυγχανόντων 146

⁴ *om.* καὶ 240

⁵ ἀπὸ 203 240, ἔμαισε ἐκ 146

⁶ *om.* ὄν 203 240

⁷ *add.* ὑγρὸν ἢ *superscriptum* 146
man. sec.

⁸ μεταλαμβάνοντα 203 240

⁹ *om.* χλιαροῦ 203 240

¹⁰ *Notandum est in codd.* 146 et 203
hoc interrogationis signum (:) *hoc*
tempore rarissimum

¹¹ προτίθεσθε 146

¹² πρόσκαιρον καὶ γήϊνον 203 240

¹³ *Quae seq. om.* 203 *sed in scholiis*
indicat Oecumenium haec omnia sub
rubrico Ἄνδρ. *inclusisse*

- Psa. xi. 7 δὲ¹ πεπυρωμένον χρυσίον τῷ πνευματικῷ πυρί, ὁ προφήτης διδάσκει λέγων τὰ λόγια Κυρίου λόγια ἀγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον, τῇ γῇ κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως, τὸ εὐαγγελικὸν διὰ τούτων δηλῶν κήρυγμα. τοῦτο τοιγαροῦν αἰτεῖ παρ' ἐμοῦ τὸ δυνάμενόν σε σοφίσαι καὶ προσοικειῶσαι Θεῷ. ὁ γὰρ τοῦτο κτησάμενος ἐν ἀρετῇ τε διαλάμπει καὶ
- (Apoc. iii. 18 *fin.*) καθαρισθήσεται ψυχὴν καὶ σῶμα. τοῦτο γάρ ἐστι τὰ καινὰ² καὶ λευκὰ ἱμάτια. καὶ κουλλούριόν φησιν ἔγχρυσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. πρὸς τινὰς τῶν ἀμβλυωποούντων περὶ τὸ νοητὸν τοῦ Κυρίου φῶς, ἐπονειδίζουσα ῥήσις Ἱερεμίου φησὶν· ἰδοὺ, οὐκ εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί σου οὐδὲ ἡ καρδία σου καλὴ. διὰ τοῦτο τὴν συνεκτικὴν³ τῆς τοιαύτης πηρώσεως⁴ μετάνοιαν ὑπελθεῖν συμβουλεύεται,⁵ ὥσπερ καὶ
- (Luke xiii. 6–9) ἡ ἄκαρπος συκὴ τὴν⁶ διὰ τῶν κοπρίων ἐξαγόρευσιν καὶ
- (Apoc. iii. 19) ἀτμοτέραν διαγωγὴν.⁷ ἐγὼ φησιν οὗς ἂν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω.⁸ ὁ τοῦ ὑπερβάλλοντος μεγέθους τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. τούτους γὰρ τοιούτους ὄντας οἷους ὁ λόγος ἔγραψεν, ἀγαπᾶν ἐπαγγέλλεται, διὸ ἐλέγχει τε καὶ παιδεύει <καὶ> ζηλοῦν τὰ τῶν ἔργων κρείττονα, καὶ μετανοεῖν ἐφ' οἷς ἐξήμαρτον. ἰδοὺ φησιν ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω. ἂν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ⁹ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. τὸ πρᾶον καὶ εἰρηνικὸν ὁ Κύριος¹⁰ ἐνδείκνυται τὸ ἑαυτοῦ. ὁ μὲν γὰρ Διάβολος πελέκει καὶ λαξεντηριῶ κατεάσσει τὰς θύρας τῶν μὴ δεχομένων αὐτὸν κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ὁ δὲ Κύριος καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς Ἀσμασιν τῇ νύμφῃ φησὶν ἀνοίξόν μοι, ἀδελφὴ μου νύμφη. καὶ εἰ μὲν τις ἀνοίξει¹¹ αὐτῷ, εἰσέρχεται.¹² τὸ δὲ δεῖπνον τὸ μετὰ τοῦ Κυρίου τὴν
- Cant. v. 2

¹ *add.* τὸ 240² τὸ, καινὰ 203 240³ σμικτικὴν 146⁴ πυρώσεως 240⁵ συμβουλεύει 240 *ut vñā*⁶ *om.* τὴν 240⁷ ἀγωγὴν 240⁸ κείμενον· ζηλωσὸν οὖν καὶ μετα-νόησον βαβαὶ τῆς φιλανθρωπίας πόση ἀγαθότητί ὁ ἔλεγχος κέκραται *add.* 203, *sed* ὁ *ante* τοῦ ὑπερβάλλοντος *omittit*⁹ ἀνοίξῃ—*η in ras.* 146¹⁰ ὁ χριστός 203¹¹ ἀνοίξῃ 203¹² *add.* εἰ δὲ μή, παρέρχεται 203 240

τῶν ἁγίων μυστηριῶν μετάληψιν αἰνίττεται. τῷ νικῶντί (Apor. iii. 21)
 φησιν τὸν ἐχθρόν, δώσω καθίσαι ἐν τῷ θρόνῳ μου, τουτέστι,
 συμβασιλεύσει μοι. εἴρηται γὰρ τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ,
 εἰ¹ συμπάσχομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν αὐτῷ. ὡς καὶ ἐγὼ ἐνί- (Rom. viii. 17.
 κησά φησι, καὶ συμβασιλεύω τῷ Πατρί μου. εἴρηκεν γὰρ (I Cor. iv. 8)
 καὶ² ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος³· θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν (Apor. iii. 21
 κόσμον. (Jo. xvi. 33)

καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, θύρα ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνεωγ- Apor. iv. 1
 μένη⁴· καὶ ἡ⁵ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος
 λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, λέγων⁶ ἀνάβα ὦδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ
 γενέσθαι μετὰ ταῦτα.⁷ εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ 2
 ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθή-
 μενος⁸ ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίῳ.⁹

οὐκ ἐπειδὴ θύρα τίς ἐστὶν ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ καιρὸν
 κλειομένη καὶ ἀνοιγομένη, ἀλλ' οὕτως ὥφθη¹⁰ τῷ εὐαγ-
 γελιστῇ ἵνα ἴδῃ τὰ ὑπερουρανία.¹¹ πάσης γὰρ θύρας ἀνεωγ-
 μένης, τὰ ἔνδον ἐπάναγκες καθορᾶσθαι. καὶ φωνὴν ἤκουσά (Apor. iv. 1)
 φησιν, ἥτις ὡς σάλπιγξ ἠχήσας¹² τάδε εἶπε πρὸς με· ἀνάβηθί (Apor. iv. 2)
 φησιν ὦδε¹³ ἵνα ἴδῃς τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. καὶ ἐν πνεύματι
 ἀνελθὼν — οὐ γὰρ σωματικὴ οὐδ' αἰσθητὴ γέγονεν ἡ ἀνο-
 δος — ὁρῶ φησιν, θρόνον, καὶ τὸν Θεόν, καὶ¹⁴ πνεῦμα ἐπ' ¹⁵
 αὐτῷ ὅμοιον ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ. οὐ τούτοις ὅμοιος ὁ Θεός, (Apor. iv. 2)
 ἅπαγε, οὐδέ τινα τῶν αἰσθητῶν, ἣ ὅλως σώματι ὁ ἀόρατος
 καὶ ἀσώματος¹⁶ καὶ ἀσχημάτιστος, οὗ τὸ ἀόρατον τὰ Σερα-
 φὶμ ἐνδεικνύμενα¹⁷ σκέπουσι ταῖς πτέρυξι τὰ πρόσωπα
 ἐαυτῶν. καὶ τῷ Μωϋσεῖ¹⁸ δὲ χρηματίζων ὁ Θεὸς ἔλεγεν·

¹ om. εἰ 203² om. καὶ 203 240³ ὁ χριστός 203⁴ θύρα ἠνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ 203
sic quomodo 240 sed ἀνεωγμένη habet.⁵ om. ἡ 203 240⁶ μετ' ἐμοῦ λαλοῦσα, λέγουσα 203
μετ' ἐμοῦ λαλοῦσα, λέγων 240⁷ add. καὶ 203 240⁸ add. καὶ ὁ καθήμενος, ὅμοιος 240
ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ· καὶ
ἱρις κύκλῳ τοῦ θρόνου αὐτοῦ 203 240⁹ ὁμοίως ὡς ὁρασις σμαράγδου 203

240

¹⁰ ἔφη 203¹¹ ἐπουρανία 203¹² ἐξηχοῦσα 203, ἤχουσα 240¹³ πρὸς με pro ὦδε 240¹⁴ add. τὸ 203 240¹⁵ ἐν pro ἐπ' 240¹⁶ ὁ ἀσώματος καὶ ἀόρατος 203

240

¹⁷ δεικνύμενα 240¹⁸ Μωυσῇ 146 Μωσῇ 203

- Ex. xxxiii. 20 οὐδεὶς ὄψεταιί μου τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται. ἀλλὰ καὶ
 Jo. i. 18 (1 Jo. iv. 12) αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστὴς ὡς ἐν ἀποφάσει φησί· Θεὸν οὐδεὶς
 ἑώρακε πώποτε. οὐκ ἄρα οὖν ὥφθη ὁμοίους τινι ὁ Θεός, ἀλλ'
 ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ἡ ὄρασις¹ αὐτοῦ ἐξωγραφήθη
 τῇ ἀποκαλύψει. ἡ μὲν γὰρ ἱασπισ. λίθος δὲ αὕτη τιμία
 σμαραγδοειδὴς τίς ἐστιν καὶ χλοερά, ἱῶ ἀσπίδος προσει-
 κυῖα, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἐκληρώσατο. τὸ δὲ σάρδιον ἄλλη
 τιμία λίθος, πυραυγῆς^{1a} καὶ αἱματώδης. αἰνίττεται δὲ ἡμῖν
 ἡ² ἱασπισ τὸ φερέσβιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ποριστικόν, ἐπεὶ καὶ
 πᾶσα τροφή ἀνθρώπων τε καὶ τετραπόδων καὶ πτηνῶν καὶ
 τῶν ἐρπηστικῶν³ θηρίων τὴν ἀρχὴν, καὶ οἶον τὴν αἰτίαν,
 Psal. ciii. 14-15 ἀπὸ χλόης ἀρχομένην ἔχει. φησί γὰρ ὁ προφήτης· ἐξανα-
 τέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς. καὶ οἶνος εὐφραίνει⁴ καρδίαν
 ἀνθρώπου, τοῦ ἱλαρῆναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ. καὶ πάλιν ἐν τῇ
 Gen. i. 11-12 κοσμοποιίᾳ φησὶν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ⁵ γῆ βοτάνην χόρτου·
 σπείρον σπέρμα κατὰ γένος.⁶ ἡ μὲν οὖν ἱασπισ ταῦτα παρα-
 γυμνοῖ.⁷ τὸ δέ γε σάρδιον τὸ φοβερόν γράφει τοῦ Θεοῦ·
 Deut. iv. 24, ix. 3 ὁ Θεὸς ἡμῶν γὰρ πῦρ καταναλίσκον φησὶν ὁ ἱεροφάντης
 Psal. lxxv. 8 Μωσῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀναφωνεῖ· σὺ
 φοβερός εἶ καὶ τίς ἀντιστήσεται σοι κατὰ πρόσωπόν σου;⁸
 Heb. x. 31 τούτῳ συμφώνως⁹ ὁ σοφὸς ἀπόστολος γράφει¹⁰· φοβερόν τὸ
 ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζώντος. ἐπειδὴ γὰρ ἀσύμφωνος
 τοῖς φιλαμαρτήμοσι καὶ καταφρονηταῖς καὶ¹¹ ἄκρατος ἡ
 (Rom. ii. 4) χρηστότης τοῦ Θεοῦ, οὐ πρὸς μετάνοιαν ἄγουσα, πρὸς
 ἄδειαν δὲ τοῦ πλημμελλεῖν,¹² εἰκότως ὁ Θεὸς σὺν τῷ χρηστῷ
 μετὰ τοῦ εὐεργετικοῦ¹³ καὶ τὸ φοβερόν ἔχει¹⁴ σκιαγραφού-
 μενον· ὅθεν ὁ Παῦλος¹⁵ τὴν ἕξιν εἰδὼς τῶν μαθητευομένων

¹ ὥρα *pro* ὄρασις 203^{1a} παραυγῆς 146² ἡμῖν 205 ἡ μὲν 146 ἡμῖν ἡ 240³ ἐρπηστικῶν 240⁴ εὐφραίνειν 203 240⁵ *om.* ἡ 203⁶ *add.* καὶ καθ' ὁμοιότητον (*sic*) 203⁷ παραδηλοῖ 203 240⁸ ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου *Sept.*⁹ σύμφωνα 203 240¹⁰ γράφων 146¹¹ *om.* καὶ 146¹² τοῦ πεπλημμεληκότος 203 240¹³ καὶ εὐεργετικῷ *pro* μετὰ τοῦ
εὐεργετικοῦ 146¹⁴ ἔξει 203 240¹⁵ ὁ Παῦλος *et om.* ὅθεν 203 240
ὅθεν *et om.* ὁ Παῦλος 146

κέντρων¹ δεομένην, καὶ οὐ πραότητος, μόνοις ἐπιστέλλων
 Κορινθίοις ἔλεγεν· τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν 1 Cor. iv. 21
 ἀγάπῃ² πνεύματι τε πραότητος; ἀλλὰ καὶ τῶν ἁγίων τίς
 προανεφώνει λέγων³ γέεννά σε οὐ πτοεῖ· βασιλεία σε οὐ
 προτρέπεται· λιθίνη καρδιά διαλέγομεθα. οὕτως ἐγινώσκετο
 φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν χρειῶδες τοῖς παιδευομένοις.
 ἀλλ' οὐ πρῶτον παρὰ τῷ Θεῷ τὸ σάρδιον· πρώτη δέ γε
 ἡ⁴ ἰασπισ. ἡ μὲν γὰρ φύσις αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν⁵ καὶ
 φιλάνθρωπον καὶ ἡμερον, καὶ πατὴρ εἶναι βούλεται μᾶλ-
 λον ἢ δεσπότης ἡμῶν.⁶ πρὸς δὲ τὸ φοβερὸν καὶ κολασ-
 τικὸν ἡμεῖς αὐτόν, εἰ θέμις εἰπεῖν, βιαζόμεθα, καὶ τὸ
 κατὰ φύσιν ἀφείς πολλάκις τὴν ἡμερότητα, ἐπὶ τὸ παρὰ
 φύσιν ἄγεται τὴν αὐστηρίαν. καὶ ἱρις φησὶν κυκλόθεν τοῦ Apos. iv. 3 fin.
 θρόνου αὐτοῦ,⁷ ὁμοία ὁράσει σμαραγδίῳ.⁸ ἡ μὲν αἰσθητὴ ἱρις ἦν
 ἡ θεῖα γραφὴ τόξον καλεῖ Θεοῦ, ἡ ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως
 τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς συνισταμένη, ὅταν ἐν παχύτητι νέφους
 ἀποληφθὲν⁹ ἀντιφράσσεται,¹⁰ ποικίλη καὶ παντοειδὴς χροᾶ
 καθέστηκεν. ἐκείνη δέ γε ἡ νοητή, ἡ τὸν θεῖον κυκλοῦσα
 θρόνον, μονοειδὴς ἦν· σμαραγδίζουσα γὰρ ἦν. καὶ αὕτη δέ
 γε προδείκνυσι πάντα τὰ περὶ Θεὸν ἅγια καὶ λειτουργικὰ
 πνεύματα, διὸ καὶ ἱριν κέκληκεν αὐτὴν καίτοι μονοειδῇ
 τυγχάνουσιν, ἢ ἐκ τῶν ποικίλων τῆς ἱριδος χρωμάτων τὰς
 πολλὰς τῶν θείων ἀγγέλων τάξεις καὶ διαφορὰς ἐννοήσω-
 μεν. παντὰ δε γε μίαν ἦψε χροᾶν¹¹· ἅπαντα γὰρ ὁμοίως
 ἐστὶν εὐεργετικά καὶ μίμησιν φέροντα τοῦ οἰκείου δεσπότη, τοῦ
 τῆς σμαραγδίζουσας χροᾶς καὶ αὐτοῖς τὸ ποριστικὸν μαρ-
 τυρούσης, ὥσπερ τῷ Θεῷ τὸ τῆς ἰάσπιδος. καὶ μή <τί>
 τινι προσπταίῃ¹² τῶν ἐντυγχανόντων· τί δὴ ποτε; τὰ μὲν

¹ κέντρον 146² τί θέλετε; ἐν ἀγάπῃ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ῥάβδῳ 203, et 240 qui om. τί θέλετε³ add. εἰ 203 240⁴ γε 146, ἡ 203, γε ἡ 240⁵ αὐτοάγαθον (sic) 146, αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν 203, αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν 240⁶ καὶ εἶναι βούλεται μᾶλλον πατὴρ ἢ δεσπότης ἡμῶν 203 240⁷ om. αὐτοῦ 203 240 hoc loco in com.⁸ σμαραγδίου 203 cf. supra quae in lemmate ipso lectiones repertae sunt⁹ ἀπολειφθὲν 146 240¹⁰ ἀντιφρασσεταί 146, ἀποφράσσηται 203 240¹¹ ἐποίκιλλε χροᾶν (sic) 203 240¹² προστάξῃ 203 240 προσπταίῃ 146 προσπταίῃ Blake qui τι addidit

περὶ Θεοῦ ἅγια τῶν ἀσωμάτων τάγματα τῇ τιμιωτέρᾳ¹ λίθῳ
τῆς σμαράγδου παρείκασται, αὐτὸς δέ γε ὁ Θεὸς τῇ ἡττον
τιμίᾳ, τῇ ἰάσπιδι καὶ τῷ σαρδίῳ; οὐ γὰρ περὶ τῆς τιμιότη-
τος τῶν ὁραθέντων ὁ λόγος νῦν, ἀλλὰ τῶν ἐκ τῆς χροᾶς
σημαινομένων. εἰ γὰρ τιμιότητά τις μικροπρεπῶς ἐπιζη-
τοίη, οὐδὲ ὑπῆρχέ τι ᾧ παρειασθείη ὁ² Θεὸς, †ἡ κακείνῳ τις
μέμψοιτο †³· ὅτι ὁ μὲν Κύριος λίθῳ παρειαάζεται.⁴ ἰδοὺ
γὰρ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαίον φησι περὶ τοῦ Κυρίου
ὁ⁵ Ἡσαΐας. καὶ ὁ προφήτης δὲ λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ
οἰκοδομοῦντες περὶ αὐτοῦ λέγει. ὄρη δὲ τὰ πονηρὰ τῶν
δαιμόνων⁶ ἀλληγορεῖται τάγματα· ὄρη γὰρ μετατίθεσθαι
ὁ αὐτὸς ἔφη Δαυίδ⁷· ἐν καρδίαις θαλασσῶν, καὶ ἐταράχθησαν
ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ, ὧν ὅσον ἐν μεγέθει, τὸ ὑπερέχον
οὐδὲ δυνατὸν εὐρεῖν.

Es. xxviii. 16.
I Pet. ii. 6
(Rom. ix. 33.
Eph. ii. 20)
Psa. cxvii. 22

cf. Psa. xlv. 3-4

Apoc. iv. 4

5

6

κυκλόθεν⁸ φησὶν⁹ τοῦ θρόνου, θρόνους κδ· καὶ ἐπὶ τοὺς κδ¹⁰
θρόνους, κδ¹⁰ πρεσβυτέρους καθημένους καὶ¹¹ περιβεβλημένους
ἐν ἱματίοις¹² λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους
χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπέμπονται¹³ ἀστραπαί, φωναί,
βρονταί,¹⁴ καὶ ἐπτὰ λαμπάδες πυρὸς καίόμεναι ἐνώπιον τοῦ
θρόνου, ἃ¹⁵ εἰσι τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐνώπιον
τοῦ θρόνου¹⁶ θάλασσα ὑαλίνη,¹⁷ ὁμοία κρυστάλλῳ.

τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους τοὺς ἐν τοῖς θρόνοις
καθημένους εἰδεῖν¹⁸ μὲν ἂν μόνος ὁ τῶν κρυφίων γνώστης
Θεός· καὶ ᾧ ἂν αὐτὸς ἀποκαλύψῃ, ὅσον δὲ ἐπὶ τῇ ἐμῇ εἰκα-
σίᾳ, ὁ Ἄβελ ἦν καὶ ὁ Ἐνὼχ καὶ Νῶε¹⁹· Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακώβ²⁰· ὁ Μελχισεδέκ καὶ ὁ²¹ Ἰώβ· Μωϋσῆς καὶ

¹ τιμιωτέρῃ 203 240

² om. ὁ 203 240

³ κακείνῳ 203 *legendum* κακείνῳ ἂν
τις μέμψαιτο? Blake

⁴ παρειαίζεται 146

⁵ om. ὁ 203 240

⁶ τὰ τῶν δαιμονίων πονηρά 203
240

⁷ Δαὶδ ἔφη 203 [*non* 240]

⁸ add. καὶ 203 240

⁹ om. φησὶν 203 240

¹⁰ om. κδ 203 240

¹¹ καθημένους πρεσβυτέρους *et* καὶ
om. 203 240

¹² om. ἱματίοις 203 240

¹³ ἐκπορεύονται 203 240

¹⁴ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ φωναὶ
203 240

¹⁵ αἱ *pro* ἃ 203 240

¹⁶ add. ὡς 203 240

¹⁷ ὑαλίνη 203 240

¹⁸ εἰδεῖν 203, εἰδοί *ut vid.* 240

¹⁹ add. καὶ 240

²⁰ add. καὶ 203 240

²¹ om. ὁ 203 240

Ἰακώβου· Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ Σαμουὴλ· Δαβὶδ, Ἡλίας καὶ Ἐλισσαῖος· οἱ δώδεκα μικροὶ προφῆται ἐν σχήματι ἐνὸς γραφόμενοι· Ἡσαΐας καὶ Ἱερემίας· Ἰεζεκιὴλ καὶ Δανιήλ· Ζαχαρίας καὶ Ἰωάννης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἰωσήφ καὶ Στέφανος, οἱ τῆς καινῆς μάρτυρες διαθήκης. ἦν δὲ ἂν εἰπεῖν Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου, ὃν Ἡρώδης ἀνείλε μαχαίρα, καὶ τὸν λοιπὸν τῶν ἀγίων ἀποστόλων χορόν, εἰ μὴ ἐπαγγελίαν εἶχον παρὰ τοῦ Κυρίου, οὐ νῦν, ἀλλ' ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ καθήσεσθαι ἐπὶ δώδεκα θρόνους, ἑτέροισι δηλονότι παρὰ τοὺς εἰρημένους· οὕτω γὰρ ἔφη πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίῳ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ¹ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε² καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. τὰ δὲ λευκὰ ἱμάτια δεῖγμα τυγχάνει τῆς κατὰ τὸν βίον αὐτῶν καθαρότητος. οἱ δέ γε στέφανοι, τοῦ νικῆσαι τὰ πάθη καὶ τοὺς νοητοὺς ἐχθρούς. τὸ δὲ ἐκπορεύεσθαι τοῦ θρόνου ἀστραπᾶς καὶ φωνᾶς βροντῶν,³ τὸ φοβερὸν αἰνίττεται πάλιν τοῦ Θεοῦ. τὸ γὰρ θεῖον κάλλος οὐκ ἐν διαχύσει τινὶ καὶ ἡδονῇ τέρψεως τὴν εὐφροσύνην ἔχει, ἀλλ' ἐν τῷ μετὰ θαύματος φοβερῷ. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ προφῆτης ἔλεγε· δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλίασθε αὐτῷ ἐν τρόμφῳ. καὶ ἑπτὰ φησι λαμπάδες πυρός, καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἃ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ⁴. ἑπτὰ τυγχάνειν τοὺς ἐν ἀγγελίοις ἄρχοντας. ὁ Κλήμης φησὶν ἐν ἑκτῷ Στρώματι,⁵ ἵσως ἐντεῦθεν ὁδηγηθεῖς ταῦτα λέγειν,⁶ τὰ ἑπτὰ πνεύματα, ὅμοια λαμπᾶσι πυρός. εἴρηται γάρ που περὶ ἀγγέλων· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα,⁷ τούτους αἰνιττομένης τῆς θείας γραφῆς, περὶ ᾧ νῦν ὁ λόγος καὶ ἐνώπιόν φησι

Matt. xix. 28

Psa. ii. 11

(Apoc. iv. 5)

Clem. Alex.

Strom. 8?

Psa. ciii. 4

(Apoc. iv. 5 fin.)

¹ ἀνθρώπου 203 240² καθήσεσθε 203 [non 240]³ καὶ βροντὰς καὶ φωνὰς 203, καὶ φωνὰς καὶ βροντὰς 240⁴ Non rescripts. 203 240 hanc

clausulam, legentes in textu aī εἰσι, sed 146 de novo habet ā εἰσι

⁵ Στρωματί 146⁶ ὁδηγηθεῖς· ταῦτα λέγει 240 146.

λέγειν 203

⁷ πῦρ φλέγον 203 240

- τοῦ θρόνου θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ. ἡ¹ τῆς θαλάσσης ὀπτασία, τὸ πλῆθος· ἡ δὲ ὑαλος καὶ ὁ² κρύσταλλος; τὸ καθαρὸν. καὶ³ πάσης ἀμιγῆς κηλίδος ἐνδείκνυται⁴ τῶν περὶ τὸν Θεὸν ἁγίων πατέρων,⁵ οἱ⁶ θάλασσά τέ εἰσιν ὅσον εἰς πλῆθος· χίλια γὰρ⁷ χιλιάδες παρειστήκεισαν⁸ αὐτῷ φησιν ὁ Δανιήλ, καὶ μύρια μυριάδες ἐλειτούργουν⁸ αὐτῷ. καὶ τοσοῦτοι τυγχάνοντες, πάντες εἰσὶ καθαροί, ὑάλῳ καὶ κρυστάλλῳ παραπλήσιοι.
- Apoc. iv. 6 *fin.* καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου⁹ τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν, ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν. καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶιον¹⁰ ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἄνθρωπος, καὶ τὸ τέταρτον ζῶιον¹⁰ ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἐν αὐτῶν¹¹ ἔχον¹² ἀνά πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν· καὶ ἔσωθεν γέμουσιν¹³ ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχοντες¹⁴ ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες· ἅγιος ἅγιος ἅγιος¹⁵ Κύριος¹⁶ ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν, καὶ ὁ ᾄν, καὶ ὁ ἐρχόμενος. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς ταῦτα τὰ ἅγια ζῶα ἐκεῖνα τυγχάνει, ὧν τῆς ὀπτασίας ἡξιώθη Ἰεζεκιήλ ὁ προφήτης. ἐκείνων μὲν γὰρ ἕκαστον τετραπρόσωπόν τε ᾗν καὶ ὀκταπτέρυγον, καὶ τρόχους τινὰς ἐπεσύρετο οἱ ἐπεκέκληντο¹⁷ γέλγελ,¹⁸ εἰ καὶ πολυόμματα ᾗν κακεῖνα ὥσπερ καὶ ταῦτα. ἐνταῦθα δέ, ἐν τε ἕκαστον πρόσωπον, εἰ καὶ διάφορον,¹⁹ καὶ πτέρυγας ἕξ. καὶ ἐκεῖνα μὲν ᾗν τὰ Χερουβίμ,²⁰ οὕτω γὰρ κέκληται παρὰ τῷ Ἰεζεκιήλ, ταῦτα δέ, ὡς οἶμαι, ἐστὶ τὰ Σεραφίμ, τὰ Ἡσαΐα (Ezek. i.) τῷ θεοσπεσίῳ δειχθέντα, εἰ καὶ²¹ ὁ Ἡσαΐας οὔτε εἰ²² πρό-
- (Ezek. x. 21; x. 2, 6, 13)
- (Ezek. i.)
- (Isai. vi: 2)

¹ *add.* δὲ 203 240 *verbis* καὶ . . .

κρυστάλλῳ *omissis*

² *om.* ὁ 203 240

³ *om.* καὶ 203 240

⁴ αἰνίττεται 240

⁵ πνευμάτων *comp.* 203 240

⁶ ἂ 146

⁷ *om.* γὰρ 203 240

⁸ *Cf. textum Sept. ubi haec verba in vicem commutata sunt*

⁹ καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου *om.* 146

¹⁰ ζῶον 203 240

¹¹ ἐν ἕκαστον αὐτῶν 203 240

¹² ἔχοντα 203 240

¹³ γέμοντα, *omissis* καὶ ἔσωθεν 203 240

¹⁴ ἔχουσιν 203 240

¹⁵ ἅγιος *septies* 240 [*ter* 203] *Vide schol. Oec.*

¹⁶ *om.* Κύριος 203 240

¹⁷ οἷς ἐπεκέκλητο 203 240

¹⁸ Γέλ· Γέλ 203, Γελ' Γελ' 240

¹⁹ *add.* τε 146 203 *om.* 240

²⁰ χερουβ' 146 *ad lin. fin.*

²¹ εἴτε 146

²² *om.* εἰ 146

σωπά τινα ἦν αὐτοῖς ἐπεμνήσθη, μόνον δὲ ὅτι ταῖς πτέρυξιν ἔσκεπαν¹ τὰ πρόσωπα ἐαυτῶν·² οὔτε ὀφθαλμῶν πλήθος, ἀλλ' ὅτι ἦν ἑξαπτέρυγα. τί δὲ ταῦτα ἡνίττετο τὰ³ τῷ εὐαγγελιστῇ δειχθέντα καλὸν ἐξηγήσασθαι; πλάνη τίς ἦν παρά τισι τῶν Ἰουδαίων; ὡς τοῦ Θεοῦ τῶν μὲν ἐν οὐρανῷ ἁγίων ταγμάτων προνοοῦντος καὶ αὐτοῖς ἐμφιλοχωροῦντος μόνοις, ἀφισταμένου δὲ καὶ ἀμελοῦντος τῶν ἐπὶ γῆς, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν. διὸ καὶ ἔλεγον⁴ παρὰ τῷ Ἡσαΐα· τί ὅτι ἐνηστεύσαμεν, καὶ οὐκ ἔγνω; ἐταπεινώσαμεν Isai. lviii. 3 τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ οὐ προσέσχες; ἡ δέ⁵ τοιαύτη πλάνη προσῆν αὐτοῖς ἔκ τινος ῥητοῦ γραφικοῦ λέγοντος Κύριε ἐν Psal. xxxv. 6 τῷ οὐρανῷ, τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. ὡς κατωτέρω τῆς θείας προνοίας προῖέναι ἀπαξιούσης διὰ τὰς ἐπὶ γῆς ἀμαρτίας, δείκνυσιν οὖν ἡ ὁπτασία τῷ εὐαγγελιστῇ ὅτι διὰ πάντων ἡ πρόνοια διήκει τοῦ Θεοῦ, τῶν τε ἐν οὐρανοῖς προνοοῦσα καὶ ἐπιβεβηκυῖα τῶν ἐπὶ γῆς. καὶ τοῦτο αἰνίττεται τὰ τέσσαρα ἅγια⁶ ζῶα περὶ τὸν θεῖον ὑπάρχοντα θρόνον. ἐπειδὴ γὰρ ἅπαν αἰσθητὸν καὶ γήϊνον σῶμα ἐκ τῶν τεσσάρων κέκρται στοιχείων — πυρός, γῆς, ἀέρος, ὕδατος. ἕκαστον τῶν ζώων ἐν τι τούτων ἐνδείκνυται⁷ — ὁ μὲν λέων τὸ πῦρ, διὰ τὸ θερμόν τε καὶ θυμικὸν τοῦ ζώου· ὁ δέ γε⁸ μόσχος τὴν γῆν, διὰ τὸ περὶ γῆν εἶναι τῷ μόσχῳ τὴν ἐργασίαν· ὁ δέ γε ἄνθρωπος τὸν ἀέρα, οὐρανίον γὰρ φυτὸν καὶ μετάρσιον ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν τοῦ νοῦ λεπτότητα· ὁ δὲ αἰτός τὸ ὕδωρ, ἐξ ὑδάτων γὰρ τοῖς πτηνοῖς ἡ γένεσις. περὶ δὲ τὸν θρόνον ὀρῶνται τοῦ Θεοῦ, ὡς φροντίδος καὶ προνοίας ἡξιωμένων τῶν διὰ τῶν ζώων σημαινομένων,⁹ τουτέστι, τῶν ἐπὶ γῆς. τὸ δέ γε πολυόμματον αὐτῶν τὴν περὶ πάντα ἐποψίαν ἐπ' αὐτὰ τοῦ Θεοῦ παραδείκνυσι.¹⁰ καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ (Apoc. iv. 8 med.)

¹ ἔσκεπον 203 240² αὐτῶν 203³ om. τὰ 240⁴ add. τῷ 203⁵ add. γε 203 240⁶ ἄλλα pro ἅγια 203 240⁷ ἀντὶ τούτων δείκνυται 240⁸ om. γε 203 240⁹ om. τῶν διὰ τῶν ζώων σημαινομένων 240 [Habet 203]¹⁰ Om. claus. τὸ δέ γε πολυόματον usque ad παραδείκνυσι 203. Habet 240 sed in fine παραδείκνυται comp. vid.

νυκτός·¹ οὐ τοῦτό φησιν ὅτι ὀδυνηρόν τινα καὶ μοχθηρόν
 διαζῶσι βίον,² οὐ δυνάμενα ἐκ τοῦ μόχθου καὶ ἐκ³ τῆς ἐπικει-
 μένης ἀνάγκης ἀναπαύσασθαι,⁴ ἀλλ' ὅτι οὐ διαστέλλουσιν ποτε
 δοξολογοῦντα τὸν Θεόν, καὶ ἐντρυφῶντα τῇ εἰς αὐτὸν μελω-
 δία· τὸ δὲ ἐπτάκις⁵ λέγειν τὸ ἅγιος, τὸ πολλάκις καὶ ἀκα-
 ταπαύστως⁶ αἰνίττεται. ἐπτά γὰρ τὰ⁷ πολλὰ παρὰ τῆς
 θείας γραφῆς παραδέδοται· ὡς τὸ στεῖρα ἔτεκεν ἐπτά καὶ
 ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἡσθένησε, καὶ ἐπτά ὀφθαλμοὶ Κυρίου οἱ
 ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐπτάκις ὁ δίκαιος ἐξ
 (Apoc. iv. 8 *fin.*) ἀναγκῶν ῥνόμενος. ὁ ὢν φησι καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος.
 ἡ ἀγία διὰ τούτων καὶ σεβασμία δηλοῦται τριᾶς καθὼς
 πρόσθεν⁸ εἴρηται. οὐδὲν δὲ χεῖρον καὶ νῦν εἰπεῖν, τὰ γὰρ
 αὐτὰ γράφειν ἔμοι μὲν οὐκ ὀκνηρόν, τοῖς δὲ ἐντυγχάνουσιν
 ἀσφαλὲς ὁ θεῖος ἀπόστολος ἀπεφήνατο. ὢν ὁ Πατὴρ ὠνό-
 μασται παρὰ τῷ Μωϋσῇ.⁹ φησὶ γὰρ πρὸς αὐτόν, ἐγὼ εἰμι
 ὁ ὢν. ἦν δέ, περὶ τοῦ υἱοῦ εἴρηται αὐτῷ τῷ εὐαγγελιστῇ
 Jo. i. 1 λέγοντι ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν,
 καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἐρχόμενον δέ φησι τὸ Πνεῦμα τὸ
 Ἅγιον, αἰεὶ γὰρ ἐπιφοιτᾷ ταῖς ἀξίαις τοῦ δέξασθαι αὐτὸ ψυχαῖς.
 Apoc. iv. 9 καὶ ὅταν δώσῃ¹⁰ τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ
 IO καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
 νων, πεσοῦνται οἱ¹¹ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ
 καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς
 II τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βάλλουσι¹² τοὺς στεφάνους
 αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέγοντες· ἄξιός ἐστι, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς
 ἡμῶν,¹³ λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι
 σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημα σου¹⁴ ἦσαν καὶ
 ἐκτίσθησαν.

¹ *Om. hanc claus. in textu* 203 240.
Seq. τοῦτό φησιν, ὅτι οὐκ ὀδυνηρόν ἐν
203, sed concordat 240 cum 146

² *add. καὶ* 203

³ *om. ἐκ* 203 240

⁴ ἀναπαύεσθαι 240 [*non* 203]

⁵ *cf. supra textum* 240

⁶ λέγειν τὸ ἅγιος πολλάκις καὶ τὸ
 ἀκαταπαύστως 203, λέγειν τὸ ἅγιος,
 τὸ πολλάκις καὶ τὸ ἀκαταπαύστως 240

⁷ τὸ *pro* τὰ 203 [*non* 240]

⁸ ἔμπροσθεν 203 240

⁹ Μωϋσεὶ 240

¹⁰ δώσουσι 203, δώσωσι *ut vid.* 240

¹¹ *om. οἱ et habent* κδ 203, *sed* οἱ κδ

240

¹² βαλοῦσι 203 240

¹³ Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν 203 240

¹⁴ *add. οὐκ* 203 240 *plane, cum*
 B 14-92, 38-178

μετὰ τῶν ἁγίων ζώων¹ οἱ πρεσβύτεροι διδόασιν φησιν² δόξαν τῷ Θεῷ· τὸ δέ γε βαλεῖν τοὺς στεφάνους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦτο δηλοῖ· ὁ στέφανος νίκης καὶ βασιλείας ὑπάρχει σύμβολον. βάλλοντες³ οὖν αὐτοὺς πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, τὴν ὄντως καὶ ἀληθῇ βασιλείαν καὶ τὴν κατὰ πάντων νίκην τῷ ἐπὶ πάντας⁴ ἀνατιθέασι Θεῷ, λέγοντες· Σοὶ, δέσποτᾶ, κατὰ⁵ πάντων ὀφείλεται δόξα· ὅτι Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος (Apoc. iv. 11) εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παρήγαγες, καὶ τῷ θελήματί σου⁶ ὑπέστησας οὐκ ὄντα πρότερον.

καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσθωθεν καὶ ἔξωθεν, κατεσφραγισμένον^{6a} σφραγίσιν ἑπτὰ. καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν⁷ φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον^{7a} οὔτε⁸ βλέπειν αὐτό. καὶ ἔκλαιον πολὺ⁹ ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὐρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέψαι¹⁰ αὐτό· καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαῖε· ἰδού, ἐνίκησεν ὁ λέων ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυίδ, ἀνοῖξαι¹¹ τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. καὶ εἶδον καὶ¹² ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρνιον ἐστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον¹³ κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, οἳ εἰσι τὰ ἑπτὰ¹⁴ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀπεσταλμένοι¹⁵ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε, καὶ εἵληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου.¹⁶

βίβλον ἡμῖν τινὰ Θεοῦ ἡ θεῖα διηγεῖται γραφή, ἐν ᾗ πάντες ἄνθρωποι τυγχάνουσιν γεγραμμένοι, ἴσως τὴν παρὰ Θεῷ μνήμην ἡμῶν τροπικῶς βίβλον¹⁷ καλοῦσα, πλὴν ὅτι

¹ *add.* φησιν 203 240

² *om.* φησιν 203 240

³ βάλλοντες 203 [*non* 240]

⁴ πάντων *comp.* 203 240

⁵ παρὰ *pro* κατὰ 203 240

⁶ *add.* πάντα 203 240

^{6a} *add.* ἐν 203 240

⁷ *om.* ἐν 203 240

^{7a} *vide postea de* 146 καὶ λύσαι . . .

βίβλον *om.* 146 *per homoioteleut.*

⁸ οὐδὲ 146

⁹ πολλοὶ 146 203

¹⁰ βλέπειν 203 240

¹¹ *add.* τὸ βιβλίον· καὶ 203 240

¹² *om.* καὶ 203 240

¹³ ἔχοντα 203

¹⁴ *om.* ἑπτὰ 203 240

¹⁵ ἀπεσταλμένα 203 240

¹⁶ *add.* τὸ βιβλίον 203 240

¹⁷ βίβλον 203 [*non* 240]

Psa. cxxxviii. 16 βιβλίον αὐτὴν ὀνομάζει ὁ μὲν προφήτης λέγων τὸ ἀκατέρ-
 γαστον μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου· καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου
 (Ex. xxxii. 30-31) πάντες γραφήσονται. Μωϋσῆς δὲ ὁ σοφώτατος ἐξιλεούμενος
 ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραήλ, καὶ πρὸς Θεὸν ἀποκλαιόμενος, καὶ
 Ex. xxxii. 32 βοῶν· καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφείς αὐτοῖς¹ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν,
 ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας.
 ταύτην ὁ θεὸς εὐαγγελιστὴς ὁρᾷ τὴν βίβλον γεγραμμένην
 (Apoc. v. 1) ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. καὶ ἔσωθεν μὲν² ἂν εἴησαν, οἱ ἐξ Ἰσραήλ,
 γεγραμμένοι ὡς θεοσεβεῖς τῇ ὁδηγίᾳ³ τοῦ νόμου· ὀπισθεν
 δέ, καὶ ἐν τῇ χείρῳ μοίρα, οἱ ἐξ ἐθνῶν ὡς εἰδωλολάτραι
 πρὶν ἢ Χριστῷ πιστεῦσαι. τὸ δὲ⁴ βιβλίον ἦν ἐν τῇ δεξιᾷ
 τοῦ Θεοῦ· αἱ ὁδοὶ τῶν ἁγίων, ὡς⁵ γε οἶμαι, τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ
 κατορθωσάντων. τὸ δὲ βιβλίον ἐκέκλειστό τε καὶ ἐσφρά-
 γιστο σφραγίσιν⁶ ἑπτά. ὁ ἔβδομος τέλειος ὢν⁷ ἀριθμὸς
 δηλοῖ τὸ λίαν ἀσφαλῶς κεκλείσθαι καὶ κατασεσημάνθαι τὸ
 βιβλίον. τί δὲ τὸ κεκλείσθαι τὸ βιβλίον βούλεται; τὸ
 μηδένα ἐποψιάς ἡξιῶσθαι Θεοῦ⁸ πλὴν ὀλιγοστών. πῶς γὰρ
 ἐποπτευθεῖν τὸ κεκλεισμένον, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν;
 ἀλλ' οἱ πλείους οἱ ἐν ἁμαρτίαις κεκλείσθαι τὸ βιβλίον παρ-
 εσκεύασαν. ἦσαν γὰρ ἀμύθητοί τινες ἥπερ⁹ οἱ ὀλιγοστοί,
 οἱ Θεῷ εὐάρεστοι, ἴανεῶχθαι· τοῦτό τε¹⁰ καὶ τὸ ἦ πασαν
 κατὰ κοινου ἐμπεφράχθαι παρρησίαν τὴν πρὸς Θεὸν τῶν
 ἔνδον γεγραμμένων, ἐπεὶ καὶ πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἡχρει-
 ώθησαν, κατὰ τὸν προφήτην· εἰ γὰρ καὶ¹¹ κατώρθωσαν¹²
 ὀλίγοι καὶ εὐαρίθμητοι ἐν τῇ παλαιᾷ, ἀλλὰ ἄνθρωποι τυγχά-
 νοντες, οὐ γεγόνασιν¹³ ἀξιοχρεοὶ πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν ἀπολ-
 λυμένην¹⁴ ἐκ τῆς ἁμαρτίας παρρησίαν ἀνακαλέσασθαι. ὅθεν
 Psa. v. 4 τοῦτο ἐπιστάμενος ὁ προφήτης πρὸς Θεὸν ἀνεφώνει· τὸ πρῶ

¹ *om.* αὐτοῖς 203 240² καὶ *pro* μὲν 240³ τῇ ὁδηγησίᾳ 203⁴ ὁ, δὲ 146⁵ ὢν 146⁶ *om.* σφραγίσιν 146⁷ ὢν 146⁸ *om.* Θεοῦ 203 240⁹ εἴπερ 203 ἥπερ 146 (ἥπερ 240 *sed ex em.*)¹⁰ τοῦ τοτὲ 203 τοῦτότε, καὶ τὸ, πᾶσαν 146¹¹ *om.* καὶ 203 240¹² κατώρθωσαν 146¹³ γέγοναν 203¹⁴ ἀπολλομένην 146

εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς¹ μου, τὸ πρῶτ' παραστήσο-
μαί σοι καὶ ἐπόψει με, πρῶτ' αὖ νοητὴν² καλῶν τὴν τοῦ Χρισ-
τοῦ ἐπιφάνειαν, τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, τὴν λύσαντες
τὸν ζόφον τῆς ἀγνωσίας· ὡς ἐν ταύτῃ κτησομένης³ παρ-
ρησίαν τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ οὐκ ἄλλως· ὥστε⁴ καὶ εἰσα-
κούεσθαι προσευχομένους, καὶ ἐποψίας ἀξιοῦσθαι, ἀνελόντος

τοῦ Χριστοῦ τὴν διατειχίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ Θεοῦ ἀμαρτίαν.

πρὸ δέ γε τῆς εἰς ἀνθρώπους ἐπιφοιτήσεως αὐτοῦ, ἅπαν

Rom. iii. 19

(Job. v. 16;

Psa. cvi. 42)

στόμα ἐπέφρακτο, καὶ ὑπόδικος ἦν ἅπας ὁ κόσμος τῷ Θεῷ κατὰ

τὸ γεγραμμένον. τὸ οὖν ἀπαρρησίαστον τῶν ἐν τῇ βίβλῳ

γεγραμμένων, ὡς εἴρηται, δηλοῖ τὸ τὴν βίβλον κεκλείσθαι

καὶ ἐσφραγίσθαι. εἰδὼν φησιν ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα· (Apoc. v. 2)

τίς ἄξιός ἐστι ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ;⁵

οὐδεὶς μὲν, ὃ θεϊότατε ἄγγελε, εἶποι τις πρὸς αὐτόν, μόνος δὲ

ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ὁ τὴν ἀμαρτίαν ἀνελών, καὶ τὸ καθ'

(Col. ii. 14)

ἡμῶν⁶ ῥήξας χειρόγραφον, καὶ τῇ οἰκείᾳ ὑπακοῇ τὴν ἡμῶν

παρακοὴν⁷ ἰασάμενος.⁸

Λόγος⁹ τέταρτος

καὶ οὐδεὶς φησιν ἡδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς (Apoc. v. 3)

οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς λύσαι τὸ βιβλίον.¹⁰ οὔτε γὰρ ἄγγελος

ταῦτα ἡμῖν κατώρθωσεν ὥς φησιν¹¹ Ἡσαΐας· οὐ πρέσβυς,¹²

Es. lxiii. 9

οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ἔσωσεν αὐτοὺς διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτούς·

οὔτε ἄνθρωπος ζῶν, ἀλλ' οὔτε τις τῶν τεθνηκότων. ἀδελ-

φός¹³ οὐ λυτροῦται — οὐ¹⁴ λυτρώσεται ἄνθρωπος, καθὼς

γέγραπται πού. καὶ τί φησι λέγω ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, ὅποτε (Apoc. v. 3)

¹ *om.* τῆς δεήσεως 203 240 *cum* *nos. Idem 240 sed ἀνορθωσάμενος*
Sept. *pro ἀναστησάμενος*

² νοητῶς 203 240

³ κτησομένην 240

⁴ καὶ οὐκ ἄλλως τε ὡς 146

⁵ *Hanc claus. non rescrips.* 203
240

⁶ καθ' ἡμᾶς 203, *et* 240 *ut vid.*

⁷ ὑπακοὴν 146

⁸ *In marg.* 203 *η* καὶ ἀνακαλισά-
μενος. *In textu* 203 *add.* καὶ τὴν
ἦπταν τῆς ἀνθρωπότητος ἀναστησάμε-

⁹ λόγος Δ^{ος} *codd.* Cf. *infra* λόγος
τέταρτος *etc.*

¹⁰ *Verba omissa in textu* 146 *antea.*
Vide infra paullo post de ἀνοῖξαι et
οὔτε βλέπειν αὐτὸ. Antea habuit 146
βλέπειν in textu.

¹¹ *add.* ὁ 203

¹² πρέσβυς 146 240

¹³ *add.* γὰρ 240 [*non* 203]

¹⁴ *om.* οὐ 203 240

οὔτε βλέπειν τις αὐτὸ ἴσχυε¹ τῶν ἀνθρώπων; πῶς γὰρ ἂν
 τις τῶν τῇ ἀχλύϊ τῆς ἁμαρτίας πεπληρωμένων ἐνέβλεψεν
 ἐνώπιον τοῦ θείου θρόνου,² ἐν ᾧ τὸ³ βιβλίον ἐπέκειτο;⁴ ἡ δὲ
 πάντων ἀναξιότης γέγονέ μοι θρήνων αἰτία. παρεμυθήσατο
 (Apoc. v. 5) πρὸς ἐμέ⁵· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα
 Δαυίδ, ἀνοίξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἐπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ.⁶ ὅς
 φησιν ἐνίκησε τὸν ἡμέτερον νικητὴν, τὸν Διάβολον, οὗτος⁷
 τὸ βιβλίον καὶ τὰς σφραγίδας ἤνοιξεν. τίς δὲ ὁ λέων ὁ
 ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἦν,⁸ πάντως ὁ Χριστός, περὶ οὗ ὁ
 πατριάρχης⁹ εἶπεν Ἰακώβ· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη¹⁰ ὡς λέων
 καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν; ὅτι δὲ ἐξ Ἰούδα τὸ κατὰ
 Gen. xlix. 9 σάρκα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος¹¹ μάρτυς ὁ θεῖος ἀπόστολος
 Heb. vii. 14 εἰπὼν πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν
 Ἰησοῦς Χριστός¹². θαυμάσειε δ' ἂν τις πῶς οὐκ εἶπεν
 Es. xi. 1 αὐτὸν ῥάβδον ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, οὐδὲ ἄνθος ἐκ τῆς
 ῥίζης ἀναβεβηκός, ὥσπερ ὁ Ἡσαΐας ἔφη, ἀλλὰ ῥίζαν τοῦ
 Δαυίδ. τοῦτό φησι, δεικνὺς ὅτι κατὰ μὲν τὸ ἀνθρώπινον
 ῥάβδος ἦν ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί καὶ Δαυίδ ἀναβλαστή-
 σας· κατὰ δὲ τὸ θεϊκόν, αὐτός ἐστιν ἡ ῥίζα, οὐ μόνον
 Δαυίδ, ἀλλὰ¹³ πάσης αἰσθητῆς καὶ νοητῆς κτίσεως, ὡς
 αἴτιος τῶν ἀπάντων ὑπάρχων καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται.
 (Apoc. v. 6) καὶ εἰδὼν φησιν ἐν μέσῳ πάντων τῶν ἀμφὶ τὸν θρόνον τοῦ
 Θεοῦ ἄρνιον ἔστηκος ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἐπτὰ καὶ
 (Apoc. v. 7) ὀφθαλμοὺς ἐπτὰ, οἳ εἰσι τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀπεσταλ-
 μένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ ἦλθε καὶ εἴληφε — τουτέστι τὸ
 βιβλίον — ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου.¹⁴
 ἄρνιον μὲν τὸν Κύριον ἐκάλεσε διὰ τὴν ἀκακίαν καὶ τὸ

¹ ἴσχυσε 240 [non 203]² τοῦ θρόνου τοῦ θείου 203 240³ om. τὸ 203 240⁴ ἀπέκειτο 203 240⁵ πρὸς με 203 240⁶ Non rescrips. 203 240⁷ τοῦτο pro οὗτος 203 240⁸ ἡ πάντως pro ἦν, πάντως 203
Dubium 240⁹ om. ὁ πατριάρχης 203 240¹⁰ ἐκοιμήθης ut vid. 240¹¹ μάρτυς . . . Κύριος om. 146
per homoioteleut.¹² om. Χριστός 240 [habet 203]¹³ add. καὶ 203 240¹⁴ Non rescrips. 203 240 notandum
est "τουτέστι τὸ βιβλίον" confir-
mans om. 146 antea

ποριστικόν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀρνὸς τῇ ἔτησίᾳ¹ τῶν ἐρίων φορᾷ
 ποριστικὸς ὑπάρχει, οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἀνοίγει τὴν χεῖρα Psa. cxliv. 16
 αὐτοῦ καὶ ἐμπιπλᾷ πᾶν ζῶον εὐδοκίας. οὕτω δέ γε αὐτὸν
 καὶ ἡ προφητεία καλεῖ, διὰ μὲν τοῦ Ἑσαΐου λέγουσα ὡς Es. liii. 7
 πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραν-
 τος² αὐτόν, ἄφωνος· διὰ δὲ Ἱερεμίου· ἐγὼ φησιν ὡς ἀρνίον Jer. xi. 19
 ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι οὐκ ἔγνω. ἦν δὲ τὸ ἀρνίον οὐκ
 ἐσφαγμένον, ἀλλ' ὡς ἐσφαγμένον. ἀνεβίβη γὰρ ὁ Χριστὸς
 πατήσας τὸν θάνατον, καὶ σκυλεύσας τὸν Ἄδην τῶν παρ'
 αὐτοῦ κατεχομένων ψυχῶν· ὡς τὸν Χριστοῦ θάνατον μηδὲ
 εἶναι θάνατον βεβαίως, ἀλλ' ὡς θάνατον διὰ τὸ τῆς ἀναστά-
 σεως σύντομον. ἐπεὶ δὲ ἦν καὶ τὰ σύμβολα τοῦ θανάτου
 ἐπιφερόμενος μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Κύριος, τὸν τύπον τῶν Jo. xx. 25
 ἡλων, τὸ πεφοινίχθαι τῷ αἵματι τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ σῶμα
 κατὰ τὸν λέγοντα Ἑσαΐαν ἐκ προσώπου τῶν ἀγίων ἀγ-
 γέλων· δια τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς Es. lxiii. 2-3
 ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ, πλήρους, καταπεπατημένης;³ — διὰ
 τοῦτο ἦν ὡς ἐσφαγμένον ἐν τῇ ὁράσει τῆς ὀπτασίας. τὰ
 δὲ ἑπτὰ κέρατα τὴν μεγάλην ἰσχὺν αὐτῷ μαρτυρεῖ, καθ' ἃ
 τὰ μὲν ἑπτὰ τέλειος ὑπάρχων⁴ ἀριθμὸς τὰ πολλὰ δηλοῖ, ὡς
 καὶ πρόσθεν εἴρηται· τὰ δέ γε κέρατα δυνάμεώς ἐστι
 σύμβολον κατὰ τὸν λέγοντα προφήτην· καὶ πάντα τὰ Psa. lxxiv. 11
 κέρατα τῶν ἀμαρτωλῶν συνθλάσω, καὶ ὑψωθήσεται⁵ τὸ κέρας
 τοῦ δικαίου· καὶ τὸν Ἀμβρακοῦμ⁶ κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ Habak. iii. 4
 ὑπάρχει⁷ αὐτοῦ. τοὺς δέ γε ἑπτὰ ὀφθαλμοὺς οἱ εἰσι τὰ ἑπτὰ (Apoc. v. 6)
 πνεύματα τοῦ Θεοῦ, τὰ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ
 Ἑσαΐας ἡμῖν διερμηνεύει,⁸ λέγων καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ'
 αὐτόν⁹ πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ
 ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας· πνεῦμα φόβου Θεοῦ Es. xi. 3
 ἐμπλήσει αὐτόν. ἅτινα πνεύματα, τουτέστιν πνευματικὰ¹⁰

¹ γῇ ἔτησίᾳ *ut vid* 240 τῇ ἔτησίᾳ
 146 203

² κείροντος 240, κήραντος 146

³ πλήρης καταπεπατημένα 203

⁴ ὑπάρχει 240

⁵ ὑψώθη 203 [*non* 240]

⁶ Ἀββάκουμ 240

⁷ ὑπάρχειν 240

⁸ ἐρμηνεύει 240

⁹ *add.* πνεῦμα τοῦ Θεοῦ *Sept. Om.*
codd. nostri

¹⁰ πνεύματος (*comp.*) 203 240

χαρίσματα, ἀπέσταλται μὲν πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἀπὸ Θεοῦ, οὐδεὶς δὲ ἐδέξατο ὡς κοπιάσαντα μικροῦ τῇ εἰς πάν-
 (Luc. ii. 40, i. 80) τας περιαγωγῇ, ἐπαναπαύσασθαι Χριστῷ. καὶ ἦν κρεῖττον λόγου καὶ ἐννοίας τὸ γινόμενον. ἃ γὰρ αὐτὸς ἔπεμπεν ἄνω-
 θεν¹ πνεύματα ὡς Θεός, ταῦτα αὐτὸς ἐδέχετο κάτω ὡς ἄνθρωπος, ἐπεὶ τοῦτό τε ἦν κἀκεῖνο. αὐτῷ πρέπει² ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,³ ἀμήν ✠

[Λόγος τέταρτος]

πάντων τοιγαροῦν τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ ὑπο-
 (Apoc. v. 3) κάτω τῆς γῆς ἀπορησάντων ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, ἧ⁴ ἰδεῖν εἰς αὐτὸ κατὰ τὰ πρόσθεν ὁραθέντα, μόνος ὁ Χριστὸς ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, ὁ δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς γεγονὼς καὶ μείνας, ὁ ἦν, ἔλαβε τὸ βιβλίον.

καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσ-
 σαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν⁵ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκασ-
 τος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ
 9 εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων⁶. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες, ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοίξαι τὰς σφραγι-
 δας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους,
 10 καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς⁷ καὶ ἱερεῖς, καὶ
 11 βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνῆς⁸ ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ⁹ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων,¹⁰
 12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, ἄξιόν ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ σοφίαν καὶ πλοῦτον¹¹ καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.

λαβόντα τὸν Κύριον τὸ βιβλίον προσεκύνησαν ἅπαντες

¹ *om.* ἄνωθεν 240

² *om.* πρέπει 240

³ *om.* τῶν αἰώνων 203 [*non* 240]

⁴ *om.* ἡ 203

⁵ ἔπεσον 203 240

⁶ *add.* καὶ τὰ ἐξῆς 203 240 *qui om.*
quae seq. usque ad λαβόντα

⁷ βασιλείαν 203 240 (*postea in*
textu proprio)

⁸ φωνὴν 203, *et prob.* 240 *comp.*

⁹ *om.* καὶ 240

¹⁰ *add.* καὶ χιλιάδες χιλιάδων 203

240

¹¹ τὴν δύναμιν· πλοῦτον καὶ σοφίαν
 203 240

προεγνωκότες¹ ἣν μέλλει σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτε-
 λειν, κόλασιν δὲ² τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν, τὸ δὲ ἔχειν
 τοὺς πρεσβυτέρους κιθάρας,³ τὸ ἐναρμόνιον δηλοῖ καὶ εὐψ-
 χον τῆς εἰς Θεὸν ὁμολογίας⁴ αὐτῶν κατὰ τὸ γεγραμμένον·
 ψάλατε⁵ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε.⁵ τὰ δὲ θυμιάματα τὴν ἐκ
 πάντων τῶν ἔθνων προσφορὰν αἰνίττεται· φησὶ γὰρ ὁ
 Μαλαχίας ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἀπειθῆ Ἰσραὴλ·
 θυσίαν οὐ προσδέχομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνα-
 τολῶν ἡλίου καὶ⁶ μέχρι δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν
 τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντί τόπῳ θυμίαμα προσάγεται ἐν τῷ
 ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ. προαναφωνῶν διὰ τούτων
 τὴν τῶν ἔθνων πίστιν καὶ δωροφορίαν. καὶ ἄδουσιν ὠδὴν
 καινὴν· καινὴ γὰρ ἢ εἰς Θεὸν σεσαρκωμένον ἁδομένη,
 οὐπω πρότερον πρὶν σαρκωθῆναι προσαχθεῖσα. τίς δὲ ἦν
 ἡ ὠδή; ἄξιός ἐστι φησὶ ποιῆσαι τὴν σωτηρίαν ταύτην εἰς
 ἀνθρώπους, ὁ σφαγεὶς ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τῷ αἵματί σου κατα-
 κτησάμενος ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν πολλούς. ἀσφαλῶς δὲ
 λίαν εἶπεν ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους.
 οὐ γὰρ πάντας ἐκτήσατο, πολλοὶ γὰρ τῇ ἀπιστίᾳ ἐναπέ-
 θανον, ἀλλὰ ἐκ πάντων τοὺς σωτηρίας ἀξίους. ὅμοιον καὶ ὁ
 προφήτης ἔφη· ἀνάστα, ὁ Θεός, κρίνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ ἵκατα-
 κρινομῆσεις†⁷ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν οὐ μὴν⁸ πάντα τὰ ἔθνη.
 καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ
 βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.⁹ δύνη μὲν οὖν καὶ πρὸς τὸ
 γράμμα νοῆσαι, πιστοὶ γὰρ καὶ Χριστοῦ θεράποντες, οἱ τε
 βασιλεῖς καὶ¹⁰ τῶν ἐκκλησιῶν προστατοῦντες· δύνασαι δὲ
 καὶ βασιλεῖς νοῆσαι τοὺς κρατοῦντας τῶν παθῶν, καὶ οὐ
 κρατουμένους ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἱερεῖς, τοὺς προσάγοντας τὰ
 οἰκεία σώματα θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ κατὰ τὸ

Psa. xlv. 7
 (lxvii. 5, 33,
 xcvi. 4-5,
 ciii. 33, civ. 2
 etc.)
 Mal. i. 10-11

(Apoc. v. 9)

(Apoc. v. 12)

(Apoc. v. 9)

Psa. lxxx. 8

(Apoc. v. 10)

Rom. xii. 1

¹ *om.* προεγνωκότες 146

² *add.* γε 203 240

³ κιθάραν 203 240

⁴ δοξολογίας 203 240

⁵ ψάλλατε 203 *bis* [non 240]

⁶ *om.* καὶ 240

⁷ κατακληρονομῆσεις 146 *man. sec.*

Et κατακληρονομῆσεις 203 240 (Sept. : κατακληρονομῆσεις et N ἐξολεθρέυσ-
 σεις.)*

⁸ *add.* δὲ 240

⁹ *Hunc versum non rescripserunt*
 203 240

¹⁰ *add.* οἱ 203 240

γεγραμμένον. καὶ οὐ μόνον φησὶν οἱ πρεσβύτεροι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων καὶ ¹ ἀσώματοι δυνάμεις ἐπινίκιον ἦδον ὡδὴν τῷ Χριστῷ. τὸν δὲ γε νῦν εἰρημένον αὐτῶν ἀριθμὸν καὶ ὁ Δανιὴλ προανεφώνησεν· τὸ δὲ ἄσμα τῶν ἀγγέλων ἑπτὰ διαφόρους προσάγει τιμᾶς ² Χριστῷ, διὰ τῶν ἑπτὰ δηλοῦντες πρέπειν μυρίαις δοξολογίαις στεφανοῦσθαι Χριστόν.

Apoc. v. 13

καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ³ καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ⁴ σά ἐστι ⁵ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα· ἤκουσα ⁶ λέγοντας τῷ καθήμενῷ ἐπὶ ⁷ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ· ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ⁸ καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα λέγουσιν ⁹ ἁμὴν· καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν ¹⁰ καὶ προσεκύνησαν.

14

τὴν ἐκ συμφωνίας παρὰ πάσης ¹¹ κτίσεως ἐπουρανίου τε καὶ ἐπιγείου προσαγομένην δοξολογίαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, καὶ τῷ ἐνανθρωπήσαντι καὶ σαρκωθέντι Λόγῳ, συνδοξολογουμένου δηλαδή καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὰ παρόντα δηλοῦ.

Apoc. vi. 1

καὶ ὅτε φησὶν ¹² εἶδον ὅτι ¹³ ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ¹⁴ ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἠκούσαμεν ¹⁵ ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λεγόντων ¹⁶ ὡς φωνὴν ¹⁷ βροντῆς, ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθε νικῶν ¹⁸ ἵνα νικήσῃ. καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν δευτέραν ¹⁹ ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος, ἔρχου. καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, ²⁰ καὶ τῷ καθήμενῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην

¹ αἱ *pro* καὶ 203 240

² τιμᾶς προσάγει 203 240

³ *add.* καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς 203 240

⁴ τὴν θάλασσαν 203 240

⁵ *om.* σά ἐστι 203 240

⁶ καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς πάντας ἤκουσα 203 240

⁷ ἐπὶ 203 240, *om.* 146

⁸ *add.* ἁμὴν 203 240

⁹ ἔλεγον 203 240

¹⁰ ἔπεσον 203 240

¹¹ *add.* τῆς 203 240

¹² *om.* ὅτε φησὶν 203 240

¹³ ὅτε 203 240

¹⁴ *om.* μίαν 203 240

¹⁵ ἤκουσα μίαν 203 240 (*add.* φωνὴν *ambo*)

¹⁶ λέγοντος 203 240

¹⁷ φωνὴν 240 [*non* 203]

¹⁸ *add.* καὶ 203 240

¹⁹ τὴν δευτέραν σφραγίδα 203 240

²⁰ πυρρός *sic* 203, πυρός 240

ἀπὸ¹ τῆς γῆς² ἵνα ἀλλήλους σφάξωσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

³ τὸ κεκλείσθαι δὲ⁴ καὶ ἐσφραγίσθαι τὸ βιβλίον τὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων ἀπαρρησίαστον δηλοῖ, καὶ τὸ πεφράχθαι αὐτῶν τὸ στόμα πρὸς πᾶσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δικαιολογίαν κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ἄρα τὸ περιαιρεῖσθαι κατὰ μέρος τὰς σφραγίδας τὴν κατὰ μικρὸν ἐπανάληψιν σημαίνει τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας καὶ οἰκειότητος ἣν προὔξενησεν ἡμῖν ἐνανθρωπήσας⁵ ὁ μονογενής, τοῖς οἰκείοις κατορθώμασιν τὰς ἡμετέρας ἐπανορθώσας πλημμελείας. ἰστέον δὲ ὅτι ἐκάστης σφραγίδος λῦσιν, εἴ τι τῶν ὑπὸ⁶ Κυρίου ἐνεργηθέντων εἰς ἡμετέραν σωτηρίαν παραδηλοῖ, καὶ τῶν πραχθέντων⁷ παρ' αὐτοῦ κατὰ τῶν νοητῶν ἡμῶν⁸ ἐχθρῶν, ἣ γὰρ εἰς ἡμᾶς προμήθεια τοῦ Κυρίου ἐκείνων τῆς δυναστείας ὑπάρχει καθαίρεσις. μὴ θαυμάσῃ δέ τις τῶν ἐντευξομένων, ὅτι πρὶν ἐνανθρωπήσαι τὸν μονογενῆ· τὰ γὰρ πρὸ τῆς εἰς⁹ ἡμᾶς ἐπιδημίας αὐτοῦ ἔργα καὶ πράγματα διὰ τῆς θεωρίας δείκνυνται τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ. ὅμως ὥπται ἄρνιον ἐν τῇ ἀποκαλύψει ὡς ἐσφαγμένον. προαναφώνησιν γὰρ ἔχειν εἶωθεν¹⁰ τὰ τοῖς προφήταις ὀρώμενα τῶν ἔσεσθαι μελλόντων. οὕτως ἄνθρωπος προσεπάλαιεν¹¹ τῷ Ἰακώβ τῷ Χριστοῦ τύπῳ¹²· οὕτως ὁ (Es. viii. 3, vii. 14, xiii. 8, xxvi. 17-18, lxvi. 7, 8-14) Ἡσαΐας εἶδε τὴν προφητίαν ἐν γαστρὶ συλλαβοῦσαν καὶ τεκοῦσαν υἱόν, οὗ καὶ τὸ ὄνομα κέκληται, ταχέως σκύλευσον, ὁξέως προνόμευσον. οὕτως υἱὸν ἀνθρώπου εἶδεν ὁ Δανιήλ (Dan. vii. 13, 22, 9) τὸν ἐν ἄσαρκον Θεόν, λόγον ἐλθόντα πρὸς τὸν παλαιὸν τῶν ἡμερῶν. ἡ πρώτη τοιγαροῦν εὐεργεσία, ἣ εἰς τὸ ἡμέτερον γένος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, Χριστοῦ,¹³ ἥτις τὴν πρώτην ἔλυσεν τοῦ βιβλίου¹⁴ σφραγίδα καὶ ἀρχὴν πεποίηκεν ἐπαναγαγεῖν

¹ *om.* ἀπὸ 203 240

² *add.* καὶ 203 240

³ *add.* εἰ 203 240

⁴ *om.* δὲ 203 240

⁵ καὶ οἰκ. . . . ἐνανθρωπήσας 203

240, *om.* 146

⁶ *add.* τοῦ 203 240

⁷ *ita et* 203, *sed* προλεχόντων *ut vid.* 240

⁸ *om.* ἡμῶν 240

⁹ εἰς *supra lin. man. prim.* 146

¹⁰ εἶωθε 203 [*non* 240]

¹¹ *προ σε πάλαιε sic* 203 240

¹² τὸν χριστὸν τύπων 203 240

¹³ ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 203 [*non* 240]

¹⁴ κυρίου (*compendio kō*) *pro* βιβλίου 203 240

ἡμᾶς ὅθεν ἐξήλθομεν ἐκ τῆς ἐν Ἀδὰμ παραβάσεως καὶ τὸ
 ἀνακτήσασθαι τὴν ἀπολομένην¹ ἡμῖν οἰκειότητα τοῦ Θεοῦ
 καὶ τὸ ἀπαρρησίαστον ἡμῶν εἰς παρρησίαν μεταθεῖναι, ἢ
 τοῦ Κυρίου² καθέστηκε σωματικὴ γέννησις, ἀγιάσασα
 ἡμῶν τὸν τόκον, ἵνα μηκέτι ἐν ἀνομίαις συλλαμβανώμεθα
 καὶ ἐν ἁμαρτίαις ὑπὸ τῶν μητέρων ἡμῶν κυνισκώμεθα, ἀλλ'
 ἔχωμεν³ ἡγιασμένην γέννησιν Χριστοῦ διὰ τῆς οἰκειίας γεν-
 νήσεως τὸν ἀνθρώπινον τόκον εὐλογήσαντος· καὶ⁴ μάρτυς
 τῆς τοιαύτης εἰς ἀνθρώπους φιλοτιμίας ὁ θεῖος ἀπόστολος
 γράφων ἐπεὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἁγία ἐστιν.
 τῆς πρώτης οὖν λυθείσης σφραγίδος, εἰδόν φησιν ἐφ' ἵππου
 τινὰ λευκοῦ προστρεπόμενον ἐλθεῖν ἐκ τῶν νοερῶν ἐκείνων
 ἁγίων ζώων, τόξον ἔχοντα, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ
 ἐξῆλθε νικῶν, ἵνα νικήσῃ.⁵ ὁ μὲν λευκὸς ἵππος σύμβολον
 εὐαγγελισμοῦ τυγχάνει, ὡς εὐεργεσίας πραχθησομένης τοῖς
 ἀνθρώποις. ὁ δὲ γε στέφανος κράτος καὶ νίκην αἰνίττεται.
 ἐξῆλθε δὲ Χριστῷ κομίζων[†] τὸν στέφανον, ὡς ἀρξαμένῳ νικᾶν
 τὸν καταδουλωσάμενον⁶ ἡμῶν τὸ γένος διάβολον. ἐξῆλθε δέ
 φησιν ἵνα ὁ νικῶν νικήσῃ. Χριστὸς δὲ ἦν ὁ νικῶν, ὅπως
 τέλεον νικήσῃ, καὶ τὸ σύμβολον αὐτῷ τῆς νίκης ἐκόμιζε τὸν
 στέφανον.⁷ αὕτη μὲν⁸ ἡ πρώτη. ⁹ δευτέρα δὲ ¹⁰ εἰς ἡμᾶς
 εὐεργεσία Χριστοῦ, ἣτις τὴν δευτέραν ἔλυσεν τοῦ βιβλίου¹¹
 σφραγίδα, καὶ προσέθηκε λύσαι μὲν¹² ἡμῶν τὴν αἰσχύνην,
 ἐπαναγαγεῖν δὲ ἡμῖν τὴν θεῖαν ἐποψίαν· τῷ¹³ πειρασθῆναι
 τὸν Κύριον καὶ νικῆσαι τὸν πειράζοντα ἵνα εἰδείῃ¹⁴ μὴ μόνον
 νικῶν, ἀλλὰ καὶ ἡττημένος ὁ ἀληθῆριος· μὴ δὲ δάκνων
 πτέρναν ἱππέως καὶ ὑποσκελίζων ἡμῶν τὰ κατὰ Θεὸν¹⁵

¹ ἀπολλυμένην 203 240

² Θεοῦ *pro* κυρίου 203 240

³ ἔχωμεν 240 ἐχωμένην 146 203

⁴ *om.* καὶ 146, ἀγιάσαντος· καὶ 240
pro εὐλογήσαντος.

⁵ *om. omnino claus.* τῆς πρώτης
οὖν λυθείσης *usque ad* ἵνα νικήσῃ 203
240

[†] φορῶν *pro* κομίζων Jo.· *De* κομί-
ζειν *cf.* 1 Pet. i. 9, v. 4, 2 Pet. ii. 13

⁶ καταδουλωσάμενον 203

⁷ *om.* ὡς ἀρξαμένῳ *usque ad* στε-
φάνον *ex homoiotel.* 240 [*Habet*
203]

⁸ *add.* οὖν 203 240

⁹ *add.* ἡ *man. rec.* 146

¹⁰ *add.* ἡ 203 240

¹¹ βίου 203 240

¹² *om.* μὲν 203 240

¹³ τῷ 203 τὸ 146 240

¹⁴ εἰδεῖ *sic* 240

¹⁵ τὰ κατὰ Θεὸν ἡμῶν 203 240

διαβήματα, ἀλλὰ καὶ ὀπίσω πίπτων καὶ πεμπόμενος δουλο-
 πρεπῶς καὶ ἀκούων ὑπὸ ἀνθρώπου ὃν κατεπάλαισεν,¹ εἰ καὶ
 Θεὸς ἦν ἐν αὐτῷ,² ὕπαγε σατανά,³ καὶ μετ' αἰσχύνης ἀπιών, (Matt. iv. 10)
 καὶ νῦν πρῶτον γινώσκων τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν, — ὁ ἐπάνω
 τῶν νεφελῶν θεῖναι τὸν αὐτοῦ θρόνον μεγαλαυχῶν, καὶ
 ἔσεσθαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ φανταζόμενος κατὰ τὴν Ἑσαΐου
 προσωποποιίαν. οὗ γενομένου, ἐξῆλθεν ἵππος πυρρός,
 προτραπεῖς ὑπὸ τινος τῶν ἁγίων ζώων· καὶ τῷ καθημένῳ
 φησὶν ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἐδόθη ἐξουσία λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἀπὸ (Apoc. vi. 4)
 τῆς γῆς, ἵνα ἀλλήλους σφάξωσι· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα
 μεγάλη.⁴ ὁ πυρρὸς ἵππος αἵματος αἶνιγμα τυγχάνει· διὸ
 καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτοῦ μάχαιρα δέδοται, ἐφ' ᾧ τε τὴν
 εἰς τὸ κακὸν ὁμόνοϊαν τῶν ἐπὶ γῆς διελεῖν καὶ κατατεμεῖν.⁵
 ὁμόνοια δὲ ἦν αὐτοῖς πρὸς εἰδωλολατρείαν⁶ καὶ ἵνα φησὶν (Apoc. vi. 4)
 ἀλλήλους σφάξωσιν· τουτέστιν ἀλλήλων ἀνέλωσιν, τὰς ἐπὶ
 τὸ χεῖρον σπονδὰς⁷· οὐ γὰρ ἦλθεν ὁ Κύριος βαλεῖν εἰρήνην Matt. x. 34-35
 ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μάχαιραν· καὶ ἐπαναστῆσαι υἱὸν κατὰ (Luc. xii. 51-53)
 πατρός,⁸ καὶ νύμφην κατὰ πενθερᾶς· τὰ νέα καὶ θεοσεβῇ τοῖς
 ἀρχαίοις καὶ κατεγνωσμένοις.

καὶ ὅτε ἦνοιξέ φησι τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην⁹ ἤκουσα τοῦ Apoc. vi. 5
 τρίτου ζώου λέγοντος· ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέ-
 λας· καὶ ὁ καθημένος ἐπ' αὐτόν, ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ
 αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα¹⁰ φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων 6
 λέγοντος¹¹· χοῖνιξ σίτου δηναρίου· καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν¹²
 δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης. καὶ 7
 ὅτε ἦνοιξέ φησι τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην,¹³ ἤκουσα τὸ

¹ κατεπάλαιεν 203 240 κατεπάλε- σεν 146

² om. ἐν αὐτῷ 203 240

³ ὕπαγε σατανά 203, et ὕπαγε ὀπίσω μοι σατανά 240

⁴ *Silent omnino* 203 240 *de claus. hac ab* ὃ γενομένου *usque ad* μεγάλη, *incipientes in scholiis denuo ad verba* ὁ πυρρὸς ἵππος κ.τ.λ.

⁵ κατατέμνειν *forte* 146 240

⁶ εἰδωλολατρίαν 203 240

⁷ *vel* σπονδὰς *vel* σπονδὰς 203, *sed*

σπονδὰς 240 *certe*

⁸ *add.* καὶ θυγατέρα κατὰ μητρός 203 240

⁹ τὴν τρίτην σφραγίδα (*absque* φησι) 203 240

¹⁰ *add.* ὡς 203 240

¹¹ λέγουσαν 203 240

¹² τρεῖς χοίνικες κριθῆς 203 240 τρεῖς χοῖνες (*sic*) κριθῶν 146

¹³ τὴν σφραγίδα τὴν Δ (*absque* φησι) 203 240

Apoc. vi. 8

τέταρτον ζῶον λέγον¹· ἔρχου.² εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω,³ ὄνομα αὐτοῦ⁴ Θάνατος, καὶ ὁ Ἄδης ἀκολουθήσει μετ' αὐτοῦ,⁵ καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτείνειν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

Eph. iv. 14

τρίτῃ εἰς ἡμᾶς ἐλεημοσύνη Χριστοῦ τὴν τρίτην ἔλυσε σφραγίδα, καὶ προσήγαγεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἀποστροφὴν κατακριθέντας. ἡ δέ ἐστιν ἡ σωτηρίας αὐτοῦ διδασκαλία, καὶ αἱ διὰ τῶν θεοσημειῶν εὐεργεσίαι· αὗται γὰρ ἐπίδοσιν ἐποιήσαντο τῆς τοῦ Διαβόλου καταλύσεως· ἔγνωμεν γὰρ δι' αὐτῶν, τίς ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς Θεός, ἵνα μὴ ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας· καὶ ἐκεῖνα σεβώμεθα ἃ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐποίησαν, τοὺς φθοροποιούς δαίμονας, ἀνταλλαζόμενοι τῆς δοξῆς τοῦ Θεοῦ. ἡ γὰρ θεία τοῦ Κυρίου διδασκαλία εἰς ἑαυτὴν εἴλκυσεν, ὥσπερ ζύμη ἄλευρον, τοὺς μαθητενομένους, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, καὶ τῶν θαυμάτων ἀπολαύοντας, — ἅπερ τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἰάσατο⁶ τῶν σωμάτων. ὧν γενομένων, ἵππος ἐξῆλθε μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτοῦ ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.⁷ ὁ μὲν ἵππος ὁ μέλας κατηφείας ὑπάρχει καὶ πένθους δεικτικός, ἐπιταθείσης τῆς τοῦ Διαβόλου καθαιρέσεως ταῖς θείαις παιδαγωγίαις, καὶ διὰ τοῦτο πενθοῦντος τὴν ἑαυτοῦ λύσιν,⁸ τὴν τοσοῦτοις ἀντισχοῦσαν⁹ χρόνους. ὁ δέ γε¹⁰ ζυγὸς ἰσότητός ἐστι καὶ δικαιοσύνης αἶνιγμα. ἐκάθησε¹¹ γὰρ ἐπὶ θρόνου ὁ κρίνων¹² δικαιοσύνην· ἐπετίμησε τοῖς¹³ δαιμόνων ἔθνεσι καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβὴς, ὁ τούτων ἡγούμενος. σύμβολον οὖν τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Κυρίου, τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ζύγος· ὥς καὶ λέγειν ἡμᾶς ἐν παρρησίᾳ πρὸς αὐτόν· ἐποίη-

(Matt. xiii. 33)

(Luc. xiii. 21)

(Apoc. vi. 5)

¹ ἤκουσα τὴν φωνὴν τοῦ ἄ ζώου αὐτοῦ 203 240
λέγοντος 203 240

² ἔρχου· καὶ εἶδον 203 240

³ sic codd. 146 203 240

⁴ add. ὁ 203 240

⁵ ἠκολούθει ὀπίσω αὐτοῦ 203 240

μετ' *supra lin.* 146

⁶ ἰάσαντο 203 240

⁷ om. ὧν γενομένων *usque ad* χειρὶ

⁸ add. καὶ 240 [*non* 203]

⁹ ἀντισχοῦσαν 146

¹⁰ om. γε 203 240

¹¹ ἐκάθισε 203 240 (*sed η in* 146

ex emend.)

¹² add. πᾶσαν 203

¹³ add. τῶν 203 240

σας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου ὅπως γνῶμεν τὰ ἔθνη
 ὅτι ἄνθρωποί ἐσμεν, καὶ μὴ δίκην κτηνῶν ἐν χαλινῷ καὶ Psa. xxxi. 9
 κημῷ διελκώμεθα καὶ ἀποβουκολώμεθα¹ παρὰ τῶν ὀλε-
 θρίων τυράννων.² καὶ ἤκουσά φησι φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσ- (Apoc. vi. 6)
 σάρων ζώων λέγοντος· χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοῖνι-
 κες κριθῶν δηναρίου, καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης.³
 ὁ λόγος καὶ ἡ διδασκαλία, σπέρμα παρὰ⁴ τῇ θείᾳ τροπολο-
 γεῖται γραφῇ· γέγραπται γὰρ παρὰ τῷ Ματθαίῳ· ἐξῆλθεν Matt. xiii. 24 *lib.*
 ὁ σπείρων τοῦ σπείραι· καὶ πάλιν φασὶ πρὸς τὸν κύριον
 αὐτῶν οἱ τῶν δούλων εὐνούστατοι· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα Matt. xiii. 27
 ἔσπειρας ἐν τῷ ἄγρῳ;⁵ πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; τοῦ δέ γε
 σπέρματος, τὸ μὲν ἐστὶ σῖτος, οἷον τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα
 ὡς ἀνδράσι πρόπουσα τροφή τελείοις· καὶ τὰ αἰσθητήρια
 γεγυμνασμένα ἔχουσι πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.
 τί δε ἐστὶ κριθή; ἡ κατὰ τὸν Μωυσέως⁶ νόμον διδασκαλία,
 ὡς πρεπεσττέρα⁷ τοῦ σίτου, καὶ ἀκμάσασα, καὶ τροφή⁸ κτη-
 νοπρεπῆς τὸν νήπιον τρέφουσα Ἰσραήλ. φησὶν οὖν ὁ χρη-
 ματίζων ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων Θεός· χοῖνιξ σίτου
 δηναρίου, καὶ τρεῖς χοῖνικες⁹ κριθῆς δηναρίου. δι' ὧν αἰνίτ-
 τεται λιμὸν εἶναι καὶ σπάνιν παρὰ τοῖς τότε ἀνθρώποις διδα-
 σκαλίας εὐαγγελικῆς τε τῆς ἐκ τοῦ Κυρίου, καὶ νομικῆς,
 κατὰ τὸ γεγραμμένον· δώσω αὐτοῖς οὐ λιμὸν ἄρτου¹⁰ οὐδὲ Amos viii. 11
 δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου. εἰ καὶ
 τὰ μάλιστα οὖν φησι τάδε καὶ τάδε παθεῖν ἔδει τοὺς κατα-
 φρονητὰς πάσης διδασκαλίας καὶ ἐπιστροφῆς, τὸ ἔλαιον καὶ (Apoc. vi. 6 *fin.*)
 τὸν οἶνον¹¹ μὴ ἀδικήσης· ἄφες αὐτοὺς καὶ μηδεμίαν κόλασιν
 ἐπαγάγης· ἔτι ἐστὶν ἐλεημοσύνη αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ φησιν ὁ
 Θεός. ἐπεὶ¹² ἐλπὶς ἐστὶν αὐτοῖς, νοητῶς εὐφρανθῆναι τοῖς

¹ ἀποβουκολώμεθα 203 (*hiat.* 240).
ἀποβουκολοίμεθα 146

² *Om.* in toto 240 [non 203] *claus.*
ab καὶ μὴ δίκην κτηνῶν usque ad
τυράννων

³ non *rescrips.* 203 240 *hunc*
versum

⁴ *om.* παρὰ 203 240

⁵ *add.* σῶ 240. *Notandum iterum*

hoc interrogationis signum in 146.
Om. 203 240 *sed post* ζιζάνια *habent.*

⁶ μωϋσέως 203 [non 240]

⁷ προπετεσττέρα τε 203 240

⁸ τροφή 203 240 τροφήν 146

⁹ χοῖνες 146

¹⁰ ἄρτων *aliq.* *Sept.*

¹¹ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον 203 240

¹² *add.* καὶ 203 240

- Psa. ciii. 15 θείους τοῦ μονογενοῦς μου κηρύγμασιν· ταῦτα γὰρ ὁ οἶνος, ὁ εὐφραίνων νοητῶς καρδίαν ἀνθρώπου. ὁ οὖν ἐπὶ ¹ τῆς προτέρας ἀπειθείας ² ἐπεξιὼν ἀδικήσειεν ἂν τὸν ἐσόμενον αὐτοῖς παρὰ Θεοῦ ἔλεον, καὶ τὴν ἐσομένην ἐπὶ τῇ πίστει νοητὴν ³ εὐφροσύνην. καὶ τί λέγω νοητὴν μόνον; αἱ γὰρ τοῦ Κυρίου διδασκαλῖαι καὶ αἰσθητὴν εἶχον τὴν χάριν· καὶ μάρτυς ὁ προφήτης ἐξεχύθη ἡ ⁴ χάρις ἐν χεῖλεσί σου λέγων πρὸς τὸν Κύριον, καὶ ὁ Ἰώσηππος ⁵ Ἰουδαῖος ἀνὴρ καὶ ὑπὸ τῆς ἀληθείας βιαζόμενος, καὶ γράφων περὶ αὐτοῦ ἐν βίβλῳ Ἰσραὴλ
- Psa. xliv. 3 Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρη ⁷. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ⁸ ἡδονῇ τ' ἀληθῇ λεγομένων ⁹. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ προσηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκός Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα θαύματα μυρία ¹⁰ περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰσέτι ¹¹ τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπεν φύλον ¹². ¹³ τετάρτης σφραγίδος λῦσις, καὶ λοιπῶν ἀρχῇ ¹⁴ λύσεως τῆς ἐκ παραβάσεως Ἀδὰμ ἀμαρτίας· ἡ γὰρ ταύτης λῦσις ἐμφανὴς ἐστὶ οἰκείωσις πρὸς Θεόν. εἰ γὰρ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν διῆκωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὥς φησὶν Ἡσαΐας, αἱ τούτων ἀναιρέσεις προσοικειοῦσι. τίς δὲ ἡ λύσις; τὰ ῥαπίσματα τοῦ ¹⁵ Χριστοῦ, δι' ὧν ἡλευθερώθημεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡδονῇ γεύσεως ἐκατεκρίθημεν, ¹⁶ τοῖς ἐναντίοις
- Josephus *Antiq.* xviii. 3. 3 Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρη ⁷. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ⁸ ἡδονῇ τ' ἀληθῇ λεγομένων ⁹. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ προσηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκός Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα θαύματα μυρία ¹⁰ περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰσέτι ¹¹ τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπεν φύλον ¹². ¹³ τετάρτης σφραγίδος λῦσις, καὶ λοιπῶν ἀρχῇ ¹⁴ λύσεως τῆς ἐκ παραβάσεως Ἀδὰμ ἀμαρτίας· ἡ γὰρ ταύτης λῦσις ἐμφανὴς ἐστὶ οἰκείωσις πρὸς Θεόν. εἰ γὰρ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν διῆκωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὥς φησὶν Ἡσαΐας, αἱ τούτων ἀναιρέσεις προσοικειοῦσι. τίς δὲ ἡ λύσις; τὰ ῥαπίσματα τοῦ ¹⁵ Χριστοῦ, δι' ὧν ἡλευθερώθημεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡδονῇ γεύσεως ἐκατεκρίθημεν, ¹⁶ τοῖς ἐναντίοις
- Es. lix. 2

¹ ὑπὲρ *pro* ἐπὶ 203 240² *add.* αὐτοῖς 203 240³ νοητῶς 203 240⁴ *om.* ἡ 203 240⁵ Ἰώσηπος 203 240⁶ *om.* δὲ 203 240. *Interpunctit* 203 *post* ἀρχαιολογίας, *post* τάδε 240⁷ χρη καλεῖν 203 καλεῖν χρη 240⁸ *om.* τῶν 203 240⁹ γενομένων 203, *sed* λεΓ 240 [δεχομένων *codd.* Joseph. σεβομένων *Euseb.*]¹⁰ μυρία θαύματα 203 240¹¹ εἴ τε (*sic*) 146, εἰσέτι τε *codd.* Josephi.¹² *om. claus.* εἰ τε νῦν *usque ad* φύλον 203 240¹³ *Neglexit* 203 *indic. Oec. schol. summa fo. 43 verso* [*Habet indic.* 240]¹⁴ λῦσιν καὶ λοιπὸν ἀρχὴν 203, λῦσις καὶ λοιπὸν ἀρχὴ *ut vid.* 240¹⁵ *om.* τοῦ 203¹⁶ κατεκρίθημεν 203 240, τοῖς ἐναντίοις ἰάθημεν *om.* 146

ἰάθημεν. ἐναντία δὲ τῆς ἡδονῆς τὰ ραπίσματα, ἀλγεινὴν
 ἔχοντα τὴν συναίσθησιν — πάντα ἐκτίσαντος ὑπὲρ ἡμῶν
 τοῦ Χριστοῦ, δι' ὧν εἰς φθορὰν θανάτου κατήχθημεν, ἐκτί-
 σαντος δὲ διὰ τῶν ἐναντίων· διὰ τῆς ὑπακοῆς τὴν παρα-
 κοήν, δι' ἀλγεινῆς ὑποθέσεως¹ τὴν ἡδονήν, διὰ τῶν ἀνδρείως
 ταθεισῶν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ χειρῶν τὰς προπετῶς ἀψαμένας
 τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου. οὗ φησιν γενομένου, ἐκ παρα-
 κλήσεως τοῦ τέταρτου τῶν ἁγίων ζώων,² ἦλθεν ἵππος χλω-
 ρός,³ καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος· καὶ ὁ (Apoc. vi. 8)
 ἄδης ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ
 τέταρτον τῆς γῆς⁴· ὁ ἵππος ὁ χλωρὸς⁵ ὀργῆς σύμβολον·
 χλωρὰ γὰρ ἡ γῆ-χολή,⁶ καὶ οὕτως ὑπὸ ἰατρῶν καλουμένη.
 ὁ δέ γε θάνατος καὶ ὁ ἄδης καταστρέψαι⁷ νοητῶς ἐστάλη-
 σαν κατὰ τῶν ἀλητηρίων⁸ δαιμόνων καὶ δίκην εἰσπράξα-
 σθαι τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπωλείας. ἀλλ' ἐπειδὴ⁹ μηδέπω
 τῷ λόγῳ τῆς ὀπτασίας τὸ σωτηρίον ἐπράχθη Χριστοῦ
 πάθος, δι' οὗ πάσας τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέτισεν ἁμαρτίας, οὐπω
 τελεία γέγονεν ἡ τῶν δαιμόνων καθαίρεσις, ἀλλὰ τὸ τέταρ-
 τον τέως μέρος· ἥντινα καθαίρεσιν τροπικῶς σφαγὴν ὀνομά-
 ζει καὶ λιμὸν τῶν πάλαι προσκυνούντων αὐτούς· καὶ θάνα-
 τον, τὸ τέλος τῆς τυραννίδος αὐτῶν διὰ τοῦ θανάτου παρα-
 γυνῶν, καὶ ἀναίρεσιν ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς, θηρία¹⁰ γῆς (Apoc. vi. 8 *fin.*)
 καλῶν τὰ ἐν τοῖς δαίμοσι τῆς ὑπερφηφανίας καὶ κενοδοξίας
 πάθη· ἃ γηγένους ὄντας αὐτούς, ὡς χαίροντας τοῖς ἐπὶ γῆς
 ἱλυσπωμένοις¹¹ πάθεσιν, εἰ καὶ¹² ἀσώματον ἔλαχον φύσιν,
 ὑποσμίχει¹³ καὶ κατεσθίει ἐκβαλλομένους τῆς κατὰ τῶν¹⁴
 ἀνθρώπων ἀρχῆς.

¹ διαθέσεως 203 240

² *om.* ἐκ παρακλήσεως τοῦ τέταρ-
του τῶν ἁγίων ζώων 203 240

³ χλωρὸς 146

⁴ καὶ τὰ ἐξῆς *pro* καὶ ὁ καθ. *usque*
ad τέταρτον τῆς γῆς 203 240

⁵ ὁ χλωρὸς 146

⁶ χλωρὰ γὰρ ἡ χολή (*absque* γῆ)
203 240, χλωρὰ 146

⁷ καταστρατεῦσαι 203 240

⁸ ἀλητηρίων 203 240

⁹ ἐπεὶ 203 240

¹⁰ *add.* γὰρ 146

¹¹ ἱλυσπωμένοις 203 ἱλυσπωμένοις
240, ἱλυσπωμένοις 146

¹² εἰ καὶ 203 240, *καὶ* 146

¹³ ὑποσμίχει 146

¹⁴ κατ' αὐτῶν 203 [*non* 240]

- Apoc. vi. 9 καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ
 10 θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς¹ τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον
 τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν² ἣν εἶχον. καὶ ἔκραζον
 φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης καὶ ἅγιος³
 11 καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ⁴ τῶν
 κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ
 λευκὴ, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται⁵ ἔτι μικρὸν χρό-
 νον,⁶ ἕως⁷ πληρώσωσι καὶ⁸ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ
 ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι⁹ ὡς καὶ αὐτοί.
 πέμπτη ἄρα τοῦ Κυρίου σωτηρία τῷ γένει δωρηθεῖσα τῶν
 ἀνθρώπων, ἣτις τὴν πέμπτην ἔλυσε τοῦ Κυρίου σφραγίδα
 καὶ ἡμῖν προεξένησεν λύσιν ἁμαρτιῶν καὶ οἰκείωσιν πρὸς
 Θεόν, τὰ δεσμὰ καὶ πληγαί,¹⁰ οἷς τεθεῖς¹¹ ὁ Κύριος προσ-
 ήχθη Πιλάτῳ, καὶ ἃς ἀπ' αὐτοῦ¹² πέπονθεν Πιλάτου¹³ ἐξ
 ἡμισείας εὐλαβοῦς. περὶ τούτων ὁ Ἡσαΐας¹⁴ τῶν πληγῶν
 209 ἐφῆ, ἐρωτώμενον παρὰ τῶν θείων ἀγγέλων τὸν Κύριον· τί
 αὐταὶ αἱ πληγαὶ ἀνὰ μέσον τῶν χειρῶν σου, εἶπεν·¹⁵ ἃς ἐπλή-
 γην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου. αὐταὶ γὰρ τὰς ἡμετέρας
 210 ἰάσαντο πληγὰς, ἃς ἐπλήγημεν,¹⁶ ἐξ Ἱερουσαλὴμ¹⁷ εἰς
 211 Ἱεριχὼ καταβαίνοντες, καὶ λησταῖς¹⁸ περιπεσόντες, οἱ
 212 δὴραντες ἡμᾶς καὶ τραυματίσαντες ἀφήκαν ἡμιθανεῖς, κατὰ
 213 τὴν τοῦ Λουκᾶ¹⁹ παραβολήν. ἀλλὰ καὶ τὰ δεσμὰ λέλυκεν
 ἡμῶν, τὰ τῆς ἁμαρτίας σχοινία, οἷς ἦμεν ἐσφιγμένοι·
 214 σχοινία γὰρ φησιν ἁμαρτωλῶν ὁ προφήτης περιεπλάκυσάν
 215 μοι. ἡγνώνει δὲ ἄρα καθ' αὐτοῦ²⁰ πονηρευόμενος ὁ Διάβολος,

¹ *add.* τῶν ἀνθρώπων 203 240² μαρτυρίαν 203 *in rasura*, μαρτυ-
ρίαν *plane* 240³ ὁ ἅγιος *pro* καὶ ἅγιος 203 240⁴ ἀπὸ *pro* ἐκ 203 240⁵ ἀναπαύσονται (ω *supra* *lin. man.*
alt.) 146 ἀναπαύσονται 203 240⁶ ἔτι τινὰ χρόνον μικρὸν 203 240⁷ *add.* ἂν 203 240⁸ μετ' αὐτοὺς *pro* καὶ 203 240⁹ ἀποκτείνεσθαι 203 240¹⁰ πληγὰς 146¹¹ πεδηθεῖς *pro* τεθεῖς 203 240¹² ἐπ' αὐτοῦ 203 240¹³ πιλάτος *ut vid.* 240 [*non* 203]¹⁴ *falso codd. omn. pro* Ζαχαρίας¹⁵ εἶπεν 146 203 καὶ εἶπεν 240 καὶ
ἐρεῖ *Sept.*¹⁶ αἷς ἐπλήγημεν 203 ἃς ἐπλήγημεν
240 ἃς ἐπλήγη 146¹⁷ *add.* καὶ *ut vid.* 240¹⁸ λησταῖς 203 240 πληγαῖς 146¹⁹ κατὰ τὴν τοῦ Λουκᾶ 203 *et* 240
ut vid. κατὰ τὴν Λουκᾶν 146²⁰ καθ' αὐτοῦ 203 240 περὶ αὐτοῦ
146

καὶ ἐν ταῖς τοῦ Κυρίου παροινίαις εἰς ἑαυτὸν ὥθων τὸ ξίφος καὶ τῆς κακῶς¹ κτισθείσης ἐκπίπτων ἀρχῆς. οὗ γεγονότος, ἐπειδὴ πρότερον οἱ² ἐν τῇ παλαιᾷ μαρτυρήσαντες ἅγιοι, μήπω κατὰ Χριστοῦ τοιούτων ἐνεργηθέντων, — εἰ γὰρ καὶ ἐνεπτύσθη καὶ ἐρραπίσθη καὶ ἐκολαφίσθη, ἀλλ' ἐν παραβύστῳ ταῦτα ἐπράττετο³ ἐν τῷ παρανόμῳ τῶν ἀρχιερέων, συνεδρίῳ, ἐπὶ μάρτυσι μόνοις τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς εἰς τὴν βουλὴν συγκεκλημένοις⁴ — ἔτι ἡσύχαζον, οὐδενὸς τῶν καθ' ἑαυτοὺς μεμνημένοι· ἐπειδὴ δὲ⁵ εἶδον δεθέντα⁶ τὸν Κύριον· καὶ ὑπὸ Πιλάτου φραγελλωθέντα⁷ ἐν δημοσίῳ καὶ ἐπὶ παντὸς τῶν⁸ Ἰουδαίων δήμου, συνεπανίστανται λοιπόν, καὶ ὡς ἀφορήτων γεγεννημένων κατὰ τοῦ σφῶν δεσπότη, καὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς⁹ ἐμνήσθησαν.¹⁰ εἶδον γὰρ φησιν ὑπο- (Apoc. vi. 9) κάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν¹¹ ἣν εἶχον. εἶδόν φησι τὰς τῶν μαρτύρων ψυχὰς τὸν ἀνωτάτῳ¹² τόπον ἔχουσας· ἦσαν γὰρ ὑπὲρ τὸ ὑπερουράνιον θυσιαστήριον. εἶτα καὶ¹³ λέγει ποίων μαρτύρων — τῶν σφαγέντων φησὶν ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς τῆς παλαιᾶς λόγον καὶ τῆς ἐκκλησίας ἥτοι συναγωγῆς ἣν εἶχον. οὐ μόνον γὰρ οἱ μάρτυρες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποθνήσκουσι, ἀλλὰ¹⁴ κοινὴν ποιοῦνται τὴν ὠφέλειαν· προτροπὴ γὰρ τοῖς λοιποῖς τὸ αὐτῶν ἀνδρεῖον γίνεται, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασιν ἡ θεογνωσία ᾧκοδομήθη. καὶ ἔκραζον (Apoc. vi. 10) φωνῇ μεγάλῃ φησὶν¹⁵ λέγοντες· ἕως πότε ὁ δεσπότης, ὁ ἅγιος, ὁ¹⁶ ἀληθινὸς οὐ κρίνεις¹⁷ καὶ ἐκδίκεις¹⁸ τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ¹⁹ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; οὐ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ

¹ κακῶς 203 240 κακῶν 146² om. οἱ 203 240³ *Errore bis scripsit* 240 ἐν τῷ παραβύστῳ ταῦτα ἐπράττετο ἐν τῷ παραβύστῳ ταῦτα ἐπράττετο.⁴ συγκεκλησμένοις 203 [non 240]⁵ om. δὲ 240⁶ om. δεθέντα 203 240⁷ φραγελλωθέντα 203, φραγγελοθέντα 240⁸ τοῦ *pro* τῶν 203 240⁹ κατ' αὐτοὺς 240¹⁰ ἐμνημόνευσαν 203 240¹¹ *sic codd. omn. plane.*¹² ἀνωτάτων 146 ἀνώτατα *ut vid.* 240¹³ om. καὶ 240¹⁴ *add.* καὶ 203 240¹⁵ om. φησιν 203 240¹⁶ καὶ *pro* ὁ 203 240¹⁷ κρίνεις 203 240 κρίνης 146¹⁸ ἐκδίκεις 203 240 ἐκδικῆς 146¹⁹ *sic quoque* 203 240 *hoc loco*

(Αποκ. vi. 11) κατὰ τῶν δαιμόνων τῶν τοῖς γηϊνοῖς ἐμφιλοχωρούντων τὴν
 ἔντευξιν ἐποιοῦντο· οὐ γὰρ ἦν τῆς τῶν ἀγίων ἀγάπης κατὰ
 τῶν ὁμογενῶν ἐξανίστασθαι, κατὰ δὲ τῶν ἐναγόντων τοὺς
 ἀνθρώπους εἰς τὴν κατ' αὐτῶν ἀναίρεσιν. ταῦτα εἰπόντες
 λαμβάνουσι πρῶτον στολὰς λευκάς. τὸ δὲ ἦν αἶνιγμα τοῦ
 κεκαθάρθαι αὐτοὺς τῷ οἰκείῳ αἵματι, καὶ πάντα ἀποτε-
 θεῖσθαι ῥύπον. ἔπειτα ἀκούουσιν ἀναπαύσασθε¹ ἔτι μικρὸν
 χρόνον ἕως πληρώσουσιν² καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ
 ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι³ ὡς καὶ αὐτοί. οὐ
 γὰρ ἦν δίκαιον τοὺς ὁμοίους κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἐκείνοις
 ἐμποδισθῆναι τῶν τοῦ μαρτυρίου⁴ στεφάνων ἀναιρεθέντων
 πρὸ καιροῦ τῶν διαγυμναζόντων αὐτοὺς δαιμόνων.

Αποκ. vi. 12 καὶ εἶδον ὅτε ἦνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς
 μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος,
 13 καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο εἰς⁵ αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ
 οὐρανοῦ ἔπεσαν⁶ εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλουσα⁷ τοὺς
 14 ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη, καὶ ὁ οὐρανὸς
 ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενον,⁸ καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος
 15 ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
 καὶ οἱ μεγιστάνες καὶ οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι⁹ καὶ¹⁰
 ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος καὶ¹¹ ἐλεύθερος ἔκρυσαν ἑαυτοὺς εἰς
 16 τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων· καὶ λέγουσι τοῖς
 ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις· πέσετε¹² ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς
 ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς
 17 ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς
 αὐτῶν,¹³ καὶ τίς δύναται στῆναι;¹⁴
 ἡ ἕκτη τῆς σφραγίδος λύσις, τελεωτάτην ἡμῶν¹⁵ τὴν
 σωτηρίαν εἰργάσατο· τὸν θάνατον κατέλυσε· τὴν ζωὴν

¹ ἀναπαύσασθαι 240² πληρώσωσι 240³ ἀποκτείνεσθαι *de novo* 203, *sed* 240 ἀποκταίνεσθαι⁴ *Inter* μαρτυρίου *et* στεφανῶν *sfratium litt. septem in ras.* 146⁵ ὡς *pro* εἰς 203 240⁶ ἔπεσον 203 240 *ut solent*⁷ ἀποβαλοῦσα 203 240⁸ ἐλισσόμενος 203, ἐλισσόμενος 240⁹ καὶ οἱ πλούσιοι· καὶ οἱ χιλιάρχοι

203 240

¹⁰ *add.* οἱ *ante* ἰσχυροὶ 203 240 (*om.* 146 *cum* **Σ** 50 95 111 164 166)¹¹ *add.* πᾶς 203 240¹² πέσατε 240 [*non* 203]¹³ *sic quoque* 203 240 *cum* **Σ** C 18 38 111 130 178 200 *Syr.* **S** *Gig.*¹⁴ σταθῆναι 203 240¹⁵ ἡμῖν 203 240

ἐπανήγαγεν· τὸν νικητὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπεστεφάνωσεν,
 ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύουσα¹ κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἀνέβη Psa. lxxvii. 19
 γὰρ εἰς ὕψος ὁ μονογενὴς· ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν· (Eph. iv. 8)
 ἔλαβε δόματα ἐν ἀνθρώποις. τίς δὲ ἡ ἔκτη τῆς σφραγίδος
 λύσις;² ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου καὶ ὁ θάνατος, οἷς ἠκολού-
 θησεν ἡ εὐκταία πάσῃ νοητῇ τε καὶ αἰσθητῇ κτίσει ἀνάστα-
 σις καὶ ἀνάληψις, ἐγκαινίζουσα ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ Heb. x. 20 *ib.*
 ζῶσαν, τὴν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ἐπάνοδον διὰ τοῦ
 καταπετάσματος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· ἅπερ οὐ μόνον τοὺς
 ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς προαπελθόντας³ εὐεργέτησε. πορευ-
 θείς γὰρ ὁ Κύριος καὶ τοῖς ἐν ᾧ⁴ ἐκήρυξεν ἀπειθήσασί 1 Pet. iii. 19, iv. 6
 ποτε κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον Πέτρον, καὶ ἔσωσε κἀκεῖ
 τοὺς πιστεύοντας,⁵ ὥς καὶ τῷ Κυρίλλῳ δοκεῖ. ὦν γεγεννη- Cyril
 μένων, σεισμὸς μέγας ἐγένετό φησιν, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας (Apoc. vi. 12)
 ὥς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο εἰς⁶ αἷμα,⁷ καὶ οἱ (Apoc. vi. 13)
 ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὥς συκὴ βάλλουσα
 τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς, ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη. σαφῶς
 τὰ⁸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ γεγεννημένα σημεῖα ἡ ὀπτασία ἡμῖν
 διαγράφει, τὸν σεισμὸν καὶ τὸν κλόνον τῆς γῆς, τὸ τοῦ
 ἡλίου σκότος, καὶ τῆς σελήνης ὅλης τὴν εἰς αἷμα μεταποίη-
 σιν. πάννυ δέ γε ἀκριβῶς προσέθηκεν ἐπὶ τῆς σελήνης τὸ
 ὅλη· πλησιφαῆς γὰρ καὶ οὐ διχόμενις⁹ ὑπάρχουσα σχεδὸν
 ἐν τῇ τοῦ σταυροῦ ἡμέρᾳ δι' ὅλης αὐτῆς τὸ πάθος ἐδέξατο·
 ἔθος γὰρ τῷ πεφωτισμένῳ μέρει τὰ τοιαῦτα συμβαίνειν κατὰ
 τὰς σεληνιακὰς ἐκλείψεις.¹⁰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ προφήτης Ἰωὴλ
 ἔσεσθαι προανεφώνησεν, ὁ ἥλιος λέγων μεταστραφήσεται εἰς Joel ii. 31
 σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν¹¹ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου
 τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῇ. τὸ δὲ πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστέ-

¹ θριαμβεύουσα 240 [non 203]

² post λύσις 203 *habet interrogatio-
 tum interrogationis* (;)

³ προαπελθόντας 146

⁴ ἐν ᾧ 240 [non 203] (ἐν φυλακῇ
 πνεύμασιν *apud Petr.*)

⁵ πιστεύσαντας 203 240

⁶ εἰς *habent hoc loco* 203 240 *in
 schol.*

⁷ Post αἷμα *add.* καὶ τὰ ἐξῆς 203
 240, *omissis seq. usque ad* σειομένη,
pergentes σαφῶς κ.τ.λ.

⁸ *Om.* τὰ 146

⁹ *Om.* οὐ διχόμενις 203 *sed spa-
 tium purum habet. Pro* οὐ διχόμενης
habet 240 ὀλοφώιος *ut vid.*

¹⁰ ἐλλείψεις 203 [non 240]

¹¹ *add.* ἡ 240

- ρας τυχὸν μὲν,¹ καὶ αἰσθητῶς ἐγένετο· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τὸ
 σέλας τὸ οὐράνιον παύσασθαι, καὶ τὸ ἅπαν σκοτισθῆναι ὁ
 (Apoc. vi. 14) λόγος αἰνίττεται. καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον εἰλισ-
 σόμενον.² διὰ τοῦ οὐρανοῦ τὰς οὐρανίους λέγει³ τῶν ἀγγέ-
 λων δυνάμεις, οἳ καὶ αὐτοὶ ἐταράχθησαν μὴ φέροντες τὴν εἰς
 τὸν δεσπότην αὐτῶν ὕβριν, ὡς ᾧδε κάκεισε⁴. διάττειν ἴσα⁵
 (Apoc. vi. 14 βιβλίῳ ἀνελισσομένῳ τε⁶ καὶ ταραττομένῳ.⁷ καὶ πᾶν
 φησιν ὅρος καὶ νήσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν.⁸ ὄρη
 καὶ νήσους τὰ τῶν ὑψηλοφρόνων δαιμόνων καλεῖ⁹ τάγματα,
 Marc. xi. 23 κατὰ τὸ γεγραμμένον περὶ αὐτῶν· καὶ μετατίθεσθαι ὄρη
 (Matt. xvii. 20) ἐν καρδίαις θαλασσῶν. νήσους δὲ αὐτοὺς πάλιν φησὶν ὡς
 (Luc. xvii. 6) ὑψουμένους καὶ ἐπαιρομένους τῇ τῆς διανοίας αὐτῶν κενο-
 δόξῳ ματαιότητι ἐν τοῖς ἀστάτοις καὶ ἄλμυροῖς τοῦδε τοῦ
 (Apoc. vi. 15) βίου περισπασμοῖς.¹⁰ καὶ οἱ βασιλεῖς φησι¹¹ τῆς γῆς καὶ οἱ
 μεγιστάνες καὶ οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι¹² καὶ ἰσχυροὶ καὶ
 (Apoc. vi. 16) πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ
 εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων, καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέ-
 τραις· πέσετε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ
 (Apoc. vi. 17) καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι
 ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη ἡ τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται
 στήναι; ¹³ βασιλεῖς πάλιν καὶ μεγιστάνες, χιλιάρχους τε
 καὶ πλουσίους καὶ ἰσχυροὺς, τοὺς ἀλιτηρίους καλεῖ δαίμονας,
 ὡς κατάρξαντας τῶν ἐν τῇ γῇ διὰ πάτης καὶ δόλου· δού-
 λους δὲ ¹⁴ καὶ ἐλευθέρους, τοὺς ἐν τοῖς δαίμοσι προὔχουν-
 τὰς ¹⁵ τε καὶ ὑποτεταγμένους. τὸ δέ γε κρύψαι ἑαυτοὺς εἰς
 τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρῶν καὶ μέντοι καὶ

¹ τυχὸ μὲν 146

² *vel* εἰλισσόμενος (*in compendio incerto desinit verbum*), εἰλισσόμενος *vel* εἰλισυόμενος 203 [non 240 ut vid.]

³ λέγων 203 [non 240 ut vid.]

⁴ κάκει 203 (*illeg.* 240)

⁵ ἴσα 146

⁶ *om.* τε 240

⁷ ταρασσομένῳ 240

⁸ *Om. hoc loco* καὶ πᾶν φησιν ὅρος κ.τ.λ. 203 240 (*Habent postea ante καὶ οἱ βασ. τῆς γῆς*), *sed add.* 203 et 240 Τὸ μὲν διὰ τοῦ οὐρανοῦ δηλούμε-

νον συνήθη τῇ προγραφείῃ ἐρμηνείᾳ ἐπὶ τοῦ τέλους αὐτῆς *pergentes* ὄρη δὲ καὶ νήσους κ.τ.λ.

⁹ δηλοῖ *pro* καλεῖ 240? [non 203]

¹⁰ περισπάσμασι 203 240

¹¹ *om.* φησι 203

¹² καὶ οἱ μεγιστάνες καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ χιλιάρχοι 203 *qui omnia usque ad lemmatis finem omittit.*

¹³ *errat* 240 Ἄνδρ. *attribuens quae seq. in loco* Οἰκ.

¹⁴ *om.* δὲ 203 240

¹⁵ προέχοντάς 203 [non 240]

λέγειν πέσετε¹ ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς, τροπικῶς μὲν (Apoc. vi. 16)
 εἴρηται· αἰνίττεται δὲ φυγάδας αὐτοὺς πειρωμένους γίνεσθαι
 ἀπὸ τῆς ἐπαγομένης αὐτοῖς κολάσεως παρὰ Χριστοῦ, εἰ γὰρ
 μήτις αὐτοὺς² ἀόρατος κόλασις³ ἐπήγετο καὶ τιμωρία, τί
 βούλεται τὸ τῷ προφήτῃ Ἑσαΐα εἰρημένον ἐκ προσώπου
 Χριστοῦ· ληνὸν ἐπάτησα μονώτατος,⁴ καὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν Es. lxiii. 2-3
 ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ, καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς ἐν τῷ θυμῷ μου, καὶ
 κατέθλασα αὐτοὺς ἐν τῇ ὀργῇ μου,⁵ καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα
 αὐτῶν εἰς τὴν γῆν· τί δὲ καὶ τὸ λέγειν τοὺς θεοστυγεῖς
 δαίμονας παρὰ τῷ Ματθαίῳ· τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; Matt. viii. 29
 ἦλθες⁶ βασανίσαι ἡμᾶς; ταῦτα δὲ ἄν τις νοήσοι⁷ τὰ τῇ (Marc. i. 24)
 ἀποκαλύψει εἰρημένα οὐ μόνον εἶναι δαιμόνων πάθη, ἀλλὰ (Luc. iv. 34)
 καὶ τῶν τὸν σταυρὸν τῷ Κυρίῳ⁸ πηξάντων ἀνόμων Ἰουδαίων,
 οἳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ πιεζόμενοι,⁹ φυγάδες τε ἐγέ-
 νοντο ἐν ὅρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, καὶ
 πανταχόθεν¹⁰ ἀπορία συνείχοντο καὶ ἐκτάσει.

¹¹ μετὰ τοῦτό φησιν εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ Apoc. vii. 1

τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας
 ἀνέμους τῆς γῆς,¹² ἵνα μὴ πνέῃ¹³ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ
 τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ τι¹⁴ δένδρον. καὶ εἶδον ἄλλον
 ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς¹⁵ ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα
 Θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξε¹⁶ φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέ-
 λοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν
 καὶ τὰ δένδρα,¹⁷ λέγων· μὴ ἀδικήσετε τὴν γῆν¹⁸ μήτε¹⁹ τὴν
 θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν²⁰ τοὺς δούλους

¹ πέσατε 240 [non 203]

² αὐτοῖς 203 240

³ κόλασις ἀόρατος 240

⁴ ita Symmachus, sed text. rec.

aliter

⁵ ὡς γῆν pro ἐν τῇ ὀργῇ μου Sept.

⁶ om. ὥδε πρὸ καιροῦ om.

⁷ νοήσει, 203 [non 240]

⁸ τῷ σταυρῷ τὸν Κύριον 203 240

⁹ πιεζόμενοι 146

¹⁰ add. ἐν 240 [non 203]

¹¹ add. καὶ et om. φησιν 203 240

¹² κρατοῦντας τοὺς Δ' ἀνέμους τῆς
 γῆς om. 146 per homoiotet. ut ab-
 paret ex commentario quod seq.

¹³ add. ὁ 203 240 cum C et minusc.
 aliq.

¹⁴ πᾶν pro τι 203 240

¹⁵ ἀνατολῶν 203 sed ex em. [non
 240]

¹⁶ ἔκραξε ut vid. 203, et 240
 certe

¹⁷ om. καὶ τὰ δένδρα 203 240 ut
 plur. sed habet Gigas

¹⁸ om. μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν 146
 per homoiotet. ut abparet ex com-
 mentario.

¹⁹ καὶ pro μήτε 203 240

²⁰ ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν 203, ἄχρις
 οὗ σφραγίσωμεν 240

Apoc. vii. 4

τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων¹ αὐτῶν. καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσαράκοντάς τας χιλιάδας² ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραὴλ. —³ καὶ λέγει λοιπὸν ἀπὸ ἐκάστης φυλῆς, δώδεκα χιλιάδας τοὺς σφραγισθέντας· ἐντεῦθεν⁴ σαφῶς τὰ περιστάντα Ἰουδαίοις⁵ ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ δέικνται τῷ εὐαγγελιστῇ, ἃ προφάσει⁶ γέγονεν αὐτοῖς τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς κατὰ τοῦ Κυρίου παροινίας. οἱ γὰρ τέσσαρες⁷ ἄγγελοι οἱ κρατοῦντες τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Ἰουδαίων γῆς ἐφρούρουν ὅπως μηδεὶς τῶν ἀξίων τεθνᾶναι⁸ Ἰουδαίων διαφυγῇ, δειλίαν ἴσως αὐτοῖς ἐμβάλλοντες⁹ τῆς φυγῆς ἢ δυσχερείας τινὰς ἢ ἔξωρον τῆς πατρίδος πόθον γυναικῶν τε¹⁰ καὶ φιλτάτων, ἅτινα τροπικῶς διασημαίνεται, διὰ τοῦ κρατεῖσθαι τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Ἰουδαίας. τὸ δέ γε τοὺς τέσσαρας ἀνέμους κρατεῖσθαι, ἐφ' ᾧ τε μὴ¹¹ πνέειν μήτε ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ τι δένδρον, ὑποσημαίνει τὸ μηδεμίαν αὐτοῖς¹² ἀνάψυξιν εὐρᾶσθαι¹³ ἐν τῷ πολέμῳ, μηδέ τινα τῶν συμφορῶν παραψυχὴν, μήτε τοὺς ἐπὶ τῆς¹⁴ γῆς πεζομαχοῦντας, μήτε τοὺς ἐν τῇ¹⁵ θαλάσῃ ναυμαχοῦντας — πολλὰ¹⁶ γὰρ ἐναυμάχησαν κατὰ τὸν Ἰώσηππον¹⁷ — μήτε μὴν τοὺς γεωργία καὶ φυτῶν ἐπιμελεία προσανέχοντας· πάντας γὰρ ἄρδην κατέλαβε τὰ κακά, πόλεων μὲν πυρπολουμένων, γῆς δὲ δηνουμένης, φυτῶν δὲ κειρομένων, ἃ δὴ¹⁸ πάντα ὁ Ἰώσηππος¹⁹ ἀκριβῶς ἐπεξέρχεται ἐν τῇ τῆς Ἱεροσολύμων ἀλώσεως ἱστορίᾳ. καὶ εἶδον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς

Josephus

Josephus

(Apoc. vii. 2)

¹ ἐπὶ τοῦ μετώπου 203 240² ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες 203 ρ καὶ μδ'ς χιλιάδες 240 add. ἐσφραγισμένοι ἀπὸ.³ pro hac clausula habent 203 240 vii. 5-8 cum text. recept.⁴ ἐνταῦθα 203 240⁵ Ἰουδαίους 146⁶ προφάσι 203, sed 240 pleno⁷ τέσσαρις 146 Δ 203 δ 240⁸ τεθνᾶναι 146 man. prim. τεθνᾶναι 146 ex em. manu recent.⁹ ἐμβαλόντες 203 240¹⁰ om. τε 240¹¹ om. μὴ 240¹² αὐτοῖς 203 [non 240]¹³ εὐρᾶσθε 146¹⁴ om. τῆς 203 240¹⁵ om. τῇ 203 240¹⁶ πολλοὶ 203 240¹⁷ Ἰώσηπον 203 (et 240 comp.)¹⁸ δεῖ 146¹⁹ Ἰώσηπος 203 (et 240 comp.)

τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν
 θάλασσαν, λέγων· μηδὲν ἀδικήσετέ φησιν ἄχρι σφραγισθῶσιν (Apoc. vii. 3)
 οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.¹ τὸ μὲν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου ἀλλὰ
 μὴ ἀπὸ δυσμῶν καὶ τῆς ἐσπέρας παραγίνεσθαι τὸν θεῖον
 ἄγγελον, εὐαγγελισμὸν αἰνίττεται καὶ ἀγαθῶν ἐπαγγελίαν.
 τὴν δέ γε σφραγίδα τὴν νῦν, καὶ ὁ προφήτης ἐν πνεύματι
 προορῶν ἔλεγεν· ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου Psal. iv. 7
 σου, Κύριε.² καλῶς³ τέως τὸ μηδένα ἀδικηθῆναι κελεύει,
 ἄχρι σφραγισθῶσιν οἱ τοῦ διασωθῆναι τῶν⁴ Ἰουδαίων
 ἄξιοι, ὅπως μὴ δὲ⁵ οἱ δίκαιοι σὺν τοῖς ἁμαρτωλοῖς πάθωσί
 τι τῶν ἀβουλήτων.⁶ καὶ ἐσφράγισάν φησιν ἑκατὸν τεσσα- (Apoc. vii. 4)
 ρακοντέσσαρας⁷ χιλιάδας⁸· πολλοὶ γὰρ ἦσαν καὶ ἀριθμοῦ
 κρείττονες οἱ Χριστῷ πιστεύσαντες ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἷς
 καὶ τὸ σῶζεσθαι ἐκ τῆς κοινῆς ὠφείλετο⁹ πανωλεθρίας,¹⁰
 καὶ μαρτυροῦσιν οἱ λέγοντες τῷ Παύλῳ ἐν Ἱερουσαλὴμ
 γενομένῳ· θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν Act. xxi. 20
 πεπιστευκότων;¹¹ οὐ μόνον δὲ εἰκὸς ἦν διαφυγεῖν τοὺς πισ-
 τοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀπάτῃ συνεργήσαντας
 τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου, περὶ ὧν¹² ἔλεγεν· Πατέρ, ἄφες Luc. xxiii. 34
 αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν — εἰ καὶ ὁ Κύριλλος ἐν
 τρισκαιδεκάτῳ βιβλίῳ¹³ Κατὰ Ἰουλιανοῦ λέγει μὴ κείσθαι (Cyril xiii. con-
 tra Jul.)
 ταύτην τοῦ Κυρίου τὴν εὐχὴν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, παρ' ἡμῖν
 δέ γε εἴρηται — καὶ οὐ μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὐδὲ
 παρόντας τηνικάδε,¹⁴ ἣ ἐνδημοῦντας ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, καὶ
 διὰ τοῦτο οὐ κεκοινωνηκότας τῇ ἀνοσίῳ βουλή¹⁵ τῶν καταρά-

¹ *Omn. omnino* 203 240 καὶ εἶδον
usque ad Θεοῦ ἡμῶν, *pergentes ad* τὸ
 μὲν ἀπὸ

² *Hoc loco scripsit* 203 *vs.* 3 *su-*
pra omissum et add. ἐπὶ τῶν μετώπων
 αὐτῶν

³ *add.* δὲ 203 240

⁴ τοῦ *pro* τῶν 203 [*non* 240 *ut vid.*]

⁵ μὴ *pro* μὴ δὲ 203 240

⁶ *Add.* 203 *versus* 4-8 *quorum*
supra in 146 *ex industria omisi sunt*
 5-8

⁷ τεσσαρακοντέσσαρας 146 *ex corr.*

manus sec., ρ' μ' ὄ χιλιάδας 203 240

⁸ *add.* ἀπὸ φυλῆς ἐκάστης ἀνὰ ἰβ
 χιλιάδας 203 240

⁹ ἀφείλετο 203 240

¹⁰ πανωλεθρίας 146 240

¹¹ *Iterum notandum est punctum*
interrogat. (;) *in* 146 *necnon apud*
libr. 203 240 *apparens*

¹² *add.* καὶ 240

¹³ ἐν ἰγ βίβλῳ 203 ἐν τρισκαιδε-
 κάτῳ βίβλῳ 240

¹⁴ τηνικάδα 203 [*non* 240 *ut vid.*]

¹⁵ τῇ ἀνοσίῳ βουλή *bis* 146

I Cor. iv. 9

Josephus

των¹ ἀρχιερέων τῇ περὶ τοῦ σταυροῦ, ἥ καὶ παρόντας μὲν, οὐ μὴν τοῦ μιάσματος κατεσχηκότας,² εἰ καὶ αὐτὸς πᾶσαν εὐλόγησε³ τὴν ὑπ' οὐρανόν, ἐναντίως ἀποβάν ἡ ὡς τὸ θεοστυγὲς ἡ — βούλετο συνέδριον τῶν παρανόμων· οὓς πάντας εἰκὸς ὕστερον τῇ Χριστοῦ σφραγισθῆναι⁴ πίστει. οὐ γὰρ ἂν αὐτοὺς ἄλλως ὁ ἄγγελος⁵ ἐκάλεσε δουλούς Θεοῦ· ὧν διασωθέντων φυγῇ τὲ καὶ τῷ πρὸς Ῥωμαίους αὐτομολῆσαι⁶ οἱ λοιποὶ κακοὶ κακῶς διεφθάρησαν, θέατρον γενηθέντες τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις ἔτερος, καὶ οὐχ' ὡς ὁ Παῦλος περὶ τῶν θεσπεσίων εἶρηκεν ἀποστόλων. τούτων δὲ πάλιν μάρτυς ὁ Ἰώσηπος⁷ πλείστας ὅσας ἀπαριθμούμενος⁸ μυριάδας τῷ λιμῷ.⁹ τὸ δὲ ἴσον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐξ ἐκάστης φυλῆς σφραγισθέντων τῷ¹⁰ καὶ πεπιστευκότων. τὸν ἰσότημον ζῆλον καὶ τὸ τῆς πίστεως ὁμόδοξον αἰνίττεται, καὶ ἐκ τῆσδε μὲν τῆς φυλῆς πλείους, ἐξ ἐτέρας δὲ ἐλάττους ἐσώθησαν τε καὶ ἐπίστευσαν Χριστῷ, τῷ παρὰ Ἰουδαίων μὲν ἀτιμασθέντι; παρ' ἡμῶν δέ γε καὶ πάσης ὑπερκοσμίου κτίσεως προσκυνουμένῳ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν✠

Λόγος πέμπτος

¹¹ ταῦτα μὲν ἅπερ ὁ λόγος ἀφηγήσατο, δέδεικται τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ περὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἐσφραγισμένων καὶ διὰ τοῦτο σωθέντων, εἴτα καὶ πεπιστευκότων. ἀλλ' ὅπως μηδὲν ἐλλιπὲς αὐτῷ θεωρηθείη, δείκνυσιν αὐτῷ ὁ χρηματισμὸς καὶ τὰς ἀπείρους τῶν ἐθνῶν μυριάδας, τὰς μετὰ ταῦτα τῇ πίστει προσδραμοῦσας, ἀμφί τε τὸν Κύριον οὖσας καὶ τῷ θείῳ παρεστώσας θρόνῳ. ἐπειδὴ γὰρ ὅσον οὐπω ἐν τῇ τῆς θεωρίας προαναφωνήσῃ ὁ Κύριος γράφεται

¹ *om.* καταράτων 203 240

² μετεσχηκότας 203 240

³ ἡλλόγησε 203 [*non* 240]

⁴ ἐσφραγίσθαι 203 240

⁵ ἄλλος ἄγγελος *pro* ἄλλως ὁ ἄγγελος 203

⁶ τὸ . . . αὐτομολῆσαι 146

τῇ . . . αὐτομολήσῃ 203 240

⁷ ὁ Ἰώσηπος 203 (*et* 240 *combr.*)

⁸ ἀπαριθμούμενος (*om.* οσας) 203
παραμυθούμενος 146

⁹ *add.* καὶ πολέμῳ καὶ θηρίοις
διαφθαρέντων 203 240

¹⁰ *om.* τε 203 [*sed habet* 240]

¹¹ *Hunc prologum usque ad ὅρα δὲ τί φησιν om. omniño* 203 240

παραγινόμενος ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ, οἱ δὲ ἅγιοι τηνικάδε (1 Thess. iv. 17)
 ἀρπάζονται ἐν νεφέλαις εἰς ὑπάντησιν¹ τοῦ Σωτῆρος, κατὰ (Apoc. xii. 5)
 τὸν θεῖον ἀπόστολον προηρπαγμένους αὐτοὺς ἡ ὀπτασία
 δείκνυσιν καὶ τῆς ἀποκειμένης αὐτοῖς μακαριότητος τετυχη-
 κότας. τί γὰρ τοῦ ἡξιῶσθαι μετὰ Χριστοῦ εἶναι καὶ τὸν
 θεῖον ἐποπτεύειν θρόνον μακαριώτερον ; ὅρα δὲ τί φησι.

μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι οὐδεὶς Apoc. vii. 9

αὐτὸν² ἡδύνατο,³ ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν⁴ καὶ
 γλωσσῶν, ἐστῶτας⁵ ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ
 ἀρνίου, περιβεβλημένοι⁶ στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς
 χερσὶν αὐτῶν · καὶ κρᾶζουσι φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες · ἡ σωτη- 10
 ρία τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου.⁷ καὶ τῶν 11
 πρεσβυτέρων οἱ ἅγιοι ἐστήκασιν⁸ κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν
 πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων · καὶ ἔπεσαν⁹ ἐνώπιον
 τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν¹⁰ τῷ Θεῷ 12
 ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. καὶ ἀπεκρίθη εἰς 13
 ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι · οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς
 στολὰς τὰς¹¹ λευκάς, τίνες εἰσὶ καὶ πόθεν ἦλθον ; καὶ εἶρηκα¹² 14
 αὐτῷ, Κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπε μοι · οὗτοί εἰσιν οἱ
 ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης καὶ ἐπλάτυναν¹³ τὰς
 στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου.
 διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν 15
 αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ¹⁴ αὐτοῦ · καὶ ὁ καθή-
 μενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ¹⁵ σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινᾶσουσιν 16
 ἔτι, οὔτε μὴν¹⁶ διψήσουσιν, οὐδὲ μὴ πέσῃ¹⁷ ἐπ' αὐτοὺς ὁ¹⁸

¹ ὑπάντησιν *text. rec.* (*vide postea ad viii. 7*)

² αὐτὸν οὐδεὶς 203 240

³ ἡδύνατον (*v in compendio*) 146

⁴ καὶ λαῶν καὶ φυλῶν 203 240

⁵ ἐστῶτων 203 (*comp.*) 240 (*comp.*)

⁶ περιβεβλημένους 203 *si compendium incertum recte expletur. sic* 240

⁷ *add.* καὶ τῷ ἀρνίῳ 203 240

⁸ καὶ πάντες (*add.* οἱ 240) ἅγιοι ἄγγελοι ἐστήκεισαν *pro* καὶ τῶν πρεσβ. οἱ ἅγιοι ἐστήκασιν 203 240

⁹ ἔπεσαν *ut solent* 203 240

¹⁰ *add.* τῷ θεῷ λέγοντες ἀμήν · ἡ

εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς 203 240

¹¹ τὰς λευκὰς στολὰς 203 240

¹² εἶπον *pro* εἶρηκα 203 240

¹³ ἔπλυναν 203 240 *et* 146 *infra in comment.*

¹⁴ *add.* τοῦ Θεοῦ *ante* αὐτοῦ 203 240

¹⁵ ἐπὶ τοῦ θρόνου 203 240

¹⁶ οὐδὲ *pro* οὔτε μὴν 203 240

¹⁷ οὐδ' οὐ μὴ πεσεῖται 203 240 *cum*

F al. mult.

¹⁸ *om.* ὁ 203 *cum* F 38 178 200 *al.*

pauc. [*Habet* 240]

Apoc. vii. 17

ἥλιος, οὐδὲ πᾶν¹ καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὁδηγήσει αὐτούς ἐπὶ ζωῆς² πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἑξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ³ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

(Apoc. vii. 13)

τῶν ἐθνῶν μὲν οὖν⁴ αἱ ἀμύθητοι μυριάδες, αἱ τὴν πίστιν δεξάμεναι Χριστοῦ καὶ τῆς μακαρίας τετυχηκυῖαι λήξεως, τὸν ἔνδοξον ἐκληρώσαντο χῶρον, ἐνώπιον ἐστῶσαι τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ πατρικοῦ αὐτοῦ⁵ θρόνου καθὼς πρόσθεν εἶρηται. τὸ δέ γε περιβεβλησθαι αὐτούς στολὰς λευκὰς δείγμα τῆς κατὰ τὸν βίον αὐτῶν ὑπάρχει καθαρότητος. οἱ δὲ γε φοῖνικες, νίκης ὑπάρχοντες σύμβολον, ἐπαγάλλεσθαι⁶

(Apoc. vii. 10)

αὐτούς τῇ Χριστοῦ νίκῃ τῇ κατὰ τε⁷ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν ὑπεμφαίνουσι.⁸ κράζουσι δέ· ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν καὶ τῷ ἀρνίῳ, παρ' αὐτοῖς εἶναι τὴν σωτηρίαν ὁμολογοῦντες, ὅτι τῆς τοῦ κόσμου πανωλεθρίας⁹ διεσώσαντο τοὺς σφραγισθέντας δούλους τοῦ Θεοῦ.¹⁰ ἥς γενομένης εὐχαριστίας, τὰ ἐν οὐρανῷ λειτουργικὰ τάγματα σὺν τοῖς πρεσβυτέροις ὑπήκουσαν τὸ ἀμὴν, τοῖς εἰρημένοις τὴν ἑαυτῶν¹¹ προσχρήσαντες συγκατάθεσιν. εἶτα καὶ ἴδιον οἱ θεῖοι ἄγγελοι προσάγουσιν αἶνον τῷ Θεῷ, ἐπὶ τιμαῖς αὐτὸν¹² γεραίροντες, ὅπερ,¹³ ὡς πρόσθεν εἶρηται, τὸ ἀκατά-

(Apoc. vii. 12)

(Apoc. vii. 13)

ληκτον αἰνίττεται τῆς τῶν ἀγγέλων δοξολογίας· τέλειος γὰρ ὁ ἐπὶ ἀριθμός. τὸ δὲ εἷνα τῶν πρεσβυτέρων ἐρωτᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν τίνες εἶεν οἱ ἐξ ἐθνῶν, οἱ τὰς λευκὰς ἡμφιεσμένοι στολὰς,¹⁴ οὐκ ἀγνοοῦντος ἦν, ἀλλὰ διερεθίζοντος¹⁵

¹ *om.* πᾶν 203 240 *cum* F 178² ἐπὶ ζωῆς 203 240 *al.* *non mult.*³ ἐκ *pro* ἀπὸ 203 [*non* 240]⁴ *om.* οὖν 203 240⁵ *om.* αὐτοῦ 203 240⁶ ἐπαγγέλεισθαι 203 ἐπαγγέλλεσθαι 240⁷ γε *pro* τε 203 [*non* 240]⁸ ὑπεμφαινούση 203 ὑπεμφαινούση 240 ὑπεμφαίνασι 146 ὑπεμφαίνουσι *Blake*⁹ πανοθρίας, 146 *man. prim.* πα-νολεθρίας 146 *ex em. sed man. tert.*; πανωλεθρίας 203 240¹⁰ *Hoc loco interponit* 203 *text. vss.* 11-14 *med.* (κύριέ μου, σὺ οἶδας) *pergens* γενομένης τῆς εὐχαριστίας κ.τ.λ. *sed omisso* ἥς, *item* 240¹¹ ἑαυτοῦ 203 *dubium* 240¹² αὐτῷ 203 [*non* 240].¹³ ὅπερ 203 240 ὥσπερ 146¹⁴ οἱ ταῖς βασιλικαῖς ἡμφιεσμένοι στολαῖς *pro* οἱ τὰς λευκὰς ἡμφιεσμένοι στολὰς 203 240¹⁵ διαιερεθίζοντος *codd.*

αὐτὸν γινῶναι¹ τὰ περὶ αὐτῶν. διὸ καὶ φησιν² οὗτοί εἰσιν οἱ (Apoc. vii. 14)
 ἐρχομένοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης· οὐ μικρὸν γὰρ οἱ
 δίκαιοι, ἀλλὰ καὶ λίαν μέγαν ἔσχον ἀγῶνα ἐν τῇ τοῦ ἀντι-
 χρίστου ἐπικρατείᾳ. καὶ ἔπλυνάν φησι τὰς στολὰς αὐτῶν (Apoc. vii. 14
fin.)
 καὶ ἐλεύκαναν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου· καίτοιγε ἀκόλουθον
 ἦν τὰς ἐν αἵματι βαφείσας στολὰς φοινικὰς μᾶλλον ἢ περ
 λευκὰς ἀποβῆναι. πῶς οὖν γεγόνασι λευκαί; ὅτι τὸ βάπ-
 τισμα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου τελούμενον, ὡς τῷ σοφω-
 τάτῳ Παύλῳ δοκεῖ, σμηκτικὸν³ ὑπάρχον ρύπου παντὸς τοῦ
 ἐξ ἁμαρτίας, λευκοὺς καὶ καθαροὺς ἀποδίδωσι⁴ τοὺς βαπ-
 τισζομένους ἐν αὐτῷ. ἀλλὰ καὶ ἡ μετάληψις⁵ τοῦ ζωοποιῦ
 αἵματος τοῦ Χριστοῦ τοῦτο χαρίζεται· περὶ πολλῶν γὰρ
 καὶ⁶ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχέεσθαι φησιν ὁ Κύριος περὶ τοῦ ἰδίου (Matt. xxvi. 28)
 αἵματος εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. οὗτοι μὲν οὖν λατρεύουσι
 τῷ Θεῷ εἰς αἰῶνα· ὁ δὲ Θεὸς ἐν αὐτοῖς κατασκηνοῖ. τὴν
 δέ γε κατασκήνωσιν τοῦ Θεοῦ, ἔφη τις τῶν ἁγίων, τὸ ἀδιά-
 λειπτον αὐτοῦ μνήμην παραμένειν ταῖς τῶν ἁγίων ψυχαῖς·
 εἰκότως οὖν κατασκηνοῖ ὁ Θεός. τῆς⁷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς (Apoc. vii. 15,
 16)
 λατρεύουσιν αὐτῷ. οὐ πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι,
 πρότερον μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἦλθον πειρασμοῦ οἱ ἐξ ἐθνῶν·
 νῦν δέ γε κορεσθήσονται τῶν ἀμυθῆτων ἀγαθῶν. οὐδὲ μὴ (Apoc. vii. 16
fin.)
 πέσῃ φησὶν ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος.⁸ πειρασμὸς ὁ ἥλιος⁹ ἔν τισι
 τραπολογεῖται παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ· πῇ μὲν λέγοντος τοῦ
 προφήτου ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν
 νύκτα, πῇ δὲ γράφοντος τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὡς ἐπιλάμψας ὁ
 ἥλιος ἐξήρανε τὰ ἐν τοῖς πετρώδεσιν ἐξανатеύλαντα σπέρ-
 ματα, πειρασμὸν τὸν ἥλιον ἐρμηνεύων. φησὶν οὖν ἐν τῷ (Marc. iv. 5-6)
 παρόντι ὅτι πειρασμὸς οὐκ ἂν αὐτοὺς ἀδικήσῃ¹⁰ τοῦ λοιποῦ·

¹ *add.* τε 203 [non 240]⁶ *om.* καὶ 146² *Hoc loco add.* 203 240 *textus*
versus vii. 14 *fin.* et 15 et *om.* διὸ καὶ
φησιν 203 240⁷ τοῖς 203 240 et 146 *superscript.*
*man. sec.*³ σμηκτικὸν 240⁸ *add.* οὐδὲ πᾶν καῦμα 203 240 *in*
*com. ut in text.*⁴ ἀποδείκνυσι *pro* ἀποδίδωσι 203
240⁹ *om.* πειρασμὸς ὁ ἥλιος 146 240⁵ μετάληψιν *pro* ἡ μετάληψις 203
[non 240]¹⁰ ἀδικήσῃ 146 ὁδηγήσῃ 203 ὁδη-

- (Apoc. vii. 17) ἡξίωνται γὰρ ὑπὸ τοῦ¹ Χριστοῦ ποιμαίνεσθαι καὶ ἐπὶ ὑδά-
 (Apoc. vii. 17 των ζωῆς ἐκτρέφεσθαι. καὶ ἐξαλείψει φησὶν ὁ Θεὸς πᾶν
fin.) δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.² τοῖς γὰρ³ οὕτως βεβιωκόσι
 τε καὶ ἡγωνισμένοις μετὰ μελείας μὲν ἀνωφελούς οὐκ
 ὀφείλεται δάκρυον, οὐτὲ ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
 ὀδόντων, ἀγαθὸν δὲ ἅπαν καὶ ὑπερφυές.
- Apoc. viii. 1 καὶ ὅτε ἤνοιξε⁴ τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς
 2 ἡμῶρον.⁵ καὶ εἶδον τοὺς⁶ ἑπτὰ ἀγγέλους οἱ ἐνώπιον τοῦ
 Θεοῦ εἰστήκεισαν·⁷ καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.
 ἴσως τις τῶν λίαν περιεσκεμμένων ἐπισκώψειεν ἂν τοῖς
 εἰρημένοις, καὶ πρὸς ἐμὲ τάδε εἴποι· τί ποιεῖς, ὦ οὗτος;
 ἐπιλέλθῃς μᾶλλον τῶν ἐν τοῖς προοιμίοις τῆς παρούσης⁸
 Apoc. iv. 1 ἀποκαλύψεως εἰρημένων;⁹ εἴρηται γὰρ καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη
 ἦν ἡκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων¹⁰ ἀνάβα
 ὦδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα· σὺ δὲ ἡμῖν οὐκ
 ἐσομένων,¹¹ γεγεννημένων δὲ πραγμάτων ἐξηγητῆς ἐγένου, τὸν
 τοκετὸν τοῦ Κυρίου διηγούμενος, τὸν πειρασμόν, τὰς διδασ-
 καλίας καὶ τὰς θεοσημείας, τὰ ῥαπίσματα καὶ τὰ δεσμὰ
 καὶ τὰς παρὰ τῷ Πιλάτῳ πληγὰς, τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνα-
 τον, καὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν¹² εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον ἣτοι
 ἐπάνοδον; πρὸς ὃν εἵπομι ἂν¹³· μάλιστα μὲν ἡκουσας, ὦ
 φίλος, καὶ τινα τῶν γενησομένων, ὅταν τοὺς ἐξ ἔθνων δικαί-
 ους σὺν τῷ Ἰσραὴλ ἀμφὶ τὸν θεῖον ὄντας ἐξηγούμεθα θρό-
 νον, καὶ σὺν τῷ Κυρίῳ ὑπάρχοντας· ἀκούσῃ δὲ καὶ νῦν ἐν
 τῇ λύσει τῆς ἑβδόμης σφραγίδος. ὁ γὰρ εἰπὼν τῷ εὐαγ-
 γελιστῇ χρηματισμὸς¹⁴ ἀνάβα ὦδε καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι
 Apoc. iv. 1 μετὰ ταῦτα, οὐκ ἀνείλε¹⁵ τὸ ἰδεῖν τι αὐτὸν καὶ τῶν πρόσθεν¹⁶

¹ om. τοῦ 240al. *pauc.*² *Postea add.* 203 *ver.* 17, *et om.* καὶ *ante* ἐξαλείψει *in com.* (*item* 240)⁸ om. παρούσης 203 240⁹ *interpunctum* (; ·) *in* 146¹⁰ λέγουσα 203 [*non* 240]³ τοιγαροῦν *pro* τοῖς γὰρ 203 (*illeg.* 240)¹¹ ἐσόμενα 146, ἐσομένων *comp.* 203 240⁴ *add.* τὴν σφραγίδα 203 240 (*ut omni. praeter* 122 146)¹² om. τὴν 240¹³ εἵπομεν ἂν 203 240⁵ ἡμῶριον 203 240¹⁴ χρησμὸς 203 240⁶ om. τοὺς 203 240 *cum* F 178 *et fam.* 46¹⁵ *add.* καὶ 240¹⁶ ἔμπροσθεν 203 240⁷ εἰστήκεσαν 203 240 *cum* F 178

γεγονότων, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων καὶ τὰ ἐσόμενα ὑπέδειξεν.
 ἄκουε τοίνυν. ἡ τῆς ἐβδόμης σφραγίδος λύσις τελεωτάτην¹
 ἡμῖν τὴν δόξαν² εἰργάσατο· οὐκ ἔτι γὰρ ὡς πρότερον
 ἁμαρτιῶν λύσις καὶ ἐπιστροφή πρὸς Θεὸν καὶ Θεοῦ πρὸς
 ἡμᾶς, ἀλλὰ τὰ ἀμύθητα ἀγαθὰ· τὸ³ υἱοὺς χρηματίσαι
 Θεοῦ,⁴ κληρονόμους Θεοῦ,⁵ συγκληρονόμους δὲ Χριστοῦ, ἀδελ-
 φούς καὶ φίλους καὶ τέκνα Χριστοῦ,⁶ καὶ συμβασιλεύειν
 αὐτῷ καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ
 ἤκουσε· καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνῆλθεν ἀγαθὰ. τίς
 δὲ ἡ τῆς ἐβδόμης σφραγίδος λύσις;⁷ ἡ δευτέρα τοῦ Κυρίου
 παρουσία καὶ ἡ ἀντίδοσις τῶν ἀγαθῶν.⁸ εἰ γὰρ καὶ τινες
 κολάσει παραδίδονται τῶν ἡμαρτηκότων, ἀλλ' ὁ γε σκοπὸς
 τοῦ Χριστοῦ⁹ καὶ ἡ τῆς ἐνανθρωπήσεως ὑπόθεσις τὸ πάντας
 κληρονόμους τῆς αὐτοῦ γενέσθαι βασιλείας. λυθείσης
 τοιγαροῦν τῆς ἐβδόμης σφραγίδος, ἐγένετό φησιν σιγὴ ὡς
 ἡμιώριον¹⁰ ὡς ἡξοντος δὴ τοῦ βασιλέως τῆς κτίσεως, καὶ
 πάσης ἀγγελικῆς καὶ ὑπερκοσμίου δυνάμεως καταπεπλη-
 μένης τῇ ὑπερβολῇ τῆς δόξης τοῦ παραγινομένου, καὶ διὰ
 τοῦτο σιωπησάσης. εἶτα καὶ ἐδόθησάν φησιν ἑπτὰ σάλπιγ-
 γες τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἵνα σαλπίσωσιν ὡς βασιλέως ἔφιστα-
 μένου. ταῖς δὲ αὐταῖς σάλπιγξι καὶ διυπνίζειν ἔμελλον
 τοὺς νεκρούς· καὶ γὰρ ὁ σοφὸς τὰ θεῖα ἀπόστολος Θεο-
 σαλονικεῦσι γράφων, φησὶν ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ¹¹ ὅτι
 αὐτὸς¹² Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλ-
 πιγγι Θεοῦ, καταβήσεται· καὶ πάλιν· σαλπίσει γάρ, καὶ οἱ
 νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι.

Rom. viii. 17
 (1 Cor. iv. 8,
 2 Tim. ii. 12)
 1 Cor. ii. 9
 (Es. lxiv. 4,
 lxx. 17)

(Apoc. viii. 2, 6)

1 Thess. iv. 16

1 Cor. xv. 52

Apoc. viii. 3

καὶ¹³ ἄγγελος ἦλθέ φησι¹⁴ καὶ ἐστάθη¹⁵ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον¹⁶

¹ τελειωτάτην 203 240

² λῦσιν *pro* δόξαν 203 240

³ τῷ 146

⁴ *add.* καὶ 203 [*non* 240]

⁵ *om.* κληρονόμους Θεοῦ 240 [*non* 203]

⁶ *om.* ἀδελφούς καὶ φίλους καὶ τέκνα Χριστοῦ 203 240 *haud dubie ex homoiotel.*

⁷ *punctum interrogat.* (;) *apud* 203

⁸ *add.* τοῖς ἀξίοις τῶν ἀγαθῶν 203

⁹ Κυρίου *pro* Χριστοῦ 203 240

¹⁰ *Sic etiam* 146 *hoc loco*

¹¹ τὴν πρώτην ἐπιστολὴν 203 240 ἐν *omittentes*

¹² *add.* ὁ 203 240

¹³ *add.* ἄλλος 203 240 *et omn.*

praeter 104 146

¹⁴ *om.* φησι 203 240

¹⁵ ἕστη 203 240 *cum* F 178 *al.*

¹⁶ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου 203 240 *al. pl.*

Apoc. viii. 4

5

6

ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν· καὶ ἐδόθη¹ αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ
 ἵνα δῶ² ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιασ-
 τήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ ἀνέβη ὁ³
 καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ἐν⁴ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ
 χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον⁵ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἔλαβεν⁶ ὁ
 ἄγγελος τὸν λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν⁷ αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς
 τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν⁸. καὶ ἐγένοντο
 φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ⁹ καὶ σεισμός. καὶ οἱ ἑπτὰ
 ἄγγελοι¹⁰ ἔχοντες¹¹ ἑπτὰ σάλπιγγας ἠτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα
 σαλπίσωσι.

(Apoc. viii. 3)

(Apoc. viii. 4)

λιβανωτὸν μὲν φησι τὸ θυσιαστήριον, ὡς δεκτικὸν λιβά-
 νου. ἐπιφανέντος δέ γε Χριστοῦ, ὥσπερ τι πρωτόλειον¹² καὶ
 ἀπαρχὴ τιμίας¹³ προσάγονται αὐτῷ παρὰ τῶν προστατούντων
 ἡμῶν ἀγγέλων¹⁴ αἱ τῶν ἁγίων προσευχαί, αἱ φύσει μὲν εἰσιν
 εὐώδεις, εὐωδέστεραι δὲ γίνονται τῇ συνεργίᾳ τῶν ἁγίων¹⁵
 ἀγγέλων. διὸ εἴρηται¹⁶ ὅτι ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ.
 ἐδόθη δὲ ἀπὸ Θεοῦ δηλονότι τὸ προστατεῖν τῶν ἀνθρώπων
 τοῖς ἀγγέλοις, καὶ εὐπροσδέκτους αὐτῶν ποιεῖν τὰς εὐχάς.
 οἱ δὲ λάβοντες διδώσι ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων τὸ εὐῶ-
 δες. καὶ ἀνέβη φησὶν ὁ¹⁷ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ἐν¹⁸ ταῖς
 προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου. ὁρᾷς ὅτι παρὰ
 τοῦ ἀγγέλου ὑπήρξε τὸ εὐωδεστέρας τὰς εὐχάς τῶν ἁγίων
 γενέσθαι¹⁹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; ²⁰εἴτα εἰληφέ φησιν ὁ θεο-

¹ ἐπεδόθη 203 240 et 28 [non 38 non F 178]

² δώσει 203, δώση 240

³ om. ὁ 203 [non 240 nec rel. 240 fam.]

⁴ om. ἐν 203 240 et omn. praeter 146

⁵ add. τοῦ θρόνου 203 240 cum F 178 sol.

⁶ εἴληφεν pro ἔλαβεν 203 240 ut rell.

⁷ ἐγέμισεν 146 ex itacismo

⁸ εἴτα εἰληφέ φησιν ὁ θεσπέσιος, ἄγγελος καὶ ἐγέμισε τὸ θυσιαστήριον τοῦ θείου πυρὸς — καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν 203, vide infra 146

⁹ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ 203 240 cum AF 38 178 200

¹⁰ add. οἱ 203 240 plur.

¹¹ add. τὰς 203 240 plur.

¹² πρωτόλειον 146 προτόλειον 203 240

¹³ τιμίας ut vid. 240

¹⁴ om. ἀγγέλων 240 [non 203]

¹⁵ om. ἁγίων 203 240

¹⁶ Hoc loco add. 203 text. viii. 3 fin., 4, 5, pergens postea ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα (absque ὅτι)

¹⁷ ὁ codd. omn. hoc loco

¹⁸ ἐν codd. omn. hoc loco

¹⁹ add. καὶ ἀξίας τοῦ προσκομίζε-σθαι 203 240

²⁰ signum interrog. apud 146 203 [non 240 ut vid.]

πέσιος ἄγγελος, καὶ ἐγέμισε τὸ θυμιατήριον¹ τοῦ θείου πυρὸς καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ (Apoc. viii. 5) καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.² Ἰσως τοῦ θείου τούτου πυρὸς³ ἔβαλέ τις τῶν ἀγγέλων ἐπὶ τὸ Σίναιον ὄρος, καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ σάλπιγγες καὶ ἀστραπαὶ⁴ καὶ τὸ ὄρος⁵ ἐκαπνίζετο ἐπιφοιτήσαντος τοῦ Θεοῦ.⁶ ὥσπερ οὖν τότε⁶ προῆλ-
 18, 19 lib.
 θον αἱ βρονταὶ καὶ τὰ δείματα, οὕτω καὶ νῦν τῆς ἐνδόξου τοῦ Κυρίου παρουσίας⁷ προεπεφοίτησε⁸ ταῦτα. εἶτα καὶ οἱ ἄγγελοι ἐσάλπισαν, τὴν παρουσίαν σημαίνοντες τοῦ Θεοῦ· καὶ γὰρ καὶ τότε αἱ σάλπιγγες ἤχουν μέγα.

Exod. xix. 16,
18, 19 lib.

Apoc. viii. 7

(1 Thess. iv. 17)

1 Cor. iii. 13
lib.

(Jo. xiv. 2)

καὶ ὁ πρῶτος⁹ ἐσάλπισε· καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ με-
 μιγμένα ἐν αἵματι,¹⁰ καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον
 τῆς γῆς κατεκάη.¹¹

τῶν δικαίων τῆς μακαρίας ἀξιωθέντων λήξεως, καθὼς ἐν τῷ τέλει τῆς λύσεως τῆς ἔκτης εἰρηταί μοι σφραγίδος, ἅτε καὶ προαρπαζομένων πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας ἐν νεφέλαις, εἰς ἀέρα ἵνα ἐρχομένῳ τῷ Κυρίῳ ὑπαντήσωσι κατὰ τὴν ἐκεῖ παρατεθεισάν μοι τοῦ ἀποστόλου μαρτυρίαν, λοιπὸν ἐπεξέρχεται ἡ ὁπτασία τῷ τέλει τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, καὶ τῇ τῶν ἁμαρτωλῶν κολάσει. πανωλεθρίας¹² δὲ γίνεσθαι μελλούσης, ἐπάναγκες καὶ¹³ διαφόρους ἔσεσθαι θανάτου τρόπους, καὶ τῆς τῶν ἀσεβῶν ἀντιδόσεως· ὧν αἱ πλείους διὰ πυρὸς παραχθήσονται, ἐν πυρὶ γὰρ μέλλειν ἀποκαλύπτεσθαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶπεν ὁ θεὸς ἀπόστολος¹⁴ Κορινθίοις γράφων τὴν πρώτην ἐπιστολήν. εἰ γὰρ πολλαὶ μοναὶ ἀνα-

¹ θυσιαστήριον 203 240

² non rescrips. 203 240 καὶ ἐγένοντο . . . καὶ σεισμός

³ ἴσως τούτου τοῦ θείου πυρὸς 203. De 240 vide infra

⁴ om. καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ σάλπιγγες καὶ ἀστραπαὶ 203

⁵ ἴσως τοῦ θείου τούτου . . . τοῦ Θεοῦ om. 240

⁶ add. ἐν τῷ Σιναίῳ ὄρει 203 240

⁷ παρουσίας τοῦ Κυρίου 203 [non 240]

⁸ προεφοίτησε 203 240

⁹ add. ἄγγελος 203 240 et mult.

¹⁰ μεμιγμένον ἐν αἵματι 203, μεμιγμένον αἵματι 240

¹¹ Add. καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη· καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη 203 et 240 (vide tamen postea 146 in schol. de δένδρα γὰρ καὶ χόρτον καιόμενον κ.τ.λ.)

¹² πανωλεθρίας 146

¹³ καὶ in comph. supra lin. man. prim. 146

¹⁴ ὁ θεὸς εἶπεν ἀπόστολος 203 240

- παύσεως¹ ὡς ὁ Κύριός φησι, καὶ διάφοροι τόποι² κολάσεων. αἱ δὲ αὐταὶ σάλπιγγες, αἱ τὸν θάνατον τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ἐπάγουσαι, αἰῶναι καὶ τοὺς νεκροὺς μετὰ τοῦτο διεγείρουσι. τί οὖν φησι³ τοῦ πρώτου⁴ ἀγγέλου σαλπίσαντος
- (Apoc. viii. 7) χάλαζα καὶ πῦρ τὸ τρίτον κατακαῦσαι τῶν ἐν τῇ γῇ; τοῦτο καὶ αἰσθητῶς μὲν νομίζων τις ἔσσεσθαι, οὐκ ἀποτεύξεται τοῦ ὀρθῶς ἔχοντος λόγου· καὶ τροπικῶς δὲ λογιζόμενος εἰρησθαι, οὐδὲν ἄτοπον ἐρεῖ, πῦρ λέγοντος τοῦ λόγου τὴν ἀνίαν καὶ τὴν κατὰ βάθους⁵ ἀλγηδόνα τῶν ἀμαρτωλῶν,
- (1 Thess. iv. 17) ὁρώντων τοὺς μὲν ἁγίους ἀρπασθέντας ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν⁶ τοῦ Κυρίου, αὐτοὺς δὲ μεμενηκότας ἐν τῇ γῇ ἀτίμους καὶ μηδενὸς ἡξιωμένους λόγου.⁷ δένδρα γὰρ καὶ⁸ χόρτον καιόμενον⁹ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ὁ λόγος τροπολογεῖ¹⁰ διὰ τὴν ἄνοιαν, καὶ τῆς ψυχῆς τὸ ἀναίσθητον καὶ ξυλῶδες καὶ πρὸς καῦσιν ἐπιτήδιον.
- Apoc. viii. 8 καὶ ὁ δευτέρός φησιν¹¹ ἄγγελος ἐσάλπισε¹²· καὶ ὡς ὅρος μεγὰ¹³ πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα, καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρσαν.¹⁴
- 9
- Rom. viii. 20, 21 φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστολος Ῥωμαίοις γράφων· ὅτι τῇ ματαιότητι ἣ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπελπίδι¹⁵ ὅτι καὶ αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. πότε¹⁶ δὲ ἐλευθερωθήσεται;¹⁷ ὅταν καινοὺς οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν κατὰ τὰ¹⁸ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ ἔσῃται,¹⁹
- 2 Pet. iii. 13

¹ ἀναπαύσεων *sic* 203 240² *ita et* 203 240 *sed marg.* 203
τρόποι³ φησι· *et spatium seq.* 203⁴ *om.* αἱ τὸν θάνατον *usque ad* τοῦ
πρώτου 240⁵ κατὰ βάθος 203 240⁶ ἀπάντησιν 146 (*cf. supra* ὑπάν-
τησιν 146)⁷ *om.* καὶ τροπικῶς *usque ad* ἡξιω-
μένους λόγου 240⁸ *om.* καὶ 146 240⁹ *haec verba in text. om.* 146¹⁰ τροπολογεῖται 203 [*non* 240]¹¹ *om.* φησιν 203 240¹² ἐσάλπησε 146¹³ *om.* μεγα 203 240 *cum* 178 200[*non* F 38]¹⁴ διεφθάρη 203 240 *et plur.* [*non*
NAP *etc.*]¹⁵ ἐπ' ἐλπίδι 203 240¹⁶ *τότε ut vid.* 240 *et* ἐλθερωθήσεται
¹⁷ *signum interrog. in* 203 [*non in*
240]¹⁸ καὶ τὰ *pro* κατὰ τὰ 240¹⁹ ἔσεται 203 (*dub.* 240)

ὥς ὁ Πέτρος ἡμᾶς εὐαγγελίζεται, τὴν δευτέραν αὐτοῦ γράφων ἐπιστολήν. τῆς δὲ γῆς ἀμειβομένης ἵνα ἐλευθερωθῇ τῆς φθορᾶς καὶ καινὴ γένηται, ἐπάναγκες καὶ τὴν θάλασσαν τοῦτο παθεῖν· ἐν τῇ γῇ γὰρ ἡ θάλασσα. πῶς δ' ἂν¹ καθαρείη καὶ αὕτη, πλὴν εἰ μὴ διὰ καθαρσίου πυρός; διὸ πῦρ εἰς (Apoc. viii. 8-9) αὐτὴν πεσὼν μετεποίησεν αὐτὴν εἰς αἷμα, καὶ ἀπέκτεινε τὸ τρίτον τῶν ἐν αὐτῇ. τοῦτο μὲν ὥς πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ αἰσθητόν, καὶ θάλασσαν δὲ ἂν νοήσης² κατὰ τε ἀναγωγὴν καὶ τοὺς τῆς³ τροπῆς νόμους, τὸν παρόντα βίον⁴ διὰ τὸν ἐν αὐτῷ σάλον καὶ τὸν ποικίλον περισπασμόν⁵. ἰχθύας δὲ καὶ πλοῖα, τοὺς ἐν ταῖς ἀλμυραῖς καὶ πικραῖς ἰλυσπωμένους⁶ ἁμαρτίαις ἀνθρώπους, οἳ ταῖς λύπαις κατατακῆσονται⁷ ἐπὶ ἀνονήτοις μεταμελείαις τῶν βεβιωμένων.

καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Apoc. viii. 10 ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὥς⁸ λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ⁹ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς¹⁰ ἄψινθον,¹¹ καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνησαν.

II

ἡ Νεομνὴν¹² ἡ πάλαι γενομένη διὰ τὰς πολλὰς ἐπὶ τοῖς Ruth i. 20 τέκνοις καὶ ταῖς ἄλλαις συμφοραῖς ἀνίας, ἐπεκλήθη πικρά. δεῖγμα οὖν τῶν ἐξαισίων λοιπῶν¹³ ἡ πικρία· ἦν τὸ τηνικαῦτα¹⁴ πάθωμεν¹⁵ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐπὶ τῇ δόξῃ τῶν ἀγίων πικραινόμενοι, ὅτι δὴ τοιούτων ἀγαθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἡτομασμένων, αὐτοὶ τὰ παρόντα τῶν μελλόντων ἡλλαξάμεθα. τοῦτο οἶμαί φησι τὸ πεσεῖν τὸν ἀστέρα, — ὀργὴν τινα Θεοῦ πικράνασαν τὰ ὕδατα. ὕδατα δὲ τροπικῶς τοὺς ἀνθρώπους

¹ add. καὶ 240

² νοήσοις 240

³ om. τῆς 203 240

⁴ τοῦ παρόντος βίου 203 [non 240]

⁵ πειρασμόν 203 240

⁶ ἰλυσπωμέναις 203 [non 240]

⁷ κατακλήσονται 203 [non 240]

⁸ ὥσπερ 203 240 cum F 178 et

200 [non al.]

⁹ τὸν 203 (illeg. 240) et 146 man.

prim. ex em. [non F 38 178, sed fam. 41]

¹⁰ ὥς pro εἰς 203 240 et F 178 200 201 h et Prim. [non 38]

¹¹ ἄψινθον 203 240 cum F 178 al.

¹² ἡ Νεομνὴν 203 240

¹³ om. λοιπῶν 203 240

¹⁴ τηνικάδε 203 240

¹⁵ μὴ πάθωμεν 203 [non 240 ut

vid.]

- Psa. xcii. 4 καλεῖ κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ προφῆτῃ ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν· θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης, καὶ αὔθις
- Psa. xcii. 3 ἐπήραν οἱ ποταμοί, Κύριε, ἐπήραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν· ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτρίψεις αὐτῶν.¹ ταῦτα μὲν ὡς ἐντροπολογία. τὸ δὲ καὶ αἰσθητῶς ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι τότε οὐκ ἀποβλητέον.
- Apoc. viii. 12 καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων,² καὶ ἡ ἡμέρα³ μὴ φανῇ
- 13 τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως. καὶ εἶδον καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ πετομένου⁴ μεσουρανήματι⁵ λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοῖς κατοικοῦντας⁶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἄλλων⁷ ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.
- Joel ii. 31 ἐδιδάχθημεν παρὰ Ἰωὴλ τοῦ προφῆτου ὅτι στραφήσεται ὁ ἥλιος εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα πρὶν⁸ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου, τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανή. ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τούτων πάντων γενησομένων. καὶ ὁ Πέτρος δὲ ἔφη ἐν δευτέρῳ τῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν· ἤξει φησὶν ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς, ἐν ᾗ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται.⁹ ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρὰ τῷ
- 2 Pet. iii. 10 Ματθαίῳ τίτλῳ ἑκατοστῷ ἐννάτῳ¹⁰ φησὶν εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. ταῦτα καὶ νῦν διδασκόμεθα διὰ τῆς ἀποκαλύψεως ἔσεσθαι ἐν τῇ τοῦ παρόντος αἰῶνος συντελείᾳ. τί δὲ βούλεται τὸ μὴ πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ τῇ θαλάσσῃ καὶ τοῖς ποταμοῖς, προσέτι δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς στοιχεῖα τὰ εἰρημένα ὑπομεῖναι πάθῃ, ἀλλὰ τὸ τρίτον αὐτῶν; φιλαν-

¹ Om. claus. ult. codd. Sept. BRT
Habent **ΞΑΔ** et plurimi codd. recentiores

² αὐτῶν pro τῶν ἀστέρων 203 240
rell. pl.

³ om. ἡ 240 cum F 178 200, sed
ἡμέρας (comp.) ut. vid. 203

⁴ πετωμένου 146

⁵ ἐν μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ pro μεσουρανήματι 203 ἐν μεσουρανήματι 240

⁶ τοῖς κατοικοῦσιν 203 240

⁷ om. ἄλλων 203 240 et rell. (add. τῶν λοιπῶν 59, add. τούτων Syr. Σ)

⁸ add. ἡ 203 man. sec.

⁹ λυθήσονται 203 240

¹⁰ ρθ 203

θρωπίας ἐστὶ καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ ἀπόδειξις ἀκριβής, τῇ κατὰ μέρος καὶ οὐκ εἰς ἅπαν τῶν στοιχείων πληγῇ εἰς μετάνοιαν καλοῦντος τοὺς τότε φθανομένους ἀνθρώπους· ὧν μὴ ἐπιστρεφόντων, πανωλεθρίαν¹ ἐπάγει λοιπόν. τοιοῦτόν τι καὶ ὁ προφήτης φησὶν ὡδοποίησε τρίβον τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν αὐτῶν. τὸ γὰρ κατὰ μέρος καὶ οἶον ὡς ἐν ὁδῷ προβαίνειν καὶ προϊέναι τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, θύραν ἐστὶν ἀνοίγοντος μετανοίας, τῷ τῶν γινομένων φόβῳ εἰς μεταμέλειαν² τοὺς ἀνθρώπους καλοῦντος. οὐ μὴ προβαίνοντος παρ' αὐτῶν, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν αὐτῶν. τὸν δὲ ἐν τῷ μεσουρανήματι ἀετὸν τὸν ἐπιστυγνάζοντα ταῖς τῶν ἐπὶ γῆς συμφοραῖς, ἄγγελόν τινα θεῖον νοήσεις συμπαθοῦντα τῇ τῶν ἀνθρώπων πληγῇ.

Psa. lxxvii. 50

καὶ ὁ³ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου⁴. καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης καιομένης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀῆρ⁵ ἐκ τοῦ καπνοῦ. ἐξῆλθον⁶ ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. καὶ ἔρρεθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ⁷ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ⁷ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.⁸

Apoc. ix. 1

2

3

4

ἄχρι τοῦ νῦν διηγεῖτο ἡμῖν ἡ ὁπτασία ποίῳ τρόπῳ καὶ ποίαις⁹ πληγαῖς συντελεῖται ἥτοι ἐναλλάσσεται τά τε ἐπὶ τῆς¹⁰ γῆς καὶ οὐρανοῦ¹¹ καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι. νῦν δέ γε ὡς ἤδη τῆς συντελείας γεγεννημένης καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐνεργηθείσης¹² τὰς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν διηγεῖται κολάσεις.

¹ πανολεθρίαν 146² μετάνοιαν 203 240³ ὁ δὲ *pro* καὶ 203 240⁴ *add.* καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου 203 240⁵ ὁ ἀῆρ *dub.* in 240⁶ *add.* τοῦ φρέατος. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ 203 240⁷ μηδὲ *pro* οὐδὲ *bis* 203 240⁸ *Om.* αὐτῶν 203 240 (*et* 146 *infra in schol.*). *Hoc loco add.* 203 240 *vs.* 5, *totum ita ut apparet infra in textu* 146.⁹ *om.* ποίαις 240 [*Habet* 203]¹⁰ *om.* τῆς 203 240¹¹ οὐρανῷ 146¹² ἐνεργηθείσης 203 240

- (Apoc. ix. 1) εἰδὼν φησιν ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, ἀστέρα λέγων ἄγγελον Θεοῦ διὰ τὴν λαμπρότητα ἐν τῇ γῇ καταβάντα. ἐν αὐτῇ γὰρ ἡ κρίσις τῶν ἁμαρτωλῶν ἔσται,
- Joel iii. 2, 12, 14
(Apoc. ix. 1 *fin.*) Ἰωσαφάτ. καὶ ἐδόθη αὐτῷ φησιν ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου. φρέαρ ἀβύσσου, τὴν Γέενναν καλεῖ. διὸ καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος, ὡς πυρὸς πλείστου δηλονότι ἐμφωλεύοντος τῷ φρέατι. ὁ δέ γε καπνὸς οὐ μόνον τὸ πῦρ, ἀλλὰ καὶ τὸ σκότος αἰνίττεται· τὸ γὰρ εἰρημένον τῷ προ-
Psa. xxviii. 7 φήτῃ φωνῇ Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός, οὕτως ἐρμηνεύεται τοῖς ἁγίοις ὡς διακοπησομένου τοῦ φωτιστικοῦ ἐκ τοῦ τῆς Γέεννης πυρὸς καὶ μένοντος μόνου τοῦ καυστικοῦ μετὰ
(Apoc. ix. 2 *fin.*) σκοτόους ἐν αὐτῷ· καὶ ἐσκοτίσθη φησὶν ὁ ἥλιος ¹ καὶ ὁ ἄῃρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος· οὐχ ὅτι ταῦτα ἐσκοτίσθη τὰ στοιχεῖα, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐν τῷ φρέατι βληθέντες, ² σκοτόους διὰ τὴν κόλασιν πληρωθέντες, ἀθέατον ἔχουσι τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον. οὕτω ³ γὰρ τις καὶ τῶν ἁγίων ⁴ ἔφη προφητῶν·
Amos viii. 9 σκοτισθήσεται ⁵ ὁ ἥλιος μεσημβρίας, τὰς Ἰουδαίων συμφορὰς ἐξηγούμενος, οὐ τοῦ ἡλίου σκοτισθέντος, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ θλίψει τοῦτο ⁶ παθόντων καὶ οὐχ ὁρώντων τὸν ἥλιον· σκοτο-
(Apoc. ix. 3) δίνης γὰρ πληροῦν εἶωθε τὰ μεγέθη τῶν συμφορῶν. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ φησιν ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν. ⁷ ἀκρίδας οἶμαι καλεῖ ⁸ τοὺς σκώληκας, περὶ ὧν ὁ Ἡσαΐας φησὶν· ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, ἴσως τὴν δῆξιν ⁹ τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνένδοτον καὶ ἐρπυσ-
Es. lxvi. 24 τικὴν ¹⁰ ἀλγηδόνα σκώληκα καλέσας. καὶ ἐδόθη αὐταῖς ¹¹
(Apoc. ix. 4) φησιν ἐξουσία, ¹² ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. καὶ ἐρρέθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν

¹ *Seq. in* 203 240 καὶ τὰ ἐξῆς *pro* καὶ ὁ ἄῃρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρ. *per-*
gentes ad οὐχ' ὅτι . . .

² *add.* τοῦ 203 240

³ οὕτως 203 [*non* 240]

⁴ καὶ τῶν ἁγίων τις 203 240

⁵ δύσεται *Sept.* (203 240 *cum* 146)

⁶ *om.* τοῦτο 203 240

⁷ *om.* καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ . . . εἰς τὴν γῆν 203 240

⁸ ἀκρίδας δὲ οἶμαι καλεῖν 203 240

⁹ τῇξιν 203 240

¹⁰ ἀνένδοτην καὶ ἐρπιστικὴν 146

¹¹ αὐτοῖς 203 240

¹² καὶ τὰ ἐξῆς *pro* ὡς ἔχουσιν *usque ad* μετώπων 203 240

χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους μόνους,¹ οἵτινες
 οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων,² τῆς γῆς
 τῇ ἐναλλαγῇ καινῆς γενομένης. εἴρηται γάρ που περὶ
 αὐτῆς ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνα- Psa. ciii. 30
 καινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. οὐκ ἔτι καλὸν ἦν πληγῇναί
 τι τῶν κοσμοῦντων τὴν γῆν οὔτε δένδρον³ οὔτε τι⁴ τῶν
 φυομένων, εἰ μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους· καὶ τῶν ἀνθρώπων
 δὲ ἐκείνους ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν (Apoc. ix. 4
 μετώπων. τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ⁵ μὲν εἰς ἅπαν ἅγιοι καὶ⁶ fin.)
 καθαροὶ τὸν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένον ἀπειλήφασι
 χῶρον, Χριστῷ συνόντες αἰ, καὶ τὸν θεῖον ἐποπτεύοντες
 θρόνον.⁷ οἱ δέ γε ἦττον ἅγιοι βεβαπτισμένοι δὲ ὁμως, καὶ
 τὸ σημεῖον φέροντες Χριστῷ⁸ ἐπὶ τῶν μετώπων, καὶ οὐ
 παντάπασιν ἀπεγνωσμένοι, καὶ⁹ ῥηπῶσαντες κατὰ βάθους
 ἑαυτοὺς καὶ τὸ βάπτισμα τῇ ἀτοπία τῶν πράξεων, ἀλλ' οἷον
 μέσοι τινὲς ὄντες ἀρετῆς καὶ κακίας μένουσι μὲν ἐν τῇ γῇ,
 ἀτιμωρητοὶ¹⁰ μέντοι. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, πῶς τοῖς καλῶς
 διατεθεῖς τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτοῖς μνᾶς; εἴρηται παρὰ
 τοῦ¹¹ Κυρίου ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων· καὶ Luc. xix. 17
 ἄλλον¹² ἐπὶ πέντε πόλεων; ὡς ἄρχειν μελλόντων τῶν ὑπο- 19
 δεεστέρων, καὶ ἀτιμώρητοι δὲ πάντως οἱ¹³ ἀρχόμενοι. τίς
 γὰρ ἂν ἄρχειν ἔλοιτο τιμωρουμένων¹⁴ καὶ ἀνενδότως τοὺς
 ὀδόντας βρυχόντων, καὶ ἀποκλειομένων ἀπαραμύθητα — οὐ
 λέγω τῶν ἀγίων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν¹⁵ οἶων¹⁶ δῆ, ἀνθρώπων δὲ
 ὁμως συμπαθῶν, πλήν εἰ μὴ¹⁷ καὶ αὐτὸς μέλλοι τῷ περὶ
 αὐτοὺς ἀνιάτῳ¹⁸ ὁμοια πείσεσθαι¹⁹ τοῖς κολαζομένοις; ἡ δέ

¹ *add.* μόνους 146 *hoc loco.* Non
liquent 203 240. *Obs.* μόνον *infra*

² *Om.* αὐτῶν *hoc loco* 146 *cum* 203
 240 *supra.* *De novo om. infra om-*
nes bis

³ δένδρων 203 240

⁴ *om.* τι 203 240

⁵ εἰ *pro* οἱ 146

⁶ *om.* καὶ 203 240

⁷ ~~χῶρον~~ θρόνον *sic* 240 [*non* 203]

⁸ Χριστοῦ 203 (*dub.* 240)

⁹ μὴ *pro* καὶ 240 *vid.* [*non* 203]

¹⁰ ἀτιμωρητί 203 240

¹¹ *om.* τοῦ 146

¹² ἄλλω 203 240 *ut vid.*

¹³ *om.* οἱ 203 240

¹⁴ *Om.* (*ex homoiotel.*) καὶ ἀνενδότως
usque ad ἀποκλειομένων 240 [*Habet*
 203]

¹⁵ *add.* σωζομένων 203 240

¹⁶ *add.* καὶ *post* οἶων 203 240

¹⁷ εἰμὶ 146, εἰ μὴ 203 240

¹⁸ τῇ περὶ αὐτοὺς ἀνία τὰ 203 *ex em*
et 240 *ut vid.*

¹⁹ πῆσεσθαι 240 [*non* 203]

γε τρίτη τῶν ἀνθρώπων μοῖρα κολάσει παραδίδοται, ἁμαρτωλοί τε ὄντες καὶ ἀσεβεῖς καὶ τὴν Χριστοῦ μὴ παραδεξάμενοι πίστιν. διὸ εἴρηται πληγῇ¹ τοὺς ἀνθρώπους· οἳ οὐκ εἰσιν ἐσφραγισμένοι τῇ σφραγίδι τοῦ Θεοῦ.

Apoc. ix. 5

² καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ³ φησιν ⁴ ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσιν ⁵ μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίων, ⁶ ὅταν παίσῃ ⁷ ἄνθρωπον.

6

καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν, ⁸ καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ⁹ ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν.

Ἄρα μὴ ἐντεῦθεν τινες τῶν πατέρων τὴν ἀποκατάστασιν παρεδέξαντο, τὸ ¹⁰ ἄχρι μὲν τοῦδε κολάζεσθαι τοὺς ἁμαρτωλοὺς λέγοντες, μετὰ τοῦτο δὲ οὐκέτι, ὡς καθαρισθέντας τῇ τιμωρίᾳ; ¹¹ ἀλλὰ τί ποιητέον, ¹² ἄλλων ¹³ πλειόνων τοῦτο μὲν πατέρων, τοῦτο δὲ ἐγκρίτων γραφῶν αἰωνίας λεγόντων τὰς τιμωρίας τῶν τότε κολαζομένων; τί οὖν ¹⁴ ἂν τις εἴποι, ἢ πῶς διαιτήσοι τοῖς μέρεσι; κεράσαι δεῖ τὰς ἀμφοτέρων δόξας. λέγω δὲ τοῦτο ὡς ἐν γυμνασίᾳ τινὶ καὶ οὐχ' ὡς ἐν καταφάσει· ἐγὼ γὰρ τῷ δόγματι τῆς ἐκκλησίας προστίθεμαι ¹⁵ τῷ βουλομένῳ αἰωνίας εἶναι τὰς ἐν τῷ μέλλοντι κολάσεις, ¹⁶ ἐπεὶ καὶ τοῦτο ὅτε Κύριος εἴρηκεν ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίῳ, εἰπὼν καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον ¹⁷· καὶ ὁ Ἡσαΐας ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται. ὡς ἐν γυμνασίᾳ οὖν τοῦτο

Matt. xxv. 46

Es. lxvi. 24

¹ Vide supra 146 et 240. Hoc loco illeg. 240

² Cf. supra p. 109, notam 8. Hoc loco in text. 203 240 usque ad μῆνας έ. seq. καὶ τὰ ἐξῆς

³ αὐταῖς 203

⁴ καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς et om. φησιν 240 in text. sed in schol. καὶ ἐδόθη φησὶν αὐτοῖς 240

⁵ βασανισθῶσιν 203 240 text. et schol.

⁶ σκορπίου 203 et 240 in text. (Non attingent in schol.)

⁷ παίσῃ 203 in textu et 240 in textu. πέσι 146 (Vide παίσαντος infra 146)

⁸ om. καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν 203 240

⁹ φεύγει 203 240 φύγη 146

¹⁰ τοῦ 146

¹¹ Ita interpunct. in 203 [non 146]

¹² ποιήσουσι 203 240 vid.

¹³ add. τῶν 203 240

¹⁴ om. οὖν 203

¹⁵ προστίθεμαι 146 et ex προστίθεμαι corr. 203 et 240 ut vid.

¹⁶ τὰς κολάσεις τὰς ἐν τῷ μέλλοντι 240 [non 203]

¹⁷ add. οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον 203 240

λεκτέον, μέσῃν τινὰ μέρους ἐκάστου διάττον τὴν¹ τρίβον, ὅτι ἄχρι μὲν τινος χρόνου ὃν πέντε μῆνας εἶπεν ἡ ἀποκά- (Αποκ. ix. 5, 11, 15, 18)
λυψις ἡ παροῦσα μυστικῶ τινι χρησαμένη τῷ ἀριθμῷ, σφοδρότατα κολασθήσονται οἱ ἁμαρτωλοὶ ὡς σκορπίου παΐ-
σαντος² αὐτούς· μετὰ δὲ τοῦτο ὑφειμένως, οὐ μὴν παντε-
λῶς ἔξω κολάσεως ἐσόμεθα,³ καὶ τοσοῦτον ὡς ζητεῖν τὸν
θάνατον καὶ μὴ τυγχάνειν αὐτοῦ. τίς γὰρ ἦν⁴ ἀνάγκη
ζητεῖν θάνατον τοῖς⁵ παντελῶς μὴ κολαζομένοις;⁶ φεύγει (Αποκ. ix. 6)
δὲ φησιν ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν, συνδιαιώνιζουσι γὰρ τῇ
κολάσει.

καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις Αποκ. ix. 7

εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς⁷ στέφανοι ὅμοιοι

χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων, καὶ 8

εἶχον τρίχας ὡς τρίχας⁸ γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς

λεόντων ἦσαν· καὶ εἶχον θώρακας⁹ ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ 9

ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἵππων πολ-

λῶν,¹⁰ τρεχόντων εἰς πόλεμον· καὶ ἔχουσιν¹¹ οὐράς ὁμοίας 10

σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ¹² ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία

αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε· ἔχουσιν¹³ 11

ἀπ' αὐτῶν¹⁴ βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ

Ἑβραϊστὶ Βανδῶν¹⁵ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ¹⁶ ὄνομα ἔχει Ἀπολ-

λῶν. οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχονται ἔτι δύο οὐαί.¹⁷ 12

μετὰ ταῦτα γλαφυρῶς ἡμῖν ἅμα καὶ φοβερῶς τὸ κατὰ
τοὺς σκώληκας διαγράφει ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστής. ἐν
ἐκάστῳ δὲ τῶν περὶ αὐτοὺς λεγομένων, θαυμάσειεν ἂν τις

¹ διάττοντα 146 (*illeg.* 240)

² παίοντος 203 240

³ *Schol. Andr. interject., pergit*
Oec. 203 240 *quid add.* οὐ πάντας οὖν
ἔξω κολαστέως ἐσόμεθα ἀλλὰ κολαζο-
μένοι ὑφειμένως ὡς εἴρηται *seq.* καὶ
τοσοῦτον . . .

⁴ ἂν *pro* ἦν 146

⁵ τοὺς 203; *om.* τοῖς *ut vid.* 240

⁶ μὴ παντελῶς κολαζομένοις 240

⁷ *om.* ὡς 203 *et* 240 *vid.*

⁸ *om.* τρίχας *sec.* 203 240

⁹ *om.* θώρακας 203 240

¹⁰ πολλῶν ἵππων 203 240

¹¹ εἶχον 203 240

¹² *om.* καὶ 203 240

¹³ ἔχοντες 203 240

¹⁴ ἐπ' αὐτῶν 203 240, *et vide infra*

146

¹⁵ ἁββᾶ δδων *sic* 203 (*spatium*)

ἁβαδδῶν 240 (*Infra* 146: βάδδον)

¹⁶ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ δὲ ῥήσει *pro*
καὶ ἐν δὲ τῇ ἑλλ. 203 *sed* ἑλληνικῇ δὲ
ῥήσει *tantum* 240

¹⁷ ἰδοὺ ἔρχονται δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα
(*absque* ἐτι) 203 240 *in text.*

- τὸ ἀκριβὲς τοῦ λόγου· οὐ γὰρ εἶπεν ὀδόντας εἶχον λεόντων
καὶ οὐράς σκορπίων¹ καὶ πρόσωπα ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ
ὡς ἐν ἐκάστῳ κείμενον, εἰκασμόν τινα καὶ λόγον ἐκφαίνον²
παραβολικόν, οὐκ ἀλήθειαν.³ ἡ οὖν τὸ φοβερὸν αὐτῶν καὶ
καταπληκτικὸν αὐτῶν⁴ διὰ τούτων ἐνδείκνυται, ἡ ἀληθῶς
(Apoc. ix. 11) ἐσκιαγράφησεν αὐτῶν τὴν μορφήν. καὶ ἔχουσί φησιν ἐπ'
αὐτοὺς βασιλέα, τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊ-
στὶ μὲν Βάδδον,⁵ Ἑλληνιστὶ δὲ⁶ Ἀπολλύων. καὶ τὸ ὄνομα
ἡ⁷ πεποιημένον ἐστὶ καὶ⁸ κατάλληλον τῶν εἰς θεωρίαν προ-
κειμένων, ἡ γοῦν⁹ οὐ μόνον εἰς λειτουργικὰ πνεύματα εἰς
διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν
σωτηρίαν¹⁰ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ἀλλὰ καὶ πνεύματα
εἰς κόλασιν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς ἀξίους κολάσεως·
2 Reg. xix. 35
Es. xxxvii. 36
Gen. xix., 2 Pet.
ii. 6
ὁποῖος ἦν καὶ ἐκεῖνος ὁ ἐν μιᾷ νυκτὶ πατάξας τὰς ἑκατὸν
ὀγδοηκονταπέντε¹¹ χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων, καὶ οἱ πυρπο-
λήσαντες τὰς πέντε Σοδομικὰς πόλεις. ἡ¹² οὐαὶ φησιν ἡ
(Apoc. ix. 12) μία ἀπῆλθεν¹³· ἰδοὺ ἔρχονται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα. τὸ
οὐαὶ ἐπίρρημα ὑπάρχον σχετλιασμοῦ τὰ ὄντα αὐτοῖς καὶ
ἐσόμενα ἐνδείκνυται κακά. ἡ μία οὖν φησιν εἴρηται κόλα-
σις· λεχθήσονται δὲ δύο λοιπαί.¹⁴
Apoc. ix. 13 καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην¹⁵
ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
14 τοῦ Θεοῦ, λέγουσαν τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα·
λῦσον¹⁶ τοὺς τέσσαρας¹⁷ ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ
15 ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.¹⁸ καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες

¹ *om.* καὶ οὐράς σκορπίων 203 204² ἐμφαίνον 203 (*dub.* 240)³ (οὐκ ἀλήθειαν *illeg.* 240) οὐκ ἀληθῆ 203⁴ *om.* αὐτῶν 203 240⁵ ἄβαδδὼν *hoc loco* 240 *et* ἄββαδ-
δων 203 *plane*⁶ *Sic quoque* 240 *hoc loco.*⁷ *om.* ἡ 203 240⁸ *om.* καὶ 203 240⁹ *om.* γοῦν 240 [*Habet* 203]¹⁰ βασιλείαν (*vel* . . . *as*) *pro* σω-
τηρίαν 240 [*non* 203]¹¹ ρπε 203 ρπ̄ε 240¹² *om.* ἡ 203 [*Habet* 240 *ut vid.*]¹³ *add.* καὶ τὰ ἐξῆς 203 240 (*om.*
ἰδοὺ ἔρχ. . . μετὰ ταῦτα)¹⁴ λοιπὸν 203 [*non* 240]¹⁵ *om.* μεγάλην 203 240¹⁶ λῦσον 203 (*dub.* 240)¹⁷ Δ^{as} 240, *sed* τέσσαρας 203, τέσ-
σαρους *ut vid.* 146. *Vide infra*
*omn.*¹⁸ ἐπὶ τῇ ψάμμῳ τοῦ ποταμοῦ τοῦ
μεγάλου Εὐφράτου 203 240

ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ¹ ἡμέραν καὶ μῆνα
καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων.² καὶ Apoc. ix. 16
ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ μυριάδες μυριά-
δων³. ἤκουσα δὲ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως⁴ εἶδον 17
τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει· καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν,
ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακίνθους⁵ καὶ θεοειδεῖς⁶.
καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ⁷ ἐκ τῶν
στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται⁸ πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ἀπὸ 18
τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν⁹ τὸ τρίτον τῶν
ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ἐκ¹⁰ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θείου
τοῦ ἐκπορευομένου¹¹ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν· ἡ γὰρ ἐξουσία 19
τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστι¹² καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς
αὐτῶν,¹³ ὅμοιοι¹⁴ ὄφειν ἐχούσαις κεφαλὰς,¹⁵ καὶ ἐν αὐταῖς
ἀδικοῦσιν.¹⁶

σαλπίσαντός φησι τοῦ ἀγγέλου ἤκουσα φωνὴν ἐκ τῶν (Apoc. ix. 13)
κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. κέρατα θυσιαστηρίου, τοὺς ἐν
ἀγγέλοις προύχοντας καὶ τῶν ἄλλων ὑπερεξέχοντάς φησι.
χρυσοὺν δὲ λέγει τὸ θυσιαστήριον, διὰ τὸ ἔντιμον αὐτοῦ καὶ
θεῖον, ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν τιμίας ὕλης, τὸ θυσιαστήριον θαν-
μάσιον ζωγραφῶν. ὥσπερ δὲ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου
ἄρχοντας τῶν ἀγγέλων ἐνόησαμεν. οὕτως αὐτὸ τὸ θυσιασ-
τήριον πάντα τὰ λειτουργικὰ πνεύματα νοεῖν ἀκόλουθον·
διὰ τὸ λογικὴν θυσίαν προσάγειν τῷ Θεῷ. τίς δέ γε ἡ
φωνὴ ἡ ἀκουσθεῖσα ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου;
λύσον¹⁷ φησι τοὺς τέσσαρας¹⁸ ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ¹⁹ (Apoc. ix. 14)

¹ add. τὴν 203 240

² *uno tenore* 146 *absque interpuncto, et comma post* ἱππικοῦ

³ *dis* μυριάδας μυριάδων *sic uno tenore cum* ἤκουσα 203 240 *et om.* δὲ *quod seq.*

⁴ *om.* οὕτως 203 240

⁵ ὑακινθίνους 203 240

⁶ θειώδεις 203 240

⁷ *om.* καὶ 203 240

⁸ ἐξεπορεύετο 203 240

⁹ ἀπεκτάνθη 203 240

¹⁰ *om.* ἐκ *sec.* 203 240

¹¹ τῶν ἐκπορευομένων *ut vid., comp.* 240, *et* 203

¹² ἣν *pro* ἐστὶ 240

¹³ ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν ταῖς οὐραῖς καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἣν 203

¹⁴ *sic* 146

¹⁵ *Pro* καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς . . . κεφαλὰς *hab.* 203 240: αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιοι ὄφεισιν, ἔχουσαι (*ut vid. sed* ἔχουσι 203) κεφαλὰς

¹⁶ καὶ ἐν αὐταῖς ἡδικοῦσαν 203 240

¹⁷ λύσον 203 [*non* 240 *credo*]

¹⁸ τέσσαρους *codd.*

¹⁹ ἐν *pro* ἐπὶ *hoc loco* 203 240 [*seq.* τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ]

- τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. ἡ θεῖα γραφή τὸν ἀποστά-
 την ἄγγελόν — φημι δὲ τὸν Σατανᾶν καὶ τοὺς συναποστάν-
 τας¹ αὐτῷ — πῇ μὲν ἡμῖν παρέδωκεν² ὡς ὑπὸ ζόφου³ εἰσὶν
 ἐν δεσμοῖς αἰδίοις τετηρημένοι, πῇ δὲ ὡς τὸν βυθόν εἰσι τῆς
 θαλάσσης καταδεδικασμένοι. διὰ γὰρ μὲν⁴ τῆς⁵ Πέτρου
 δευτέρας ἐπιστολῆς φησιν εἰ γὰρ ὁ Θεὸς⁶ ἀγγέλων ἀμαρτησάν-
 των οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς⁷ ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν
 εἰς κρίσιν τηρουμένους, διὰ δὲ τῆς Ἰουδα ἀγγέλους λέγει μὴ
 τηρήσαντας τὴν ἐαυτῶν ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον
 οἰκητήριον⁸ εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις⁹ ὑπὸ
 ζοφὸν τετήρηκεν. ἡ δέ γε βίβλος τοῦ Ἰωβ¹⁰ ἐν τῇ θαλάσῃ
 λέγει, βεβλήσθαι τὸν ἀποστάτην ποικίλως αὐτοῦ τροπο-
 λογήσασα μορφήν τε καὶ μέγεθος καὶ τὸ τοῦ ἥθους πικρόν.
 ὃν καὶ φησιν ἐμπαΐζεσθαι¹¹ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ
 Ἡσαΐας δὲ κέκραγε περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐπαχθήσεται ἡ μάχαιρα
 τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν φεύγοντα,¹² ἐπὶ τὸν
 δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν σκολιόν· καὶ ἀνελεῖ τὸν δράκοντα ἐν
 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὸν ἐν τῇ θαλάσῃ. καὶ ὁ προφήτης δέ γε
 περὶ αὐτοῦ λέγων μετὰ τὸ πᾶσιν ἐπεξελθεῖν τοῖς ἐν τῇ κτί-
 σει, ἔτι καὶ τοῦτο προστίθουσιν περὶ τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ
 τυγχανόντων· δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαΐζειν αὐτῷ·
 ἀκόλουθα τούτοις φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἰεζε-
 κιὴλ περὶ τοῦ Αἰγυπτίου διαλεγόμενος· λέοντί φησιν ἐθνῶν
 ὁμοιώθης σύ, καὶ ὡς δράκων ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐκεράτιζες τοῖς
 ποταμοῖς σου. οὐδεὶς δέ γε ἡμῖν παρέδωκεν αὐτοὺς ἐν τῷ
 Εὐφράτῃ δεδέσθαι ποταμῷ οὔτε μὴν λυθήσεσθαι¹³ ποτε,
 ἀλλ' οὔτε δι' αὐτῶν κολασήσεσθαι τοὺς ἀνθρώπους. ὁ γὰρ
 εἰπὼν Ἰούδας δεσμοῖς αὐτοὺς αἰδίοις¹³ δεδέσθαι, τὸ ποτε

¹ συναποστάτας 203 240² παραδέδωκεν 203 240³ ὑπὸ ζόφον *ut vid. comp.* 240 (*cum text. recept.*) *etiam* 203⁴ διὰ μὲν γὰρ 203 240⁵ *add.* τοῦ 203 240⁶ Κύριος *pro* Θεὸς 240 [*non* 203]⁷ *sic* 146 203 240⁸ κατοικητήριον 240 [*non* 203]⁹ ἰδίους 203 [*non* 240]¹⁰ ἐμπαΐζεσθαι 203 240, *sed Sept.* : ἐγκαταπαΐζεσθαι (ἐμπέζεσθαι 146)¹¹ *Bis script.* in 240 [*non* 203] : ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν φεύγοντα [*seq. tamen* ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν σκολιόν]¹² λύσεσθαι 240 [*non* 203]¹³ ἰδίους *iterum* 203 *et* 240 *pr. man.* (αἰδίοις *ex em.* 240)

λυθήσεσθαι ἀπηγόρευσε· καὶ ὁ εἰπὼν Ἑσαΐας ὅτι ἀναι- (Es. xxvii. 1
 ρεθήσεται ὁ δράκων ὁ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐν τῇ τῆς κρίσεως *supra*)
 ἡμέρᾳ οὐκ ἄλλους αὐτὸν ἀναιρεῖν εἶρηκεν, ἀλλ' αὐτὸν ἐκεί-
 νον.¹ καὶ ὁ Κύριος δὲ πέμπων ἐν Εὐαγγελίοις² τοὺς ἐξ-
 αμαρτήσαντας, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καὶ Matt. xxv. 41
 τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἀπεῖπεν³ ὅτι αὐτοῖς τιμωροῖς καὶ ἐκ-
 δικηταῖς χρήσοιτο, αὐτοὺς δέ γε μέλλειν τιμωρίας⁴ ὑπέχειν.
 πῶς οὖν ἂν τις νοήσοι τὸ νῦν εἰρημένον ὅτι τε⁵ ἐν τῷ πο- (Apoc. ix. 14-
 ταμῷ⁶ Εὐφράτῃ δέδενται καὶ ὅτι λυθήσονται καὶ ὡς αὐτοὶ 15)
 τοὺς ἀμαρτωλοὺς κολάσονται; τροπολογίαν οἶμαι τὸ εἰρη-
 μένον ὑπάρχειν, ὥσπερ νόμος ἐπὶ πάσης ὀπτασίας καθέ-
 στηκε· λέγειν γὰρ αὐτὸν ἡγῆμαι τοὺς ἀγγέλους φησὶ τοὺς
 προσδεδεμένους τῇ τοῦ Θεοῦ νοητῶς εὐφραϊνούσῃ θεωρίᾳ·
 ποταμὸς γὰρ τὸ θείον ἀλληγορεῖται⁷ παρὰ μὲν τῷ Ἑσαΐᾳ·
 ἰδοὺ ἐκκλίνω εἰς αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χεიმάρ- Es. lxvi. 12
 ρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν· παρὰ δὲ τῷ προφήτῃ· τοῦ ποτα- Psal. xlv. 5
 μοῦ τὰ ὀρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ. καὶ αὐτὸς
 δὲ ὁ Κύριος παρὰ τῷ Ἰωάννῃ, τίτλῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ⁸
 περὶ τοῦ Πνεύματος ἔφη ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Jo. vii. 38
 γραφή,⁹ ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.
 τούτους φησὶ λύσας ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, εἰς τιμωρίαν
 ἀπόστειλον τῶν ἀσεβῶν· τούτους γὰρ εἶναί φησι τοὺς ἀφω-
 ρισμένους εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν. ἄρα δὲ ποίους φησὶ
 τέσσαρας ἀγγέλους¹⁰; ἴσως¹¹ ἐκείνους τοὺς τῇ γραφῇ διη-
 γουμένους· τὸν Μιχαήλ, τὸν Γαβριήλ, τὸν Οὐριήλ, τὸν
 Ραφαήλ. οὗ γενομένου, ἐξῆλθον μετὰ στρατεύματος ἱππι-
 κοῦ ἀμυθῆτου τινός.¹² τοῦτο δὲ φησι τὴν τῶν θείων ἀγγέ-
 λων ἄμαχον δύναμιν,¹³ ἱππικῶ μεγίστῳ παρείκασας· τοὺς (Apoc. ix. 17)
 δὲ καθημένους ἐπὶ τῶν ἵππων εἰδόν φησιν ἔχοντας θώρακας

¹ *add.* ἀναίρεσθαι 203 240² ἐν εὐαγγελίῳ 203 (*dub.* 240)³ οὐκ εἶπεν 203 240⁴ τιμωρίαν 203 (*dub.* 240)⁵ *om.* τε 203 240⁶ *add.* τῷ 203 240⁷ ἀλληγορεῖται 203 [*non* 240]⁸ κβ 203 κβ 240⁹ *om.* καθὼς εἶπεν ἡ γραφή 203

240

¹⁰ *add.* εἶναι 203 240¹¹ ἴσως 203, *et* 240 *comp.* ἴσους

146

¹² τινος ἀμυθῆτου 203 240¹³ *om.* δύναμιν 240 ἰσχὺν *pro* δύνα-

μιν 203

πυρίνους καὶ ὑακίνθους καὶ θεοδεῖς.¹ τὸ πῦρ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς κολάσεως σύμβολον· ἡ ὑακίνθος τὸ οὐρανίους εἶναι τοὺς ἀποσταλέντας δηλοῖ, ὑακίνθῳ γὰρ ἐμφορῆς ὁ οὐρανός· τὸ δὲ θεοειδεῖς² τῷ Θεῷ αὐτοὺς ἀρέσκειν, οἷον θεαδεῖς³ ὄντας, ἄδειν γὰρ τὸ ἀρέσκειν. τίνες δ' ἂν μᾶλλον τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἀρέσκειν τῷ⁴ Θεῷ; εἴτα ἡ θεωρία ποικίλει⁵ καὶ ἐξαίρει τὴν τῶν ἁγίων ἀγγέλων δύναμιν, παρεικάζουσα λέουσι καὶ πυρί, καπνῷ τε καὶ θείῳ καὶ ὄφεσι, δι' ὧν ἀπάντων τὸ φοβερόν καὶ ἀνύποιστον αὐτῶν διασημαίνεται.

Apoc. ix. 20

καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐδὲ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια καὶ⁶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ⁷ ἀργυρᾶ καὶ τὰ⁸ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων (*sic*) αὐτῶν,⁹ οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν,¹⁰ οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

21

Psa. vi. 6

(Es. xxxviii. 18)

ὁ προφήτης τὴν πνευματικὴν ἀνακρουόμενος λύραν περὶ τῶν ἐν Ἰσραὴλ κολαζομένων ἡμῖν διηγήσατο, λέγων πρὸς τὸν Θεόν· ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ Ἰσραὴλ τίς ἐξομολογήσεται σοι, ἀμφοτέρων αὐτοὺς ἀποστερῶν, εὐφροσύνης τε τῆς κατὰ Θεὸν καὶ μετανοίας· διὰ μὲν γὰρ τοῦ μνημονεύειν Θεοῦ τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης, γράφει γὰρ ὁ αὐτὸς ἀλλαχόσε πον¹¹ ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ καὶ εὐφράνθην· διὰ δὲ¹² τοῦ μὴ¹³ ἐξομολογεῖσθαι τῆς μετανοίας,¹⁴ ἔστι γὰρ ἡ ἐξομολόγησις, ἐξαγόρευσις¹⁵ τῶν πεπλημμελημένων¹⁶ ἐκ μεταμελείας καὶ ἐπιστροφῆς διὰ κατανύξεως ἐγγινομένη τῇ ψυχῇ. τῷ γὰρ ὄντι, δύο τινὰς βίους ἔθετο ἡμῖν ὁ Θεός,¹⁷ τὸν

Psa. lxxvi. 4

Didache

¹ *om.* τοὺς δὲ καθ. *usque ad* θεοδεῖς 203 240

² θυώδεις 240, θειώδεις 203

³ θεοαδεῖς 240 *et* 203

⁴ *om.* τῷ 203 240

⁵ ποικίλλει 203 240

⁶ ἢ *pro* καὶ 203 240

⁷ *om.* τὰ 203 240

⁸ *om.* τὰ 203 240

⁹ ἐκ τούτων *pro* ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν 203 240 [*soli, non* 178]

¹⁰ *add.* οὔτε ἐκ τῆς πονηρίας (*sic*) αὐτῶν 203 240

¹¹ *πη* (*sic*) *pro* πον 203 240

¹² *om.* δὲ 203 240

¹³ *om.* μὴ 203 240

¹⁴ *om.* τῆς μετανοίας 203 [*non* 240]

¹⁵ *add.* τίς 203, 240 (*τῆς vid.*)

¹⁶ τῶν πλημμελημένων 146

¹⁷ ἡμῖν ἔθετο ὁ Θεός 203 240

παρόντα καὶ τὸν μέλλοντα. ἀλλ' ἐν μὲν τῷ παρόντι δέδοται τὸ κατὰ γνώμην καὶ ἐξουσίαν ἡμᾶς πολιτεύεσθαι· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἱ ἀντιδόσεις γίνονται¹ τῶν βεβιωμένων καὶ οὔτε ὁ παρών² ἐστὶ κρίσεως, πλὴν εἰ μὴ πού τις συμφερόντως ὑπομνησθείη πρὸς μετάνοιαν προτρεπόμενος, οὔτε ὁ μέλλων πολιτείας ἵνα δὴ καὶ³ μεταρρυθμιζόμεθα ἀπὸ διαβεβλημένης ζωῆς εἰς τὸν κρείττονα. τούτων οὕτως ὄντων, πῶς νῦν εἴρηται περὶ τῶν ἐκεῖ κολαζομένων; καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὔτε μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν.⁴ οὐ τοῦτό φησιν ὅτι οἱ μὴ μετανόησαντες ἐν τῷ ἐκέϊσε βίῳ, ἀλλ' ὅτι οἱ ζῶντες ἔτι καὶ μὴ ἐκ τῆς ὑπακοῆς καὶ θεᾶς τῶν τότε ἐσομένων μετανόησαντες.⁵ ἀπὸ τῶνδε καὶ τῶνδε τῶν ἀθεμίτων πράξεων. ταύτῃ μὲν τῇ εἰρημένη πληγῇ, μὴ⁶ ἀποθάνωσι τὸν νοητὸν θάνατον — θάνατον⁷ καλῶν τὴν κόλασιν — ὥς συνδιαγωνίζουσιν τοῖς πονηροῖς εἰ μὴ⁸ ἐτέρῳ μέντοι χεῖρονι κολασθήσονται, ὃν⁹ καὶ εἰπεῖν ἐπιχειρήσας ἀπεσιώπησεν οἰκονομικῶς. ὢν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐλευθέρους γενέσθαι· χάριτι καὶ φιλανθρωπία¹⁰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα¹¹ σὺν Ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τὸν αἰῶνα¹² ἀμήν ✠

Λόγος ἕκτος

ἔτι τὰ συμβεβηκότα τοῦ ἕκτου ἀγγέλου σαλπίσαντος, καὶ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ὁ θεσπέσιος ἡμῖν διηγείται Ἰωάννης, οἷς πᾶσιν ὑφ' ἐν οὐκ ἐπεξῆλθον, εἰς μῆκος ὁρῶν τὸ πέμπτον ἐκτεινόμενον λόγον. τί δὲ καὶ ἕτερον γεγενῆσθαι γράφει;¹³

¹ γίνονται 146

² ὁ παρών 203 240 τὸ παρόν 146

³ ἵνα τό τε *pro* ἵνα δὴ καὶ 203 240

⁴ τούτων *pro* αὐτῶν 240 [*non* 203].

Hoc loco add. vers. 20 reliquum et vers. 21

⁵ *om.* ἐν τῷ ἐκέϊσε . . . ἐσομένων μετανόησαντες 146 *ob. homoiotel.*

⁶ οὐ μὴ *pro* μὴ 203 240

⁷ *om.* θάνατον *sec.* 203 240

⁸ ἡμῖν· *pro* εἰ μὴ 146

⁹ ὢν 203 [*non* 240]

¹⁰ οἰκτιρμοῖς *pro* φιλανθρωπία 203 240

¹¹ δόξα *in comp.* 146 (Δ,ο')

¹² εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 240 νῦν καὶ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν 203

¹³ Λόγος ἕκτος *usque ad* γεγενῆσθαι γράφει; *om.* 203 240

Αποκ. x. 1

2

3

4

καὶ εἶδον¹ ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ² ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι³ πυρός, καὶ ἔχων⁴ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον ἡνεωγμένον.⁵ καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκάται. καὶ ὅτε ἔκραξεν,⁶ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἤμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς.

(Αποκ. x. 1)

Psa. xcvi. 2

(Αποκ. x. 1)

2 Cor. xi. 14

cf. Act. xxvi.

13

ὅσοι τοιγαροῦν ζῶντες· ἔτι καὶ ἀκηκοότες⁷ ἢ καὶ θεασάμενοι τὰς κατὰ τῶν πλημμυλούντων κολάσεις οὐ μετενενοήκασιν,⁸ ἀλλ' ἔμειναν ὄντες πονηροὶ καθὼς πρόσθεν εἴρηται, κατὰ τούτων φησὶν ἄγγελον εἶδον⁹ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντα¹⁰ εἶδῃ κολάσεων κομίζοντα. ἦν δέ φησιν ἡ ἰδέα αὐτοῦ καὶ τὸ σχῆμα τοιόνδε· περιεβέβλητο νεφέλην.¹¹ ἡ νεφέλη τὸ αἰεδὲς καὶ ἀόρατον τῶν ἁγίων ἀγγέλων αἰνίττεται¹². ἀθεωρησίας γὰρ¹³ ἡ νεφέλη τύπος· τοῦ¹⁴ γὰρ Θεοῦ τὸ ἀόρατον διασημαίνων ὁ προφήτης, νεφέλη φησὶ καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ. καὶ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· ὥσπερ ἔλεγε τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ προῦχον τῶν ἐν ἀγγέλοις ἀγαθῶν, ἡ λαμπρότης ἐστίν· εἰσὶ γὰρ ἄγγελοι φωτός. καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φησιν¹⁵ ὡς ὁ ἥλιος· καὶ τοῦτο λαμπρότητος¹⁶ τῆς ἀκραιφνοῦς ἀπόδειξις. ἀλλ' ἡ μὲν ἶρις λαμπρότητος κτιστῆς,¹⁷ τῆς δι' ἀρετῶν δηλωτικῆ· τοιγαροῦν οὐ μονοειδὴς ἡ τῆς ἱριδος λαμπρότης, ἀλλὰ ποικίλη πάσας τὰς ἀγγέλων¹⁸ ἀρετὰς

¹ *add.* ἄλλον 203 240² *add.* ἡ *ante* ἶρις 240 [*non* 203]³ στύλος 203 240⁴ κατέχων *pro* καὶ ἔχων 203 240 *et* 38-178⁵ ἡνεωγμένον 203 240⁶ ἔκραξαν 203 [*non* 240 ἔκραξε]⁷ ἐν τιμῇ ἀκηκοῦσα 240 *pro* ἔτι καὶ ἀκηκοότες 146 203⁸ μετανενοήκαν 203 [*non* 240]⁹ εἶδον ἄγγελον 203 240¹⁰ *Sic hoc loco.*¹¹ νεφέλη 203 *comp.* [*νεφέλην comp.* 240]¹² αἰνίτται (*sic*) 146¹³ *om.* γὰρ 146¹⁴ τὸ *pro* τοῦ 146¹⁵ *om.* φησιν 240 [*Habet* 203]¹⁶ *add.* ἐστὶ 203 240¹⁷ *om.* κτιστῆς 203 [*Habet* 240]¹⁸ ἐν ἀγγέλοις *pro* ἀγγέλων 203 240

ἐνδεικνυμένη. ὁ δέ γε¹ ἥλιος τὴν φυσικὴν αὐτῶν αἰνίττεται μαρμαρυγὴν. διὸ τὴν μὲν ἱρὴν περιεβέβλητο, περὶ ἡμᾶς γὰρ αἱ ἀρεταί· τὸ δὲ πρόσωπον ἡλίῳ ἐμφορὲς εἶχεν, ἐν ἡμῖν γὰρ ἅπαν φυσικὸν πλεονέκτημα. καὶ οἱ πόδες² αὐτοῦ (Apor. x. 1 *fin.*) στύλου³ πυρός. τὸ πῦρ τὴν τιμωρίαν δηλοῖ, ἣν ἦλθε κομίζων κατὰ τῶν ἀσεβῶν. καὶ ἔχων φησὶν ἐν τῇ χειρὶ (Apor. x. 2) αὐτοῦ βιβλιδάριον ἠνεωγμένον.⁴ τῶν τοιούτων βιβλίων ὁ Δανιὴλ μεμνημένος φησὶν· ἔμπροσθεν αὐτοῦ, κριτήριον ἐκά- Dan. vii. 10 (26) θισεν⁵ καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν.⁶ ἦν δὲ τὸ βιβλιδάριον ἐν ᾧ ἦσαν ἐγγεγραμμένα τῶν κολασθησομένων⁷ λίαν ἀσεβῶν τά τε ὀνόματα καὶ αἱ πλημμελείαι. διὸ καὶ ὑποκοριστικῶς βιβλιδάριον αὐτὸ προσεῖπεν, ὡς βίβλου μὲν ὑπαρχούσης, ἥτοι βιβλίου⁸ — ἀμφότερα γὰρ εἴρηται τῇ θειᾷ γραφῇ — ἐν αἷς τὰ πάντων ἀνθρώπων ὀνόματα γέγραπται κατὰ τὰ ἔμπροσθεν εἰρημένα μοι, — βιβλιδαρίου⁹ δὲ ἐν ᾧ τὰ τῶν λίαν ἀσεβῶν. μὴ γὰρ τοσοῦτοι¹⁰ εἴησαν οἱ¹¹ τῶν εἰδώλων προσκυνηταὶ καὶ φόνοις καὶ φαρμακείαις στιγματαῖαι καὶ τὰ ἄλλα ἃ κατέλεξε νοσοῦντες, ὡς βιβλίον ὅλον πληρῶσαι. καὶ (Apor. x. 2) ἔθηκέ φησι τὸν πόδα αὐτοῦ¹² τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς. τοῦτο δεῖγμα μὲν καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἁγίων·¹³ δεῖγμα δὲ ὅτι τοῖς τε ἐν τῇ γῇ πλημμελήσασιν καὶ τοῖς ἐν θαλάσσῃ, τοῖς οἷον καταποντισταῖς, ἢ καὶ ἄλλους κακουργήσασιν¹⁴ τὰ τῆς τιμωρίας ἔφερε. καὶ ἔκραζε (Apor. x. 3) φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκάται.¹⁵ καὶ τὸ ἴσα λέουσιν ὠρύσασθαι¹⁶ τὸν ἅγιον ἄγγελον τῆς ὀργῆς ἐστι σύμβολον

¹ *om.* γε 203 240² στύλοι *pro* πόδες 203 [*non* 240]³ στύλοι 203 240⁴ *om.* καὶ ἔχων *usque ad* ἠνεωγμένον 203 240⁵ ἐκάθισεν 146⁶ ἀνεώχθησαν 203 240⁷ κολασθησαμένων 240 *ut vid.* [*non* 203]⁸ βίβλων 203 (*dub.* 240)⁹ βιβλιδάριον 203 [*non* 240 *ut vid.*]¹⁰ *add.* γε 203 240¹¹ ἢ *pro* οἱ 146¹² *om.* 203 240 *quae seq. usque ad γῆς et add.* καὶ τὰ ἐξῆς¹³ *add.* ἀγγέλων 203 240¹⁴ καὶ τοῖς ἐν θαλάσῃ . . . κακουργήσασιν *om.* 146¹⁵ καὶ ἔκραζε . . . μυκάται *om.* 203 240¹⁶ ὠρύσασθαι 203 240 [*ὠρίεται habet noster* 220 * *mg.*; *βρυχᾶται* 220 *text. et fam.* 119 (*omn.*); *κυμάται* 113; *κοιμάται* 241; *rell.* μυκάται *et* ~~Ν~~ μυκατε C μοικαται, 16 *solus om.*]

- (Αποκ. x. 3 *fin.*) τῆς κατὰ τῶν ἀσεβῶν. καὶ ὅτε φησὶν ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.¹ ἐπτὰ² λέγει βροντᾶς τὰ ἐπτὰ λειτουργικὰ πνεύματα ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μνημὴν πεποιήται, διὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου τέθεται³. αἱ ἐπτὰ φησι⁴ βρονταί, πρὸς ἐκεῖνα τὰ ἐπτὰ πνεύματα τὴν ἀναφορὰν ἔχουσαι. τί δὲ τὸ κράξαι τὰ ἐπτὰ πνεύματα βούλεται; τὸ καὶ αὐτὰ πάντως συνεπιηφίσασθαι⁵ ταῖς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν τιμωρίαις, εὐχάριστον ὕμνον ἀναφέροντα⁶ τῷ⁷ Θεῷ, ὅτι δίκαια πάντα πέπρακται. ἅμα δὲ καὶ κράξαντα⁸ διεσάφησε τὰ τῶν κολάσεων εἶδη. ἡμελλον⁹ δέ φησι γράφειν τὰ εἰρημένα τοῖς ἐπτὰ πνεύμασι.¹⁰ καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταὶ καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. τὸ μὲν σφράγισον τὸ οἶον ἔχε τὴν μνημὴν ἐντετυπωμένην¹¹ τῇ διανοίᾳ σου· τὸ δέ γε κωλυθῆναι γραφῇ παραδοῦναι οἰκονομικόν, δι' ἣν μὲν οἶδεν ὁ Θεὸς αἰτίαν,¹² ἴσως δὲ τῶν δοξαζομένων κολάσεων ἐλαφρότεροι τυγχάνουσιν καὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ κολάζοντος ἄξια, εὐκαταφρονήτους αὐτὰς τοῖς ἀνθρώποις ἐποιοῦν. τί γάρ φησι περὶ τούτων Γρηγόριός τε¹³ ὁ θεσπέσιος καὶ Εὐάγριος ὁ τὰ γνωστικὰ μέγας; ὁ μὲν καὶ γίνεται φησι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀδὰμ ἡ τιμωρία φιλανθρωπία, οὕτω γὰρ πείθομαι κολάζειν Θεόν, καὶ ἐν ἑτέρῳ οὔτε τὸ ἔλεος ἄκριτον, οὔτε ἡ κρίσις ἀνέλεος.¹⁴
- Evagrius Εὐάγριος δὲ λανθανέτω φησὶ τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς κοσμικοὺς ὁ περὶ κρίσεως ὑψηλότερος λόγος· οὐ γὰρ ἴσασι πόνον, ψυχῆς λογικῆς καταδικασθείσης τὴν ἄγνοιαν.
- Αποκ. x. 5 καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα¹⁵ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν,
- 6 καὶ ὤμοσεν ἐν¹⁶ τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὅς

¹ *om.* καὶ ὅτε φησὶν . . . ἑαυτῶν
φωνάς 203 240

² *add.* δὲ 203 240

³ τέθεται *et om.* αἱ 146

⁴ *om.* φησι 203

⁵ συνεπιηφίσασθαι 146

⁶ ἀναπέμποντα 203 240

⁷ *om.* τῷ 203 240

⁸ κεκράξαντα 146 *pro* καὶ κράξαντα

⁹ ἔμελλον 203 [*non* 240]

¹⁰ *add.* καὶ τὰ ἐξῆς 203 240 (*om.*
καὶ ἤκουσα . . . γράψῃς)

¹¹ ἐκτετυπωμένην 203 240

¹² οἶδεν αἰτίαν ὁ Θεός 203 240

¹³ *om.* τε 203 240

¹⁴ ἀνίλεος 203 [*non* 240]

¹⁵ *om.* ἐστῶτα 203 240

¹⁶ *om.* ἐν 203 240

ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ · καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ,¹ ὅτι χρόνος οὐκ ἔστι· ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις² τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου ὅταν Ἀποκ. x. 7 μέλλῃ³ σαλπίζειν·⁴

κατὰ σχῆμα ἐλλεύψεως εἴρηταί· φησὶν γὰρ⁵ ὅταν μέλλῃ (Ἀποκ. x. 7) σαλπίζειν ὁ ἑβδομος ἄγγελος πᾶσα πληρωθήσεται ἡ κατὰ τῶν ἀσεβῶν κόλασις διάφορός τε οὖσα καὶ ποικίλη. οὐ νῦν δὲ λέγει τοῦτο ἔσεσθαι ὅταν ἐν τῇ θεωρίᾳ σαλπίσῃ, ἐπεὶ μήτε τὰ⁶ ἄλλα τότε προβέβηκεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῷ προσήκοντι σαλπίσῃ καιρῷ. οὗ γενομένου,⁷ τέλος λήψεται φησι τὸ (Ἀποκ. x. 7 *fin.*) μυστήριον τῷ Θεῷ⁸ ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. ἄχρι γὰρ τῆς⁹ κρίσεως καὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἀντιδόσεως, προεφήτευσαν οἱ προφήται, καὶ μετὰ τοῦτο οὐκέτι. σαλπίζοντος οὖν ἐν τῷ τότε αἰῶνι τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, τέλος λήψεται ἅπαν μυστήριον, καὶ πᾶσα προφητικὴ προαγόρευσις.

καὶ φωνὴν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν, λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ Ἀποκ. x. 8 καὶ λέγουσαν¹⁰· ὕπαγε λάβε τὸ βιβλίον¹¹ τὸ ἀνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπήλθον πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων αὐτῷ· δός μοι τὸ βιβλίον. καὶ λέγει μοι· λάβε καὶ φάγε¹² αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν,¹³ ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔστι γλυκὺ ὡς μέλι.¹⁴ καὶ ἔλαβον τὸ βιβλιδάριον¹⁵ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου

9

10

¹ *om.* καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ 203 240

² *add.* τῆς φωνῆς 203 240

³ μέλλει 146 *pr. man.*

⁴ *Add.* καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισε τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας 203 240. *Nil in 146 nisi schol. seq. de πληρωθήσεται et de οὗ γενομένου τέλος λήψεται φησιν τὸ μυστήριον τῷ Θεῷ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας*

⁵ *om.* γὰρ 203 240

⁶ *om.* τὰ 240 [*non* 203] τὰ *supra* *lin.* 146 *sed pr. man.*

⁷ οὗ γίνομενον 203 240

⁸ τῷ Θεῷ 146 *et* 203 240 *hoc loco*

⁹ *om.* τῆς 203 240

¹⁰ καὶ ἡ φωνὴ ἣ λέγουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν ἦν ἤκουσα λαλοῦσα (*sic*; *in* 203 *uult. v. eras.*) μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσα 203 240 (*pro* καὶ φωνὴν . . . καὶ λέγουσαν)

¹¹ τὸ βιβλιδάριον 203 240

¹² καὶ κατέφαγε 203 240

¹³ τὴν καρδίαν σου 203 σου τὴν καρδίαν 240 (*sed infra* ἡ κοιλία *ambo.*)

¹⁴ ὡς μέλι γλυκὺ 203 240

¹⁵ τὸ βιβλίον 203 240

- ὥς μέλι γλυκύ¹· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου.
 Αποκ. x. 11 καὶ λέγει μοι· δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ
 ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.
 (Αποκ. x. 8) καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν αὐτὴν φησιν
 ἤκουσα λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ.² τί δὲ ἐλάλει; λαβεῖν τὸ βιβλίον
 (Αποκ. x. 10) ἐκ τοῦ ἀγγέλου. ὁ λαβὼν φησιν³ ἔφαγον καὶ ἦν μὲν γλυκὺ
 ἐν τῷ στόματί μου, μετὰ δέ γε τὴν βρῶσιν, πικρὸν ἐν τῇ κοι-
 λίᾳ μου. ἐπειδὴ εἶδέ τε καὶ ἤκουσεν ὁ θεσπέσιος εὐαγγε-
 λιστῆς τὰς κατὰ τῶν ἀσεβῶν κολάσεις, ὅπως παιδευθῇ ἔργῳ
 καὶ οὐκ ἀκοῇ μόνῃ ὅπως ἀπηχθημένοι τυγχάνουσι τῷ Θεῷ
 τῶν ἀνθρώπων αἱ ἀνομίαι, πικραὶ τε οὖσαι καὶ βδελυκταί,
 διὰ τῆς θεωρίας τοῦτο διδάσκεται — οὐ γὰρ ἐκ πείρας⁴
 τοῦτο ἠπίστατο, ἀνὴρ ἅγιος καὶ παρθένος γεγωνὼς — καὶ
 διὰ τούτου⁵ γινῶναι δικαίαν εἶναι τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν
 ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. τὸ μὲν γὰρ βιβλίον εἶχε τά τε⁶ ὀνόματα
 τὰς τε ἁμαρτίας τῶν λίαν πεπλημμεληκότων καθὼς πρόσ-
 θεν εἴρηται. κεκέλευσται οὖν τοῦτο φαγεῖν, καὶ οἶον ἐν
 γεύσει καὶ νοητῇ τινι⁷ πείρᾳ διὰ τῆς ὀπτασίας γενέσθαι
 τῆς τῶν ἁμαρτιῶν πικρίας.⁸ καὶ φαγὼν εὗρεν⁹ αὐτὰς γλυ-
 κείας μὲν τῷ στόματι, πικρὰς δὲ τῇ κοιλίᾳ μετὰ τὴν βρῶσιν·
 τοιαύτη γὰρ πᾶσα ἁμαρτία. γλυκεῖα μὲν ἐνεργουμένη, πι-
 κρὰ δὲ ἀποτελεσθεῖσα. κολάσεως γὰρ¹⁰ γίνεται πρόξενος,
 ἀλλὰ καὶ τῇ μεταμελείᾳ, πικραίνει τοὺς χρησαμένους. τοι-
 οῦτον ἦν καὶ τὸ ἀπηγορευμένον ὑπὸ Θεοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ
 ξύλον, ὃ¹¹ πάντες εἰς τὴν ἁμαρτίαν τροπολογοῦσι, γινῶσιν
 ἐμποιοῦν καλοῦ τε καὶ πονηροῦ· καλοῦ μὲν ἐν τῇ γεύσει,
 (Αποκ. x. 11) κακοῦ δὲ μετὰ τὴν πείραν.¹² καὶ λέγει μοι φησι δεῖ σε πάλιν
 προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς, ὥσει

¹ *om.* γλυκύ *hoc loco* 203 240² καὶ τὰ ἐξῆς 203 240 (*pro* ἐκ τοῦ
... μετ' ἐμοῦ) *pergentes ad* τί δὲ
ἐλάλει³ *add.* παρακατιῶν 203 *et ita* 240
*in comp.*⁴ *add* γε 203 240⁵ διὰ τοῦτο 146⁶ *om.* τε 203 [*non* 240]⁷ *om.* τινι 203 240⁸ *Hoc loco com. Andr. interject.*
Postea seq. καὶ φαγὼν κ.τ.λ. 203 240
⁹ εὗρες 203 [*non* 240]¹⁰ *om.* γὰρ 146¹¹ οὗ *pro* ὃ 146¹² *om. seq.* καὶ λέγει μοι *usque ad*
πολλοῖς, *pergentes ad* ὥσει ἔλεγε 203
240 (*sed schol. Andr. interjectis*)

ἔλεγε· μὴ ἐπειδὴ ἐν ὀπτασίᾳ τὴν τε συντέλειαν¹ τοῦ παρόν-
τος αἰῶνος ἐώρακας καὶ τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὀργήν, ἥδη
νόμιζε καὶ ἔργῳ παρεῖναι τὴν τῆς συντελείας ἡμέραν· χρό-
νος πολὺς ἐν μέσῳ ὥς καὶ προφητεῦσαί σε² πολλοῖς ἔθνεσί (Apor. x. 11)
τε καὶ βασιλεῦσι. τοιγαροῦν ἄχρι τοῦ νῦν ὁ θεσπέσιος
Ἰωάννης προφητεύει³ διὰ τε⁴ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν καθο-
λικῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν καὶ διὰ τῆς παρούσης ἀποκαλύψεως·
πάντα γὰρ αὐτῷ ἐν πνεύματι εἴρηται τε καὶ προεφήτεται·

καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ,⁵ λέγων· ἔγειραι καὶ μέτρη- Apor. xi. 1
σαι⁶ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσ-
κυνοῦντας ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ 2
ἐκβαλε ἔξωθεν τοῦ ναοῦ· ἐκβαλε,⁷ καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης,
ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι
μήνας τεσσαρακονταδύο.⁸

ἐν τοῖς φθάσασιν ἔδειξεν ἡ ὀπτασία τῷ θεσπεσίῳ
Ἰωάννῃ τὴν τῶν ἁγίων πληθὺν τῶν⁹ συνόντων¹⁰ Χριστῷ
καὶ τὸν θείον ἐποπτευόντων θρόνον, ἐν οἷς πολλαπλασίους¹¹
ἦσαν οἱ¹² ἐξ ἐθνῶν τῶν¹³ ἐξ Ἰσραήλ. νῦν δέ γε ἕτερον
αὐτῷ¹⁴ δείκνυσι, πόσοι τέ¹⁵ τινές εἰσιν οἱ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς
παλαιᾶς διαθήκης ἡυδοκιμηκότες,¹⁶ καὶ πόσοι κατὰ τὸν τῆς
νέας καιρὸν. καὶ ὅρα ὅπως ἀστείως τοῦτο αὐτῷ¹⁷ σκιαγρα-
φεῖται. δίδοται¹⁸ μὲν αὐτῷ κάλαμος γεωμετρικὸς ἵνα με-
τρήσῃ¹⁹ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν τῷ ναῷ, (Apor. xi. 1)
δηλονότι τῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ προσκυνοῦν-
τας. καὶ ἐμέτρησε· μετρητοὶ γὰρ ἦσαν δι' ὀλιγότητα οἱ
κατὰ τοὺς τῆς παλαιᾶς χρόνους εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ.

¹ om. τὴν τε συντέλειαν 203 240

² τε pro σε 146

³ προφητεύει ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης 240 [non 203]

⁴ om. τε 203, et prob. 240

⁵ ὥς ῥάβδος 203 240 et 38-178 soli (pro ὅμοιος ῥάβδῳ)

⁶ μέτρησον 203 240

⁷ om. τοῦ ναοῦ ἐκβαλε 203 240

⁸ σαρακονταδύο (sic) 146, μκβ 240, μβ 203

⁹ om. τῶν 240 [Habet 203]

¹⁰ add. τῷ 203 240

¹¹ πολλαπλασίους 146 man. sec. ex πολλαπλάσιοι corr. ut vid.

¹² τῶν pro οἱ 240 [sed οἱ 203]

¹³ οἱ pro τῶν 240 [non 203]

¹⁴ add. τί 203 240

¹⁵ om. τέ 203 240

¹⁶ εὐδοκιμηκότες 203 240

¹⁷ αὐτὸ 146

¹⁸ δέδοται 203 240

¹⁹ μετρήσει 146

- (Apoc. xi. 2) καὶ τὴν αὐλήν φησιν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ, ἔκβαλε ἔξω καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι.¹ μετρήσας τὸν ναὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ θυόοντας, ἤκουσε δεῖν τὴν αὐλήν ἐκβαλεῖν ἐπὶ τὰ ἔξω καὶ πλατῦναι, οὐ μὴν μετρησάι ὡς κρεῖττονα μέτρου τυγχάνουσιν. τοῖς δὲ ἔθνεσιν φησιν δέδοται ἡ αὐλή, καὶ ἔχεται τοῦ ναοῦ καὶ ἔξωθεν αὐτοῦ
- (Apoc. xi. 2) τυγχάνει· καὶ² ἡ καινὴ διαθήκη³ ἔχεται τῆς παλαιᾶς. τὰ γὰρ ἐν αὐτῇ σκιώδη πνευματικῶς καὶ ἀληθῶς ἐπιτελεῖ, καὶ ἑτεροιά ἐστὶν παρ' αὐτῇ⁴ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν λέγοντα· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα διαθήκην καινὴν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθέμην τοῖς πατρῶσιν αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. αὐλήν οὖν τοῦ ναοῦ τὴν νέαν φησὶ διαθήκην. εἶτα ὑποσημαίνουσα μυστικῶς ἡ ὁπτασία, ὅτι καὶ τῆς παλαιᾶς Κύριος καθέστηκεν, ὁ ἐν τῇ νέᾳ χρηματίσας Χριστὸς καὶ ἀρχή,⁵ καθὼς τῷ Παύλῳ δοκεῖ λέγοντι περὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν⁶ ὁ Χριστός. αὐλήν ἐκάλεσε τῆς παλαιᾶς τὴν νέαν· ἡ γὰρ αὐλή ἀρχὴ καὶ εἵσοδος ὑπάρχει τοῦ Θεοῦ,⁷ οὐ μὴν ναός. τὴν οὖν αὐλήν, δι' ἣς αὕτη τε καὶ οἱ ἐν αὐτῇ δηλοῦνται, οὐκ ἐμέτρησεν· ἔστι γὰρ ἡ τε νέα καὶ οἱ ἐν αὐτῇ κατορθώσαντες ἐπέκεινα καταλήψεως,⁸ οἱ μὲν διὰ τὸ ἀμύθητον πλήθος, ἡ⁹ δὲ διὰ τὴν τῶν δογμάτων λεπτότητα καὶ τὸ ὕψος. ὅτι φησὶν
- (Apoc. xi. 2) ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, ἐδόθη μὲν καὶ τῷ Ἰσραὴλ τὰ ἐν τῇ νέᾳ ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀριθμοῦ κρεῖττονες οἱ ἐν αὐτῇ τῶν ἐθνῶν παρὰ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ εὐδοκίμησαντας,¹⁰ ἐκ τοῦ πλείονος τὸ πᾶν δεδήλωκε,¹¹ τοῖς ἔθνεσιν λέγουσα δεδόσθαι τὴν
- (Apoc. xi. 2 *fin.*) αὐλήν. καὶ τὴν πόλιν φησὶ τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσ-

¹ *Habent* 203 240 *iterum text. in schol. ut* 146

² *om.* καὶ 146

³ *add.* καὶ 203 *et* 240 *ut vid.*

⁴ ἐπ' αὐτὴν 203 240

⁵ ἐν ἀρχῇ 203 *et* 240 *prob.*

⁶ ἦν 203 *et* 240 *ut vid.*

⁷ τοῦ ναοῦ ὑπάρχει *pro* ὑπάρχει τοῦ Θεοῦ 203 240

⁸ καταλήψεως ἐπέκεινα 203 240

⁹ οἱ *pro* ἡ 146

¹⁰ εὐδοκίμησαντες 203 [*non* 240]

¹¹ δεδήλωκε τὸ πᾶν 203 240

σαρακονταδύο,¹ τὴν πόλιν, οὐ μὴν τὸν ναόν, πόλιν λέγων τὴν ἐκκλησίαν, περὶ ἧς εἴρηται δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐπουράνιος Ἱερουσαλήμ, ἡ τῶν πρωτοτόκων μητὴρ, τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανῷ. τί δὲ τὸ μέτρον βούλεται, τὸ² τῶν τεσσαρακονταδύο μηνῶν³; παραδηλοῖ ὅτι ὀλίγος ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς χρόνος τῆς ἐν τῇ νέᾳ πολιτείας, καὶ ἥξει λοιπὸν τὸ τέλος. ὁ γὰρ τεσσαρακοστὸς ἀριθμὸς ἐκ τεσσάρων δεκάδων συγκείμενος οὐκ ἔστι τέλειος,⁴ ὁμοίως δὲ καὶ ὁ δύο.⁵ δι' ὧν τὸ μὴ χρονίζειν ἐν τῷ νῦν βίῳ τὴν τῆς νέας κατάστασιν ὁ λόγος ἐνδείκνυται· ὅθεν ἐσχάτην ὥραν καὶ αὐθις ἐνδεκάτην ἡ γραφὴ καλεῖ τὸν τῆς νέας και- (cf. Matt. xx. 6, ρόν, καθ' ὃν ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενής· ἐν δέ γε τῷ μέλ- (9) (Apoc. xi. 2 *fin.*) λοντι διαιωνίσει. τὸ δὲ εἰπεῖν πατῆσαι τοὺς ἐξ ἐθνῶν τὴν ἀγίαν πόλιν, τουτεστί τὴν ἐκκλησίαν, τὸ ἐν αὐτῇ ἀναστραφῆναι δηλοῖ.

καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας Apoc. xi. 3
 δισχιλίας διακοσίας ἐξήκοντα,⁶ περιβεβλημένοι σάκκους. οὗτοι 4
 εἰσιν⁷ αἱ δύο λυχναίαι, αἱ⁸ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ⁹ τῆς γῆς ἐστῶ-
 σαι. καὶ εἴ τις θέλει αὐτοὺς¹⁰ ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ 5
 τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ
 εἴ τις¹¹ θέλει¹² αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτω¹³ δεῖ αὐτὸν ἀποκταν-
 θῆναι. οὗτοι ἔχουσι¹⁴ τὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, 6
 ἵνα μὴ ὑετὸς βρέξῃ¹⁵ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν,
 καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν¹⁶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς
 αἶμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ, ὅσάκις ἂν
 θελήσωσιν.

¹ $\overline{\mu\beta}$ hoc loco 203, et 240 (non $\overline{\mu}$ και $\overline{\beta}$ ut supra)

² om. τὸ 203 [Habet 240]

³ τῶν $\overline{\mu\beta}$ μηνῶν; sic 203 et 240 ut vid.

⁴ τέλειος οὐκ ἔστιν 203 240

⁵ ὁ $\overline{\beta}$ 240, sed δύο (absque ὁ) 203

⁶ α, $\overline{\sigma\zeta}$ 240 cum textu rec. α, $\sigma\zeta$ 203, δισχιλίας solus 146

⁷ add. αἱ $\overline{\beta}$ (δύο 203) ἐλαῖαι καὶ 203 240

⁸ om. αἱ 203 [Habet 240]

⁹ τοῦ Κυρίου pro τοῦ Θεοῦ 203 240

¹⁰ αὐτοὺς θέλει 203 240

¹¹ καὶ ὅστις 203 240

¹² θελήσει 203 [non 240]

¹³ οὕτως 203 [non 240]

¹⁴ ἔχουσι 203 240

¹⁵ Sic nostri omnes cum Hippolyto solo

¹⁶ ἔχουσιν 203, sed om. omnino 240

- ἐπειδὴ πάντα ἐν τῇ ὀπτασίᾳ διεπλάσθη τῷ εὐαγγελιστῇ, τὰ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἔνσαρκον οἰκονομίαν, ἡ γέννησις, ὁ πειρασμός, αἱ διδασκαλῖαι, αἱ κατ' αὐτοῦ παροιναί, ἔτι τε ὁ σταυρός, καὶ ¹ ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ δευτέρα παρουσία, καὶ πρὸς τούτοις τῶν τε ἁγίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν αἱ ἀντιδόσεις — παρελείφθη δὲ τὰ κατὰ τοὺς προδρόμους τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας — ὥσπερ ἐξ ὑποστροφῆς νῦν τὰ περὶ αὐτῶν διδάσκεται, ὅτι μὲν οὖν ἤξειν Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην ² προηγόρευσεν ἡμῖν ἡ θεία γραφὴ παντίπου δῆλον· τοῦ μὲν
- Malachi iv. 4-5 Μαλαχίου λέγοντος ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ³ ὑμῖν Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην ⁴ πρὶν ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἔλθων ⁵ πατάξω τὴν γῆν ἄρδην· τοῦ δὲ Κυρίου προσφωνούντος παρὰ τῷ Ματθαίῳ περὶ τοῦ βαπτιστοῦ καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, οὗτός ⁶ ἐστὶν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. περὶ ἐτέρου δὲ προδρόμου οὐδαμοῦ σαφές
- Matt. xi. 14 τι ἀκηκόαμεν, πλὴν ὅτι περὶ τοῦ Ἐνῶχ εἶπεν ἡ Γένεσις ὅτι εὐαρεστήσας τῷ Θεῷ μετετέθη, καὶ ὁ σοφὸς ἀπόστολος περὶ
- Gen. v. 22 αὐτοῦ πίστει Ἐνῶχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠυρίσκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός. λόγος δὲ παλαιὸς ἐκ παραδόσεως ἐν ⁷ τῇ ἐκκλησίᾳ κρατεῖ· μετὰ Ἡλίου τοῦ Θεσβίτου ⁸ ἤξειν καὶ τὸν Ἐνῶχ προτρέχοντα τῆς δευτέρας Χριστοῦ παρουσίας ⁹ μέλλοντος ἐφίστασθαι τοῦ ἀντιχρίστου· φασὶ γὰρ αὐτοὺς προελθεῖν καὶ προδιαμαρτύρασθαι ἀπάτην εἶναι τὰ παρ' αὐτοῦ γενησόμενα σημεῖα ¹⁰ καὶ ὥς οὐ δεῖ πιστεῦσαι τῷ ἀλητηρίῳ. ¹¹ περὶ τούτων νῦν ἡ ὀπτασία
- Heb. xi. 5 διαλέγεται· ὅτι προφητεύουσιν ἡμέρας τοσάσδε ἢ μυστικόν τινα λέγουσα ¹² ἀριθμὸν ἢ τὸν πάντως ἐσόμενον. τοῦτο
- (Apoc. xi. 3)

¹ om. καὶ 203 [Habet 240]

² Θεσβίτην 203 et 240 ambobus locis, ut Sept. Θεσβύτην 146

³ ἀποστέλλω 203 [non 240]

⁴ Θεσβίτην iterum 203 240, Θεσβύτην 146

⁵ Omnes, sed ἔλθω καὶ Sept. (ἐλθων N^{c.b.})

⁶ sic et 203 et 240, sed αὐτός codd. in Matt.

⁷ om. ἐν 203 240

⁸ τοῦ Θεσβίτου plane hoc loco 240 et 203 Θεσβύτου 146

⁹ τῆς τοῦ Χριστοῦ δευτέρας παρουσίας 203 240

¹⁰ Aliter ut vid. 240 sed. illeg.

¹¹ ἀλητηρίῳ 203 240 (marg. 146 τῷ πλάνῳ)

¹² λέγουσαι 146 λέγουσα 203 et ut vid. 240

δὲ ποιήσουσι περιβεβλημένοι φησὶ σάκκους. πενήθουσιν (Apoc. xi. 3)
 γὰρ ἐπὶ τῇ ἀπειθείᾳ τῶν τότε ἀνθρώπων. οὗτοί φησὶν εἰσιν (Apoc. xi. 4)
 αἱ δύο ἑλαιαι καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ¹ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἐπὶ ²
 τῆς γῆς ἐστῶσαι. Ζαχαρίας ὁ θεσπέσιος προφήτης εἶδε Zech. iv. 11-14
 λυχνίαν, ἑπτὰ λύχνους ὑπερείδουσιν, καὶ δύο κλάδους ἑλαιῶν,
 ἀλλὰ τοὺς κλάδους ἐστῶτας ἐν δύο λύχνων μυζωτήρσιν,
 οὕτω πως λέγων· τί ³ οἱ δύο κλάδοι τῶν ἑλαιῶν οἱ ἐν ταῖς Zech. iv. 12
 χερσὶ τῶν δύο μυζωτήρων τῶν χρυσῶν· καὶ ἤκουσε παρὰ τοῦ
 χρηματίζοντος ἀγγέλου τοὺς υἱοὺς τ' εἶναι ⁴ τῆς πιότητος, οἱ cf. Zech. iv. 14
 παρεστήκασιν τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἄρα οὖν μὴ περὶ
 αὐτῶν καὶ νῦν λέγει; ⁵ τὸ γὰρ μετὰ τῶν ἄρθρων κείσθαι
 οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἑλαιαι· καὶ αἱ δύο λυχνίαι, πρὸς τι ὁμο-
 λογημένον· σημαινόμενον τὴν δῆλωσιν ποιεῖται, πλὴν ὅτι
 τοὺς ἐκεῖ δύο μυζωτήρας ἐνταῦθα δύο λυχνίας ἐκάλεσεν. ὅτι
 μὲν οὖν εἰς τοὺς δύο λαοὺς, τοὺς ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐθνῶν οἱ
 δύο κλάδοι τῶν ἑλαιῶν ἡρμηνεύθησαν, τοῖς ἀγίοις οὐκ ἡγ-
 νόηται. δύναται ⁶ μέντοι καὶ τοὺς δύο περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος
 σημαίνειν προφήτας. καὶ τοὺς ἀδικῆσαί φησι θέλοντας
 αὐτοὺς πῦρ ἐκπορευόμενον διὰ τῶν στομάτων αὐτῶν ἀμυνεῖ-
 ται, καὶ ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ βρέξει ⁷ (Apoc. xi. 6)
 τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν.⁸ τοῦτο τῶν λίαν πιθανο-
 τάτων ⁹· εἰ γὰρ τοιαύτην εἶχεν ὁ εἷς ¹⁰ αὐτῶν ἐξουσίαν,
 Ἡλίας ὁ Θεσβίτης ¹¹ καὶ πρὶν ἀποπληροῦν τὴν Χριστοῦ
 διακονίαν, πῶς ἀπίθανον σχήσειν αὐτὸν ¹² προτρέχοντα
 Χριστοῦ; καὶ ἐξουσίαν φησὶν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν (Apoc. xi. 6
fin.)
 αὐτὰ εἰς αἷμα ¹³ καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ ὅσακις ἂν
 θελήσωσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ παρουσία τοῦ ἀντιχρίστου κατ' ἐνέρ- cf. 2 Thess. ii. 9
 γειαν γενήσεται τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ

¹ *om.* αἱ *hoc loco* 203 *et* 240

² *om.* ἐπὶ 203 240

³ ὅτι *pro* τί 203 240

⁴ *τεῖναι vel* τ' εἶναι 146. εἶναι 203
240

⁵ *Ita inter punctum in* 203 240
quoque ut vid.

⁶ δύναται 203 [*non* 240]

⁷ *sic* 146

⁸ *om.* *in toto* καὶ τοὺς ἀδικῆσαι
usque ad αὐτῶν 240

⁹ πιθανωτάτων 146

¹⁰ νοεῖς *pro* εἶχεν ὁ εἷς 146

¹¹ ὁ Θεσβίτης 146

¹² *Om.* αὐτὸν 203 240

¹³ *Cessant* 203 240 *ad verb.* αἷμα.
Om. καὶ πατάξαι κ.τ.λ. *pergentes*
ad ἐπειδὴ γὰρ

τέρασι ψεύδους, ὥς φησιν ὁ Παῦλος γράφων τὴν δευτέραν Θεσσαλονικεύσιν ἐπιστολήν, εἰλκον¹ δὲ εἰς συγκατάθεσιν καὶ πίστιν τὰ σημεῖα, διὰ τοῦτο καὶ οἱ δύο προφῆται οἱ περὶ αὐτὸν² λέγοντες ὅτι πλάνος ἐστὶ καὶ ἀπατέων, σημεῖοις χρήσονται παντοδαποῖς ἵνα τοὺς ἀκούοντας εἰς πίστιν ἐφέλκυσονται.

Αποκ. xi. 7

8

9

10

καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ τὸ πτώμα³ αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας θήσει⁴ τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη· καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ γλωσσῶν καὶ φυλῶν⁵ καὶ ἐθνῶν τὸ πτώμα⁶ αὐτῶν.⁷ καὶ⁸ οὐκ ἀφήσουσιν⁹ τεθῆναι εἰς μνήμα¹⁰· καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν¹¹ ἐπ' αὐτοῖς¹² καὶ εὐφραίνονται,¹³ καὶ δῶρα πέμπουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

(Αποκ. xi. 7)

καὶ ὅταν τελέσωσιν φησι¹⁴ τὴν μαρτυρίαν¹⁵· μαρτυρήσουσι γὰρ ὅτι ὁ μὲν παρὼν οὗτος οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός, ἀπατέων δὲ τίς ἐστι καὶ πλάνος καὶ ὀλέθριος. ἤξει δὲ ὅσον οὐπω ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, ᾧ καὶ πιστευτέον¹⁶ ὡς Σωτῆρι καὶ Θεῷ καὶ ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάλαι παραγεγονότι, καὶ νῦν παραγενομένῳ.¹⁷ καὶ τὸ θηρίον φησὶ τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου. θηρίον μὲν τὸν ἀντίχριστον λέγει¹⁸ διὰ τὸ ὡμὸν καὶ ἀπάνθρωπον καὶ αἱμοβόρον· ἄβυσσον δὲ τὸν τῶν ἀν-

¹ ὀλκὸν 146 εἰλκον 203 (*duob.* 240)

² περὶ αὐτοῦ 203 240

³ τὰ πτώματα 203 240

⁴ *om.* θήσει 203 240 *cum omni. praeter* 146

⁵ καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν 203 240

⁶ τὰ πτώματα 203 240

⁷ *add.* ἡμέρας ᾗ καὶ (τρῆς *et om.* καὶ 203) ἡμῖν καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν 203 240 [*om.* 146 *forte ob homoiotel.*]

⁸ *om.* καὶ 203 240

⁹ οὐκ ἀφείωνται 240, οὐκ ἀφείονται 203, οὐκ ἀφίονται 178 [*non al.*]

¹⁰ μνημεῖον, *et add.* ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς ἡμῖν 203 240 *cum* 178 *solo.* *Om.*

καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς 203

¹¹ χαρήσονται 240

¹² ἐν αὐτοῖς *pro* ἐπ' αὐτοῖς 240

¹³ καὶ εὐφρανθήσονται 203 240

¹⁴ *om.* φησι 203 240

¹⁵ *add.* αὐτῶν καὶ τὰ ἐξῆς 203 240 *pergentes cum nostro* μαρτυρήσουσι γὰρ

¹⁶ πιστευταῖον 146

¹⁷ παραγινόμενον *ut vid.* 240 *et* παραγινόμενον 203

¹⁸ *Hoc loco apparet signum interrog. (;) in* 146 *et ut vid. in* 240 [*non* 203]

θρώπων βίον, τὸν πικρὸν ταῖς ἁμαρτίαις καὶ ἀλμυρὸν καὶ ἀστατοῦντα¹ τῇ περιφυσήσει² τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων. οὐ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς οὐσίας ἐγερθήσεται ὁ ἀλητήριος,³ ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ ἡμετέρας φύσεως· ἀνθρωπος γὰρ ἔσται, οὐ ἔστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, καθὼς ἔναγχος εἴρηται. τοῦτο οὖν φησι τὸ θηρίον ἀποκτενεῖ τοὺς δύο μάρτυρας, καὶ τὰ πτώματα⁴ αὐτῶν ἄταφα (Αποκ. xi. 8) ῥίψει ἐν ταῖς πλατείαις τῆς Ἱερουσαλήμ. ἐν αὐτῇ γὰρ βασιλεύσει ὡς Ἰουδαίων βασιλεύς, οὓς ἀπατήσας ἔξει πρὸς πάντα ὑπουργοῦντας καὶ πειθομένους, καθὼς φησιν ὁ Κύριος παρὰ τῷ Ἰωάννῃ· ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου Jo. v. 43 καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκείνον λήψετε. τὴν δέ γε Ἱερουσαλὴμ πνευματικῶς, οὐ γὰρ παθητῶς,⁵ Σόδομα καλεῖ διὰ τὴν τότε⁶ ἀσέλγειαν καὶ κακοδοξίαν,⁷ καὶ Αἴγυπτον, ὡς καταδωλουμένην⁸ καὶ ἀδικούσαν τοὺς⁹ Χριστοῦ δούλους, καθὼς ἐκείνη τὸν Ἰσραὴλ, ὅπου (Αποκ. xi. 9 *fin.*) καὶ ὁ Κύριός φησιν αὐτῶν — τουτέστι τῶν δύο μαρτύρων — ἐσταυρώθη. ὁρῶντες δὲ οἱ¹⁰ τῷ ἀντιχρίστῳ ἐκ πάσης φυλῆς ἡπατημένοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν μαρτύρων, χαρήσονται ἐπ' αὐτοῖς ὡς τοῦ σφῶν βασιλέως νενικηκότος. τὸ δὲ καὶ δῶρα (Αποκ. xi. 10) πέμπειν¹¹ ἑαυτοῖς δεῖγμα εὐφροσύνης καὶ χαρμονῆς.¹² ὅτι φησὶν οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς — βάσανον μὲν αἰσθητὴν οὐδεμίαν· ἐπισκώπτοντες¹³ δὲ ταῖς αὐτῶν ἁμαρτίαις καὶ διελέγχοντες καὶ τὴν ἀπάτην αὐτῶν ἀνακαθαίροντες βασανίσουσι νοητῶς.¹⁴

καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ¹⁵ πνεύματα¹⁶ ζωῆς ἐκ (Αποκ. xi. 11) τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν¹⁷ αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν¹⁸ ἐπὶ τοὺς πόδας

¹ ἀπιστοῦντα 203 240² περιφοιτήσῃ 240 περιφορτήσῃ

203

³ ἀλιτήριος 203 240⁴ *sic hoc loco omnes*⁵ αἰσθητῶς *pro* παθητῶς 240 *ut* *vid.* αἰσθητικῶς 203⁶ *om.* τότε 203 240⁷ καχεξίαν 203 240⁸ καταδεδωλουμένην 203 240⁹ *add.* τοῦ 203 240¹⁰ *add.* ἐν 203 [*non* 240]¹¹ πέμψαι 203 240¹² χαρὰς 240 *comp.*, 203 *pleno*¹³ ἐπισκώπτωντες *sic* 146¹⁴ *om.* βασανίσουσι νοητῶς *fin.**claus.* 203 240¹⁵ καὶ μετὰ (*om.* τὰς) γ' (τρεῖς 203)

ἡμισυ ἡμέρας 203 240

¹⁶ πᾶ 203 240¹⁷ εἰσέλθῃ 203 εἰσελθοὶ 240¹⁸ στήσονται 203 240

- αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἔπεσεν ¹ ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτοὺς ·
 Apoc. xi. 12 καὶ ἤκουσαν ² φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν αὐτοῖς ·
 ἀνάβητε ὦδε, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ
 13 ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ³ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ⁴
 ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ
 ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ⁵ χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ οἱ λοιποί,
 14 ἔμφοβοι γενόμενοι, ⁶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. ἡ
 οὐαὶ ἡ δευτέρα ⁷ ἀπῆλθεν · ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ. ⁸
⁹ πάντων δῆλων τυγχανόντων, καὶ αἰσθητῶς συμβαίνειν
 μελλόντων κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἀπειροκαλία τὸ ἐνδια-
 τρίβειν τοῖς ὁμολογημένοις. ¹⁰
- Apoc. xi. 15 καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἑσάλπισε · καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι
 ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες · ¹¹ καὶ ¹² ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσ-
 μου τοῦ Κυρίου ¹³ ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασι-
 16 λεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ¹⁴ καὶ εἰκοσιτέσσαρες ¹⁵
 πρεσβύτεροι, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κάθηνται ¹⁶ ἐπὶ τοὺς θρό-
 νους αὐτῶν, ἔπεσον ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν
 17 τῷ Θεῷ, λέγοντες · εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε, ὁ Θεός, ὁ παντο-
 κράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγά-
 18 λην καὶ ἐβασίλευσας · καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ
 ὀργή σου ¹⁷ καὶ ὁ καιρὸς τῶν ἐθνῶν κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν ¹⁸
 μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις ¹⁹ καὶ
 τοῖς φοβουμένοις ²⁰ τὸ ὄνομά σου, ²¹ τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγά-
- ¹ ἐπιτεσείτῃται *pro* ἔπεσεν 203 240 *nunt* ἡ οὐαὶ ἡ β^α ἀπῆλθεν · (ἡ δεύ-
et 178 *solī* *tera* 203) ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ γ^η (τρίτη 203)
² ἀκούσονται 203 240 *cum* 178 *et* ἔρχεται ταχύ *iterum in schol. contra*
200 [*non al.*] *morem*
³ *om.* καὶ 203 240 *et uno tenore* οἱ ¹⁰ ὁμολογημένοις 203
ἐχθροὶ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ 240 ¹¹ λέγουσαι 203 240. *Vide postea*
⁴ *Post* τῇ ὥρᾳ *phon. sig. interrog.* *in* 146 *schol.*
(;) 240 [*non* 203 (,)] ¹² *om.* καὶ 203 240
⁵ *add.* ὀνόματα 203 240 ¹³ Θεοῦ *pro* Κυρίου 203 240
⁶ ἐγένοντο · καὶ *pro* γενόμενοι 203 ¹⁴ *add.* ἀμὴν 203 240
240 ¹⁵ καὶ οἱ κδ̄ 203 240
⁷ οὐαὶ ἡ β^α *sic* 240 (*pro* ἡ οὐαὶ ἡ ¹⁶ καθήμενοι *pro* κάθηνται 203 240
δευτέρα) *et* 203 (β̄) ¹⁷ *add.* ἐπ' αὐτοὺς 203 240
⁸ *add.* παρῆλθε δὲ ἡ β̄ ὀργή καὶ ¹⁸ *om.* τὸν 203 240 *et* 178 200 201
παρεγένετο συντόμως ἡ γ̄ 203 240 (*fin.* ¹⁹ *add.* σου 203 240
ἡ τρίτη 203) ²⁰ σεβομένους *pro* φοβουμένοις 240
⁹ *Mire breviter Oec. hoc loco in* [*non* 203]
146. *Idem in* 203 240 *sed praefero-* ²¹ *add.* καὶ 203 240

λοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν. καὶ ἡνοί- Apor. xi. 19
 γει¹ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ² ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὥφθη ἡ κιβωτὸς τῆς
 διαθήκης αὐτοῦ³ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ
 καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμός⁴ καὶ χάλαζα μεγάλη.

ὥς ἐν παρεξόδῳ τὰ κατὰ τοὺς δύο μάρτυρας ἦτοι προφη-
 τας διηγησαμένη⁵ ἡ ὁπτασία, καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτῶν
 ἐπεξεληθούσα,⁶ ἐπὶ τὸ προκείμενον καὶ ὅθεν ἐξεληλύθεν
 ἔρχεται· ἐξεληλύθε δὲ ἐκ τῆς τῶν ἁγίων ἀντιδόσεως τῆς
 μελλούσης, καὶ ὅτι πλείους⁷ οἱ ἐξ ἐθνῶν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ οἱ
 ἐν τῇ νέᾳ εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ παρὰ τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ.
 καὶ φησιν τοῦ ἐβδόμου⁸ σαλπίσαντος ἀγγέλου,⁹ ἐγένοντο (Apor. xi. 15)
 φωναὶ ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαι ὅτι γέγονεν ἡ βασιλεία τοῦ κόσ-
 μου τῷ Θεῷ καὶ τῷ Χριστῷ αὐτοῦ. αἰὲν μὲν ὁ Θεὸς βασιλεύει,
 καὶ οὔτε ἤρξατο οὔτε μὴν παύσεται¹⁰ βασιλεύων οὐρανοῦ
 καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὁρατῶν τε καὶ νοητῶν, ἀλλὰ
 ἀνάρχως τε καὶ ἀτελευτήτως ἐστὶ πάντων δεσπότης καὶ
 κύριος. ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι βασιλεῖς ἐχρημάτισαν
 ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τρόπον τινὰ εἶχεν ὁ Θεὸς τοὺς συμβασι-
 λεύοντας αὐτῷ, λυομένης τῆς ἐπιγείου τῶν ἀνθρώπων βασι-
 λείας τῇ συντελείᾳ τοῦ παρόντος αἰῶνος, μόνος ὁ Θεὸς
 βασιλεύσει. διὸ εἴρηται ὅτι ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου (Apor. xi. 15)
 τῷ Θεῷ καὶ τῷ¹¹ Χριστῷ αὐτοῦ, λυθέντων καὶ παυσαμένων¹²
 τῶν ἐν τῇ γῇ βασιλευόντων ἀνθρώπων καὶ τῶν τυραννούντων
 δαιμόνων. ἥς γενομένης φωνῆς, προσεκύνησάν φησι τῷ Θεῷ (Apor. xi. 16
 οἱ πρεσβύτεροι, ἰδίαν¹³ καὶ αὐτοὶ προσαγαγόντες εὐχαριστίαν, fin.)
 εὐχαριστοῦμέν σοι λέγοντες, Κύριε,¹⁴ ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ (Apor. xi. 17)
 ὢν καὶ ὁ ἦν. καὶ τὸ¹⁵ ὢν ἐπὶ τῆς Ἀγίας ἀρμόζει λέγεσθαι
 Τριάδος, καὶ τὸ ὁ ἦν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα περὶ τοῦ Πατρὸς
 εἴρηται τὸ ὁ ὢν· περὶ δὲ τοῦ Υἱοῦ τὸ¹⁶ ἦν, καὶ γὰρ ὢν ἐστίν

¹ ἡνοίγη 203 240

² add. ὁ 203 240

³ τοῦ Θεοῦ *pro* αὐτοῦ 203 240 *cum*

Σ *aliq.*

⁴ καὶ βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ σεισ-
 μοί 203 [*non* 240 (= 146)]

⁵ διηγουμένη 240 [*non* 203]

⁶ ἐπεξεληθούσα 203 (*illeg.* 240)

⁷ πλείον *ut vid.* 240 [*non* 203]

⁸ *Seq. rasura litt. septem in 146*

⁹ ἀγγέλου σαλπίσαντος 203 240

¹⁰ παύσοιτο 146 240

¹¹ *om.* τῷ 240 [*non* 203]

¹² παυσομένων 146

¹³ ἰδίᾳ 203 [*non* 240]

¹⁴ *om.* Κύριε 203 240

¹⁵ add. ὁ *ante* ὢν 203 240

¹⁶ add. ὁ *ante* ἦν 203 240

- ὅτε Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· καὶ τὸ ¹ ἦν
καλῶς λέγομεν ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἀγίου Πνεύμα-
τος· ὥστε ἡ εὐχαριστία τῶν πρεσβυτέρων εἰς τὴν Ἀγίαν
(Apoc. xi. 17) ἀνατίθεται Τριάδα. ὅτι φησὶν εἴληφας ἐκ τῶν ἐπὶ γῆς τὴν
δύναμιν σου τὴν μεγάλην καὶ τὴν βασιλείαν σου ἣν ἔδωκας
αὐτοῖς, καὶ σὺ νῦν μόνος βασιλεύεις· ² τῆς δὲ ἐπιγείου ³
(Apoc. xi. 18
init.) ἀπολλυμένης ⁴ βασιλείας, εἰκότως τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, ὡς
καθαιρεθέντα τῆς αὐτῶν δυναστείας, — ἔθνη λέγων ⁵ τὰ τε
τῶν δαιμόνων τὰ τε τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀπίστων τάγματα.
(Apoc. xi. 18) καὶ ἦλθεν ἡ ὀργὴ σου φησι καὶ ὁ κλήρος ⁶ τῶν ἐθνῶν κριθῆναι
καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφῆταις καὶ τοῖς
ἁγίοις. πολλά φησιν ἐπ' αὐτοὺς πάλαι μακροθυμήσας,
ἐπεὶ μηδὲν ἀπώναντο τῆς χρηστότητός σου νῦν, τουτέστιν ἐν
τῇ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ ἥγαγες κατ' αὐτῶν τὴν ὀργήν σου,
ἦλθέ τε καὶ πάρεστι τὰ τοῖς ἔθνεσιν ἀποκεκληρωμένα καὶ
(Apoc. xi. 18) ὀφειλόμενα. τί δέ; ταῦτα ἦν τὸ κριθῆναι καὶ δοῦναι τὴν
ἀντιμισθίαν τοῖς κακῶς ⁷ ὑπ' αὐτῶν πεπονθόσιν ἁγίοις, καὶ
διαφθαρῆναι τῇ τῆς κολάσεως ἀντιδόσει ⁸ τοὺς φθείραντας ⁹ τὴν
(Apoc. xi. 19) γῆν, καὶ οἶον μολύναντας ταῖς οἰκείαις ἁμαρτίαις. καὶ
ἠνοίχθη φησὶν ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ¹⁰ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὥφθη ἡ
κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ. τούτων φησὶν
εἰρημένων, τὰ ἀποκεκρυμμένα ἀγαθὰ καὶ πρὸς τούτοις
καινά τινα μυστήρια ¹¹ ὥφθη τοῖς ἁγίοις· τοῦτο γὰρ τὸ ἀνεω-
χθῆναι ¹² τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης. ὅτι γὰρ ἀγαθὰ τέ ἐστιν
ἐν τῷ μελλόντι αἰῶνι ἀποκεκρυμμένα ἀπὸ τῶν νῦν ἀνθρώπων,
I Cor. ii. 9 δηλοῖ ὁ λέγων ἃ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ

¹ *om.* τὸ 203 240² βασιλεύσεις *ut vid. comp.* 240
[*non* 203]³ ἐπιγίῳ (sic) 146⁴ ἀπολλομένης 203 240⁵ *om.* ὡς καθ. . . . *usque ad* ἔθνη
λέγων 240 [*Habet* 203]⁶ *om.* καὶ ἦλθεν . . . τοῖς ἁγίοις 203
240. *Habet* κλήρος 146 *cum* C solo⁷ καλοῖς (sic) 146⁸ ἀντιδόσει *vel* ἀντιδόσεως 240, *sed*
om. 203 τῇ τῆς κολάσεως ἀντιδόσει.⁹ φθείροντας 203 *et add. hoc loco*τὴν γῆν, τῇ τῆς κολάσεως ἀντιδόσει
¹⁰ καὶ τὰ ἐξῆς (*pro* ἐν τῷ οὐρ. *usque*
ad αὐτοῦ 240) *pergens ad* τούτων φη-
σὶν . . . *Obs. Lib. nost.* 203 *non indi-*
cavit Oec. in marg. sed sub Andr.
*dabat seq.*¹¹ μυστηρὰ *vid. et om.* τινα 240;
sed 203 μυστήρια *absque* τινα¹² *add.* τὸν ναὸν καὶ ὀφθῆναι 203
240

καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. καὶ πάλιν ὅτι μυστήριά¹ ἐστὶ τινα καὶ γνώσις ἑτέρα τοῖς νῦν ἀγνοουμένη, δηλοῖ ὁ Κύριος εἰπὼν οὐ μὴ πῶς ἀπ' ἄρτι ἐκ τοῦ γενήματος² τῆς ἀμπέλου ταύτης ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν³ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου. οἱ μὲν ἅγιοι τούτων ἠξιώθησαν, τοῖς δέ γε ἁμαρτωλοῖς ἐγένοντο⁴ ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ⁵ καὶ βρονταὶ⁶ (Αποκ. xi. 19) καὶ σεισμοὶ καὶ χάλαζα μεγάλη, ἃ ἐστὶν ἡ τρίτη οὐαί, ἐκ τῶν ἡμῖν γνωρίμων τὰς ἐπιούσας κολάσεις τοῖς ἀσεβέσι, καὶ τὰ ἐκ Θεοῦ δείματα ὁ λόγος αἰνίττεται.

Matt. xxvi. 29
(Marc. xiv. 25)
(Luc. xxii. 18)

καὶ σημεῖον μέγα ὦφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ⁷ σελήνη ἦν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα· καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, καὶ κράζει⁸ ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν.

Αποκ. xii. 1
2

τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον ἡμῖν τελεώτερον⁹ ἢ ὁπτασία διαγράψαι¹⁰ βούλεται, οὗ μνήμην βραχείαν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πεποιήται. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ἀναστῆναι τοῦτον καὶ ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ¹¹ προχειρισθῆναι πρόφασις¹² γεγέννηται ἡ τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησις, τὸν κόσμον οἰκειωσαμένη καὶ ὑποτάξασα — ταύτης γὰρ χάριν ὁ ἀντίχριστος διεγερθήσεται, ἐφ' ᾧ τε πάλιν τὸν κόσμον ἀποστῆσαι μὲν τοῦ Χριστοῦ, πείσαι δὲ πρὸς τὸν Σατανᾶν ἐξ ὑποστροφῆς αὐτομολῆσαι — καὶ ἐπειδὴ πάλιν ἀρχὴ¹³ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως ἡ κατὰ σάρκα σύλληψις αὐτοῦ καὶ γέννησις ὑπῆρξεν, εἰς τάξιν τινὰ καὶ εἰρμὸν ἄγουσα ἡ θεωρία τὰ περὶ ὧν μέλλει διηγεῖσθαι, ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα συλλήψεως τὴν ἀρχὴν τοῦ διηγήματος πεποιήται, καὶ τὴν θεοτόκον¹⁴ ἡμῖν ζωγραφεῖ. τί

¹ Iterum 240 μυστηρᾶ ut vid.

² γενήματος 240 [non 203]

³ om. καινὸν 203 [Habet 240]

⁴ καὶ pro ἐγένοντο 203 et 240

⁵ om. καὶ φωναὶ 203 [Habet 240]

⁶ add. ἐγένοντο hoc loco 203 [non 240]

⁷ om. ἡ 240 [Habet 203]

⁸ κεκράζεται pro καὶ κράζει 240,

κεκράζεται ex em. 203 [non 38 = ἔκρα-
ζεν, non 178 = ἔκραξεν]

⁹ τελεώτερον ἡμῖν 203 240

¹⁰ γράψαι 203 240

¹¹ add καὶ 203 [non 240]

¹² πρόφατις (?) 240 [non 203]

¹³ ἐν ἀρχῇ pro ἀρχῇ 203 240

¹⁴ θκόν (sic) codd. nostri. Vide in-
fra pleno scriptum in λόγῳ ἐβδόμῳ

- (Apoc. xii. 1) γάρ φησι καὶ σημεῖον ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον· καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς; περὶ μὲν τῆς μητρὸς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν φησιν, ὡς εἴρηται. εἰκότως δὲ αὐτὴν¹ ἡ ὀπτασία ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ οὐκ ἐν τῇ γῇ γράφει, ὡς καθαρὰν ψυχὴν καὶ σώματι,² ὡς ἰσαγγελον, ὡς οὐρανοπολίτην, ὡς τὸν ἐν οὐρανῷ ἐπαναπαυόμενον θεόν — ὁ οὐρανὸς γάρ μοι³ φησι θρόνος — χωρήσασαν καὶ⁴ σαρκώσασαν, καὶ ὡς μηδὲν κοινὸν πρὸς τὴν γῆν ἔχουσιν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κακά, ἀλλ' ὅλην ὑψηλήν,⁵ ὅλην οὐρανοῦ ἀξίαν εἰ καὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἀνθρωπίνης ὑπῆρχε φύσεώς τε καὶ οὐσίας.
- Eutyches ὁμοούσιος γὰρ ἡμῖν ἡ παρθένος· τὸ γὰρ Εὐτυχοῦς ἀνόσιον δόγμα τὸ καὶ τὴν παρθένον ἑτερούσιον ἡμῖν τερατευόμενον σὺν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ δόγμασι τῆς δοκίσεως ἔξω που τῶν θείων αὐλῶν ἐξοριζέσθω. τί⁶ βούλεται τὸ λέγειν αὐτὴν
- (Apoc. xii. 1) περιβεβλησθαι τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην ἔχειν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς; ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἀμβρακίου περὶ τοῦ
- Habak. iii. 10-11 Κυρίου προφητεύων φησὶν ἐπήρθη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔστη⁷ ἐν τῇ τάξει αὐτῆς εἰς φῶς, ἥλιον⁸ λέγων τῆς δικαιοσύνης τὸν σωτῆρα ἡμῶν⁹ Χριστόν, ἡ γοῦν τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα. οὗ φησιν ὑψωθέντος καὶ αὐξηθέντος,¹⁰ ἡ σελήνη, τουτέστιν ὁ Μωυσέως¹¹ νόμος, ἔστη¹² καὶ οὐκέτι προσθήκην ἐδέξατο· οὐ γὰρ ἔτι μετὰ τὴν Χριστοῦ ἐπιφάνειαν ἐκ τῶν ἐθνῶν ἔλαβε προσηλύτους ὡς τὸ πρίν, ἀλλὰ καὶ ἀφαίρεισιν καὶ μείωσιν ὑπέμεινε. τοῦτο οὖν μὴ¹³ νοήσεις καὶ ἐνταῦθα σκέπεσθαι τὴν ἁγίαν παρθένον τῷ ἡλίῳ τῷ νοητῷ· οὕτω γὰρ τὸν Κύριον καὶ ὁ προφήτης καλεῖ περὶ τοῦ Ἰσραὴλ λέγων ἔπεσεν πῦρ ἐπ' αὐτοὺς¹⁴ καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον· ἡ δέ γε σελήνη, τουτέστιν ἡ κατὰ νόμον ἱεουργία καὶ ἡ κατὰ
- Psa. lvii. 9

¹ αὐτὴν *pro* αὐτὴν 203 240² ὡς καθαρὰν ψυχὴν καὶ σώματι 203 240³ *om.* μοι 203 [*Habet* 240]⁴ *om.* καὶ 203 240⁵ *add.* καὶ 203 240⁶ *add.* δὲ 203 240⁷ ἔστι 203 [*non* 240 *vid.*]⁸ *add.* γὰρ 146⁹ *add.* Ἰησοῦν (ἰν) 203 [*non* 240]¹⁰ *om.* καὶ αὐξηθέντος 240 [*sed habet* 203]¹¹ μωυσέως 203 *non* 240¹² ἔστι 203 [*non* 240 *ut vid.*]¹³ μοι *pro* μη 146 240¹⁴ ἐπ' αὐτοὺς *sic quoque Sept. codd.*N^e T

νόμον πολιτεία, ἅτε¹ ὑποβιβασθεῖσα καὶ παρὰ πολὺν μείων
 ἐαυτῆς γενομένη, ὑπὸ πόδας ἐστὶ² νικηθεῖσα τῇ εὐαγγελικῇ
 λαμπρότητι. καλῶς δὲ τὰ ἐν νόμῳ σελήνην ὠνόμασεν,
 ὥς καὶ αὐτὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου τουτέστι Χριστοῦ φωταγωγη-
 θέντα, ὥσπερ καὶ ἡ αἰσθητὴ³ σελήνη ὑπὸ τοῦ ἡλίου τοῦ
 αἰσθητοῦ. ὥς δὲ πρὸς τὸ⁴ δηλούμενον, ἀκολουθότερον ἦν
 εἰπεῖν τῷ ἡλίῳ μὴ περιβεβληθῆσθαι τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ τὴν (Apoc. xii. 1)
 γυναῖκα περιβεβληκέναι τὸν ἐν γαστρὶ περιεχόμενον ἥλιον·
 ἀλλ' ἵνα δείξῃ καὶ ἐν τῇ ὁπτασίᾳ ὅτι κυοφορούμενος ὁ
 Κύριος τῆς⁵ οἰκείας μητρὸς καὶ πάσης κτίσεως ὑπῆρχε
 σκέπη, αὐτὸν ἔφη περιβεβληκέναι τὴν γυναῖκα. ὅμοιον (Apoc. xii. 1)
 ἔφη καὶ ὁ θεὸς ἄγγελος πρὸς τὴν ἁγίαν παρθένον· πνεῦμα Luc. i. 35
 Κυρίου ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δυνάμεις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι.
 τὸ γὰρ ἐπισκιάζειν, τὸ σκέπειν,⁶ καὶ⁷ περιβεβληκέναι ταυτὸν
 ἐστὶν κατὰ δυνάμιν. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς φησι⁸ στέ- (Apoc. xii. 1
 φανος ἀστέρων δώδεκα. στεφανοῦται γὰρ ἡ παρθένος τοῖς fin.)
 δώδεκα ἀποστόλοις κηρύσσουσι Χριστὸν⁹ συγκηρυττομένην.
 καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα¹⁰ φησι καὶ κράζει ὠδίνουσα καὶ βασανι- (Apoc. xii. 2)
 ζομένη τεκεῖν· καὶ τοί φησιν ὁ Ἡσαΐας περὶ αὐτῆς πρὶν¹¹
 τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδί-
 νων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν· καὶ ὁ Γρηγόριος ἐν λόγῳ Es. lxvi. 7
 δεκάτῳ τρίτῳ¹² τῆς Ἑρμηνείας τοῦ Ἀσματος περὶ τοῦ Κυρίου (Apoc. xii. 5)
 φησὶν οὐδ' ἀσυνδύαστος μένει ἡ κυοφορία, ἀμόλυντος¹³ δὲ ἡ λοχεία. Greg.
 ἀνώδυνος δὲ ἡ ὠδὶς. εἰ οὖν παρὰ τῷ τοσοῦτῳ προφήτῃ καὶ
 τῷ τῆς ἐκκλησίας διδασκάλῳ τὸν πόνον¹⁴ τῶν ὠδίνων ἐκπέ-
 φευγεν¹⁵ ἡ παρθένος, πῶς ἐνταῦθα κράζει ὠδίνουσα καὶ βα- (Apoc. xii. 2)
 σανιζομένη τεκεῖν; οὐκ ἐναντιότης τὸ εἰρημένον, μὴ γένοιτο·

¹ τὲ *pro* ἅτε 146² ἦν *pro* ἐστὶ 203 240³ ἐσθητή 146⁴ τὸν *pro* τὸ 146⁵ *add.* τε 203 240⁶ τὸ σκέπην (*sic*) 146⁷ τὸ *pro* καὶ 240 [*non* 203]⁸ *om.* φησι 203 240⁹ *Pro* Χριστὸν *habet* 240 τὰ *vel*τὴν *ut vid.*, *sed* 203 γὰρ *pro* *χρ.*¹⁰ φησὶν ἔχουσα 203 240 *seq.* καὶ
 τὰ ἐξῆς *pergentes ad* καὶ τοί φησιν
 Ἡσαΐας¹¹ πρὸ *pro* πρὶν 203 [*non* 240]¹² τρὶς καὶ δεκάτῳ 240, *sed* 117 203¹³ ἀμόλυντος *ut vid.* 240 [*non*
 203]¹⁴ τὸν πόνον 146¹⁵ ἐξέφευγεν 240 [*non* 203]

Matt. i. 20

Ex. xiv. 15

οὐδὲν¹ γὰρ ἂν εἴη ἐναντίον παρὰ τῷ ἔνι καὶ τῷ αὐτῷ² τῷ δι' ἀμφοτέρων λαλήσαντι, ἀλλὰ τὸ ἐνταῦθα κράζει καὶ βασανίζεται οὕτω νοήσεις. ἄχρι οὗ³ ὁ θεὸς ἄγγελος τῷ Ἰωσήφ εἶπε περὶ αὐτῆς ὅτι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἐστὶ τὸ κυνοφορούμενον, ἐν ἀθυμίαις ἦν ὡς εἰκὸς ἢ παρθένος ἐρυθρίωσα τὸν μνηστευσάμενον, καὶ λογιζομένη μὴ ἄρα πως ὑπονοήσοι⁴ ἐκ λαθραίων γάμων αὐτὴν ὠδίνειν· ἦν ἀθυμίαν καὶ λύπην κατὰ τοὺς τῆς τροπῆς νόμους κραυγὴν καὶ βάσανον ὠνόμασε, καὶ οὐ θαυμαστόν. καὶ γὰρ καὶ τῷ θεσπεσίῳ Μωυσῇ⁵ νοητῶς ἐντυγχάνοντι τῷ Θεῷ καὶ ἀθυμοῦντι — ἐώρα γὰρ ἐν ἐρήμῳ τὸν Ἰσραὴλ καὶ⁶ θαλάσση καὶ πολεμίοις κεκυκλωμένον — εἴρηται παρὰ τοῦ⁷ Θεοῦ τί βοᾷς πρὸς με; οὕτω καὶ νῦν τὴν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν λυπηρὰν διάθεσιν τῆς παρθένου,⁸ κραυγὴν ἢ ὀπτασία φησὶν. ἀλλ' ὁ τῆς ἀχράντου δούλης σου⁹ καὶ κατὰ σάρκα μητρός, ἐμῆς δὲ δεσποίνης, τῆς ἁγίας θεοτόκου¹⁰ τὴν ἀθυμίαν λύσας τῷ ἀρρήτῳ σου τόκῳ, λύσον καὶ τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας· πρέπει γάρ σοι ἡ δόξα εἰς τὸν αἰῶνα,¹¹ ἀμήν✠

Λόγος ἔβδομος

πληρώσας ἐν μέρει τὴν θεωρίαν τῆς περὶ τῆς κοινῆς δεσποίνης τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, ἄλλην ἡμῖν παραδίδωσι λέγων·¹²

Apor. xii. 3

4

καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἰδοὺ δράκων πυρρὸς μέγας,¹³ ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς¹⁴ ἑπτὰ διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει¹⁵ τὸ τρίτον τῶν ἄστρον¹⁶ ἐν τῷ οὐρανῷ,¹⁷ καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.

¹ οὐ δὲ 203 [non 240]

² *Spatium in 146 litt. duorum vel trium. In 203 240 add. πνεύματι (comp. πνι).*

³ ἄχρις οὗ 203 240

⁴ ὑπονοήσῃ *vid.* 203 *et* 240

⁵ μωύσει 240 [non 203]

⁶ *add.* ἐν 203 240

⁷ *om.* τοῦ 203 [non 240]

⁸ καρδίας *pro* παρθένου 240 [non 203]

⁹ σου δούλης 203

¹⁰ *θκοῦ sic iterum codd. nostri*

¹¹ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν 240, εἰς τοὺς αἰῶνας (*absque* ἀμήν) 203

¹² *om.* Λόγος ἔβδομος *usque ad* λέγων 203 240

¹³ πυρρὸς μέγας 240 [*sed* πυρρὸς· μέγας 203]

¹⁴ *add.* αὐτοῦ 203 240

¹⁵ σύρουσα 203 240

¹⁶ ἄστέρων 203 240 ἄστρον 146 *cum* C *solo*

¹⁷ τοῦ οὐρανοῦ 203 240 *pro* ἐν τῷ οὐρανῷ

καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης
τεκεῖν,¹ ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον² αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ Αποκ. xii. 5
ἔτεκεν υἱὸν ἄρσενά,³ ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη⁴
ράβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἤρπασθη⁵ τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν
Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς 6
τὴν⁶ ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ⁷ τόπον ἡτοιμασμένον⁸ ἀπὸ τοῦ
Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας⁹ διακοσίας
ἐξήκοντα.

ὥσπερ ἐν ἀρχῇ τῆς ἡγησαμένης¹⁰ ὀπτασίας εἴρηται, ὅτι
τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον τελεώτερον ἢ ὀπτασία διηγήσα-
σθαι βουλομένη, ἀρχὴν ποιεῖται τὴν τοῦ Κυρίου σύλληψιν
τε καὶ γέννησιν, ἧς χάριν¹¹ καὶ προβέβληται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ
πάντων ἐχθροῦ καὶ πολεμίου ὁ λυμεὼν ἐκεῖνος ὅπως τοὺς
ὑπὸ τοῦ Κυρίου συναχθέντας αὐθις ἀνδραποδίσηται, οὕτω
καὶ νῦν λεκτέον, ὅτι τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον διηγήσασθαι
ἢ ὀπτασία βουλομένη, τῆς πρόσθεν εἰρημένης ἀρχῆς —
φημὶ δὴ τῆς τοῦ Κυρίου γεννήσεως — ἄλλην προτερεύουσιν
ἀρχὴν ποιεῖται, τὴν κατὰ τὸν Σατανᾶν, πῶς κατενήμεται ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ, εἰ καὶ ἐν τῇ ἐξῆς¹² ὀπτασία σαφέστερον τοῦτό
φησι, προσθεὶς ὅτι καὶ ἐπεβούλευσε τῷ Κυρίῳ,¹³ ἵνα τῆς
ἀρχῆς ὥσπερ θεμελίου τινὸς προκαταβληθείσης τὰ λοιπὰ
προσεποικοδομήσῃ διηγήματα τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον καὶ
τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα. τούτων οὕτω προαφηγηθέντων,
ἐπὶ τὴν τῶν ῥητῶν ἐπίσκεψιν μεταβητέον.¹⁴ καὶ ὥφθη φησὶν (Αποκ. xii. 3)
ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, ὥσπερ ἐπιρραπίζων ὁ λόγος τὸν
ἀρχέκακον Σατανᾶν, ὅτι οὐράνιος ὢν διὰ τὴν ἔπαρσιν χαμερ-
πῆς γεγένηται· ἐν τῷ οὐρανῷ αὐτὸν προδείκνυσιν, ἵνα εἰδείῃ

¹ τίκειν 203 240

² τὸ παιδίον 203 240 et 38 178 (et *iterum ver.* 5, 38 *solus*)

³ ἄρρενα 203 240

⁴ add. ἐν 203 240

⁵ ἤρπασθη⁷ ut *vid.* 240 [ἤρπασθη 203]

⁶ om. τὴν 240 [*Habet* 203]

⁷ om. ἐκεῖ 203 240

⁸ add. αὐτῇ 203 240

⁹ χιλιάδας 146 *man. pri.* χιλίας

146 *man. sec. et* 203 240

¹⁰ εἰσηγησαμένης 203 240

¹¹ om. χάριν 240 *vid.* [*Habet* 203]

¹² ἐξ ἧς 146

¹³ ὅτι καὶ τῷ Κυρίῳ ἐπεβούλευσεν 203 240

¹⁴ μεταβλητέον 203 [*non* 240]

- (Apoc. xii. 3) ὁ ἀποστάτης ἐξ οἶων εἰς οἶα καταπέπτωκε. καὶ ἰδοὺ φησι
 δράκων πυρρὸς μέγας. δράκοντα μὲν τὸν Σατανᾶν καλεῖ¹ διὰ
 Es. xxvii. 1 τὸ σκολιόν· οὕτω γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει²· ἐπὶ τὸν
 δράκοντα λέγων τὸν ὄφιν τὸν σκολιόν· πυρρὸς δὲ διὰ τὸ αἱμο-
 (Apoc. xii. 3 βόρον καὶ ὀργίλον. ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα·
 fin.) καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα. οὐδὲ ὁ προφήτης
 αὐτὸν ἠγνόησεν ὥς ἐστι πολυκέφαλος· τοιγαροῦν φησι
 Psal. lxxiii. 14 πρὸς τὸν Θεόν· σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος·³
 ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοσιν. πολυκέφαλον δὲ
 αὐτόν φασιν,⁴ τῶν ἑπτὰ τὰ⁵ πολλὰ δηλούντων καθὼς πολ-
 λάκις εἴρηται, ὡς πολλὰς ἀρχὰς καὶ ἐπινοίας μεθοδεῶν
 ποιούμενον κατὰ⁶ τῶν ἀνθρώπων δι' ὧν αὐτοὺς καταδουλοῦ-
 ται, σύμβολον⁷ γὰρ⁸ τυραννίδος τὸ διάδημα. τὰ δὲ δέκα
 κέρατα τὴν μεγίστην αὐτοῦ δύναμιν αἰνίττεται. τέλειος
 γὰρ⁹ ὁ δέκατος ἀριθμός, δυνάμεως δὲ σημείον τὸ κέρας.
 Psal. xci. 11 εἴρηται γὰρ καὶ ὑψωθήσεται ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρας μου.
 Job i. 12 ὅπως δέ ἐστιν δυνατός, ἔξεστι γινῶναι τὸν τῇ βίβλῳ τοῦ¹⁰
 (Apoc. xii. 4) Ἰὼβ ἐντευξόμενον. καὶ τῇ οὐρᾷ αὐτοῦ φησι σύρει τὸ τρίτον
 τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.¹¹ συγ-
 κατέβαλε γὰρ ἑαυτῷ πλείστην ἀγγέλων μοῖραν συναποστή-
 σαι¹² πείσας¹³ Θεοῦ καὶ πεποίηκε χθονίους τοὺς οὐρανίους,¹⁴
 καὶ¹⁵ σκότος τοὺς λαμπροὺς ὡς ἀστέρας. τὸ δὲ τῇ οὐρᾷ
 δηλοῖ τὸ οἶον τοῖς τελευταίοις αὐτοῦ καὶ ὀπισθίοις πλημμε-
 λήμασι· πρότερον γὰρ αὐτὸς ἀπόνοιαν καὶ ἀποστασίαν
 νοήσας, καὶ ταύτην ἱκανῶς ἐν τῇ τῆς διανοίας διαθρέψας
 ὑπερηφάνῳ, οὕτως ἦλθε καὶ εἰς τὸ διαφθεῖραι τοὺς λοιπούς.
 (Apoc. xii. 4) καὶ ὁ δράκων φησὶν ἐστήκει ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλού-

¹ λέγει *pro* καλεῖ 203 [non 240]² εἰσάγει *pro* λέγει 240 *vid. et* 203
text. sed marg. καλεῖ³ τῶν δρακοντῶν 203 240⁴ φησὶ δὲ αὐτὸν πολυκέφαλον 203
240⁵ *om.* τὰ 240 [*Habet* 203]⁶ καὶ *pro* κατὰ 203 [non 240]⁷ *add.* καὶ 203 240⁸ *add.* τῆς 203 240⁹ καὶ γὰρ τέλειος 203 240¹⁰ *om.* τοῦ 240 [*Habet* 203]¹¹ *om.* καὶ τῇ οὐρᾷ *usque ad* εἰς
τὴν γῆν 203 240¹² συναποστατήσας 203 240¹³ *add.* ἀπὸ 203 240¹⁴ χθονίους τοὺς οὐρανίους πεποίη-
κεν (*om.* καὶ *init.*) 203 240¹⁵ *add.* τὸ 240 [non 203]

σης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκη τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγη.¹ ἔκ
 τῶν περὶ τὸν Κύριον συμβεβηκότων ὡς τεχθήσεται ὁ κατα-
 λύσων αὐτοῦ τὴν δυναστείαν, ἐπιμελῶς παρετήρει ἵνα ὅταν²
 ἡ παρθένος τέκη τὸ τεχθὲν ἀπολέσῃ. τοιγαροῦν οὐκ ἡμέλει,
 ἀλλ' ἐπήγειρε τὸν Ἡρώδην διαφθεῖραι³ τὸ παιδίον τὸν ἄρ- (Matt. ii. 8, 13,
 ρενα καὶ ἀνδρεῖον; τὸν⁴ μηδὲν ἔκλυτον⁵ ἔχοντα καὶ γυναι- 16)
 κῶδες. πρὶν γὰρ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, Es. viii. 4
 ὁ Ἡσαΐας ἡμᾶς⁶ εὐαγγελίζεται, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ
 καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἐναντίον βασιλέως Ἀσσυρίων. καὶ
 τίς ἐστὶν οὗτος ὁ τεχθεὶς, ὁ ἄρρην, ἀποκάλυψον ἡμῖν σα-
 φέστερον, ὃ Ἰωάννη, ὃς φησι ποιμαίνειν παντὰ τὰ ἔθνη (Apoc. xii. 5)
 ῥάβδῳ σιδηρᾷ.⁷ ἀναφανδὸν ἡμῖν, ὃ θεσπέσιε, τὸν ἡμέτερον
 σωτήρα⁸ καὶ κύριον εἰρηκας Ἰησοῦν τὸν⁹ Χριστόν· αὐτῷ
 γὰρ ἐπήγγελται παρὰ τοῦ οἰκείου πατρός αἰτησαι παρ' ἐμοῦ Psal. ii. 8-9
 καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσιν
 σου τὰ πέρατα τῆς γῆς· ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ὡς
 σκευή¹⁰ κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. καὶ ἡρπάσθη φησὶ τὸ (Apoc. xii. 5
 τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ.¹¹ ὁ fin.)
 μὲν δράκων ὁ ἰοβόλος¹² ἐνῆδρευε, καὶ τὸν Ἡρώδην παρέ- (Matt. ii. 16)
 θηγεν ἀνελεῖν τὰ ἐν τῇ¹³ Βηθλεὲμ παιδία, ὡς ἐν ἐκείνοις
 πάντῃ¹⁴ τὸν Κύριον εὐρήσων. τὸ παιδίον δὲ¹⁵ προνοία τοῦ
 πατρὸς διέφυγε τὴν ἐπιβουλήν· ἤκουσε γὰρ χρηματισμὸν¹⁶
 ὁ Ἰωσήφ παραλαβεῖν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ (Matt. ii. 13)
 φεύγειν εἰς Αἴγυπτον, ὡς μέλλοντος τοῦ Ἡρώδου ζητεῖν τὴν
 ψυχὴν τοῦ παιδίου. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον ὅπου (Apoc. xii. 6)
 ἔχει τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν

¹ *Om.* καὶ ὁ δράκων *usque ad* κατα-
 φάγη *et praeforunt* εἰς συναίσθησιν
 γὰρ ἐλθὼν *ante* ἐκ τῶν περὶ 203
 240

² ἵν' ὅταν 203 240

³ φθεῖραι 203 [*non* 240]

⁴ καὶ *pro* τὸν 240 [*non* 203]

⁵ *add.* ἔκλυτον *in marg.* 146 *pr.*
man. *et* 203 240 *in text.*

⁶ ἡμῖν 203 240

⁷ *om.* *ut vid.* 203 *et* 240 καὶ τίς
 ἐστὶν *usque ad* σιδηρᾷ

⁸ δεσπότην *pro* σωτήρα 203 [*non*
 240]

⁹ *om.* τὸν 203 240

¹⁰ σκεῦος *Sept. codd. plures*

¹¹ *om.* καὶ ἡρπάσθη *usque ad* θρόνον
 αὐτοῦ 203 240

¹² ὁ μὲν ἰοβόλος δράκων 203 240
 (*seq.* ἐνῆδρευε κ.τ.λ.)

¹³ *om.* τῇ 203 [*Habet* 240]

¹⁴ πάντως 203 240

¹⁵ τὸ δὲ παιδίον 203 240

¹⁶ χρηματισμῶν 203 [*non* 240]

- ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.¹ ἄρα οὖν² τὸ μὲν παιδίον διεσώθη ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ δράκοντος, ἡ δὲ γυνὴ παρεδόθη εἰς³ διαφθοράν;⁴ οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ διεσώθη τῇ εἰς Αἴγυπτον φυγῇ, ἣτις ἔρημος ἦν καὶ σχολάζουσα τῆς Ἡρώδου ἐπιβουλῆς. καὶ ἐκεῖ διηγέ φησι καὶ διεστρέφετο⁵ ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα,⁶ αἱ συνάγουσιν ἔτη τρία ἡμισυ ὀλίγων λειπόντων. τοσοῦτον γὰρ ἴσως χρόνον ἐν τῇ Αἰγύπτῳ διεγένετο ἡ θεοτόκος,⁷ ἄχρι⁸ τῆς Ἡρώδου⁹ τελευτῆς, μεθ' ἣν πάλιν αὐτοὺς χρηματισμὸς ἀγγέλου πρὸς τὴν Ἰουδαίαν εἴλκυσε.
- Apoc. xii. 7 καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ πολεμήσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπο-
8 λέμησε καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔσχυσαν,¹⁰ οὐδὲ τόπος
9 εὔρεθη αὐτῷ¹¹ ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφιν ὁ ἀρχαῖος, ὁ¹² καλούμενος Διάβολος¹³. καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι¹⁴ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν.
- ὥσπερ κατ' ἐπανάβασιν αἰεὶ τῆς εἰρημένης ἀρχῆς, ἀρχὴν πρεσβυτέραν ἐπινοεῖ, ἥς ἐν μέρει καὶ πρόσθεν ἐπεμνήσθη, τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον ἡμῖν διηγείσθαι μέλλουσα ἡ ὀπτασία· ἀρχὴ γὰρ πρώτη τῶν κατ' αὐτῶν,¹⁵ ἡ τοῦ Σατανᾶ ἡ¹⁶ τοῦ οὐρανοῦ πτώσις. περὶ ἧς καὶ ὁ Κύριός φησιν εἶδον¹⁷ τὸν Σατανᾶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς ἀστραπὴν πεσόντα.¹⁸ τί οὖν λέγει καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ; φησὶν ἡ θεῖα γραφὴ τὸν Σατανᾶν τραχηλιᾶσαι κατὰ τοῦ Θεοῦ, τουτέστι σκληρὸν
- Luc. x. 18
(Apoc. xii. 7)

¹ *om.* καὶ ἡ γυνή . . . ἐξήκοντα
203 240

² ἀρ' οὖν 203 *et* 240

³ πρὸς *pro* εἰς 203 240

⁴ *Ita interpunctum in* 146 *et in* 203. *Apud* 240 *comma ut vid.*

⁵ διετρέφετο 203, ἐτρέφετο *ut vid.*
240

⁶ ἃ, σξ 240 *ut solet.* [*non* 203]

⁷ ἡ θκοσ *comp.* 203 *et* 240

⁸ *add.* γὰρ 203 240

⁹ *add.* μεμένηκε 203 240

¹⁰ *sic* 146 203 240. *Obs.* ἴσχυσε
infra

¹¹ αὐτῶν ἔτι 203 *et* 240 *vid.* (*comp.*)

¹² *om.* ὁ 203 [*non* 240]

¹³ *Ita interpunct. in* 146 *et* 203, *sed abest in* 240 *qui uno tenore* Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς *habet*

¹⁴ *add.* αὐτοῦ 203 240

¹⁵ κατ' αὐτὸν *comp.* 240, *et* 203
pleno

¹⁶ ἐκ *pro* ἡ 203 240

¹⁷ ἐθεώρουν *in Luc. text.*

¹⁸ ὡς ἀστραπὴν πεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 203 240 πεσόντα 146 *cum spatio unius lit. ante τ*

αὐτῷ καὶ ἀγέρωχον ἀντανατεῖναι¹ τράχηλον, καὶ ἀποστα-
σίαν μελετῆσαι. ἀλλ' ὁ μὲν Θεός, ἅτε φύσει ἀγαθὸς ὢν καὶ
ἀνεξίκακος, ἐμακροθύμει ἐπ' αὐτῷ· οἱ δέ γε θεῖοι ἄγγελοι
μὴ ἐνεγκόντες τὴν ὕβριν τοῦ σφῶν δεσπότου ἐξώθησαν
αὐτὸν τῆς μετ' αὐτῶν διαγωγῆς. τοῦτο νῦν² φησιν ὅτι ὁ
Μιχαήλ, εἰς δὲ οὗτος τῶν ἐν ἀγγέλοις μεγάλων ἀρχόντων,
ἐπολέμησε κατὰ τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν ὑπ' αὐτόν. ὁ δέ γε
Σατανᾶς οὐκ ἴσχυσε πρὸς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον· οὐδὲ τό- (Apoc. xii. 8)
πος ἠύρεθ³ φησὶ φυγῆς αὐτῷ· ἡ γοῦν οἰκίσεως⁴ ἐν τῷ (Apoc. xii. 8)
οὐρανῷ, καὶ ἐβλήθη κάτω εἰς τὴν γῆν, ἡ τοῦτο αἰσθητῶς (Apoc. xii. 9)
παθὼν,⁵ ἡ ὅτι τοῦ ἀγγελικοῦ καὶ οὐρανίου περιαιρεθεὶς ἀξιώ-
ματος, εἰς γῆνινον κατερρίφη φρόνημα. εἶτα ὥσπερ ἀμυνό-
μενος, τὸν Θεὸν διὰ τὴν πτώσιν, ἐπεὶ μὴ αὐτὸν ἀδικῆσαι
ἐνῆν, τοὺς αὐτοῦ δούλους ἀδικεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πλανᾷ
καὶ ἀφιστᾶν πειράται Θεοῦ, ταύτῃ τὸν αὐτὸν⁶ δεσπότην
ἀδικεῖν οἰόμενος.

καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν⁷ ἄρτι (Apoc. xii. 10)
ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγο-
ρος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν⁸ ἡμέρας καὶ νυκτός· καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ
αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ
οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου· διὰ τοῦτο
εὐφραίνεσθε⁹ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν
γῆν¹⁰ καὶ τὴν θάλασσαν,¹¹ ὅτι κατέβη ὁ Διάβολος πρὸς ὑμᾶς,
ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

τὴν οἰκείαν οὖν¹² εὐφροσύνην οἱ ἅγιοι παραδηλοῦντες
ἄγγελοι ἦν ἔσχον ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τοῦ Σατανᾶ, ἐπινίκιον

¹ ἀνατεῖναι 203 240

² οὖν *pro* νῦν 203 240

³ εὔρεθ³ 203 240

⁴ ἡ γοῦν οἰκειώσεως 203 *et* 240 *ut*
vid.

⁵ παθὼν 203 (*dub.* 240 *comp.*)
παθεῖν *vel* παθὼν *comp.* 146

⁶ αὐτῶν 203 (*dub.* *comp.* 240)

⁷ καὶ ἤκουσα φωνὴν καὶ ἐγένετο
φωνὴ μεγάλη ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσα
203 [*cum* 146 *est* 240]

⁸ *om.* ἡμῶν 203 240

⁹ *add.* οἱ 203 240

¹⁰ τῇ γῇ 203 240

¹¹ καὶ τῇ θαλάσῃ 203 240

¹² *om.* οὖν 203 240

- (Apoc. xii. 10) ἄδουσιν ὡδὴν¹ τῷ Θεῷ, ἄρτι λέγοντές φησιν ἐγένετο ἡ σω-
- (Apoc. xii. 10) τηρία καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἔλαμψεν ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅπως ἐστὶ παντοδύναμος· αὐτῆς γάρ φησι τῇ συνεργίᾳ² νενικήκαμεν τὸν ἐχθρόν. καὶ ἀπῆλθεν ἐξ ἡμῶν ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός.³ ὃ τῆς μετριότητος τῶν ἁγίων ἀγγελων· πῶς εἰσι μιμηταὶ τοῦ οἰκείου δεσπότου. ἀδελφοὺς ἑαυτῶν,⁴ καλοῦσιν τοὺς ἀνθρώπους. καὶ τί θαυμαστόν; — ὅποτε καὶ ὁ κοινὸς δεσπότης τοῦτο αὐτοὺς καλεῖν οὐκ ἀπηξίωσεν, ἀπαγγελῶ⁵ λέγων τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου· ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. τι δέ φασι περὶ τοῦ Σατανᾶ; ἀπῆλθεν. καθηρέθη τῆς ἀξίας.
- (cf. Apoc. xii. 8, 10) οὐκέτι αὐτῷ χώρα⁶ ἐνώπιον ἐστάναι τοῦ Θεοῦ, καὶ κατηγορεῖν τῶν ἀνθρώπων. καὶ αὐτοὶ φησι τοῖς ἴσοις αὐτὸν ἡμύναντο,⁷ νικήσαντες τὸν δοκοῦντα ἀήττητον ὡς καὶ κατὰ⁸ Θεοῦ τολμήσαι. ἐνίκησαν δὲ συνεργῶ καὶ βοηθῶ χρησάμενοι τῷ τιμίῳ αἵματι τοῦ⁹ Χριστοῦ, καὶ τῷ λόγῳ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίας, ἣν προέκριναν τῶν οἰκείων ψυχῶν. ὧν γενομένων, εὐφραίνεσθὲ φησι πάντες ἄγγελοι Θεοῦ πικροῦ γειτονήματος¹⁰ ἀπαλλαγέντες τοῦ Σατανᾶ. οὐαὶ φησι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,¹¹ ὅτι κατέβη ὁ Διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.¹² καὶ εἰ κακῶς ἤμελλε¹³ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ, τῇ καθόδῳ τοῦ Σατανᾶ, εἴποι τις ἂν¹⁴· διὰ τί κατῆλθεν; ὅτι τοῖς μὲν νήφουσι καὶ τὴν ἐλπίδα ἔχουσιν ἐπὶ τῷ Θεῷ¹⁵ οὐ μόνον πρὸς βλάβης¹⁶ οὐ γεγένηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὠφελείας,¹⁷ διαγυμνάζων αὐτοὺς ὥσπερ παιδοτρίβης, καὶ τοῖς πειρασμοῖς δοκιμωτέρους ἐργαζόμενος

¹ εὐχὴν *pro* ὡδὴν 240 [non 203]² τῇ συνεργίᾳ *ut vid.* 203 240³ *om.* ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός 203 240⁴ ἑαυτοὺς *sic* 146. ἑαυτῶν *in comf.* 203 240⁵ διηγῆσομαι *pro* ἀπαγγελῶ *Sept.*⁶ χώρῳ 240 *ut vid.* [non 203]⁷ ἡμύνοντο 203 240⁸ *add.* τοῦ 203 [non 240]⁹ *om.* τοῦ 203 240¹⁰ γείτονος 203 240¹¹ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ 203 240¹² *om.* πρὸς ὑμᾶς . . . καιρὸν ἔχει

203 240

¹³ ἔμελλε 203 240¹⁴ ἂν τις *pro* τίς ἂν 203 240¹⁵ ἐπὶ τὸν Θεὸν 203 240¹⁶ βλάβην 203 240¹⁷ ὠφέλειαν 203 240 *ut vid.* (*comf.*)

καὶ στομῶν ἴσα σιδήρῳ. ἀδικεῖ δὲ τοὺς νωθροὺς καὶ ἐξι-
 τήλους,¹ οἱ² τάχα ἂν καὶ μὴ ὑπόντος τοῦ διερεθίζοντος,³
 ἀφ' ἐαυτῶν ἦσαν κακοὶ εἰς φύσιν, τὰ πάθη μεταβαλόντες.
 λέγοντες⁴ δὲ οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,⁵ οὐ τοῦτό (Apoc. xii. 12
 φασιν, οὐαὶ τοῖς οἰκοῦσι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν⁶ πλέ- *init.*)
 ουσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοὺς τὴν γῆν ὄντας⁷ καὶ σποδὸν⁸
 κατὰ τὸ γεγραμμένον καὶ γεώδεις⁹ τὸ φρόνημα; ἔτι δὲ τοὺς (cf. Rom. viii. 7
 εὐριπίστους,¹⁰ καὶ περιαγομένους¹¹ καὶ ἀστάτους¹² τὸν νοῦν. *et* Plato Ax.
 365 E)
 κατὰ τούτων γὰρ ὁ κοινὸς ἐχθρὸς στρατευόμενος καταδου-
 λοῦται τοὺς ἀσθενεῖς, ἐκόντας, ὑποκύπτοντας τῇ αὐτοῦ τυραν-
 νίδι. εἰδὼς φησιν ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. ὀλίγος γὰρ ὁ ἐκ (Apoc. xii. 12
 τῆς τοῦ Διαβόλου καταπτώσεως καιρὸς ἄχρι τῆς κρίσεως *fin.*)
 αὐτοῦ καὶ ἀνταποδόσεως πρὸς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας
 παραβαλλόμενος. τούτου χάριν καὶ Ἰακώβ ὁ πατριάρχης,
 καίτοι ἑκατὸν ἄγων ἔτη πρὸς τοῖς τριάκοντα, ἔλεγεν ἐρωτῶν
 τι τῷ Φαραώ, μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν Gen. xlvii. 9
 τῆς ζωῆς μου.

καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωκε¹³ τὴν Apoc. xii. 13
 γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενά.¹⁴ καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ 14
 αἱ¹⁵ δύο πτέρυγες τοῦ αἵτου τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτεται¹⁶ εἰς τὴν
 ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται¹⁷ ἐκεῖ καιρὸν καὶ
 καιροὺς¹⁸ καὶ ἡμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφως. καὶ 15
 ἔβαλεν ὁ ὄφεις ἐκ¹⁹ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς
 ὕδωρ ὡς²⁰ ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ.²¹ καὶ 16

¹ ἐξήτιλους 146 ἐξιτίλους 240, ἐξιτήλους 203

² ἢ *pro* οἱ 203 [*non* 240]

³ ἐρεθίζοντος 203 240 διαιρεθίζον-
 τος 146

⁴ λέγεται 203 [*non* 240]

⁵ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ *ut solent*
 203 240

⁶ τοῖς οἰκοῦσι? (*comp.*) τῇ γῇ καὶ
 τῇ θαλάσσῃ *pro* τοῖς οἰκοῦσι τὴν γῆν
 καὶ τὴν θάλασσαν 240 [*non* 203]

⁷ ἀλλὰ τοῖς γῇ οὔσι 203 240 (*pro*
 ἀλλὰ τοὺς τὴν γῆν ὄντας)

⁸ σποδὸς 203 [*non* 240]

⁹ γεώδεις 203 *et* 240 *vid.*

¹⁰ τοῖς εὐριπίστοις 203 240 (*ex ei*
correctum)

¹¹ περιαγομένοις 203 240

¹² ἀστάτοις 203 240

¹³ ἐδίωξε 203 *in text.* 240 *in text.*
sed ἐδίωκε *ter in schol. cum* 146

¹⁴ τὸν ἄρρενα 203 240

¹⁵ *om.* αἱ 203 240

¹⁶ πέταται 203 240

¹⁷ ἐτρέφετο 203 240

¹⁸ καιροῦ 146 *man. pr.* *Corr. man.*
rec. *Obs.* καιρὸν καιροῦ 149-186

¹⁹ ἀπὸ *pro* ἐκ 203 240

²⁰ εἰς *pro* ὡς 240 [*non* 203]

²¹ ποιήσῃ 203 240

Apor. xii. 17

ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἥνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπινε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.

(Apor. xii. 14)

ἐπανάληψιν ἔχει τὰ παρόντα τῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι μεθ' ὃ εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, εὐθὺς ἐδίδωκε τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδεν ἑαυτὸν ὁ δράκων ἐν οἷς ὑπάρχει κακοῖς, καὶ ὅτι ἐκπέπτωκε τῆς ἀγγελικῆς ἀξίας, πικρὸς γέγονε λίαν κατὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν τὸν σωτήρα¹ τῶν ἀνθρώπων γεννήσασαν ἐδίωκεν, ἵνα αὐτὴν ἀπολέσῃ. ἐδίωκε δὲ τὴν γυναῖκα, ἐπεὶ ἔγνω τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα κρείττονα εἶναι τοῦ ἀλῶναι, διαφθονούμενος τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἐκ τοῦ Κυρίου σωτηρίας, καὶ μὴ φέρων τὴν τοσαύτην μεταβολὴν, εἰ αὐτὸς μὲν ἐξ οὐρανῶν ἀπερρίφη,² ἐκ τῆς γῆς δὲ οἱ ἄνθρωποι εἰς οὐρανὸν δι' ἀρετῆς ἀναφοιτήσκειαν.³ καὶ ἐδόθησάν φησι τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτεται εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως.⁴ ἀλλ' οὐδὲ ἡ γυνὴ φησιν ὑπὸ χεῖρα γέγονεν τῷ Σατανᾷ, ἀλλὰ πέφευγεν εἰς τὴν ἔρημον. αὕτη δὲ ἐστὶ ἡ Αἴγυπτος κατὰ τὰ πρόσθεν εἰρη-

(cf. Psa. liv. 17)

μένα. ὁ μὲν οὖν προφήτης ἐζήτει πτέρυγας ὥσει περιστερᾶς, ἵνα πετασθεῖς, καταπαύσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ· τῇ δὲ πανάγνω παρθένῳ δυνατώτεραι πτέρυγες δέδονται,⁵ τοῦ ἀετοῦ φησι τοῦ μεγάλου. πτέρυγας δὲ ἀετοῦ λέγει τὴν τοῦ θεσπισίου ἐπιφοίτησιν ἀγγέλου, ὃς τὸν Ἰωσήφ προουτρέψατο⁶ παραλαβεῖν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεύγειν εἰς Αἴγυπτον, δι' ἧς ἐπιφοιτήσεως ὡς διὰ πτερυγῶν ἀετοῦ τὴν⁷

Matt. ii. 14

¹ τοῦ σωτήρος 240 *vid.* [non 203]

² ἐπὶ γῆς κατερρίφη *pro* ἀπερρίφη 203 *et* 240

³ ἀναφοιτήσκειαν 203 240, ἀναφοιτήσαντες 146

⁴ *om.* καὶ ἐδόθησαν . . . τοῦ ὄφεως 203 240

⁵ δίδονται 203 [non 240]

⁶ προουτρέψας τὸ *pro* προουτρέψατο 146

⁷ ἀετοῦ τη . . . *in rasura* 146

Αἴγυπτον¹ κατείληφαν. ταύτης οὖν τῆς ἐπιβουλῆς ἀπο-
 τυχῶν² ὁ δράκων, ἣν διὰ τοῦ Ἡρώδου κατεσκευάκει, ἄλλην
 μέτεισι κατὰ τῆς παρθένου τὴν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἀναίρεσιν,
 καὶ λοιπὸν ἀκολουθῶς ἀφηγεῖται τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου
 καὶ τὸν θάνατον. καὶ ἔβαλέ φησιν ὁ ὄφεις ἐκ τοῦ στόματος (Apoc. xii. 15)
 αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμο-
 φόρητον ποιήσῃ³. ποταμὸν τὸν πειρασμὸν ἢ θεία ἀλληγορεῖ
 γραφή, πῇ μὲν λέγουσα, διὰ τοῦ Ἰωνᾶ ἀπερρίψας με εἰς βάθη Jonah ii. 4
 καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με· πῇ δὲ διὰ τοῦ
 Κυρίου· κατέβη φησὶν ἡ βροχή· παρήσαν οἱ ποταμοί· ἦλθον (cf. Matt. vii. 25)
 οἱ ἄνεμοι· καὶ οὐ κατέβαλον τὴν οἰκίαν τὴν τεθεμελιωμένην ἐν
 τῇ πέτρᾳ. ποταμὸν οὖν⁴ λέγει τὸν ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ Κυρίου
 πειρασμόν. ἵνα διὰ τούτου φησὶν ἀποπνίξῃ τὴν παρθένον·
 καὶ ἀληθῶς, τό γε ἦκον εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν τῆς ἀλγηδόνης
 ὑπερβολήν, ἵσχυσε πληρῶσαι τὴν πρόθεσιν ὁ δράκων. τί
 γὰρ λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Συμεών; καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν Luc. ii. 35
 διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν
 διαλογισμοί. ἀλλ' ἐβοήθησεν ἡ γῆ φησι τῇ γυναικί,⁵ καὶ (Apoc. xii. 16)
 ἥνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν
 ὁ δράκων τῇ γυναικί ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.⁶ τὸ μὲν⁷ κατα-
 πιεῖν τὴν γῆν τὸν ποταμὸν δηλοῖ τὸ τὸν πειρασμὸν ἐν αὐτῇ
 δέξασθαι, τουτέστι θανατωθέντα τὸν Κύριον. ἀλλ' οὐκ ἐν
 τούτῳ ἐβοήθησεν, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῇ⁸ πάλιν ἀποδοῦναι τὸν
 Κύριον· ἀνεβίω γὰρ τριήμερος, πατήσας τὸν θάνατον, ἐπεὶ
 οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν⁹ ὑπ' αὐτοῦ, ἀρχηγὸν ζωῆς Act. iii. 15
 ὑπάρχοντα κατὰ τὸν θεσπέσιον Πέτρον. ἵνα οὕτως εἴη ἡ¹⁰ (Heb. ii. 10, xii.
 2)
 σύνταξις, καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, τελείαν ἀναγνω- (1 Pet. i. 3-12?)
 στέον· εἶτα ὡς ἐξ ἐρωτήματος, τίνα δὲ τρόπον ἐβοήθησε;¹¹

¹ ἔρημον *pro* Αἴγυπτον 203 [non 240]

² τυχῶν 240 [non 203]

³ *Post* γυναικὸς *add.* ποταμὸν 203
et, omisiss ὕδωρ . . . ποιήσῃ, *pergit*
ποταμὸν (ita bis scriptum) sic quoque
 240 *sed* ποταμὸν *semel tantum*

⁴ *add.* νῦν *post* οὖν 203 [non 240]

⁵ γυναιξί 146 *pr. man.*

⁶ *om. in schol.* ἀλλ' ἐβοήθησεν

. . . στόματος αὐτοῦ 203 240. *Om.*
indic. schol. Oec. (medio Andr.)
 203

⁷ ὁ μὲν (*pro* τὸ μὲν) *med. schol.*
Andr. 203 [non 240]

⁸ *om.* αὐτὴν 203 240

⁹ αὐτὸν κρατεῖσθαι 203 240

¹⁰ *om.* ἡ 203 [non 240]

¹¹ *Sic interpunctum in* 146. *Non*
in 203 *nec in* 240

- (Apoc. xii. 16) κατέπιε τὸν ποταμόν, τουτέστι τὸν ἐπιβουλευθέντα Κύριον ἐν
 ἑαυτῇ δεξαμένῃ, πάλιν ἀνέδωκε, καὶ ἐν τούτῳ ἐβοήθησεν.¹
 ὡς οὖν καὶ τῆς δευτέρας ἐπιβουλῆς² ἀποτετύχηκεν ὁ δράκων,
 τί λοιπὸν ποιεῖ τοὺς χρηματίσαντας υἱοὺς καὶ ἀδελφοὺς τοῦ
- (Apoc. xii. 17) Κυρίου, τουτέστι τοὺς πιστοὺς; ἐδίωκε — τούτους γὰρ τοῦ
 σπέρματος εἶναι φησι τῆς γυναικός· υἱοὶ γὰρ³ καὶ ἀδελφοὶ
 τοῦ Κυρίου οἱ πιστοὶ κατὰ⁴ τὸ γεγραμμένον ἀπαγγελῶ τὸ
 ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ αὐθις ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά
 ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. ἄρα οὖν⁵ καὶ τῆς συγγενείας εἰς τῆς
 αὐτοῦ μητρός — καὶ πόλεμον ἐποίει μετ' αὐτῶν, διώκων καὶ
 ἐπιβουλεύων, ἀποκτινύς διὰ τῶν τυράννων καὶ δυναστῶν
 τῆς γῆς, ἐπειδὴ Θεὸν εἶναι τὸν ἐκ τῆς παρθένου τεχθέντα
 ἐμαρτύρουν.
- Apoc. xii. 18–
 xiii. 1 καὶ ἐστάθην παρὰ⁶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. καὶ εἶδον ἐκ
 τῆς θαλάσσης θήριον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφα-
 λὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ
 2 τῆς κεφαλῆς⁷ αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον ὃ
 εἶδον⁸ ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ
 τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα⁹ λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δρά-
 κων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν
 3 μεγάλην. καὶ μίαν¹⁰ τῶν κεφαλῶν¹¹ αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς
 θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ
 4 *init.* ἐθαμβήθη¹² ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, καὶ προσεκύνησαν¹³
 τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ.
 ἐν τῇ πρὸ ταύτης θεωρίᾳ εἶδεν ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστῆς
 (Apoc. xii. 3) σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ,¹⁴ καὶ ἰδοὺ φησι δράκων πυρρός. νῦν
 (Apoc. xiii. 1–2) δὲ ἡμῖν ἀφηγεῖται ἑωρακέναι ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀνα-

¹ *Hoc loco schol. Andr. interjecta*
 203 240

² βουλῆς 203 240

³ εἰ γὰρ υἱοὶ 203 240

⁴ κατὰ *supra lin. sed man. prim.*
 146

⁵ *om.* οὖν 203 240

⁶ ἐπὶ ἐπὶ *sic (bis script.) pro* παρὰ
 240, *et ἐπὶ semel* 203 (παρὰ 146
solus)

⁷ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς 203 240

⁸ καὶ τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον, εἶδον
 καὶ 203 240

⁹ *om.* στόμα *sec.* 203 240

¹⁰ *add.* ἐκ 203 240

¹¹ τῷ νεφαλῶν *errore* 203

¹² ἐθαύμασεν 203 240 *in text. (sed*
cum 146 *in schol.)*

¹³ *add.* αὐτῷ 203 240 *et* 178 [*non*
al.]

¹⁴ σημεῖον (*comp. dub.*) ἐν τῷ οὐρα-
 νοῦ *ut vid.* 240 [*non* 203]

βαῖνον ὅμοιον παρδάλει. εἶτα ἐν τῇ μετὰ ταύτην¹ ὀπτασίᾳ
 πάλιν ὁρᾷ ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς ἔχον κέρατα δυὸ (Apor. xiii. 11)
 ἄρνιου.² τρία τοιγαροῦν τὰ πάντα εἶδε θηρία· τὸ μὲν πρῶ- Apor. xii. 3
 τον³ ἐν τῷ οὐρανῷ, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ τῆς θαλάσσης, τὸ Apor. xiii. 1
 δὲ⁴ τρίτον ἐκ τῆς γῆς. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον καὶ τρίτον Apor. xiii. 11
 δῖλα πᾶσι τυγχάνει· τὸ μὲν γάρ ἐστιν ὁ ἀρχέκακος δράκων,
 ὁ ἀποστατήσας καὶ τραχηλιάσας κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο-
 κράτορος Σατανᾶς, τὸ δὲ τρίτον ὁ ἀντίχριστος. τοῦτο δὲ τὸ⁵
 μέσον θηρίον, τὸ νῦν ἡμῖν εἰς θεωρίαν προκείμενον, ἄρα τί
 ἐστιν; οἶμαι τοῦτο τυγχάνειν μετὰ τὸν ἀποστάτην μὲν δρᾶ-
 κοντα,⁶ τὸν Σατανᾶν, τῶν λοιπῶν δὲ⁷ προύχοντα δαιμόνων·
 πολλοὶ γὰρ συνωλίσθησαν.⁸ καὶ δῆλον ἐκείθεν ὅτι τὸν μὲν
 πάντων ἄρχοντα δαιμόνων ἡ θεία λέγει γραφὴ τὴν θάλασ-
 σαν καὶ τὸν τάρταρον καταδικᾶσθαι, καθὼς πρόσθεν ἀπο-
 δέδεικται, τροπικῶς μὲν ἴσως οὕτω καλοῦσα τὴν ταραχὴν
 καὶ τὸν κλόνον ᾧ σύνεστιν, ἐννοῶν ἐξ οἶων εἰς οἷα κατῆ-
 κται, καὶ ὅτι εἰς κρίσιν τηρεῖται⁹ μεγάλης ἡμέρας κατὰ τὸ Jud. 6
 γεγραμμένον. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, ἀλλ' αἰσθητῶς ἦν ἐν
 τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῷ ταρτάρῳ,¹⁰ πῶς ἐν τῇ πρὸ ταύτης
 ἀναγέγραπται θεωρία πολλὰ μηχανησάμενος κατὰ τε τοῦ
 Κυρίου¹¹ καὶ κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ;—πλὴν ὅτι κατὰ τὸ
 γράμμα τῆς ἱστορίας,¹² οὐδὲ αὐτὸ ἀθετητέον, τὸν τάρταρον
 καὶ τὸν βυθὸν κεκλήρωται. οὗτος δέ γε ὁ δεύτερος. ὁ νῦν (2 Pet. ii. 4)
 ἡμῖν προκείμενος, εἰσῆκται ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Ἰώβ, καὶ προσ-
 διαλεγόμενος τῷ Θεῷ, καὶ τὸν Ἰώβ ἐξαιτούμενος, καὶ μυρίας Job xl. (15), xli.
 πείρας αὐτῷ προσφέρων, καὶ μέντοι καὶ λέγων ὡς ἐμπερι- (23)
 πατήσας τὴν ὑπ' οὐρανὸν¹³ πάρεστι. καὶ οὐ μόνον ἡ βίβλος
 τοῦ Ἰώβ, ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος μνήμην αὐτοῦ πεποιήται παρὰ

¹ ταύτη *pro* ταύτην 146² β ἄωνιον *ut vid. pro* δύο ἄρνιου
240 [non 203]³ τὸν μὲν ἔν 146 τὸν μὲν πρῶτον
203 τὸ μὲν α^{70ν} 240⁴ *om. δὲ coadd. nostri omnes*⁵ τούτου δὲ (*om. τὸ*) 146⁶ *add. δὲ* 146⁷ τὸν τῶν λοιπῶν *pro* τῶν δὲ

λοιπῶν 146

⁸ *add. τῷ Σατανᾷ καὶ εἰς γῆν κατη-*
νέχθησαν 203 240⁹ τηρεῖται 146¹⁰ τῷ τετάρτῳ 146 *errore*¹¹ *add. καὶ κατὰ τοῦ Κυρίου iterum*
ex dittogr. et partim erasit 146¹² *add. ὅπερ* 203 240¹³ *add. τε* 146

Jo. viii. 44
verbatim

Gen. xvii. 5

(Apoc. xiii. 1)

(Apoc. xiii. 1
fin.)

(Apoc. xiii. 2
init.)

τῷ Ἰωάννῃ τοῖς Ἰουδαίοις προσφωνῶν· ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ Διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστι ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πατέρα τοῦ Διαβόλου¹ καλῶν, τούτου δὴ τοῦ νῦν² ἡμῖν εἰς θεωρίαν προκειμένου, τὸν ἀποστάτην δράκοντα, ὡς ἀρχηγέτην αὐτῶν³ καὶ πρωτουργὸν τῆς ἀποστασίας γενόμενον· ὥσπερ καὶ ὁ ἱερὸς Ἀβραὰμ πατὴρ ἐθνῶν χρηματίζει ὡς προκατάρξας αὐτοῖς τῆς πίστεως κατὰ τὸ πρὸς αὐτὸν εἰρημένον, πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. τούτων οὕτω κατὰ τὴν ἐμὴν οἴησιν⁴ διευκρινηθέντων, ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον. εἰδὼν φησιν ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ⁵ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα. ἐκ τῆς θαλάσσης ὁρᾷ αὐτὸν⁶ ἀναβαίνοντα·⁷ ἡ γὰρ ἄνοδος αὐτῷ καὶ οἶον ἡ⁸ ὕψωσις ἐκ τοῦ τετραγαμένου καὶ ἀστάτου βίου τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, τῶν χειροτονησάντων αὐτὸν καθ' ἑαυτῶν τύραννον· τὰ δέ γε⁹ δέκα κέρατα δυναστείαν αὐτῷ μεγάλην προμαρτυρεῖ,¹⁰ ὥσπερ καὶ αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ μεθοδείας τινὰς καὶ ἀρχὰς¹¹ δόλων καὶ κατασκευῶν· τέλειοι γὰρ ἀριθμοὶ ὅ τε δέκα καὶ ὁ ἑπτὰ.¹² διαδήματα δὲ ἦν αὐτοῦ περὶ τὰ κέρατα δεικνύντα δυναστέην αὐτὸν κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος γενόμενον, ἡμῶν ἐξ ἀπάτης ἀνθαιρέτως ἑαυτοὺς παραδεδωκότων¹³ αὐτῷ. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ φησιν ὀνόματα βλασφημίας. καλῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· καθ' ἑαυτοῦ γὰρ μαίνεται καὶ κατὰ τῆς οἰκείας κεφαλῆς εἰς Θεὸν παραινῶν, καὶ συνλῶν μὲν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸ σέβας, ἑαυτῷ δὲ ἀνατιθείς.¹⁴ καὶ τὸ θηρίον φησὶν ὁ¹⁵

¹ τὸν διάβολον 146

² τοῖνον 146 *pro* τοῦ νῦν 203 240

³ αὐτῷ 203 240

⁴ νόησιν *pro* οἴησιν 203 240

⁵ τὰ ἐξῆς *pro* κεφαλὰς . . . διαδήματα *seq.* 203 *et* 240

⁶ αὐτὸ 203 240

⁷ ἀναβαῖνον 203, *et* 240 (*comp.*)

⁸ εἰ *pro* ἡ 203 (*illeg.* 240)

⁹ *om.* γε 203 240

¹⁰ προμαρτυρεῖ 203 240

¹¹ ἀρχῶν *vel* ἀρχὰς 146 παραχὰς 203 240

¹² ὅ τε δέκατος καὶ ὁ ἑβδομος 203, *sed* ὅτε ἰ καὶ ὁ ζ' 240

¹³ παραδεδωκότων 146

¹⁴ ἀνατεθείς 146

¹⁵ *om.* ὁ 146

εἶδον ὅμοιον ἦν παρδάλει, καὶ ¹ διὰ τὸ ὀξύρροπον, ² οἶμαι, ³ καὶ
 ταχὺ ⁴ πρὸς ἐπιβουλὰς. ⁵ καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου φησὶν, (Apor. xiii. 2)
 οἷον εὐσθενεῖς καὶ ὑπομονητικοὶ ὡς καὶ ἐμπεριπατεῖν τὴν
 ὑπ' οὐρανὸν εἰς ἐπιβουλὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ στόμα (Apor. xiii. 2)
 αὐτοῦ φησιν ὡς στόμα λέοντος· περιέρχεται γὰρ ὁ ἀντίδικος I Pet. v. 8
 ἡμῶν Διάβολος ὡς λέων, τίνα καταπίη κατὰ τὸ γεγραμμένον.
 καὶ ἔδωκε φησιν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ⁶ ἡ δέ γε (Apor. xiii. 2)
 δύναμις τοῦ ἀποστάτου δράκοντος ἐν ταῖς ἀπάταις καὶ τοῖς
 δόλοις ἐστὶ τούτων, καὶ ⁷ αὐτῷ γέγονεν αἷτιος καὶ διδάσ-
 καλος. καὶ ὁρῶ φησι μίαν τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην (Apor. xiii. 3)
 εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. ⁸
 τούτον ⁹ τὸ σῆμαινόμενον εἰδείη ἂν αὐτός ὁ πνευματοφόρος
 εὐαγγελιστής· ὡς δὲ ἐμοὶ καταφαίνεται, τοιοῦτόν τι δηλοῖ·
 ἦν γὰρ ἔλαβεν ὁ Διάβολος θανατηφόρον πληγὴν κατὰ μιᾶς
 τῶν κεφαλῶν διὰ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ θεοσεβείας, ταύτην ἰάθη
 διὰ τῆς ἐκείνων πάλιν ¹⁰ εἰδωλολατρείας. ¹¹ καὶ ἐθαμβήθη ¹² (Apor. xiii. 3
 fin.)
 φησὶν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου. πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλε καὶ
 τὸ θεοσεβὲς ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ προσκεκυνηκὸς αὐτῷ; καὶ
 τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον τῷ Ἡσαΐα ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ
 πρὸς τὸν Ἰσραὴλ· δι' ὑμᾶς τὸ ὄνομα μου διὰ παντὸς ¹³ βλασφη- Es. lii. 5
 μεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχέκακον συμπροσεκύν-
 ησαν δράκοντα τὸν τῆς τοσαύτης ἀπάτης καὶ τῶν δολερῶν
 μεθοδιῶν ¹⁴ αἷτιον ὑπάρχοντα τῷ θηρίῳ.

καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ ¹⁵· καὶ τίς δύναται πολεμήσαι Apor. xiii. 4
 μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασ- med. et fin.
 5

¹ om. καὶ 203 et 240 vid.

² ὀξύρροπον 146 ὀξύροπον 240, sed melius ὀξύρροπον 203

³ οἶμαι (?) 240

⁴ om. καὶ ταχὺ 203 240

⁵ ἐπιβουλὴν 203 [non 240]

⁶ Om. καὶ ἔδωκε . . . δύναμιν αὐτοῦ 203 240 in comm., sed habet 203 post claus. xiii. 2 fin. in text. δώσει γὰρ ὁ Σατανᾶς ὁ νοητὸς δράκων τῷ ἀντι-
 χρίστῳ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, πρὸς τὴν τῶν ἀσθηρίκτων ἀπώλειαν. [Deest claus. in 204], perg. ambō ἡ δέ γε

⁷ Om. καὶ 240 (Uno tenore τού-
 των αὐτῷ γέγονεν). Habet καὶ 203 sed
 τούτων cum seqq. jung. (ἐστὶ· τούτων
 καὶ αὐτῷ)

⁸ om. καὶ ὁρῶ . . . ἐθεραπεύθη
 203 240

⁹ τοῦτο 203 240

¹⁰ om. πάλιν 203 240

¹¹ εἰδωλολατρίας 203 240

¹² Ita omn. Vide supra.

¹³ διὰ παντὸς τὸ ὄνομα μου Sept.

¹⁴ μεθοδεῶν 203 240

¹⁵ add. λέγοντες τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ
 203 240

Αποκ. xiii. 6 φημία,¹ καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαρακον-
 ταδύο.² καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς
 τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι³ τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν
 7 αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. καὶ ἐδόθη αὐτῷ
 ἐξουσία⁴ ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος.
 8 καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ⁵ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκου-
 μένην,⁶ οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ⁷ τῆς
 ζωῆς τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἐσφραγισμένου⁸ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.
 9 ἐξ ὧν κατεστρατήγησε τοῦ Ἰσραὴλ τὴν εὐφημίαν αὐτῷ
 πλέκουσιν οἱ ἀλόντες¹⁰ αὐτῷ, τίς ὅμοιος, λέγοντες τῷ θηρίῳ,
 καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ. πάντων φησὶν ἡττη-
 10 μένων καὶ ὑπὸ πόδας πεσόντων,¹¹ καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα
 λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημία.¹² ἐδόθη παρὰ τίνος;¹³ παρὰ
 τῶν ἐξαπατηθέντων καὶ προσκεκυνηκότων ἀνθρώπων¹⁴ αὐτῷ·
 11 ὑπερηφανίας γὰρ¹⁵ τὸ ὑψηγορεῖν. τί γὰρ τούτου μείζον; —
 12 τοῦ λέγειν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι· ἐπάνω τῶν ἄστρων τοῦ
 οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου. καὶ μικρὸν ὑποβάς, ἔσομαι φησιν
 13 ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ, ὥς Ἡσαΐας αὐτὸν κωμωδεῖ, ἃ δὴ ταῦτα καὶ
 14 βλασφημίαι¹⁶ κατὰ Θεοῦ¹⁷ τυγχάνουσι. καὶ ἐδόθη φησὶν
 15 αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαρακονταδύο. ἐν τοῖς φθά-
 16 σασι τοὺς τεσσαρακονταδύο μῆνας¹⁸ εἰς βραχὺν χρόνον
 17 ἐδεξάμεθα. πᾶς γὰρ χρόνος βραχύς, καὶ ὅτι μάλιστα
 18 μακρὸς εἶναι δοκῇ, πρὸς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας παρα-

Es. xiv. 13-14

Es. xiv. 14 *fin.*(Apo. xiii. 5
fin.)¹ βλάσφημα 203 240² σαρακονταδύο 146 μβ 240, μβ 203³ βλασφημηθῆναι 240 [*non* 203]⁴ *add.* ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν
ἀγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς. καὶ ἐδόθη
αὐτῷ ἐξουσία 203 240⁵ αὐτὸν *pro* αὐτῷ 203 240⁶ τὴν γῆν· οὐαὶ οὐαὶ *pro* τὴν οἰκου-
μένην *et* 203 *et* 240 *in text.* (*Habent*
τὴν οἰκουμένην *schol.*)⁷ ἐν τῇ βίβλῳ 203 240⁸ τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφραγισμένου 203
240. *Solus* 146 *ut supra.* Cf. *✠*
οὐρανοῦ *pro* ἀρνίου *xxi. 27*⁹ *In schol. add.* καὶ προσεκύνησαν
τὸ θηρίον λέγοντες τίς ὅμοιος (λέγοντες
iterum 203) τῷ θηρίῳ καὶ τὰ ἐξῆς 203240 *pergentes* ἐξ ὧν κ.τ.λ.¹⁰ οἱ ἀλόντες 146¹¹ πεσόντων *ut vid.* 240¹² *om.* καὶ ἐδόθη . . . βλασφημία
in schol. 203 240¹³ *Sic interpunctum in* 146. *Non*
ita in 203 240¹⁴ *om.* ἀνθρώπων 203 240¹⁵ δὲ *pro* γὰρ 203 240¹⁶ βλασφημία 203 *et* 240 *compen-*
*diis*¹⁷ κατὰ θεὸν 146 *hoc loco* [*non*
infra]¹⁸ *Pro* καὶ ἐδόθη . . . μῆνας *hab.*
203 240 τοὺς δὲ μβ μῆνας ἐν τοῖς
φθάσασιν *pergentes* εἰς βραχὺν χρόνον
κ.τ.λ. (σαρακονταδύο μῆνας *sic* 146)

βαλλόμενος. καὶ ἥνοιξέ φησι τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφη- (Apoc. xiii. 6)
 μίαν πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκη-
 νὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας.¹ εἴρηνται² τίνες
 αἱ κατὰ Θεοῦ βλασφημίαι τοῦ ἀποστάτου. σκηνην δὲ τοῦ
 Θεοῦ λέγει³ τοὺς ἀγίους ἀγγέλους διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦν
 τὸν Θεόν. εἰ γὰρ περὶ ἀνθρώπων εἴρηται ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς 2 Cor. vi. 16.
 καὶ ἐμπεριπατήσω,⁴ τί ἂν τις εἴποι περὶ⁵ οὐρανίων δυνάμεων (Lev. xxvi. 12)
 ὅπως ἔχουσιν ἔνοικον τὸν Θεόν; καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία⁶ ἐπὶ (Apoc. xiii. 7)
 πάσαν φυλὴν⁷ καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυ- (Apoc. xiii. 8)
 νήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. φθάσας
 εἶπον ὅτι παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐκόντων ὑποκλινάντων
 ἑαυτοὺς τῇ ὀλεθρίῳ⁸ αὐτοῦ δυναστεία τὴν ἐξουσίαν εἴληφε.
 καλῶς δὲ εἶπεν ὅτι πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην⁹ (Apoc. xiii. 8)
 προσκυνήσουσιν αὐτῷ· χωρὶς γὰρ τοῦ θεοσεβοῦς Ἰσραὴλ¹⁰
 τοῦτο παθόντος, ἅπαν λοιπὸν εὔρηται γένος ἀνθρώπων καὶ
 φυλὴ προσκεκνηκυῖα τῷ ἀλητηρίῳ.¹¹ οὐ φησιν οὐ γέγραπται (Apoc. xiii. 8)
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ¹² τῆς ζωῆς¹³ τοῦ οὐρανοῦ τοῦ
 ἐσφραγισμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου λίαν ἀσφαλῶς προδιω-
 ρίσατο ἢ ὀπτασία· ἐπειδὴ γὰρ εἴρηται πάντας τοὺς κατοι-
 κούντας τὴν οἰκουμένην προσκεκνηκέναι τὸν ἀποστάτην
 Διάβολον, ἦσαν δὲ ὀλίγοι τινες καθαροὶ τῆς αὐτοῦ λατρείας
 καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ, οἷον ὁ Ἰώβ, οἱ τέσσα- Job
 ρες¹⁴ αὐτοῦ φίλοι, ὁ Μελχισεδέκ, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ δὲ οἱ ἅγιοι Melchisedek

¹ *om.* καὶ ἥνοιξε . . . σκηνοῦντας 203 240

² *add.* τε 203 240

³ λέγει τοῦ Θεοῦ 240 [*non* 203]

⁴ (;) *interpunct. in* 146 (*non in* 203 240)

⁵ *add.* τῶν 203 240

⁶ *add.* φησὶν 203 240

⁷ *Add.* καὶ τὰ ἐξῆς 203 240, *om.* *verbis* καὶ λαὸν *usque ad* τὴν οἰκουμένην. *Ergo dubium de vbb.* τὴν οἰκουμένην *in schol.* 203 240 *accept.* *sed vide infra.* *Pergunt* φθάσας εἶπον κ.τ.λ. 203 240

⁸ τῇ ὀλεθρίᾳ 203 240

⁹ *Sic et* 203 *et* 240 *hoc loco*

¹⁰ *add.* οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων

εἰδωλολάτρουν. καὶ (*om.* καὶ 203) τοῦ δέ γε Ἰσραὴλ 203 240

¹¹ ἀλητηρίῳ 203 240 *et add.* οὐαὶ *ante* οὐ *ambo*

¹² οὐαὶ οὐ φησι τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ γέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ 203 240

¹³ *Post* ζωῆς *hab.* 203 240 καὶ τὰ ἐξῆς (*pro* τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἐσφραγισμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου), *perg.* λίαν ἀσφαλῶς. *Ergo non accept.* τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἐσφραγισμένου *pro* τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου *ut scr.* 146 *text.* *et com.* *Obs.* ✕ *in* xxi. 27 εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ οὐρανοῦ (*pro* τοῦ ἀρνίου)

¹⁴ τέσσαρ' *sic fin. lin.* 146 δ~ 203 240

- προφήται. καὶ οἱ ἐπ' εὐσεβείᾳ μαρτυρούμενοι παρὰ τῇ παλαιᾷ φησι πάντες αὐτῷ προσκεκυνήκασιν¹ ἐκτὸς τούτων οὔτινες διὰ τὴν θεοσεβειαν, καὶ τῆς πολιτείας τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀπεξεσμένον εἰσὶν ἐν οὐρανῷ γεγραμμένοι, καὶ ὑπὸ Θεοῦ φρουρούμενοι· τοῦτο γὰρ σημαίνει² τὸ ἐσφραγίσθαι τὸ βιβλίον. περὶ τούτου τοῦ βιβλίου φησὶ ὁ Κύριος τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς³ παρὰ τῷ θεσπεσίῳ Λουκᾷ· πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ⁴ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
- Luc. x. 20
- Apoc. xiii. 9-10
- εἴ τις ἔχει οὖς ἀκουσάτω. εἴ τις εἰς⁵ αἰχμαλωσίαν, ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ,⁶ δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.
- (Apoc. xiii. 10 fin.)
- εἴ τις ἔχει φησὶ νοῦν⁷ συνιέναι τὰ λεγόμενα δυνάμενον, ἀκουσάτω τῶν εἰρημένων καὶ γνωσκέτω ὅτι ὁ περὶ τὸ αἰχμαλωτίζειν ἑτέρους πρόχειρος αἰχμαλωτισθῆσεται ὑπὸ τοῦ θηρίου καὶ πρὸς αὐτὸ⁸ αὐθαίρετος αὐτομολήσει⁹· μηδεμιᾶς γὰρ ἀντιλήψεως παρὰ Θεοῦ τυγχάνων, εἰς ἅπαν ἀπενεχθήσεται κακόν. εἴ τις εἰς φόνους παρασκευασμένος, τὸν νοητὸν τεθνήξεται θάνατον ἐν τῇ τοῦ Διαβόλου προσκυνήσει. ὧδέ φησὶν ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. οὕτως¹⁰ ἀθῶος τῆς τοῦ πονηροῦ γίνεται δουλείας, ἧς γένοιτο δουλείας ἡμᾶς πάντας¹¹ ἐλευθέρους ἀποδειχθῆναι χάριτι τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς Θεοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπίγνωσιν. αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας,¹² ἀμήν·

Λόγος ὄγδοος

πολλὰς ἐκδρομὰς ποιησάμενος καὶ ἐκ τῶν δὲ τῶν ἀρχῶν εἰς προγενεστέρας ἀρχὰς ἐπαναβάς, ἔφθασεν εἰς τὸ σπουδα-

¹ προσκεκυνήκασιν αὐτῷ φησι πάντες (*pro* φησί· πάντες αὐτῷ προσκεκ.) 203 240

² καὶ γὰρ τοῦτο σημαίνει (σημαίνει *comf. illeg.* 240) 203 240

³ τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς ὁ Κύριος (*illeg.* 240) φησι 203 240

⁴ *Obs. om.* μᾶλλον *omnes nostri*

⁵ *om.* εἰς 203 240

⁶ ἀποκτείνειν 146

⁷ εἴ τις ἔχει οὖς φησιν ἀκουσάτω καὶ τὰ ἐξῆς· εἴ τις ἔχει φησὶ νοῦν 203 *et* 240

⁸ *Sic et* 203 240, *sed* 146 *man. sec.* αὐτῷ *ex em.*

⁹ αὐτομολήσαι 240 *vid.* [*non* 203]

¹⁰ οὕτως *sic vid.* 240, οὕτως 203

¹¹ πάντας ἡμᾶς 146 *ex em. et* 203 240 *sed om.* δουλείας *sec.* 203 [*non* 240]

¹² *add.* τῶν αἰώνων 203 240

ζόμενον. τὸ δὲ ἦν διηγήσασθαι ἡμῖν τὰ περὶ τοῦ δυσσεβούς καὶ θεοστυγούς ἀντίχριστου. οὗτος οὖν ἐν μέσῳ πρόκειται νῦν, καὶ ὅρα τί φησι περὶ αὐτοῦ.¹

καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα Apoc. xiii. 11

δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν 12

τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ² ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ

τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ³ ἵνα προσκυνήσουσι⁴

τὸ θηρίον τὸ πρῶτον,⁵ οὗ ἑθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου

αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα ἵνα⁶ πῦρ ποιῇ⁷ ἐκ τοῦ 13

οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

καὶ εἶδόν φησι ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, ὅθεν καὶ (Apoc. xiii. 11)

πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως. ἄνθρωπος γὰρ⁸ ὁ

ἀντίχριστος, οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Δια-

βόλου, ὡς τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ δοκεῖ. καὶ εἶχε κέρατα δύο (2 Thess. ii. 9

ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. εἰκότως⁹ ἔφη μὴ ἔχειν Vide infra)

αὐτὸν κέρατα ἀρνίου, ἀλλὰ ὅμοια ἀρνίου,¹⁰ καὶ μὴ εἶναι (Apoc. xiii. 11

δράκοντα, ἀλλὰ λαλεῖν ὁμοίως δράκοντι.¹¹ ἐπειδὴ γὰρ ὁ fin.)

ἀλητήριος¹² πλάττεται εἶναι ὁ Χριστός, οὐκ ἔστι δέ, ὅμοια

ἀρνίου¹⁰ δέδωκεν αὐτῷ κέρατα. καὶ ἐπειδὴ διὰ πάσης δίεισιν

ἀνοσιουργίας ἴσα τῷ Διαβόλῳ, οὗ μὴν ἐστὶν ὁ Διάβολος, οὐκ

ἔφη αὐτὸν δράκοντα, ἀλλὰ λαλεῖν ὡς δράκοντα.¹³ ἐπεὶ οὖν

ταῦτα οὕτως, ἐφύλαξεν αὐτῷ τὴν εἰκόνα καὶ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ

ὁ λόγος, καὶ δίδωσιν αὐτῷ σχῆμα οὐκ ἀρνίου, ἀλλ' ὅμοιον

ἀρνίου,¹⁰ οὔτε δράκοντος, ἀλλ' ὅμοιον δράκοντι.¹⁴ ἀρνίον μὲν

γὰρ ὁ Χριστὸς εἴρηται, δράκων δὲ ὁ Διάβολος, ἀλλ' οὔτε

τοῦτο ἦν οὔτε ἐκεῖνο. καὶ τὴν ἐξουσίαν φησὶ τοῦ πρώτου (Apoc. xiii. 12)

θηρίου, πᾶσαν ποιεῖται¹⁵ ἐνώπιον αὐτοῦ. τουτέστιν διάδοχος

¹ *om.* Λόγος ὄγδοος *usque ad* περὶ αὐτοῦ 203 240

² ἐποίει 203 240

³ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας 203 240 (ἐνοικ. *solus* 146)

⁴ προσκυνήσωσι 203 240

⁵ τὸ τρίτον 240 *et add.* ἵνα *ante* οὗ [non *ita* 203]

⁶ *add.* καὶ *post* ἵνα 203 240

⁷ ποιήσῃ 240 [non 203]

⁸ *add.* ἐστὶν 203 240

⁹ *add.* δὲ (*et om.* *supra* καὶ εἶχε . . . δράκων) 203 240

¹⁰ ἀλλ' *et* ὅμοια ἀρνίῳ 203 240 *vid.* *tribus locis*

¹¹ δράκοντα 203 [non 240]

¹² ὁ ἀλητήριος 203 240

¹³ ἀλλὰ λαλεῖν ὡς δράκοντα *om.*

146

¹⁴ δράκοντος 203 240

¹⁵ *Sic quoque* 240 *hoc loco sed om.* ποιεῖται 203

- τῆς ἐξουσίας γίνεται τοῦ Διαβόλου, καὶ παρασκευάζει πάν-
 (Apoc. xiii. 12 *fin.*) τας ἐκείνῳ προσκυνεῖν, οὗ ἑθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου
 αὐτοῦ. τοῦτο ἐν τοῖς φθάσασιν εἴρηται. νῦν δὲ μόνον
 (Apoc. xiii. 12) ἐπισημῆναι δεῖ. ἐπειδὴ γὰρ ἔφη ὅτι τὴν ἐξουσίαν τοῦ
 πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖται¹ ἐνώπιον αὐτοῦ, πρῶτον δὲ
 πάντων εἰρήκει τὸν δράκοντα τὸν πυρρόν, ὃν ἔδειξεν ἐν τῷ
 οὐρανῷ γεγραμμένον ἡ ὀπτασία, ἵνα μή τις περὶ αὐτοῦ νο-
 μίσῃ² λέγειν νῦν αὐτὸν ὡς τὴν ἐξουσίαν ἔλαβε τοῦ πρώτου
 θηρίου, οὐ περὶ ἐκείνου φησὶ τοῦ πάντων πρῶτον λέγω, ἀλλὰ
 τοῦ μετ' ἐκείνον μέν, πρώτου δὲ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃν ἡ ὀπτα-
 (Apoc. xiii. 1-2) σία ἔδειξεν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνοντα ὅμοιον παρδάλει.
 τούτου γὰρ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου ἰάσθη κατὰ τὰ πρόσθεν
 Apoc. xiii. 13 εἰρημένα. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα³ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρα-
 νοῦ καταβαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ
 ποιεῖν σημεῖα καὶ τέρατα κατ' ἐνέργειαν τοῦ Διαβόλου μαρ-
 τυρεῖται παρὰ τοῦ ἀποστόλου· μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν οὗ ἔστιν
 2 Thess. ii. 9 ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ,⁴ ἐπάγει ἐν πάσῃ δυνά-
 μει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους.
 Apoc. xiii. 14 καὶ πλανᾷ φησὶ⁵ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ
 σημεῖα ἃ ἐδόθη⁶ αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων
 τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὡς⁷
 15 ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε. καὶ ἐδόθη αὐτῷ
 δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, . . .⁸ ἀποκτανθῶσιν.
 16 καὶ ποιεῖ πάντας τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς
 πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς
 16-17 δούλους, ἵνα δώσει αὐτοῖς⁹ χάραγμα . . .¹⁰ τὸ ὄνομα τοῦ
 18 θηρίου,¹¹ ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ᾧδε ἡ σοφία

¹ ποιεῖται *text. et E* 67-120 172-
 217

² νομίσῃ περὶ αὐτοῦ 203 240

³ *Sic quoque* 203 *et* 240 *hoc loco,*
absque καὶ

⁴ τοῦ Διαβόλου 203 [*non* 240]

⁵ *om.* φησὶ 203 240 *in text.*

⁶ ἔδωκεν 203 240

⁷ ὁ *pro* ὡς 203 240

⁸ *Add.* ἵνα καὶ λαλῇ ἡ εἰκὼν τοῦ

θηρίου καὶ ποιήσῃ ὅσοι ἂν μὴ προσ-
 κυνήσωσιν τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου 203 240

⁹ ἵνα δώσιν αὐτῷ *pro* ἵνα δώσει
 αὐτοῖς 203 240

¹⁰ *Add.* ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν (αὐτῶμ
sic 240) τῆς δεξιᾶς καὶ ἐπ' αὐτὸ τὸ
 μετώπον αὐτῶν· καὶ ἵνα μή τις δύναται
 ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ
 χάραγμα τοῦ θηρίου ἢ 203 240

¹¹ τὸ ὄνομα αὐτοῦ 203 240

ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω¹ τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου,
ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστίν,
ἑξακόσια ἑξήκοντα ἑξ.²

καὶ πλανᾷ φησι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ ση- (Apor. xiii. 14)
μεῖα. ποιεῖ μὲν γὰρ σημεῖα, κλέπτων δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν
ὁρώντων, ὥσπερ καὶ οἱ φαρμακοὶ ἐνώπιον τοῦ Φαραώ· ἐνὶ
γὰρ ἐστρατηγοῦντο³ δαίμονι πλάνῳ ἐκεῖνοί τε καὶ οὗτος.
καλῶς δὲ ἔφη ποιεῖν αὐτὸν τὰ σημεῖα ἐνώπιον τοῦ θηρίου.
ἐπειδὴ γὰρ εἰκόνα αὐτῷ ἀναστηλώσει⁴, ἣν καὶ προσκυνεῖν
πάντας βιάσεται, παρ' αὐτῇ⁵ τὰ σημεῖα δῆθεν ἐπιτελεῖσι,
ὡς θειάζων τὴν εἰκόνα, ὅτι δὴ παρ' αὐτῆς ἔχει τὸ δύνασθαι
ταῦτα. καὶ ἐδόθη⁶ αὐτῷ φησι δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι. (Apor. xiii. 15)
πολλὰ γὰρ φασι τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἰδροῖ⁷ καὶ δοκεῖ⁸
λαλεῖν ἐνεργείᾳ διαβολικῇ. φασὶ δὲ καὶ διδόναι χάραγμα
καὶ σφραγίδα τὸν ἀντίχριστον τοῦ οἰκείου ὀνόματος,⁹ ἥς
ἄνευ οὔτε ὠνήσεται τις οὔτε μὴν¹⁰ ἐκποιήσκει. ᾧ δὲ φησὶν (Apor. xiii. 18)
ἐστίν ἡ σοφία ψηλαφησάτω τὸ ὄνομα¹¹ τοῦ θηρίου, καὶ διὰ τῆς
ψήφου εὐρέτω¹² αὐτό. οὐ γὰρ ψῆφον ἐρῶ φησι¹³ ξένην καὶ
ἀήθη, οὐδὲ¹⁴ μετὰ ἐπικρύψεως καὶ διπλόης¹⁵ ὀνομαζομένην,
ἀλλὰ ψῆφον ἐντριβὴ καὶ ἐγνωσμένην ἀνθρώποις, ἣτις συνά-
γει ἀριθμὸν ἑξακοσιοστὸν ἑξηκοστὸν ἔκτον.¹⁶ σημαίνει δέ
γε¹⁷ οὗτος ὁ ἀριθμὸς καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ¹⁸ κύρια τε καὶ
προσηγόρικα ὀνόματα, σημαίνει δὲ καὶ ταῦτα· κύρια μὲν
Λαμπέτις,¹⁹ Βενέδικτος, Τιτάν.²⁰ τὸ μὲν γὰρ²¹ Τιτὰν διὰ
τοῦ ἱ γράφεται,²² ἐνὶ δὲ καὶ δίφθογγον²³ αὐτὸ γράψαι. εἰ

¹ ψηφισάτω 146

² ἐστὶ χξς 240, ἐστὶν χξς 203

³ ἐστρατηγοῦν τι 146

⁴ ἀναστηλώσεται? 240 [non 203]

⁵ add. δὴ 203 240

⁶ δώσει pro ἐδόθη 203 240

⁷ καὶ ἰδροῖν 203 240

⁸ καὶ δοκεῖν pro καὶ δοκεῖ 240, sed
δοκεῖ καὶ [λαλεῖν] 203

⁹ καὶ σφραγίδα τοῦ οἰκείου ὀνόμα-
τος τὸν ἀντίχριστον 203 240

¹⁰ om. μὴν 240, sed 203: οὔτε μὲν
ἐκποιή [ἐκποιήσκει 240]

¹¹ ψηφισάτω τὸ ὄνομα 203 240
(ψηλαφησάτω 19 32 182 cum 146)

¹² εὐράτω 203 240

¹³ om. φησι 203 240

¹⁴ οὐ pro οὐδὲ 146

¹⁵ supra in 146 ἀπάτης man. rec.

¹⁶ χξς 203 χξς 240

¹⁷ om. γε 240 [Habet 203]

¹⁸ om. πολλὰ 240 [Habet 203]

¹⁹ λαμπέτης 203 [non 240]

²⁰ τειτάν 203 240 pr. [non sec.]

²¹ om. γὰρ 146

²² γράφουσι πάντες (pro γράφεται)

203 240

²³ διαδφον (vel v) 240 ut vid.
(pro δίφθογγον) sed infra δφον. Ex-
plicat 203: διὰ διφθόγγον

- γὰρ ἀπὸ τῆς τείσεως¹ ὁ Τειτάν, ἔστι δὲ τὸ² ῥῆμα, τείνω, καὶ ὁ μέλλων, τενῶ, εἰκότως δίφθογγον γραπτέον αὐτό, ὡς τὸ φθείρω ἀπὸ τοῦ φθερῶ, καὶ σπείρω ἀπὸ τοῦ σπερῶ· προσηγόρικα δὲ ὁ νικητής, ἴσως γὰρ οὕτως ἑαυτὸν ὠνόμασεν, ἐξ οὗ τὰ τρία κέρατα ἦτοι τοὺς βασιλεῖς καταπολεμήσας ἐκριζώσει. ὅρα³ τί φησιν ὁ Δανιὴλ περὶ τούτων ἐν τῇ ὀγδόῃ⁴ αὐτοῦ ὀπτασίᾳ· προσενόουν φησὶν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, τουτέστι τοῦ τετάρτου θηρίου, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβαινεν⁵ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ τρία κέρατα⁶ τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη⁷ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡς⁸ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα. εἶτα ὁ ἐπίσαλος, κακὸς ὁδηγός, ἀληθὴς βλαβερός, πάλαι βάσκανος, ἀμνὸς ἄδικος· τούτοις γὰρ ἴσως <ἀν> τοῖς ὀνόμασιν ἐπικληθεῖν ἐκ τῶν ἐναντιουμένων αὐτῷ. ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐντραπήσεται ταῦτα καλούμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπενφρανθήσεται ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις ὡς μὴ αἰσχύνησθαι καὶ⁹ ἑαυτὸν οὕτω καλεῖν.¹⁰ τὰς τοιαύτας μοχθηρὰς καὶ θεοστυγεῖς προαιρέσεις ἐπιρραπίζων, ὁ σοφὸς ἀπόστολὸς φησιν· ὧν ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν ἐστι. πολλῶν τοίνυν εὐρεθέντων ὀνομάτων, ἐξουσία τῷ βουλομένῳ¹¹ τὸ ἀρμοδιώτερον¹² ἐπιθεῖναι¹³ τῷ καταράτῳ.
- καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἐστὼς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες¹⁴ χιλιάδες ἔχουσιν¹⁵ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ φωνὴν¹⁶ ἤκουσα ὡς φωνὴν¹⁷ κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. καὶ ᾄδου-
- ¹ κτίσεως 146
² om. τὸ 240 [*Habet* 203]
³ add. γὰρ 203 240
⁴ ἢ *pro* ὀγδόῃ 203 240
⁵ ἀνέβη *vel* ἀνεφύη *Sept.*
⁶ τρίτον κέρατον *sic* 240, *sed* τρίτον κέρας 203 (τρία τῶν κεράτων τῶν πρώτων *Sept. aliq.*)
⁷ ἐξερριζώθη 240 (*et Sept.; Aliq.* ἐξηράνθησαν δι' αὐτοῦ) ἐξεριζώθη 146 203
⁸ ὥσει *vel* ὥσπερ *Sept.*
⁹ om. καὶ 203 240
¹⁰ λαλεῖν *pro* καλεῖν 203 240
¹¹ τῶν βουλομένων 203 [*non* 240]
¹² ἀρμοδιώτερον 203 (*illeg.* 240)
¹³ ἐπιθεῖναι 146
¹⁴ ρμδ 203 240 σαράκοντα τέσσαρες 146 *ut solet*
¹⁵ add. τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ 203 240
¹⁶ καὶ ἡ φωνὴ ἦν *pro* καὶ φωνὴν 203 240
¹⁷ ὡς κιθαρωδῶν *pro* ὡς φωνὴν 203 240

σιν ὠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ὠδὴν εἰ μὴ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες¹ χιλιάδες, οἱ ἡγορασμένοι ἀπὸ² τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γάρ εἰσιν³ οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ· οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ⁴ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ, καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος. ἄμωμοί⁵ εἰσιν.

Apoc. xiv. 4

5

ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις ἀναγέγραπται τῷ παρανόμῳ τῶν Ἰουδαίων προσφωνῶν λαῶ· ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. οὐ γὰρ ἔτι θείας ἐπιφουτήσεως ἦσαν ἄξιοι μετὰ τὴν ἐν σταυρῷ μανίαν. πῶς οὖν νῦν ὥσπερ ἐκ μεταμελείας ὁ Κύριος δείκνυται; διὰ τῆς θεωρίας ἐστηκὼς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών. ὅτι μὲν οὖν ἐγκαταλέλειπται ἡ πόλις αὐτῶν καὶ ὁ ναὸς καὶ τὸ φύλον ἅπαν ἔρημον, σαφῶς ἔδειξαν Ῥωμαῖοι, τὸν τε ναὸν ἐμπρήσαντες, καὶ πόλεις πυρπολήσαντες, καὶ πᾶσαν αὐτῶν δηώσαντες τὴν γῆν καὶ αὐτὴν τὴν μητρόπολιν ἀνδραποδισάμενοι.⁶ τὸ δὲ νῦν δείκνυσθαι τὸν Κύριον ἐπιβεβηκότα τῷ ὄρει Σιών τὴν ἐπ' ἐσχάτων διὰ πίστεως ἐπιστροφὴν τοῦ Ἰσραὴλ παραδείκνυσιν, καὶ ὡς ὁ Κύριος αὐτοὺς οἰκειώσεται⁷ καὶ προσλάβοι. τοῦτο γάρ εἰσιν εὐηγγελισμένοι διὰ τοῦ Ἡσαΐου λέγοντος ἥξει ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος⁸ καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ, εἶπε Κύριος.⁹ σύμφωνοι τυγχάνουσι τῷ Ἡσαΐᾳ ὁ τε προφήτης καὶ ὁ ἀπόστολος, ὁ μὲν ψάλλων, ὅτι θήσεις αὐτοὺς νῶτον, ἐν τοῖς περιλοίποις σου¹⁰ ἐτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐτῶν, ὁ δὲ γράφων ὅταν τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, τότε πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. καὶ μετ' αὐτοῦ φησιν ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες¹¹ χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ¹² γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ἐν τοῖς

Matt. xxiii. 38

Luc. xiii. 35

(Apoc. xiv. 1)

Es. lix. 20-21

Rom. xi. 26

Psa. xx. 13

cf. Rom. xi. 25-

26

(Apoc. xiv. 1)

¹ αἱ ρμδ 203 240 σαρακοντατέσσαρες 240 *ut Sept.*

146

² ἐπὶ *pro* ἀπὸ 240 [*non* 203]

³ εἰσιν, οὗτοι 240 [*non* 203]

⁴ ὑπὸ *pro* ἀπὸ 203 [*non* 240]

⁵ *add.* γὰρ 203 240

⁶ ἀνδραποδησάμενοι 146

⁷ οἰκειώσεται 203 240

⁸ ἥξει ἔνεκεν Σιών ὁ ῥυόμενος 203

⁹ εἶπεν ὁ Κύριος 203 240

¹⁰ σου *bis* 146

¹¹ ρμδ 203 240 σαρακοντατέσσαρες

146

¹² ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὰ ἐξῆς 203 240 (*om.* γεγρ. . . αὐτῶν) *seq.* ἐν τοῖς φθ.

φθάσασιν ἑκατὸν τεσσαρακοντατέσσαρας¹ χιλιάδας εἶναι
 ἔφη τὰς ἐξ Ἰσραὴλ πεπιστευκυίας δώδεκα² χιλιάδας κατὰ
 μίαν ἐκάστην φυλήν. ἄρα οὖν περὶ τούτων καὶ νῦν λέγει;³
 οὐκ οἶμαι· οὔτε γὰρ μετὰ τοῦ ἄρθρου ὠνόμακεν⁴ αὐτάς, οὐ
 γὰρ εἶπεν αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες⁵ χιλιάδες,
 ἀλλὰ μόνον ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες⁶ χιλιάδες· μὴ
 ὅτι καὶ παρθενίαν αὐτοὺς κατωρθωκέαι⁷ μαρτυρεῖ. παρ-
 θενία γὰρ⁸ οὐ πάνυ παρὰ τῷ Ἰσραὴλ ἐσπουδάζετο, ὥσπερ
 ἀμέλει παρὰ τῶν ἐξ ἔθνων ὕστερον· ὥστε ἀναμιξέξ τε τοῦ
 Ἰσραὴλ ἔκ τε τῶν ἔθνων εἶναι νομιστέον τοὺς ὠνομασμένους,
 καὶ τοὺς πλείους γε ἔκ τῶν ἔθνων. τὸ δὲ ἔχειν τὸ ὄνομα
 τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ γεγραμμένον⁹ δηλοῖ θεία
 (Apoc. xiv. 3) τινὶ δόξῃ τυγχάνειν αὐτοὺς κατεστεμμένους. καὶ ἤκουσά
 φησι φωνῆς¹⁰ ὡς κιθαρωδῶν ᾄδόντων ὠδὴν καινὴν¹¹ ἐνώπιον
 τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. τὸ εὔηχον
 κατὰ Θεὸν καὶ ἐναρμόνιον τῆς ὠδῆς δηλοῖ τὸ ὡς κιθαριζόν-
 των ἐξιέναι τὴν ἡγήν· εἰ γὰρ οὐχ ὠραῖος αἶνος ἐν στόματι
 ἀμαρτωλοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον, πάντως ὠραῖος καὶ ἐμμε-
 λῆς ἐν στόματι δικαίων. καὶ οὐδεὶς φησιν ἡδύνατο μαθεῖν
 (Apoc. xiv. 3
fin.) τὴν ὠδὴν, εἰ μὴ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες¹² χιλιάδες, οἱ
 ἀγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς.¹³ ἐγὼ δὲ οἶμαι ὡς οὔτε ἀκοῦσαί τις
 ἴσχυε τὰ τῆς νέας ὠδῆς μυστήρια, εἰ μὴ οἱ τοῦ ἄδειν αὐτὰ
 ἡξιωμένοι· ἐκάστῳ γὰρ ἡ γνώσις¹⁴ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς
 Jo. xiv. 2 καθαρότητος· πολλοὶ γὰρ μοναὶ φησιν ὁ Κύριος,¹⁵ ἦτοι ἀγα-
 θῶν ἀντιδόσεις, παρὰ τῷ Πατρὶ μου. ἡγορασμένους δὲ φησι
 τοὺς τῷ αἵματι¹⁶ Χριστοῦ ἐξωνηθέντας. ὑπὲρ πάντων μὲν

¹ ρᾱδ 203 240 σαραονκατέσσαρας
 146

² ιβ 203 240

³ Ita interpunctum in 146. For-
 san in 240. Certe in 203.

⁴ ὠνόμασεν 203 240

⁵ αἱ ρᾱδ 203 240 ἑκατὸν σαρακοντα
 τέσσαρες 146

⁶ σαρακοντατέσσαρες 146 ρᾱδ 203
 240

⁷ κατορθωκέαι 203 [non 240]

⁸ δὲ pro γὰρ 203 240

⁹ ἐγγεγραμμένον 203 240

¹⁰ φωνὴν 203 240 (comp.)

¹¹ Om. 203 240 ἐνώπιον . . . πρεσ-
 βυτέρων. Post καινὴν add. τῷ Θεῷ.
 Perg. τὸ εὔηχον κ.τ.λ. cum 146

¹² σαρακοντατέσσαρες 146

¹³ om. καὶ οὐδεὶς . . . γῆς 203
 240

¹⁴ add. δίδοται 203 240

¹⁵ πολλοὶ γὰρ φησι μοναὶ ὁ Κύριος
 203 [non 240]

¹⁶ add. τοῦ 240 [non 203]

γὰρ ἀνθρώπων ἐκκέχυται τὸ τίμιον αἷμα Χριστοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ
 μέν τινων ἀνωφελῶς, ὅσοι τῆς ἐντεῦθεν σωτηρίας ἐκόντες
 ἑαυτοὺς ἀπεστέρησαν, οἷς¹ καὶ ὁ Κύριος ἐπονειδίζων² διὰ
 τοῦ προφήτου φησὶ τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματι μου ἐν τῷ κατα- Psa. xxix. 10
 βαίνειν³ με εἰς διαφθοράν· ὑπὲρ δὲ τῶν σωθέντων καὶ δικαιο-
 θέντων, ὧν εἰσιν ἀπαρχὴ καὶ πρωτόλειον⁴ οὗτοι περὶ ὧν νῦν ὁ
 λόγος, καὶ σφόδρα ἐπωφελῶς, καὶ ὥς οὐκ ἂν εἴποι τις ὅσον.
 οὗτοί εισί φησι οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι (Apoc. xiv. 4)
 γάρ εἰσιν⁵· οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου δ' ἂν ὑπάγῃ·
 οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ
 ἀρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος, ἄμωμοί (Apoc. xiv. 5)
 εἰσιν, ὥς ὑπερφερῇ⁶ τῆς φύσεως καὶ ἐπέκεινα τῆς ἀνθρω-
 πίνης ὁ λόγος τῆς θεωρίας μαρτυρεῖ τοῖς οὖσιν ἐν⁷ Χριστῷ.

καὶ εἶδον ἄλλον⁸ ἄγγελον πετώμενον⁹ ἐν μεσουρανήματι, Apoc. xiv. 6
 ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσει ἐπὶ¹⁰ τοὺς καθημένους
 ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ
 λαόν, λέγοντα¹¹ ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν Θεὸν καὶ δότε
 αὐτῷ δόξαν,¹² ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσ-
 κυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν
 θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.

¹³ τὸ μεσουράνημα τὸ ὑψηλὸν καὶ μετέωρον κατὰ τὴν φύσιν
 αἰνίττεται τοῦ θεσπεσίου ἀγγέλου. εὐαγγέλιον δὲ εἶχεν
 αἰώνιον· ἐξ αἰῶνος γὰρ σωτήριον τὸ μάθημα,¹⁴ φοβεῖσθαι
 τὸν Κύριον, ἐπεὶ καὶ ἀρχὴ σοφίας ἐστὶν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, cf. Prov. i. 7
 τέλος δὲ ἡ ἀγάπη. οὐ μὴν φοβητέον φησὶ τὸ ἀπηνὲς καὶ
 ψυχοφθόρον θηρίον τὸν ἀντίχριστον καὶ¹⁵ ἀπειλῇ καὶ δρᾶ
 χαλεπώτερα. ἦλθε γάρ φησιν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ (Apoc. xiv. 7)

¹ οὖς 203 240

² ἐπονειδίφον *ut vid.* 240? [non 203]

³ καταβῆναι *Sept.* MSS. pl., κατα-
 βαίνειν *N^{ca}*

⁴ πρωτόλειον 203 240

⁵ *add.* καὶ τὰ ἐξῆς (*omissis* οὗτοι οἱ . . . ἄμωμοί εἰσιν) 203 240

⁶ ὑπερφερεῖς 203 240

⁷ τοὺς συνόντας *pro* τοῖς οὖσιν ἐν

203 240

⁸ *om.* ἄλλον 203 240

⁹ πετόμενον 203 240

¹⁰ εὐαγγελίσασθαι ἐπὶ 203 240

¹¹ λέγων 203 240

¹² δόξαν αὐτῷ 203 240

¹³ *Errat* 240 *inscr.* *Oec. ante schol.*

Andreas

¹⁴ τὸ πάθημα 240 [non 203]

¹⁵ καὶ *pro* καὶ 146

- δώσει δίκην ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτὸς ὁ ἐκφοβῶν τοὺς ἐπὶ γῆς.
 (Apoc. xiv. 7) καὶ προσκυνήσατέ φησι τῷ ποιήσαντι πᾶσαν τὴν κτίσιν, καὶ
 μὴ τῷ ἀλητηρίῳ¹ καὶ θεοστυγῇ² Διαβόλῳ.
 Apoc. xiv. 8 καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος³ ἠκολούθησε λέγων· ἔπεσε Βαβυ-
 λῶν ἡ μεγάλη,⁴ ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς
 πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη.
 Βαβυλῶνα οἶμαι λέγειν αὐτὸν⁵ τὴν τοῦ παρόντος βίου
 σύγχυσιν⁶ καὶ τὸν εἰκαῖον⁷ πειρασμόν⁸. σύγχυσις γὰρ ἡ
 Βαβυλῶν ἐρμηνεύεται καὶ τὴν τῶν εἰδωλομανούντων ἐμπλη-
 ξίαν. καὶ σεμνοποιεῖται τοῖς ὀνόμασιν, ἐνθουσιασμός παρ'
 αὐτοῖς ὀνομαζομένη. εἰ δὲ καὶ αὐτὴν νοήσεις τὴν αἰσθη-
 τὴν Βαβυλῶνα, οὐκ ἂν ἔξω πέσοις⁹ τοῦ προκειμένου σκοποῦ.
 οἶνον δὲ θυμοῦ πορνείας τὴν ἐκ Θεοῦ φησιν ἀποστασίαν
 Psal. lxxii. 27 κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐξωλόθρευσας¹⁰ πάντα τὸν πορνεύοντα
 ἀπὸ σοῦ, ἥτις¹¹ πορνεία σκότωσιν παρέχει¹² τοῦ καθεστῶ-
 τος¹³ λογισμοῦ· τίς γὰρ τὸν νοῦν ὑγιαίνων ἔλοιτο ξύλοις
 (Apoc. ix. 20) καὶ λίθοις προσκυνεῖν, καὶ τὸν θυμὸν ἐκκαλεῖσθαι τοῦ Θεοῦ;
 Deut. xxxii. 33 περὶ τούτου ἄρα εἶρητο τοῦ οἴνου, θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος
 αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνιάτος αὕτη δὲ¹⁴ ἡ Βαβυλῶν πρῶ-
 τον μὲν πεπότικεν αὐτὴν¹⁵ τοῦ ὀλεθρίου οἴνου, ἔπειτα πάντα
 τὰ ἔθνη, ὧν ἦρχε πιεῖν ἠνάγκασε.
 Apoc. xiv. 9 καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν με-
 γάλῃ φωνῇ¹⁶· εἴ τις προσκυνεῖ¹⁷ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα
 αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ
 10 τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ
 τοῦ Θεοῦ,¹⁸ τοῦ κεκρασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς

¹ ἀλιτηρίῳ 203 240² θεοστῖγῇ 240 [non 203]³ καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος 203
240⁴ ἡ μεγάλη πόλις 203 240⁵ om. αὐτὸν 203 240⁶ τὴν σύγχυσιν τοῦ παρόντος βίου
203 240⁷ Sic et 203 et 240 sed μάταιον in
mg. man. rec. 146⁸ περισπασμόν 203 240⁹ πέσεις 203 [πέσοις 240]¹⁰ ἐξολόθρευσας 203 [non 240 ut

vid.]

¹¹ ἡ πᾶς vel πῶς 240 [non 203]¹² τε ἔχει codd. nostri tres. παρέχει
Blake (παρ in compendio cum τε con-
fusum?)¹³ καθεστῆκότος sic 240 [non 203]¹⁴ add. γε 203 240¹⁵ πεπότικεν αὐτὴν 203 240. πρῶ-
τον μὲν πέπτωκεν αὐτὴν 146 cf. N^a 130
Arm. Copt. Prim.¹⁶ ἐν φωνῇ μεγάλῃ 203 240¹⁷ προσκυνήσει 203 240¹⁸ om. τοῦ θεοῦ 203 240

ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον¹
 ἀγγέλων ἁγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ καπνὸς τοῦ Αποκ. xiv. 11
 βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ
 ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός,² οἱ προσκυνοῦντες τὸ
 θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα
 τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ 12
 τηροῦντες³ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.

ὁ τρίτος ἄγγελος ἀπαγορεύει τοῖς ἀνθρώποις τὴν προσκύ-
 νησιν τοῦ θηρίου καὶ τὸ λαβεῖν αὐτοῦ τὴν σφραγίδα. τὸ
 γὰρ ὡς θεὸν προσκυνεῖν ἕτερόν τινα πλὴν τοῦ ὄντως⁴ καὶ
 ἀληθῶς Θεοῦ, ἀνοσιώτατον. καὶ αὐτός φησι πίεται ἐκ τοῦ (Αποκ. xiv. 10)
 οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου⁵ ἐν τῷ
 ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. τούτου τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ οἴνου
 καὶ ὁ θεοσπέσιος Δαυὶδ μέμνηται λέγων ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ Psa. lxxiv. 9
 Κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλήρες κεράσματος, καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου
 εἰς τοῦτο· πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκένώθη· πίνονται
 πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς. οἶνον δέ φησι τὴν ὀργὴν τοῦ
 Θεοῦ, οὐκ ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης τὴν μεταφορὰν ποιησάμενος,⁶
 ἀλλ' ἀπὸ τῆς σκοτώσεως καὶ τῆς μεταφορᾶς, ἥ συνέχονται⁷
 οἱ τῷ θυμῷ τοῦ Θεοῦ κάτοχοι. τοῦ κεκερασμένου φησὶν ἀκρά- (Αποκ. xiv. 10)
 του. τουτέστιν ἀκράτως κεκερασμένου⁸· κεκέρασται γὰρ ὁ
 θυμὸς τοῦ Θεοῦ, φιλανθρωπία καὶ ἀγαθότητι,⁹ κεκέρασται
 ἀκράτως· οὐ γὰρ ἐστὶν ἰσομοιρία τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἀγαθό-
 τητος, ἀλλὰ πολλαπλασίων ἢ φιλανθρωπία. εἰ γὰρ ἦν ἰσό-
 της τοῦ τε θυμοῦ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀγαθότητος, οὐκ ἂν
 ὑπέστη πᾶς ζῶν. τοῦτο εἰδὼς ὁ προφῆτης ἔλεγεν ἐὰν ἀνο- Psa. cxxix. 3
 μίας παρατηρήσῃ,¹⁰ Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται σοι;¹¹ ὅτι δὲ
 πολλαπλασίων ἢ ἀγαθότης ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ Θεοῦ παρὰ

¹ Sic om. nostri sine τῶν cum
 NCEP

² ἡμέρας καὶ νυκτός ἀνάπαυσιν 203
 [non 240]

³ ἐστὶ τῶν τηρούντων 203 240 text.
 [non com.]

⁴ ὄντως 240 [non 203]

⁵ ἐν τῷ ποτηρίῳ usque ad οἶνον
 ἀκράτου om. 240 ob homoiotet. [non
 203]

⁶ ποιησάμενοι ut vid. 240 [non 203]

⁷ ἡ συνέχοντα 146 [illeg. 240]

⁸ κεκερασμένος 240? [non 203]

⁹ om. κεκέρασται . . . ὀργῆς καὶ
 τῆς ἀγαθότητος 240 (ex hom.
 ἀγαθ. . . ἀγαθ.) [non 203]

¹⁰ παρατηρήσεως 203 240 ut Sept.
 vulg. [παρατηρήσῃ in text. Swete.
 Nil in notulis]

¹¹ om. σοι 203 240 ut Sept.

Psa. cxiv. 5

τὴν δικαίαν ὀργήν, ὁ αὐτὸς πάλιν ἡνίξατο, εἰπὼν ἐλεήμων ὁ Κύριος καὶ δίκαιος, καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ, μέσσην τάξας τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ὥς ἂν ὑπὸ τοῦ παρακειμένου ἐλέου ἐκ-
θλιβομένης καὶ μὴ συγχωρουμένης ἐνεργῆσαι τὰ ἴδια¹.
τοῦτο <δὲ> τῆς δικαιοσύνης ἴδιον, τὸ νεῖμαι τὰ κατ' ἀξίαν
ἐκάστω. οἶνον δὲ ἄπαξ ἐπιμνησθεὶς καὶ οὕτω τὴν ὀργὴν
καλέσας, ἐπέμεινε τῇ τροπῇ καὶ τὸ² ποτήριον ὠνόμασε τὸ
διδόμενον τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐκ χειρὸς τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ἐρεῖ
τις ἴσως, πῶς λέγεις πολλαπλασίονα τὸν ἔλεον τοῦ Θεοῦ ἐν
τῇ τότε³ κρίσει ὅποτε παρέδωκεν ἡμῖν ἡ ὀπτασία μικρὸν
ὑποβάσα⁴ αἰωνίας εἶναι τῶν κολαζομένων τὰς τιμωρίας; τί

(Apoc. xiv. 11)

γάρ φησι; καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας
αἰῶνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκ-
τός.⁵ πρὸς ὃν ἂν τις εἴποι; ἔστιν, ὦ οὗτος, αἰῶνια βασανί-
ζεσθαι καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν πάσχειν. τί γάρ; εἰ ἀξίος
τίς ἐστι πυρὸς καὶ σκότους,⁶ καταδεδίκασται δὲ εἰς σκότος,⁷
ὁ δὲ ἐν τούτῳ τιμωρεῖται μόνον, ἐν τῷ μὴ εἶναι ἐν μετουσίᾳ
τῶν τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν καὶ τούτῳ⁸ μόνον ὀδυνᾶται, οὐ μὴν
καὶ⁹ κολάζεται αἰσθητῶς. καπνὸν δέ φησι¹⁰ βασανισμοῦ
ἀναβαίνοντα τὸ ἄσθημα τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸ κάτωθεν ἐν ταῖς

(Apoc. xiv. 12)

οἰμωγαῖς ἐξωχτευμένον ἐπὶ τὰ ἔξω. ὧδέ φησιν ἡ ὑπομονὴ
τῶν ἁγίων ἐστίν.¹¹ ἐν τούτῳ φησὶ τῷ καιρῷ τῷ τοῦ ἀντι-
χρίστου, καὶ τούτῳ τῷ πειρασμῷ διαδείκνυται. ὅσῳ γὰρ
μέγιστος ὁ κίνδυνος καὶ ἡ τότε θλίψις, τοσούτου μεγέθους
ὑπομονῆς χρεία. εἶτα ὡς ἐξ ἐρωτήσεως ὁ λόγος ἐσχημάτι-
σται.¹² καὶ τίνες φησὶν εἰσιν οὓς λέγεις ἁγίους καὶ ὑπομο-

(Apoc. xiv. 12
fin.)

νητικούς; οἱ τηροῦντές φησιν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν
πίστιν Ἰησοῦ. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, καὶ πειρασμῶν παρόντων

¹ ἐνεργῇ τὰ (ex em.) ἴδια 203 [non
240 = 146]

² om. τὸ 203 240

³ om. τότε 240 [Habet 203]

⁴ ὑποβάσαι 146

⁵ om. τί γάρ φησι . . . νυκτὸς
203 240

⁶ σκότει 203 240

⁷ ἡ σκότους pro δὲ εἰς σκότος 203
240

⁸ τοῦτο 203 240

⁹ om. καὶ 203 [Habet 240]

¹⁰ om. φησι 203 240

¹¹ om. ὧδε . . . ἁγίων ἐστίν in
com. 203 240

¹² ἐσχημάτισται 146

καὶ θανάτου, πάντα δεύτερα θήσονται τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ¹ Θεοῦ.

καὶ ἤκουσα φωνὴν² ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσάν³ μοι γράψον· Apoc. xiv. 13
μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι· καὶ⁴
λέγει τὸ Πνεῦμα,⁵ ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν,
τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

μακαρίζει τοὺς μὴ ἐλομένους προσκυνῆσαι τῇ εἰκόνι τοῦ
θηρίου μηδὲ λαβεῖν χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς χει-
ρὸς αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀναιρεθέντας· οὗτοι γὰρ τὸν τοῦ
μαρτυρίου στέφανον ἀναδησάμενοι,⁶ τῆς αὐτῆς τοῖς μάρτυσιν
λήξεως ἐπιτύχωσι.

καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς⁷ καθή- Apoc. xiv. 14
μενον ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς⁸ αὐτοῦ
στέφανον χρυσοῦν⁹ καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. καὶ 15
ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,¹⁰ κράζων ἐν φωνῇ
μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς¹¹· πέμψον τὸ δρέπανόν
σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ θερίσαι,¹² ὅτι ἐξηράνθη ὁ
θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέλην.¹³ 16

¹⁴ ἐπεὶ καὶ τοῦτό φησι τὸ εὐαγγέλιον, ἥντινα μαρτυρίαν ἐν
τοῖς ἔμπροσθεν παρεθέμην, εἶναι¹⁵ ἀγγελικὴν τινα δύναμιν·
γέγραπται γὰρ καὶ ἐπέβη ἐπὶ Ξερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη Psal. xviii. 11
ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων. νεφέλην δὲ τοὺς ἀγγέλους καλεῖ, διὰ
τὸ μετέωρον καὶ ὑψηλὸν τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ ἀξίας· ἡ
γοῦν νεφέλην καλεῖ τὴν θεοτόκον ἐφ' ἣ¹⁶ ἐποχεῖται τιμῶν¹⁷

¹ om. τοῦ 203 [Habet 240]

² φωνῆς 203 240 (compr.)

³ λεγούσης 203 240

⁴ καὶ solus 146 ναὶ 203 240

⁵ ἀποθνήσκοντες· ἀπάρτι ναὶ λέγει
τὸ πνεῦμα 203 240

⁶ ἀναδυσάμενοι 240 ut vid.

⁷ κεφαλῆς sic 146 sed ἐπὶ τὴν κε-
φαλὴν 203 (et 240 compr. vid.). Et
14 21 22 73 74 79 92 103 112 139 178

⁸ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν 203 240

⁹ χρύσειον 203 240

¹⁰ ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ 203 240

¹¹ ἐπὶ τῆς νεφέλης 203 et 240
(compr.) (κεφαλῆς sic 146)

¹² τοῦ θερισμοῦ 203 240

¹³ Sic cessat 146, sed vide infra in
schol. (ἐπὶ τῆς νεφέλης hoc loco et
add. τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν·
καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ 203 240)

¹⁴ Praescr. 203 240 τὸν μὲν Κυ-
ριον ὁρᾷ τὸν υἱὸν ἀνθρώπου ἀξιόσαντα
γενέσθαι, νεφέλην δὲ ἐποχούμενον, ἡ
ἀληθῶς νεφέλη (Seq. ἐπεὶ κ.τ.λ.)
[vere fin. θ' ἀληθῶς νεφέλη 240 ut
vid.]

¹⁵ ἡ pro εἶναι 203 240

¹⁶ ἐφ' ἧς 203 240

¹⁷ τιμᾷ 203 240

- καὶ ταύτην τὴν κατὰ σάρκα μητέρα· οὕτω¹ γὰρ αὐτὴν καὶ
 Es. xix. 1 ὁ Ἡσαΐας προορᾷ λέγων ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης
 κούφης καὶ ἦξει εἰς Αἴγυπτον, καὶ σεισθήσονται² τὰ χειρο-
 ποιήτα Αἰγύπτου³ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. τοῦτο τὸ ῥητὸν
 Aquila ἐρμηνεύων ὁ Ἀκύλας φησὶ τὴν νεφέλην πάχος ἐλαφρόν·
 πάχος μὲν ὡς οἶμαι, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἄνθρωπον καὶ
 σάρκα, ἐλαφρόν δὲ διὰ τε τὸ καθαρὸν καὶ ἄμωμον καὶ μηδὲ
 μιᾷ⁴ καταφορτίζεσθαι⁵ ἁμαρτία,⁶ ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ ὑψηλὸν
 καὶ οὐρανοπόρον τῆς ψυχῆς. οὕτω μὲν τὴν νεφέλην νοήσεις·
 λευκὸν δὲ διὰ τὸ καθαρὸν καὶ φωτοειδὲς τῶν θεωρηθέντων.
 ὁ δὲ γε στέφανος τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 βασιλείαν αἰνίττεται· βασιλεὺς γὰρ τῶν τε νοητῶν καὶ αἰ-
 σθητῶν ὁ Χριστός, χρυσοῦς δὲ ὁ στέφανος ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν
 τιμίῳ τὸ ἔνδοξον τῆς βασιλείας ὑπογράφων. τὸ δὲ ἐν τῇ
 χειρὶ δρέπανον ἔχειν αὐτὸν παραδηλοῖ τὸ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ
 αὐτοῦ καθῆσθαι⁷ τὴν τοῦ αἰῶνος συντέλειαν. τί δὲ καὶ ὁ
 (Apoc. xiv. 15-16) ἄγγελος αὐτῷ φησὶ πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον ὅτι
 ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς· καὶ
 ἔβαλέ φησὶ τὸ δρέπανον καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ;⁸ θερισμὸς ἀνα-
 γέγραπται πολὺς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι·
 Matt. ix. 37, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τὴν τῶν πιστῶν συλλογὴν⁹ ὁ θερισμὸς ἐδήλου,
 Luc. x. 2 ἐνταῦθα δὲ τὴν συντέλειαν τῶν ἀνθρώπων ἵνα εἴτι μὲν εἴη ἐν
 αὐτοῖς ἀχυρῶδες καὶ ἀτελεσφόρητον καὶ πυρὸς ἄξιον, πυρὶ
 παραδοθῇ.¹⁰
- Apoc. xiv. 17 καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ
 18 ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος¹¹ ἐκ τοῦ
 θυσιαστηρίου, ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ¹² τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησε
 φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ· λέγων¹³· θέρι-

¹ οὕτως 240 [non 203]² σεισθήσεται 203 et 240 ut Sept.³ om. Αἰγύπτου 240 [Habet 203]⁴ μηδεμιᾶς 203, μηδεμιᾷ 240⁵ καταφορτίζεσθαι 146⁶ ἁμαρτίας 203 [non 240]⁷ κείσθαι 203 240⁸ om. τί δὲ καὶ . . . ἐθερίσθη ἡ γῆ in schol. 203 240⁹ τὸν τῶν πιστῶν σύλλογος 203,

sed περὶ τὸν τῶν πιστῶν σύλλογον 240 ut vid.

¹⁰ παραδοθεῖη 203 240, et add. ambo ὁ δὲ γε σίτος ἐν ταῖς θείαις ἀποθήκαις συγκομισθεῖη¹¹ add. ἐξῆλθεν 203 240¹² om. ἐπὶ 203 240 et 38-178 [non al.]¹³ om. λέγων 203. Suppl. mg. pr. man. λέγων πέμψον τὸ δρέπανον σου τὸ ὀξύ [Habet 240]

σον¹ τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον Apoc. xiv. 19 αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν,² καὶ ἐτρύγησε τὴν ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν³ τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην. καὶ 20 ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν⁴ τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.⁵

ὁ τὸ δρέπανον ἔχων ἄγγελος, ὃς ἐκ τοῦ ἐπουρανίου ἐξελή-
λυθε ναοῦ, ὑπουργός ἐστι καὶ αὐτὸς καὶ διάκονος τῆς μελ-
λούσης ἔσεσθαι συντελείας. οὐράνιος δὲ ὢν καὶ λειτουργὸς
τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ ἐπουρανίου ναοῦ ἐξεληλυθὼς γράφεται. καὶ (Apoc. xiv. 18)
ἄλλος φησὶν ἄγγελος ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ
τοῦ πυρός.⁶ καὶ τοῦτόν⁷ μοι νόει ἐπὶ τῆς κολάσεως τῶν
ἀσεβῶν τετάχθαι. εἰτά φησι πέμψον τρύγησον τοὺς βότρυας (Apoc. xiv. 18)
τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς.⁸ ὁ μὲν οὖν πρόσθεν εἰρημένος θερι-
σμός δικαίους ἔγραφε καὶ ἁμαρτωλοὺς συντελουμένους ἅμα,
ὧν τὴν διάκρισιν τῶν ὄντων ποιήσει — τὸ πτύον τοῦ Κυρίου ᾧ Matt. iii. 12,
περικαθαριεῖ⁹ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ τὸν μὲν σίτον συναγάγῃ¹⁰ Luc. iii. 17
εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον¹¹ πυρὶ ἀσβέστῳ κατὰ τὸ ἐν
Εὐαγγελίοις εἰρημένον — ἡ δέ γε τρύγη τῶν σταφυλῶν τοὺς
λίαν ἀνόμους αἰνίττεται, ἀπὸ τῆς μέθης αὐτοὺς¹² καὶ τῆς
παραφροσύνης τῆς ὀπτασίας ζωγραφούσης· καὶ δῆλον ἐξ
ὧν οὔτε ὁ Κύριος αὐτῶν ἀξιοῖ τὴν συλλογὴν ποιήσασθαι
ὥσπερ τῶν πρώτων, ἀλλὰ τις τῶν ἀγγέλων,¹³ καὶ ἔξω εἰς τὴν (Apoc. xiv. 20)
ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εὐθέως βέβληται, μήτε ἀπο-
λογίας ἀξιωθέντες μήτε ἐρωτηθέντες, ἢ εἰς κρίσιν ἐλθόντες,¹⁴

¹ καὶ τρύγησον *pro* θέρισον 203 240 (θέρισον *solus* 146 *in text.*)

² ἐπὶ τῆς γῆς 203 240

³ *add.* τοῦ οἴνου 203 240

⁴ ἔξω 203 240

⁵ αχ 203, αχ 240

⁶ *om.* καὶ ἄλλος . . . πυρός *schol.* 203 240

⁷ τοῦτό 203, τοῦτ^{ον} 240

⁸ *Ita et* 203 240 *schol. hoc loco*

⁹ *Sic omn. nostri sed in Matt. et*

*Luc. διακαθαριεῖ MSS. omn. nec vari-
ant Verss. excepto fors. Aeth.: pur-
gabit castrum frumenti sui. Sed nulli
περικαθαριεῖ ut Oec.*

¹⁰ συναγάγει 146

¹¹ *add.* κατακαύσει 203 240 (*ex
Evangeliiis*)

¹² αὐτοῦς *sic* 203

¹³ *Hoc loco negl. indic. "Oec." in
marg. schol. 203 [Recte 240]*

¹⁴ ἐλθότες 146 *ex ind.*

- ὥσπερ καὶ ¹ ἐν Εὐαγγελίοις εἰσαχθέντες ἀμαρτωλοί, οἷς τὸ ἀμετάδοτον καὶ ἀκοινώνητον αἴτιον γέγονε τῆς κολάσεως.
- Psa. i. 5 περὶ τούτων οἶμαι τὸν ² προφήτην λέγειν ὅτι οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει. ληνὸν δὲ κέκληκε τὴν κόλασιν τῇ μεταφορᾷ τῶν βοτρυῶν καὶ τοῦ τρυγητοῦ ἀστείως χρησάμενος. καὶ ἐπατήθη φησὶν ἡ ³ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἦν θέμις τοὺς κολαζομένους ἐν τῇ τοῖς ἀγίοις ἀποκεκληρωμένῃ ἐπουρανίῳ Ἱερουσαλὴμ τὰς ἀντιδόσεις δέχεσθαι τῶν κακῶν καὶ λυμαίνεσθαι τὴν ⁴ τῶν ἀγίων εὐφροσύνην διὰ τῆς τῶν δικαίως τιμωρουμένων συμπαθείας, — μὴ ὅτι καὶ χάσμα μέγα διείργει τοὺς εὐσεβεῖς ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, οὓς πρὸς τὸν πλούσιον ἐν Εὐαγγελίοις πεποιήται. καὶ ἐξηλθέ φησιν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ. καλῶς εἶπεν αἷμα, ἵνα δείξῃ ὅτι βότρυας εἰπὼν μεταφορικῶς εἵρηκεν, ἐπεὶ τοί γε ἄνθρωποι ἦσαν οἱ συμπατούμενοι καὶ κναπτόμενοι ⁵ ἄχρι φησὶν τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.⁶ ἵπποι τινὲς Θεοῦ παραδέδονται ἡμῖν ἐν ⁷ τῇ θείᾳ γραφῇ, δύναμιν ἀγγελικὴν αἰνιττόμενοι ἔποχον ἔχουσαν ⁸ τὸν Θεόν· φησὶ γὰρ τῇ ἐν τῷ ⁹ Ἀσματι νύμφῃ ὁ οὐρανὸς νυμφίος τῇ ἵππῳ μου ἐν ἄρματι ¹⁰ Φαραὼ ὁμοίωσά ¹¹ σε, ἡ πλησίον, ἡ πλησίον μου.¹² καὶ Ἀμβρακοῦμ ¹³ δὲ ὁ προφήτης ἄδει πρὸς ¹⁴ Θεὸν ὅτι ἐπιβήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους σου, καὶ ἡ ἵππασία σου σωτηρία. τούτων τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς βρέχεσθαι τῷ αἵματι ¹⁵ τῶν ἀμαρτωλῶν φησιν ἡ ἀποκάλυψις, οὐ πλησίον ἀλλ' ἀπὸ μήκους ἐστώτων· τροπικὸν δὲ ὅλον τὸ εἰρημένον δεικνύντος τοῦ αἰνίγματος, τοσοῦτον εἶναι τὸ αἷμα. πολλαπλασίους ¹⁶ γὰρ οἱ τὴν πλατείαν ὁδεύοντες ¹⁷ παρὰ τοὺς

¹ οἱ *pro* καὶ 203 240² *vel* τὴν (*comp.*) 146. *Dubitanter* τὸν 203 *sed* ἢ *plane* 240³ ὁ *pro* ἢ 203 [*non* 240]⁴ τὴν 203 240 *et* 146 *man. sec. Om.* 146 *man. prim.*⁵ καμπτόμενοι 203, *sed* κναπτόμενοι 240 *cum* 146. [*-πτομενοι errore rescriptum man. prim.* 146]⁶ αχ 203 αχ̄ 240⁷ *om.* ἐν 146⁸ ἔχοντες 203 [*non* 240]⁹ *om.* τῷ 203 240¹⁰ ἐν ἄρμασι 203 240 *Sept.*¹¹ ὁμοίωσα 146¹² *Semel* ἡ πλουσίον 203 *et Sept., sed* 146 *et* 240 ἡ πλησίον ἡ πλησίον μου¹³ Ἀβρακοῦμ 203 240¹⁴ *add.* τὸν 203 [*non* 240]¹⁵ *om.* τῷ αἵματι 146¹⁶ πολλαπλασίως 146¹⁷ *add.* ὁδὸν 203 240

τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην, ὡς καὶ τοὺς χαλινοὺς ἀναδεῦσαι
τῶν ἐπὶ τῇ¹ τιμωρίᾳ ἐφεστῶτων ἵππων εἴ τ' οὖν ἀγγέλων.²

καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, Ἀποκ. xv. 1
ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ³ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν
αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν 2
ὑαλίνην⁴ μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου
καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ, ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας⁵
κιθάρας τοῦ Θεοῦ. καὶ ᾄδουσιν⁶ ᾠδὴν Μωυσέως⁷ τοῦ δούλου 3
τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες· μεγάλα καὶ θαυ-
μάσια⁸ τὰ ἔργα σου,⁹ Κύριε, ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι
καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν.¹⁰ τίς¹¹ οὐ μὴ 4
φοβηθῇ, Κύριε, καὶ δοξάσει¹² τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος¹³ ὁσιος,
ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου,
ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

εἰδὼν φησιν¹⁴ ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας ἑπτὰ πληγὰς. ἑπτὰ (Αποκ. xv. 1)
λέγει τὰς πολλὰς, τὰς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν ἡντρεπισμένας,
δι' ὧν ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ πέρας λαμβάνει. καὶ εἰδὼν φησι (Αποκ. xv. 2)
θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ
θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην ἔχοντας κιθάρας
τοῦ Θεοῦ. φησί που τῶν αὐτοῦ λόγων ὁ σοφώτατος Παῦλος
εἴ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσόν, ἄργυρον, 1 Cor. iii. 12-13

¹ om. τῇ 203 [Habet 240]

² om. εἴ τ' οὖν ἀγγέλων 240 om-
nino

³ ἑπτὰ πληγὰς 203, et 240 ἕ πληγὰς

⁴ ὑαλίνην hic et infra 203 text. (et
com.) 240 text. (et com.)

⁵ add. τὰς 203 [non 240]

⁶ ᾄδουσιν et add. τὴν 203 240

⁷ Μωυσέως 203 240

⁸ Sic text. et 155. Silet Oec. com.

⁹ μεγάλα τὰ ἔργα σου καὶ θαυμαστὰ
203 240

¹⁰ τῶν αἰώνων text. 203, sed mg. pr.
man. γρ. τῶν ἐθνῶν (ut 240 text.).
N.B. τῶν αἰώνων cum N* C 18. 56.
95-127-215. III. 159. 172-217 Syr. S

et Σ. Vg. ps.-Ambr. Sah 3. Cf. 1
Tim. i. 17, Psa. xxix. 10, Liturg. Ja-
cob. bis. Const. Apost.

¹¹ add. σε hoc loco 203, ita: τίς σε
οὐ μὴ cum 240

¹² δοξάσει 203 240

¹³ add. εἴ 203 240

¹⁴ Neglexit libr. 203 [Habet loco
proprio 240] schol. Oec. hoc loco.
Habet tamen marg. ἕ λέγει πληγὰς
τὰς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν ἡντρεπισμέ-
νας usque ad λαμβάνει. Om. 203 240
quae seq. καὶ εἰδὼν φησι θάλασσαν
usque ad κιθάρας τοῦ θεοῦ, perg.
(post schol. Andr.) φησί που cum
nostro

- λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκιμάσει· ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται.¹ ἄρα οὖν οὐ μόνον οἱ ἁμαρτωλοὶ· οἱ τὰ εὐκατάπριστα² φορτία τῆς ἁμαρτίας ἀνατιθέμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ δίκαιοι ἐν πυρὶ δοκιμασθήσονται, καὶ τοὶ χρυσὸν καὶ τὰς τιμίας ὕλας ἐπαγόμενοι; τοῦτο καὶ νῦν λέγει τοὺς νενικηκότας διὰ πάντων τὸ θηρίον, ἐστῶτας ἐν τῇ θαλάσῃ τῇ ὑαλίνῃ τῇ³ μεμιγμένη⁴ πυρὶ, ὑαλίνῃ⁵ μὲν διὰ τὸ λαμπρὸν καὶ καθαρὸν τῶν ἐν αὐτῇ δικαίων, ἀναμιξὲς δὲ πυρὶ διὰ τὸ σμηκτικὸν⁶ καὶ καθαριστικὸν⁷ ῥύπου παντός, ἐπεὶ καὶ τοῖς δικαίοις χρεία καθάρσεως. πολλὰ γὰρ
- Job xiv. 4 πταίομεν ἅπαντες κατὰ τὸ γεγραμμένον καὶ τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; ἀλλ' οὐ δὲ ἐὰν μία ἡμέρα ἔσται ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.⁸ αἱ⁹ κιθάραι ὥς πολλάκις εἴρηται, τὴν εὐηχον
- (Apoc. xv. 3 *init.*) Θεῶ τῶν ἁγίων ὠδὴν αἰνίττεται. καὶ ἄδουσί φησι τὴν ὠδὴν Μωυσέως¹⁰ ἐκείνην πάντως ἣν ᾗσε καταποντισθέντος παν-
- Ex. xv. 1 στρατιᾷ τοῦ Φαραώ, ἄσωμεν εἰπὼν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ
- Ex. xv. 2 δεδοξασται· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν· βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν.¹¹ ἐπινίκιος δὲ ἡ ὠδὴ ἐπὶ τῇ τῶν ἀσεβῶν κολάσει καὶ τῇ κατὰ¹² τοῦ Διαβόλου
- (Apoc. xv. 3) νίκη καὶ τοῦ τῆς ἀνομίας υἱοῦ τοῦ ἀντιχρίστου. καὶ τὴν ὠδὴν φησι τοῦ ἀρνίου, τὴν ἁρμοδίαν τουτέστιν εἰς τὸν Κύριον καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀσεβῶν δικαιοκρισίαν· τοιγαρὸν θαυμάζουσι τοῦ Κυρίου τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιο-
- (Apoc. xv. 3 *fin.*) σύνην. ὁ βασιλεὺς φησι¹³ τῶν ἐθνῶν¹⁴ πάντων μὲν βασιλεὺς
- Es. xi. 10 ὁ Χριστός, ἀλλ' ἐπειδὴ εἴρηται τῷ Ἑσαΐᾳ· καὶ ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπι-
- (Es. xi. 1-9) (Zech. xii. 10)

¹ Cit. Oec. accurate cum text. rec. ver. 12, sed libere ver. 13 et congruunt verbatim 203 240

² τὰ εὐκατάπριστα 203 240

³ ὑελίνῃ pro τῇ ὑαλίνῃ τῇ 203 et 240. Ita: ἐν τῇ θαλάσῃ ὑελίνῃ μεμιγμένη πυρὶ

⁴ μεμιγμένοι 240 [non 203]

⁵ ὑελίνῃ 203 240

⁶ σμῖκτικὸν 146 σμηκτικὸν (η ex em.) 203 σμηκτικὸν 240

⁷ ἴστω in καθαριστικὸν rescript. in 146. καθαρὸν 203 240

⁸ ζωῆς pro γῆς 203 [sed γῆς 240]

⁹ add. δὲ 203, sed ἡ δὲ κιθάρα 240

¹⁰ Μωυσέως in comp. 146 Μωυσέος 203 [non 240]

¹¹ om. ver. 2 βοηθὸς usque ad σωτηρίαν 203 et 240

¹² om. κατὰ 146

¹³ om. φησι 240

¹⁴ Sic et 203 240 hoc loco

οὔσι, τούτου χάριν καὶ ὁ¹ χρηματίσμοις βασιλέα τε αὐτόν²
 φησι τῶν ἐθνῶν καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἤξειν καὶ προσκυνήσειν
 αὐτῷ, προαναφωνῶν ἀστείως τὴν τῶν ἐθνῶν κλήσιν καὶ τὴν
 εἰς τὸν Κύριον αὐτῶν πίστιν.

καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγει³ ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ- Apoc. xv. 5
 τυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐξῆλθον⁴ ἑπτὰ ἄγγελοι⁵ ἔχοντες⁶ 6
 ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίθον⁷ καθαρὸν λαμ-
 πρόν, καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἐν 7
 ἐκ τῶν τεσσάρων⁸ ζώων ἔδωκε τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιά-
 λας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος εἰς
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἐγεμίσθη⁹ ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ 8
 τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς
 ἠδύνατο¹⁰ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ
 πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ Apoc. xvi. 1
 τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ¹¹ ἀγγέλοις· ὑπάγετε¹² καὶ ἐκχέετε
 τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.

σκηνὴν μαρτυρίου τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ συμπηχθεῖσαν
 σκηνὴν ὑπὸ Βεσεὴλ¹³ τοῦ ἀρχιτέκτονος τῶν τότε γεγεννημένων Ex. xxxv. 30
 ἔργων ἔθος καλεῖν τῇ θείᾳ γραφῇ διὰ τὸ¹⁴ τῶν τοῦ Θεοῦ μαρ-
 τυρίων καὶ προσταγμάτων εἶναι σκηνήν. ἐκεῖ γὰρ ἦν ἡ Apoc. xi. 19
 κιβωτὸς τῆς διαθήκης. τὸ ἱλαστήριον, ἡ τράπεζα, τὰ θυσια- Ex. xxxi. 7,
 στήρια τῶν τε¹⁵ θυμιαμάτων καὶ τῶν καρπωμάτων, ἡ λυχνία, Num. x. 33,
 καὶ ὅσα ὁ¹⁶ Θεὸς προστέταχε τῷ θεσπεσίῳ Μωϋσῇ¹⁷ κατα- Deut. x. 8,
 σκευάσαι, εἰπὼν καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ δεικνύω Jos. iii. 3, etc.
 σοι ἐν τῷ ὄρει, ἐκ μεταφορᾶς οὖν τῆς πάλαι σκηνῆς καὶ τὸν Ex. xxv. 9
 ὑπερουράνιον ναὸν ὃς τίς ποτέ ἐστι, σκηνὴν μαρτυρίου κέκλη- (xxv. 40 et
 Ex. xxvii. 21 etc.

¹ om. ὁ 146

² σεαυτὸν 240 (?)

³ ἠνοίγη 203 240

⁴ add. οἱ 203 240

⁵ add. οἱ 203 240

⁶ add. τὰς 203 240

⁷ λίθον 240 text. λίθον text. 203, sed λίθον mg. man. pr. et vide schol. Andr. [In schol. Oec. (vide post) 203 mg. man. pr. habet λίθον contra λίθον text.]

⁸ ζώων 240

⁹ ἐπεγεμίσθη 203 240 in textibus soli

inter omn. mss. Gr. [ἐγεμίσθη infra schol.]

¹⁰ ἠδύνατο 203 [non 240]

¹¹ om. ἑπτὰ 203 240 soli cum Sah.

¹² add. ὧδε 203 240 et 178 soli [non 38]

¹³ Βεσελεήλ 203 ut Sept. Βοησελήλ vid. 240

¹⁴ om. τὸ 146

¹⁵ om. τε 203 240

¹⁶ om. ὁ 203 [Habet 240]

¹⁷ Μωϋσεὶ 240 [non 203]

- κεν. ἐκεῖθεν ἐξηλθόν φησιν οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι. πόθεν γὰρ
 (Apoc. xv. 6, xvi. 1) ἔδει τοὺς οὐρανίους τοῦ Θεοῦ λειτουργοὺς ὁφθῆναι ἐξιόντας ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ναοῦ; εἶχον δέ φησιν ἐν χερσὶν ἑπτὰ πληγὰς ἃς ἀφήσουσι κατὰ ¹ τῆς γῆς. πολλὰ γὰρ ἐν τῷ τῆς συντελείας καιρῷ γενήσεται ² δείγματα ἐν τῇ γῇ· ὧν καὶ ὁ Χριστὸς ἐν Εὐαγγελίοις ἐμνημόνευσε, τὰ περὶ τοῦ τέλους διδάσκων. τὸ δὲ ἐνδεδύσθαι τοὺς ἀγγέλους λίθον ³ καθαρὸν λαμπρὸν δείγμα τυγχάνει τῆς τιμίας αὐτῶν καὶ καθαρᾶς καὶ φωτεινῆς καὶ εἰς τὸ καλὸν παγίως ⁴ ἐχούσης φύσεως, εἰ ⁵ ἄρα τὸν Χριστὸν ἐνεδέδυντο. ⁶ λίθος γὰρ ὁ Κύριος παρὰ τῆς θείας ὠνόμασται γραφῆς, ὡς παρὰ Ἡσαΐα ⁷· ἰδοὺ ἐγὼ ⁸ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιών λίθον πολυτελεῖ ἐκλεκτόν ⁹· καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. τοῦτον ἐνδεδύσθαι τὸν λίθον καὶ ἡμῖν ὁ σοφώτατος Παῦλος παραινεί· ἐνδύσασθαι ¹⁰ τὸν λίθον ἡμῶν ¹¹ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιείσθε εἰς ἐπιθυμίας ¹²· ἔξω γὰρ πάσης ἐπιθυμίας ψυχοβλαβοῦς ὁ τοῦτον ἐνδεδυσμένος. αἱ δέ γε ¹³ ζῶναι τὸ πρακτικὸν αὐτῶν καὶ εὐσταλὲς αἰνίττονται· εἶρηται γὰρ περὶ αὐτῶν δυνατοὶ ἰσχύι ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ. οὗτοι δὲ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι εἰλήφασιν ¹⁴ ἐξ ἑνὸς τῶν τεσσάρων ζώων, ὧν ἔμπροσθεν πολὺς ὁ λόγος, τὸν θυμὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἑπτὰ φιάλαις χρυσαῖς. καλῶς χρυσαῖς· τιμία γὰρ καὶ ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ συμφέρον ἐν ἑαυτῇ φέρουσα μᾶλλον ἢ τὸ δίκαιον καὶ ¹⁵ ἀνιῶνται οἱ κολαζόμενοι. καὶ ἐγεμίσθη ¹⁶ φησὶν ὁ ναὸς
- Es. xxviii. 16
 Psal. cxvii. 22
 Rom. xiii. 14
 Psal. cii. 20
 (Apoc. xv. 8)

¹ Sic et 203 240² γενήσονται 203 240³ Sic et 240 et 203 sed 203 mg. man. pr. λίθον tantum⁴ om. παγίως 146 spat. relicto. Suppl. 203 240⁵ ἢ pro εἰ 146 203 [non 240]⁶ ἐνδεδυντο 146⁷ Ἡσαΐου 203 240⁸ om. ἐμβάλλω usque ad παρὰ τῷ 203, scr. ἰδοὺ ἐγὼ προφητῇ (sic) λίθον ὃν κ.τ.λ. [non 240 Habet text. ut 146]⁹ Seq. in Esai. ἀκρογωνιαίον, ἔντιμον, εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὁ πισ-

τεύων οὐ μὴ κατασχυνοθῇ

¹⁰ add. λέγων 203, ἐνδύσασθε ut vid. et add. λέγων 155 240¹¹ τὸν Κύριον ἡμῶν (pro τὸν λίθον ἡμῶν) 203 240, sed om. B et Clem. 287 (Alii ignorant λίθον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν)¹² εἰς ἐπιθυμίαν 203 240 (v in s. conuersum ex em. 155)¹³ om. γε 240 [Habet 203]¹⁴ εἰλήφαν 203 et 240 ut vid.¹⁵ om. καὶ 146¹⁶ Cf. supra de lectione 203 240 in textibus. Om. ambo lemma hoc loco

καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁ καπνὸς τῆς θείας ὀργῆς δείγμα τυγχάνει· γέγραπται γὰρ ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ καπνὸς πυρός ἐστι σημαν- Psa. xvii. 9
τικός, ἀλλὰ καὶ ὁ καπνὸς ὃν¹ Ἡσαΐας ὁ θεσπέσιος εἶδεν
ἐνθα φησὶν· καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἧς ἐκ Es. vi. 4
έκραγον τὰ ἅγια Σεραφίμ² καὶ ὁ οἶκος ἐπλήσθη³ καπνοῦ.⁴
τὸν θυμὸν ἐδήλου τοῦ Θεοῦ τὸν κατὰ τὸν⁵ τῆς Ἱερουσαλήμ.
τὸ δὲ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ γενέσθαι (Apoc. xv. 8)
τὸν καπνὸν περίφρασιν ἔχει τινά, ὡς ἂν εἶπεν· ἐπλήσθη
καπνοῦ ἐκ τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, αὐτο γὰρ⁶ δύναμις καὶ
αὐτο⁷ δόξα ὁ Θεός, καὶ τίς ἐνέγκοι⁸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ; καὶ
οὐδεὶς φησιν ἡδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι πληρωθῶσιν⁹ (Apoc. xv. 8)
αἱ ἐπτὰ πληγαὶ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων· τίς γὰρ ἐπιβήσεται τοῦ
θυμοῦ τοῦ Θεοῦ,¹⁰ ἢ ἐν αὐτῷ γενόμενος ζήσεται; εἰ γὰρ
οὐδεὶς ἔσται ἐν ὑποστήματι Κυρίου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, Jer. xxiii. 18
σχολὴ γ' ἂν ὑπενέγκοι¹¹ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ.¹² καὶ ἤκουσά (Apoc. xvi. 1)
φησιν πρόσταγμα ἐξεληθόντος, ἵνα τὰς ἐπτὰ φιάλας τῆς
θείας ὀργῆς ἐκχέωσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

καὶ ἀπήλθεν ὁ πρῶτος¹³ καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ¹⁴ Apoc. xvi. 2
τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν¹⁵ ἐπὶ τοὺς
ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς
προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. καὶ ὁ δεύτερος¹⁶ ἐξέχεε τὴν
3
φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ¹⁷ τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς

¹ *add.* ὁ 240 [non 203]

² *om.* Σεφτ. τὰ ἅγια Σεραφίμ hoc loco (*vide ver.* 2)

³ ἐνεπλήσθη *Seft.* Mss. ½

⁴ τὸν θυμὸν *usque ad* ἐπλήθη καπνοῦ (*infra*) *om.* ex homoiotel. καπνου . . . καπνου 240 [non 203]

⁵ *om.* τὸν 203

⁶ αὐτο γαρ (*sic*) 146 αὐτῷ γὰρ 203 240

⁷ αὐτῷ (*sic*) 146 αὐτῷ 203 240, *sed mg.* 203 *add.* αὐτο γὰρ δύναμις καὶ αὐτο δόξα ὁ θεός *fere ut* 146

⁸ ἐνέγκει 203 *ut vid.* [non 240]

⁹ *Sic hoc loco et* 155. *Om. lemma* 203 240

¹⁰ τοῦ θυμοῦ τοῦ θυμοῦ (*absque* τοῦ Θεοῦ) 240 *ut vid.* [non 203]

¹¹ ὑπενέγκοιτο 203 [*illeg.* 240]

¹² *om.* ομπνίνο καὶ ἤκουσά φησιν πρόσταγμα . . . ἐκχέωσιν ἐπὶ τῆς γῆς 203 240

¹³ ὁ α̅^{ος} 240 [non 203]

¹⁴ εἰς *pro* ἐπὶ 203 240

¹⁵ πονηρὸν καὶ κακὸν 203 240 *ut* 178 *et Sah.* ¾ *solī*

¹⁶ *add.* ἄγγελος 203, ὁ β̅^{ος} ἄγγελος 240

¹⁷ εἰς *pro* ἐπὶ 203 240

- Apoc. xvi. 4 νεκροῦ, καὶ ἅπαντα¹ ψυχὴ ζῶσα ἀπέθανε.² καὶ ὁ τρίτος³
 ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς⁴ καὶ τὰς πηγὰς
 5 τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένοντο⁵ αἷμα. καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου
 6 τῶν ὑδάτων λέγοντος· δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ὄσιος,
 ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεον,⁷ καὶ
 7 αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας⁸ πιεῖν· ἄξιοι γάρ⁹ εἰσι. καὶ ἤκουσα
 τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· ναὶ,¹⁰ Κύριε, ὁ Θεὸς, ὁ παντοκρά-
 τωρ, ἀληθινὰ¹¹ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.
 ταῦτα δισσῶς¹² ἂν τις νοήσκειν, ἢ αἰσθητῶς συμβησόμενα
 ἐν τῷ καιρῷ τῆς συντελείας ἢ ἀλληγορικῶς. ἐπειδὴ γὰρ τὰ
 σημεῖα τοῦ τέλους ὁ Κύριος προσαγορεύων¹³ τοῖς ἑαυτοῦ
 μαθηταῖς πολλὰ τὸ τηνικάδε παρέστησε τὰ συμβησόμενα
 Matt. xxiv. 6-7 κακά, λέγων μελλήσετε ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων.
 καὶ ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,
 Matt. xxiv. 8 καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· ταῦτα
 Matt. xxiv. 21 δὲ πάντα ἀρχὴ ὠδίνων, καὶ μετ' ὀλίγα, ἔσται γὰρ τότε θλίψις
 μεγάλη οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ'
 οὐ μὴ γένηται, — εἰς ἐκεῖνα ἂν ἐρμηνευθεῖ τὰ νῦν λεγόμενα
 συμβεβηκέναι, ἐκάστης τῶν ἑπτὰ φιαλῶν ἐκχεομένης, τοῦ
 (Apoc. xvi. 2) μὲν ἔλκους τοῦ γενομένου ἐκ τῆς πρώτης φιάλης τὰς θλάμεις
 καὶ τὰς ἀλγηδόνας αἰνιττομένου, αἱ ὑποσμήχουσι¹⁴ τὰς
 ψυχὰς τῶν τότε¹⁵ ἀνθρώπων διὰ τὰς τῶν πολέμων ἀκοὰς¹⁶·
 τὸ δὲ αἷμα τὸ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ὑδάτων τοὺς ἐν ταῖς
 πεζομαχίαις φόνους τῶν παρὰ τὰ ὕδατα στρατοπεδευομένων¹⁷

¹ πᾶσα 203 240 (*sed ambo* ἀπάντων *infra in schol.*)

² *add.* ἐν τῇ θαλάσῃ 203 *sed* 240 *solus* ἐξέχεεν ἐν τῇ θαλάσῃ

³ *add.* ἄγγελος 203 240

⁴ τὸν ποταμὸν 203 *in primis sed vertit ipse in* . . . οὓς . . . οὓς

⁵ ἐγένετο 203 240 (ἐγένοντο A *minn. non fauc. et Verss.*)

⁶ *om.* καὶ 203 240

⁷ ἐξέχεαν 203 240 *ut longe plurimi*
⁸ ἔδωκαν 203 240 *et* 187 (ἔδωκεν 130)

⁹ *om.* γάρ 203 240

¹⁰ ναὶ ναὶ 203 *solus* [*non* 240] *cf.*

ταχύ ταχύ xxii. 12

¹¹ ἀληθινὰ (*sic*) 146

¹² διττῶς 240 [*non* 203]

¹³ προαγοράων 240 *ut vid.*

¹⁴ ὑποσμήχουσι 146 ὑποσμήχουσι 203, *dub.* 240 *sed* ὑποσμήχουσι *vid. ex em.*

¹⁵ ποτὲ 146 τότε 203 ποτὲ 240

¹⁶ *Add.* τὸ δὲ αἷμα τὸ ἐν τῇ θαλάσῃ τοὺς ἀναιρουμένους ἐν ταῖς ναυμαχίαις· 203. *Add.* τοῦ δὲ αἵματος τοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ τοὺς ἀναιρουμένους ἐν ταῖς ναυμαχίαις· 240

¹⁷ στρατοπεδευσμένων 240 [*non* 203]

ὡς εἰκὸς παραδηλοῦσι.¹ καὶ ἤκουσά φησι τοῦ ἀγγέλου τῶν (Apoc. xvi. 5)
 ὑδάτων λέγοντος. παντοδύναμος μὲν ὁ Θεὸς καὶ προνοῶν
 τῶν αὐτοῦ κτισμάτων καὶ ἐξαρκῶν πρὸς τὴν ἀπάντων εὐερ-
 γεσίαν, ὡς μὴ² δεῖσθαι πρὸς τοῦτο τοῦ³ συνεργοῦντός
 τινος⁴· οὐ γὰρ τὸ θελήσαι μόνον ἔργον ἐστὶ συντετελεσμένον
 καὶ οὐ τῇ ὁρμῇ τοῦ βουλήματος οὐσιώθη τὰ πάντα, πῶς ἂν
 δεηθείη τοῦ συμπράττοντος καὶ πρὸς τὰς εὐεργεσίας συλλη-
 ψομένου; ἀλλ' ἐπειδὴ ἀγαθὸς ὢν⁵ βούλεται καὶ τοὺς ἀγίους
 ἀγγέλους εὐεργετῆσθαι διὰ τῆς πρὸς τοὺς δεομένους ἐπικου-
 ρίας, ὁ γὰρ ἑτέρῳ χρήζοντι βοηθῶν⁶ οὐ τοσοῦτον ἐκείνον
 ὅσον ἑαυτὸν ὠφελεῖ, οὐδεὶς δὲ ἦν ἐν ταῖς ἀγγελικαῖς δυνά-
 μεσιν ἐνδεὴς καὶ χρήζων⁷ ἐπικουρίας τῆς ἐξ ἑτέρου τινός,
 ἔταξεν ὁ Θεὸς τοὺς ἐπὶ γῆς τοῦ⁸ παντὸς ἐνδεεῖς ἀγαθοῦ ὑπὸ
 τῶν ἀγίων ἀγγέλων προνοεῖσθαι. τοιγαροῦν ἐν τοῖς ἔμ-
 προσθεν ἔγνωμεν τῶν ἐκκλησιῶν προστατοῦντας ἀγγέλους,
 καὶ ὁ σοφώτατος δὲ γέγραφε Δανιὴλ τὸν ἐν ἀγγέλοις⁹ Daniel x. 13, 21,
 ἄρχοντα Μιχαὴλ τοῦ Ἰουδαίων προνοεῖν φύλου. καὶ νῦν ἡ xii. 1
 ἀποκάλυψις ἄγγελον ἡμῖν διηγεῖται ἐπὶ τῶν ὑδάτων¹⁰ (Apoc. xvi. 4)
 τεταγ-
 μένον. τῆς γὰρ ἐπιγείου κτίσεως ἐκ τῶν τεσσάρων στοι-
 χείων συμπεπηγμένης ἀέρος, πυρός, γῆς τε καὶ ὕδατος — τὰ
 γὰρ οὐράνια τινὲς ἐβουλήθησαν πέμπτῳ τινὶ σώματι κατα-
 σκευάσθαι ὅπερ αἰθέριόν τε εἶναί φασι καὶ κυκλοφορικόν —
 τὰ μὲν¹¹ τρία τῶν στοιχείων, πῦρ καὶ γῆ καὶ ἀήρ, κέχυται¹²
 πλουσίως πρὸς χρήσιν ἀναπνοῆς καὶ ἐτέρων κοινωφελῶν.
 τοῦ δέ γε πυρὸς εἰ καὶ τὸ στοιχεῖον ἅπαν τὸν αἰθέρα φασί,
 πλὴν δαψιλὲς ἐστὶ καὶ αὐταρκες ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ταῖς λαγό-
 σιν αὐτῆς καὶ λίθοις ἐμφωλεῦον¹³· ἥδη δέ τινες καὶ ἐξ ὑδά-
 των ἐν σκεύεσιν ὑάλου¹⁴ στεγομένων¹⁵ ἔλκουσι πῦρ, ὅταν

¹ παραδηλούσης 146 240
² *Spatium litt. duo inter* μὴ *et*
 δεῖσθαι *in* 203
³ *om.* τοῦ 203 240
⁴ *illeg.* τινος *in* 240
⁵ *add.* ὁ Θεὸς 203 240
⁶ βοηθῶ 146, ἑτέρου χρήζοντος βο-
 θὸς 203, ἑτέρου χρήζων τοῦ βοηθοῦ
 240

⁷ χρήζων 146
⁸ τοὺς 203 240
⁹ εὐαγγελίους *errore* 203 [*non* 240]
¹⁰ ἐπὶ τοῖς ὕδασι 203 240
¹¹ *add.* γὰρ 203 240
¹² κέχεται 146
¹³ ἐμφωλεύων 146
¹⁴ ὑέλου 203 *et* 240 ?
¹⁵ στεγομένων 146

Quattuor pri-
 mordia sive
 elementa *Aer*,
Ignis, *Terra*,
Aqua
 Primordium
 quintum
Aether

Mater Terra

πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ἀντιπρόσωποι γέγονται. ἡ δὲ γῆ κοινῇ¹ πᾶσιν μητῆρ καὶ τάφος καὶ ἔδος² ἀσφαλὲς πρόκειται. μόνου δὲ τοῦ ὕδατος οὐ πᾶσιν ἀφθονία πάρεστι τοῦ ποτίμου τοῦ τε ἐν πηγαῖς καὶ κρήναις καὶ φρέασι ποταμοῖς τε, καὶ τοῦ ἀερίου ὃ ταῖς νεφέλαις ἐν τοῖς μετεώροις³ κρατούμενον εὐκαιρον δίδωσιν ἡμῖν ὑετὸν θείῳ προστάγματι καὶ τρέφει πᾶν ζῶον ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἄφθονον πᾶσι τὸ ὕδωρ, τέτακται τις τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐπ' αὐτό,⁴ ὅπως ἀνενδεῆς καὶ ἀρκοῦν τῇ χρείᾳ τοῦτο παρέχεται τοῖς δεομένοις, ὃ δὴ πολλάκις ταῖς κακίαις ἡμῶν ἀνακοπὴν καὶ ἐλλεῖψαν τοὺς αὐχμοὺς καὶ τοὺς λιμοὺς καὶ τοὺς τούτοις ἐπομένους λοιμοὺς⁵ κατεργάζεται. τούτου δῆτά φησι τοῦ ἀγγελοῦ τοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων προνοία Θεοῦ τεταγμένον (Apoc. xvi. 5) ἤκουσα λέγοντος· δίκαιος εἶ,⁶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν ὁ ὄσιος. τὸ μὲν οὖν ὁ ὢν τὸ ἀτελεύτητον δηλοῖ τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ ἦν, τὸ ἀναρχον⁷· ὁ δὲ ὀσιός ἐστιν ὁ⁸ ἐν πᾶσιν διὰ πάντων δίκαιος. ὅτι φησὶ ταῦτα ἔκρινας ἵνα οἱ ἐκχέαντες τὸ αἷμα τῶν ἀγίων αἷμα πίωσιν· ἀνάγκη γὰρ τοὺς⁹ ἐν πολέμοις παρὰ τὰ ὕδατα καὶ τοὺς ποταμοὺς ἐστρατοπεδευκότας μεμολυσμένον αἵματι πίνειν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς τῶν θνησκόντων ἀναιρέσεως· ᾧ σύμφωνον ἀγγέλου¹⁰ ἀναπέμπουσιν εὐχαριστίαν καὶ οἱ τὸ ἐπουράνιον κυκλοῦντες θυσιαστήριον. τὸ γὰρ¹¹ εἰπεῖν ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου τόδε τι λέγοντος τοὺς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ λειτουργοῦντας διασημαίνει. γένοιτο δὲ πάντων ἡμᾶς¹² ἀπαλλαγέντας τῶν χαλεπῶν τῶν προρρηθησομένων¹³ εὐχάριστον ὕμνον ἀναπέμπειν Χρίστῳ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν ✠

¹ κοινῇ 146

² ἔδος 146 (*vult.* ἔδος) εἶδος 203 240

³ ταῖς μετεώροις 203 [*non* 240]

⁴ ἐπ' αὐτῷ 203 240

⁵ *om.* καὶ τοὺς τούτοις ἐπομένους λοιμοὺς 203 (*ex homoiotel.* λιμοὺς . . . λοιμοὺς), *sed habet* 240

⁶ *om.* δίκαιος εἶ 240 [*sed habet* 203]

⁷ *Post ἀναρχον in* 240 *litt. forsan sex illeg.* *Seq.* ὁ ὀσιος *absque* δὲ [203 = 146]

⁸ τὸ *pro* ὁ 240 [*non* 203]

⁹ τοῖς 146

¹⁰ ἀγγέλου *ex* ἀγγέλῳ *emend. man. sec.* 146 ἀγγέλω 203 240

¹¹ *om.* γὰρ 203 240

¹² πάντων ἡμῶν 146 πάντας ἡμᾶς 240 *compendiis. Sequor* 203 *in textu*

¹³ τῶν τε εἰρημένων· τῶν τε ῥηθησομένων (*pro* τῶν προρρηθησομένων) 203 *et* 240

Λόγος ἑνατος¹

αἱ μὲν τρεῖς ἐκχεθεῖσαι φιάλαι παρὰ τῶν τριῶν ἀγγέλων ἔδρασαν τὰ ἀναγεγραμμένα. τί δὲ καὶ ἡ τετάρτη καὶ ἡ πέμπτη, πεποίηκε σκοπητέον.²

καὶ ὁ τέταρτός φησιν³ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον · καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί, καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα · καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος⁴ ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν. καὶ ὁ πέμπτος⁵ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου · καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ⁶ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν⁷ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

οὐ δὲ ταῦτα κατὰ τοὺς τῆς τροπῆς ἐξηγήσασθαι λόγους⁸ δυσχερές. τὸ γὰρ καυματίσαι τὸν ἥλιον τοὺς ἀνθρώπους εἴη (Apor. xvi. 8) ἂν ὁ αὐχμὸς καὶ ἡ συνοχή καὶ ἡ ἀπορία τῶν ἐν τοῖς πολλοῖς ἀπολειφθέντων,⁹ οἵτινες τοῖς κακοῖς πιεζόμενοι, δέον αἰτήσασθαι¹⁰ παρὰ τοῦ¹¹ δυναμένου Θεοῦ βοήθειαν καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν κατεχόντων ἀνιαρῶν, οἶδε¹² καὶ προσέβλασφήμησαν καὶ οὐ μετενόησάν φησι · καί τοι διὰ τοῦτο αἱ (Apor. xvi. 9) πληγαί, ἵν'¹³ ἐπειδὴ διὰ τῶν τοῦ Θεοῦ εὐεργεσιῶν οὐκ ἐπέγνωσαν τὸν δεσπότην, διὰ γοῦν τῶν κολάσεων ἐπιγνώσιν.¹⁴ ἡ δὲ τοῦ πέμπτου¹⁵ φιάλη ἐξεχύθη¹⁶ φησὶν ἐπὶ τὸν θρόνον (Apor. xvi. 10) τοῦ θηρίου · καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη. γέγρα-

¹ λόγος θ⁻ 146. Om. λόγος θ⁻ 203 et 240, sed habent seq. αἱ μὲν κ.τ.λ. *verbatim cum* 146

² Seq. in 203 240: καὶ ὁ Δ' φησὶν ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἐξῆς

³ καὶ ὁ Δ' ἄγγελος (om. φησιν) 203 240

⁴ add. τὴν 203 240

⁵ ὁ ε^{ος} ἄγγελος 203 240

⁶ ἀπὸ 203 240

⁷ ἐβλασφήμουν 203 240 *sol cum* 178 et G^{ig} Sah. [non Boh.] (*hiat Prim.*)

⁸ Et 240 λόγους (*comp.*) sed 203, ut vid., λόγον (*comp.*)

⁹ ἀποληφθέντων 146

¹⁰ αἰτήσασθαι ὡφείλον *pro* δέον αἰτήσασθαι 203 240 (*sed vide postea*)

¹¹ add. σώζειν 203 240

¹² οἱ δὲ omnes tres

¹³ om. ἵν' 203 [*Habet* 240]

¹⁴ ἐπιγνώσι 203 [*seq. text. non com. in* 203]

¹⁵ ε^η *pro* τοῦ πέμπτου 203 240

¹⁶ ἐξεχέθη 146

- 2 Thess. ii. 8 πται γὰρ τῷ ἀποστόλῳ περὶ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃν ἀνελεῖ ὁ
Κύριος τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ τῷ Ἑσαΐα·
Es. xxvi. 10 ἀρθήτω ὁ ἀσεβὴς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου, δόξαν καλοῦντι
τὴν εἰδοξὸν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. τὸ οὖν εἰρημένον¹ ὅτι
ἐξεχύθη² ἡ φιάλη ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου δηλοῖ³ ὅτι ἡ
ἀσεβὴς τοῦ ἀντιχρίστου τέλος λήψεται τυραννίς, ἐλεεινῶς
ἀναιρεθέντος αὐτοῦ, σκότος δὲ λήψεται πάντας τοὺς ὑπ'
αὐτὸν τεταγμένους τῇ ἀπροσδοκῆτῳ τίσει τοῦ καταράτου·
(Apoc. xvi. 10) σκότωσιν γὰρ λογισμῶν ὑπομείνωσιν⁴ ἀπορούμενοι τοῖς
συμβεβηκόσι. καὶ ἐμασῶντό φησι τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ
πυρός.⁵ τοῦτο ἐφ' ἐκάστης θλίψεως ὑπερτάτης⁶ συμβαίνειν
εἴωθεν, εἰ γε⁷ τὰς γλώσσας ἢ τι τοῦ σώματος μέρος τοῖς
ὁδοῦσιν ἀπολαμβάνειν εἰώθασιν,⁸ τὸ πολὺ τῆς θλίψεως ἐντεῦ-
θεν οἰόμενοι κενοῦν. οἱ καὶ αὐτοί, δέον μετανοῆσαι εἰ καὶ
μὴ δι' ἄλλο τι, διὰ μέντοι τὴν τοῦ ἀντιχρίστου κατάλυσιν, ὃν
ἐαυτοῖς ἐχειροτόνησαν βασιλέα καὶ θεόν, καὶ προσεβλασ-
φήμησαν τὸν ὄντως Θεὸν διὰ τὴν τοῦ ἀλητηρίου⁹ καθαί-
ρεσιν.¹⁰
- Apoc. xvi. 12 καὶ ὁ ἕκτος¹¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν
μέγαν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμάσθῃ
13 ἡ¹² ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου. καὶ εἶδον
ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος¹³ καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ
ψευδοπροφήτου πνεύματα ἀκάθαρτα τρία¹⁴ ὡς¹⁵ βάτραχοι·
14 εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα,¹⁶ ἃ ἐκπορεύε-
ται¹⁷ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς
εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο-
-
- ¹ τῷ οὖν εἰρημένῳ (*vel -on*) 240 ¹¹ καὶ ὁ 5^{ος} ἄγγελος 203 240
² ἐξεχέθη *omnes hoc loco* ¹² *om.* ἡ 203 240 *cum* 38-178 *et*
³ *om.* δηλοῖ 203 240 36
⁴ ὑπομείνουσιν 240 ¹³ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου *et om.*
⁵ ἐκ τοῦ πόνου (*cum textu*) 203 καὶ 203. *Rel. omn. et* 240 (*praeter* 146)
240 *add.* καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου
⁶ ὑπὲρ ταύτης 146 ¹⁴ τρία ἀκάθαρτα 203 240
⁷ οἱ δὲ γε (*pro ei γε*) 203 240 ¹⁵ ὥσει 203 240
⁸ εἰώθαν 203 [*non* 240] ¹⁶ *om.* σημεῖα 240 [*non* 203, *nec*
⁹ ἀλητηρίου *ut passim* 203 240 *al.*]
¹⁰ κατάλυσιν *pro* καθαίρεσιν 203 ¹⁷ ἐκπορεύεσθαι *pro* ἃ ἐκπορεύεται
[*non* 240] 203 240

κράτορος. ἰδοὺ ἔρχομαι¹ ὡς κλέπτῃς· μακάριος ὁ γρηγορῶν Apoc. xvi. 15
καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ² καὶ
βλέπωσι³ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς 16
εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Μαγεδδών.⁴

ὁ μὲν ἔκτος ἄγγελος βατὸν ἐποίησε τὸν Εὐφράτην ποτα-
μόν, τινὰς ἴσως αὐτοῦ πηγὰς ἀποξηράνας ὡς εὐμαρῇ γενέ-
σθαι τὴν δι' αὐτοῦ πάροδον τοῖς βασιλεῦσιν. ἐνεργεία δὲ
διαβολικῇ καὶ συγχωρήσει Θεοῦ πλείστοι συνήχθησαν
βασιλεῖς εἰς τὸν καθ' ἑαυτῶν⁵ πόλεμον· καὶ πολέμους γὰρ
συμβήσεσθαι ἀμφὶ τὴν συντελείαν ὁ Κύριος εἴρηκεν ἐν τῇ (Matt. xxiv. 6
etc.)
μικρῇ πρόσθεν παρατεθείσῃ μαρτυρίᾳ. καὶ εἰδόν φησιν ἐκ (Apoc. xvi. 13)
τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδο-
προφήτου.⁶ δράκοντα μὲν τὸν ἀρχέκακον καλεῖ Διάβολον,
ψευδοπροφήτην δὲ ἢ ἕτερόν τινα ἐνεργείᾳ τοῦ Διαβόλου
προφητεύοντα δῆθεν ἢ τὸν ἀντίχριστον. εἰ δέ γε ὅλως τὸν
ἀντίχριστον⁷ λέγει, ὃν ἐν μὲν τοῖς φθάσασιν εἰσήγαγε τῷ
πνεύματι τοῦ Κυρίου ἀνηρημένον, νῦν δὲ ὡς ἔτι ζῶντα διὰ
τοῦ στόματος δαιμόνια ἐξοχετεύει,⁸ μὴ θαυμάσης ὁ ἐντευξό-
μενος· θεωρία γάρ ἐστιν τὰ ὀρώμενα καὶ τὰ πρῶτα πολ-
λάκις ὕστερα⁹ καὶ ἔμπαλιν τὰ ὕστερα¹⁰ πρῶτα δείκνυνται
τῷ εὐαγγελιστῇ, καί φησιν εἶδον πνεύματα τρία¹¹ ὡς βα- (Apoc. xvi. 13
fin.)
τράχους.¹² εἰσὶ γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα ἃ (Apoc. xvi. 14)
ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς.¹³ βατράχοις παρείκασται τὰ
δαιμόνια διὰ τὸ χαίρειν τῷ βορβορώδει τῶν ἀνθρώπων βίῳ (cf. 2 Pet. ii. 22)
καὶ ἰλνῶδει. ἀλλὰ καὶ ἡ δίνυρος καὶ ἀνειμένη μᾶλλον
αὐτοὺς ἤδη¹⁴ ζῶν τῶν ἀμαρτωλῶν ἥπερ ὁ καρτερικὸς καὶ

¹ ἔρχεται 203 240 cum X* vid. 38-178, 47 et Syr S. Prim. Arm. 3

² περιπατήσῃ 203 240 et 38-178 159 soli

³ κλέπτωσι pro βλέπωσι 203 solus [non 240]

⁴ Om. ver. 16 in text. ut vid. 203 [Habet 240]. Habet in schol. infra 203 q. v. Lege ἁρμαγεδὼν 240 in textu, et infra ἁρμαγεδὼν in schol. 203, et denuo 240

⁵ καθ' ἑαυτὸν 203 [non 240]

⁶ om. claus. 203 240 καὶ εἶδον . . . ψευδοπρ.

⁷ ἀντίχριστον 146. Om. εἰ δέ γε . . . ἀντίχριστον 240 [Habet 203]

⁸ ἐξοχετεύοντα 203 240

⁹ ὕστερον 203 240

¹⁰ Post ὕστερα habet τε erasum 146

¹¹ om. ἀκάθαρτα omnes tres

¹² sic et 203 240 hoc loco

¹³ om. εἰσὶ γὰρ . . . βασιλεῖς 203

240

¹⁴ ἤδει 240 [non 203]

- κατεσκληρὸς¹ βίος τῶν δικαίων, ὡς φθονερούς λίαν καὶ χαίροντας τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ζώντων. εἶδος δὲ θαυματοποιίας τῶν δαιμόνων, τὸ² τοὺς βασιλεῖς κατ' ἀλλήλων συναγαγεῖν πόλεμον ἐν τῷ τῆς συντελείας καιρῷ μεγάλην δέ φησι τὴν ἡμέραν, ἥγουν τὸν καιρὸν ἐκείνον· καὶ γὰρ ἐστὶν ἀληθῶς μεγάλη καὶ φοβερά οὕτως ὀνομαζομένη καὶ παρὰ τοῦ Ἰωήλ³ λέγοντος πρὶν⁴ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανή. ἰδοὺ ἔρχομαι⁵ ὡς κλέπτης φησὶν ὁ Κύριος. ὡς κλέπτης⁶ λέγει διὰ τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ τῆς δευτέρας. μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ⁷. ἐπέμεινε τῇ τοῦ κλέπτου τροπῇ· διὸ φυλακὴν εἶπε δεῖν γίνεσθαι τῶν ἱματίων ὅπως μὴ ἀπόλωνται, ἱμάτια λέγων ἢ τὸν ἐνάρετον καὶ εὐσχήμονα βίον, δι' οὗ τῆς τοῦ Θεοῦ σκέπης ἀξιούμεθα, ἥγουν τὸ σῶμα ἵνα ἀγνὸν εἴη καὶ καθαρὸν. ὁ γὰρ μὴ φυλάξας ἀσχημονήσει ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ θείου θρόνου, διωκόμενος ἐν τῇ τότε κρίσει καὶ γυμνὸς θείας ἐπικουρίας καταλιμπανόμενος. καὶ συνήγαγόν⁸ φησι τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ δαίμονες εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Μαγεδδών.⁹ διακοπὴ ἤτοι διακοπτομένη ἐρμηνεύεται· ἀπὸ τοίνυν τῆς μελλούσης τῶν ἐν αὐτῷ συνειλεγμένων κοπῆς καὶ σφαγῆς τὸν τοῦ πολέμου τόπον Μαγεδδών⁹ προσηγόρευσε.
- καὶ ὁ ἔβδομος¹⁰ ἐξέχεεν αὐτοῦ τὴν φιάλην¹¹ εἰς¹² τὸν ἀέρα, καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα γέγονε· καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ¹³ καὶ βρονταί, καὶ

¹ ὁ κατεσκληρὸς καὶ καρτερικὸς 240 [non 203]

² om. τὸ 203 240

³ ἰὼλ sic 146 τοῦ ἰωὴλ 203 ἰωὴλ absque τοῦ 240

⁴ add. ἢ 203 240

⁵ Sic 146 sed infeliciter om. clausulam totam ἰδοὺ . . . κλέπτης 203 et 240. Vide antea ἔρχεται

⁶ add. δὲ 203 240

⁷ μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς· 203 240 Ergo de περιπατῇ hoc loco non liquet

203 240. Vide tamen περιπατήσῃ supra in textu

⁸ sic et 203 240

⁹ ἄρμαγεδών 203 ἄρμαγεδών 240 ambobus locis

¹⁰ καὶ ὁ ζ' (absque ἄγγελος hoc loco)

203 240

¹¹ τὴν φιάλην αὐτοῦ 203 240

¹² ἐπὶ pro εἰς 203 240 (sed infra in schol. ἐν τῷ ἀέρι omn.)

¹³ om. καὶ φωναὶ 240 errore [Habet 203]. Habent ambo in schol. infra

σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωποι ἐγένοντο¹ ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος σεισμὸς οὕτως μέγας,² καὶ Apoc. xvi. 19
ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη . . . ³ ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ Θεοῦ μου⁴ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ πάντα νῆσος ἔφυγε καὶ ὄρη οὐχ ἠύρεθησαν. καὶ 20-21
χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαῖα καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

ἐν τῷ ἀέρι⁵ μὲν ἐξέχεε τὴν φιάλην· ἡ δὲ φωνὴ ἔφη (Apoc. xvi. 17)
γέγονε. τί γέγονε;⁶ τὸ πρόσταγμα, τουτέστιν⁷ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ βουλή. οὗ λεχθέντος, γέγονεν ἐκ τοῦ ἀέρος, ἀστραπαὶ (Apoc. xvi. 18)
καὶ φωναί⁸· ἀστραπαὶ μὲν ἐκ τῶν μετεώρων, φωναὶ δὲ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τοῦ δέους τῶν ἀστραπῶν. καὶ βρονταὶ καὶ (Apoc. xvi. 18)
σεισμοί. ἡ σεισμὸν φησι⁹ τὸν κλόνον τῆς γῆς, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν τοῖς σημείοις τοῦ τέλους περιέχεται, ἡ¹⁰ σεισμὸν λέγει τὴν μεταποίησιν τῶν ὀρωμένων κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ Ἀγγαίῳ· ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω¹¹ οὐ μόνον¹² τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ καὶ Haggai ii. 6-7
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν, καὶ συσσειώ πάντα τὰ ἔθνη. διὸ καὶ ἐπισημαίνεται οἷός¹³ φησιν οὐ γέγονε ποτέ.¹⁴ καὶ ἐγένετό φησιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη· καὶ (Apoc. xvi. 19)
αἱ πόλεις¹⁵ τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν.¹⁶ περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ φησιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη καὶ δῆλον ἐξ ὧν ἀντιδιαστέλλει ταύτη τὰς πόλεις τῶν ἐθνῶν· τοῦ γὰρ Ἰσραὴλ χωρὶς τοὺς λοιποὺς

¹ ἐγένετο ἄνθρωπος *pro* ἄνθρωποι ἐγένοντο 203 240 *et* 38-178 *Aeth. Boh. aliq.*

² οὕτως σεισμὸς μέγας 203 *solus*, *et* οὕτω σεισμὸς μέγας 240 *hac ordine*

³ *Add.* εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· (*schol. interjecto in* 203) καὶ ἡ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη 203 240. *Vide infra de* 146 *ubi habet claus.* (ἔπεσαν)

⁴ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ 203 240

⁵ *Ita et* 203 240 *cum Gig.* "in aera" *et Prim. (mss. plur.)* "in aere."

⁶ *om.* τί γέγονε 203 [*sed habet* 240]

⁷ *om.* 203 τουτέστιν. *Similiter*

om. 240

⁸ *Habet hoc loco* 240. (*Hinc error in textu. Vide supra*)

⁹ ὁ σεισμὸν φησι (*pro* ἡ σεισμὸν φησι 203 240) 146

¹⁰ εὐρίσκεται περιεχόμενον ἢ *pro* περιέχεται (*absque* ἢ) 203 240

¹¹ σείω 203 240 *ut Sept.*

¹² οὐ μόνον *habent omn., sed om. Sept.*

¹³ οἷοί (*sic*) *ut vid.* 240 [*non* 203]

¹⁴ πώποτε 240 [*non* 203]

¹⁵ αἱ πόλεις (*sic*) 146. *Cf.* § 113

¹⁶ *om. vers.* 203 240 *in schol. Habuerunt* ἔπεσον *in textu*

- ἀνθρώπους ἔθνη καλεῖν¹ ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ. μεγάλην δὲ αὐτὴν λέγει, ὡς περιβόητον. πᾶσαι δὲ αἱ πόλεις ἔπασαν² τῆς γὰρ γῆς μεταποιουμένης καὶ καινῆς γενομένης πῶς οἷόν τε ἦν τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις ἐστᾶναι μεμολυσμένας τῇ
- (Apoc. xvi. 19) τῶν ἁμαρτωλῶν οἰκήσει;³ καὶ Βαβυλῶν φησιν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δοῦναι αὐτῇ ποτήριον⁴ τοῦ οἴνου
- Apoc. xiv. 8 τοῦ θυμοῦ⁵ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. ἐν τοῖς φθάσασιν εἴρηται καὶ ἄγγελος δεύτερος⁶ ἠκολούθησε λέγων ἔπεσεν,⁷ ἔπεσε Βαβυλῶν ἡ μεγάλη· ἐν δὲ τῷ παρόντι περὶ ἄλλης ἡμῖν λέγων Βαβυλῶνος νοεῖν δίδωσιν οὐκ ἐκείνην, ἐτέραν δέ τινα σημαίνειν αὐτόν. καὶ οἶμαι περὶ τῆς Ῥώμης φησὶ καὶ τῶν τότε καταληψο-
- (Apoc. xvi. 19) μένων αὐτήν, ὡς προῖων ὁ λόγος διδάξει. διό φησιν καὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. τουτέστι τῶν πάλαι αὐτῆς ἁμαρτιῶν, ὅτε τοὺς ἁγίους ἐδίωκον καὶ ἀνῆρουν, μνήμη γέγονεν παρὰ τῷ Θεῷ, τὸ δέ γε ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ ἤδη ἡρμηνεύεται· οὐδεὶς οὖν περιττολο-
- (Apoc. xvi. 20) γεῖν καὶ πᾶσά φησι νῆσος ἔφυγε καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν.⁸ νῆσοι εἴρηνται⁹ μὲν αἱ ἐξ ἔθνων ἐκκλησίαι, ὡς ὁ προφήτης φησὶν· ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν· ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· εὐφρανθή-
- Psa. xcvi. 1 τωσαν νῆσοι πολλαί. εἴρηνται δὲ νῆσοι, ὡς ἀνακύψασαι καὶ ὑπερσχοῦσαι τῆς πικρᾶς καὶ ἀλμυρᾶς εἰδωλολατρείας.¹⁰ νήσους δὲ ἄν τις καὶ τὰ¹¹ δαιμόνων ἀκάθαρτα τάγματα¹² νοή- σειε καθ' ἕτερον σημαινόμενον, ὡς ἐγκαλινδούμενα τῷ ἁλ-
- (Apoc. xvi. 20) μυρῷ τούτῳ καὶ εὐμεταρρίπιστῳ¹³ βίῳ. περὶ δέ γε τῶν ὀρῶν, ὅτι δαίμονας φησι, καὶ ὁ θεσπέσιος δείκνυσιν μελωδὸς ψάλ-
- Psa. xcvi. 5 λων τὰ ὄρη ὥσει κηρὸς ἐτάκησαν ἀπὸ προσώπου Κυρίου ὅτι ἔρχεται.¹⁴ φροῦδα οὖν καὶ ἀφανῇ γενήσεσθαι¹⁵ τὸ τηνικάδε τὰ τῶν δαιμόνων τάγματα, ὁ λόγος ἡμῖν παραδίδωσιν. ἀλλὰ

¹ καλεῖν ἔθνη 240² ἔπεσον iterum 203, et 240 (comp.)³ om. μεμολυσμένας . . . οἰκήσει 240 [sed habet 203 fin. schol.]⁴ Sic. Deest versus totus in schol. 203 240 sed hab. τὸ ποτήριον in textu⁵ Sic hoc loco 146⁶ β^{ος} 203 240⁷ om. ἔπεσεν 203 240⁸ om. καὶ πᾶσα . . . εὐρέθησαν in schol. 203 240⁹ ἴρηνται 146 man. sec. ex emend.¹⁰ εἰδωλολατρίας 203 240¹¹ add. τῶν 203 240¹² πνεύματα pro τάγματα 203 240¹³ εὐμεταρρίπιστῳ 146 εὐμεταρρίπιστῳ 203 εὐμεταρρίπιστῳ 240¹⁴ Absunt verba ὅτι ἔρχεται in Sept.¹⁵ γενέσθαι 203 240

ποῦ φύγοιεν οἱ τάλανες ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, οὗ ἐν τῇ Psa. xciv. 4
 χειρὶ αὐτοῦ¹ τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὃς ἐμέτρησε τὸν οὐρανὸν σπι- Es. xl. 12 (*lib.*)
 θαμῇ καὶ τὴν γῆν δρακί; — πλὴν ὅτι τοῖς συμβαίνουσιν οἱ
 πεπληγμένοι² δρασμὸν ἀνωφελῇ καὶ φυγὴν ἐπιτηδεύουσιν.
 τούτων γεγονότων καὶ χαλάζης ἐπισυρρεούσης ἐξαιτίας, (Apor. xvi. 21)
 δέον τοὺς τότε ἀνθρώπους εἰς λιτὰς τραπῆναι καὶ δεήσεις.
 ἡ³ γὰρ ἂν τὰ κατ' αὐτῶν ἐπαύσατο⁴ δείγματα⁵ οἱ δὲ καὶ
 προσεβλασφήμησαν τὸν Θεόν, οὗ χάριν αὐτοῖς καὶ ἐπιτείνε-
 ται τὰ κακά.

καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχόντων τὰς ἑπτὰ Apor. xvii. 1
 φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο, δείξω σοι τὸ
 κρίμα⁶ τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων
 πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν⁷ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύ- 2
 σθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας
 αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον 3
 γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμοντα⁸ ὀνόματα
 βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα⁹· καὶ ἡ γυνή 4
 ἦν περιβεβλημένη πορφυρὸν¹⁰ καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη
 χρυσίῳ¹¹ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα¹² ποτήριον
 ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς χρυσοῦν¹³ γέμοντα¹⁴ βδελυγμάτων καὶ τὰ
 ἀκάθαρτα τῆς πορνείας τῆς γῆς,¹⁵ καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς 5
 ὄνομα γεγραμμένον· μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ
 τῶν πόρνων¹⁶ καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.¹⁷
 πληρώσασα τὰ περὶ τῆς¹⁸ συντελείας¹⁹ τοῦ παρόντος αἰῶ-
 νος ἡ ὀπτασία καὶ τὰ τότε συμβησόμενα, εἰς ἕτερον ἔρχεται,

¹ *om.* αὐτοῦ 203 240
² ἐκπεπληγμένοι *pro* οἱ πεπληγ. 10 πορφυροῦν 203 240
203 240 ¹¹ χρυσῷ 203 240
³ ἡ 146 (*illeg.* 240) ¹² *add.* χρυσοῦν 203 240
⁴ ἐπαύσαντο 203 [*non* 240] ¹³ *om.* χρυσοῦν *hoc loco* 203 240
⁵ δείγματα 203 *et* 240 ¹⁴ γέμον 203 240 *ut* 146 *com. infra*
⁶ τὸ κρίμα 203 240 ¹⁵ αὐτῆς *pro* τῆς γῆς 203 240, *et*
⁷ ἐποίησαν πορνείαν 203 240 *et* *iterum infra in schol.*
solī (*hiat* 178, *non* 38) ¹⁶ τῶν πορνῶν 203 240
⁸ γέμον 203 240 ¹⁷ αὐτῆς *pro* τῆς γῆς 240 [*non*
⁹ *Add.* ἡ γυνὴ ἦν εἶδες, ἔστιν ἡ πόλις 203]
ἡ μεγάλη, ἡ ἔχουσα τὴν βασιλείαν ἐπὶ ¹⁸ *om.* τῆς 203 240
τῶν βασιλέων τῆς γῆς 203 (*schol. in-* ¹⁹ *add.* ἡ ὀπτασία *hoc loco et om.*
terject.) 240, *perg.* 4 *init.* καὶ ἡ γυνὴ *postea* 203 240

- δείξαι θέλουσα τῷ εὐαγγελιστῇ τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην. καί
 (Apoc. xvii. 1) φησιν εἶπε πρὸς με δεῦρο, δείξω σοι ¹ το κρίμα ² τῆς πόρνῃς τῆς
 καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, κρίμα λέγων τὴν διαγωγὴν καὶ
 τὴν πολιτείαν, ἐν ᾗ κέκρικεν εἶναι καὶ οἷα ³ ἐπιτηδεύει. πόρ-
 νην δὲ αὐτὴν καλεῖ, ὡς ἀπὸ Θεοῦ πορνεύουσαν καὶ ἀποστα-
 τοῦσαν· καὶ τοῦτο γὰρ πορνεία παρὰ τῆς θείας ὀνόμασται
 γραφῆς κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ προφῆτῃ πρὸς τὸν τῶν ὅλων
 Psal. lxxii. 27 Θεόν· ἐξολόθρευσας ⁴ πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σου. ὕδατα
 δὲ ⁵ πολλὰ τὰ ἔθνη φησὶν, ὧν ἄρχει καὶ προκάθεται, ὡς
 (Apoc. xvii. 2) αὐτὸς προΐων φησι. μεθ' ἧς φησιν ⁶ ἐπόρνευσαν ⁷ οἱ βασιλεῖς
 τῆς γῆς. οἱ δὲ εἰσιν οἱ ἐν αὐτοῖς βασιλεύσαντες· οὗτοι γὰρ
 τῆς γῆς οἱ βασιλεῖς οἱ τῇ πορνείᾳ αὐτῆς καὶ τῇ εἰδωλομανίᾳ
 (Apoc. xvii. 2) κεκοινωνήκασιν. ⁸ καὶ ἐμεθύσθησάν φησιν οἱ κατοικοῦντες τὴν
 γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς· καὶ γὰρ καὶ οἱ λοιποί,
 ὧν ἦν ἄρχουσα, συναπέστησαν Θεοῦ, ταύτης τὰ μὲν ἀναγκα-
 (Apoc. xvii. 3) ζούσης, τὰ δὲ ἡγουμένης. καὶ ἀπήνεγκέ μέ φησιν εἰς ἔρημον
 ἐν πνεύματι. τὴν ἐρήμωσιν αὐτῆς τὴν ἐσομένην ἢ ἔρημος
 (Apoc. xvii. 3 αἰνίττεται. καὶ εἰδὼν φησι γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκ-
 κινον. θηρίον μὲν φησι τὸν Διάβολον ᾧ ἐπανεπαύετο, καὶ
 (Apoc. xvii. 3 παρ' οὗ ἐστρατηγείτο· κόκκινον δὲ διὰ τὸ πεφοινίχθαι τῷ
 fin.) αἵματι τῶν ἁγίων. βλασφημίας δὲ ὀνόματα ἔγεμε τὸ θηρίον·
 ὁ γὰρ ἑαυτῷ ⁹ ἀνατεθεὶς Διάβολος τὸ ¹⁰ τῷ Θεῷ πρέπον σέβας
 (Apoc. xvii. 3 εἰς Θεὸν ἐξαμαρτάνει. ἔχοντά φησι κεφαλὰς ἐπτὰ καὶ κέρατα
 fin.) δέκα. ταῦτα αὐτὸς προΐων ἐρμηνεύει, τὰς κεφαλὰς καὶ τὰ
 κέρατα βασιλείας λέγων τοὺς τε ἐν αὐτῇ βασιλεύσαντας καὶ
 (Apoc. xvii. 4 βασιλεύειν μέλλοντας. καὶ ἡ γυνὴ ἣν περιβεβλημένη πορφυ-
 init.) ροῦν καὶ κόκκινον, ¹¹ — πορφυροῦν μὲν διὰ τὴν βασιλείαν,
 (Apoc. xvii. 4 κόκκινον δὲ διὰ τὸ πολλῶν ἁγίων αἵματα ἐκχέαι. κεχρυσω-
 med.)

¹ Vere in xvii. 1 legimus καὶ ἐλά-
 λησε μετ' ἐμοῦ λέγων et non εἶπε πρὸς
 με. Ergo variant 203 240 et scribunt
 δεῦρο πρὸς με, καὶ δείξω σοι (pro εἶπε
 πρὸς με· δεῦρο δείξω σοι)

² κρίμα (bis: hic et infra) 203 240

³ ᾧ pro οἷα 146

⁴ ἐξολόθρευσας 203 [non 240]

⁵ om. δὲ 146

⁶ om. φησιν 240 [Habet 203]

⁷ Sic et 203 240. Vide textum

⁸ κεκοινωνήκασιν 203 [non 240]

⁹ εἰς ἑαυτὸν pro ἑαυτῷ 203 240 (et
 ἀνατίθεις ut vid. 203 240)

¹⁰ om. τό ante τῷ 146 [τῷ sic 203]

¹¹ Non rescripts. claus. 203 240

μένη χρυσῷ¹ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις. ὡς βασιλίδα
 εὐλόγως ὁ λόγος κοσμεῖ, κόσμῳ βασιλικῷ. ἔχουσα ποτήριον (Apor. xvii. 4
 χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων,² — χρυσοῦν *fin.*)
 μὲν διὰ τὸ τῆς ἡγεμονίας ἔντιμον, γέμον δὲ ὅμως εἰδωλολα-
 τρείας³ καὶ μiasμάτων, οἷς⁴ ἐτρέφετο καὶ ᾧτινι τοῖς ἰδίοις
 ἔσπενδε⁵ δαίμοσιν.⁶ καὶ τὰ ἀκάθαρτά φησι τῆς πορνείας (Apor. xvii. 4
 τῆς γῆς⁷· καὶ γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν τῆς εἰδωλολατρείας *fin.*)
 αὐτῇ τὰς αἰτίας ἀνατίθουσιν, ὡς πρωτουργῷ τῶν κακῶν καὶ
 τῆς εἰδωλομανίας.⁸ ἦν δέ φησι καὶ⁹ γεγραμμένον ἐπὶ τῷ (Apor. xvii. 5
 μετώπῳ¹⁰ αὐτῆς, ὥσπερ ἐν στηλογραφίᾳ τινὶ φησι,¹¹ τίς εἶη· *init.*)
 καὶ ὅτι Βαβυλὼν ἐστίν, ἡ μήτηρ τῶν πόρνων¹², — Βαβυλὼν (Apor. xvii. 5
 μὲν διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ταραχὴν καὶ σύγχυσιν καὶ τῶν ἁγίων *med.*)
 τοὺς διωγμούς· σύγχυσις¹³ γάρ, ὡς εἴρηται, σημαίνει τὸ τῆς
 Βαβυλῶνος ὄνομα· μήτηρ δὲ τῆς ἀπὸ Θεοῦ πορνείας καὶ ἀπο-
 στασίας. πῶς γὰρ οὐ μήτηρ καὶ διδάσκαλος ἡ τὸν εὐαγγε-
 λικὸν διώκουσα λόγον καὶ τοὺς τοῦτον κηρύσσοντας, πεί-
 θουσα δὲ τὰ ἔθνη προσμένειν τῇ πατροπαραδότῳ πλάνῃ;
 καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν¹⁴ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύ- Apor. xvii. 6
 ρων Ἰησοῦ. καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα¹⁵· καὶ 7
 εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· διὰ τί¹⁶ ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ
 μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος
 αὐτήν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἐπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα·
 τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ 8
 τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει¹⁷· καὶ θαυμάσονται οἱ
 κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα¹⁸ ἐπὶ τὸ

¹ Sic contra textum supra² Om. claus. ἔχουσα . . . βδελ.
in schol. 203 240³ εἰδωλολατρίας bis: hic et infra
203 (comp. 240)⁴ om. οἷς 240 [Habet 203]⁵ ἐπέσπενδε 203 240⁶ add. φησὶ δὲ 240 [non 203].
Habet tamen φησι 240 postea⁷ Denno αὐτῆς pro τῆς γῆς 203
240 ut in textu⁸ αὐτῇ . . . εἰδωλομανίας om. 146
Habet 203 (fin. schol. et seq. xvii. 5
text.) et 240⁹ om. καὶ 203 240¹⁰ ἐπὶ τὸ μέτωπον 203 240¹¹ om. φησι 203 240¹² τῶν πορνῶν iterum 203 240¹³ σύγχυσιν 203, et 240 vid.¹⁴ Add. τῷ αἵματι τῶν ἁγίων καὶ ἐκ
203 240. Om. 146 cum 130 154 156
189 Boh^B. (τῷ αἵματι pro ἐκ τοῦ
αἵμ. pr. N 38 203 240. Hiat 178)¹⁵ θαῦμα μέγα ἰδὼν αὐτήν 203 240
cum 38 [Hiat 178] et N et ord. Syr. S.¹⁶ διατί uno tenore 146 διατί 203 240¹⁷ ὑπάγειν 203 240¹⁸ τὰ ὀνόματα 203 240

Apoc. xvii. 8

8-9

βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλέπόντων τὸ θηρίον
ὅτι ¹ οὐκ ἔστι καὶ παρέσται· ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν.

(Apoc. xvii. 7)

(Apoc. xvii. 8
init.)(Apoc. xvii. 8
med.)(Apoc. xvii. 8
init.)
Phil. i. 1

οὐ μόνον γὰρ ἐκορέσθη τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων ἢ πόρνη,
ἀλλὰ καὶ ἐμεθύσθη. τοσοῦτον ἔχεαν διαφορῶς οἱ ἐν αὐτῇ
βασιλεύσαντες, ἐγὼ σοί φησι ἐρῶ τί ἐστι τὸ μυστήριον τῆς
γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου· τουτέστι, μυστικῶς δηλοῖ ταῦτα
τὰ ὡς ἐν εἰκόνι γραφόμενά σοι διὰ τῆς ἀποκαλύψεως.² τὸ
θηρίον φησὶν ὁ εἶδες, ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ
τῆς ἀβύσσου. ἦν μὲν γὰρ ὁ Διάβολος πρὸ τῆς ὑπάρξεως
τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου γεγωνὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἔργοις ἀγα-
θοῖς, ὥσπερ καὶ οἱ λοιποὶ θεσπέσιοι ἄγγελοι· οὐκ ἔστι δὲ
καθὸ καὶ ³ τὰ ἀμφὶ τὴν συντέλειαν τοῦ ⁴ αἰῶνος δέκνυνται τῷ
εὐαγγελιστῇ, ἐν ᾧ πορεύσεται ⁵ εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον
αὐτῷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐν τούτοις εἶναι οὐδὲ
εἶναι ἔστι κυρίως. εἶτα ἐπειδὴ ἐνεργεία αὐτοῦ μέλλει περὶ
τὰς τοῦ τέλους ἡμέρας ἀναδείκνυσθαι ὁ ἀντίχριστός φησι·
καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.⁶
διὰ γὰρ τοῦ ἀντιχρίστου ἄνοδος καὶ οἶον ⁷ αὐξήσεις γενήσε-
ται τῷ Διαβόλῳ, πλανῶντος τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἀντιχρίστου
καὶ πείθοντος αὐτῷ προσκυνεῖν κατὰ τὰ πρόσθεν διὰ πολ-
λῶν εἰρημένα. ἦ, τό, ἦν καὶ οὐκ ἔστιν οὕτω νοήσεις· ὁ ἀπό-
στολος γράφων Φιλιππησίοις ⁸ φησὶ πᾶσι τοῖς ἁγίοις ⁹ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, ὄντας ¹⁰ καλῶν τοὺς
ἁγίους διὰ τὸ ἐν Χριστῷ εἶναι καὶ ἐν οἰκειότητι καὶ μνήμῃ
Θεοῦ. εἰ ¹¹ οὖν οἱ ἅγιοι ὄντες εἰσὶν, ἄρα ὁ ἀλιτήριος Διά-
βολος οὐκ ἔστι νῦν, εἰ καὶ ἦν πρὶν ἢ τραχηλιάσας κατὰ Θεοῦ
παντοκράτορος ἐξώλισθε τῆς οἰκείας τάξεως. ὁμοίως δὲ
καὶ οἱ ἀσεβεῖς, εἰ καὶ εἶναι δοκοῦσιν ὅσον εἰς ὑπόστασιν

¹ add. ἦν καὶ 203 240 plur. (Om.
et 155 et 113 122 soli)

² Om. et 203 et 240 in toto schol.
οὐ μόνον γὰρ usque ad ἀποκαλύψεως, et
incipiunt de novo ad verba τὸ θηρίον
φησὶν . . .

³ καθὼς pro καθὸ καὶ 203 (et 240
vid. fere illeg.)

⁴ add. παρόντος 203 240

⁵ πορευθήσεται 203 240

⁶ Sic iterum, sed denovo ὑπάγειν 203
240

⁷ οἶον 203 ὅσον 146 et ut vid. 240

⁸ Φιλιππισίους 146

⁹ add. τοῖς 203 240, sed contra
Mss. omn. ut vid.

¹⁰ ὄντα 146

¹¹ οἱ pro εἰ 146

καὶ οὐσίαν,¹ πλὴν οὐκ εἰσὶν ὅσον ἦκεν εἰς ψῆφον καὶ μνή-
 μην Θεοῦ· καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἐστί, τοὺς ἀπὸ τοῦ Κάϊν² Gen. iv.
 οὐ γενεαλογεῖ ἢ τῆς Γενέσεως βίβλος, ὡς διὰ τὴν ἀσέβειαν
 οὐκ ὄντας ἀπώλειαν δέ φησιν ἐν ἣ ἀπιέναι μέλλει. τουτέστι (Apoc. xvii. 8
 τὴν δικαίαν κατ' αὐτοῦ τιμωρίαν τῆς Γεέννης· τοὺς γὰρ ἐν med.)
 αὐτῇ καταδεδικασμένους ἀπολωλέναι φησὶν ὁ Κύριος παρὰ
 τῷ Ματθαίῳ λέγων· φοβηθῆτε δὲ³ τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν Matt. x. 28
 καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν Γεέννῃ. καὶ θαυμάσονται φησιν οἱ (Apoc. xvii. 8
 κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. οὐ πάντες δέ, ἀλλ' ὧν τὰ ὀνόματα fin.)
 ἐν βίβλῳ ζωῆς.⁴ τί δὲ θαυμάσονται; ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστι⁵ (Apoc. xvii. 8
 καὶ παρέσται καὶ ἀπόλλυται τὸ θηρίον· τὴν γὰρ ἐπ' αὐτῷ fin.)
 μεγίστην ἐκπλαγῶσι μεταβολὴν οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.
 κοσμοκράτωρ γὰρ⁶ εἶναι θέλων⁷ καὶ τοῦτο ἑαυτὸν ἀπο-
 δεικνύς, οὐ μόνον τῆς ἀρχῆς καθαιρεθήσεται, ἀλλὰ καὶ
 τέλος ἄξιον λήψεται τῆς αὐτοῦ μοχθηρίας. ὧδε ὁ νοῦς φησιν (Apoc. xvii. 9
 ὁ ἔχων σοφίαν.⁸ ὧδέ ἐστί φησι⁹ νοῦς σεσοφισμένος· γνῶτω inil.)
 τὸ αἰνίγμα πῶς ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς (Apoc. xvii. 8)
 ἀβύσσου. καὶ γὰρ τῷ¹⁰ ἐκ τοῦ ὄντος χωρῆσαι εἰς τὸ μὴ
 εἶναι, ἐναντίον εἶναι δοκεῖ τὸ¹¹ μέλλειν ἀναβαίνειν πάλιν ἐκ
 τῆς ἀβύσσου, πλὴν εἰ μὴ οὕτως¹² τὶς νοήσοι¹³ ὥσπερ καὶ
 εἴρηται.

αἱ ἐπτὰ κεφαλαὶ ἐπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' Apoc. xvii. 9 seq.
 αὐτῶν. καὶ βασιλεῖς ἐπτὰ εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν,¹⁴ ὁ εἷς 10
 ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθε· καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ¹⁵
 μέναι· καὶ τὸ θηρίον δ' ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός 11
 ἐστί, καὶ ἐκ¹⁶ τῶν ἐπτὰ ἐστί, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ 12
 τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν

¹ εἰς ὑποστάσαν οὐσίαν *pro* εἰς
 ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν 203 *et* 240

² Κάϊν *sic* 203, καῖν 240 *vid.*

³ *om.* μᾶλλον *omn.* *mei*

⁴ *Om.* καὶ θαυμάσονται . . . ζωῆς
 203 240. *Incipt. schol.* τί δὲ θαυμά-
 σονται

⁵ ἔσται 203 [*non* 240 *et* ἔστι *ex in-*
dustria 146]

⁶ *om.* γὰρ 146

⁷ ἐθέλων 203 240

⁸ *om. claus.* ὧδε . . . σοφίαν 203 240

⁹ *add.* ὁ 203 240

¹⁰ τὸ 146 τῷ 203 τοῦ 240

¹¹ *om.* τὸ 146

¹² οὕτω 203 240

¹³ νοήσοι 146 *man. pr. e* νοήσει *cor-*
rect. ut vid., νοήσει 203, *dub.* 240,
sed νοήσοι *ut vid.*

¹⁴ ἔπεσον 203 240

¹⁵ δεῖ αὐτὸν 203 240

¹⁶ *om.* ἐκ 240

- οὐπω ἔλαβον, ἀλλ' ἔξουσιν¹ ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν² ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόνασιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι Κύριος κυρίων ἐστὶ καὶ Βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.
- (Apoc. xvii. 9 *fin.*) αἱ ἑπτὰ φησι³ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὅρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν.⁴ ἵνα ἀπὸ τούτου μάλιστα δείκνυται ὅτι περὶ τῆς Ῥώμης λέγει τὰ εἰρημένα· αὕτη γὰρ ἑπτάλοφος εἶναι ἰσθόρηται,⁵ οὐδὲ μία δὲ ἄλλη πόλις.⁶ καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ φησιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθε, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μένειν.⁷ εἰκότως τοὺς βασιλεῖς εἰς τὰς κεφαλὰς ὁρᾷ· τὸ γὰρ κεφάλαιον⁸ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας οἱ βασιλεῖς εἰσιν. τί δήποτε⁹ πλείστων ὄσων⁹ ἐν Ῥώμῃ βασιλευσάντων ἑπτὰ μόνους εἶναι ἔφη κεφαλὰς¹⁰ τοῦ θηρίου; ἐπειδὴ οὗτοι μάλιστα οἱ ἑπτὰ τὸ θηρίον, τουτέστι τὸν Διάβολον, διᾶραι¹¹ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐποίησαν, διωγμοὺς κατὰ τῆς ἐκκλησίας κινήσαντες· ὧν ἐστι πρῶτος Νέρων, δεύτερος¹² Δομετιανός, εἴτα Τραϊανός, Σευήρος, μετ' αὐτόν, Δέκιος, Οὐαλλεριανός,¹³ Διοκλητιανός· οὗτοι γὰρ τῶν ἐν Ῥώμῃ βασιλευσάντων ἀνέδην¹⁴ τὴν ἐκκλησίαν ἐδίωξαν, ὥς φησι ἐν τοῖς Χρονικοῖς ὁ Εὐσέβιος, ὧν ἑπτὰ τοὺς πέντε¹⁵ φησὶ θανάτῳ πεπτωκέναι· Νέρωνα, Δομετιανόν, Τραϊανόν,¹⁶ Σευήρον,¹⁷ Δέκιον· τὸν δὲ ἕνα εἶναι, τουτέστι (Apoc. xvii. 10) τὸν Οὐαλλεριανόν. ὁ ἄλλος φησὶν οὐπω ἦλθε, καὶ ὅταν ἔλθῃ

Nero
Domitianus
Traianus
Severus
Decius
Valerianus
Diocletianus

¹ Sic et Σ^* et 155 text. et 146 com. [Non 203 240 qui hab. ἐξουσίαν in text. et comm.] Obs. ἔξουσιν denuo infra 146

² om. τὴν sec. 203 [non 240]

³ om. φησι 203 240

⁴ Hoc loco habent etiam textum in schol. denuo 203 240

⁵ ἰστορεῖται 203 (illeg. 240)

⁶ om. vers. 10 in schol. 203 240

⁷ κεφᾶ^α sic in 203, sed κε^{ov} 240

⁸ add. δὲ 203 240

⁹ ὄσων ut vid. ex em. 240

¹⁰ κεφαλὰς ἔφη 203 [non 240]

¹¹ διᾶραι 203 240

¹² β pro δεύτερος 203 240

¹³ om. Σευήρος (Σεβήρος 240) μετ' αὐτόν, Δέκιος, Οὐαλλεριανός, 146

¹⁴ ἀναιδῶς 203 240. (Cf. Dan. viii. 23)

¹⁵ ὧν ξ̄ τοὺς ε 203 240 ὁ ἑβδόμος τοὺς πέντε 146

¹⁶ Τραϊνόν 146, om. 203, Τραϊανόν 240

¹⁷ Σέβηρον ut vid. 146 et 240

ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι.¹ ἄλλον δέ² φησι τὸν Διοκλητιανόν,
 ἡμεθ' ὃν ἐπαύσατο ἢ ἐπὶ Ῥώμην βασιλέα καὶ μετῆλθεν εἰς
 τὴν ἐπώνυμον τοῦ εὐσέβους Κωνσταντίνου πόλιν, αὐτοῦ
 Κωνσταντίνου τὰ βασιλεία μεταγαγόντος.³ πάνν δὲ ἀκριβῶς
 ἀπηγγέλθη⁴ τῷ εὐαγγελιστῇ πάντα μέν, μάλιστα δὲ τὰ
 κατὰ τὸν⁵ Διοκλητιανόν, ἐν οἷς εἴρηται καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον (Apor. xvii. 10
 fin.)
 αὐτὸν δεῖ⁶ μέναι, μέναι λέγων ἐν τῷ κατὰ τῶν⁷ Χριστι-
 ανῶν διωγμῷ· καίτοι γὰρ εἴκοσι⁸ ἔτη βασιλεύσας,⁹ τὰ
 τελευταῖα δύο¹⁰ ἀρξάμενος τοῦ διωγμοῦ, ἀπέθετο τὴν βασι-
 λείαν. καὶ τὸ θηρίον φησὶν ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστι. καὶ αὐτὸ (Apor. xvii. 11)
 ὄγδοον¹¹ ἔστι καὶ ἐκ τῶν ἐπτὰ ἔστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.¹²
 καὶ τὸν Διάβολον πρῶτόν τε καὶ ἔσχατον τέταχε διώκτην
 καὶ τῶν ἐπτὰ¹³ ὁμογνώμονα. πῶς γὰρ ἂν¹⁴ οὐκ ἂν ταγείη
 καὶ οὗτος ὁ καὶ τοῖς ἐπτὰ τὸ οὕτως εἶναι πάνν πονηροῦς
 στρατηγῆσας;¹ καὶ τὰ δέκα φησὶ κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς (Apor. xvii. 12)
 εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὐπω ἔλαβον.¹⁵ περὶ τούτων τῶν δέκα
 βασιλέων ἦτοι κεράτων ὁ σοφώτατος προφήτης Δανιὴλ διε-
 ληφεν ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς λέγων· αὐτοὺς ἀνίστασθαι (Dan. viii. 23
 seq ?)
 ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις ὧν ἐν μέσῳ ὁ ἀντίχριστος ἀναστή-
 σεται. διὰ τοῦτο οὖν φησι βασιλείαν οὐπω ἔλαβον ἀλλ' ἐξου- (Apor. xvii. 12)
 σιν¹⁶ ὡς βασιλεῖς. καλῶς ὡς βασιλεῖς διὰ τὸ ὠκύμορον¹⁷ καὶ
 σκιῶδες τῆς βασιλείας αὐτῶν. εἴτα ἐπάγει μίαν ὥραν λαμ- (Apor. xvii. 12
 fin.)
 βάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. θηρίον ἐνταῦθα τὸν ἀντίχριστον
 καλεῖ. ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν οὕτως αὐτὸν κέκληκεν
 εἰπὼν καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε (Apor. xiii. 11)
 κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίου.¹⁸ τὸ δὲ μίαν ὥραν βασιλεῦσαι

¹ *om. claus.* ὁ ἄλλος . . . μέναι
 203 240

² *om.* δέ 146

³ μεταγαγόντος *sic* 146

⁴ ἀπηγγέλη 203, *et* 240 *ut vid.*

⁵ *om.* τὸν 203 240

⁶ δεῖ αὐτὸν 203 240 [*contra* 146
 αὐτὸν δεῖ *quater*]

⁷ *om.* τῶν 240

⁸ καὶ *pro* εἴκοσι 203, *sed* κ (*pro*
 εἴκοσι) 240

⁹ βασιλευούσας *sic* 146

¹⁰ β̃ *pro* δύο 203 240

¹¹ *Sic et solus* 146. (αὐτὸν ὄγδοον
 36)

¹² *om.* καὶ τὸ θηρίον . . . ὑπάγει
in schol. 203 240

¹³ ἔ *pro* ἐπτὰ *codd. nostri omn.*

¹⁴ *om.* ἂν *prim.* 240 [*Habet* 203]

¹⁵ *om. vers. in schol.* 203 240

¹⁶ ἔξουσιν *text.* 146 *cum* N. [*Non*
 203 240]

¹⁷ ὠκύμορον 146

¹⁸ *Sic* ἀρνίου *cum fam.* I *in* xiii.
 11. *Hoc loco, ut supra,* ἀρνίῳ 203
 240

- αὐτοὺς ἢ τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς βασιλείας αὐτῶν αἰνίττεται, ἢ
 (Apoc. xvii. 13) μίαν ἔτους ὥραν καὶ τροπὴν. οὗτοί φησι μίαν γνώμην ἔχου-
 σιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόνασιν.¹
 εἰ γὰρ καὶ ἐναντίοι εἰσὶν ἑαυτοῖς περὶ τὰς γνώμας οἱ ἐσό-
 μενοι δέκα² βασιλεῖς, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἔσται αὐτοῖς μία γνώμη,
 ἐν τῷ δοῦναι τὴν δύναμιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ,
 τουτέστι τῷ ἀντιχρίστῳ. ἡττηθήσονται γὰρ ὑπ' αὐτοῦ καὶ
 μόνος λοιπὸν ἐκείνος³ πάντων κατάρξει. ἀλλ' εἰ καὶ παρὰ
 γνώμην ἡττηθήσονται, ὅμως ἐπειδὴ οἱ δέκα τὸ αὐτὸ πάθος
 τῆς ἡττης καὶ τῆς καθαιρέσεως πάθωσι, μίαν αὐτοὺς ἔφη
 γνώμην ἔχειν· ὥσει ἔλεγεν ὥσπερ ἐκ συμφωνίας καὶ ὁμο-
 γνωμοσύνης οἱ δέκα ἡττήθησονται τῷ ἀντιχρίστῳ. οὗτοί
 (Apoc. xvii. 14
init.) φησι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι. πρὶν γὰρ ὅλως ὑπὸ τοῦ
 ἀντιχρίστου καθαιρεθῆναι, διώξουσιν τὴν ἐκκλησίαν οὗτοι
 (Apoc. xvii. 14
med.) περὶ ὧν ὁ λόγος. ἀλλ' ὁ Χριστὸς νικήσει· κακοὺς γὰρ ὄντας
 αὐτοὺς κακίονι παραδώσει τῷ ἀντιχρίστῳ πρὸς θάνατον.
 καὶ κατ' ἄλλο δὲ ὁ Χριστὸς νικήσει, τῶν αὐτοῦ δούλων
 μέχρι θανάτου ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγωνιζομένων πίστεως·
 (Apoc. xvii. 14
fin.) κλητοὶ γὰρ εἰσὶ φησι καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί, — οἱ τοῦ Χρι-
 στοῦ τουτέστι δούλοι.
- Apoc. xvii. 15 καὶ λέγει μοι· τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται,⁴ λαοὶ
 16 καὶ ἔθνη εἰσὶν καὶ ὄχλοι καὶ γλῶσσαι.⁵ καὶ τὰ δέκα κέρατα
 ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισοῦσι⁶ τὴν πόρνην, καὶ ἐρη-
 μωμένην⁷ ποιήσουσιν αὐτήν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς
 17 φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν⁸ ἐν πυρί· ὁ γὰρ Θεὸς
 δέδωκεν⁹ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ,¹⁰
 καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ
 18 θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ γυνὴ
 ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη,¹¹ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν
 βασιλέων τῆς γῆς.

¹ *om. vers. in schol.* 203 240² *om.* δέκα 203 240³ ἐκείνων *compendiis* 203 et 240⁴ ἐπικάθηται 203 240⁵ λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ καὶ ἔθνη καὶ
 γλῶσσαι· 203 240⁶ μισήσουσι 203 240⁷ ἡρημωμένην 203 240⁸ καύσουσιν 203 240⁹ ἔδωκεν 203 240 et *rell.*¹⁰ αὐτῶν *pro* αὐτοῦ 203 240 *cum*¹¹ *et* 200 [*non al.*]¹¹ *add.* ἡ 203 240

τὰ ὕδατα ἔφη ἐφ' ὧν¹ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὺς καὶ ἔθνη, ἐφ' (Apor. xvii. 15)
οὓς δηλαδὴ τὴν βασιλείαν ἡ πόλις ἔχει. πῶς δὲ ἐρημωθή-
σεται ὑπὸ τῶν βασιλέων ἡ Ῥώμη; ταύτην γὰρ ἐνόησαμεν
δηλοῦσθαι διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. ἴσως αὐτοῖς ἔσται περι-
μάχητος ὡς βασιλὶς καὶ ὄχυρά καὶ πολυάνθρωπος καὶ φό-
ρους δεχομένη. ἐν τῷ οὖν περὶ αὐτῆς πολέμῳ ἐπάναγκες
αὐτὴν ἄθλον νίκης κειμένην ὑπὸ πάντων πᾶσχειν κακῶς,
πυρπολουμένην καὶ ἐρημουμένην.² ὁ γὰρ Θεὸς φησιν ἔδω- (Apor. xvii. 17)
κεν³ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτῶν.⁴ Θεοῦ
φησι συγχωροῦντος, ταῦτα πείσεται⁵ ὑπὸ τῶν ἀντεχομένων
αὐτῆς καὶ ἐλεῖν ἐθελόντων.⁶ καὶ ποιῆσαί φησι μίαν γνώμην (Apor. xvii. 17)
καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν τῷ θηρίῳ. καὶ ὥσπερ ἐκ⁷ μιᾶς γνώ-
μης ὑποχειρίους παραδοθῆναι τῷ ἀντιχρίστῳ, καθὼς ἐμ-
προσθεν εἴρηται, ἄχρι φησὶ τελεσθῆσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ. (Apor. xvii. 17
fin.)
ὑποχείριοι φησιν γενήσονται τῷ θηρίῳ ἄχρις οὗ καὶ ἡ κατὰ
τοῦ ἀντιχρίστου τιμωρία φθάσει⁸ καὶ τέλος λάβοι⁹ τὰ εἰρη-
μένα διὰ τῶν προφητῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπ' αὐτῷ. σαφέ-
στερον δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν περὶ ἧς ὁ λόγος σημᾶναι¹⁰
θέλων, ἐπάγει ὅτι ἔστιν¹¹ ἡ γυνὴ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα (Apor. xvii. 18)
κατὰ πάντων τὴν βασιλείαν.

¹² μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρα- Apor. xviii. 1

νοῦ, ἔχοντα ἑξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς
δοξῆς αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ¹³ λέγων· ἔπεσεν,
ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαι-
μονίων,¹⁴ καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυ-

¹ Sic et 203 240 ἐφ' ὧν et Copt. Syr. S. Prim. Aug. al.: "super quas," contra Syr. Σ Aeth. Gg. Vg. ps.-Ambr.: "ubi"

² ἐρημουμένην hoc loco (cum 203 240) sed ἐρημωμένην altero loco. Miro enim errore iterum rescripsit liber 146 totum locum inde ab ὁ γὰρ Θεὸς supra in textu usque ad ἐρημουμένην, — quae rescripta omisimus

³ Sic bis 146

⁴ αὐτοῦ 146 in priore rescriptione cum 203 240

⁵ πῆσεται vid. 240 [non 203]

⁶ ἐλεῖν θελόντων 203, sed ἐλεῖν θελόντων 240

⁷ ὑπὸ pro ἐκ 240 [non 203]

⁸ φθάσει 203 et 240 vid.

⁹ λάβει vid. 240 [non 203]

¹⁰ σημαίνεσθαι 203 240

¹¹ ὅτι ἔστι 203 [non 240]

¹² add. καὶ init. 203 240

¹³ ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ καὶ μεγάλῃ 203, similiter 240 sed om. ἐν

¹⁴ δαιμόνων 203 (in comp.) et 240 (in comp.)

- Apoc. xviii. 3 λακή παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου¹ καὶ μεμισημένου, ὅτι ἐκ² τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπτωκε³ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνου⁴ αὐτῆς ἐπλούτησαν.
- (Apoc. xviii. 1) καὶ εἰδὼν φησιν ἄλλον ἄγγελον ἔχοντα ἔχουσίαν μεγάλην.⁵ ταύτην λέγει τὴν τοῦ φωστήρ τε εἶναι καὶ φωτίζειν τὴν γῆν
- (Apoc. xviii. 1) ἐκ τῆς δοξῆς αὐτοῦ. ἔπεσέ φησι Βαβυλῶν. τὴν κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττει. δέδοκται φησι τάδε αὐτὴν παθεῖν, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων⁶. ὥς μισάνθρωποι γὰρ οἱ ἀλητήριοι⁷ δαίμονες καὶ αἱμοβόροι, ἐν οἷς ἂν εὖρωσι τόποις αἷμα ἀνδρῶν κεχυμένον, ἢ ἐν πολέμοις ἢ ἐτέρως πως ἀναιρεθέντων, ὥσπερ ἐφηδόμενοι τῷ γεγονότι ἐν αὐτοῖς τὰς διατριβὰς ποιοῦνται. ἐπεὶ οὖν πλείστοι ἀναιρε-
- (Apoc. xviii. 2) θήσονται ἐν τῇ πόλει, ὡς φθάσας εἶπεν, γίνεται λοιπὸν κατοικητήριον δαιμόνων⁸ καὶ φυλακή παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου,⁹ καὶ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου¹⁰. φεύγονται γὰρ τὰ τοιαῦτα τὴν μετὰ ἀνθρώπων δίαιταν, καὶ τὰς ἐρημίας¹¹ καταλαμβάνοντα ἑαυτὰ διαφυλάττει ἀπὸ τῶν ἐπιβουλευόντων καὶ τῆς¹² θήρας τῶν ἀγρευόντων. τοιαῦτά τινα καὶ Ἡσαΐας ὁ προ-
- Es. xlii. 21 *med.* φήτης φησὶ περὶ τῆς Βαβυλῶνος. φησὶ¹³ καὶ ἀναπαύσονται
22 *fn.* (*verbis*
aliqu. omissis) ἐκεῖ σειρήνες καὶ δαιμόνια ἐκεῖ ὀρχήσονται· καὶ ὀνοκένταυροι ἐκεῖ κατοικήσουσι¹⁴ καὶ νοσοποιήσουσι ἐχῖνοι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν. ὅτι ἐκ τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπτωκε¹⁵ πάντα
- (Apoc. xviii. 3
init.)

¹ *Om.* καὶ φυλακή παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου 203 240 *legentes* καὶ φυλακή παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου *sed vide schol. infra*

² *Add.* τοῦ οἴνου 203 240 (*cum omni. exc. A III*), *sed non habent in schol. infra*

³ πέπτωκε *ex* πέπτωκε *conversum* 146, πετώκασι 203, *sed* πεπτώκασι 240

⁴ τοῦ στρήνου 203 240 *cum C al.*

⁵ *Om. claus.* καὶ εἶδον . . . μεγάλην 203 240

⁶ *denuo* δαιμόνων 203 240

⁷ ἀλιτήριοι 203 240 *ut solent*

⁸ *Sic hoc loco* 146, τῶν δαιμόνων 203

⁹ *Add.* 203 240 διαφυλάττοντος τοῦ τόπου τὴν μεθ' ἡδονῆς ἐν αὐτῷ διαγω-

γὴν τῶν δαιμόνων

¹⁰ *Hoc loco add.* 203 240 *pro* καὶ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου *claus. quam omis. in textu ita:* καὶ φυλακή φησι παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου

¹¹ τὰς ἐρημίας *ut vid.* 203 [*non* 240]

¹² τὰς 146

¹³ *Om.* φησὶ 203 240, *sed add.* καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ θηρία· καὶ ἐμπλησθήσονται αἱ οἰκίαι αὐτῶν ἤχου *incipientes ab initio vers.* 203 240. *Errat* 146 *vel additamentum* 203 240 *ex Sept. sine auctoritate*

¹⁴ *Bis scr.* 240 *errore* καὶ ὀνοκένταυροι ἐκεῖ κατοικήσουσι

¹⁵ *add.* φησι 240

τὰ ἔθνη.¹ πορνείαν ἐνταῦθα τὴν ἀπλησίαν καὶ φιλοχρημα-
 τίαν αὐτῶν² φησι· τοιοῦτος γὰρ ὁ τῶν πόρνων³ τρόπος.
 καὶ γὰρ ἐπεφύησαν οἱ ἐν τῇ εἰρημένῃ πόλει πᾶσι τοῖς
 ἔθνεσι, καὶ καταστρεψάμενοι⁴ φόρους τελεῖν ἔταξαν αὐτούς.
 καὶ οἱ βασιλεῖς φησιν οἱ ἐν αὐτῇ μετόχοι καὶ κοινωνοὶ τῆς (Apoc. xviii. 3
 fin. liberè)
 φιλαργυρίας αὐτῆς γεγένηται, καὶ οἱ ἔμποροι δὲ οἱ ἐν αὐτῇ
 ἐμπορευόμενοι ἐπλούτησάν φησιν ἐκ τοῦ στρήνου⁵ αὐτῆς,
 τουτέστιν, ἐκ τῆς ὑπεροψίας αὐτῆς καὶ⁶ τῆς ἀνειμένης καὶ
 κεχυμένης καὶ κατεβλακευμένης⁷ διαίτης αὐτῆς, παντοῖα
 φορτία ἐν αὐτῇ διατιθέντες.

καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν⁸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· ἔξελθε Apoc. xviii. 4
 ἐξ αὐτῆς, ὁ λαὸς μου,⁹ ἵνα μὴ συγκοινωνήσῃται¹⁰ ταῖς ἀμαρ-
 τίαις αὐτῶν,¹¹ καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· ὅτι 5
 ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνη-
 μόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ 6
 αὐτὴ ἀπέδωκε, καὶ διπλώσατε αὐτὰ¹² διπλᾶ κατὰ τὰ¹³ ἔργα
 αὐτῆς ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν αὐτῇ διπλοῦν¹⁴ ὅσα ἐδό- 7
 ξασεν αὐτὴν¹⁵ καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανι-
 σμὸν¹⁶ καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι κάθημαι 8
 βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω· διὰ
 τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ
 πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται¹⁷· ὅτι ἰσχυρὸς
 ὁ¹⁸ Κύριος ὁ κρίνας αὐτήν.

¹ Add. φησι 203 *hoc loco*. Obs.
 203 240 om. τοῦ οἴνου *hoc loco cum*
textu Oec. supra

² Trsf. αὐτῶν *in loc. post ἀπλη-*
σίαν 240 [non 203]

³ τῶν πορνῶν 203 240

⁴ καταταστρεψάμενοι (*sic*) 146

⁵ τοῦ στρήνου *denovo* 203 240

⁶ add. ἐκ 203 240

⁷ κατεβλακευμένης 203 [non 240]

⁸ φωνὴν ἄλλην 203 240

⁹ ἔξελθε ὁ λαὸς μου ἐξ αὐτῆς 203
 240 (*sed vide infra schol.*)

¹⁰ συγκοινωνήσῃτε 203 240

¹¹ αὐτῆς *pro* αὐτῶν 203 240 [*sed*
non in schol.]

¹² *Sic fam.* 38 *sola cum nostris*.

αὐτὰ αὐτῇ (-διπλᾶ) *Boh.*

¹³ κατὰ τὰ τὰ *errore* 146 (διπλᾶ
 146).

¹⁴ *Ita absque interfunctis* 146, *sed*
 203 240 *ita*: κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν
 τῷ ποτηρίῳ αὐτῆς ὡς ἐκέρασε, κερά-
 σατε αὐτῇ διπλοῦν

¹⁵ αὐτὴν 146 *εἰαυτὴν* 203 240

¹⁶ τοσοῦτον βασανισμὸν δότε αὐτῇ
 203 240

¹⁷ κατακλυσθήσεται 203 240 *et* 178
solū [non *al.*], κατακαφθήσεται 188
 [non *fam.*], concremabitur *Tyc. Beat.*,
 cremabitur *Cypr. Prim. Auct. de*
prom., comburetur *Gig. Vg. ps.-*
Ambr.

¹⁸ om. ὁ 203 240

- Cyril ὅταν οἱ θεῖοι ἄγγελοι τὴν Σοδομιτῶν κατέλαβον πόλιν ἐφ' ᾧ δίκην εἰσπράξασθαι τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ τὰς ἀστυγέι-
 τοντας πόλεις, μᾶλλον δὲ ὡς τῷ ἐν ἁγίοις ² Κυρίλλῳ δοκεῖ, ὅταν ὁ τοῦ Θεοῦ Τίδος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκείσε ἐπεφοί-
 τω, — ὁ γὰρ Πατὴρ κρινεῖ ³ οὐδένα κατὰ τὸ γεγραμμένον, τὴν δὲ πᾶσαν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ συμπαρόντος αὐτῷ δηλονότι φυσικῶς καὶ οὐσιωδῶς τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος, — τότε φασὶ πρὸς τὸν θεσπέσιον Λῶτ· σῶζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν· μὴ περιβλέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω μηδὲ στῆς ⁴ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὅρος σῶζου, μὴ ποτε συμπαραληφθῇς. τοῦτο καὶ νῦν ἡμᾶς ἡ ἀποκάλυψις διδάσκει· ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔνι ἐν οὕτῳ μεγίστῃ ⁵ καὶ πολυανθρώπῳ πόλει, τῇ Ῥώμῃ, μὴ καὶ Χρι-
 (Apoc. xviii. 4) στοῦ δούλους ⁶ ἐν αὐτῇ τυγχάνειν, φησὶ πρὸς αὐτοὺς ἔξελθε ἐξ αὐτῆς, ὁ λαός μου, ⁷ ἵνα μὴ συγκοινωνήσῃτε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, ⁸ καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῶν ἵνα μὴ λάβητε. τὸ ⁹ γὰρ κοινωνῆσαι τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πληγῶν ἐστὶ κοινωνῆσαι·
 (Apoc. xviii. 5) δι' αὐτὰς γὰρ αἱ πληγαί. ὅτι φησὶν ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ· ὡς ἂν εἴποι καὶ τὸν μεταξὺ ἀέρα ἐμόλυναν ταῖς ἁμαρτίαις. διό ¹⁰ φησι πολλὰ μακροθυμήσας ὁ Θεὸς νῦν εἰς ἀνταπόδοσιν ἐγγήγερται. ἀπόδοτε οὖν φησιν αὐτῇ τὰς ἁμαρτίας διπλᾶς, ¹¹ καίτοι διὰ τοῦ πανσόφου Μωϋ-
 Nah. i. 9. Cf. σέως ¹² ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Θεός οὐκ ἐκδικήσεις ¹³ δις ἐπὶ τὸ αὐτό. πῶς οὖν αὐτὸς διπλᾶ ¹⁴ ἀποδίδωσιν; οὐ τὸ διπλάσιον σημαίνει τὸ διπλᾶ, ἀλλ' ὅτι φιλόανθρωπος ὢν καὶ ἀγαθὸς ὁ Θεὸς, καὶ πολὺ καταδεέστερον τῆς ἀξίας κολάζων, διπλᾶ οἶεται ἀποδεδωκέναι καὶ ὅταν μέρος ἀποδῶ· καὶ οὐ μόνον

¹ Schol. sub. Andr. Negl. indic. "Oec." marg. 203. Incipit sine rubr. ταν οἱ θεῖοι ἄγγελοι . . .

² ὡς καὶ τῷ ἁγίῳ pro ὡς τῷ ἐν ἁγίοις 240 [non 203]

³ κρινεῖ et 146 et 203. Illeg. 240 forsan κρίνει ut minn. plur. in Evang.

⁴ τῆς 146 sed στῆς 203 240

⁵ μεγίστῃ 146

⁶ καὶ χρὴ τοὺς δούλους (pro μὴ καὶ χρὴ δούλους) 203, μὴ καὶ χρὴ τοὺς δούλους 240 ut vid.

⁷ ord. accipiunt 203 240 hoc loco. Vide supra text.

⁸ Ita et 203 240 hoc loco. (Vide text. supra)

⁹ τῷ 146

¹⁰ add. καὶ 203 240

¹¹ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν διπλᾶς· 203 240. (διπλᾶς 146)

¹² Μωϋσέος et 203 240

¹³ ἀδικήσει codd. Sept.

¹⁴ πῶς οὕτως διπλᾶ (om. οὖν) 203 240 (οὕτως 240). πῶς οὖν αὐτὸς διπλᾶ 146.

διπλᾶ, ἀλλὰ καὶ ἑπταπλασίονα. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ προφή-
της ἔλεγεν ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλασίονα¹ εἰς τὸν Psa. lxxviii. 12
κόλπον αὐτῶν τὸν ὀνειδισμόν αὐτῶν ὃν ὠνειδίσάν σε, Κύριε, ἐκ
τῆς αἰτήσεως τοῦ ἑπταπλασίονος τὸν Θεὸν ἐξαιτῶν περὶ τῆς
κατ' ἀξίαν τῶν ἐχθρῶν τιμωρίας, ἀνθ' ὧν² φησι δοξασθεῖσα
καὶ κατασπαταλήσασα τοῦ παρόντος βίου πρόνοιαν οὐ
πεποίηται τοῦ θείου θελήματος. ἀπόδοτε αὐτῇ. λέγει γάρ,
οὐκ ἔσομαί ποτε τοῦ βασιλεύειν ἑστερημένη· τοῦτο γὰρ ἡ (Apoc. xviii. 6)
χήρα, ἡ οἶον τοῦ βασιλεύοντος ἔρημος. οὐδέ τι κακὸν ὄψο-
μαι. διὰ οὖν τὴν μεγαλορρημοσύνην³ αὐτῆς ἥξει αὐτῇ
ἅπαν ὁμοῦ κακόν· ἰσχυρὸς γάρ φησιν ὁ Θεὸς καὶ ὑπ' οὐ-
δενὸς κωλυθήσεται κρίσιν αὐτῇ καὶ κόλασιν ἐπαγαγεῖν· ἥς
γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐλευθέρους γενέσθαι χάριτι τοῦ καλέ- (I Pet. ii. 9,
σαντος ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπίγνωσιν καὶ ἐλπίδα Χριστοῦ· 2 Thess. ii.
16) Col. i. 9,
ὧ ἡ δόξα⁴ εἰς τοὺς αἰῶνας.⁵ ἀμήν⁶ ✠ 2 Pet. i. 2, 3

Λόγος δέκατος

ἔτι⁷ περὶ τῆς Ῥώμης λόγος τῇ ἀποκαλύψει· ἅτε γὰρ περὶ
μεγίστης μεταβολῆς διηγουμένη καὶ ξενοπρεποῦς ἐμφιλο-
χωρεῖ τῷ λόγῳ. τί οὖν φησι;⁸

καὶ κλαύσονται⁹ καὶ κόψονται ἐπ' αὐτῇ¹⁰ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς Apoc. xviii. 9
οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέ-
πωσι¹¹ τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἔστη- 10
κότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· οὐαὶ
οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι
μίαν ὥραν¹² ἦλθεν ἡ κρίσις σου.¹³ καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς 11

¹ ἑπταπλασίονα *et* 203 240, *sed Sept.*
vg.: ἑπταπλάσια (ἑπταπλασίονα **Σ**
R T)

² καθὼς *pro* ἀνθ' ὧν 203 240 [ἀνθ'
ὧν *ad usum Luc. sol. in N. T. Fre-*
quentissime in T. V. Sept.]

³ μεγαλορρημοσύνην 146

⁴ *add.* καὶ τὸ κράτος 203 240

⁵ *add.* τῶν αἰώνων 203 240

⁶ *om.* ἀμήν 240 [*Habet* 203]

⁷ Ὅτι *errore* 203 *Rubric. add.* Ὅ
in marg. pro Ὅ. [*Recte* 240 ἔτι]

⁸ *Pergunt ut com.* καὶ κλαύσονται
καὶ κόψονται ἐπ' αὐτῇ (ἐπ' αὐτῆς 240),

οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορ-
νεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν
βλέπωσι (ἰδῶσι 240) τὸν καπνὸν τῆς
πυρώσεως αὐτῆς καὶ τὰ ἐξῆς 203 240
Hoc loco exscribebat 146 *textum in-*
tegrum xviii. 9–19, *quandoquidem* 203
240 *textum ante hac scripserunt tex-*
tum xviii. 9, 10

⁹ κλαύσουσι 203 240 *in textibus*

¹⁰ ἐπ' αὐτῆς 203 240 *in textibus*

¹¹ ἰδῶσι 203 240 *in textibus*

¹² ὅτι μὴ ὥρα 203 240

¹³ *De* 203 240 *vide supra in notulis*

- Apoc. xviii. 12 κλαίουσι¹ καὶ πενθοῦσιν² ἐπ' αὐτῇ, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν³
 οὐδεὶς ἀγοράζει⁴· οὐκέτι γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου⁵ καὶ
 λίθου τιμίου καὶ μαργαρίτου καὶ βυσσίνου⁶ καὶ πορφύρας
 καὶ σηρικῶ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύινον καὶ πᾶν
 12-13 σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος⁷ ξύλου τιμιωτάτου καὶ
 χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου⁸ καὶ κιναμώμου,⁹ καὶ
 θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον
 14 καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα,¹⁰ καὶ ἵπποι
 καὶ ῥέδων¹¹ καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ ἡ
 15 ὁπώρα¹² τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ
 πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ¹³ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι
 15-16 αὐτήν¹⁴ οὐ μὴ εὐρήσουσιν¹⁵ οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτή-
 σαντες ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ
 βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες καὶ λέγοντες·
 οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ
 πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη¹⁶ χρυσῶ καὶ λίθῳ
 17 *init.* (Steph.) τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ,¹⁷ ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλου-
 17 *init.* (Al.) τος. καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τὸν ποταμὸν¹⁸
 πλέων, καὶ ναῦται καὶ ὅσοι¹⁹ τὴν θάλασσαν ἐργάζονται,²⁰ ἀπὸ
 17-18 μακρόθεν ἔστησαν καὶ ἔκραζον,²¹ βλέποντες τὸν πόνον²² τῆς
 πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· τίς ὁμοία²³ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;
 19 καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς²⁴ αὐτῶν, καὶ ἔκραζον

¹ κλαύσουσι 203 [*non* 240]² πενθήσουσιν 203 [*non* 240]³ αὐτῆς *pro* αὐτῶν 203 240⁴ *Inter* ἀγοράζει *et* οὐκετι *nullum interfunct. sed uno ten.* 203. [*Habet interp.* 240]⁵ χρυσίου καὶ ἀργυρίου 203 240⁶ μαργαριτῶν καὶ βυσσίνων· 203 240⁷ *add.* ἐκ 203 240⁸ μαργάρου 203 [*non* 240]⁹ *add.* καὶ ἄμμων 203 240¹⁰ καὶ κτήνη καὶ πρόβατα καὶ σῖτον 203 240¹¹ καὶ ἵππων καὶ ῥαίδων 203 240¹² *add.* σον 203 240¹³ *add.* τὰ 203 240¹⁴ *Sic videtur.* *Et* 155¹⁵ καὶ οὐκέτι οὐ μὴ αὐτὰ (*sic*) εὐ-

ρήσουσιν, οἱ ἔμποροι τούτων· 203 240

¹⁶ *add.* ἐν 203 240¹⁷ μαργαρίταις 203 240 *sed* μαργαρίτῃ *NCAP* 95-127 *III* 149 200 215 *cum* 146-155¹⁸ τὸν τοπὸν *pro* τὸν ποταμὸν 203 240 *sed* 155 *cum* 146¹⁹ *add.* ἐπὶ 203 240²⁰ *Sic omn., sed Prim. morantur*²¹ *om.* καὶ ἔκραζον 203, *sed hab.* καὶ ἔκραξαν *absque* ἔστησαν 240²² τὸν καπνὸν 203 240 (*sed* τὸν πονὸν 155 *cum* 146, τὸν τόπον *A III Vg. ps.-Ambr.*)²³ ὁμοίος 203 240 *et* 178 *et* 130 *solū*²⁴ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς 203 240 *et longe plur., sed congr. cum* 146 *et* 155 *et NC 59 et Boh.*

κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες¹· οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες² πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μὲν ὥρα ἡρημώθη.

ὥς ποικίλως καὶ γλαφυρῶς τὸν κατ' αὐτῆς ὕφηνε³ θρῆνον καὶ τοῦ πένθους τὴν ἀκμήν. σαφῶν δὲ ὄντων σχεδὸν ἀπάντων, εἴ τι⁴ δυσχερὲς μόνον εἶναι δοκεῖ, παρασημειωσάμενοι ἐπὶ τὰ λοιπὰ χωρήσωμεν. καὶ ἵπποι⁵ φησὶ καὶ ῥέδων⁶ καὶ (Apor. xviii. 13) σωμάτων. τὸ ῥέδων Ῥωμαϊκὴ μὲν⁷ λέξις ἐστίν· Ῥωμαίων γὰρ κρατούντων, οὐδὲν ἀπεικὸς τὸν θεσπέσιον εὐαγγελιστὴν Ῥωμαία λέξει συγχρήσασθαι⁸. ἐξελλήνισε δὲ αὐτὴν⁹ ἡ γραφή.¹⁰ ῥεδιούμ¹¹ γάρ ἐστι παρὰ Ῥωμαίοις τὸ ὄχημα, γενικὴν δὲ πληθυντικὴν τέθεικε¹² πτώσιν· καὶ δέον κατὰ Ῥωμαίους ῥεδιόρουμ¹³ εἰπεῖν, ὥς ἐξελληνίσας αὐτὴν Ἑλληνικὴν γέγραφε κατάληξιν,¹⁴ ῥέδων¹⁵ εἰπὼν, ἵνα ᾗ τὸ εἰρημένον τοιοῦτον. καὶ ἵπποι φησὶ ῥέδων καὶ σωμάτων, οἶον καὶ ὄχη- (Apor. xviii. 13) μάτων ἵπποι οἱ εἰς ὀχήματα ἐπιτήδειοι, καὶ σωμάτων, τουτέστι, κέλητες καὶ εἰς ἀναβάτας πεπονημένοι.

εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ,¹⁶ οὐρανέ, καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ¹⁷ ἀπόστολοι Apor. xviii. 20 καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα¹⁸ ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. καὶ ἦρεν εἰς¹⁹ ἄγγελος ἰσχυρὸν²⁰ λίθον ὡς μύλινον²¹ μέγαν 21 καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, λέγων²²· οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη,²³ καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἔτι. καὶ φωνὴ 22 κιθαρωδῶν²⁴ καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν²⁵ καὶ σαλπικτῶν²⁶

¹ καὶ ἔκραζον λέγοντες· καὶ πενθοῦντες, ἔλεγον 203 240

² add. τὰ 203 240

³ ὕφανε 203 240

⁴ εἴ τε 240 [non 203]

⁵ ἵππων 203 (illeg. 240)

⁶ ῥαῖδων 203 240 hic et infra

⁷ om. μὲν 240 [Habet 203]

⁸ χρήσασθαι 203 240

⁹ αὐτὴν αὐτὴν 203 [non 240]

¹⁰ ἡ συγγραφὴ 203 [non 240]

¹¹ ῥαῖδιούμ 203 240

¹² τέθεικε 146

¹³ ῥαῖδορουμ 203, ῥαῖδιούμ 240

¹⁴ κατάλεξιν 146

¹⁵ ῥαῖδων 203 240 hic et infra

¹⁶ ἐπ' αὐτὴν 203 240

¹⁷ om. καὶ οἱ 203 240

¹⁸ τὸ κρίμα 146. Marg. 203 man. prim. habet αἶμα pro κρίμα

¹⁹ om. εἰς 203 240

²⁰ ἰσχυρὸς 203 240

²¹ Sic A et 146 155 sed μύλον 203 240

²² add. ὅτι 203 240

²³ add. πόλις 203 240

²⁴ καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἐν αὐτῇ ἔτι φωνή (om. καὶ) κιθαρῶν sic uno tenore 203 καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἔτι φωνὴ κιθαρῶν 240 (absque ἐν αὐτῇ et absque καὶ)

²⁵ αὐλιτῶν 146 155

²⁶ Sic et Hier. ut vid. sed σαλπίγων 203 240 cum aliqu. pauc. Rell. σαλπιστῶν

Apoc. xviii. 23

οὐ μὴ εἰσακουσθῇ¹ ἔτι ἐν σοί,² καὶ πᾶς τεχνίτης καὶ³
 πάσης τέχνης οὐ μὴ εὐρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι,⁴ καὶ φωνὴ μύλου οὐ
 μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῇ ἐν σοὶ
 ἔτι, καὶ⁵ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ
 ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροι⁶ ἦσαν οἱ μεγιστάνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ
 24 φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα
 προφητῶν καὶ ἁγίων ἠρέθη⁷ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ
 τῆς γῆς.⁸

⁹ οἱ μὲν ἔμποροι¹⁰ καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες οἱς
 διέφερον ἡ πόλις ἐστῶσα καὶ εὐθηνουμένη,¹¹ ἀποκλαύσονται
 περὶ αὐτῆς· οἱ δέ γε¹² οὐρανοὶ εὐφρανθήτωσαν,¹³ τουτέστιν οἱ
 ἐν οὐρανῷ ἄγγελοι καὶ αἱ τῶν δικαίων ψυχαί, — αἱ μὲν, ὅτι
 ἐκδίκησις γέγονε παρὰ¹⁴ Θεοῦ, οἱ δέ, ὡς συνευφραινόμενοι
 τοῖς ἐκδικηθεῖσι. πάλιν δὲ¹⁵ διὰ τῆς ἐν τῇ διηγῆσαι δια-
 τριβῆς ἐξαίρει τὸ πάθος τῆς νοητῆς Βαβυλῶνος· ὧν σαφῶν
 ὄντων, οὐ δεῖ¹⁶ τοῖς ὁμολογημένοις ἐμφιλοχωρεῖν.¹⁷

Apoc. xix. 1

¹⁸ μετὰ ταῦτα ἤκουσα¹⁹ φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ
 οὐρανῷ λεγόντων ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ
 2 δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις
 αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην²⁰ τὴν μεγάλην, ἣτις ἔφθιρε
 τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξέδικοσε τὸ αἷμα τῶν
 3 δούλων αὐτοῦ ἐκ τῆς²¹ χειρὸς αὐτῆς· καὶ δεύτερον εἰρήκα-

¹ ἀκουσθῇ 203 240, *sed* εἰσακουσθῇ
et 155 *et* *fam.* 46 *et* *Aldi ed.* (εἰσα-
 κουσθῇ 12)

² ἐν σοὶ ἔτι 203

³ *Om.* καὶ 203 240 *ut* 155 *et* *longe*
plur., *sed* *habent etiam* 36 90 246
et *ps.-Ambr.* (et omnis ars). *Hoc loco*
καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης re-
script. *in* 203 *med. lin. verbis com-*
pressis. *Forsan om. in primis πάσης*
τέχνης ut *SA Boh. soli*

⁴ ἔτι ἐν σοὶ 203 240

⁵ ἢ *pro* καὶ 203 *et* 38 178 [*non* 240]

⁶ *add.* σου 203 240

⁷ εὐρέθη *et* *add.* καὶ 203 240 (*om.*
καὶ et 155)

⁸ *Claus.* *ad* ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ
usque ad γῆς *bis script.* *in* 146 *ex*
errore

⁹ *Negl. indic. Oec., marg.* 203
med. schol. Andr.

¹⁰ εὐποροι 203 *plane et* 240 *forsitan*

¹¹ *add.* τὰ καὶ τὰ 146

¹² *add.* οἱ *post* γε 146

¹³ εὐφρανθήσονται 203 240

¹⁴ *add.* τοῦ 203 [*non* 240]

¹⁵ *om.* δὲ 203 240

¹⁶ οὐδεὶς 146

¹⁷ *Claus.* πάλιν δὲ . . . ἐμφιλοχω-
 ρεῖν *post* *vv.* 21–24 *text. in* 203,
claus. tamen οἱ μὲν ἔμποροι *usque ad*
ἐκδικηθεῖσι post v. 20

¹⁸ *add.* καὶ *init.* 203 240

¹⁹ *add.* ὡς 203 240

²⁰ τὴν πόλιν 240 [*non* 203 155 *nec*
 38–178] *cum aliq. pauc.*

²¹ *om.* τῆς 203 240, *etiam Oec.*
com. infra

σιν¹ ἀλληλουῖα· καὶ ὁ κάπνος αὐτῆς ἀναβαίνει² εἰς τὸν αἰῶνα³ τῶν αἰώνων, καὶ ἔπεσαν⁴ οἱ πρεσβύτεροι οἱ⁵ εἴκοσι Apoc. xix. 4 τέσσαρες⁶ καὶ τὰ τέσσαρα⁷ ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐν τῷ θρόνῳ,⁸ λέγοντες ἀμήν, ἀλληλουῖα. καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε,⁹ λέγουσα· αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ¹⁰ μεγάλοι.

ὡς ὅχλου πολλοῦ φησιν ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· (Apoc. xix. 1) ἀμύθητα γὰρ τὰ τάγματα τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐστίν, ὥς τινα τῶν πατέρων εἰπεῖν τὰ ἐνενηκόντα ἐννέα πρόβατα,¹¹ τὰ διασω- (Matt. xviii. 12-ζόμενα καὶ ἀπλανῇ μέιναντα τοὺς ἀγγέλους εἶναι, τὸ δὲ ἐν 13, Luc. xv. 4, 7) τὸ¹² πλανηθὲν πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα. ἔλεγον δὲ φησιν (Apoc. xix. 1) ἀλληλουῖα. τὸ δὲ ἀλληλουῖα Ἑβραῖα¹³ λέξις ἐστί· σημαίνει δὲ αἰνέσατε, ὑμνήσατε τὸν Θεόν. εὐχαριστήριον τοιγαροῦν ἄδουσι φωνὴν ἐπὶ τῇ δικαίᾳ κρίσει τῆς νοητῆς Βαβυλῶνος. καὶ δεύτερον ἀνῆγαγον τὸν αὐτὸν ὕμνον, καὶ ἔτι κατωτέρα¹⁴ (Apoc. xix. 3) πάλιν αὐτὸν ἀπεφθέγγετο,¹⁵ ὡς τῇ τρισσῇ¹⁶ τοῦ ἀλληλουῖα ἀναθέσει τὴν ἁγίαν καὶ πολυῦμνητον δοξολογέισθαι παρ' αὐτῶν τριάδα· αὐτῇ¹⁷ γὰρ Θεός. καὶ ὁ κάπνος αὐτῆς φησιν ἀναβαίνει¹⁸ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.¹⁹ ἐν μέσῳ τὸ ἀλληλουῖα δοξολογηθὲν διέκοψε τὸν εἰρμὸν τοῦ λόγου, ἐπεὶ τοιγε ἡ ἀκολουθία τῆς συντάξεως αὕτη τυγχάνει· καὶ ἐξεδι- (Apoc. xix. 2 κησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς· καὶ ὁ κάπνος (Apoc. xix. 3) αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. καπνὸν δὲ φησιν ὡς πάντως καιομένης τῆς²⁰ πόλεως περὶ ἧς ταῦτά φησιν·

¹ εἶπον *pro* εἰρήκασιν 203 240 *et* 38-178 *solū*

² ἀνέβαινεν 203 240 *cum* 35-87-132-181-218, 38-178, 111 *Arm. Syr.* Σ (ἀνέβη *Syr. S. al*, ἀναβήσει *Boh*)

³ τοὺς αἰῶνας 203 240

⁴ ἔπεσον 203 240

⁵ *om.* οἱ 203 [*non* 240]

⁶ κδ 203 240

⁷ τὰ δ' 203 240

⁸ ἐπὶ τῷ θρόνῳ 203 240

⁹ καὶ φωνὴ ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ θρόνου 203 240

¹⁰ *om.* οἱ 203 240 *text.* [*Habent comm. infra*]

¹¹ τὰ 5^θ πρόβατα 203 240

¹² *om.* τὸ 240 [*Habet* 203]

¹³ Ἑβραϊκῇ 203 [*non* 240]

¹⁴ κατωτέρω 203 240

¹⁵ ἐπεφθέγγετο 203 240

¹⁶ τῇ τρισσῇ 146

¹⁷ αὕτη 203 240

¹⁸ *Ita et* 203 240 *hoc loco et paullo infra*

¹⁹ *Ita et* 203 240 *hoc loco et infra*

²⁰ *om.* τῆς 203 240

- ὁ γὰρ κάπνος μήνυμα τυγχάνει πυρός. τὸ δὲ εἰπεῖν τοὺς
 πρεσβυτέρους καὶ τὰ ζῶα ἁμὴν, συγκατάθεσιν ¹ δηλοῖ τῆς
 παρὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων προσαχθείσης δοξολογίας· ση-
 μαίνει γὰρ τὸ ἁμὴν εἰς τὴν Ἑλληνίδα μεταφερόμενον φωνὴν
 (Apos. xix. 5) ἐκ τῆς ² Ἑβραίων, γένοιτο. αἰνεῖτέ φησι τὸν Θεὸν ἡμῶν, οἱ
 μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι· μικροὺς γὰρ καλεῖ τοὺς μείζοντας ³
 κατὰ τὸν ἁγιασμόν, μεγάλους δὲ τοὺς προὔχοντας.
- Apos. xix. 6 καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων
 πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, ⁴ λεγόντων ἄλλη-
 λούϊα, ὅτι ἐβασίλευσεν Κύριος ὁ Θεὸς ⁵ ἡμῶν, ὁ παντοκράτωρ.
- 7 καὶ ⁶ χαίρομεν ⁷ καὶ ἀγαλλιῶμεν, καὶ δώσομεν ⁸ τὴν δόξαν
 αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοί-
 8 μασεν ἑαυτήν, ⁹ καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβέβληται ¹⁰ βύσσινον. ¹¹
- 9 τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστί. καὶ λέγει μοι γράψον·
 μακάριοι οἱ εἰς τὸ ¹² δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι.
 καὶ λέγει μοι ¹³· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσιν. ¹⁴
- (Es. vi. 3) ὥσπερ τὰ Σεραφὶμ παρὰ τῷ θεσπεσίῳ προφήτῃ Ἡσαΐα
 τρίς εἰπόντα τὸ ἅγιος εἰς μίαν κυριότητα συνέκλεισαν τὴν
 τρισσὴν ¹⁵ ὑμνολογίαν, σημαίνοντα ¹⁶ τὰ τρία μὲν ταῖς ιδιό-
 τησιν ¹⁷ εἶ ¹⁸ τ' οὖν προσώποις ὅτῳ φίλον καλεῖν εἶναι ¹⁹ τὰ
 ὑμνούμενα, ἐν δὲ τῇ τῆς ²⁰ θεότητος οὐσίᾳ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα
 τρίς ²¹ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀλληλουϊα φθεγξάμενοι οἱ θεο-

¹ *Aliter ut vid.* 240 *sed illeg.* [non 203 = συγκατάθεσιν *plane*]

² καὶ εἰς τὴν *pro* ἐκ τῆς 146

³ μείζοντας 240 [non 203]

⁴ βροντῶν ἰσχυρὰν 203 240 *et* 178 *solli*

⁵ ὁ Θεὸς ὁ Κύριος 203, *sed* ὁ Θεὸς (absque Κύριος) 240

⁶ *om.* καὶ 203 240 *cum omn. praeter* 146–155 *et Arm. plur.*

⁷ χαίρομεν 240 [non 203]

⁸ δῶμεν 203 240

⁹ αὐτήν 203 240

¹⁰ περιβέβληται 203 240

¹¹ *Add.* λαμπρὸν καθαρὸν. τὸ γὰρ βύσσινον, 203 240. *Obs. om.* 146 (*pariter cum* 155) *vel ob homoiotel. vel ex industria propter difficultatem*

appositionis βύσσινον (*singul. num.*) *et pluraliter* τὰ δικαιώματα. *Mire nulli* τὸ δικαίωμα *scribunt praeter Aeth. et Arm. a. 2.* *Hi sensus constructionem impeditam recte aestimaverunt.*

¹² τὸν 203 [non 240]

¹³ *Om.* καὶ λέγει μοι 203 240 *etiam aliq. pauc. et* * *Aeth.*

¹⁴ εἰς τοῦ Θεοῦ 203 240

¹⁵ τὴν τρισσὴν 146

¹⁶ σημαίνον 146

¹⁷ ἐιδιότησιν 240 [non 203]

¹⁸ ἡ 203 [non 240]

¹⁹ *add.* καλεῖ *sic* 146 (*ad delendum*)

²⁰ *om.* τῆς 240 [non 203]

²¹ τοῖς *pro* τρίς *errore* 146

πέσιοι ἄγγελοι, καὶ ἐκάστη τῶν ἁγίων τριῶν ¹ ὑποστάσεων
τὸ σέβας ἀνατεθεικότες, νῦν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι τὸ ἀλληλουῖα
προσάδουσι, παραδηλοῦντες ὅτι ἐν μοναδικῇ οὐσίᾳ καὶ θεό-
τητι ἡ ἁγία καὶ πανύμνητος ὑπάρχει τριάς. ὅτι φησὶν ἐβα- (Apoc. xix. 6)
σίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.² ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς
καὶ πρὸ τῆς σωτηρίου ³ ἐνανθρωπήσεως τῶν τε ἐν οὐρανῷ
καὶ ἐπὶ γῆς ἐβασίλευε σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ Πνεύ-
ματι, ὡς υἱὸς μονογενῆς καὶ λόγος τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν
ἀπάντων δημιουργός. καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν δὲ πάν-
των ὁμοίως ἐστὶ κύριος ⁴ καὶ βασιλεὺς, οὐδὲν ἐκ τῆς σαρκώ-
σεως ἐλαττωθεὶς εἰς τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν καὶ ⁵ βασιλείαν.
ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν σοφώτατον ἀπόστολον οὕτω ὁρῶμεν τὰ (1 Cor. xv. 27,
πάντα αὐτῷ ⁶ ὑποτεταγμένα, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι πάντα 28)
ὑποταγῆσεται καὶ οἱ νῦν τέως ἀγέρωχον⁷ αὐτῷ τὸν ⁸ αὐχένα
ἀντιτείνοντες ὡς καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ὑποτάττεσθαι,⁹ —
ἔσχατος γὰρ ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος ¹⁰ — εἰκότως 1 Cor. xv. 26
φασὶν οἱ θεσπέσιοι ἄγγελοι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, (Apoc. xix. 6)
εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα τὴν ἀναφορὰν ποιούμενοι τῆς δοξο-
λογίας, ὡς τότε τῇ ἀπάντων ¹¹ ὑποταγῇ τελεωτάτην ἐπὶ πᾶσι
κτωμένου Χριστοῦ τὴν βασιλείαν· οἱ μὲν γὰρ τῇ κολάσει,
οἱ δὲ τῇ κατὰ πρόσωπον ἐπιγνώσει, καὶ οὐ δι' ἐσόπτρου ¹² ἢ ¹³ 1 Cor. xiii. 12
αἰνίγματι ὥσπερ νῦν τὴν ὑποταγὴν ποιήσονται. ὅτι ἦλθέ (Apoc. xix. 7
φησιν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν. ¹⁴ fin.)
ὁ ἐν τῷ παρόντι τοῦ Κυρίου γάμος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐτι
μνηστεία ἐστὶ καὶ οὕτω τέλειος γάμος. καὶ τοῦτο αἰνίττεται
ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος τὴν δευτέραν πρὸς Κορινθίους γρά-
φων ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ φησιν ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ 2 Cor. xi. 2
παρθένον ἀγνὴν παραστήσαι τῷ Χριστῷ. ἔτι οὖν ¹⁵ μνηστείας

¹ γ̄ pro ἁγίων τριῶν 240, τριῶν 203
(om. ἁγίων)

² Sic omnes hoc loco

³ add. πᾶσιν 203 240

⁴ κύριός ἐστι 203 [non 240]

⁵ Om. ex hom. βασιλεὺς οὐδεν us-
que ad ἀρχὴν καὶ 240 [Habet 203]

⁶ αὐτῷ τὰ πάντα 240

⁷ ἀγέρωχον 146

⁸ om. τὸν 203 [non 240]

⁹ ὑποτάσσεσθαι 203 240

¹⁰ ὁ Σατανᾶς pro ὁ θάνατος 203 sed
sine auctoritate. [ὁ θάνατος 240 sed
ex levi emend.]

¹¹ τῇ ἐπὶ πάντων 203 240

¹² δι' αἰσόπτρου 203 [non 240]

¹³ add. ἐν 203 240

¹⁴ om. claus. ὅτι ἦλθε . . . ἑαυτήν
in schol. 203 240

¹⁵ δὲ pro οὖν 240 [non 203]

- τὸ πρᾶγμα· μνηστείας γὰρ τὸ ἡρμοσάμην. καὶ σύμβολον
 2 Cor. i. 22, v. τῆς μνηστείας τὸν ἄρραβῶνα τοῦ πνεύματος δεχόμεθα. ὅταν
 5, Eph. i. 14 μέντοι ἐν πνεῦμα γένηται ¹ μετὰ Χριστοῦ ἡ ἐκκλησία, ὥσπερ
 Clem. Rom. II. ὁ ² ἄνθρωπος ἐν σῶμα μετὰ τῆς γυναικός, τότε ὁ τέλειος γάμος.
 xii. *ad Cor.* καὶ γὰρ περὶ τοῦ σωματικοῦ γάμου φιλοσοφῶν ἡμῖν ὁ
 Eph. v. 31-32 ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ἐπάγει τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα
 ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ ³ τὴν ἐκκλησίαν. διό
 (Apoc. xix. 7) φασιν ⁴ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, σημαίνον-
 τες τότε τῆς νῦν μνηστείας τὸν γάμον ἐπιτελεσθησόμενον·
 Matt. xxii. 2-14 τοῦτο γὰρ σαφῶς ἡμῖν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον παραδέδωκε ⁵ πῇ
 (Luc. xiv. 7 *seq.*) μὲν εἰσάγον γάμους υἱοῦ πατρὸς βασιλέως γινομένους,
 καὶ πολλοὺς εἰς τὸ συμπόσιον κεκλημένους, καὶ τοὺς μὲν
 Matt. xxii. 11-12 πνον, καὶ ἐκδιωκόμενον τὸν μὴ ἔνδυμα γάμου ⁶ ἡμφιεσμένον·
 Matt. xxv. 1 *seq.* πῇ δὲ δέκα ⁷ παρθένους λέγον ⁸ ὧν αἱ μὲν πέντε ⁹ ἄς καὶ
 φρονίμους καλεῖ συνεισιούσας ¹⁰ τῷ νυμφίῳ εἰς τὴν μακα-
 ρίαν ἐκείνην παστάδα, τὰς δὲ ἀποκλειόμενας ἐπεὶ μὴ ἐλαίῳ
 δαυλεῖ τὰς ἑαυτῶν ἐκόρεσαν λαμπάδας· ὧν οὐδὲν εἰς τὸν
 παρόντα χρόνον νοεῖν ἐνδέχεται, ἀλλ' εἰς τὸν ἐσόμενον.
 ἦλθεν οὖν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ ἐκκλησία
 ἐτοιμὴ πάρεστιν ¹¹ τῶν ἀμυθῆτων ἐκείνων τυχεῖν ἀγαθῶν τῇ
 (Apoc. xix. 8) πρὸς Χριστὸν συναφείᾳ. περιβεβλημένη φησὶ τὸ ἐξ ἀρετῶν
 ἱμάτιον βύσσινον. ¹² βύσσον δὲ διὰ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς καὶ
 ἰσχυρόν· λαμπρὸν μὲν τῇ ἀλήτῳ ¹³ ζωῇ καὶ πολιτείᾳ, ἰσχυρόν
 (Apoc. xix. 9) δὲ τοῖς περὶ Θεοῦ δόγμασι καὶ διανοήμασι. καὶ λέγει μοί
 φησι γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου ¹⁴ τοῦ

¹ γίνηται 203, *et* 240 *ex em.*² *om.* ὁ 203 240³ *Om.* εἰς *omn.* *mei cum* BK *Iren. Tert. Orig.* $\frac{1}{3}$ *Epiph. contra Mss. plur. et Orig.* $\frac{2}{3}$ *Meth. etc. Syr. Lat.*⁴ φησὶν 146⁵ παρέδωκε 203 240⁶ ἔνδυμα *absque* γάμου 203 240⁷ *om.* δέκα 203 240⁸ λέγων 146 (*Dub.* 240 *comp.*)⁹ ὧν αἱ μὲν εἰς *et add.* οὐράνιονἔχουσας (*vel* ἔχουσαι) τὸ πολίτευμα 240 [*non* 203]¹⁰ συνεισηλθον 203, *sed* συνεισερχο- μένας 240¹¹ παρέστη 203, πάρεστι 240¹² τὴν βύσσην *pro* βύσσινον 203, τὴν βύσσον 240. *Obs. silentiam schol. de δικαιώματα. Vide supra in notulis*¹³ τῇ ἀλήτῳ 203 240¹⁴ *om.* τοῦ γάμου 203 240

ἀρνίου κεκλημένοι, καὶ δὴ καὶ ἀπιόντες¹ ὥς δεῖ· πολλοὺς γὰρ ἴσμεν κεκλημένους μὲν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, παραιτησαμένους δὲ τὸ πνευματικὸν² συμπόσιον ἢ καὶ ἀπιόντας μὲν, ἔξω δὲ βαλλομένους ὥς μὴ ἔχοντας ἔνδυμα γάμου, ὥς πρὸ μικροῦ (Matt. xxii. 11–12) δεδῆλωται. ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος, πολλοὺς εἵρηκε (Matt. xx. 16, xxii. 14, xxiv. 31) τοὺς κλήτους, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτούς.

καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. Apoc. xix. 10

καὶ λέγει μοι· ὅρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

³ οἱ κατάρτοι καὶ θεοστυγεῖς Ἕλληνες ἀκούοντες⁴ ὥς ἐστὶ δόγμα παρ' ἡμῖν θεσπίζον⁵ ἀγίους ἀγγέλους εὐδοκία Θεοῦ προστατεῖν ἐθνῶν τε καὶ ἐκκλησιῶν καὶ τῶν καθ' ἕκαστον, — ἐθνῶν μὲν τοῦ σοφωτάτου Δανιὴλ γεγραφότος καὶ ἐγὼ ἦλθον ἐν τοῖς λόγοις σου. καὶ ὁ ἄρχων βασιλείας Περσῶν εἰστήκει ἐξ ἐναντίας μου, καὶ αὐθις καὶ νῦν ἐπιστρέφω⁶ πολεμῆσαι⁷ μετὰ τοῦ ἄρχοντος Περσῶν⁸. καὶ ἐγὼ ἐξεπορευόμην,⁹ καὶ ὁ ἄρχων τῶν Ἑλλήνων ἦρχετο, καὶ πάλιν καὶ οὐκ ἔστι τις¹⁰ ἀντεχόμενός μου ὑπὲρ τούτου¹¹ ἀλλ' ἡ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὑμῶν, καὶ πάλιν καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὁ μέγας, ὁ ἐστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου· ἐκκλησιῶν δὲ τῆς παρουσίας ἀποκαλύψεως ἐν τοῖς φθάσασιν τοῦτο εἰπούσης, ἥ συνωδὰ¹² γράφων ὁ ἐν ἀγίοις Γρηγόριός φησι περὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων πείθομαι γὰρ ἄλλον ἄλλης προστατεῖν ἐκκλησίας, καθὼς Ἰωάννης με διδάσκει διὰ τῆς ἀποκαλύψεως· τοῦ δὲ καθ' ἕκαστον ἐν τῷ εἰρηῇσθαι τῷ προφήτῃ παρεμβαλεῖ ἄγγελος τοῦ¹³ Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν

Dan. x. 12 *fin.*
13 *init.*

Dan. x. 20

Dan. x. 21 *fin.*

Dan. xii. 1

Gregorius

Psa. xxxiii. 8

¹ ἀπιόντες 146 240

² *om.* πνευματικὸν 203 240

³ *Init. peric. schol. (post Andr.)*
add. τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας *ante*
οἱ κατάρτοι 203 240

⁴ ἀκούσαντες 203 240

⁵ θεσπίζων 146

⁶ ἐπιστρέφω *et* 203 240 *cum ms.*
A (*Theodotion*). *Rell.* ἐπιστρέφω

⁷ τοῦ πολεμῆσαι *Theodot.*, διαμάχεσθαι *Sept.*

⁸ *om.* καὶ αὐθις *usque ad* Περσῶν

203

⁹ ἐξεπορευόμην *Theodot.*

¹⁰ καὶ οὐκ ἔστιν εἰς *Theodot.* καὶ οὐθεὶς ἦν *Sept. vg. (Swete)*

¹¹ μετ' ἐμοῦ περὶ τούτων *Theodot.*, μετ' ἐμοῦ ὑπὲρ τούτων *Sept. vg. (Swete)*

¹² συνωδὰ *sic* 146

¹³ *om.* τοῦ 203 240

Heb. i. 14

καὶ ῥύσεται αὐτούς, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἀποστόλου γράφοντος περὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;¹ — ἐπεὶ οὖν² ταῦτα ἀκούουσι παρ' ἡμῖν δογματιζόμενα, φασὶ πρὸς ἡμᾶς τί τὰ αὐτὰ ἡμῖν δοξάζοντες,³ ὧ οὗτοι, καταμέμφεσθε τὸ παρ' ἡμῖν δόγμα τὸ τοὺς ἐθνάρχας θεοὺς παρατιθέμενον· οὓς γὰρ⁴ ὑμεῖς ἀγγέλους φατέ, τούτους ἡμεῖς⁵ θεοὺς ὀνομάζομεν, ὡς μόνον ἡμᾶς περὶ τὰ ὀνόματα, οὐκέτι δὲ καὶ περὶ τὰ πράγματα διαφωνεῖν· μὴ ὅτι γε καὶ θεοὺς λέγετε τάγμα⁶ ἀγγέλων καλούμενον, ὡς μὴδὲ περὶ τὰ ὀνόματα εἶναι ἡμῖν⁷ τὴν διαφοράν. πρὸς οὓς λεκτέον ὧ κατάρatoi καὶ τοῖς ἔργοις τῶν ὑμετέρων προσκυνοῦντες χειρῶν, καὶ θεοὺς στησάμενοι χθὲς καὶ πρώην οὓς ἐπὶ πᾶσι τοῖς αἰσχροῖς ἐγνωρίσατε, οἳ τὰ πλεῖστα τῶν παρ' ἡμῖν θείων δογμάτων ὑφελόμενοι ταῦτα φέροντες τοῖς ὀλεθρίοις ὑμῶν ἐγκατεμίξατε δόγμασιν, ἀλλ' ὡς ὁδηγῶ νῦν καὶ οὐ Θεῷ χρώμενοι οὐκ ἰσχύσατε διασῶσαι τὴν περὶ πάντα τῶν ἡμετέρων δογμάτων εὐγένειαν, μικρὸν δὲ ἀκολουθήσαντες αὐτοῦ που περὶ τὴν πρώτην ἀφετηρίαν⁸ ἐναυαγήσατε.

2 Cor. vi. 14-15

διὸ οὐδὲν κοινὸν ἡμῖν καὶ ὑμῖν ὥσπερ οὐδὲ φωτὶ πρὸς σκότος ἢ Χριστῷ καὶ Βελίᾳρ (*sic*) γραφικῶς. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἐθνάρχας ὑποτιθέμενοι θεοὺς, μᾶλλον δὲ ἀκαθάρτους δαίμονας, ἐαυτοὺς⁹ εἰσάγετε τούτοις τὸ σέβας ἀνατιθέντας¹⁰ καὶ προσκυνεῖσθαι βουλομένους ὡς θεοὺς,¹¹ καὶ δὴ καὶ¹² παρ' ὑμῶν θειαζομένους καὶ μηδένα λόγον ποιουμένους τοῦ τάξαντος εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων κηδεμονίαν Θεοῦ, ἀλλ' οἰκεία βουλῇ τὰ ἔθνη διοικούντας ὡς¹³ ἂν ἐβελήσωσιν αὐτοί.¹⁴ διὸ Ἀρεῖ μὲν Σκύθους καὶ¹⁵ Γερμανοὺς ἀπενείματε τοὺς ἀγριωτάτους

¹ *Interrogat. punctum in omnibus nostris*

² *om.* οὖν 146

³ δογματιζόντες 203 240

⁴ οὗσπερ γὰρ 146

⁵ ἡμεῖς *sed ἢ ex emend. man. sec.* 146

⁶ τάγματα 240 [*non* 203]

⁷ *add.* λοιπὸν 203 240

⁸ ἐφετηρίαν 146

⁹ ἑαυτοῖς 203 240

¹⁰ ἀνατιθέντες 203 240

¹¹ *add.* μᾶλλον δὲ ἀκαθάρτους δαίμονας 203 [*non* 240]

¹² *om.* καὶ 240

¹³ *om.* ὡς 146

¹⁴ οὗτοι *pro* αὐτοί 203 240

¹⁵ Σκύθας καὶ 203, *sed om.* Σκ. καὶ 240

καὶ αἰμοβόρους, τοιούτους γεγονότας ὡς παρὰ τοῦ βροτολογίου καὶ μαιφόνου διοικουμένους Ἄρεως,¹ Ἑλληνας δὲ ὡς συνετοὺς Ἀθηναί, παρ' αὐτῆς λαχόντας τὴν σύνεσιν, καὶ ἄλλω ἄλλους, καὶ ἕκαστον τῶν θεῶν πρὸς τὰ οἰκεία πάθη τὰ ἔθνη ῥυθμίζοντα.² ἡμεῖς δὲ τί φάμεν ἐκ τῶν παρόντων ἐπιγνώση. βουλομένου γὰρ τὸν θεῖον ἄγγελον προσκυνῆσαι τοῦ εὐαγγελιστοῦ, καὶ οὐχ ὡς θεὸν προσκυνῆσαι — τίς γὰρ μᾶλλον ἠπίστατο τοῦ Ἰωάννου τίς τέ ἐστίν ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς³ Θεός, τίνες δέ εἰσιν οἱ ἄγγελοι, ὅτι λειτουργοὶ καὶ δούλοι καὶ κτίσματα τυγχάνουσι τοῦ Θεοῦ; — ὅμως καὶ αὐτὴν τὴν ὡς ἀγγέλου προσκύνησιν φαίνεται παραιτούμενος, ἐπειδὴ ὅλως ἐστὶ προσκύνησις, καὶ λέγων ὅρα μὴ· σύνδου- (Apor. xix. 10) λός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. τὸ ὅρα οὐχ ἀπλῶς κωλύοντος ἀλλὰ διαμαρτυρομένου⁴ ῥῆμα τυγχάνει. λέγει δὲ καὶ σύνδουλον ἑαυτὸν πάντων τῶν ὁμολογούντων ἑαυτοὺς δούλους Χριστοῦ καὶ μαρτυρούντων ὅτι Θεός ἐστι σεσαρκωμένος. τί οὖν ποιητέον, ὦ θειότατε ἄγγελε, σοῦ τὸ προσκυνηθῆναι⁵ ἀπαγορευόντος; τῷ Θεῷ φησι προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ (Apor. xix. 10 fin.) ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας, ὥσει ἔλεγεν διὰ τοῦτο με ζητεῖς προσκυνῆσαι, ὅτι σοὶ τὰ ἔσεσθαι μέλλοντα⁶ προαφηγησάμην;⁷ πάντες ὅσοι μαρτυροῦσι τῇ δεσποτείᾳ καὶ τῇ θεότητι τοῦ Χριστοῦ ἔμπλεοι τυγχάνουσι προφητικοῦ χαρίσματος καὶ οὐκ ἐγὼ⁸ μόνος. τί οὖν φησι⁹ προσκυνεῖς τὸν ἴσον¹⁰ χάρισμα τοῖς συνδούλοις μου λαχόντα; ὁμοιά γε¹¹ τὰ Ἑλλησι περὶ τῶν ἐθναρχῶν δοξαζόμενα καὶ τὰ Χριστιανοῖς περὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων¹² λεγόμενα.

καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτοῦ¹³ καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ

Apor. xix. 11

¹ Ἄρεος 203 240

⁷ Ita 146 et 203 sign. interrog.

² ῥυθμίζοντες 203 [non 240]

[non 240]

³ ἀληθῆς 203. (Ita 240: ὁ φύς κ, ἀλῆ)

⁸ οὐ καὶ γὰρ 203 [non 240]

⁹ om. φησι 240

⁴ διαμαρτυρομένου 240

¹⁰ ἴσον 203 240

⁵ προσκυνηθεῖναι 146 προσκυνηθῆναι 203 240 (om. τὸ 240)

¹¹ add. οὐ γὰρ 203 240

¹² τοῦ ἁγίου ἀγγέλου 203

⁶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι 240

¹³ ἐπ' αὐτὸν 203 240 (in text. sed non in comm.)

Αποκ. xix. 12 ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει¹ καὶ πολεμεῖ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ²
 13 φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά,
 14 ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περι-
 15 βεβλημένος ἱμάτιον ἔρραμμένον³ αἵματι, καὶ κέκληται⁴ τὸ
 16 ὄνομα αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύματα ἐν τῷ
 οὐρανῷ ἠκολούθει⁵ αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς καὶ ἐνδεδυμένοι⁶
 βύσσινον λευκὸν καθαρόν. ⁷ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύε-
 ται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ⁸ τὰ ἔθνη, καὶ αὐτὸς
 ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν
 ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ Θεοῦ,⁹ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο-
 κράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ¹⁰ καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν
 αὐτοῦ ὄνομα¹¹ γεγραμμένον Βασιλεὺς βασιλέων, καὶ Κύριος
 κυρίων.

μετὰ τὴν ὥραν τῆς καταστροφῆς Βαβυλῶνος· δῆλον δὲ
 τίς νενόηται ἡ Βαβυλὼν, ἔτι καὶ τοῦτο δείκνυται τῷ εὐαγγε-
 λιστῇ, τοῦ τε ἀντιχρίστου καὶ τοῦ ἀρχεκάκου δράκοντος ἡ
 πτώσις, καὶ εἰς ποίαν ἀπίασι κόλασιν ἐν τῷ τοῦ τελους καὶ
 τῆς ἀντιδόσεως καιρῷ, καὶ τῶν βασιλέων δὲ ἡ καταστροφή
 τῶν ἐπαναστησομένων τὸ τηνικάδε τοῖς Χριστοῦ δούλοις,
 (Αποκ. xix. 11) καὶ ὅρα τί φησιν. εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ
 ἵππος λευκός, καὶ ὁ ἐπιβάτης πιστὸς καὶ ἀληθής¹² καὶ δίκαιος.¹³
 τὸν Κύριον ὁρᾷ μονονουχὶ συμπολεμοῦντα καὶ προπολε-
 μοῦντα τῶν ἁγίων καὶ στρατευόμενον κατὰ τῶν ἀντιπάλων.
 διὸ καὶ στρατηγικὸν αὐτῷ σχῆμα περιτίθησιν ἡ ὀπτασία,
 ἵππον καὶ ξίφος ἐγχειρίζουσα καὶ τὸ ἐξηγεῖσθαι στρατευμά-

¹ κρίνει 203 240 et 178, 56, 200 et
aliqui. non mult. et Gig. judicabit

² add. ὡς 203 240

³ ἔρραμμένον *text. et com.* 146, ἔρ-
 ραμένον 155 *com.*, ἔραμμένον 155 *text.*
sol. βεβαμμένον 203 *text.* ἔρραντισ-
 μένον 203 *marg.* et* 240 *text.* *Non*
refer. vers. in schol. 203 240

⁴ καλεῖται 203 240

⁵ ἠκολούθουν 203 240

⁶ ἐνδεδυμένοις *pro* καὶ ἐνδεδυμένοι
 203 240 (*add.* καὶ 146–155 *sol.*)

⁷ add. καὶ 203 240

⁸ add. πάντα 203 240

⁹ τοῦ θυμοῦ 203 240

¹⁰ *om.* αὐτοῦ 203 240

¹¹ *om.* ὄνομα 203 [*non* 240] 217 et
 146 *com. cum Gig. ps.-Ambr. Vg.*
Fulg. Tyc.

¹² *Sic hoc loco* 146 *cum* 155 *ut* 203
 240 *supra in textu.*

¹³ *Om. in toto* 203 240 μετὰ τὴν
 ὥραν *usque ad* καὶ δίκαιος. *Incipiunt*
schol. (post xix. 11–12) ad verba τὸν
κύριον ὁρᾷ sed obs. Oec. infra in schol.
 δύο κειμένων προσηγοριῶν ἐφ' ἑνὶ πραγ-
 ματι

των. καὶ ἰδοὺ φησιν ἵππος λευκὸς ᾧ ἐποχεῖτο ὁ Κύριος, δηλοῦντος τοῦ αἰνίγματος μὴ ἄλλοις ἐπαναπαύεσθαι Χριστὸν ἢ τοῖς καθαροῖς καὶ μηδενὶ ῥύπῳ ἁμαρτίας κατεστιγμένοις. διὸ καὶ περὶ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Παύλου (Act. ix. 15 *init.*) εἴρηται παρὰ τοῦ Κυρίου τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον (Act. ix. 15 *fin.*) τῶν ἐθνῶν καὶ βασιλέων υἱῶν ¹ Ἰσραήλ. ὅρα οὖν ² τοῖς κατὰ τὸν Παῦλον ἐπαναπαύεται καὶ ἐποχεῖται ὁ Χριστός. καὶ ὁ (Apoc. xix. 11) καθήμενός φησιν ἐπ' αὐτοῦ, ³ τουτέστι τοῦ ἵππου, καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖ καὶ πολεμεῖ. πιστός ἐστιν ὁ ἀληθής κατὰ τὸν λέγοντα περὶ αὐτοῦ ἀπόστολον· αὐτὸς πιστὸς μένει· ἁρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται. ὥστε ⁴ 2 Tim. ii. 13 ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός ⁴· κατὰ τοῦ αὐτοῦ γὰρ εἴρηται, δύο κειμένων προσηγοριῶν ἐφ' ἐνὶ πράγματι. ⁵ ὅτι δὲ ⁶ κρίνει ⁷ δικαίως καὶ πολεμεῖ κατὰ τῶν ⁸ αἰσθητῶν ἐχθρῶν ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ δούλων, μάρτυς ὁ λέγων προφήτης ὁ Θεός, τὸ κρίμα ⁹ Psal. lxxi. 1 σου τῷ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, τουτέστι ¹⁰ Χριστῷ· υἱὸς γὰρ Σολομῶνος τὸ ¹¹ κατὰ σάρκα Χριστός, εἰς ὃν ὁ ψαλμὸς ἀνατίθεται εἴτα ἐπάγων κρίνουν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ καὶ τοὺς πτωχοὺς σου ἐν Psal. lxxi. 2 κρίσει. ὅτι δὲ καὶ πολεμεῖ ὁ αὐτός, δηλοῖ στρατιωτικῶς αὐτὸν ὀπλιζῶν ἐν τῷ λέγειν ¹² περίξωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ Psal. xlv. 4-5 τὸν μηρόν σου, δυνατέ, ¹³ τῇ ὠραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου, καὶ ἔντεινον, καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε, εἴτα προστιθεὶς τὰ Psal. xlv. 6 βέλη σου ἡκονημένα, δυνατέ· λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φησι φλῶξ πυρός. τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ὀργὴν ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἐμφαίνει πύρωσις. καὶ ἐπὶ (Apoc. xix. 12 *init.*) τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ φησι ¹⁴ διαδήματα πολλὰ, τοσαῦτα πάντως (Apoc. xix. 12 *med.*)

¹ *add.* τοῦ 203 (τε 240 non τοῦ ut mss. plur. in Act.)

² ἄρα οὖν 146

³ Sic quoque 203 240 hoc loco

⁴ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ usque ad ἀληθινός om. 146 per homoiotet.

⁵ om. ἐφ' ἐνὶ πράγματι 203 240

⁶ om. δὲ 203 [*Habet* 240]

⁷ κρίνει iterum 203 240

⁸ *add.* νοητῶν καὶ 203 240

⁹ κρίμα 203 240

¹⁰ *add.* τῷ 203 [non 240]

¹¹ Σολομῶντος 203 240 et om. τὸ 203

¹² om. ἐν τῷ λέγειν 203 [*sed habet* 240]

¹³ Om. ἐπὶ τὸν μηρόν σου δυνατέ 146. *Habet* (lin. prima col. I fo. III verso) solum [ρομφαί]αν σου δυνατ . . . post quod vacua manet linea. Lin. sec. ὠραιότητί κ.τ.λ.

¹⁴ om. φησι 203 240

- (Apoc. xix. 12
fin.) ὅσων ταγμάτων ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς βασιλεύει. ἔχων
φησὶν ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός.¹ φησὶν
ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐξόδῳ τῆς ἐβδόμης πρὸς τὸν θεσπέσιον Μωϋ-
Ex. vi. 2-3 σέα· ἐγὼ Κύριος ὥφθην πρὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ²
Θεὸς ὢν αὐτῶν· καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ κύριον³ οὐκ ἐδήλωσα
αὐτοῖς, ὥς κρείττον δῆλον⁴ ἢ ἀκοῇ ἀνθρώπου χωρηθῆναι.
διὸ καὶ ὅπως βαπτιστέον τοὺς ἐπιστρέφοντας εἰς⁵ θεο-
γνωσίαν παραδιδούς ὁ Κύριος τοῖς ἀποστόλοις, ἔφη βαπτί-
(Matt. xxviii.
19 ?) ζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα, καὶ⁶ εἰπὼν ὄνομα οὐ τὰ κύρια
παρέδωκεν· οὐ γὰρ ἦν ὁ ὑποστῆναι τὴν ἐκφώνησιν αὐτῶν
ἰσχύων, ἀλλὰ ἀντὶ τῶν κυρίων σχετικὰ καὶ προσηγορικὰ
παρέδωκεν, σχετικὰ μὲν εἰπὼν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ
τοῦ Υἱοῦ, προσηγορικὸν δὲ ἐπάγων καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.
ὅθεν λίαν ἀσφαλῶς καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει ἄγνωστον ἔαται
(Apoc. xix. 13
init.) πᾶσι τὸ κύριον ὄνομα τοῦ μονογενοῦς. περιβεβλημένος
φησὶν ἱμάτιον ἔρραμμένον αἵματι⁷. ἔφερε γὰρ καὶ ἐν τῇ
ὀπτασίᾳ τὰ σύμβολα τοῦ πάθους ὁ Κύριος καὶ τὸ πανά-
γιον σῶμα ἐδείκνυ μονονουχὶ πεφυρμένον τῷ τιμίῳ αὐτοῦ
(Apoc. xix. 13
fin.) αἵματι. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. ὁρᾷς
πῶς ἐν τοῖς ἄνω φυγούσα τὸ κύριον ὄνομα, ἢ ὀπτασίᾳ νῦν
προσηγορικὸν ἀντ' αὐτοῦ τέθεικεν,⁸ ὁ Λόγος εἰποῦσα τοῦ
(Apoc. xix. 14) Θεοῦ;⁹ καὶ τὰ στρατεύματα ἠκολούθη¹⁰ αὐτῷ ἐν¹¹ ἵπποις λευ-
κοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρὸν· ἀρχιστράτηγος
γὰρ τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἐστὶ τε καὶ ἑαυτὸν οὕτω κέκλη-
Jos. v. 9 κεν ὁ Κύριος, Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ¹² χρηματίζων. ἐγὼ φησιν

¹ *om. claus. fin. vers.* ἔχων . . . αὐτός 203 240

² *om.* καὶ Ἰακώβ 203 *et* 240

³ τὸ κύριον *omn. mei, sed* κύριος *Sept.*

⁴ δηλονότι 203, *et* 240 *sed com-
pendio*

⁵ πρὸς *pro* εἰς 203 [*non* 240]

⁶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ sic 146 εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. καὶ 203 εἰς τὸ ὄνομα καὶ 240

⁷ *Om.* περιβεβ. . . . αἵματι *in*

schol. 203 240. *In* 203 *μονογενοῦς ultimum verbum schol. ante vers. 13 text.* (*Vide supra in text.*)

⁸ τέθεικεν 146

⁹ *Interrogat. signum in* 146 203 [*non* 240]

¹⁰ *Vide supra text.* 203 240 *de ἠκολούθη et λευκὸν καθαρὸν (infra).* *Non reper. claus. in schol.*

¹¹ *Sic hoc loco cum Iren. Latt. Boh.*

¹² Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναυῆ 203 *et* 240 (Ναυῆ 240). (καὶ εἶπεν Κύριος τῷ Ἰησοῖ νῷ Ναυῆ *Jos. v. 9*)

ἀρχιστράτηγος δυνάμεως Κυρίου¹ νῦν παραγέγονα. λευκοὶ δὲ Jos. v. 14
καὶ τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις οἱ ἵπποι· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ τοῖς
καθαροῖς τῶν ἀνθρώπων ἐφήδονται ἐπεὶ καὶ καθαροὶ τὴν
φύσιν εἰσὶ καὶ πάσης κηλίδος ἀμιγείς. καὶ δείκνυσιν τοῦτο
τὸ ἐκ βύσσου περίβλημα τῆς λευκῆς καὶ καθαρᾶς. καὶ ἐκ (Apoc. xix. 15
init.)
τοῦ στόματος αὐτοῦ, τοῦ ἀρχιστρατήγου δηλονότι, ῥομφαία
ἐκπορεύεται.² ὁ μὲν οὖν θεὸς προφήτης ἐπὶ τῷ μηνῷ τοῦ Psal. xlv. 4
Κυρίου δίδωσι τὴν ῥομφαίαν ἐν τῇ μικρῷ πρόσθεν παρατε-
θείσῃ χρήσει· ἡ δὲ ὀπτασία ἀκριβέστερον ὑπογραφοῦσα
ἐν τῷ στόματι παρέχει. δι' οὗ σημαίνεται ὅτι τῷ λόγῳ τοῦ
Θεοῦ πάντα οὐσιῶνται³ καὶ ὁ τοῦτον παραβαίνων κατὰ τι
οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται ἵνα ἐν αὐτῷ πατάξῃ τὰ ἔθνη. ἔθνη⁴ (Apoc. xix. 15
med.)
ποῖα; τὰ συστρατευόμενα τῷ ἀντιχρίστῳ κατὰ τῶν τοῦ⁵
Χριστοῦ δούλων καὶ ὑπ' αὐτὸν⁶ τεταγμένα. καὶ αὐτὸς φησι
ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· ἤθελε μὲν γὰρ ὁ Κύριος,
ὡς αὐτοαγαθότης ὢν καὶ ἐλεημοσύνη, ῥάβδῳ ποιμαντικῇ
καὶ παρακλητικῇ ποιμᾶναι⁷ ταῦτα⁸ τὰ ἔθνη περὶ ὧν ὁ λό-
γος, ἄγειν τε αὐτὰ εἰς τόπον χλόης καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύ- Psal. xxii. 2 (cf.
σεως ἐκτρέφειν. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ βεβούληνται⁹ τοῦτο, σιδηρᾷ Matt. xi. 28–
ῥάβδῳ ποιμανθήσονται, τουτέστιν αὐστηρᾷ καὶ θανατηφόρῳ. 29)
οὓς γὰρ λόγος οὐ μεταρρυθμίζει,¹⁰ τούτους τιμωρία πάντως
ἐκδέχεται. καὶ¹¹ ὅτι τὴν αὐστηρὰν καὶ τιμωρητικὴν δηλοῖ
ἡ ῥάβδος ἡ σιδηρᾷ, τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὑποσημᾶναι θέλων
ὁ προφήτης περὶ ἧς ὁ Δανιήλ φησιν ἀνάστηθι, φάγε κρέα Dan. vii. 5 ?
πολλά,¹² ἔφη πρὸς τὸν Θεὸν ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ Psal. ii. 9 (Apoc.
σιδηρᾷ· ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. ἀλλ' ὅτε μὲν ii. 27)
ἦν καιρὸς εὐκαιρὸς δι' ἐκείνης¹³ ἐποίμανεν¹⁴ ὁ Θεός· ἐν δὲ τῷ (cf. Heb. iv. 16)
καιρῷ τῷ ἐσχάτῳ διὰ ταύτης. καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ (Apoc. xix. 15
fin.)

¹ om. Κυρίου 203 240 *sed habet Sept.*

² om. *claus.* ἐκ τοῦ στομ. . . . ἐκ-
πορεύεται 203 240

³ οὐσιῶνται 146

⁴ om. ἔθνη *sec.* 240 [*non* 203]

⁵ om. τοῦ 203 240

⁶ ὑπ' αὐτῷ 203 240

⁷ ποιμᾶναι *vel* ποιμένας 240 [*non*
203]

⁸ πάντα *pro* ταῦτα 203 240

⁹ βεβούληνται 146 *sed* ἡν *man.*
sec. supra *eu positum*

¹⁰ μεταριθμίζει 146 μεταρρυθμίζει
203

¹¹ om. καὶ 203 240

¹² σάρκας πολλὰς *Sept.*

¹³ καὶ ἐκείνης *pro* δι' ἐκείνης 146

¹⁴ ἐποίμαιεν 240 [*non* 203]

- οἴνου τοῦ θυμοῦ¹ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. ὁ
 Jo. v. 22 Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις ἔφη περὶ τοῦ οἰκείου πατρὸς ὁ πατὴρ
 Jo. v. 22 κρίνει² οὐδένα· τὴν δὲ κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ. ὀρθότατα
 οὖν εἴρηται τῇ ἀποκαλύψει ὅτι αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ
 (Rom. xi. 9. Psal. lxxviii. 23) θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς γὰρ διὰ τῆς κρίσεως καὶ
 ἀνταποδόσεως³ τῶν πονηρῶν τὸ πατρικὸν ἐκπληροῖ θέλημα⁴
 (Apoc. xix. 16) καὶ τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ Πατρὸς γίνεται πληρωτής. καὶ
 ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ γεγραμ-
 μένον·⁵ Βασιλεὺς βασιλέων καὶ Κύριος κυρίων.⁶ ἱμάτιον μὲν
 ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου τροπολογεῖται ἡ νοερῶς ἐμψυχωμένη⁷
 Es. lxiii. 2-3 κατὰ τοὺς λέγοντας ἁγίους ἀγγέλους παρὰ τῷ Ἑσαΐᾳ· διὰ τί
 σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ
 ληνοῦ; πλήρης⁸ καταπεπατημένης. ὁ δέ γε μηρὸς τὴν σαρ-
 κικὴν γέννησιν διασημαίνει· γέγραπται γὰρ ἐν τῇ Γενέσει
 Gen. xlv. 26 πᾶσαι δὲ αἱ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον, αἱ
 ἐξελθοῦσαι⁹ ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ. τοῦτο οὖν δηλοῖ τὸ αἰνίγμα
 τὸ¹⁰ ἐν ἱματίῳ καὶ τῷ μηρῷ γεγράφθαι βασιλέα πάντων
 Es. vii. 14 τὸν Ἑμμανουήλ. ὅτι καὶ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθεῖς ὁ
 Λόγος καὶ σαρκικὴν ὑπομείνας τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν,
 οὐδὲν ἦττον¹¹ Βασιλεὺς καὶ Κύριος πάντων καθέστηκε τῶν ἐν
 οὐρανῷ καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, οὐκ ἐλαττωθεὶς τῆς ἀξίας διὰ τὴν
 ἐνανθρώπησιν· ἦν γὰρ καὶ οὕτω Θεὸς καὶ ἔστι καὶ ἔσται.
 Apoc. xix. 17 καὶ εἶδον ἄλλον¹² ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξε
 φωνῇ μεγάλῃ, λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις¹³ ἐν¹⁴
 μεσουρανήματι¹⁵· συνάχθητε εἰς τὸ¹⁶ δεῖπνον τὸ μέγα¹⁷ τοῦ
 18 Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων
 καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων

¹ Sic hoc loco² κρίνει volunt 203 240³ ἀνταποδόσεως 146⁴ ὄνομα pro θέλημα 203 [non 240]⁵ om. denuo ὄνομα omnes nostri⁶ om. vers. in schol. 203 240⁷ ἐμψυχωμένη 146⁸ πλήρους 203 (240 πλήρους vel πλήρης comp.)⁹ Congruunt inter se 146-203-240 sed Sept.: οἱ ἐξελθόντες sec. loco¹⁰ τῷ 146¹¹ ἦττον 203 240, ἦττον 146¹² ἕνα pro ἄλλον 203 240. (ἄλλον lect. 146-155 text. cum 36. 113. 159 Syr. S Boh. Sah. Arm. ps.-Ambr.)¹³ πετωμένους 146¹⁴ add. τῷ 203 240¹⁵ add. δεῦτε 203 240 (om. δεῦτε 146-155 soli cum Syr. S ut vid.)¹⁶ τὸν 203 240¹⁷ τὸν μέγαν 203 240

ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, μικρῶν τε καὶ μεγάλων. καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς Apor. xix. 19
 τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι¹ πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ² τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ 20
 ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς³ ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας⁴ τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τὴν εἰκόνα αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν⁵ οἱ 21
 δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν⁶ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου⁷ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελεύσει ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.
 οἶμαι τοῦτον τὸν ἅγιον⁸ ἄγγελον περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος στρατοκῆρυκά τινα ὑπάρχειν τῆς θείας παρατάξεως. καὶ πᾶσιν ἐγκελεύεσθαι τοῖς ἐν οὐρανῷ ἁγίοις ἀγγέλοις, οὓς τροπικῶς ὄρνεα καλεῖ διὰ τὸ μετέωρον αὐτῶν καὶ ἀεροπόρον, μετασχεῖν τοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν φόνου· οὐχ ὅτι ἀνίκανος ἦν καὶ⁹ εἰς ἄγγελος πᾶσαν τῶν πολεμίων ἀνελεῖν¹⁰ τὴν παρατάξιν, τοῦτο γὰρ ἔδειξε σαφῶς ὁ ἐν μιᾷ νυκτὶ τῶν Ἀσσυρίων πατάξας ἑκατον ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας,¹¹ ἀλλ' ἵνα cf. Hebr. i. 9,
iii. 1. 14, vi. 4,
xii. 8
 πάντες μέτοχοι γένωνται τῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν εὐφροσύνης. οἶμαι γὰρ καὶ αὐτοὺς¹² λέγειν σὺν τῷ προφήτῃ οὐχὶ τοὺς Psa. cxxxviii.
21-22
 μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μίσος ἐμίσουν αὐτοὺς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ¹³ μεσουρανήματι πετομένοις ἀγγέλοις ἐνεκελεύετο, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεσουρανήματι¹⁴ στὰς ἐκήρυττεν· ὁ γὰρ ἥλιος ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ πλανητῶν¹⁵ κατεστήρι- Septem Planetæ

¹ *add.* τὸν 203 240² *add.* μετὰ 203 240³ *add.* καὶ 203 240 *cum* 178 [*non al. ut vid.*]⁴ τοὺς λαμβάνοντας 203 240⁵ βληθήσονται 203 240⁶ *add.* τῇ 203 240⁷ *add.* ἐπὶ 203 240 [*om.* 146-155 *soli cum Sah.*]⁸ *om.* ἅγιον 203 240⁹ *om.* καὶ 240 [*non* 203]¹⁰ ἀναλεῖν 146¹¹ χιλιάδας *sic* 146 τὰς ῥίπε· χιλιάδας

203 240

¹² αὐτός *hoc loco et paulo infra* 203[*non* 240]¹³ *om.* τῷ 240 [*non* 203]. *Cf. tamen supra in textu*¹⁴ πετομένοις . . . μεσουρανήματι *om.* 146 *per homoiotel.*¹⁵ πλανῶν *sic* 240

κται, τρεῖς ἔχων ὑπὲρ αὐτὸν καὶ τρεῖς ὑπ' αὐτόν. ἡ οὖν
 τοῦτο, ἡ ὅτι ἐν τῷ¹ φωτὶ οἶον ἐν πνεύματι² ἐποιεῖτο τὸ κή-
 ρνυμα, καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι φόνων ἔλεγε τὴν ἀπόβα-
 σιν³. φῶς γὰρ νοητὸν τὸ πνεῦμα ὡς ὁ προφήτης διδάσκει,
 πρὸς τὸν Θεόν· καὶ πατέρα ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ
 λέγων ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς, τουτέστι, ἐν πνεύματι τὸν
 υἱόν. ἵνα φησὶ φάγητε σαρκὰς βασιλέων. καὶ τῶνδε καὶ
 τῶνδε βρώσιν καλεῖ τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν ἐχθρῶν χαρ-
 μονήν· οὕτως⁴ γὰρ καὶ ὁ Κύριος τὴν χαρὰν ὀνομάζει λέγων
 πρὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους· ἐγὼ βρώσιν ἔχω
 φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε, τὴν ἐπὶ τοῖς πιστεύειν μελλουσιν
 εὐφροσύνην οὕτω καλῶν. ἐποίησαν μὲν⁵ τὸν πόλεμον μετὰ
 τοῦ Κυρίου καὶ τῶν θείων ἀγγέλων ὃ τε Διάβολος καὶ ὁ⁶
 ἀντίχριστος, τοῦτον γὰρ⁷ καλεῖ ψευδοπροφήτην τοῦ θηριώ-
 δους⁸ Διαβόλου, καὶ οἱ τούτοις συστρατεύοντες⁹ βασιλεῖς·
 ἡττήθησαν δὲ θάπτων ἡ λόγος.¹⁰ τί γὰρ φασιν αἱ θεῖαι
 γραφαὶ περὶ αὐτῶν; ὁ μὲν Ἑσαΐας ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ
 ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου, τὴν αἰφνίδιον ἀναίρεσιν,¹¹ λέγων· ὁ δὲ
 ἀπόστολος¹² ὃν ὁ Κύριος¹³ ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος
 αὐτοῦ. τί δὲ συντομώτερον τοῦ ἐμπνεῦσαι καὶ ἐμφυσῆσαι
 τοὺς ἐχθρούς; καὶ ζῶντές φησιν ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν
 λίμνην τοῦ πυρός, καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν ῥομφαίᾳ.¹⁴
 ὧ¹⁵ δικαιοσύνης ὑπερβολή. οὐ τῆς αὐτῆς ἡξίωσε κολάσεως
 τοὺς τε αἰτίους τοῦ πολέμου καὶ τοὺς συναιτίους· ἀλλ' οἱ
 μὲν δύο, ὁ Διάβολος τουτέστι καὶ ὁ ἀντίχριστος, τῷ πυρὶ
 κατεδικάσθησαν, ἐν ᾧ ζῶντες διαιωνίσουσιν,¹⁶ τοῦτο γὰρ
 αἰνίττεται τὸ ζῶντας αὐτοὺς ἐν τῷ πυρὶ βληθῆναι· οἱ δὲ

¹ om. τῷ 203 240² om. οἶον ἐν πνεύματι 203 240³ ἀπόφασιν 146⁴ οὕτω 203 240⁵ ἐποίησαμεν 146⁶ om. ὁ 146⁷ om. γὰρ 203 [non 240]⁸ om. θηριώδους 203 240⁹ συστρατεύσαντες 240 [non 203]¹⁰ om. ἡ λόγος 203 240¹¹ add. ἄρσιν 146¹² ἀπόστολος *errore, ut vid. omnes.**Fortasse legendum αὐτός pro ἀπόστο-*
λος¹³ ὁ Κύριος ὃν 203 [*sed cum* 146
est ord. 240]¹⁴ om. *claus.* καὶ ζῶντες . . . ῥομ-
φαίᾳ 203 240¹⁵ Ἡ *pro* ὧ 203 (*init. peric.*) [non
240]¹⁶ διαιωνίσουσιν 240 [non 203]

λοιποὶ ξίφει ἀνηρέθησαν. παρὰ πολὺ δὲ δῆπουθέν ἐστι τὸ ¹
 ξίφει δοῦναι σύντομον δίκην ἢ πυρί. ἅπαξ δὲ ἀρξάμενος
 εἰπεῖν περὶ τοῦ Διαβόλου οἶαν δώσει δίκην, τὴν συνέχειαν
 ὥσπερ φυλάττων τοῦ λόγου, λέγει καὶ ἃ πέπονθεν ἐν τῇ τοῦ
 Κυρίου ἐνανθρωπήσει· καὶ τούτου λαβόμενος τοῦ εἰρμοῦ,
 πλεῖονα λέγει περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐν σάρκου παρουσίας,
 καὶ φησιν ².

εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν Apor. xx. 1
 κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα ³
 αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, ⁴ τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ⁵ 2
 ὃς ⁶ ἐστὶν ὁ Διάβολος καὶ ὁ ⁷ Σατανάς, καὶ ἔδησεν αὐτὸν
 χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισε καὶ 3
 ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ⁸ ἄχρι
 τελεσθῇ τὰ χίλια ⁹ ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν ¹⁰
 μικρὸν χρόνον, ἵνα ¹¹ πάλιν πλανήσῃ τὰ ἔθνη. ¹²

τοῦτο γὰρ προϊὼν φησιν. ¹³ ἄρα ¹⁴ μὴ τὴν χιλιοντα-ετη-
 ρίδα ¹⁵ τῶν ἀθέων Ἑλλήνων καὶ τὰς τῶν ψυχῶν μετένσωμα- Metempsychosis
 τώσεις καὶ τὸ λήθαιον ¹⁶ ὕδωρ, καὶ οὐκ οἶδα ¹⁷ οὓς τινὰς
 ὕθλους καὶ λήρους ἡμῖν ἢ ἀποκάλυψις παραδίδωσι, χίλια
 λέγουσα ἔτη ¹⁸ δεθήσεσθαι τὸν Διάβολον καὶ πάλιν ¹⁹ λυθή-
 σέσθαι καὶ πλανῆσαι τὰ ἔθνη; ²⁰ ἅπαγε τῶν οὕτως ὀλε-
 θρίων δογμάτων καὶ τῇ σκαιότητι τῇ Ἑλληνικῇ πρεπόντων.
 τί οὖν φησιν εἴρηται τῷ προφήτῃ; ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλ- Psa. lxxxix. 4

¹ τῷ 203 [non 240]

² om. καὶ φησιν et add. καὶ ante
 εἶδον 203 240

³ ἐν τῇ χειρὶ 203 240 cum 38-178
 & et III soli, et Boh. Sah. Syr. SΣ
 Latt. Arm. Aeth. (Tregelles mg.)
 [Silet com. Oec.]

⁴ τοῦ δράκοντος 240 sol. vid. [non
 203]

⁵ ὁ ὄφιν ὁ ἀρχαῖος 203 240 cum 178
 et A Syr. SΣ [non al.]

⁶ ὁ pro ὃς 203 240 cum & 178 et
 143

⁷ om. ὁ 240 [non 203]

⁸ τὰ ἔθνη ἔτι 203 240

⁹ α pro χίλια 240 hoc loco

¹⁰ αὐτὸν λυθῆναι 203 240

¹¹ add. μὴ 155

¹² om. ἵνα πάλιν πλανήσῃ τὰ ἔθνη
 203 240. Habent soli 146-155

¹³ Habet claus. 155, sed om. 203
 240

¹⁴ Incip. schol. 240 ἄρα μὴ cum
 nostro 146, sed 203 Ὅρα μὴ ("O in
 rubric.)

¹⁵ χιλιοντα-ετερίδα 146

¹⁶ θήλαιον 146 λήθειον 203 240

¹⁷ οἶδ' pro οἶδα 240

¹⁸ ἔτη λέγουσα 203 [non 240]

¹⁹ αὐθις pro πάλιν 203 240

²⁰ Interrogationis signum 146 203
 [Dub. 240]

- μοῖς σου, Κύριε,¹ ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς² ἥτις διήλθε καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. τὰ χίλια τοιγαροῦν ἔτη ὡς μία ἡμέρα λογίζεται ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἡ δευτέρα Πέτρον τοῦ θεσπεσίου ἐπιστολὴ φησι, γράψαντος· ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία.³ τοῦτο μὲν οὕτως. ὁ θεσπέσιος δὲ Ἡσαΐας ἡμέραν φησὶ πᾶσαν τὴν τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησιν, λέγων καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά⁴ σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησα σοι. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὁ ψαλμωδὸς ἡμέραν αὐτὴν καλεῖ καὶ πρωΐαν, πῇ μὲν λέγων αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθώμεν ἐν αὐτῇ τὴν τῆς σωτηρίας ἡμῶν εὐφροσύνην· πῇ δὲ ψάλλων τὸ⁵ πρωὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου· τὸ⁶ πρωὶ παραστήσομαί σοι, καὶ ἐπόψει με⁷. εὐπρόσδεκτοι γὰρ ἡμῶν αἱ δεήσεις τῆς ἐποψίας ἀξιωθείσαι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· τῇ τοῦ Κυρίου γεγόνασι⁸ μεσιτεία καὶ καταλλαγῇ. καὶ αὖθις περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ φησι· βοηθήσει⁹ αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρωὶ πρωϊ.¹⁰ ἡμέρα δὲ καὶ πρωΐα ἡ τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησις γέγονεν, ὡς ἐπιλάμψαντος¹¹ ἡμῖν τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου. οὕτω γὰρ αὐτὸν ὁ Μαλαχίας φησί,¹² <καὶ> κομίσαντος¹³ ἡμῖν τὸ τῆς γνώσεως φῶς, περὶ οὗ θείου φωτὸς ὁ Ζαχαρίας¹⁴ προανεφώνησε, λέγων ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις· ᾧ συνωδὰ καὶ ὁ προφήτης Θεὸς ἔφη Κύριος¹⁵ καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν συστήσασθαι¹⁶ ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν

¹ *om.* Κύριε *MSS. Sept. aliq. [Habent omnes mei]*

² ἡ χθὲς 203 240 (ἡ ἐχθὲς *Sept. MSS. plur. et A ἡ ἐκχθὲς*)

³ μία ἡμέρα 203 240

⁴ ἐπικούσσα 240 *vid.*

⁵ τῷ 146

⁶ τῷ 146

⁷ ἐπόψομαι (*om.* με) *Sept. plur., ἐπόψη* *N^{ca}*, ἐπόψη με *AR^a*, *sed mei* 146–203–240 ἐπόψει με

⁸ γέγοναν 203 [*non* 240]

⁹ βοηθήσῃ 203

¹⁰ τῷ προσώπῳ *Sept. vg.*; τὸ πρὸς

πρωὶ πρωὶ *aliq. MSS. non fauc. ut Hebr. vg. et angliscè* ‘God shall help her and that right early’

¹¹ *In Malach. iv. 2 ἀνατελεῖ*

¹² *Pro* φησί *hab.* καὶ λύσαντος μὲν τὸν σκότον τῆς ἀγνωσίας 203 240

¹³ φωτίσαντος δὲ *pro* κομίσαντος 203 240 (*cf. Hos. x. 12*)

¹⁴ *Non apud Zach. ut vid. Cf. Sophon. iii. 5* πρωὶ πρωὶ δώσει κρίμα αὐτοῦ εἰς φῶς.

¹⁵ ἔφη· Θεὸς Κύριος 203 240, *et recte*

¹⁶ συστήσασθε 203 240

ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. τούτων οὕτω προαφηγηθέντων, ἐπὶ τὸ προκείμενον ἰτέον. ἐπειδὴ εἴρηται ὅτι ἡ ἡμέρα ὡς¹ χίλια ἔτη λελόγισται τῷ Θεῷ, καὶ ἀνάπαλιν ἡμέρα² κέκληται ἡ τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀναστροφή, ταύτην τὴν ἡμέραν χίλια ἔτη φησίν, ὡς οὐκ οὔσης διαφορᾶς παρὰ Θεῷ ἡμερᾶς τε μιᾶς καὶ χιλίων³ ἐτῶν· ἐν ᾗ ταύτῃ,⁴ τῇ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσει, ἐδέθη⁵ ὁ Διάβολος, ταῖς τοῦ σωτήρος θεοσημείαις ἀνταιρεῖν⁶ μὴ δυνάμενος. ὅθεν τοῦ νοητοῦ τούτου δεσμοῦ ἐπαισθανόμενοι⁷ οἱ ἀλητῆριοι⁸ δαίμονες ἔκραζον τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱέ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος; ἦλθες⁹ πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος τούτων¹⁰ παραγυμνῶν τὸν δεσμόν, ἔλεγεν· ἡ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον¹¹ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῇσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν¹² αὐτοῦ διαρπάσει.¹³ ἐπεὶ οὖν, ὡς εἴρηται, τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐπὶ γῆς ἀναστροφήν ἡμέραν τε¹⁴ μίαν καὶ χίλια ἔτη νενοήκαμεν, ἀδιαφόρως τῇ θεῷ γραφῇ κεκλημένον μυστικῶς τὸν τοιοῦτον ἀριθμόν,¹⁵ ὅρα τί φησιν ἡ ἀποκάλυψις. εἶδον ἄλλον ἄγγελον¹⁶ καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν, καὶ κρατήσας¹⁷ φησὶ τὸν Διάβολον ἔδρασε καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ἄβυσσον. ὡς ἐν πίνακι ζωγραφίας θεωρεῖται τῷ εὐαγγελίστῃ τὰ νοητῶς ἐνεργηθέντα τῷ Κυρίῳ κατὰ τοῦ Διαβόλου. ἐπειδὴ γὰρ τὰ νοητὰ οὐκ ἦν ἰδεῖν ἄνθρωπον ὄντα τὸν Ἰωάννην, σωματικῶς αὐτῷ τὰ¹⁸ γεγονότα διαγράφεται, ἄγγελος ἄλυσιν ἔχων καὶ δεσμῶν τὸν Διάβολον καὶ βάλλων εἰς τὴν ἄβυσσον· οὕτω γὰρ καὶ ἡ βίβλος τοῦ Ἰωβ ἐγχείρησιν¹⁸ τοῦ Διαβόλου καὶ

Matt. viii. 29

(Marc. i. 24,

Luc. iv. 34)

Matt. xii. 29

(Apoc. xx. 1)

(Apoc. xx. 2)

lib.)

¹ om. ὡς 203 240² add. δὲ 146³ ἄ^{ων} 240⁴ add. ἡμέρα 203 240⁵ ἐδόθη 146⁶ ἀντερεῖν 146⁷ ἐπαισθόμενοι 203 240⁸ οἱ ἀλιτῆριοι 203 240⁹ om. omh. μεῖ ὧδε¹⁰ τοῦτον 146 203¹¹ τὴν οἰκίαν in Evang.¹² τὰ σκεύη pro τὴν οἰκίαν 240 sine auctoritate in Evang. [non 203]¹³ διαρπάση 203 240¹⁴ add. καὶ 146¹⁵ τῶν τοιούτων ἀριθμῶν 203 [non 240]¹⁶ ἄγγελον ἄλλον 203 240¹⁷ om. τὰ 146¹⁸ ἐγχείρισιν 203 [non 240, sed η ex em.]

τὴν τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν σωματικῶς διαπλάττουσα, τὸν μὲν ἐποίησεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν Ἰῶβ ἐξαιτούμενον,¹ τὸν δὲ Θεὸν παρέχοντα καὶ λόγους ἐπιτηδείους πρὸς αἴτησιν καὶ δόσιν² συμπαρέγραψε τοῖς γενομένοις. οὕτως οὖν καὶ νῦν³
 (Apos. xx. 3) μοι νοήσεις⁴ ὁρθῶς ποιῶν. ἵνα μὴ πλανήσῃ φησὶν ἔτι τὰ ἔθνη ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια⁵ ἔτη· ἔδει γάρ τι⁶ πλεόν ἔχειν ἀντιλήψεως καὶ κηδεμονίας λόγου⁷ τὴν τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς διατριβὴν εἰς τὸ κωλύεσθαι κατὰ ταύτην τὰ ἴσα τοῖς πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως χρόνοις ἐνεργεῖν κατὰ τῶν ἀνθρώπων
 (Apos. xx. 3) τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας. καὶ μετὰ τοῦτο⁸ δεῖ αὐτόν φησι λυθῆναι μικρὸν χρόνον. ποῖον λέγει μικρόν;⁹ τὸν μεταξὺ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος· μικρὸς γὰρ οὗτος, καὶ μεγίστος εἶναι δοκῇ, πρὸς τε τὸν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλλοντα μετρούμενός τε καὶ παραβαλλόμενος. εἰ γὰρ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ὥρᾳ καὶ ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ¹⁰ ὁ Κύριος ἡμῶν¹¹ ἐπεφάνη σωματικῶς κατὰ τὴν πίστιν τῶν ἱερῶν γραμμάτων, δικαίως μικρὸς κέκληται ὁ ἄχρι τῆς συντελείας καιρός, μεθ' ὃν πάλιν δεθήσεται τὸν αἰῶνιον καὶ ἀτελεύτητον δεσμόν. ἀλλὰ καὶ¹² λυθέντος αὐτοῦ, δῆσον αὖθις, Κύριε, τὰς καθ' ἡμῶν μεθοδείας αὐτοῦ· βασιλεύεις γὰρ ἡμῶν καὶ πρέπει σοι ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν✠

Λόγος ἐνδέκατος

ἔτι τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἔχεται ἡ ἀποκάλυψις. φησὶ γάρ¹³
 (Apos. xx. 4) καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν¹⁴ ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα¹⁵ ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ

¹ ἐξαιτούμενον τὸν Ἰῶβ 203 [non 240]

² διδόντα *pro* καὶ δόσιν 203, διδοσθαι *vid.* 240

³ *om.* καὶ νῦν 203 [240 *trsp.* ante ὁρθῶς]

⁴ νοήσεις μοι 203 [non 240]

⁵ α *pro* χίλια 203 240

⁶ τὸ *pro* τι 203 240

⁷ λόγον 146 240 λόγου 203?

⁸ μετὰ τοῦτον 203 [non 240]

⁹ *Hoc loco hab.* 203 *sol. sign. interrogacionis*

¹⁰ δεκάτῃ 203 *et* 240 (ἰ^{τη})

¹¹ ἡμῖν 203 240

¹² *om.* καὶ 240 [*Habet* 203]

¹³ *om.* λόγος ἐνδέκατος *usque ad* φησὶ γάρ 203 240

¹⁴ ἐκάθισαν 203 240

¹⁵ κρίμα 203 240

προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ¹ οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλα-
βον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα² αὐτῶν·
καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ³ χίλια ἔτη
. . .⁴ αὕτη ἡ ἀνάστασις⁵ ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ
ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ.⁶ ἐπὶ τούτων ὁ δεύ-
τερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλὰ⁷ ἔσονται ἱερεῖς τοῦ
Θεοῦ καὶ Χριστοῦ,⁸ καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ τὰ χίλια
ἔτη.⁹ καὶ ὅταν¹⁰ τελεσθῇ τὰ χίλια¹¹ ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατα-
νᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ¹²
ἔθνη ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς.¹³

Αποκ. xx. 5
fin.-6 init.

7

8 *init.*

¹⁴ καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου εἴρηται λόγῳ ὅτι τοῦ Διαβόλου
μνήμην¹⁵ ἅπαξ ποιησαμένη ἡ θεωρία, ὥσπερ εἰρμὸν ἓνα¹⁶
τῷ διηγήματι φυλάττουσα, οὐ μόνον ἀ πείσεται ὁ Διάβολος
ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ ἀ πέπονθεν
νοητῶς ἐν τῇ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσει διηγήσατο. οὐπερ
εἰρμὸς λαβομένη, πλείονα περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνσάρκου
ἐπιδημίας διέξεισιν, οἷον ὑπάρχει καὶ τὸ νῦν ἡμῖν εἰς θεω-
ρίαν προκείμενον· φησὶ γὰρ καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐπ' αὐτοὺς
ἐκάθισαν¹⁷ καὶ κρίμα¹⁸ ἔδοθη αὐτοῖς. τοὺς ἁγίους ἀποστόλους
θεωρεῖ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ δώδεκα
θρόνων καθημένους καὶ κρίνοντας τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ.
ὅπερ εἰ καὶ ἐντελέστερον ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πληρωθήσε-
ται, ἀλλὰ καὶ συμβέβηκε μετρίως ἐν τῷ τῆς ἐνανθρωπή-
σεως καιρῷ· αὐτοὶ γὰρ εἰς τὸν Κύριον πεπιστευκότες καὶ

(Αποκ. xx. 4
init.)

Matt. xix. 28
Luc. xxii. 30

¹ τὸ θηρίον 203 240

² ἐπὶ τῷ μετώπῳ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα
203 240

³ *add.* τὰ 203, *sed* 240 τοῦ Κυρίου τὰ

⁴ *Add.* καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ
ἔζησαν, ἄχρι τελεσθῆναι τὰ α' ἔτη· 203
240, *sed om.* 155 *ut* 146. *Vide post*
de 146-155 *in com. suo.*

⁵ ἡ ἀνάπαυσις 155 *et ita vult.*
Vide postea in schol. ubi 146 *hab. de*
novo ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη *et* 155 ἡ
πρώτη (*absque* ἀνάστασις *vel* ἀνά-
παυσις)

⁶ τῇ α' 240

⁷ ἀλλ' 203 240

⁸ καὶ τῷ χῶ 203 (*ex em.*), *sed* καὶ

τοῦ χῶ 240

⁹ τὰ α' ἔτη 203 240

¹⁰ ὅτε 240

¹¹ α' 240

¹² *om.* τὰ 240

¹³ *Om. omnino* καὶ ὅταν . . . τῆς
γῆς (*vv.* 7-8) *in textu* 203. *Habet*
240 *sed vide infra et ultra ubi text.*
ver. 8 *integr.* 203 *exscripsit in schol.*

¹⁴ *Schol. in* 203 *incip.* καὶ ἐν τῷ
πρὸ τούτου *post* xx. 4 *fin.*

¹⁵ *Trsp.* μνήμην 203 240 *in loc.*
ante ἡ θεωρία

¹⁶ ἐν *pro* ἓνα 146

¹⁷ ἐκάθισαν *iterum* 203 240

¹⁸ κρίμα 203 240

(Αποκ. xx. 4
med.)

(Heb. x. 34)

Matt. v. 11
(1 Pet. iv. 14)

(Αποκ. xx. 4
med.)

Rom. vi. 16
1 Pet. i. 22

μυρίων ἀγαθῶν ἐν μετουσίᾳ γενόμενοι, κατέκριναν τοὺς οὐκ ἐθελήσαντας¹ τῇ πίστει προσδραμεῖν, οὐδὲ ἐκ τῆς τοῖς ἀποστόλοις δοθείσης χάριτος παιδαγωγηθέντας εἰς τὴν ὁμόνοιαν ἀνελθεῖν² θεοσέβειαν, ἀλλὰ καὶ σταυρὸν αὐτῷ καὶ θάνατον ὑφάναντας.³ καὶ τὰς ψυχὰς φησι τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἶδον καθημένους ἐπὶ⁴ θρόνων καὶ κρίνοντας τοὺς λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων.⁵ πεπελεκισμένους δέ φησι τοὺς ἀνηρημένους πελέκεσι. λέγει δὲ τροπικῶς περὶ τῶν νεκρωσάντων τὰ μέλη τὰ ἑαυτῶν διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ πλείστα δι' αὐτὴν ὑπομεινάντων. καὶ γὰρ καὶ ἀποσυναγωγούς αὐτοὺς ἐποίησαν καὶ μυρίαις ἔβαλλον λοιδορίαῖς καὶ δι' ἀρπαγῆς ἴδια⁶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐποιοῦντο, ὡς μαρτυρεῖ ὁ σοφὸς ἀπόστολος, ἐπειδὴ ὅλως εἰς Χριστὸν ἐπίστευσαν. περὶ ᾧ καὶ ἔλεγεν ὁ Κύριος μακάριοί ἐστε ὅταν, ὀνειδίσωσι καὶ διώξωσιν ὑμᾶς⁷ καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα⁸ καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἑμοῦ. τοὺς δέ γε μὴ προσκυνοῦντας τὸ θηρίον μηδὲ λαβόντας αὐτοῦ τὸ χάραγμα καὶ τὴν εἰκόνα νοήσεις, ἐπόμενος τῇ συνεχείᾳ τοῦ λόγου καὶ αἰχμαλωτίζων⁹ πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοήν τῆς θείας γραφῆς, τοὺς μὴ ὁμογνωμονήσαντας τοῖς λοιποῖς τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰς κατὰ¹⁰ Κυρίου ἐπιβουλὰς, μήτε ἐθελήσαντας¹¹ ταῖς ὑποθήκαις τοῦ θεοστυγοῦς Διαβόλου πειθαρχῆσαι· τοῦτο γὰρ τὸ προσκυνῆσαι αὐτόν τε καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. εἰκόνα γὰρ καλεῖ τὸ ἐνσεσημάνθαι¹² τὸ αὐτοῦ θελημα ἐν ταῖς τῶν Ἰουδαίων καρδίαις. ὅπερ καὶ χάραγμα λέγει περιλαβὸν¹³ αὐτῶν τὸ ἡγεμονικὸν καὶ πρακτικόν· τοῦ μὲν γὰρ ἡγεμονικοῦ τύπος ἡ κεφαλὴ, ἥς μέρος τὸ μέτωπον, ἡ χεὶρ δὲ¹⁴ τοῦ πρακτικοῦ.

¹ τοὺς μὴ θελήσαντας 203 240

² εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθεῖν *pro* εἰς τὴν ὁμόνοιαν ἀνελθεῖν 203, *sed confusè* 240 εἰς τὴν ὁμοίαν ἀνελθεῖν *ut vid.*

³ ὑφάναντες *ut vid.* 146 ὑφάναντας 203 240

⁴ *add.* τῶν 203 [*non* 240]

⁵ ἀνθρώπους *pro* τῶν ἀνθρώπων 203 240

⁶ *om.* ἴδια 146

⁷ ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι· 203 240 *ut text. vg. Evang.*

⁸ *om.* ῥῆμα *¶* B D Latt. *sed hab. omni. mei*

⁹ αἰχμαλωτίζων 203 [*non* 240]

¹⁰ *add.* τοῦ 203 240

¹¹ θελήσαντας 203 240

¹² ἐνσημάνθαι 146

¹³ περιλαβὸν 203 [*non* 240]

¹⁴ ἡ δὲ χεὶρ 240 [*non* 203]

καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ Χριστοῦ¹ χίλια² ἔτη. χίλια (Apoc. xx. 4
 ἔτη πάλιν καλεῖ κατὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα τὴν τοῦ Κυρίου *fin.*)
 ἐπὶ γῆς ἀναστροφὴν, δι' ἧς ἔζων τὴν νοητὴν ζωὴν, καὶ συνε-
 βασίλευον³ Χριστῷ, δαίμοσιν ἐπιτάσσοντες, πάθουσιν ἐπιτι-
 μῶντες, καὶ μυρίας⁴ ἐνεργοῦντες δυνάμεις. μὴ ὅτι καὶ τὸ⁵
 μόνον συνεῖναί τινα⁶ τῷ βασιλεῖ τῆς δόξης Χριστῷ συμβα- (1 Cor. iv. 8; 2
 σιλεύειν ἐστὶ⁷ αὐτῷ. ὅθεν καὶ⁸ εἴρηται περὶ αὐτῶν τῷ προ- Tim. ii. 12)
 φήτῃ ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς⁹ Psal. lxxvii. 15
 χιονωθήσονται ἐν Σελμών. ¹⁰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ (Apoc. xx. 5
 ἔζησάν φησιν¹¹ ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια¹² ἔτη. νεκροὺς καλεῖ *om. supra*
 τοὺς τῇ ἀπιστίᾳ παραμεμενηκότας, περὶ ὧν καὶ ὁ Κύριος *txt.*)
 ἔλεγεν ἄφετε τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. οἱ Matt. viii. 22
 ἄπιστοι τοιγαροῦν οὐκ ἔζησαν τὴν νοητὴν ζωὴν ἄχρι τε- Luc. ix. 60
 λεσθῇ ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως χρόνος, ὅς ἐστιν τὰ χίλια ἔτη.
 μετὰ γὰρ ταῦτα ἔζησαν. πῶς; τῇ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος
 ἐπιφοιτήσῃ καὶ παρουσίᾳ. τότε γὰρ οἱ πλείστοι τῶν Ἰου-
 δαίων πεπιστεύκασιν Χριστῷ, ὅσοι μὴ ἐπίστευσαν αὐτῷ¹³
 σωματικῶς αὐτοῖς συναναστρεφόμενῳ. καὶ γὰρ θειότατα
 τὸ πρᾶγμα ὥκοномήθη, καὶ ὥς οὐκ ἂν ἥλπισε νοῦς ἀνθρώ-
 πινος· ἐπειδὴ γὰρ¹⁴ ἐν τῇ παλαιᾷ ὁ Πατὴρ¹⁵ κεκήρυκτό τε
 καὶ ἔγνωστο, καὶ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῶν μυρίων
 θεοσημειῶν τε καὶ δυνάμεων ὁ υἱός· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 οὐπω τοῖς ἀνθρώποις σαφῶς ἦν ἀποκεκαλυμμένον. Λόγος
 δὲ μόνον ἦν περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ παλαιᾷ, ἔργον δὲ ἐναργὲς καὶ
 αἰσθητὸν οὐδὲν ἦν, ὃ μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους πρὸς πίστιν
 ἐνάγεται, ὥσπερ τοῦ υἱοῦ, εἰ καὶ τοῖς διαβεβηκόσιν εἰς βάθη
 θεωρίας ἐγινώσκετο. ὅτι δὴ πάντα ὅσα πέπρακται καὶ
 δεδημιούργηται παρὰ τῆς Ἀγίας τετέλεσται Τριάδος, καὶ

¹ Sic et 203 240 hoc loco² α 203 240³ add. δὲ 146⁴ καὶ μυρίαὶ 146 μυρίας (om. καὶ)

203 240

⁵ om. τὸ 146⁶ τις pro τινα 146⁷ ἦν 146 sed ἐστὶ suprascript. ex
 em. man. prim. ἐστὶ 203 240⁸ om. καὶ 240 [non 203]⁹ ἐπ' αὐτοὺς 203 pleno et 240 comp.¹⁰ Totam magnam partem ab καὶ
 οἱ λοιποὶ usque ad πολλάκις εἴρηται,
 lineas plures quam quinquaginta om.

203

¹¹ om. φησιν 240¹² τὰ α^a 240¹³ om. αὐτῷ 240¹⁴ om. γὰρ 146¹⁵ om. ὁ Πατὴρ 146

- cf. Jo. xii. 49 τοῦτο σαφῶς παρίστησιν ὁ Κύριος, πῇ μὲν λέγων ὁ πα-
 τὴρ ἔδωκέ μοι ἐντολὴν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω· καὶ πάλιν·
 cf. Jo. viii. 28 ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδὲν δύναμαι ποιεῖν,¹ εἰς τὴν τριάδα ἀνάγων
 Jo. v. 19 τὰ γινόμενα· καὶ αὖθις παρὰ τῷ Ἰωάννῃ· οὐ δύναται ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου² ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐὰν μὴ³ βλέπῃ τὸν
 Matt. xii. 28 πατέρα αὐτοῦ⁴ ποιοῦντα· πῇ δὲ διαβεβαιούμενος εἰ δὲ ἐγὼ ἐν
 πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια. πλὴν ἐπειδὴ αἰσθητὸν
 ἔργον, ὡς εἴρηται, οὐδὲν ἦν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρὰ τοῖς
 ἀνθρώποις, ὥκοινομήθη τοὺς ἅπαντας σχεδὸν ἀνθρώπους τῇ
 ἐπιφοιτήσει καὶ τῇ δυνάμει τοῦ Παρακλητοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ
 καὶ Πατρὸς⁵ τὴν εἰς Χριστὸν δέξασθαι πίστιν, ἵνα δὴ καὶ
 αὐτοῦ τὸ⁶ πρὸς τὸν⁷ Πατέρα καὶ υἱὸν ὁμοουσιόν τε καὶ ἰσο-
 δύναμον πᾶσι κατὰδηλον γένηται. ἀμέλει τοι πάντι τῷ τῆς
 ἐνανθρωπήσεως χρόνῳ οὐχ' ἰστόρηται πλείους τῶν ἑκατὸν
 Act. i. 15 εἴκοσι,⁸ πεπιστευκότες· τοσούτους γὰρ αἱ Πράξεις ἀπαριθ-
 μοῦνται τοὺς ἅμα συνειλεγμένους ἐν τῷ ὑπερώῳ. εἰ καὶ τῆς
 διδασκαλίας ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ εἰς πολλοὺς διαβεβήκει,
 ἡ δέ γε πίστις αὐτῇ τῇ παρουσίᾳ πεφύλακτο⁹ τοῦ Πνεύ-
 ματος. ὅθεν εὗροι τις, ὥσπερ σπόρου διαβεβλημένου,¹⁰
 ὅταν ὑेतὸς ἐπελθῇ καὶ ἡλῖος ἐπιλάμψῃ πάντα τὰ τέως ἐν τῇ
 γῇ κεκρυμμένα καὶ λανθάνοντα σπέρματα, ἐξανατέλλοντα¹¹
 τότε σαφῇ γίνεται¹² ὅτι ὅλως ἐναπέκειτο τῇ γῇ, οὕτω γεγένη-
 ται τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσει. πάντες εἰς οὓς ἡ
 διδασκάλια τοῦ Κυρίου κατεσπάρη, ἐξανέτειλαν πρὸς τὴν
 (Apoc. xx. 5) πίστιν· διὸ ἀκριβέστερον¹³ εἴρηται τῇ ἀποκαλύψει ὅτι οἱ
 λοιποὶ τῶν νεκρῶν¹⁴ οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη.
 (Apoc. xx. 5) αὕτη φησὶν ἡ ἀνάστασις¹⁵ ἡ πρώτη, ἡ τῆς πίστεως δηλονότι·

¹ ποιῶ οὐδὲν *absque* δύναμαι *in Jo.*² *Omni. in Evang. om. τοῦ ἀνθρώ-
που praeter Dd fam. 13 Arm.*³ *add. τι omni. vid. exceptis nostris*⁴ *om. αὐτοῦ omni. praeter nostros*⁵ καὶ τοῦ καὶ Θεοῦ Πατρός 240⁶ ἐν τούτῳ *pro* αὐτοῦ τὸ 240⁷ *om. τὸν* 240⁸ τῶν ρκ 240⁹ πεφύλακται 240¹⁰ καταβεβλημένου 240¹¹ ἐξανατέλλονται καὶ *pro* ἐξανα-
τέλλοντα 240¹² γίνονται *ut vid.* 240¹³ ἀκριβέστερα 240¹⁴ *Ita* 240 (*hiat* 203) *sed* 146 τῶν
. . . νῶν (*voluit* ἀνθρώπων? *Duo
litt. in ras inter τῶν et 'νῶν' vel 'ρῶν'*)¹⁵ *om. ἡ ἀνάστασις* 155. *Vide
antea de ἡ ἀνάπανσις in textu* 155

ἡ γὰρ δεύτερα, ἡ καθολικὴ σωμάτων γενήσεται ἀνάστασις.¹
μακάριος ² οὖν ὁ ἔχων μέρος ἐν ³ τῇ πρώτῃ ἀναστάσει· τῆς γὰρ (Apoc. xx. 6)
δευτέρας πάντες καὶ ἄκοντες μεθέξομεν. ἐπὶ δέ γέ φησι
τοῖς τῆς πρώτης ἀναστάσεως μετόχοις, τουτέστι τοῖς πιστοῖς,
οὐχ ἔξει ἐξουσίαν ὁ δεύτερος θάνατος. ποῖος; ⁴ οὗτος ὁ τῆς
ἀμαρτίας δηλαδὴ καὶ τῆς τότε κολάσεως· ὥσπερ γὰρ πρῶ-
την εἶπε καὶ δευτέραν ἀνάστασιν, οὕτω καὶ πρῶτον καὶ
δεύτερον θάνατον. καὶ πρῶτος μὲν ἐστὶν ὁ αἰσθητός, ὁ
χωρισμὸν ἔχων ⁵ ψυχῆς καὶ σώματος, δεύτερος δὲ ὁ νοητὸς
ὁ τῆς ἀμαρτίας, περὶ οὗ καὶ ὁ Κύριος ἔλεγεν μὴ φοβηθῆτε Matt. x. 28
ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων ⁶ τὸ σῶμα· φοβηθῆτε δὲ μᾶλλον τὸν καὶ (Justin et
Clem. Rom.
etc.)
ψυχὴν καὶ σῶμα ἀποκτείνει ⁷ δυνάμενον ἐν Γεέννῃ. ἔσονται δέ
φησιν οἱ πίστοι ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ· ἱερουργοὶ (Apoc. xx. 6)
γὰρ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου πάντες ἀπεδείχθησαν οἱ πιστοί,
περὶ ὧν καὶ ὁ προφήτης τὴν προφητικὴν ἀνακρουόμενος
λύραν ἔλεγε καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Psal. xlv. 17
καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ τὰ χίλια ἔτη, τὰ τῆς ἐνανθρωπή- (Apoc. xx. 6
σεως καθὼς πολλάκις εἴρηται. ⁸ καὶ ὅταν φησὶ τελεσθῇ τὰ fin.)
χίλια ἔτη. τουτέστιν ὅταν πληρώσας ὁ Κύριος τὴν μετὰ (Apoc. xix. 7
init.)
σαρκὸς οἰκονομίαν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναφοιτήσῃ,⁹ τῶν
νοητῶν δεσμῶν ἀφεθήσεται ὁ Διάβολος, καὶ πάλιν πλανήσει
τὰ ἔθνη ¹⁰. εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς φθάσασιν ὅτι κατήργει ¹¹
τὴν ἐνέργειαν τοῦ Διαβόλου ἢ τοῦ Κυρίου μετὰ ἀνθρώπων ¹²
ἀναστροφή.¹³ τοῦ δέ γε Κυρίου ἀνελθλυθότος εἰς τοὺς ¹⁴ οὐ-
ρανούς, αὐτός τε ὁ Διάβολος τὰ οἰκεῖα καὶ εἰωθότα ἐνεργή-
σει, καὶ οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι τῷ αὐτεξουσίῳ, ὥσπερ ¹⁵

¹ Sic et 155 hoc loco

² om. καὶ ἅγιος hoc loco cum 14-92
ps.-Ambr.

³ om. ἐν 146

⁴ Signum interrogat. 146 [non 240
qui uno tenore sequitur]

⁵ ὁ ἔχων χωρισμὸν 240

⁶ ἀποκτενόντων vid. 240

⁷ Ita et 240 sed in Evang. ἀπο-
λέσαι, et ord.: τὸν δυν. καὶ ψυχὴν καὶ
σῶμα ἀπολ. ἐν Γεέννῃ

⁸ Hoc loco incipit de novo 203.

Om. καὶ init. peric. et 203 et 240.
N.B. vv. 7-8 om. 203 text.

⁹ ἀναφοιτήσῃ 146

¹⁰ Ita et 203 240 hoc loco. Vide su-
pra in textu 146-155

¹¹ κατήργησε 203 240

¹² μετὰ ἀνθρώπους 146

¹³ συναναστροφή 203 240

¹⁴ om. τοὺς 240 [non 203]

¹⁵ ὡς πρόσθεν pro ὥσπερ 240

ἐχρῶντο, χρήσονται· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος¹ πάντας ἐπιχειρεῖ πλανᾶν. ἀλλ' οἱ μὲν πείθονται, οἱ δὲ ἀπειθοῦντες καταγωνίζονται τὸν πονηρόν.² ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις· καὶ τί δήποτε ἐπεχόμενος καὶ ἀνακοπτόμενος τῆς οἰκείας ὁρμῆς ὁ Διάβολος ἐν τῇ τοῦ Κυρίου σωματικῇ παρουσίᾳ, πρὸς ἡμᾶς πάλιν ἀφείθη πλανᾶν τοὺς ἐπὶ γῆς; οὐ γὰρ ἦν βέλτιον αὐτὸν δεδέσθαι, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπλανεῖς διαμένειν;³ πρὸς ὃν λεκτέον· τί γὰρ οὐ μᾶλλον⁴ λέγεις αὐτὸς τὴν ἀρχὴν⁵ διὰ τί⁶ γέγονεν ὁ Διάβολος, ἢ γενόμενος καὶ παραβὰς τί μὴ τέλεον ἐξηφανίσθη, ὥς μὴ γενέσθαι αὐτῷ⁷ παράδον κατὰ τῶν ἀνθρώπων; καὶ πῶς ἂν, ὃ οὗτος, διεγυμνάσθησαν οἱ ἀγωνισταὶ μηδενὸς προσπαλαίοντος; πῶς δὲ καὶ διεδείχθη⁸ τῶν ἀθλητῶν ἡ ἰσχὺς, μὴ ὄντος ἀνταγωνιστοῦ; οἱ μὲν γὰρ ράθυμοι τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἡδονῶν ἥττους, καὶ μὴ παρόντος μηδὲ προσερεθίζοντος τοῦ Διαβόλου, ἀφ' ἐαυτῶν εἰσι σκαιοί· οἱ δέ γε τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι καὶ γενναῖοι ἀγωνισταὶ ἡδικήθησαν ἂν τὴν κατὰ τῶν παθῶν ἀνδρείαν μὴ⁹ δημοσιεύοντες· ὥς συμβαίνειν, καὶ τοὺς ραθύμους μηδὲν ὠφελείσθαι μὴ ὄντος τοῦ Σατανᾶ, καὶ τοὺς σπουδαίους τὰ μέγιστα ἀδικεῖσθαι.¹⁰ ὁ γὰρ¹¹ Σατανᾶς παιδοτρίβης τρόπον τινὰ τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχει, πρόφασιν παρέχων στεφάνων τοῖς ἀγωνιζομένοις. οἱ γὰρ φιλαμαρτήμονες, οἱ καὶ μὴ παρόντος τοῦ Διαβόλου τῇ σφῶν αὐτῶν ραθυμίᾳ ἀντὶ Διαβόλου χρώμενοι, οὐδὲ ἡδίκηνται, καθὼς εἴρηται. ὥστε τοὺς μὲν ἄκων εὐεργετεῖ, τοὺς δὲ οὐδὲν ἀδικεῖ, ἢ λίαν βραχύ. σὺ δὲ ἐβούλου δι' ἐμέ καὶ σὲ τοὺς δούλους τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνειμένους καὶ ἀναπεπτωκότας, ἵνα μὴ τι μικρὸν ἢ παντελῶς οὐδὲν προσαδικηθῶμέν τῇ ἐνεργείᾳ¹² τοῦ Διαβόλου, ἀποστε-

¹ τὰ οἰκεία (*supra*) usque ad Διάβολος *om.* 146 *ex homoiotet.*

² τοῦ πονηροῦ 203 240

³ *Signum interrogat. in* 146 203 240

⁴ *om.* μᾶλλον 203 240

⁵ αὐτὸ, τὴν ἀρχὴν 146 αὐτὴν τὴν ἀρχὴν 203

⁶ τί δὴ *pro* διὰ τί 203 240

⁷ αὐτὸν (*add.* ἀπωλείας) 203, *et* 240 *ut vid.*

⁸ ἐδείχθη 203 240

⁹ *In* 203 240 *trsp.* μὴ *in loco ante* τὴν κατὰ

¹⁰ *Om.* 146 μὴ ὄντος . . . ἀδικεῖσθαι. *Habent et* 203 *et* 240

¹¹ *om.* γὰρ 240 [*Habet* 203]

¹² τῇ συνεργίᾳ 203 240

ρηθῆναι τῆς δόξης πατριάρχας τε καὶ προφήτας, ἀποστό-
λους καὶ εὐαγγελιστὰς καὶ τοὺς ἄχρις αἵματος τῇ μαρτυρίᾳ
Χριστοῦ προσμεμενηκότας καὶ τὸ γνήσιον αὐτῷ φυλάξαν-
τας, ἔτι δὲ ὁμολογητὰς καὶ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν καλῶς ἡγη-
σαμένους¹ ποιμένας καὶ τοὺς καρτερικωτάτους ἀσκητὰς
καὶ πάντα² δίκαιον καὶ τῇ πίστει Χριστοῦ τετελειωμένον, Heb. xi. 38
ὧν οὐκ ἔστιν ἄξιος ὁ κόσμος οὗτος.³ ὥστε τῶν κομιδῇ βρα-
χέα⁴ προσαδικουμένων ἀμαρτωλῶν τὴν⁵ ζημίαν παραμν-
θοῦνται οἱ γενναῖοι τῆς ἀρετῆς ἀγωνισταί· εἰς γὰρ κατορθῶν,
προτιμητέος θεῷ, μυρίων ἀθετούντων. ἀμφότερα οὖν κάλ-
λιστα καὶ ἐνθεώτατα πέπρακται, καὶ τὸ⁶ ἐν τῇ τοῦ Κυρίου
παρουσίᾳ τὰς ἀνοσίους ὁρμὰς ἀνακόπτεσθαι τοῦ Διαβόλου,
καὶ μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνοδὸν αὐτὸν⁷ λυθῆναι πρὸς πεί-
ραν τῶν ἀνθρώπων. εἰ μὲν γὰρ συνεχωρήθη πᾶσαν ἐνδεί-
ξασθαι τὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν ὁ Σατανᾶς, ἐπὶ γῆς ἀναστρε-
φομένου τοῦ Κυρίου, οὐκ ἂν εἴασε τοὺς ἀνθρώπους οὐδὲ τῆς
θείας αὐτοῦ διδασκαλίας ἀκροατὰς γενέσθαι οὔτε μαθεῖν τίς
τε ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς Θεός, καὶ τίς εἰς αὐτὸν εὐαγῆς θρη-
σκεία, ποία τε ἡ κακία καὶ τίς ἡ ἀρετή· ἀλλὰ καὶ τὸν σταν-
ρὸν αὐτῷ πρὸ καιροῦ κατεσκευάκει καὶ πρὶν τῆς διδασκαλίας
ἄρξασθαι.⁸ οὐ γινομένου,⁹ ἀτελὴς ἂν ὑπῆρξε, μᾶλλον δὲ
ἀνωφελής, ἢ τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησις καὶ τὸ¹⁰ τοσοῦτον καὶ
οὕτως ἀξιάγαστον μυστήριον. μεθ' ὃ δὲ¹¹ τῷ δεσμῷ τοῦ
Διαβόλου ταῦτα ἐδιδάχθησαν οἱ ἐπὶ γῆς,¹² ἀφείθησαν λοιπὸν
τῷ οἰκείῳ χρῆσθαι¹³ αὐτεξουσίῳ καὶ τῇ πρὸς τὸν ἀντίπαλον
διαμάχῃ ἐπὶ ὁμολογημέναις καὶ ἀγνωσμέναις ὁδοῖς τῆς τε
κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς. ὁ μὲν γὰρ εἰδὼς τὸ¹⁴ καλὸν καὶ τὸ
οὐ¹⁵ τοιοῦτον, αὐτοκελεύστοις ὁρμαῖς ἢ τοῦτο ἢ ἐκείνο πᾶν-

¹ καλῶν ἀγωνισαμένων 146² πάντες *comp.* *uult.* 146³ *om.* οὗτος *omn. al. ad loc. in*
*Hebr.*⁴ βραχέως 203 *et* 240 *ut vid.*⁵ *om.* τὴν 240⁶ *om.* τὸ 146⁷ αὐτοῦ 203, αὐτοῦ *vel* αὐτῷ 240⁸ ἄψασθαι *pro* ἄρξασθαι 203 [*non*
240]⁹ γινομένου *et* 203, γενομένου *vid.*

240

¹⁰ *om.* τὸ 203 240¹¹ μέθοδον *pro* μεθ' ὃ δὲ *et om.* μυ-
στήριον 203 240¹² *add.* καὶ 203 240¹³ χρήσασθαι 203 240¹⁴ τὸν 146¹⁵ *om.* τὸ 146, *om.* οὐ 203, τὸ οὐ
240

τως ἐκλέγεται· ὁ δὲ ἀγνοῶν τί ἂν καὶ¹ πράξειεν, ὥς ἐν νυ-
 κτομαχίᾳ τιτρωσκόμενος καὶ ὅτι οὐδὲ βέβληται αἰσθανό-
 μενος, οὐδὲ τὴν οἰκίαν γινώσκει² ἀπώλειαν. ἐπὶ μὲν γὰρ
 τοῦ γνῶσιν ἔχοντος τῶν ἐναντίων χώρα τῷ αὐτοεξουσίῳ εἰς
 τὸ ἐλέσθαι ὁ βούλεται, ἐπὶ³ δέ γε τοῦ ἀγνοοῦντος⁴ οὐ χώρα.
 ὁ δὲ Θεὸς αὐτεξούσιον ἐξ ἀρχῆς πεποίηκε τὸν ἄνθρωπον καὶ
 αὐτοκρατορικοῖς λογισμοῖς διοικούμενον. ὅτι δὲ δεῖ γινώ-
 σκειν πρῶτον ἀρετὴν καὶ κακίαν, ἵνα οὕτω γένηται χώρα τῷ
 αὐτεξουσίῳ, ὅρα τί φησιν ὁ ἱεροφάντης Μωϋσῆς τῷ ἀπειθεῖ
 τῶν Ἰσραηλιτῶν λαῷ ἐν Δευτερονομίῳ ἰδοὺ δέδωκα πρὸ ὀφθαλ-
 μῶν⁵ σου σήμερον τὴν ζῶην καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ
 κακόν, ἵνα πάντως ἐξ ἀμφοτέρων ἐπιλέξῃται τὸ αἰρεθέν· καὶ
 πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν Ἐξόδῳ ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃ⁶ τῆς φωνῆς μου⁷
 καὶ ποιήσῃς φησὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπω⁸ σοι. τί δὲ καὶ ὁ
 Ἡσαΐας, οὗ τὸ αὐτὸ δόγμα παρατίθεται ἀμφὶ τὰς ἀρχὰς τῆς
 αὐτοῦ προφητείας, λέγων ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἐὰν θέλητε
 καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ
 θέλητε μηδὲ εἰσακούσητέ μου,⁹ μάχαιρα ὑμᾶς κατέδετα· τὸ
 γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.¹⁰ τούτων μὲν οὖν ἅλις.¹¹
 ἐπειδὴ δὲ εἶπεν ἐν τοῖς φθάσασιν ὅτι ἐξελεύσεται ὁ Διάβολος
 πλανῆσαι τὰ ἔθνη, νῦν λέγει ποία ἔθνη καὶ τίνων ἀφηγού-
 μένων αὐτῶν· τὸν Γῶγ φησι καὶ¹² Μαγῶγ,¹³ συναγαγεῖν αὐ-
 τοὺς εἰς τὸν πόλεμον· πόλεμον δὲ τὸν κατὰ τῶν ἁγίων.
 πληρώσας γὰρ τὸν περὶ τῆς σωτηρίου ἐνανθρωπήσεως λό-
 γον, πάλιν ἐπανελήλυθεν¹⁴ ὅθεν ἐξελθὼν ἐκεῖνα ἡμῖν διηγῆ-
 σατο. ἐξεληλύθει δὲ ἐκ τῆς τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ ἀντι-
 χρίστου· καὶ τῆς¹⁵ τῶν συλλαβομένων αὐτοῖς ἐθνῶν ἥττης

¹ *om.* καὶ 203 240

² γινώσκων 146

³ ἐπεὶ 146

⁴ ἀγνοοῦντος *et om.* τοῦ 146

⁵ προσώπου *pro* ὀφθαλμῶν *Sept.*

⁶ *Ita et 203 et Sept. Ms. A.* ἀκού-
 σῃτε 240 *ut Sept. plur.*

⁷ τῆς ἐμῆς φωνῆς *Sept.*

⁸ ἐντείλωμαι *Sept.*

⁹ + τὰ *ut vid.* 146

¹⁰ *signum interrogat.* 203

¹¹ καὶ περὶ τούτων μὲν ἅλις· 203 240

¹² *add.* τὸν 203 240

¹³ *Curiose script. in* 146 *ex industria* μαγῶγ *ita ut vel* μαγῶγ *vel* μα-
 γῶν *esse videatur* (μαγῶγ 203. *Dubium*
 240 *sed* μαγῶν 155) *cf.* Ἀγγών *Sibyll.*

¹⁴ ἐπανήλθεν 203 240

¹⁵ τοῖς 146 τῆς 203 *et* 240 *prob.*
(comp.)

τε καὶ τιμωρίας. νῦν οὖν ἀναπληρῶ¹ τὰ πρότερον ἐλλιπῶς εἰρημένα. συνάπτει τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι τοῖς τῷ ἀντιχρίστῳ συστρατεύσασιν· καὶ² τὸν Γῶγ,³ οὕτω λέγων·

⁴ καὶ ἐξῆλθε πλανῆσαι πάντα⁵ τὰ ἔθνη⁶ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς· μεθ' ὧν φησι καὶ⁷ τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ,⁸ συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν⁹ πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὥσει ἄμμος¹⁰ τῆς θαλάσσης.¹¹ καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλωσαν¹² τὴν παρεμβολὴν¹³ τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην. καὶ κατέβη πῦρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ¹⁴ καὶ κατέφαγεν αὐτούς· καὶ ὁ Διάβολος, ὁ πλανῶν αὐτούς, ἔβληθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τοῦ θείου,¹⁵ ὅπου¹⁶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.¹⁷ περὶ τούτων τοῦ γῶγ¹⁸ καὶ τοῦ μαγῶγ¹⁹ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης· Ἰεζεκιὴλ παρέδωκε,²⁰ διεξιὼν ὅπως κακοὶ κακῶς ἀπολοῦνται. οὗτοι δὲ ἔθνη τινὰ καὶ ἡγούμενοι ἔθνῶν ἔσονται ἀμφὶ τὴν συντελείαν· νῦν γὰρ οὐκ εἰσὶν, ἥ τινὰ ἔστιν τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἔθνῶν ἑτέροις ὀνόμασι παρὰ τῆς θείας καλούμενα²¹ γραφῆς.²² οὗτοι οὖν συναγωνίσονται τῷ θεοστυγεῖ Σατανᾷ κατὰ τῶν τοῦ²³ Χριστοῦ δούλων· καὶ κυκλώσουσι

Αποκ. xx. 8
med. et fin.

9

10

cf. Ez. xxxviii.
2 et quae seq.

(Αποκ. xx. 9)

¹ ἀναπληροῦν 203 (Credo ἀναπληρῶ *vult* 240)

² om. καὶ 240

³ *Iterum dubia scriptura* 146; add. καὶ τὸν μαγῶγ 203 add. καὶ τὸν μαγῶν 240

⁴ *Habet text. hoc loco* 203 *sine indicatione* κειμ. *Habet etiam* 240 *in schol. et in text.*

⁵ om. πάντα 240 *text. Habet in schol.*

⁶ add. τὰ 203 240 *text. et com.*

⁷ om. μεθ' ὧν φησι καὶ 240 *text. Hab. com.*

⁸ γῶγ καὶ μαγῶγ *iterum dub. script. De nu fin. cf. Ἀγγών in Sibyll. Orac. lib. III. p. 259 (ed. Britanni Paris 1599):* Αἱ αἱ σοὶ Γῶγ καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς ἅμα Μαγῶγ, Μαρσῶγ ἢ δ' Ἀγγών . . .

⁹ om. τὸν 240 *com. (Hab. text.)*

¹⁰ ὡς ἡ ἄμμος 203 240 *text. et com.*

¹¹ *Cessat text.* 203 240 *hoc loco.*

Seq. in com. schol. περὶ τούτων τοῦ γῶγ καὶ τοῦ μαγῶγ usque ad καλούμενα γραφῆς; deinde text. xx. 9 10

¹² ἐκύκλωσε 203 [*non* 240]

¹³ παράβολήν *sic* 155

¹⁴ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ (*absque* ἀπὸ τοῦ Θεοῦ) 203 240

¹⁵ καὶ τοῦ θείου 203 240 (*sed* 155 *ut* 146)

¹⁶ add. καὶ 203 240

¹⁷ *Om. τῶν αἰώνων* 240 *et* 203, *sed* 203 *εἰς τὸν αἰῶνα, et* 240 *εἰς τοὺς αἰῶνας*

¹⁸ *vel* γῶν

¹⁹ *vel* μαγῶν

²⁰ παραδεδωκε 203 240

²¹ καλούμενοι 146

²² *Hoc loco interjecit* 203 *text. xx. 9-10 et postea schol. incip. οὗτοι οὖν συναγωνίσονται*

²³ om. τοῦ 240 *ut vid.*

τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην, τουτέστι τὴν ἐκκλησίαν. ἀλλὰ
 (Αποκ. xx. 9) πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενον διαφθερεῖ¹ πάντας, καὶ τῆς
 συντελείας λοιπὸν γενομένης,² ἅμα τῷ Διαβόλῳ καὶ τῷ ἀντι-
 (Αποκ. xx. 10) χρίστῳ βληθήσεται³ ὁ ἀρχέκακος Σατανὰς εἰς τὴν λίμνην
 τοῦ πυρός, τουτέστι⁴ τὴν Γέενναν. ἴστω γὰρ ὁ ἀναγνωσό-
 μενος⁵ ὅτι τρεῖς⁶ παρέδωκεν ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἢ
 Αποκ. xii. παροῦσα ἀποκάλυψις· ἓνα μὲν τὸν ἀρχέκακον δράκοντα⁷
 Αποκ. xiii. ἐν τῷ οὐρανῷ δεικνύμενον, δεύτερον δὲ θηρίον ἐκ τῆς θαλάσ-
 σης ἀναβαῖνον, ὃν⁸ ἐνοήσαμεν δευτερεύειν μὲν τοῦ Σατανᾶ,
 προὔχειν δὲ τῶν λοιπῶν δαιμόνων, καὶ τρίτον τὸν ἀντίχρι-
 (Αποκ. xx. 10) στον, ὃν καὶ ψευδοπροφήτην καλεῖ. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ δευτέ-
 ρου⁹ τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ ἀντιχρίστου ἐν τοῖς μικρὸν ἔμ-
 (Αποκ. xx. 10) προσθεν εἴρηται¹⁰ ὅτι ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυ-
 ρὸς τὴν καιομένην θείῳ. νῦν δέ γε περὶ τοῦ Σατανᾶ φησιν
 ἦτοι¹¹ Διαβόλου, ὃν ἐν τοῖς φθάσασι δράκοντα ὠνόμασε.
 (Αποκ. xx. 10 καὶ βασανισθήσονται φησιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων.¹² ἔγνωσ ἄρα¹³ ὁ ἐντυχὼν τῷ πονήματι ὅτι λίαν
 ἀκριβῶς τὰ χίλια¹⁴ ἔτη, ἐν οἷς δεθεῖς ὁ Διάβολος ἐβλήθη εἰς
 τὴν ἄβυσσον καὶ αὐθις ἐλύθη, τὴν ἐνανθρώπησιν ἐνοήσα-
 μεν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐπὶ γῆς ἀναστροφὴν αὐτοῦ, ἐν ᾗ
 πρὸς βραχὺ ἢ ἐνέργεια αὐτοῦ κατηργεῖτο. ἰδοὺ γὰρ νῦν
 ἔδειξεν ὡς οὐ¹⁵ χίλια¹⁶ ἔτη ἐστὶν¹⁷ ἡ κόλασις αὐτοῦ τε καὶ
 τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀπατωμένων, καὶ λοιπὸν λύσις τοῦ κακοῦ
 ἀλλὰ εἰς αἰῶνα αἰώνων.¹⁸

Αποκ. xx. 11 καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν¹⁹ καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ,²⁰
 οὗ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ²¹ ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ

¹ διαφθείρει 203 240

² γενομένης 203 240

³ add. καὶ 203 240

⁴ τουτέστιν· εἰς 203 240

⁵ ὁ ἀναγνωσκόμενος 203 240

⁶ γ̄ pro τρεῖς 240 suo more

⁷ δαίμονα pro δράκοντα 240 [non 203]

⁸ ὃ pro ὃν 203 [non 240]

⁹ τοῦ β^{ον} 240

¹⁰ εἰρημένους εἶπεν pro εἴρηται 203 240

¹¹ add. τοῦ 203 [non 240]

¹² Ita omnes hoc loco

¹³ ὅρα de novo 203 240 (pro ἄρα)

¹⁴ τα α 203 et 240

¹⁵ et 203 vid. οὐ vel οὐ, sed 240 ὅν

¹⁶ α 203 240

¹⁷ ἐστὶ 203 240

¹⁸ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων 203, sed εἰς αἰῶνας αἰώνων 240

¹⁹ λευκὸν μέγαν 203 240

²⁰ ἐπάνω αὐτοῦ hoc loco 203 240 cum 178 et X (non al.)

²¹ om. αὐτοῦ 203 240

τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς με- Apor. xx. 12
γάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ
βιβλία ἠνοιχθησαν.¹ καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοιχθη,² ὃ ἐστὶ τῆς
ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς
βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

λευκὸν λέγει θρόνον, τὸν λαμπρὸν³ καὶ ἐξαστράπτοντα.
τὴν δὲ φυγὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τὴν ἐναλλαγὴν αὐ-
τῶν καὶ τὴν μεταποίησιν ὁ λόγος αἰνίττεται. οἱ⁴ γὰρ οἱ 2 Pet. iii. 10
οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, κατὰ τὸν θεσπέσιον Πέτρον
καὶ κατὰ τὸν προφήτην ὃς φησι καταρχὰς τὴν γῆν σου, Psa. ci. 26-27
Κύριε,⁵ ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί·
αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον
παλαιωθήσονται καὶ ὥσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλα-
γήσονται, εἰκότως τὴν παρέλευσιν καὶ τὴν ἀπώλειαν. ἅτινα
τὴν ἐναλλαγὴν αὐτῶν διασημαίνει,⁶ φυγὴν ἐκάλεσεν ἡ ἀπο-
κάλυψις ὡς μὴ εὑρίσκεσθαι τόπον αὐτοῖς· ποῦ γὰρ καὶ εὐ- (Apor. xx. 11
ρεθείη ἣν ἀπέβαλον φθοράν; νῦν μὲν οὖν τὴν ἐναλλαγὴν fin.)
αὐτῶν⁷ εἶρηκε, μικρὸν δὲ προῖων ὅτι καὶ⁸ καινοὶ ἔσονται cf. xxi. 1 et 5
λέγει. καὶ εἰδόν φησι νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μι- (Ap. xx. 12
κρούς, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου.⁹ μεγάλους μὲν τοὺς init.)
δικαίους φησίν,¹⁰ οὐ τῷ σωματικῷ μεγέθει μεγάλους αὐτοὺς
καλέσας, ἀλλὰ τῇ δόξῃ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς ἀρετῆς,¹¹
μικροὺς δὲ γε τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὡς οὐδαμινοὺς διὰ τὴν τα-
πεινότητα καὶ τὸ εὐτελές. καὶ βίβλοι ἀνεῴχθησαν· καὶ ἄλλο (Apor. xx. 12
βιβλίον ἀνεῴχθη, ὃ ἐστὶ τῆς ζωῆς. ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις med.)
φησὶ πλατεῖαν¹³ εἶναι καὶ εὐρύχωρον τὴν ἀπάγουσαν ὁδὸν εἰς cf. Matt. vii.
τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὺς πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ· στενὴν δὲ καὶ 13-14
τεθλιμμένην¹⁴ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλί-

¹ ἀνεῴχθησαν 203 *sed* ἀνέωξαν 240
solus

² ἀνεῴχθη 203 (*illeg.* 240)

³ λευκὸν *pro* λαμπρὸν 203 *et* 240

⁴ εἰ *pro* οἱ 203 240 *Vere* 2 Pet. iii.
10 ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιδηζὸν παρελεύ-
σονται

⁵ σὺ Κύριε, τὴν γῆν 203 240 *cum*
Sept. ART *sed rel. Sept.* τὴν γῆν *su*
Κύριε, *nulli vid.* σου *κε ut* 146

⁶ διασημαίνουσι 240 [*non* 203]

⁷ αὐτὴν *vid.* 240 [*non* 203]

⁸ ὅταν *pro* ὅτι καὶ 203 240

⁹ *om. claus.* καὶ εἶδον . . . θρόνον

in schol. 203 240

¹⁰ *add.* καὶ 240

¹¹ *om.* τῆς ἀρετῆς 203 240

¹² ἐν εὐαγγελίῳ 203 [*non* 240]

¹³ πλατεῖαν 203 240

¹⁴ τεθλιμμένην 203 [*non* 240]

- γους εἶναι¹ οὐ μόνον τοὺς περιπατοῦντας ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐρίσκοντας αὐτήν. διὰ τοῦτο βίβλους εἶδε πολλὰς καὶ μίαν· πολλὰς μὲν ἐν αἷς εἰσι πάντες οἱ ἄνθρωποι γεγραμμένοι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐγκειμένων, μίαν δὲ² τῆς ζωῆς, ἐν ᾗ εἰσιν οἱ τῶν ἄλλων ἐξειλεγμένοι καὶ οἶον ἄμωμοι τῇ ἀρετῇ καὶ πᾶσαν τὴν τραχείαν καὶ ἀνάντη τῆς ἀρετῆς ὁδὸν ὁδεύοντες.³ καὶ ἕκαστός φησι τῶν ἐν τοῖς βίβλοις ἐκρίθη τῶν οἰκείων πράξεων⁴ ἐπαξίως. ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ ἕκτου λόγου καὶ ἄλλον βιβλίον μέμνηται, ὅπερ βιβλιδάριον καλεῖ. νῦν δὲ βίβλον καὶ βιβλίον ζωῆς, ὡς εἶναι τρεῖς διαφοράς· βιβλιδάριον μὲν φησιν, ἐν ᾧ εἰσιν οἱ λίαν ἀσεβεῖς κατὰ τὰ ἐκεῖ νενοημένα· βίβλον⁵ δὲ ζωῆς, ἐν ᾗ οἱ λίαν εὐσεβεῖς καὶ δίκαιοι· βίβλοι δέ, ἐν αἷς οἱ πάντες ἄνθρωποι μέσοι πως τυγχάνοντες κακίας καὶ ἀρετῆς, εἰπὼν δὲ τὰ περὶ τῆς ἀναστάσεως· τὸ γὰρ εἰπεῖν καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἀπολαμβάνοντας καὶ κρινομένους κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, τὴν ἀνάστασιν ἐστὶν εἰπεῖν. ἀναστάντας γὰρ τοὺς νεκροὺς εἶδεν τὴν ἀντιμισθίαν ἀπολαμβάνοντας⁶ καὶ⁷ λοιπὸν ἐπιδηγεῖται ποῶν τρόπῳ ἡ ἀνάστασις γέγονε· ναί⁸ φησιν·
- Ἀποκ. xx. 13⁹ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἄδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς¹⁰ . . . καὶ εἰ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν¹¹ Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἡτοιμασμένην,¹² ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.
- Ἀποκ. xxi. 1

¹ Ita omn. mei et verba seq. In Matt. vii. 14 fin. habet: καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν et cessat

² add. τὴν 203 [non 240]

³ ὁδεύσαντες 203 240

⁴ πρᾶ ita 240

⁵ βιβλίον 203 et 240

⁶ ἀντιλαμβάνοντας 203. Illeg. 240

⁷ om. καὶ 146 (illeg. 240)

⁸ καὶ pro ναὶ 203 240

⁹ add. καὶ init. 203 240

¹⁰ Add. οὗτος ὁ δεύτερος θάνατός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός 203 240. Om. 146 in text. Vide infra 146 in schol.

¹¹ ἁγίαν rescript. 203

¹² Ita interpunctum in 146, sed θεοῦ. ἡτοιμασμένην ὡς εἰ νύμφην κ.τ.λ. 203 et 240

ὅσοι ¹ τῇ τῶν σωμάτων ἀπιστοῦσιν ἀναστάσει, καταμειδι-
 ῶσιν ² ἡμῶν τε καὶ τοῦ ἡμετέρου δόγματος τοῦ λέγοντος,
 ταῦτα τὰ σώματα πάλιν ἀνίστασθαι, ὡς οὐ μόνον δυσχεροῦς
 τούτου τυγχάνοντος, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀδυνάτου. καὶ
 φασιν ἕκαστον τῶν ἐπὶ γῆς σωμάτων ἐκ τῶν τεσσάρων συνε-
 στάναι στοιχείων, πυρός, ὕδατος, γῆς, ἀέρος· τὰ δέ γε τῷ
 θανάτῳ διαλυθέντα σώματα εἰς ἐκεῖνα χωρεῖν ἐξ ὧν καὶ ³
 συνέστη τὴν ἀρχήν. οἷον τὸ μὲν πυρῶδες τὸ ἐν ἡμῖν εἰς τὸ
 συγγενὲς καὶ καθόλου πῦρ· τὸ δὲ ὕδατῶδες εἰς τὸ ὕδωρ· καὶ
 ἡ ἑτέρα συζυγία πρὸς τὰ οἰκεία. ἀνακραθέντων οὖν τούτων
 καὶ συγχυθέντων ⁴ ταῖς οἰκείαις οὐσίαις, πῶς ἔνεστι τὸ τῇ
 συγκρίσει ⁵ ἀδιάκριτον γεγονός, αἰθις ἐκάστῳ τῶν ⁶ ὡς ὑμεῖς
 φατε σωμάτων ⁷ ἀποδοθῆναι, πλὴν εἰ μὴ ἑτέρα ἀνθ' ἑτεροίων ⁸
 ἀνίστασθαι φαίητε; πρὸς οὓς ἂν τις εἴποι τὸ τῆς θείας γρα-
 φῆς· πλανᾶσθε, ὡ ἄνθρωποι, μὴ εἰδότες τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ⁹ (cf. Matt. xxii.
 οὐ τῷ θελήματι οὐσιώθη τὸ πᾶν, οὐ τὸ βουληθῆναι μόνον
 ἔργον ἐστὶ συντετελεσμένον, καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται.
 τί γάρ ἐστι ράδιον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγαγεῖν τὰς οὐσίας,
 ἢ παραχθείσας καὶ ἑαυταῖς ¹⁰ ἢ ἑτέραις συγχυθείσας ¹¹ αἰθις
 ἀφελεῖν, καὶ ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονεῖμαι; τὸ μὲν γὰρ τελευ-
 ταῖον καὶ ἡμεῖς ἐπιτελοῦμεν, πολλάκις χωρίζοντες τέχνη τινὶ
 τὸν οἶνον ἀνακραθέντα τῷ ὕδατι. ἀλλὰ καὶ ὁ ἥλιος τὸ μὲν
 πότιμον καὶ γλυκὺ διὰ τῶν ἀτμῶν καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων ἐκ
 τῆς θαλάσσης ἔλκει, τὸ δὲ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ἄλμυρόν
 καὶ πικρὸν ἔα. τὸ δέ γε πρῶτον Θεοῦ μόνου τοῦ τὰ πάντα
 δυναμένου ὅσα ἂν ἐθελήσῃ. ¹² εἰ οὖν τὰ μὴ ὄντα ὁ Θεὸς εἰς
 τὸ εἶναι παρήγαγε, πῶς οὐ ράδιον αὐτῷ τὰ τοῖς καθ' ὅλον
 στοιχείοις ἀνακραθέντα πάλιν διακρίναι μόνῳ τῷ βουλη-

Ignis, Aqua,
Terra, Aer

Similia simili-
bus

(cf. Matt. xxii.
29)

¹ ὅτι *pro* ὅσοι 146

² καταμειδιῶσι *absque* ἡμῶν 203 203 240
[*sed habet* 240]

³ *om.* καὶ 240 [non 203]

⁴ *om.* καὶ συγχυθέντων 203 240

⁵ συγκράσει 240 [non 203]

⁶ *om.* αἰθις ἐκάστῳ τῶν 146

⁷ σώμα· *sic fin. lin.* 146

⁸ ἀνθετερίων *sic* 146 ἀνθ' ἑτερίων *sic*

203 240

⁹ *Verba Christi; om. Oec.* τὰς γρα-
φὰς μὴδὲ

¹⁰ καὶ ἑαυταῖς *omnes, sed legendum*
καθ' ἑαυτάς?

¹¹ συγχυθείσας 203 [non 240]

¹² ἐθελήσῃ *sic* 146

- θῆναι καὶ τὸ ἴδιον ἐκάστω σώματι¹ νείμμαι, εἰ καὶ ἀνθρώ-
 ποις ἀδύνατον τοῦτο τυγχάνει; ὥσπερ γὰρ σοί τε καὶ ἐμοὶ
 ἀδύνατον διακόψαι τὸ φωτιστικὸν τοῦ πυρὸς ἀπὸ τοῦ καυστι-
 κοῦ, Θεῷ δὲ δυνατόν, εἴρηται γὰρ φωνὴ Κυρίου διακόπτοντος
 Psa. xxviii. 7 φλόγα πυρός, οὕτω καὶ τὰ συγχυθέντα σοί² μὲν ἀδύνατον
 καὶ ἐμοί, Θεῷ δὲ ῥάδιον καὶ εὐχερές. τοῦτο νῦν ἡμῖν τὸ
 θαυμάσιον δόγμα παρατίθεται ὁ παρὼν τῆς ἀποκαλύψεως
 (Apoc. xx. 13) λόγος, εἰπὼν ἔδωκεν³ ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ
 ἀπὸ τῆς θαλάσσης. στοιχεῖον δὲ αὕτη τοῦ ὕδατος πᾶσαν
 τὴν ὑγρὰν οὐσίαν ἐσήμανεν.⁴ ἔδωκε τοίνυν ἡ ὑγρά φησιν
 οὐσία ὅσον ἐν αὐτῇ ἀνεκράθη ἐκ τοῦ τῶν ἀνθρωπίνων σωμα-
 (Apoc. xx. 13) των ὕδατῶδους. καὶ ὁ θάνατός φησι καὶ ὁ Ἄδης ἔδωκεν τοὺς
 νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς.⁵ θάνατον τὴν γῆν καλέσας⁶ παρὰ
 τὸ⁷ ἐν αὐτῇ διαλύεσθαι ἡμῶν τὰ σώματα· ὅθεν καὶ ὁ θεο-
 πέσιος προφήτης χοῦν θανάτου κατὰ περίφρασιν τὸν θάνα-
 Psa. xxi. 16 τον καλεῖ, λέγων καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγέ με.⁸ δέδωκε
 τοιγαροῦν καὶ ἡ γῆ ἅπαν τὸ ἐν αὐτῇ γεῶδες ἡμῶν. πρὸς
 (Apoc. xx. 13) τούτοις καὶ ὁ Ἄδης δέδωκε τοὺς ἐν αὐτῷ νεκρούς, Ἄδην λέγων
 τὸν⁹ ἀέρα καὶ τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ αἰειδοῦς καὶ ἀοράτου. καὶ
 γὰρ καὶ ὁ ἀῆρ τῇ λεπτότητι ἀόρατος τυγχάνει, πλὴν εἰ μὴ
 παχυνθείη. καὶ τὸ πῦρ τὸ τέως ἐμφωλεῦον ταῖς ὕλαις ἀόρα-
 τον, πλὴν εἰ μὴ ἐπὶ¹⁰ τὰ ἔξω παρ' αὐτοῦ προσκληθείη. ἀλλὰ
 καὶ τὸ τοῦ πυρὸς στοιχεῖον, ὁ αἰθὴρ ἀόρατος ἡμῖν τυγχάνει
 τῇ ἐπιπροσθήσει τοῦ πολλοῦ ἀέρος σκοτιζόμενος. ἡ γοῦν
 καὶ Ἄδην λέγει τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ ἀφάνειαν καὶ αἰειδίαν¹¹ ἐμ-
 ποιεῖν οἷς ἂν ἐπέλθῃ· ὅθεν καὶ ἄδηλον¹² αὐτὸ¹³ προσαγο-
 ρεύουσιν πολλοὶ τῶν λογίων. ἐκάστου οὖν τῶν στοιχείων
 ἀποδεδωκότος ὅσον ἦν ἐν αὐτοῖς τοῦ¹⁴ ἀνθρωπίνου συγκρί-

¹ σώμα 203 240² σὺ habet 146³ εἰπὼν γὰρ δέδωκεν 203, εἰπὼν γὰρ ἔδωκεν 240⁴ σημάνας *fin. lin.* 146 *sed* ἐσήμανεν 203 240⁵ *om. claus.* καὶ ὁ θάνατος . . . αὐτοῖς *in schol.* 203 240⁶ ἐκάλεσε 203 (*init. peric., vv. 14-15 text. interject.*) 240⁷ τῷ 146⁸ κατήγαγέ με 203 240 *ut Sept.*⁹ τὸ 146¹⁰ *om.* ἐπὶ 146¹¹ ἀφάνειαν καὶ ἀηδίαν 146 ἀφανίαν καὶ αἰειδίαν 203 240¹² αἰδήλον 203 240¹³ αὐτῷ 146 *et fort.* 240 *pr. man.*¹⁴ *om.* τοῦ 240 [*non* 203]

ματος, ἐνηργήθη ἡ ἀνάστασις. οὗ γενομένου,¹ ἐκρίθησαν (Apos. xx. 13
 φησιν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ^{fin.} (Apos. xx. 14)
 Ἄδης φησὶν ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· τουτέστιν
 ἀνῆρέθη ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀειδῆς καὶ ἀσώματος τῶν ψυχῶν
 ἐν τῷ θανάτῳ διαγωγῇ, τῆς² ἀναστάσεως ἅπαξ γεγενημένης
 καὶ ἐκάστης ψυχῆς τὸ ἴδιον σῶμα ἀπολαβούσης· ὅπερ τρο-
 πικώτερον ἐξηγησάμενος καὶ τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν αἰνιζά-
 μενος, εἶπεν ἐμβεβλήσθαι τὸν θάνατον καὶ τὸν Ἄδην εἰς
 τὴν λίμνην τοῦ πυρός.³ τοῦτο ποιεῖ καὶ ὁ προφήτης Ὡσηέ,
 εἰπὼν ποῦ ἡ δίκη⁴ σου, θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου, Ἄδη; Hos. xiii. 14
 οὗτός φησιν ὁ θάνατος ὁ δευτέρως ἔστιν ἡ λίμνη τοῦ πυρός⁵. (I Cor. xv. 55)
 εἴρηται⁶ γὰρ καὶ⁷ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡς πρῶτος μὲν θάνα- Apoc. xx. 14
 τός ἔστιν⁸ ὁ αἰσθητός, ἡ διάζευξις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σῶ-
 ματος,⁹ δεύτερος δὲ ὁ νοητός, ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία, (Apos. xx. 5-6)
 ὅστις μητέρα ἔχει τὴν ἁμαρτίαν. ἀλλὰ καὶ ὅσοι φησὶ
 γεγόνασιν¹⁰ ἐν ἁμαρτίαις καὶ οὐκ ἠξίωονται τῆς ἐν τῇ ζωῇ
 γραφῆς, τὰ ἴσα πεπόνθασιν.¹¹ εἰ δὲ καὶ τοὺς μέσως ἔχοντας
 τῶν ἁμαρτωλῶν εἶπε βεβλήσθαι εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός
 σὺν τῷ Διαβόλῳ καὶ τῷ ἀντιχρίστῳ, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ἔμ-
 προσθεν¹² εἴρηκε, μὴ θαυμάσης· ἐνὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ διάφορος Apoc. xvii. 7 ?
 κόλασις, ὥσπερ καὶ πυρετοῦ· ὁ μὲν τις καὶ οὐσός¹³ ἔστι καὶ
 συνεχῆς¹⁴ ὁ δὲ μείων καὶ μαλθακός, εἰ καὶ πάντες καλοῦνται
 πυρετοί, οὕτω μοι κάκει νοήσεις. καὶ εἰδόν φησιν οὐρανούς (Apos. xxi. 1)
 καινοὺς¹⁵ καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη
 γῆ ἀπῆλθον, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. τούτου¹⁶ ὁμοίον

¹ ἐνηργήθη ἡ ἀνάστασις τοῦ γενο-
 μένου· ἐκρίθ. κ.τ.λ. 203 240

² om. τῆς 240 [non 203]

³ Ord. ἐμβεβλήσθαι εἰς τὴν λί-
 μνην τοῦ πυρός, τὸν θάνατον καὶ τὸν
 Ἄδην 203 [non 240]

⁴ Recte 146 δίκη ut Sept., sed 203
 240 νίκη ex memoria 1 Cor. xv. 55
 ubi τὸ νίκος a Paulo adhibitum

⁵ Om. claus. supra in textu 146
 sed suppl. hoc loco in 146 com.

⁶ add. μὲν 240 [non 203]

⁷ om. καὶ 203 240

⁸ ἔστι θάνατος 203 240

⁹ Om. ἡ διάζευξις τῆς ψυχῆς καὶ
 τοῦ σώματος 203 [Habet 240, sed om.
 τῆς et τοῦ]

¹⁰ γέγοναν 203 [non 240]

¹¹ πέπονθαν 203 [non 240]

¹² Ita et 203 240 sed supra ἔμπροσ-
 θεν punctis ornatum, apparet ὅπι-
 σθεν man. prim. ut credo, scriptum
 in 146

¹³ καύσων 203 240

¹⁴ συνεχῆς ut vid. 240

¹⁵ Sic, sed tacent 203 240 ubi claus.
 non reperitur in schol.

¹⁶ τούτῳ 240 [non 203]

- 2 Pet. iii. 13 φησιν ὁ Πέτρος ἐν δευτέρᾳ τῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν,¹ καινοὺς δὲ οὐρανοὺς λέγων καὶ γῆν² κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσδοκῶμεν. οὐ τοῦτο δὲ φησιν³ ὡς⁴ εἰς ἀπώλειαν καὶ ἀνπαρξίαν χωρησάντων τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ἄλλοι ἀντ' αὐτῶν γεγέννηται, ἀλλ' ὅτι ἀποβεβλήκασιν αὐτῶν οἱ νῦν ὄντες τὴν φθορὰν καὶ καινοὶ γεγέννηται,⁵
- (cf. Psa. ci. 27 *infra*) ὥσπερ ἱμάτιον παλαιὸν καὶ πιναρὸν⁶ ἀπαμφιασάμενοι τὸν ἐν αὐτοῖς ρύπον· καινὸν γὰρ ἅπαν καλεῖται τὸ μὴ ὄν μὲν τοιοῦτον πρότερον, νῦν δὲ γενόμενον. τότε δὲ γενήσεται ἡ κτίσις καθαρὰ φθορᾶς ἀπάσης, ἣν ἀνεμάξατο τῇ παραβάσει τῶν ἀνθρώπων. καὶ μάρτυς τούτων ἀξιопιστότατος ὁ θεὸς ἀπόστολος Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων καὶ⁷ τάδε γράφων περὶ τῆς κτίσεως⁸ ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία τῆς κτίσεως⁹ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται· τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις¹⁰ ὑπετάγη, οὐχ ἑκούσα¹¹ ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίσιν¹² ὅτι¹³ καὶ αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οὐ μόνον δὲ αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης ψάλλων¹⁴ περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς κατὰ τὴν ἀρτίως παρατεθείσαν μαρτυρίαν· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγήσονται.
- Rom. viii. 19–21 *verbatim* καὶ τὴν πόλιν φησὶ τὴν ἅγιαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἡτοιμασμένην,¹⁵ ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. διὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὴν
- Psa. ci. 27
- (Apoc. xxi. 2)

¹ ἐν δευτέρᾳ (β^α 240) αὐτοῦ ἐπιστολῇ 203 240

² *Add.* καινὴν 203 240. *Vere in 2 Ep. Petri* γῆν καινὴν BCKLP etc., καινὴν γῆν *SA Vg. Aeth. Cyr. Citat Tisch.* 'Oec.' γῆν καινὴν. *Unde?*

³ φασὶν 203 240

⁴ *om.* ὡς 203 240

⁵ *Om. claus.* ἄλλοτι usque ad. γεγέννηται *sec. ex homoiotel.* 203, *sed habet* 240 *cum* γενήσονται *pro* γεγέννηται, ἀλλ' ὅτι *tum* γενήσονται *sec.*

⁶ ρυπαρὸν *pro* πιναρὸν 240

⁷ *om.* καὶ 146

⁸ *De initio ver.* 18 *vide cit. infra*

⁹ *om. ex homoiotel.* ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία τῆς κτίσεως 203 [*Habet* 240]

¹⁰ ἡ κτίσις *errore* 146

¹¹ *Confirmat Oec.* οὐχ ἑκούσα *contra* οὐ θελοῦσα FG *et Latt.*

¹² ἐπ' ἐλπίδι *ut vid.* 240 *et ita codd. N.T.*

¹³ διότι *SD*FG, contra* ὅτι *rell. et Theodot. Or. Meth. Chr. Thdrt. et Oec.*

¹⁴ *om.* ψάλλων 203 240

¹⁵ *Obs. interpunctum. Simile text. supra. Non hab. claus.* καὶ τὴν πόλιν . . . ἀνδρὶ αὐτῆς *in schol.* 203 240

μακαρίαν λήξιν καὶ κατασκήνωσιν τῶν ἁγίων αἰνίττεται, ἥντινα καλέσας Ἱερουσαλήμ τροπικῶς καὶ νῦν καὶ ἐπὶ ¹ τοῖς ἔπειτα, μεγαλοπρεπῶς καὶ εὐπρεπῶς ² κεκόσμηκεν, ἵνα ἐκ τῶν αἰσθητῶς λεγομένων εἰς τὴν νοητὴν τῶν ἁγίων μακαριότητα καὶ διαγωγὴν τὸν νοῦν παραπέμψωμεν τὸν ἡμέτερον.

καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης· ἰδοὺ ἡ Apor. xxi. 3

σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει ³ μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ ⁴ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται αὐτῶν ὁ Θεός, ⁵ καὶ ἔξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ ⁶ θάνατος οὐκέτι ἔσται ⁷· οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι. ⁸ τὰ πρῶτα ἀπῆλθε. καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· ἰδοὺ καινὰ 4
ποιῶ πάντα. καὶ λέγει ⁹· γράψον, ὅτι ¹⁰ οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσιν. 5

οὐ ¹¹ καλῶς ἔλεγον ¹² ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι τὴν τῶν ἁγίων λήξιν καὶ τὴν ἐκεῖ κατοικίαν τροπικῶς νοητὴν ¹³ Ἱερουσαλήμ ἢ θεωρία καλεῖ; ¹⁴ ἰδοὺ νῦν ἀπεκάλυψε τὸ αἶνιγμα, εἰπούσα ἰδοὺ ¹⁵ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ σκηνώσει ¹⁶ μετ' (Apor. xxi. 3)
αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς ¹⁷ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται αὐτῶν Θεός. ¹⁸ τοῦτο σαφέστερον ὁ ἀπόστολος δηλῶν ἔλεγεν ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἄρπα- I Thess. iv. 17
γησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ πάντοτε συν Κυρίῳ ἐσόμεθα. ¹⁹ καὶ ἔξαλείψει φησὶ πᾶν δάκρυον (Apor. xxi. 4)
ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ τούτου ὅμοιον ἔφη Ἡσαΐας ὁ

¹ ἐν *pro* ἐπὶ 203 240

² εὐπρεπῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς 203 240

³ ἐσκήνωσε 203 *text.* cum **Σ** et III 143 167 *Syr.* **Σ** *Gig. Am.* Non 38–178–240, et 203* *mg.* σκηνώσει.

⁴ λαοὶ *omn.* *fam. praeter* 38 (*contra* EP *mult.* λαὸς)

⁵ καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν (*om.* αὐτῶν ὁ Θεὸς *q. seq.*) 203 *sed in mg. prim. man.* 203 ἔσται αὐτῶν Θεός *et in* 240 *tantum* καὶ αὐτός ἐστιν αὐτῶν Θεός

⁶ *om.* ὁ 203 240 cum **Σ** *pauc.*

⁷ οὐκ ἔσται ἔτι 203 240

⁸ *om.* ἔτι 203 240

⁹ *add.* μοι 203 240

¹⁰ *om.* ὅτι 203 240

¹¹ *om.* 146 οὐ *quod init. peric. habent* 203 et 240

¹² ἔλεγεν 146

¹³ νοεῖν τὴν 203 240 (*pro* νοητὴν)

¹⁴ *Signum interrogat. in* 146 et 203 [*non* 240 = καλεῖ·]

¹⁵ ἡδὸν 146

¹⁶ *Sic omnes hoc loco*

¹⁷ *Sic omnes hoc loco*

¹⁸ καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται *tantum* 203 et 240

¹⁹ *Sic omn. mei. Om. ergo Oec.* ἅμα σὺν αὐτοῖς *ante* ἄρπαγ., et οὕτως *ante* πάντοτε

- Es. xxv. 8 προφήτης, εἰπὼν ¹ κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, καὶ πάλιν ἀφείλεν ² ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου. εἰ γὰρ κατὰ τὸν θείον ἀπόστολον ἐν τῇ μακαρίᾳ ἐκείνῃ τῶν Ἀγίων Ζωῇ ἀπέδρα ὁδύνη καὶ ³ λύπη καὶ στεναγμοὶ, ποῖον ἔσται λοιπὸν δάκρυον, τούτων ἀποδράντων; τὰ πρῶτά φησιν ἀπῆλθεν. πέρας φησὶν ἔσχεν ἡ τῶν ἁγίων κακοπάθεια. νῦν αἱ ἀμοιβαὶ τῶν πόνων παρέχονται. ἰδοὺ φησι καινὰ ποιῶ πάντα. εἰ γὰρ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα καινοί,⁴ ἔτι δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ καινὰ τὰ τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ δόξης, δακρύοις ἢ πένθεσιν ἢ ἀδοξίαις οὐ διακοπτόμενα, ἄρα πάντα ἔσται καινά. μὴ νομίζε δέ φησιν,⁵ ὦ Ἰωάννη, τῇ τοῦ μεγέθους ὑπερβολῇ φαντασίαν ἔχειν τινὰ ἢ ψεύδος τὰ λεγόμενα καὶ ⁶ δεικνύμενά σοι· πάντα πιστά ἐστίν καὶ ἀληθῆ· διὸ γράψον αὐτά·
- Apoc. xxi. 6 ⁷ καὶ εἰπέ ⁸ μοι γεγονόασιν ⁹· ἐγὼ εἰμι τὸ $\bar{\alpha}$ καὶ τὸ $\bar{\omega}$ · ἀρχὴ καὶ τέλος.¹⁰ ἐγὼ ¹¹ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐτός μοι υἱός.¹² τοῖς δὲ λοιποῖς ¹³ καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι· τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.¹⁴
- (Apoc. xxi. 6) γεγόνασί φησι. τί γεγονόασιν; ταῦτα, τουτέστι τὰ εἰρημένα, καὶ οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς ψευδές. τὸ γεγονόασιν ἀντὶ τοῦ γενήσονται τέθεικεν. ἐγὼ εἰμί φησι τὸ $\bar{\alpha}$ καὶ τὸ $\bar{\omega}$ · ἡ ἀρχὴ

¹ Sic 203 240, sed om. καὶ τούτου *verbum* ἐπειδὴ. Vide postea usque ad εἰπὼν noster 146

² add. Κύριος Sept. aliq. [non AQΓ, nec mei tres 146–203–240]

³ om. καὶ 203 [non 240]

⁴ καινὰ 203 240

⁵ add. ὁ Θεὸς supra lin. 203 et in textu 240

⁶ ἢ pro καὶ 203 240

⁷ Hoc loco contra morem perseverabant in schol. cum text. duplice ab καὶ εἰπέ μοι usque ad τέλος, sed scrib. φησὶ post ἐγὼ εἰμι et ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος 203 et 240, pergentes schol. ad

⁸ λέγει pro εἰπέ 203 240

⁹ γέγοναν 203 240 in textu

¹⁰ ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος 203 240

¹¹ add. τῷ 203 240. Om. τῷ 146–155 text. et com. et P 200 [non al.] Vere ἀρχὴ καὶ τέλος ἐγὼ, διψῶντι δώσω 146

¹² καὶ ἔσται μοι υἱός 203 240

¹³ λοιποῖς et 155 text., non 146 com. 155 com. Vide infra (τοῖς δὲ δειλοῖς textt. 203 et 240). Ignorant al. Mss. et Versiones λοιποῖς. (δειλοῖς 146 mg*)

¹⁴ ὁ ἐστὶ θάνατος δεύτερος 203 240

καὶ τὸ τέλος.¹ ἐπειδὴ τὰ πρότερον αὐτῷ εἰρημένα πάλιν (Apoc. xxi. 6)
ἀναλαμβάνει, καὶ ἡμεῖς κατ' ἔχνος αὐτῷ ἐπόμενοι ἀναλάβω-
μεν² πάλιν ἂ πρότερον εἴπομεν. τὸ α καὶ τὸ ω, ἡ ἀρχὴ καὶ
τὸ τέλος, τὸ ἀναρχον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀτελεύτητον δηλοῖ· ἐπει-
δὴ γὰρ οὐδὲν ἀναρχον ἐν τῷδε τῷ βίῳ τῇ παρ' ἡμῶν ἀρχῇ
καὶ τῷ τέλει ἀντὶ ἀναρχοῦ ἐχρήσατο καὶ ἀτελευτήτου. ἐγὼ (Apoc. xxi. 6
φῃσι διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν.³ *fin.*)
φῃσιν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ δι- Matt. v. 6
ψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. τῷ τοῖνυν
τὴν τοιαύτην δίψαν διψῶντι δώσω τὴν ζωὴν δωρεάν. καὶ
πῶς ἔφη δωρεάν, ὁπότε μετὰ μυρίων ἰδρώτων ἐπιτυγχανού-
σιν οἱ ἅγιοι τῆς μελλούσης ζωῆς; διὰ τί οὖν φῃσι διδόναι
δωρεάν; τοῦτο λέγει σημαίνων⁴ ὅτι οὐδὲν⁵ ἀντάξιον τῶν τότε
ἀγαθῶν εἰσενέγκοι ποτὲ ἄνθρωπος, κἂν μυρία ὅσα μοχθήσῃ,⁶
τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος δηλῶν ἔλεγεν· λογίζομαι γὰρ⁷ ὅτι Rom. viii. 18
οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν
ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ὁ νικῶν φῃσι τά τε⁸ πάθη καὶ τὸ (Apoc. xxi. 7)
πονηρὸν θηρίον τὸν Διάβολον, ταῦτα κληρονομήσει. οὕτω
μὲν οἱ νικῶντες· τοῖς δέ γε δειλοῖς⁹ καὶ ἀπίστοις¹⁰ καὶ τοῖσδε (Apoc. xxi. 8)
καὶ τοῖσδε ἔσται μερὶς ἐν τῇ τοῦ πυρὸς λίμνῃ. δειλοὺς καλεῖ
τοὺς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀσθενεῖς διὰ ἐκουσίαν τάλαι-
πωρίαν. καὶ πᾶσί φῃσι τοῖς ψευδέσιν. οὐκ εἶπε τοῖς ψεύ- (Apoc. xxi. 8)
σταις ἀλλὰ τοῖς ψευδέσι,¹¹ τουτέστι τοῖς τὰ¹² παρὰ φύσιν
πράττουσι καὶ ψευδομένοις τὸ φυσικὸν κάλλος τῆς ἀρετῆς
εἰς νόθα καὶ παρηλλαγμένα κακίας προσωπεῖα. ὅτι δὲ τὸ
πῦρ ἐκεῖνο ἔσται¹³ ὁ δεῦτερος θάνατος,¹⁴ καὶ ἐν τοῖς φθάσασιν (Apoc. xxi. 8
εἴρηται. *fin.*)

¹ Om. γεγόνασί φῃσι *usque ad* τὸ τέλος 203 *et* 240. *Vide supra de modo substitutionis*

² παρεχόμενοι ἀναλάβομεν 146 *pro* ἐπόμενοι, ἀναλάβομεν 203 *et* 240

³ Om. *claus. vers. 6 fin. in schol.* ἐγὼ . . . δωρεάν 203 *et* 240

⁴ σημαίνων 146

⁵ τοῦτο λέγει; σημαίνων ὅτι οὐδὲν 203, τοῦτο λέγει, σημαίνων (*comp.*) ὅτι οὐδὲν 240

⁶ μοχθήσοι 146

⁷ om. λογίζομαι γὰρ 203 *et* 240

⁸ τὰ *pro* τά τε 203 (*init. peric.*) 240

⁹ *Sic hoc loco omn.*

¹⁰ om. καὶ ἀπίστοις 240, *sed habet* 203

¹¹ Om. *haud dubie ex homoiotel.* 146 οὐκ εἶπε . . . ψευδέσι. *Suppl.* 203 [*non* 240]. *Nihilominus* ψευδέσιν *ante* τουτέστι *vertit* 146 *in* ψευδέσι

¹² om. τὰ 240 [*non* 203]

¹³ ἔστι *pro* ἔσται 203 240

¹⁴ ὁ β^{-ος} θάνατος 240 *ut solet*

Αποκ. xxi. 9

9-10 (*uno
tenore in* 146)

10-11

12

13

14

(Αποκ. xxi. 9)

(Αποκ. xxi. 10)

καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ¹ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἐπτὰ
φιάλας τῶν γεμόντων² τῶν ἐπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ
ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο δείξω σοι³ τὴν γυναῖκα τοῦ
ἀρνίου. καὶ ἀπήνεγκέ με⁴ ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος⁵ μέγα καὶ
ὕψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν⁶ Ἱερουσαλήμ
καταβαίνουσαν ἀπὸ⁷ τοῦ οὐρανοῦ ἐκ⁸ τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν
τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ⁹· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιω-
τάτῳ, ὡς λίθῳ¹⁰ ἱάσπιδι, κρυσταλίζοντι· ἔχουσα τείχος μέγα
καὶ ὕψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δεκαπέντε,¹¹ καὶ ἐπὶ τοῖς πυ-
λῶσιν¹² ἀγγέλους δώδεκα,¹³ καὶ ὀνόματα¹⁴ ἐπιγεγραμμένα¹⁵ ἃ¹⁶
ἐστὶ τὰ¹⁷ ὀνόματα τῶν δώδεκα¹⁸ φυλῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· ἀπὸ
ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, καὶ¹⁹
ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς²⁰· καὶ τὸ τείχος τῆς πόλεως ἔχον²¹
θεμελίους δώδεκα,²² καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα, τῶν δώδεκα
ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.

καὶ ἦλθέ φησιν εἰς ἐκ²³ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων, ποίῳν ἐπτά,²⁴
περὶ ὧν πολὺς γέγονε λόγος²⁵ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. δεῦρό
φησι δείξω σοι²⁶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου. τὴν ἐκκλησίαν
δείξαι θέλει τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρα-
νοῖς, ἣν καὶ ἐπουράνιον φησιν Ἱερουσαλήμ· περὶ ἧς ἔλεγεν

¹ ὁ πρῶτος *pro* εἰς ἐκ 203 240 *cum* 38-178 *et fam.* 35 *partim* (35-87-132-181)

² τῶν γεμόντων *etiam* 203, *sed* τὰς γεμούσας 240

³ *add.* τὴν νύμφην 203 240

⁴ μοι *pro* με 146

⁵ *Sic cum* ~~NA~~ *aliq.* *et* 203 240 ἐπ' ὄρος

⁶ *add.* τὴν 203 240 *cum* 178 *solo*

⁷ ἐκ *pro* ἀπὸ 203 240

⁸ ἀπὸ *pro* ἐκ 203 240

⁹ *add.* καὶ 203 240

¹⁰ *om.* ὡς λίθῳ 203 240 *et* ἱάσπιδι-κρυσταλίζοντι *uno tenore*

¹¹ *Sic* 146 *at* δώδεκα 203 *et* ἰβ 240 (*sed concordat* 155 *text.* δεκαπέντε) *et* δώδεκα 146-155 *infra schol.*

¹² ἐπὶ τοὺς πυλῶνας 203 240

¹³ ἰβ 203 240

¹⁴ *add.* αὐτῶν 203 240 [*non* 38-178]

cum ~~NA~~ *et Syr.* S *sol.*

¹⁵ γεγραμμένα 203 240

¹⁶ *om.* ἃ 203 240 [*non al. praeter* 102]. *Habent infra com.*

¹⁷ *om.* τὰ 203 240. *Vere* 203 240 καὶ ὀνόματα αὐτῶν γεγραμμένα ἐστίν, ὀνόματα τῶν . . .

¹⁸ ἰβ 203 240

¹⁹ *om.* καὶ 240 *ut vid.* [*non* 203]

²⁰ *Add.* καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς 203 240 *et omn., praeter* ~~NA~~ 146-155 *et* 156 *qui quoque om.* (γ *pro* τρεῖς 240 *ter, non primo loco*)

²¹ εἶχε 203 240 *text.* *ut* 146 *com.*

²² ἰβ *pro* δώδεκα *hoc loco et bis infra* 203 240

²³ *Sic omn. mei hoc loco*

²⁴ *add.* ἀγγέλων 240 [*non* 203]

²⁵ λόγος γέγονεν 203 240

²⁶ *Sic et* 203 240 *hoc loco om.* τὴν νύμφην *cum* 146 *text.*

ὁ Παῦλος Ἑβραίοις ἐπιστέλλων οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλα- Heb. xii. 18-23
 φωμένῳ¹ ὄρει² κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ σκότῳ καὶ med.
 θυέλλῃ καὶ σάλπιγγος ἡχῇ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκού-
 σαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον
 γὰρ τὸ διαστελλόμενον· καὶ θηρίον θήγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβο-
 ληθήσεται· καὶ οὕτω φοβερόν ἦν τὸ φανταζόμενον, ὥς εἰπεῖν
 ἔμφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος³· ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει
 καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος Ἱερουσαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν
 ἀγγέλων πανηγύρει· καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων
 ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων. διὰ δὲ τῆς τῶν ἁγίων πάν-
 των⁴ εἰς ἐν συναγωγῆς ἡτοι ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς ἐπουρανίου
 Ἱερουσαλήμ τὴν μακαριότητα τῶν ἁγίων ὁ λόγος ζωγραφεῖ,
 καὶ τὴν ἐν Θεῷ καὶ μετὰ Θεοῦ ζωὴν αὐτῶν ἐσομένην, ὥς
 εἴρηται, σωματικῶς μὲν αὐτὴν καὶ μεγαλοφυῶς διακοσμῶν,
 εἰς νοητὴν δὲ δόξαν καὶ λαμπρότητα τὸν νοῦν ἡμῶν ἀνά-
 γων.⁵ τέως⁶ ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ μέ φησιν (Apoc. xxi. 10-
 ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν 11)
 Ἱερουσαλήμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχου-
 σαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἄνευ πνευματικῆς χάριτος
 ὑψωθῇ ποτε νοῦς ἀνθρώπινος ὥστε ἐν περινοίᾳ γενέσθαι τῆς
 τῶν ἁγίων δόξης. εἰκότως δὲ ἡ ἐκκλησία καὶ οἶον ἡ ζωὴ
 τῶν δικαίων καὶ ἡ πολιτεία· ἐνταῦθά τε καὶ ἐκεῖ ὄρος μέγα καὶ
 ὑψηλὸν ὑπῆρχεν· οὐδὲν γὰρ χθαμαλὸν παρ' αὐτοῖς καὶ
 χαμαιπετές, ἀλλὰ πάντα ὑψηλὰ καὶ ἐπηρμένα. γέγραπται
 γὰρ περὶ αὐτῶν ὅτι τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα Psal. xlii. 10
 ἐπήρθησαν. ὁ φωστήρ αὐτῆς φησι, τουτέστιν ὁ τῆς δικαιο- (Apoc. xxi. 11
 σύνης ἡλῖος Χριστός, ὁμοῖος λίθῳ ἰάσπιδι.⁷ ἡ ἰασπις, καθὼς fin.)
 καὶ πρόσθεν εἴρηται, χλοεράτις οὖσα, τὸ φερέσβιον καὶ
 ζωοδοτικὸν ἐμφαίνει τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀνοίγοντος τὴν χεῖρα cf. Psal. cxliv. 16

¹ ψηλαφωμένῳ 146² add. καὶ 203 240 *rell.*³ ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος *pro*
ὡς εἰπεῖν ἔμφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος
203 240, *sed text. rec.* Μωυσῆς εἶπεν
ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος (*vel* ἔκτρο-
μος). *Sol. vid.* 146 'ὡς εἰπεῖν' *cor-*
*rupte*⁴ *om.* πάντων 203 240⁵ add. καὶ 203 240⁶ add. αὐτοῖς 240 (*add.* αὐτῆς 203)⁷ *Totam hanc partem inde ab peri-*
cor. vss. 10-11 (καὶ ἀπήνεγκέ με)
usque ad λίθῳ ἰάσπιδι *om.* 203 240.
Incip. ambo de novo ad verba Ἡ
ἰασπις καθὼς

- cf. Psa. cxlvi. 8-9 αὐτοῦ καὶ ἐμπιπλῶντος πᾶν ζῶον εὐδοκίας¹· χλόη γὰρ ἡγείται² πάσης ἐπιγείου τροφῆς. ἀλλὰ καὶ κρυσταλίζουσα ἦν ἡ ἱασπις, τὸ καθαρὸν καὶ ἅγιον ἐμφαινίζουσα τοῦ Χριστοῦ·
- cf. Es. liii. 9 οὐ γὰρ ἐποίησεν ἁμαρτίαν, καὶ δόλος οὐχ εὐρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ,³ κατὰ τὰς Ἡσαΐου προφητείας. τεῖχος δὲ τῶν ἁγίων ἦτοι τῆς ἐκκλησίας αὐτὸς πάλιν ὁ Χριστός, ὡς ἔρυμα ἡμῶν
- (Apoc. xxi. 12) καὶ περίφραγμα καὶ βοήθεια τυγχάνων. ἔχουσά φησι πυλῶνας δώδεκα,⁴ τοὺς θείους ἀποστόλους αἰνίττεται, τοὺς τὴν εἴσοδον ἡμῶν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καταγγείλαντας.
- (Apoc. xxi. 12) καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα· πείθομαι γὰρ συνεργάσασθαι τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, καὶ θείους ἀγγέλους εἰς τὴν τοῦ κόσμου πίστιν· εἰ γὰρ ὁ διὰ Μωϋσέως⁵ νόμος δι' ἀγγέλων ἐλαλήθη κατὰ τὸν ἀπόστολον λέγοντα· εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, πῶς οὐχὶ μᾶλλον τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα συνεργοῦντας ἔσχεν ἀγγέλους; καὶ ὀνόματά φησιν ἐπιγεγραμμένα, ἃ⁶ ἐστὶ τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Ἰσραὴλ ἐστὶν μὲν αἰσθητῶς⁷ οἱ ἐξ Ἰακώβ τοῦ πατριάρχου γεννηθέντες· ἔστι δὲ νοητῶς⁸ οἱ στοιχοῦντες τῇ πίστει τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. καὶ τούτου μάρτυς ὁ λέγων ἀπόστολος καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἵχνεσι τῆς⁹ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ· Ἰσραὴλ γὰρ ἐρμηνεύεται νοῦς ὁμῶν Θεόν, ἦτοι διορατικός. τίνες δὲ μᾶλλον τῶν πιστῶν νῶ τὸν Θεὸν ἐθεώρησαν,¹⁰ ἢ διορατικοὶ γεγόνασι δαψιλεῖ πνεύματος ἐνεργεία; τούτων τοιγαροῦν τὰ ὀνόματα ἐγγέγραπται¹¹ ἐπὶ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως. αἱ δέ γε δώδεκα φυλαὶ τὸ πλήρωμα¹² τῶν πιστῶν ὑποφαίνουσιν· ἅπαξ γὰρ τοὺς πίστους καλέσας Ἰσραὴλ, ἐπιμεμένηκε καὶ τῷ τοῦ

¹ ἀνοίγεις σὺ τὰς χεῖράς σου καὶ ἐμπιπλῶς πᾶν ζῶον εὐδοκίας *in Sept.* (*Suete text.*)

² ἡ γῆ τε *vel* ἡγήτε *pro* ἡγείται 146

³ ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ δόλον ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ *in Sept.*

⁴ ἰβ 203 240 *hic et infra*

⁵ Μωϋσέος 203 [*non* 240 *vid.*]

⁶ *Ita* 203 240 *hoc loco*

⁷ αἰσθητὸς 146

⁸ νοητοὶ 146

⁹ *om.* ἐν ἀκροβυστίᾳ *omnes mei*

¹⁰ *Om.* τίνες *usque ad* ἐθεώρησαν *et habet οἱ pro ἡ seq.* 203 [*non ita* 240, *cum* 146 *accurate*]

¹¹ ἐγγέγραπτο 203 [*γέγραπται ut vid.* 240]

¹² τὸ πλήθος 203 [*non* 240]

πληρώματος αὐτῶν ἀριθμῶ, δώδεκα εἰπὼν φυλάς, καὶ φησιν
 ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων¹ τοῦ κόσμου περάτων ἦσαν ἀνὰ πν-
 λῶνες τρεῖς.² ἅπαντα γὰρ διειλήφασιν³ οἱ θεσπεσίοι ἀπό- (Apor. xxi. 13)
 στολοι τριάδα, τοῖς ἔθνεσιν ὁμοούσιον⁴ κηρύξαντες, καὶ
 βαπτίσαντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
 καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως φησιν (Apor. xxi. 14)
 εἶχε θεμελίους δώδεκα⁵. ἐπαναπαύεται γὰρ⁶ Χριστός, ὃν⁷
 τεῖχος νενοήκαμεν, τῷ τῶν ἀποστόλων κηρύγματι, καὶ ἐπ' 1 Pet. ii. 6,
 αὐτοῖς βέβηκεν ὡς λίθος ἀκρογωνιαίος⁸ ἔντιμος κατὰ τὸ γε Eph. ii. 20,
 γραμμένον.⁹ καὶ ἐπ' αὐτῶν, τῶν θεμελίων τουτέστι, δώδεκα¹⁰ Es. xxviii. 16
 ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. μόλις ἐξεκάλυψεν (Apor. xxi. 13
 τὸ αἰνίγμα, σαφῶς εἰπὼν ὅτι τοὺς ἀποστόλους πυλῶνας fin.)
 λέγει καὶ θεμελίους τῆς ἀγίας πόλεως τῆς ἐκκλησίας· ὦν
 τῇ διδασκαλίᾳ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐμμένειν, τὰς¹¹ βεβή-
 λους κενοφωσίας τῆς ψευδωνύμου¹² τῶν αἰρετικῶν γνώσεως
 ἐκτρεπομένους· χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἡμετέρου καθηγητοῦ καὶ Matt. xxiii. 8, 10
 ἀρχιποίμενος· ᾧ ἡ δόξα¹³ εἰς τοὺς αἰῶνας¹⁴ ἀμήν† 1 Pet. v. 4

Λόγος δωδέκατος

ἔτι περὶ τῆς πόλεως τῆς ἀγίας τῆς ἐπουρανίου Ἱερουσα-
 λὴμ λόγος ἐστὶ τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ, μεγέθους τε αὐτῆς
 καὶ μέτρου καὶ κόσμου καὶ τῆς ἄλλης θέσεως. καὶ φησι¹⁵
 καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα Apor. xxi. 15
 μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος

¹ δ̄ pro τεσσάρων 240

² γ̄ pro τρεῖς 240

³ διειλήφαν τὰ πέρατα pro διειλή-
 φασιν 203, sed διειλήφασιν τὰ πέρατα 240

⁴ ὁμοίως pro ὁμοούσιον 203 [non
 240]

⁵ Non reper. claus. haec in schol.
 203 240

⁶ add. ὁ 203 240

⁷ ὁ pro ὃν 146

⁸ ἀκρογωναῖος 146

⁹ Es. xxviii. 16 ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβάλλω
 εἰς τὰ θεμέλια Σιών λίθον πολυτελῆ,
 ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον, ἔντιμον εἰς τὰ
 θεμ. λια αὐτῆς. 1 Pet. ii. 6 ἰδοὺ τίθημι
 ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν

ἔντιμον . . . vel (BC Copt. Cyr.)

ἐκλεκτὸν ἀκρογωνιαῖον ἔντιμον . . .
 Eph. ii. 20 ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ
 θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν
 ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ
 Ἰησοῦ

¹⁰ ιβ̄ 203 240 hic et infra

¹¹ add. δὲ 146

¹² τῆς βεβήλου 203 text. (mg. τῆς
 ψευδωνύμου man. prim. [240 cum 146])

¹³ add. καὶ τὸ κρατος 203 240

¹⁴ add. τῶν αἰώνων 203 240

¹⁵ Post φησὶ hab. in schol. postea
 ver. 15 iterum 203 240 [non 146]
 usque ad πόλιν καὶ τὰ ἐξῆς, perg. ὁ
 μὲν κάλαμος

Αποκ. xxi. 16

αὐτῆς. καὶ ἡ ¹ πόλις τετράγωνος κείται, καὶ τὸ μήκος αὐτῆς, ὅσον τὸ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν.² καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα ³ χιλιάδων· τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ⁴ ἴσα ἐστίν. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν $\overline{\mu\delta}$ ⁵ πηχῶν ⁶ ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγγέλου. καὶ ⁷ ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις· καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ ⁸ καθαρῷ· καὶ ⁹ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους αὐτῆς ¹⁰ τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκόσμηται ¹¹· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος καρχηδῶν,¹² ὁ τέταρτος ¹³ σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σαρδίον,¹⁴ ὁ ἑβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάξιον,¹⁵ ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμεθύστινος ¹⁶· καὶ οἱ δώδεκα ¹⁷ πυλῶνες οἱ δώδεκα ¹⁸ μαργαρίται ἀνὰ εἷς ἕκαστος καὶ ἕκαστος ¹⁹ τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἐνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕαλος ²⁰ δι' αὐγῆς (*sic*).²¹ καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ, ὁ γὰρ ²² Θεός, ὁ παντοκράτωρ,²³ ναός ἐστὶν αὐτῆς ²⁴ καὶ τὸ ἄρνιον.

¹ *om.* ἡ 203 *solus inter omn.* [non 240]

² *Om.* καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν 203 240 *textt.* (*Add. soli* 146–155 *et* 206 *in text*). [*Hab.* 203 240 *com.*]

³ ἐπὶ σταδίου $\iota\beta$ 203 240

⁴ καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς καὶ τὸ ὕψος, 203 240

⁵ $\overline{\mu\delta}$ 203, $\overline{\mu\delta}$ 240 (ἑκατὸν $\overline{\mu\delta}$ 146 = $\mathfrak{N}$ *expresse.* *Hi duo soli inter omn. Mss. Apoc. plus quam ducentos*)

⁶ πηχῶν *et add.* μέτρον 203 240 (*Habet μέτρον infra* 146 *in com.*)

⁷ *add.* ἦν 203 240

⁸ ὑάλῳ *rescript.* 146, ὑέλῳ 203 240

⁹ *om.* καὶ *init.* 203 240

¹⁰ *Om.* αὐτῆς 203 *text.* 240 *text.* (*Add. soli* 146 155 *textt.*) *Hab. etiam in com.* 146 155 *ubi hiant* 203–240

¹¹ κεκοσμημένοι 203 240 *cum plur.* (κεκόσμηται *soli* 146–155 *textt.* *et κεκόσμηται infra com.* *cum* 203 240)

¹² χαλκεδών 203 240 (καρχηδών *fam.* 35, 200 *et Copt.*)

¹³ $\delta^{\circ\sigma}$ 203 *et seq.* ὁ $\epsilon^{\circ\sigma}$, ὁ $\varsigma^{\circ\sigma}$, ὁ $\xi^{\circ\sigma}$, ὁ η , ὁ $\theta^{\circ\sigma}$, ὁ $\iota^{\circ\sigma}$, ὁ $\omega^{\circ\sigma}$, ὁ $\iota\beta^{\circ\sigma}$ [*non* πρῶτος, δεύτερος, τρίτος], *sed* 240 ὁ $\alpha^{\circ\sigma}$ *seq. ita usque ad* $\iota\beta^{\circ\sigma}$

¹⁴ σάρδιος 203 240

¹⁵ τὸ πάξιον 146

¹⁶ ἀμέθυστος 203 240 *plur.* (*vel ἀμέθυστος rell.*) *sed* ἀμεθύστινος 146 *et* $\mathfrak{N}$ *soli* (ἀμεθύστινος 155)

¹⁷ οἱ $\iota\beta$ 203 240

¹⁸ $\iota\beta$ 203 240 (*om.* οἱ), *add.* οἱ 146 155 *textt.* *soli* (*add.* καὶ *Syr.* *S solus, add.* εἰσιν *Sah. et Hier.*)

¹⁹ ἕκαστος καὶ ἕκαστος 146 *solus.* *Cf.* *per singulas.* *Et singulae Vg. ps.-Ambr.* (ἕκαστος 203 240 *plur.*)

²⁰ ὕαλος *rescript.* 146, ὕελον 203 240 (ὕαλον *fam.* 12). (*Rel.* ὕαλος *vel* ὕελος)

²¹ διαυγές 203 240

²² *add.* Κύριος ὁ 203 240 *et* 146 *com.*

²³ *add.* ὁ 240 *cum* A. 56. 178 *Copt.* [*non* 203]

²⁴ αὐτῆς ἐστι 203 240

ὁ μὲν κάλαμος, ᾧ διεμέτρει τὴν ἁγίαν¹ πόλιν, γεωμετρικὸς ὑπῆρχε· χρυσοὺς δὲ διὰ τὸ τίμιον τοῦ τε μετροῦντος ἀγγέλου² καὶ τῆς μετρομένης πόλεως. καὶ ἡ πόλις φησὶ (Apoc. xxi. 16) τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, ὅσον τὸ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς, ἴσα ἐστίν. τὸ τετράγωνον σχῆμα καθὼς τοῖς περὶ ταῦτα δεῖνοις δοκεῖ, κύβος ἐστὶ τε καὶ ὀνομάζεται· ἔστι γὰρ καὶ τετράγωνον ἐπίπεδον· ἀλλ' ὅταν εἷη συντετραγώνω καὶ ἰσόπλευρον ἐν πάσαις ταῖς διαστάσεσιν, τὸν δὲ κύβον ἐδραιότητα δηλοῦν λέγουσιν· μόνιμα γὰρ τοῖς ἁγίοις τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀμετάθετα, οὐδεμίας μεταβολῆς³ διαφθειρούσης αὐτοῖς τὴν μακαριότητα. τὸ δέ γε μεγαλείον τῆς πόλεως ὁμοῦ τό τε μεγαλοπρεπές⁴ τῶν ἁγίων⁵ ἐμφανίζει καὶ ὅτι, εἰ καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἡττῶνται παραπολὺ τῷ πλήθει, πλὴν οὔτε αὐτοὶ τῷ⁶ ἀριθμῷ τυγχάνουσι βραχεῖς, ἀλλ' ὥστε πληρῶσαι πόλιν τοσαύτην. καὶ ἐμέτρησέν φησι τὸ τεῖχος (Apoc. xxi. 17) αὐτῆς ρῡδ πηχῶν μέτρον ἀνθρώπου ὃ ἐστὶν ἀγγέλου.⁷ ἐν πολλοῖς παρὰ τῇ συνηθείᾳ τῆς θείας γραφῆς ἄνθρωποι οἱ ἄγγελοι λέγονται. καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν ὁ Γαβριὴλ ὁ Ἀρχάγγελος, ἄνθρωπος Θεοῦ ἐρμηνεύεται. καὶ ὁ προφήτης ἔφη ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις, Κύριε, ἀνθρώπους μὲν καλῶν τούς ἀγγέλους, κτήνη δὲ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ γὰρ παρὰ τὴν τῶν ἀγγέλων⁸ φρένα ἄλογα καὶ κτήνη τυγχάνομεν⁹ οἱ ἄνθρωποι. οὔτε γὰρ ἀνθρώπους εἶπε καὶ κτήνη¹⁰ ὡς ἀν οἰηθεῖη τις, τοὺς ἀληθεῖς ἀνθρώπους καὶ τὰ ὄντως κτήνη· εἴρηται γὰρ τῷ ἀποστόλῳ περὶ τῶν κτηνῶν μὴ τῶν βοῶν¹¹ ἰ Cor. ix. 9 μέλει¹² τῷ Θεῷ; ¹³ ἄρα τὰ παρὰ τῷ προφήτῃ κτήνη τοὺς ἀνθρώπους νοητέον, ἀνθρώπους δὲ τοὺς¹⁴ ἀγγέλους. ἀλλὰ

Gabriel et nominis interpretatio
Psa. xxxv. 7

¹ om. ἁγίαν 203 240
² τοῦ γεωμετροῦ τοῦ ἀγγέλου 240 [non 203]
³ οὐδεμιᾶ μεταβολῇ [διαφθειρούσης] 203 [non 240]
⁴ μεγαλοπρεποῦς sic 146
⁵ om. τῶν ἁγίων 240 [non 203]
⁶ om. τῷ 203 [non 240]
⁷ om. claus. καὶ ἐμέτρησεν . . . ἀγγέλου in schol. 203 240

⁸ τῶν ἀλόγων 203
⁹ τυγχάνουσιν 203 (rescript.) 240 (plane)
¹⁰ Add. τυγχάνομεν οἱ ἄνθρωποι. οὔτε γὰρ ἀνθρώπους εἶπε καὶ κτήνη 146 ex dittographia
¹¹ κτηνῶν pro βοῶν 240 [non 203]
¹² μέλλει 203 [non 240]
¹³ Signum interrogat. 146 203
¹⁴ add. ἁγίους 203 240

- καὶ ὁ Κύριος παρὰ τῷ Λουκᾷ ἀνθρώπους τοὺς ἀγγέλους
 Luc. xii. 35-36 ἐκάλεσε,¹ λέγων ἔστωσαν αἱ ὁσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι καὶ οἱ
 λύχνοι καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις
 τὸν Κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσει² ἐκ τῶν γάμων. ἐπεὶ οὖν ἐν
 πολλοῖς ἀνθρώποι οἱ ἄγγελοι κέκληνται παρὰ τὸ ἄνω³· καὶ
 (Αποκ. xxi. 17
 fin.) πρὸς Θεὸν ἔχειν τοὺς ὄπας. τούτου χάριν φησὶν ἐνταῦθα
 μέτρον ἀνθρώπου ὃ ἐστὶν ἀγγέλου. αἰνίττεται δὲ τῷ εἰρημένῳ⁴
 ὅτι πάντῃ⁵ μὲν ἀκατάληπτον τὸ θεῖον, τεῖχος γὰρ τῆς πόλεως
 τὸν Χριστὸν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν νενοήκαμεν, μᾶλλον δὲ⁶ ἐν
 περινοίᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητος ἄγγελοι γίνονται οἱ
 ἄνθρωποι. διὰ τοῦτο ἀγγελικῶ⁷ πῆχει καὶ οὐκ ἀνθρωπίνῳ⁸
 τὸ τεῖχος μεμέτρηται⁹ τῆς πόλεως. τὸ δὲ ρῆδ πῆχεις ἔχειν
 μυστικός τίς ἐστὶν ἀριθμὸς τῇ ἀγγέλων σοφίᾳ, τῇ καὶ¹⁰
 (Αποκ. xxi. 18) μετρούσῃ διεγνωσμένως.¹¹ καὶ ἡ ἐνδόμησις φησι τοῦ τείχους
 αὐτῆς ἰάσπιδος.¹² ἤδη τὴν ἰάσπιν εἰς τὸ φερέσβιον καὶ ζωο-
 (Αποκ. xxi. 18
 fin.) πόρον ἐδεξάμεθα τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἡ πόλις φησὶ χρυσίον
 καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ¹³ καθαρῷ. ὁ χρυσὸς μετὰ τοῦ λαμπροῦ
 καὶ διαυγοῦς τεταγμένος.¹⁴ τῶν ἀγίων τὸ τίμιον καὶ τὸ κα-
 (Αποκ. xxi. 19) θαρὸν ἐν ἔργοις¹⁵ καὶ λόγοις παρατίθεται. καὶ οἱ θεμέλιοί
 φησι τοῦ τείχους αὐτῆς τῆς πόλεως παντὶ τιμίῳ λίθῳ κεκό-
 σμηνται.¹⁶ καὶ ὁ θεμέλιος¹⁷ τοῦ τείχους. τεῖχος δὲ ὁ Κύριος,
 ὡς πόλλακις εἴρηται. τοὺς ἀγίους ἀποστόλους¹⁸ ἐν τοῖς
 εἰρημένοις εἶπομεν. ὡς ἐπαναπανομένου Χριστοῦ τῇ αὐτῶν
 διδασκαλίᾳ καὶ ἐπιβεβηκότος ἐπ' αὐτοῖς κατὰ τὴν δοθεῖσαν
 Matt. xxviii. 20 ὑπόσχεσιν, ἐν ᾗ φησι καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς

¹ τοὺς ἀγγέλους ἐκάλεσεν ἀνθρώ-
 πους 203 καὶ τοὺς α.ε.α. 240

² ἀναλύσει *omn. mei cum GKXΓA*
Clem. Bas. contra ἀναλύση **ABD**
rell. unc. et Meth.

³ παρὰ τῷ ἄνω *in mg.* 146, *in text.*
 203 240 παρὰ τὸ ἄνω

⁴ τὸ εἰρημένον 203 240

⁵ παντὶ 203 240

⁶ *add.* γε 203 240

⁷ ἀγγέλῳ 146 ἀγγελικῇ 203. *Sequor*
 240 *in textu*

⁸ ἀνθρωπίνῃ 203 [*non* 240]

⁹ μετρεῖται 203, *et* 240 *sed ex em.*

¹⁰ *om.* καὶ 203 240

¹¹ διεγνωσμένη 203, διεγνωσμένον
 240

¹² *Non reperitur in schol.* 203 240
haec claus.

¹³ ὑάλῳ 203 240

¹⁴ τεταγμένος 146

¹⁵ ἐνέργοις 146

¹⁶ *om. claus.* καὶ οἱ θεμέλιοι . . .
 κεκόσμηται 203 240

¹⁷ *Init. peric.* θεμελίου *pro* καὶ ὁ
 θεμέλιος 203 240

¹⁸ εἴρηται τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις
 146

ἡμέρας μέχρι¹ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. οὗτοι τοιγαροῦν οἱ θεμέλιοι, τουτέστιν οἱ ἀπόστολοι, ἀρετῇ πάσῃ,² τὴν γὰρ ἀρετὴν οἱ τίμοι γράφουσιν λίθοι, κεκόσμηται· ἔργῳ γὰρ γεγένηται καὶ τῷ κηρύγματι καθαροὶ καὶ τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνίσμασιν καὶ τῷ³ μέχρις αἵματος πρὸς αὐτὸν εὐνοικῶ.⁴ εἰ δέ τις καὶ περὶ τῶν λίθων λεπτολογεῖν ἐβελήσῃ, τοιαύτην ἔνεστι εὐρεῖν⁵ θεωρίαν, μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἀρκτέον. οἱ κατὰ τὸν Μωϋσέως νόμον ἀρχιερεῖς ποικίλως ἦσαν ἡμφιεσμένοι Ex. xxv. 6-7, ποδήρη⁶ τινὰ καὶ ἐπωμίδα καὶ μίτραν καὶ κίδαριν, ζώνην τε xxviii. 4 etc. καὶ ἄλλα⁷ περικειμένοι, θάμβος ἅμα καὶ κατάπληξιν,⁸ ἔτι xxix. 6 etc. δὲ μυστικὴν τροπολογίαν ἐμφαίνοντες διὰ τοῦ σχήματος. ἦν δέ γε παρ' αὐτοῖς καὶ τὸ λόγιον τῆς κρίσεως, ὅπερ τῇ Ex. xxix. 5 etc. ἐπωμίδι διὰ πλέγματος ποικίλου ἐπηγορεύετο.⁹ ἦν δὲ τὸ σχῆμα τοῦ λογίου φᾶρος διπλοῦν, σπιθαμιαῖον¹⁰ τε καὶ¹¹ Ex. xxviii. 16 τετράγωνον, ἐν ᾧ λίθοι δώδεκα¹² τέτρασι στίχοις ἐξ ὀνόματος τῶν νύων Ἰσραὴλ ἐνέκειντο· ὧν λίθων τινὲς μὲν καὶ ἐνταῦθα τέθινται ἐν τοῖς τοῦ τείχους θεμελίοις, τινὲς δὲ γωνιαῖοι¹³ καὶ οὐκ ἐν ἐκείνοις τεταγμένοι τέθινται.¹⁴ κείνται μὲν γὰρ ἐν τῷ¹⁵ λογίῳ τῶν κρίσεων¹⁶ ἐμφερεῖς εἰς τοὺς ἐνταῦθα Ex. xxviii. 15 θεμελίους λίθοι ὀκτώ,¹⁷ ἰασπιδος· σάμφειρος¹⁸· σμάραγδος· 23 etc. σαρδίον¹⁹· χρυσόλιθος· βηρύλλιον²⁰· τοπάζιον²¹· ἀμέθυστος· τέσσαρες²² δέ γε τῶν ἐν τοῖς θεμελίοις λίθων οὐ συνηριθμῇται τοῖς ἐν τῷ λογίῳ τῆς κρίσεως. εἰσὶ δὲ οἶδε, καρχηδῶν²³.

¹ Ita omn. mei, sed ἕως in Matt. Mss. omn. ut vid.

² ἀρετῇ πᾶσα 146, et 240 (sed ex em. in πάσῃ conversum)

³ τὸ 203 [non 240]

⁴ εὐνοικῶς et add. διατεθέντες· 203 240

⁵ om. εὐρεῖν 146 ἐστὶν εὐρεῖν 203 240

⁶ ποδήρη 240 comp. [non 203]

⁷ ἀλλάττα 203, ἄλλα ἄττα 240 (pro ἄλλα)

⁸ κατάπληξις 203 [non 240]

⁹ ἐπηγορεύετο 146 ἀπηγόρευτο 203 240 ἐπηγορεύετο Blake

¹⁰ σπιθαμιαῖον 146 ex em. ex σπιθαμιαῖον ut vid.

¹¹ om. τε καὶ 203 240

¹² ιβ̄ 203 240

¹³ γενεοὶ 203 240

¹⁴ τέθινται 146 240

¹⁵ om. ἐν τῷ 240 [sed habet 203]

¹⁶ Sic et 240 plane κρὶ 203 sed infra κρίσεως comp.

¹⁷ ἡ pro ὀκτώ 240 [non 203]

¹⁸ σάμφειρος 146

¹⁹ σαρδίον 203 240 (comp.)

²⁰ βηρύλλος 203 240

²¹ τὸ πάζιον iterum 146

²² τέσσαρις 146 Δ' 203 δ̄ 240

²³ καρχηδῶν iterum 146. Non recipiunt nec volunt 203 240. Habent de novo χαλκεδών

- σαρδόνυξ¹· χρυσόπρασος· ὑάκινθος. ἦσαν δὲ² καὶ οἱ πυλῶνες τῆς πόλεως, οὓς καὶ αὐτοὺς εἰς τοὺς ἀποστόλους ἐδεξάμεθα,³ ἕκαστος ἀπὸ μαργαρίτου ἑνός. ὥστε καὶ ὁ μαργαρίτης νέος νῦν τίθεται,⁴ οὔτε αὐτὸς συνηριθμημένος τοῖς λίθοις τοῦ λογίου, ὁρᾶν δὲ ἔξεστι πολυτιμότερους μᾶλλον τοὺς νεωστὶ⁵ ὠνομασμένους παρὰ τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ ἐν τῷ λογίῳ κειμένους· δι' ᾧ σημαίνεται τοὺς ἁγίους ἀποστόλους γινώσκιν τε ἔχειν τῆς παλαιᾶς διαθηκῆς καὶ εὐδοκιμεῖν τοῖς ἐν ἐκείνῃ νενομισμένοις προστάγμασι — διὸ καὶ ὁ σοφὸς ἔλεγεν ἀπόστολος κατὰ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐν τῷ⁶ νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος — ἠὲδοκιμηκέναι δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς τῆς νέας, καὶ τὴν γινώσκιν αὐτῆς πεπλουτηκέναι, ἣτις πολὺ σαφεστέρα⁷ καὶ οἶον τιμιωτέρα τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ γνώσεως ὑπῆρξεν, εἴπερ τὰ μὲν ἐν νόμῳ σκιὰ τίς ἦν, ἀλήθεια δὲ τὰ ἐν τῇ νέᾳ, τοῦτο γὰρ αἰνίττονται ἀναμιξὶς κείμεναι αἱ τε τῆς παλαιᾶς καὶ αἱ νέαι τίμιαι λίθοι ἐν τοῖς τῆς πόλεως θεμελίοις, οἷτινες, ὡς εἴρηται, τοῖς ἀποστόλοις γράφουσιν.
- καὶ τοῦτό ἐστι ὅπερ ἔλεγεν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά. ἦσαν δὲ φησι καὶ οἱ πυλῶνες τῆς πόλεως, οὓς πάλιν ἐν τοῖς φθάσασιν τοὺς ἀποστόλους νενοήκαμεν, ἕκαστος ἀπὸ⁸ ἑνός μαργαρίτου, τὸ τίμιον αὐτῶν καὶ καθαρὸν καὶ λαμπρὸν αἰνιττόμενοι. καὶ ἡ πλατεία φησὶ τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς ὑάλος καθαρός.⁹ εἴρηται ὅτι ὁ χρυσὸς καὶ τὸ τῆς ὑάλου¹⁰ καθαρὸν καὶ διαφανὲς¹¹ τῆς τῶν ἁγίων ζωῆς παρεμφαίνουσι τὸ τίμιον καὶ διεσμηγμένον.¹²
- καὶ ναὸν φησιν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός, ὁ

¹ σαρδώνυξ I 46² *add.* γε 203 240³ ἐδεξάμεθα *forsan* I 46⁴ τίθειτε I 46⁵ νεωστὶ *ut vid.* 240⁶ *om.* τῷ 203 240 *cum plur. vel omn. ad loc.*⁷ φερεστέρα 203 240⁸ ἀπὸ *denovo omn. quatuordecim* ἐκ *text. omn. Mss.*⁹ *om. claus.* καὶ ἡ πλατεία . . . καθαρός 203 240 *in com.*¹⁰ ὑέλων 203 240¹¹ καὶ διαυγὲς 240 [*non* 203]¹² διεσμηγμένον I 46

παντοκράτωρ, ναός ἐστὶν αὐτῆς καὶ τὸ ἀρνίον.¹ τίς γὰρ χρεία ναοῦ συνόντος καὶ τρόπον τινὰ συμβιωτέοντος² τοῖς ἁγίοις³ τοῦ Θεοῦ καὶ πρόσωπον⁴ ὁρωμένου καθ' ὅσον ἐφικτόν; τὴν μὲν γὰρ ἐν τῷ παρόντι γινώσκιν τοῦ Θεοῦ δι' ἱ Cor. xiii. 12 ἐσόπτρου καὶ⁵ ἐν αἰνίγματι κέκληκεν ὁ θεῖος ἀπόστολος· τὴν δέ γε ἐν τῷ μέλλοντι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. εἰκότως δὲ ἂν τις ζητήσκειν, τί δήποτε; τοῦ μὲν Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος ἐμνήσθη, τοῦ τε πατρὸς τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ἀρνίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,⁶ οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου; πρὸς ὃν λεκτέον· εἰπὼν, ὦ οὗτος, ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεός⁷ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Τίδον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγίον ὠνόμασε — ταῦτα γὰρ ὁ Θεός — καὶ ἔτι εἰπὼν ὁ Κύριος ὁ Θεός ὁ παντοκράτωρ, τὴν Ἁγίαν ἐσήμανε Τριάδα ταῖς τρισὶν ὀνομασίαις. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν τις προσερωτήσκειν· διὰ τί οὖν τῆς σεβασμίου μνησθεὶς τριάδος διὰ τοῦ εἰπεῖν ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός (Apoc. xxi. 22) ὁ παντοκράτωρ ναός⁸ ἐστὶν αὐτῆς, ἔξωθεν ἡμῖν ἐπαριθμεῖ τὸ ἀρνίον, ὃ ἐστὶν ὁ Χριστός, ὥστε ἡμᾶς μηκέτι τριάδα νοεῖν;⁹ μὴ γένοιτο, φαίην ἂν αὐτῷ.¹⁰ οὐ γὰρ οὕτω διδασκόμεθα, ἀλλὰ μνήμη φέρεται τῆς τε Ἁγίας Τριάδος καὶ τοῦ ἀρνίου, σημαίνοντος τοῦ λόγου, ὅτι τε εἷς τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐστὶν ὁ σαρκωθείς, καὶ ὅτι μετὰ σαρκὸς ὁ υἱὸς τὴν Ἁγίαν πληροῖ Τριάδα καὶ οὐ δίχα σαρκὸς ἐστὶ νῦν ἐν¹¹ οὐρανῷ. τὸν γὰρ υἱὸν σεσαρκωμένον περιφραστικῶς¹² ἐσήμανε διὰ τε τοῦ cf. I Tim. iii. 16 Θεοῦ ὅς¹³ ἐστὶν ὁ¹⁴ υἱός, καὶ διὰ τοῦ ἀρνίου ὅς¹⁵ ἐστὶν πάλιν ὁ αὐτὸς Χριστὸς¹⁶ σεσαρκωμένος ἡμῖν ὁμοούσιος καὶ ἐμψυχωμένος¹⁷ νοερῶς· ἥτινι σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁ λόγος ἡνῶται.

¹ *om. ver. 22 in schol.* 203 240

² συμβιωτέοντος 146 (*dub.* 240)

³ ἁγιωτάτοις *comp.* 240 ?

⁴ *add.* πρὸς πρόσωπον 203 240. *Dubium vid. hic locus. Vide postea*

⁵ *om. καὶ text.* I Cor. *Mss. plur. sed Orig. bis καὶ αἰνίγματος et LP al. pauc. καὶ ἐν αἰνίγματι.*

⁶ *Om.* καὶ τοῦ ἀρνίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ *hoc loco* 146 (*Num recte, vide post.*)

⁷ ὁ Κύριος ὁ Θεός X* *solus*

⁸ ἄ *pro* ναός 240 [*non* 203]

⁹ ὥστε τριάδα (τετράδα 203) ἡμᾶς μήκετι νοεῖν 203 240

¹⁰ *add.* τοῦτο 203 240

¹¹ *add.* τῷ 203 240

¹² *om.* περιφραστικῶς 203 240

¹³ ὁ *pro* ὅς 203 240

¹⁴ *om.* ὁ 203 [*non* 240 *credo*]

¹⁵ ὁ *pro* ὅς 203 [*non* 240 *sec. loco*]

¹⁶ ὁ υἱὸς *pro* ὁ αὐτὸς Χριστὸς 203 240

¹⁷ ἐμψυχωμένη *et add.* σάρξ 240 [*non* 203]

- Apoc. xxi. 23 καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν¹ ἔχει τοῦ ἡλίου οὔτε² τῆς σελήνης, ἵνα φωτίσωσιν³ αὐτήν,⁴ ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν⁵
- 24 αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρνιον. καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
- 25 φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τιμὴν⁶ αὐτῶν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας· νῦξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ.
- (Apoc. xxi. 23 καὶ ἡ πόλις φησὶν οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου.⁷ τοῖς γὰρ
init.) τοῦ θείου καὶ νοητοῦ φωτὸς ἀπολαύουσιν. ἐπαισθάνονται γὰρ ἐν τῇ τότε λήξει τῶν νοητῶν οἱ ἅγιοι οὐ χρεῖα αἰσθητοῦ φωτός. τὰ δὲ ἔθνη φησὶ περιπατήσουσι διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς.⁸
- (Apoc. xxi. 24 οὐ τὰ ἔθνη μόνα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ πιστεύσαντες
init.) ἅγιοι. ἀλλ' ἐπειδὴ πολλαπλασίους οἱ ἐξ ἐθνῶν, ἐκ τοῦ πλείονος τούτους τε καὶ κείνους ἐδήλωσε. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν⁹ αὐτῶν εἰς αὐτήν. βασι-
- (Apoc. xxi. 24 λέας γῆς πάντας φησὶ τοὺς ἁγίους, περὶ ὧν γέγραπται ἐν
fin.) τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς, χιονωθήσονται ἐν Σελμῶν, καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται. οὗτοι οὖν ἔτι¹⁰ ἔνδοξον καὶ ἔντιμον ἔχουσι. λέγει δέ· τὰ ἐξ ἀρετῆς αὐχμήματα ἀναθήσουσιν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκείνην πόλιν, ὡς εἶπε συμβιοτεύειν τοῖς ἁγίοις¹¹ τὰ ἐξ ἀρετῆς ἀγαθά. καὶ οἱ πυλῶνές φησιν αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας. δισσοὶν τὸ νόημα¹²· ἡ γὰρ τοῦτο λέγει ὅτι¹³ εἰρήνη ἔσται καὶ ἀφοβία, ὡς μὴ¹⁴ δεῖσθαι φυλακὴν ποιεῖσθαι τῆς πόλεως ἢ τὰς θύρας κλείειν ποτέ, ἢ μοχλοῖς¹⁵ ἀσφαλίζεσθαι, ἢ ὅτι τὰ ἀποστολικά διδάγματα,¹⁶ πύλας γὰρ τοὺς ἀποστόλους εἰρήκαμεν, οὐδὲ γὰρ¹⁷ ἐκεῖ σιωπήσουσιν, ἀλλ' ἔσονται καὶ ἐκεῖ¹⁸ οἱ ἀπόστολοι, καὶ νῦν

¹ χρεῖα 203 *text.* [non 240]² *om.* οὔτε 146³ φαίνωσιν 203 240 (φωτίσωσιν 146-155 *textt. solí*)⁴ αὐτῇ 203 240⁵ ἐφώτισαν 240 *errore* [non 203]⁶ *om.* καὶ τιμὴν 203 240⁷ *Om.* καὶ ἡ πόλις φησὶν οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου 146. *Habent* 203 240 *sed scribunt* χρεῖα⁸ *om.* τὰ δὲ ἔθνη . . . αὐτῆς 203240 *in schol.*⁹ *Ita et* 203 240 *hoc loco*¹⁰ *om.* οὖν ἔτι 203 240¹¹ *om.* τοῖς ἁγίοις 203 240¹² τὸ ὄνομα *pro* τὸ νόημα 203 240¹³ *om.* ὅτι 203 240¹⁴ ὡς μὴδὲ *sic* 146¹⁵ μοχλοὺς *vid. comp.* 240 [non 203]¹⁶ δόγματα 203 240¹⁷ *om.* γὰρ 203 240¹⁸ ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἔσονται 203 240

δογμάτων καὶ θειοτέρων τοῖς ἀγίοις διδάσκαλοι· ἡμέρας
 γὰρ ὄντες καὶ φωτὸς υἱοὶ οἱ δίκαιοι, ταῖς θείαις καὶ φωτιστι-
 καῖς ἐντρυφήσουσιν αἰνέσεσι¹ καὶ μυστηρίοις, ἡμέρας
 οὐσης ἀεὶ περὶ αὐτοὺς καὶ φωτὸς θείας ἐλλάμψεως. νύξ γάρ (Apor. xxi. 25
 φησιν οὐκ ἔσται ἐκεῖ. εἰ μὲν γὰρ διεκόπτετο ποτε ἡ θεία *fin.*)
 ἐλλαμψις, ἦν ἄρα² καὶ νύξ· εἰ δὲ τοῦτο εἰπεῖν ἀσεβές, ἀδια-
 κόπως τοῦ θείου φωτὸς ἐνεργούντος,³ πῶς νύξ τοῖς ἀγίοις
 γενήσεται;

καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν. Apor. xxi. 26
 καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ⁴ εἰς αὐτήν πᾶν κοινὸν καὶ ποιοῦν⁵ βδέ- 27
 λυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ⁶ τῆς
 ζωῆς τοῦ ἀρνίου. καὶ ἔδειξέ μοι ποταμὸν⁷ ὕδατος⁸ ζωῆς, xxii. 1
 λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον,⁹ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ
 Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς· καὶ τοῦ 2
 ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκείθεν¹⁰ ξύλον ζωῆς ποιοῦν καρποὺς ἱβ,
 κατὰ μῆνα¹¹ ἕκαστον ἀποδίδουν¹² τὸν¹³ καρπὸν αὐτοῦ· καὶ
 τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν¹⁴ ἐθνῶν. καὶ πᾶν κατὰ- 3
 θεμα οὐκ ἔσται ἔτι¹⁵· καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου
 ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ· καὶ 4
 ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν
 μετώπων αὐτοῦ¹⁶· καὶ νύξ οὐκ ἔσται ἔτι,¹⁷ καὶ οὐχ ἔξουσι¹⁸ 5
 χρεῖαν φωτὸς¹⁹ λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς
 φωτιεῖ αὐτούς,²⁰ καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων· ἀμήν.²¹

¹ αἰνέσουσι 146

² ἄρα 146

³ ἐνεργούντος φωτὸς 203 240

⁴ εἰσέλθαι 240 [non 203]. Vide *infra* schol.

⁵ ὁ ποιῶν *pro* ποιοῦν 203 240 *textt.*

⁶ ἐν τῇ βίβλῳ 203 240

⁷ *add.* καθαρὸν 203 240

⁸ ὕδατων 203 240 *cum* 178 *solo et* Syr. Σ. Arm. 1.

⁹ κρύσταλον 203 [non 240]

¹⁰ ἐντεῦθεν καὶ ἐκτεῦθεν 203 240

¹¹ *add.* ἓνα 203 240

¹² ἕκαστος ἀποδίδους 203 240

¹³ *om.* τὸν 203, καρποὺς *absque* τοὺς 240 *cum* 113 178 *et* τοὺς καρποὺς X 65

¹⁴ *add.* τῶν 203 240, *sed concordat*

X *qui om.* τῶν *cum* 146–155

¹⁵ ἐκεῖ *pro* ἔτι 203 240 (*om.* ἔτι *vel* ἐκεῖ X)

¹⁶ αὐτῶν 203 (240 ?) *ut omn. prae-* *ter* 146–155

¹⁷ ἐκεῖ *pro* ἔτι 203 240

¹⁸ οὐκ ἔχουσι 203 240 (οὐχ ἔξουσι = 146–155 *et* A 127 143 200 215 *Sah.* Syr. S)

¹⁹ φῶς 146 *hoc et proximo loco*

²⁰ ἐπ' αὐτοὺς 203 240 *et* XA *fam.* 35 143 164 178 200 215 *Aeth. Prim.* *Tyc. Gig.*

²¹ *om.* ἀμήν 203 240

δόξαν καὶ τιμὴν τῶν ἐθνῶν, τὴν εἰσκομιζομένην εἰς τὴν
 ἁγίαν πόλιν κατὰ περίφρασιν εἶπε τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐ-
 δοκιμηκότας καὶ ἄξια¹ ζωῆς πεπραχότας· οὗτοι γὰρ εἰσενε-
 χθήσονται εἰς τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ καὶ συμβιωτεύ-
 σουσι τοῖς ἐν αὐτῇ ἁγίοις. καὶ οὐ μὴ φησιν εἰσέλθῃ² εἰς
 αὐτὴν πᾶν κοινὸν καὶ ποιῶν³ βδέλυγμα, εἰ μὴ οἱ ἐν τῷ βιβλίῳ⁴
 τῆς ζωῆς γεγραμμένοι. τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ
 ἁμαρτωλῶ⁵ μετὰ τῶν⁶ δικαίων τοῦ Θεοῦ; — οὗς καὶ διείργε-
 σθαι χάσματι μεγάλῳ ὁ Κύριος ἡμῖν ἐν Εὐαγγελίοις παρέδω-
 κεν. καὶ ἔδειξέ μοι φησι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς
 κρύσταλλον, ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐκπορευό-
 μενον ἐν μέσῳ τῆς πλατείας τῆς πόλεως.⁷ ποταμὸς ζωῆς εἴη
 ἂν τὰ δαψιλῇ καὶ πλούσια τοῦ Χριστοῦ χαρίσματα, ἅτινα
 ἀενάως⁸ εἰς τοὺς ἁγίους κέχυνται,⁹ ὡς δίκην ποταμοῦ φέρε-
 σθαι εἰς αὐτοὺς¹⁰ καὶ ἐπιρρεῖν. καὶ τοῦ ποταμοῦ φησιν
 ἐντεῦθεν καὶ ἐκείθεν ξύλον ζωῆς ἔγκαρπον,¹¹ κατὰ μῆνα καρπο-
 τοκοῦν.¹² ξύλον ζωῆς ὁ Κύριος κατὰ τὸ γεγραμμένον τῷ
 παροιμιαστῇ περὶ τῆς σοφίας· ξύλον φησὶ ζωῆς ἐστὶ πᾶσι
 τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς. Χριστὸν δὲ Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ
 σοφίαν ὁ σοφὸς ἡμῖν παρέδωκε¹³ Παῦλος. λέγει δὲ ὅτι οὐ
 μόνον οἱ ἅγιοι τοῖς Χριστοῦ πλουτοῦσι χαρίσμασιν, ἀλλὰ
 καὶ ἑαυτὸν¹⁴ ἐνοικοῦντα ἔχουσι καὶ συνοικοῦντα· ὅπερ τῆς
 ὑπερτάτης μακαριότητός ἐστι τὸ κεφάλαιον. συνεχεῖς δὲ τὸ
 ξύλον τῆς ζωῆς, ὁ Χριστὸς, καὶ ἀδιακόπους τελεσφορεῖ καρ-
 πούς καὶ δωρεὰς τοῖς ἁγίοις, ὡς φιλοτιμίαν ἐπικαταλαμ-

¹ ἄξιοι 240 [non 203]

² εἰσέλθῃ 203 240, ut 240 text.

³ ποιῶν 203, et 240 (comp.)

⁴ ἐν τῇ βίβλῳ 203 240

⁵ ἁμαρτωλῶν 203 [non 240].
 Credo 146 velle ἁμαρτωλοῦ (fin. lin.).
 Vide seq. 2 Cor. vi. 15 πιστοῦ (pro
 πιστῷ) B 17 8^{pe} Ign. et Canon apost.
 contra Clem. Bas. Orig. Tert. Lucif.
 etc.

⁶ om. τῶν 203 [Habet 240]

⁷ om. καὶ ἔδειξε . . . πόλεως 203
 240 schol.

⁸ ἀενάως ex ἀστεννάως emenda-

tum 146, ἀενάως 203 et 240 plane;
 vulgo habent Pind. Xen. Theocr. ἀε-
 νάως

⁹ κέχνηται 146, κέχυνται 203, κέχ-
 νται 240

¹⁰ om. εἰς αὐτοὺς 203 240

¹¹ Sic et 155. Non liq. 203 240

¹² Haec claus. καὶ τοῦ ποταμοῦ
 . . . καρποτοκοῦν non reperitur in
 203 240 schol. Incipiunt ξύλον ζωῆς
 ὁ Κύριος

¹³ παραδίδωκε 203 240

¹⁴ αὐτὸν 203 240

βάνειν¹ τῇ φιλοτιμίᾳ² καὶ μήποτε³ αὐτοὺς⁴ λείπεσθαι⁵
 θείας ἐπιρροῆς. καὶ τὰ φύλλα φησὶ τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν (Αποκ. xxii. 2
 τῶν ἐθνῶν.⁶ φύλλα τῆς ζωῆς οἱ τοῦ⁷ Χριστοῦ ἀπηρτημένοι *fin.*)
 καὶ αὐτοῦ ἐχόμενοι πατριάρχαι, προφῆται,⁸ ἀπόστολοι, εὐ-
 αγγελισταί, μάρτυρές τε⁹ καὶ ὁμολογηταί, καὶ οἱ κατὰ και-
 ροὺς ἱεουργοὶ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῆς ἐκκλησίας ποιμένες,
 καὶ πᾶσα ψυχὴ δικαία· οἵτινες καὶ νῦν ἰῶνται τὰς ψυχάς,
 καὶ τοῖς ἁγίοις ἔσονται τῶν ἀγαθῶν προσθήκη. καὶ κατὰ- (Αποκ. xxii. 3
 θεμά¹⁰ φησι οὐκ ἔσται ἔτι.¹¹ νῦν μὲν γὰρ καὶ¹² σφόδρα *init.*)
 φεύγει¹³ τὰ ἀναθέματα,¹⁴ ὅμως ἐν αὐτοῖς καλινδούμεθα,¹⁵ μυ-
 ρίων ἡμῖν¹⁶ προφάσεων ἀναφυομένων ἐν εἰδήσει τέ γε¹⁷
 καὶ ἀγνοία· τότε δέ γε πάσης ἔσονται¹⁸ ψυχικῆς κηλίδος,
 ὥσπερ καὶ σωματικῆς, οἱ ἅγιοι καθαροί τε καὶ ἀμιγῆς.
 καὶ ἔσται φησὶν ἐν τῇ πόλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. αὕτη γὰρ (Αποκ. xxii. 3
 ὁ θρόνος. καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ φησιν οἱ¹⁹ ἅγιοι λατρείαν *fin. lib.*)
 οὐκ ἐπίπουνον, ἀλλὰ τὴν μεθ' ἡδονῆς καὶ εὐφροσύνης πνευμα- (Αποκ. xxii. 4
 τικῆς. τοῦτο δὲ ἔσται ἐκ τοῦ ὅρᾱν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ *init.*)
 ὄψονται γάρ²⁰ φησι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ὄψονται δὲ καθ' (Αποκ. xxii. 4)
 ὅσον ἐφικτὸν ἀνθρώπου φύσει καὶ τὸ ὄνομά φησιν αὐτοῦ²¹ (Αποκ. xxii. 4
 ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. τὴν ἀδιάλειπτον μνήμην καὶ συνου- *fin.*)
 σίαν τοῦ²² Θεοῦ τὸ παρὸν αἰνίττεται ῥητόν. ὥς γὰρ ἐπικεί-
 μενος καὶ ἐγγεγραμμένος αὐτοῖς ὁ Θεός, οὕτως αἰεὶ συμπαρέ-
 σται τοῖς ἁγίοις. καὶ δῆλον, καὶ ἐξ ὧν²³ ὁ Παῦλος ἔφη·
 καὶ πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. νῦν δὲ φησιν, οὐκ ἔστιν,²⁴ 1 Thess. iv. 17
 ὥς ἐν χρειᾷ γενέσθαι τοὺς ἁγίους φωτισμοῦ ἡλιακοῦ ἢ λυχ- (Αποκ. xxii. 5
init.)

¹ ἐπικαταλάμπειν 203 [non 240]

² τὴν φιλοτιμίαν 203 240

³ μήτε 146

⁴ αὐτοῖς 203 [non 240]

⁵ ἐλλείπεσθαι 203 240

⁶ om. xxii. 2 *fin. in schol.* 203
240

⁷ om. τοῦ 203 240

⁸ om. προφῆται 203 [Habet 240]

⁹ om. τε 203 240

¹⁰ κατὰμαθε *sic* 146 (μ *ex emend.*)

πᾶν κατὰθεμα 203 240 et 155

¹¹ ἐκεῖ *pro* ἔτι 240

¹² καὶ *pro* καὶ 203 240

¹³ φεύγειν 203 240

¹⁴ add. χρῆ 203 240

¹⁵ κηλινδούμεθα 146

¹⁶ om. ἡμῖν 203 240

¹⁷ om. γε 203 240

¹⁸ ἔψονται 203 [non 240]

¹⁹ *Ita et* 203 240 *ab* καὶ ἔσται *usque*
ad φησιν *sec.*, *sed* om. ἡ 240 *et* om. οἱ
ante ἅγιοι 203

²⁰ om. γὰρ 203 240

²¹ αὐτοῦ φησιν 203 [non 240]

²² om. τοῦ 203 240

²³ add. καὶ 203 240

²⁴ οὐκ ἔσται 203 240

- νιαίου, τοῦ θείου φωτὸς ἀδιάλειπτον ποιουμένου τὸν φωτισ-
μόν. καὶ βασιλεύσουσιν οἱ ἅγιοι, δηλονότι εἰς τὸν αἰῶνα.
Dan. vii. 18 ταῦτα δὴ ¹ ὁ σοφώτατος Δανιὴλ ἐπιμαρτύρεται, ² λέγων καὶ
παρλήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ³ ὑψιστοῦ, καὶ καθέξουσιν
αὐτὴν ἕως τοῦ ⁴ αἰῶνος τῶν αἰώνων.
- Apoc. xxii. 6 καὶ εἶπέ μοι · οὗτοι οἱ λόγοι πίστοι καὶ ἀληθινοί, καὶ ὁ
Κύριος ⁵ τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν, ἀπέστειλε ⁶ τὸν ἄγγε-
λον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει ·
7 ἰδοὺ ἐρχόμεθα ⁷ ταχύ · μακάριοι οἱ τηροῦντες ⁸ τοὺς λόγους
8 τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. καὶ Ἰωαννὴς ⁹ ἀκούων
καὶ βλέπων ταῦτα. ¹⁰ καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεπον, ¹¹ ἔπεσον ¹²
προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύν-
9 τός ¹³ μοι ταῦτα. καὶ λέγει ¹⁴ · ὅρα μὴ ¹⁵ · σὺνδουλός σου εἰμὶ
καὶ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ ¹⁶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου · τῷ Θεῷ προσκύνησον.
- (Apoc. xxii. 6) οὗτοί φησιν οἱ λόγοι πιστοί, τουτέστιν ἀληθεῖς. καὶ ὁ ¹⁷
Κύριος τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν. πνεύματά φησι ¹⁸ προ-
φητῶν τὰ προφητικὰ χαρίσματα κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ
1 Cor. xiv. 32 σοφωτάτῳ Παύλῳ. καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑπο-
lib. τάσσεσθαι, ¹⁹ καὶ τῷ θεσπεσίῳ προφήτῃ Ἡσαΐα · διὰ τὸν φό-
Es. xxvi. 18 βον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν · καὶ ἐτέκο-
(Apoc. xxii. 6 μεν πνεῦμα σωτηρίας σου, ὃ ἐποίησας ²⁰ ἐπὶ τῆς γῆς. δεῖξαί
fn.) φησι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. διὰ γὰρ
μέσου τοῦ Ἰωάννου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πάντες τὰ

¹ δὲ *pro* δὴ 203 [*non* 240]

² ἐπιμαρτύρεται Δανιὴλ 203 240

³ οἱ ἅγιοι 203 240 *sed contra Sept.*

⁴ *om.* τοῦ *Sept.* (*Theodot.*)

⁵ Κύριος ὁ Θεὸς (*pro* ὁ Κύριος)
203 240

⁶ *add.* με 203 240 *et* X 178 *aliqu.*

⁷ ἐρχομαι 203 240. *Non rep.*
claus. in com. ubi 146–155 *denuo scr.*
ἐρχόμεθα

⁸ μακάριος ὁ τηρῶν 203 240 *rell.*
(μακάριοι οἱ τηροῦντες *habet et* 155)

⁹ καὶ ἰὼ 146 (*om.* ἐγὼ *cum* 92 155)
sed καὶ γὰρ ἰὼ 203 240 *plur.*

¹⁰ ὁ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα 203
240. *Om.* ὁ 146 *et* 155 *al. per pauc.*

¹¹ ἔβλεψα 203 240 (ἔβλεπον 146–
155 *cum* A 200 *sol.*)

¹² ἔπεσα 203 240

¹³ δεικνύοντος 240 [*non* 203]

¹⁴ *add.* μοι 203 240 *et* 146 *infra com.*

¹⁵ ὅρα, μὴ · 146

¹⁶ *om.* καὶ 203 240 *et omn. praeter*
146–155 *et* 184 *et Arm.*

¹⁷ *om.* ὁ 203 240

¹⁸ *add.* τῶν 203, *sed om.* πνεύματά
φησι προφ. 240

¹⁹ ὑποτάσσεται 203 240 *ut text.*
Paul.

²⁰ ἐκύήσαμεν *pro* ὁ ποιήσας 203,
sed ἐποιήσαμεν 240 *cum Sept.* (*Ignor-*
at Swete ἐκύήσαμεν)

ὁφθέντα αὐτῷ μεμαθήκασιν. καλῶς δὲ ἔφη τό· ἐν τάχει·
 πᾶς γὰρ χρόνος μικρός, ὥς καὶ πρότερον εἴρηται, καὶ ὅτι Apor. vi. 11, xx.
 μάλιστα μέγας τις εἶναι δοκῇ,¹ συγκρινόμενος πρὸς τοὺς 3
 μέλλοντας ἀτελευτήτους αἰῶνας. διὰ τοι τοῦτο² καὶ ἐπήγαγε
 ἰδοὺ ἐρχόμεθα (*sic*) ταχύ· μακάριοι οἱ τηροῦντες τούτους τῆς προ- (Apor. xxii. 7)
 φητείας ταύτης.³ οἱ γὰρ φυλάττοντες σπουδάζουσι μὴ περι-
 πεσεῖν ταῖς εἰρημέναις αὐτῇ κολάσεσι διὰ βίου θεοφιλοῦς.
 καὶ ὅτε φησὶν ἤκουσα καὶ ἔβλεπον, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσ- (Apor. xxii. 8)
 θεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου.⁴ ταῦτα ἐν τοῖς φθάσασιν
 ἡρμηνεύεται, ὅτε καὶ ἀπεδείξαμεν τῶν ἀθέων Ἑλλήνων τὰ
 δόγματα περὶ τῶν παρὰ⁵ σφίσιν ἐθνάρχων μηδὲν κοινὸν
 ἔχοντα⁶ τοῖς καθαρωτάτοις τῆς ἐκκλησίας δόγμασι.⁷

καὶ λέγει μοι· μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ Apor. xxii. 10
 βιβλίου τούτου, ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω 11
 ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην
 ποιησάτω⁸ ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. ἰδοὺ ἐρχομαι 12
 ταχύ ταχύ,⁹ καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι¹⁰ ἑκάστῳ
 ὡς τὸ ἔργον ἔσται αὐτοῦ.¹¹ ἐγὼ τὸ α̅ καὶ τὸ ω̅, πρῶτος καὶ 13
 ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος.¹² μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στο- 14
 λὰς αὐτῶν,¹³ ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν¹⁴ ἐπὶ τὸ ξύλον¹⁵ τῆς
 ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν.

μὴ σφραγίσῃς φησὶ τοὺς λόγους τούτους,¹⁶ τουτέστι, μὴ (Apor. xxii. 10)
 σχολίης αὐτοὺς παρὰ σαυτῷ, μηδὲ ἀποκλείσας φυλάξῃς¹⁷ ἐν

¹ δοκεῖ 146 μέγιστος εἶναι τις δοκῇ
 203 240

² διάτι τοῦτο 146

³ *Infelicitèr om. claus.* ἰδοὺ . . .
 ταύτης *in schol.* 203 240 (*add.* ταύτης
 146-155 = 121 *et* 157 *sol.*)

⁴ *Pariter om. claus.* καὶ ὅτε . . .
 ἀγγέλου *in schol.* 203 240

⁵ περὶ 146 *ut vid.*

⁶ ἔχοντες 203

⁷ *Absunt schol. ad ver. 9 in om-
 nibus meis*

⁸ δικαιωθήτω *pro* δικαιοσύνην ποιη-
 σάτω 203 240 *textt.* *Vide infra com.*

⁹ ταχύ *semel* 203 240. *Obs.* 203
supra solus ναὶ ναὶ *ad xvi.* 7

¹⁰ ἀποδοθῆναι 203 240 *cum* *Σ* *et* 178
sol.

¹¹ αὐτοῦ ἐστιν 203 240

¹² ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ
 καὶ τὸ τέλος 203 240

¹³ *Congruunt omnes mei* 38 146-155
 178-203-240 *cum* *Σ* *A* *et* 127 *ad leg.*
 μακ. οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν
 (*pro* μακ. οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς
 αὐτοῦ)

¹⁴ αὐτῶν ἡ ἐξουσία 203 240 *et* 178
solī cum Copt. et more Copt.

¹⁵ ἐπὶ τοῦ ξύλου 203 240

¹⁶ *Neglex. claus.* μὴ σφραγ. . . .
 τούτους *in schol.* 203 240

¹⁷ φυλάσσεις *ut vid.* 203 [*non* 240]

- (Apoc. xxii. 10 *fin.*) τῷ τῆς διανοίας ταμείῳ,¹ ἀλλὰ φανέρωσον ἅπασιν. ὁ γὰρ καιρὸς φησιν ἐγγύς ἐστι. τοιοῦτον τι λέγει²· οὔτε πλεῖστον ὁ καιρὸς αὐτῶν ἀπέχει, ὡς τότε. ἀλλὰ μὴ νῦν χρεῖαν ἔχειν αὐτοὺς ἀκουσθῆναι· οὔτε γὰρ ἐστὶν ἴδιος, ὡς περίττην³ εἶναι τὴν ἐξ αὐτῶν παραίτησιν.⁴ τίς γὰρ χρεῖα παραινέσεως τοῖς λοιπὸν⁵ πειρωμένοις τῶν κακῶν ἦτοι⁶ τῶν ἀγαθῶν; τοὺς γὰρ ἔργῳ μαρτυροῦντας ἄωρον λόγῳ παιδεύειν. ἀλλὰ τί ἐγγύς φησὶν ἐστίν, οὔτε πολὺ μέλλει, οὔτε ἤδη⁷
- (Apoc. xxii. 11 *init.*) πάρεστιν; ὁ ἀδικῶν φησιν ἀδικησάτω ἔτι καὶ ὁ ῥύπαρος ῥυπαρευθήτω ἔτι.⁸ οὐ κεκελευσμένου καὶ προστάσσοντός⁹ ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν ἢ ῥυπαρευθῆναι, ἀλλὰ τοῦτό φησιν· ἔτι μικρὸς ἐνδρασιλεύεται χρόνος τοῖς ἀνθρώποις· ἕκαστος τοιούτῳ τὸ αὐτῷ φίλον πραττέτω, καὶ τῷ οἰκείῳ αὐτεξουσίῳ ὡς βούλεται
- (Apoc. xxii. 11 *fin.*) κεχρήσθω,¹⁰ εἴτε εἰς κακὸν εἴτε εἰς ἀγαθόν. διὸ ἐπάγει καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω¹¹ ἔτι,¹² καὶ ὁ ἅγιος ἀγιασθήτω
- (Apoc. xxii. 12) ἔτι. ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἔσται αὐτοῦ.¹³ ἔρχομαί φησιν ὁ Κύριος ἐν τῇ δευτέρᾳ¹⁴ παρουσίᾳ, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ ἃ δεῖ ἑκάστῳ
- (Apoc. xxii. 13) ἀποδοῦναι, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν. ἐγὼ φησι τὸ ᾧ καὶ τὸ ὦ, πρῶτος καὶ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος.¹⁵ ταῦτα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἰκανῶς εἴρηται· διὸ νῦν ὑπέρβηθι. μακάριοί φησιν οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς.¹⁶ στολὰς λέγει τὰ σώματα. μακάριοι οὖν οἱ εὖ βιοῦντες καὶ ἑαυτοὺς ἐκκαθαίροντες ἀπὸ παντὸς ἁμαρτίας ῥύπου· οἱ γὰρ οὕτως¹⁷ βιοτεύσαντες¹⁸ ἔξου-

¹ ταμείῳ 203 [non 240]² λέγεις 146³ ἰδίως τὲ ἦττην 146 ὡσπεριττην 203 240 ἴδιος ὡς περιττην Blake⁴ παραινέσιν *pro* παραίτησιν 203 (*Dub.* 240)⁵ λοιπῶ 146 (*Dub.* 240)⁶ ἢ τί 203 [non 240 *ut vid.*]⁷ *om.* ἤδη 203 240⁸ *om. claus.* 203 240 *sed vide infra perg. in schol.* καὶ ὁ δίκαιος κ.τ.λ.⁹ προστάττοντος 203 [non 240 *vid.*]¹⁰ χρησάσθω 203 240¹¹ *Sic et* 203 240 *hoc loco contra textus suos*¹² *Add.* καὶ τὰ ἐξῆς *et om. verba quae seq.* καὶ ὁ ἅγιος *usque ad* ἔσται αὐτοῦ 203 240¹³ *Praescrip.* ἰδοὺ 203 240¹⁴ β^α *pro* δευτέρα 240 [non 203]¹⁵ *om. in schol. hunc vers.* 203 240¹⁶ *om. claus.* 203 240 *in schol.*¹⁷ οὕτω 240 [non 203]¹⁸ βιωτεύσαντες 146

σίαν σχήσουσιν ἐπὶ τὸ ξύλον¹ ἐπεριδεσθαι τῆς ζωῆς καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐπαναπαύεσθαι, ξύλον δὲ ζωῆς ὁ Κύριος, ὡς² πρόσθεν εἴρηται. καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. (Apor. xxii. 14 καὶ διὰ τῶν πυλώνων, τουτέστι τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων *fin.*) καὶ διδαγμάτων, μέτοχοι γίνονται³ τῆς τῶν ἁγίων διαγωγῆς καὶ μακαριότητος.

ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς⁴ καὶ Apor. xxii. 15

οἱ εἰδωολάτραι, καὶ πᾶς⁵ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεύδος. ἐγὼ 16

Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ⁶

ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ,⁷ ὁ 17

ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς, ὁ⁸ πρωῒνος. καὶ ἡ νύμφη λέγουσα⁹· ἔρχου· 17

καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω ἔρχου· καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω· ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν. μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι 18

τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἔάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτόν, ἐπιθήσει¹⁰ ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτόν τὰς πληγὰς τὰς 19

γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἔάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ 19

τῶν λόγων¹¹ τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης,¹² ἀφελεῖ¹³ ὁ 13

Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

ἔξω φησὶν οἱ κύνες.¹⁴ κύνας καλεῖν ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ, (Apor. xxii. 15

τοὺς ἡταιρηκότας¹⁵ διὰ τὸ ἀναιδὲς αὐτῶν καὶ ἀκάθαρτον. *init.*)

καὶ γὰρ φησιν ἐν Δευτερονομίᾳ ὁ Μωϋσέως¹⁶ τοῦ ἱεροφάντου νόμος οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης καὶ¹⁷ ἄλλαγμα¹⁸ κυνὸς Deut. xxiii. 18

εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχὴν σου.¹⁹

¹ Sic hoc loco et 203 240 contra textt.

² καθὼς 240 [non 203]

³ γίνονται 203 240

⁴ φονεῖς 146

⁵ add. ὁ 203 240

⁶ ἐν pro ἐπὶ 203 240 A et al. pauc. Gig. Sah. Boh. Arm. 1. (N.B. Ex-plicit 178 post verb. ταῦτα)

⁷ add. καὶ 203 240

⁸ καὶ pro ὁ 203 240

⁹ καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν 203 240 ut plur. Om. καὶ τὸ πνεῦμα 146-155 textt. soli (hab. diserte in com.)

¹⁰ ἐπιθήσει (ἐπιθήση 240) ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσοι 203 240. [Seq. ὁ θεὸς ἐπ' αὐτόν omn.]

¹¹ add. τούτων 203 240

¹² om. ταύτης 203 240

¹³ ἀφέλοι 203 240

¹⁴ om. ἔξω φησὶν οἱ κύνες 203 240

¹⁵ ἡταιρικότητας 203 [non 240]

¹⁶ ὁ Μωϋσέως 203 [non 240]

¹⁷ οὐδὲ Sept.

¹⁸ ἄλλαγμα 146

¹⁹ Om. σου Sept. pergens: ὅτι βδέλγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφότερα

ὅτι δέ γε ὅμοιοι τοῖς κυσὶ κατὰ τὴν ἀναΐδειαν οἱ τοιοῦτοι·
 Anonymi versus *marτυρεῖ*¹ τις καὶ τῶν ἔξω σοφῶν, οὕτως εἰπὼν φεύγε δὲ
 duo hexametri πάντα φόνον καὶ μοίχεια λέκτρα γυναικός· καὶ δ' ὄρκους μα-
 κάρων² καὶ ἀναΐδεα δέμνια κούρων. ἔξω οὖν τῆς ἁγίας πόλεως
 καὶ τῆς μετὰ τῶν δικαίων διαγωγῆς οἱ κύνες, καὶ οἶδε καὶ
 (Apoc. xxii. 15 οἶδε. τί γὰρ κοινὸν αὐτοῖς καὶ τοῖς δικαίοις τοῦ Θεοῦ; καὶ
fin.) πᾶς φιλῶν³ καὶ ποιῶν ψεύδος ἔξω φησὶν ἔσται. ψεύδός
 ἔστιν ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν· τῆς γὰρ ἀρετῆς κατὰ φύσιν
 οὔσης, ἐπεὶ καὶ καταβέβληκεν ἡμῶν τῷ πλάσματι σπέρμα⁴
 ἀρετῆς ὁ δημιουργὸς ἐξ ἀρχῆς,⁵ ἡ κακία παρὰ φύσιν ἔστιν.
 ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἡ ὑγεία κατὰ φύσιν ἔστί, παρὰ
 φύσιν δὲ ἡ νόσος, καὶ τὸ βλέπειν καὶ ἀκούειν κατὰ φύσιν, ἡ
 δὲ πῆρωσις καὶ ἡ κώφωσις παρὰ φύσιν, οὕτως⁶ καὶ ἐν ταῖς
 ψυχαῖς ἡ ἀρετὴ κατὰ φύσιν, παρὰ φύσιν δὲ ἡ κακία· ἀνάλο-
 γος⁷ γάρ ἐστιν ὑγεία τῇ ἀρετῇ,⁸ τῇ δέ γε νόσφ ἡ κακία·
 καὶ κατὰ τοῦτο δὲ ψεύδος⁹ ἡ κακία, ὅτι καὶ ψεύδεται πολλά-
 κισ εἶναι ἀρετή· πλάττεται γὰρ ἡ μὲν θρασύτης εἶναι
 ἀνδρία,¹⁰ ἡ δὲ κακουργία φρόνησις, ἡ δὲ ἀκινήσια σωφρο-
 σύνη, ἡ δέ γε μειονεξία δικαιοσύνη. ταῦτα γὰρ ἅπαντα
 κακίαι¹¹ ἐντυγχάνουσιν, ἀρετῆς προσωπεῖον περικείμεναι,
 καὶ τοὺς τὸ ψεῦδος οὖν τῆς κακίας ἐπιτηδεύοντας ἔξω βάλλει
 (Apoc. xxii. 16 τῶν θείων περιβόλων. ἐγὼ φησιν Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγε-
init.) λὸν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις.¹² μαρτυ-
 ρῆσαί φησι τὸ διαμαρτύρασθαι οὐκ ἐν κρυφῇ οὔτε ἐν παρα-
 βύστῳ, ἀλλὰ ἀκουουσῶν¹³ τῶν πανταχοῦ ἐκκλησιῶν, ἵνα
 μή τις ἄγνοιαν προφασισάμενος ἐθελοκακῶν εἴη¹⁴ πονηρός.
 (Apoc. xxii. 16 ἐγὼ φησὶν εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ,¹⁵ καίτοι ὡς πρὸς τὸ
med.)

¹ μαρτυρων 146² καὶ μοιχείαν. λέκτρα γυναικός καὶ
δορκούς μακάρων 203 240³ Sic om. ὁ et 203 240 hoc loco⁴ σπέρματα 203 240⁵ ἐξ ἀρχῆς ὁ δημιουργός 240 [non
203]⁶ οὕτω 203 (illeg. 240)⁷ ἀναλόγως 203 (et 240 ut vid.
sine acc.)⁸ ἐστι τῇ ὑγείᾳ ἡ ἀρετή· 203
240⁹ καὶ κατὰ τοῦ ψεύδους (om. δὲ)

203 240

¹⁰ ἀνδρεία 203 [non 240]¹¹ κακία 240, add. τοῖς post κακία

146

¹² om. claus. ἐγὼ . . . ἐκκλησίαις
in schol. 203 240¹³ ἀκουόντων 203 text. (sed mg.
ἀκουουσῶν) 240 (nil mg.)¹⁴ ἐθελοκακῶν εἶεν 146 sic¹⁵ om. claus. ἐγὼ . . . δαὶδ in schol.
203 240

φαινόμενον ἀκολουθότερον ἦν εἰπεῖν, ἐγὼ εἰμι ὁ ἐκ τῆς
 ρίζης¹ Δαυὶδ ἀναβλαστήσας κλάδος. νῦν δὲ τοῦναντίον
 ρίζαν² ἑαυτὸν τοῦ Δαυὶδ³ κέκληκεν, καὶ οὐ ρίζαν μόνον
 ἀλλὰ καὶ γένος, καθὼς⁴ πρόσθεν εἴρηται. ρίζα μὲν καὶ
 αἰτία τῶν ἀπάντων, μεθ' ὧν καὶ τοῦ Δαυὶδ, καθό ἐστι καὶ
 νοεῖται Θεός· γένος δέ γε⁵ τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀνατε-
 ταλκῶς κατὰ σάρκα, καθό ἐστι καὶ νοεῖται ἄνθρωπος· ὡς
 εἶναι αὐτόν, τὰ γὰρ αὐτὰ⁶ πολλάκις λέγειν ἐμοὶ μὲν οὐκ cf. Phil. iii. 1
 ὀκνηρόν, τοῖς δὲ ἐντυγχάνουσιν ἀσφαλές, ὥς πού φησι τῶν
 ἑαυτοῦ λόγων ὁ θεῖος ἀπόστολος — ὡς εἶναι οὖν τὸν Ἐμμα- Es. vii. 14
 νουὴλ ἐκ θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος τελείως ἔχουσῶν
 ἐκάστη τῶν φύσεων⁷ κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον,⁸ ἀσυγχύτως,
 ἀτρέπτως, ἀναλλοιώτως, ἀφαντασιάστως. μετὰ δὲ τὴν ἄφρα-
 στον ἔνωσιν πεπείσμεθα ἐν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν
 καὶ μίαν ἐνέργειαν, καὶ ἡ τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῖται⁹ δια-
 φορά, ἐξ ὧν τὴν ἀπόρρητον ἔνωσιν πεπράχθαι φαμέν, μὴ δὲ
 ἡ κατὰ ποιότητα φυσικὴ ἰδιότης¹⁰ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ
 θεσπεσίου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου. ὁ ἀστήρ φησιν ὁ πρωῖ- (Apoc. xxii. 16
 νός¹¹· ἡ τὸν ἥλιον λέγει, ἐπεὶ καὶ ἥλιος δικαιοσύνης κέκληται fin.)
 τῷ Μαλαχίᾳ, ἔτι δὲ καὶ τῷ προφῆτῃ ψάλλοντι ἔπεσε πῦρ ἐπ' Mal. iv. 2
 αὐτούς,¹² — τουτέστι τοὺς Ἰουδαίων ἀρχιερέας — καὶ οὐκ εἰ-
 δον τὸν ἥλιον, — τοῦτον δὴ τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον Χρι-
 στόν — ἡ τὸν ἑωσφόρον¹³ ἀστέρα. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλεῖ-
 ται τῷ Πέτρῳ ἐν¹⁴ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, λέγοντι ἕως οὗ¹⁵ ἡμέρα 2 Pet. i. 19
 διαυγάσῃ¹⁶ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. καὶ
 τὸ πνεῦμά φησι,¹⁷ τουτέστι τὸ προφητικόν, καὶ ἡ νύμφη, — (Apoc. xxii. 17
 init.)

¹ add. τοῦ 203 240 non in textt.² add. δὲ 146³ τοῦ δαδ ἑαυτὸν 240 [non 203]⁴ add. καὶ 203 240⁵ om. γε 203 240⁶ om. τὰ γὰρ αὐτὰ 146⁷ om. ἐκάστη τῶν φύσεων 146⁸ add. τὸ ἴδιον 203 240⁹ ἀγνοεῖται 146¹⁰ φυσικὴν ἰδιότητα 146¹¹ Om. ὁ ἀστήρ φησιν ὁ πρωινός et ἡ seq., incip. τὸν ἥλιον 203. Idem

240 sed habet ἡ

¹² Hab. ἐπ' αὐτοὺς omn. mei, sed om. Sept. Mss. praeter $\mathfrak{N}^{ca}$ T¹³ ut in 2 Pet. i. 19 minn. alig.¹⁴ add. τῇ 203 240 (et 240 β^a)¹⁵ add. ἡ 203 cum $\mathfrak{N}^P$ al. tribus [non 240]¹⁶ διαυγάσει 203 [non 240] ut min. Mss. Petr. alig.¹⁷ Habent claus. hoc loco 203 240 et confirmant 146-155 quamvis non in textt. eorum

- ἡ καθόλου καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἐκκλησία, — λέγουσιν ἔρχου.
 τὴν γὰρ τοῦ Κυρίου δευτέραν ¹ παρουσίαν ζητεῖν προστε-
 τάγμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐν εὐχῇ τίθεσθαι· ὁ γὰρ τοι λέγων
 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου πρὸς τὸν Θεὸν τὴν Χριστοῦ βασιλείαν
 ἐξαίτει, ἣτις καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ ² τοῦ Πνεύματός ἐστι βασι-
 λεία. καὶ ὁ ³ ἀκούων φησὶν εἰπάτω ἔρχου. καὶ πᾶς φησιν
 ἀκούων τῶν παρόντων λόγων καὶ σὺ δὲ ⁴ Ἰωάννης, εὐκτὴν
 ποιῶν τὴν βασιλείαν τῆς Χριστοῦ παρουσίας.⁵ τοῦτο δὲ
 λέγει, προτρέπων ἅπαντας εἰς τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα καὶ
 ἐπιτηδεύματα· οὐ γὰρ ἂν τις δικαιοσύνην ἑαυτῷ μὴ συνεπι-
 στάμενος, εὐκτὴν ποιήσοιτο τὴν Χριστοῦ παρουσίαν, ἐν ᾗ
 λόγους τῶν αὐτῷ βεβιωμένων ἀπαιτηθήσεται· καὶ ὁ διψῶν
 φησιν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν,⁶ ἐν ᾧ δὲ
 φησιν ⁷ ἡξεί τῆς ἐμῆς παρουσίας ὁ καιρός, φησὶν ὁ Κύριος
 τῇ πηγῇ τῆς ζωῆς, τῇ τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύσει ὑπόθετε ⁸ τὸ
 στόμα. καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε,
 καὶ πίετε ⁹ ἄνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς. Ἡσαΐας ἡμῖν ¹⁰ διακελεύε-
 ται, τὰ αὐτὰ τῷ Κυρίῳ προαναφωνῶν. εἴρηται δὲ καὶ ἐν
 τοῖς φθάσασιν ὅτι τὴν ¹¹ μεθ' ἰδρώτων καὶ πόνων ἀντέκτισιν ¹²
 τῆς ἀρετῆς, δωρεάν λαμβάνεσθαι φησιν, ἐπεὶ μὴ ἄξια τὰ παθή-
 ματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλύπτεσθαι
 δόξαν εἰς ἡμᾶς, κατὰ τοὺς ¹³ Παύλου τοῦ σοφωτάτου λόγους.
 μαρτυρῶ φησιν ἐγὼ πάντι τῷ ἀκούοντι τοὺς παρόντας λόγους ¹⁴·
 τουτέστι διαμαρτύρομαι ¹⁵ μὴ προσθεῖναι ¹⁶ τι, ἵνα μὴ ἑαυτῷ
 ἐπισπάσῃται τὰς ἐνταῦθα εἰρημένας πληγὰς, μήτε ἀφελεῖν,

¹ β^{av} 240² om. τοῦ Πατρὸς καὶ 203 240³ om. ὁ 240 [non 203]⁴ οὐδὲ pro σὺ δὲ 146⁵ τὴν παρουσίαν τῆς Χριστοῦ βασι-
 λείας 240 [non 203]⁶ om. claus. καὶ ὁ διψῶν κ.τ.λ. in
 schol. 203 240⁷ Om. φησιν hoc loco 240, sed variat
 apud omn. claus. seq. Obs. 146 ut su-
 pra in text., sed 203 hab.: ἐν ᾧ δὲ
 ἡξεί, ὁ Κύριος φησι, τῆς ἐμῆς παρου-
 σίας ὁ καιρός, προορρενούσης τῇ πηγῇ
 τῆς ζωῆς. 240 hab.: ἐν ᾧ δὲ ἡξείτῆς ἐμῆς παρουσίας ὁ καιρός φησιν ὁ
 Κύριος, προτερενούσης (ut vid.) τῇ
 πηγῇ (τῆς ζωῆς illeg.) Ignorat ergo
 146 προορρενούσης⁸ ὑπόκειται 146⁹ Ita omn. mei, sed Esai. φάγετε
 pro πίετε exceptis NAQ *¹⁰ ὑμῖν 203 [non 240]¹¹ τῆς pro τὴν 203 et 240 ut vid.¹² ἀντέκτισιν 146¹³ add. τοῦ 203 240¹⁴ om. claus. in schol. 203 240¹⁵ μαρτύρομαι 203 240¹⁶ προσθεῖναι 146

ὅπως μὴ ἀφαιρεθῇ τῆς μερίδος τοῦ τε ξύλου τῆς ζωῆς καὶ τῆς διαγεγραμμένης ἀγίας πόλεως· ἅπερ ἀμφοτέρω τῶδε τῷ βιβλίῳ περιέχεται. εἶτα ἀξιόπιστον καὶ αἰδέσιμον τὸν ἑαυτοῦ ποιῶν λόγον ὁ εὐαγγελιστής, ὅρα τί ἐπήγαγεν·

¹ ὁ μαρτυρῶν ταῦτα ² ναὶ ἔρχομαι ταχύ.³

Apoc. xxii. 20

ὅπερ ὁ Παῦλος πεποίηκεν, εἰπὼν ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ⁴ ἐφέστηκε, τοῦτο καὶ νῦν αὐτὸς ⁵ λέγει, ὁ ταῦτα διδάσκων ἐγὼ φησι ⁶ καὶ διαμαρτυρόμενος ἐν αὐτοῖς εἰμι λοιπὸν τοῖς τοῦ παρόντος βίου τέρμασιν, ὡς μηδενὶ τὸν λόγον ἐν ὑποψίᾳ καταλειφθῆναι. τίς γὰρ ἂν ἔλοιτο καὶ τῶν τυχόντων, εἰ μὴ τοιγε ⁷ Ἰωάννης ὁ τοσοῦτος, πλάττεσθαι λόγους ὡς ἐκ Θεοῦ, ὡς ⁸ ὅσον οὐπω μέλλων τὸν κοινὸν ὑπιέναι θάνατον, καὶ εἰς χεῖρας ἀπιέναι Θεοῦ ἐναργέστερον ἢπερ οἱ τέως ἐν ζῶσιν ὄντες; γράφω οὖν ταῦτά φησι μονονουχὶ λέγων τῷ καλοῦντι με Χριστῷ ⁹ πρὸς μετὰστασιν ¹⁰ ναὶ· ἔρχομαι ταχύ.

2 Tim. iv. 6

ἀμήν· ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ.¹¹

Apoc. xxii. 20

ἐπειδὴ ἐν τοῖς φθάσασιν εἶπε ¹² τὸ προφητικὸν πρὸς αὐτὸν πνεῦμα, ¹³ καὶ ὁ ἀκούων φησὶν εἰπάτω τῷ Κυρίῳ ἔρχου, πειθαρχῶν τοῖς χρηματισθεῖσιν αὐτῷ, φησὶν ἀμήν· ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ ¹⁴· ὥσει ἔλεγε· ναὶ δέσποτα, Χριστέ, ¹⁵ τάχυνον ἡμῖν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ¹⁶ δευτέραν σου παρουσίαν.

fin.

(Apoc. xxii. 17)

(Apoc. xxii. 20
fin.)

¹ add. λέγει 203 240 *init ver.* 20.

² Add. εἶναι 203 240 (*hiat* 178) *et* **✕** *solus cum Arm.* 4; *sed obs. Boh.* [*non Sah.*] add. ὅτι γενήσονται

³ Add. ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ· ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἀγίων (*om.* τῶν 203 *cum pauc.*), ἀμήν *in textu* 203 240. *Incipiunt schol. post longa scholia Andr. ut solent cum verbis*, ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναὶ ἔρχομαι ταχύ *repetitis in scholio. Seq. ὅπερ ὁ Π. Quae deinde habet* 146 *in textu, in schol. accipiunt* 203 240

⁴ τῆς ἐμῆς ἀναλ. *cum DEKL contra τῆς ἀναλ. μου* **✕** *plur. et Patr. plur.*

⁵ αὐτὸς νῦν 203 240

⁶ φησὶν ἐγὼ 203 240

⁷ μή τι γε *pro* εἰ μή τοιγε 146 240

⁸ *om.* ὡς *sec.* 203 (*Dub.* 240)

⁹ *om.* Χριστῷ 203 240

¹⁰ add. Χριστῷ *sic* 203 240

¹¹ Add. Χριστέ 203 240 *supra in textu.*, *sed hoc loco in schol. absque Χριστέ. Ita* 203: ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ· ἐπειδὴ κ.τ.λ., *sed interpunctum post ἀμήν in* 240

¹² εἶπον 146

¹³ πρὸς αὐτὸν τὸ προφητικὸν πνεῦμα 203 240

¹⁴ *om.* Ἰησοῦ 240

¹⁵ Κύριε *pro* Χριστέ 240

¹⁶ τὴν σωτήριαν *et om.* καὶ τὴν 146 τὴν σωτηρίαν ἡμῖν 203 τὴν σωτηρίαν ἡμῖν καὶ τὴν δευτέραν 240

Αποκ. xxii. 21

ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν¹ ἁγίων· ἀμήν.²
οἱ γὰρ βέβηλοι ἤδη προαπηλάθησαν τῆς τῶν ἁγίων δια-
γωγῆς καὶ τῆς εἰσόδου τῆς νοητῆς Ἱερουσαλήμ. τοῖς δέ γε
ἐκκληρύκτοις πῶς ἂν ἐπέλθοι ἡ³ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν
χάρις; ἥς μετόχους ποίησον ἡμᾶς, Χριστέ, διὰ τὴν ἀγαθό-
τητά σου μόνην⁴. πρέπει γάρ σοι δοξάζεσθαι νῦν καὶ αἰεὶ
καὶ εἰς τὸν αἰῶνα⁵ ἀμήν⁶ ✠

περὶ ταύτης τῆς θείας ἀποκαλύψεως φασί τινες, θρασέως
καὶ ἀμαθῶς τὰς γλῶσσας κινοῦντες, μὴ παρ' αὐτοῦ τοῦ θεσ-
πεσίου Ἰωάννου καὶ εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου ταύτην συν-
τετάχθαι· ἐξ οὗ δὴ καὶ ὡς ἐν παραβύστῳ τὴν παραδοχὴν
ταύτην ἐπακροῶνται. τοῦτο δὲ οἶμαι οὐκ ἐξ ἀμαθίας οὐδ'
ἀποκαλύψεως, ἐξ ἀπλότητος δὲ μόνον, εἰ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν,
καὶ φιλοζωίας καὶ τῆς πρὸς τὰ γήϊνα προσπαθείας, τὸ ἀπό-
τομον καὶ ἀναντίρρητον τῶν ἀποφάσεων δεδιότων· τῶν γὰρ
θεσπεσίων καὶ ἁγίων πατέρων διαρρήδην ἐπιμαρτυρούντων,
τίς ἱκανὸς πρὸς ταῦτα ἀποφθαλμεῖν ἢ εἰς νοῦν ὁπωσοῦν
τοσοῦτον ἀφικέσθαι, ὡς οὐχὶ ταῦτα οὕτως ἔχει; καὶ γὰρ ὁ
μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς Κατὰ Εὐνόμιον αὐτοῦ συγγράμμασι
τὴν ἀντίρρησιν τῶν ἀθεωτάτων αὐτοῦ βλασφημιῶν καὶ ληρη-
μάτων ποιούμενος, περὶ ᾧ ὁ θεὸς θεολόγος ἐμνημόνευσεν ἐν
τῷ τετάρτῳ αὐτοῦ λόγῳ, ἐν ᾧ τὰς τε ἀπορίας καὶ λύσεις ἐκ
τῶν θεοπνεύστων γραφῶν εἰς τὰ ἀντιλεγόμενα περὶ τοῦ υἱοῦ
διὰ τῆς καινῆς καὶ παλαιᾶς διαθήκης· οὗ ἡ ἀρχή· εἰ φύσει
Θεὸς ὁ υἱός, Θεὸς δὲ φύσει καὶ ὁ πατήρ, οὐκ ἄλλος Θεὸς ὁ υἱός,
ἕτερος δὲ ὁ πατήρ, ἀλλ' ὅμοιος. καὶ μεθ' ἕτερα· Μωϋσέως μὲν
βοῶντος περὶ τοῦ υἱοῦ ὁ ὢν με ἀπέστειλε, τοῦ δὲ εὐαγγελιστοῦ
Ἰωάννου· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ οὐχ ἄπαξ τὸ ἦν, ἀλλὰ τέταρ-
τον, καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλ-

Basil. *Adv. Eu-
nomium libri
quarti inil.*

(Exod. iii. 14)

(Jo. i. 1, 1 Jo. i.

¹⁾
(Jo. viii. 47)

(Jo. i. 18; iii.

13)

¹ om. τῶν 203 *in textu suo sed ha-
bet hoc loco, exscribens text. ut schol.*

² add. μετὰ τῶν ἁγίων *denuo ante
οἱ γὰρ βέβηλοι* 203 240

³ add. τοῦ 240 [*non* 203]

⁴ διὰ τῆς ἀγαθότητός σου μόνης 203
[*non* 240]

⁵ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων 203 240

⁶ *Explicit* 240. *Pergit* 146, *ut su-
pra sine intermissione, solus. Pergit*
203 Ἰστέον ὡς ὁ τῆς παρουσίας βίβλου.
De his vide infra

ποις¹ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐν ἑτέροις · ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει · ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος.² καὶ οὐ διέστειλεν, ἀλλ' ἐπομένως τὴν τοῦ Παύλου πάλιν ἐπανελάβετο μαρτυρίαν. εἰ οὖν ἑτέρου τινὸς Ἰωάννου, ὡς ἡ ληρωδία ἔχει τῶν πολλῶν, ἡ ἀποκάλυψις αὕτη συνετέθη, ἐπὶ τῷ τοῦ συγγραψαμένου ὀνόματι ἔγραψεν ἂν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τοὺς ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως λόγους · ἀλλὰ πρότερον μὲν ἐκθέμενος τὰ τοῦ Μωσέως, εἶτα τοῦ ἀποστόλου καὶ θεολόγου, καθὰ καὶ τὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, οὐδενὸς ἑτέρου ἐδεήθη τούτοις ἐπιμαρτυρῆσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῶν ἀναντιρρήτων τοῦ μεγάλου καὶ ἁγίου Βασιλείου. ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος ὁ τῆς θεολόγου ἐπώνυμος, εἰς τὴν τῶν ἑκατον πεντήκοντα ἐπισκόπων παρουσίαν ἀπολογούμενος, ὃν Συνακτῆριον καλέουσι, φανερώς ὁντως ἔγραψεν · μέχρι τίνος κληρονομήσετε τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ μεθ' ἕτερα · πείθομαι γὰρ ἄλλους ἄλλης προστατεῖν ἐκκλησίας, ὡς Ἰωάννης δίδασκει με διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. ὁ δὲ Εὐσέβιος ὁ τοῦ Παμφίλου ἐν τῷ τρίτῳ αὐτοῦ λόγῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ὡδέ πως ἔφη τὰ μὲν διηκατὰ Ἰουδαίους, ἐν τούτοις ἦν, καὶ μεθ' ἕτερα · ἐν τούτῳ κατέχει λόγος τὸν ἀπόστολον ἅμα καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔτι τῷ βίῳ ἐνδιατρίβοντα, τῆς εἰς τὸν θεῖον λόγον ἕνεκα μαρτυρίας Πάτμον οἰκεῖν καταδικασθῆναι τὴν νήσον παρὰ Δομετιανοῦ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ.³ γράφων γέ τοι ὁ Εἰρηναῖος περὶ τῆς ψήφου τῆς κατὰ τὸν ἀντίχριστον προσηγορίας λεγομένης ἐν τῇ Ἰωάννου λεγομένη Ἀποκαλύψει, αὐταῖς συλλαβαῖς ἐν πέμπτῳ τῶν Πρὸς Τὰς Αἰρέσεις ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάννου φησὶν · εἰ δὲ δοκεῖ ἀναφανδὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐρρέθῃ τοῦ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν ἑωρακότος.⁴

(Apos. i. 4, 8, iv. 8, xi. 17, xvi. 5)

Gregorius, *Orat.* 42, *Supremum Vale*

Eusebius *Hist. Eccles.* III, 18

Irenaeus *liber quint. adv. Haeres.*

Explicit Cod. 146.

¹ εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς *in Evangelio* ('in patre' c)

² *Add. Apoc.* v. 5 ὁ λέων ὁ ὢν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰουδα· Jo. vi. 46 εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ. *Sed om. in Apoc.* v. 5 ὢν ABP *et minusc. longe plur.* *Om.* ὁ ὢν *minusc. undecim.* *Add. nostri* 178–203–240 *et* 146 *Syr. S. Glig. Latt. Copt.*

³ *om.* παρὰ Δομετιανοῦ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ *codd. Euseb.*

⁴ *Iren. contra Haer. Lib. v. cap. 30:* εἰ γὰρ ἔδει ἀναφανδὸν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐρρέθῃ τοῦ καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἑωρακότος, *pergens*: οὐδὲ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, πρὸς τῷ τέλει τῆς Δομετιανοῦ ἀρχῆς *ut edit. Stieren, et Harveius. Cf. tamen textum quem citat Eusebius ipse ex Irenaeo, hoc loco*

Additio ex cod.
203

¹ Ἰστέον ὡς ὁ τῆς παρούσης βίβλου συγγραφεὺς ταύτ[ην] αἰτήσασιν ἐντίμοις προσώποις πρὸς ἔντε[υξιν παρα]σχόμενος, εἶτα τοῦ ἀναδοῦναι τὴν βίβλον ὀκνησά[ντων], αὐτός τινα τῶν σχεδαρίων οὐ φιλοπόνως φυλάξας [ἀλλὰ] παραρρίψας ὡς ἔτυχε, πάλιν αἰτηθεὶς παρ' ἐ[τέρου] ² τοῖς μὲν σεσωσμένοις τῶν σχεδαρίων εἰς τὴν συγ[γρα]φὴν συνεχρήσατο, τῶν ἀπολλυμένων ³ δὲ τὴν διάνοιαν ἐν ⁴ ὀλίγοις χωρίοις ⁵ ὡς εἰκὸς ἐν ἑτέραις ἐξέφρασε ⁶ λέξεσιν. εἰ τοίνυν διαφωνία τις μικρά ⁷ ἐν ταῖς λέξεσι φαίνοιτο, μηδαμῶς ἐμποιήσῃ δισταγμὸν ⁸ τοῖς ἐντυγχάνουσι, τῆς διανοίας μενούσης τῆς αὐτῆς καὶ ἐν τῇ βραχύτητι ⁹ τῶν λέξεων.

δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν πάντων ἔνεκα · ἀμήν.

¹ *Similia in nostris* 114 139 159 241

² ἑτέρων 114 159 241, ἑτέρου 139 et add. τινος

³ ἀπολλυμένων et 114 241, sed ἀπολειπομένων 159, et ἀπολωμένων 139

⁴ om. ἐν 241

⁵ *Nota bene* ἐν ὀλίγοις χωρίοις et 139 159, sed ἐν λόγοις χωρίοις 114-241

⁶ συνεξέφρασε 159, *rell.* ἐξέφρασε

⁷ μικρά τις *rell. excepto* 241 σμικρά τις

⁸ ξενισμὸν *pro* δισταγμὸν 114 139 159 241 *omn.*

⁹ *Pro* ἐν τῇ βραχύτητι *habent* 114 139 159 241 *omn.* : ἐν τῇ βραχυτάτῃ παραλλαγῇ. *Pag. ult. in nostro* 203 *mut. Verba illeg. in uncinis quadratis comprehensa sunt*

INDEX OF PASSAGES QUOTED OR ALLUDED TO BY OECUMENIUS

A. PASSAGES FROM THE BIBLE

Biblical references are set without spaces between chapter and verse numbers. The numbers following the comma and the space indicate page numbers of this volume.

OLD TESTAMENT

- Amos viii.9, 110; viii.11, 87.
Chronicles I. xxix.17, 55.
Daniel v.21, 36; vii.5?, 209; vii.8, 158;
vii.10, 72; vii.10 (26), 121; vii.9, 13, 22,
83; vii.15, 44; vii.18, 250; vii.22, 27, 56;
vii.28, 44; viii.23, 189; viii.27, 44;
x.12, 13, 203; x.13, 21, 175; x.20, 203;
x.21, 203; xii.1, 175, 203.
Deuteronomy iv.24, 68; ix.3, 68; x.8, 171;
xviii.19, 194; xxiii.18, 253; xxx.15, 224;
xxxii.33, 162.
Ecclesiastes iv.12, 30.
Exodus iii.14, 34, 74, 258; vi.2-3, 208;
vi.6-7, 55; xiv.15, 138; xv.1, 170;
xv.2, 170; xv.26, 224; xvi.12 *et saepe*,
55; xix.5, 224; xix.16, 18, 19, 105;
xxiii.22, 224; xxv.6-7, 243; xxv.9, 171;
xxv.40, 171; xxvi.30, 171; xxvii.21, 171;
xxviii.4, 243; xxviii.15, 243; xxviii.16,
243; xxviii.23, 243; xxix.5, 243; xxix.6,
243; xxxi.7, 171; xxxii.30-31, 76;
xxxii.32, 76; xxxiii.20, 68; xxxv.30, 171.
Ezekiel i, 72; x.2, 6, 13, 72; x.21, 72;
xxxii.2, 116; xxxiii.12, 55; xxxviii.2, 225.
Genesis i.11-12, 68; iii.19, 51; iv, 187;
v.22, 128; xvii.5, 150; xix, 114; xix.17,
194; xlv.26, 210; xlvii.9, 145; xlix.9,
78; xlix.11, 58.
Habakkuk iii.4, 79; iii.8, 168; iii.10-11,
136.
Haggai ii.6-7, 181.
Hosea iv.13, 14, 55; x.12, 214; xiii.14, 231.
Isaiah i.4-5, 39; i.19-20, 224; vi.2, 72;
vi.3, 200; vi.4, 173; vii.14, 83, 210,
255; viii.3, 83; viii.4, 141; viii.18, 148;
xi.1, 78; xi.1-9, 170; xi.2, 79; xi.3, 79;
xi.4, 212; xi.10, 170; xiii.8, 83; xiii.21,
22, 192; xiv.13-14, 152; xiv.14, 152;
xix.1, 166; xxv.8, 234; xxvi.10, 178,
212; xxvi.17-18, 83; xxvi.18, 250;
xxvii.1, 116, 117, 140; xxviii.16, 42, 70,
172, 239; xxxvii.36, 114; xxxviii.18,
118; xl.12, 183; xli.4, 38; xlix.8, 214;
xlix.10, 101; lii.5, 151; liii.7, 79; liii.9,
60, 238; lv.1, 256; lviii.3, 73; lix.2, 88;
lix.20-21, 159; lxiii.2-3, 58, 79, 95, 210;
lxiii.9, 77; lxiv.4, 53, 103; lxv.17, 53,
103; lxvi.1, 136; lxvi.7, 83, 137; lxvi.8-
14, 83; lxvi.12, 117; lxvi.17, 84; lxvi.24,
110, 112.
Jeremiah iii.9, 55; xi.19, 79; xi.20, 55;
xvii.10, 55; xx.12, 55; xxii.17, 66;
xxiii.18, 173; xxxviii.31-32, 126.
Job 153; 215; i.12, 140; v.16, 77; xiv.4,
170; xxxiii.23, 55; xxxiv.21, 48; xl.14,
116; xl (15), 149; xli (23), 149; xli.24,
116.
Joel ii.31, 93, 108, 180; iii.2, 12, 14, 110.
Jonah ii.4, 147.
Joshua i.9, 44; iii.3, 171; v.9, 208; v.14,
209.
Kings II. xix.35, 114.
Leviticus xxvi.12, 48, 153.
Malachi i.10-11, 81; iv.2, 44, 214, 255;
iv.4-5, 128.
Nahum i.9, 194.
Numbers x.33, 171; xxii., 53.
Proverbs i.7, 161; iii.18, 248; viii.25, 64.
Psalms i.4, 30; i.5, 168; i.6, 55; ii.8-9,
141; ii.9, 209; ii.11, 71; iv.7, 97; v.4,
76, 214; vi.6, 118; vii.10, 55; xi.4, 136;
xi.7, 66; xiii.1, 55; xv.9?, 101; xvii.9,
173; xvii.11, 37, 165; xx.13, 159;
xxi.16, 230; xxi.23, 144, 148; xxii.2,
209; xxv.2, 55; xxviii.7, 110, 230;
xxix.10, 161; xxx.10, 49; xxxi.9, 87;
xxxii.15, 48; xxxiii.8, 203; xxxv.6, 73;
xxxv.7, 241; xxxv.10, 212; xxxvii.11,
49; xlii.3, 40; xliii.4, 40; xlv.3, 88;
xlv.4, 43, 209; xlv.4-5, 207; xlv.6,
207; xlv.17, 221; xlv. 3-4, 70; xlv.5,
117, 214; xlvi.7, 81; xlvi.10, 237;
liv.5, 49; liv.17, 146; lvii.9, 136, 255;
lvii.5, 33, 81; lvii.15, 219, 246;
lvii.19, 93; lvii.21, 45; lviii.23, 210;
lxxi.1, 207; lxxi.2, 207; lxxi.6, 37;

lxxii.27, 162, 184; lxxiii.14, 140; lxxiv.9, 163; lxxiv.11, 79; lxxv.5, 40; lxxv.8, 68; lxxvi.4, 118; lxxvii.50, 109; lxxviii.12, 195; lxxxi.8, 81; lxxxiii.11, 61; lxxxix.4, 213; xc.4, 33; xc.13, 56; xci.11, 140; xcii.3, 108; xcii.4, 108; xciv.4, 183; xcvi.1, 182; xcvi.2, 120; xcvi.5, 182; xcvi.4-5, 81; ci.26-27, 227; ci.27, 232; cii.20, 172; cii.21, 34; ciii.4, 71; ciii.14-15, 68; ciii.15, 88; ciii.26, 116; ciii.30, 111; ciii.33, 81; civ.2, 81; cv.39, 55; cvi.42, 77; cviii.22, 49; cix.3, 64;

cix.4, 41; cxiv.5, 164; cxvii.22, 70, 172; cxvii.24, 214; cxvii.27, 214; cxviii.61, 90; cxviii.91, 34; cxix.6, 101; cxix.3, 163; cxxxviii.16, 76; cxxxviii.21-22, 211; cxlii.4, 49; cxliv.16, 79, 237; cxlvi.8-9, 238.

Ruth i.20, 107.

Song of Solomon i.3, 42; i.9, 168; ii.1, 42; iv.10, 42; v.2, 66.

Wisdom i.4, 30.

Zechariah iv.11-14, 129; iv.12, 129; iv.14, 129; xii.10, 170; xiii.6, 90; xiv.6-7, 214.

NEW TESTAMENT

Acts i.9-11, 37; i.15, 220; iii.15, 147; vii.49, 136; ix.15, 207; xxi.20, 97; xxvi.13, 120.

Colossians i.9, 195; i.15, 64; i.16, 31; i.17-18, 31, 35, 64; i.29, 44; ii.13, 57; ii.14, 36, 77; iii.16, 248.

Corinthians I. i.24, 248; ii.9, 53, 103, 134; ii.13, 30; iii.10-11, 42; iii.12-13, 169; iii.13, 105; iv.8, 67, 103, 219; iv.9, 98; iv.21, 69; vii.14, 84; ix.9, 241; x.4, 42, 126; xiii.12, 201, 245; xiv.32, 250; xv.26, 201; xv.27, 28, 201; xv.52, 103; xv.55, 231.

Corinthians II. i.22, 202; ii.14-15, 43; iv.6, 44; v.5, 202; vi.2, 214; vi.14, 248; vi.14-15, 204; vi.16, 48, 153, 248; xi.2, 201; xi.14, 120.

Ephesians i.14, 202; ii.18, 41; ii.20, 70, 239; iii.9-10, 41; iii.20, 44; iv.8, 93; iv.14, 86; v.31-32, 202.

Galatians vi.2, 48.

Hebrews i.9, 211; i.14, 204; ii.2, 238; ii.10, 147; ii.12, 144, 148; ii.13, 148; iii.1, 41, 211; iii.14, 211; iv.12, 43; iv.16, 209; v.6, 41; vi.4, 211; vii.14, 78; x.20, 93; x.31, 68; x.34, 218; xi.5, 128; xi.38, 223; xii.2, 147; xii.8, 211; xii.18-23, 237.

John i.1, 34, 74, 258; i.3, 32; i.9, 44; i.18, 68, 258; iii.13, 258; iv.24, 49; iv.32, 212; v.19, 220; v.22, 194, 210; v.43, 131; vii.38, 117; viii.12, 42; viii.28, 220; viii.44, 150; viii.47, 258; ix.5, 42; xii.46, 42; xii.49, 220; xiii.25, 29; xiv.2, 105, 160; xiv.6, 42; xiv.28, 50; xvi.33, 67; xix.5, 84; xx.17, 50; xx.25, 79; xxi.24, 33.

John, Epistle I. i.1, 34, 258; iv.1, 48; iv.12, 68.

Jude 4, 51; 18, 51; 6, 149; 6 and 13, 116.

Luke i.32-33, 60; i.35, 137; i.78-79, 214; i.80, 80; ii.35, 147; ii.40, 80; iii.17, 167;

iv.34, 95, 215; ix.60, 51, 219; x.2, 166; x.18, 142; x.20, 58, 154; x.30, 90; xi.2, 256; xii.35-36, 242; xii.40, 180; xii.51-53, 85; xiii.6-9, 66; xiii.21, 86; xiii.35, 159; xiv.7, 202; xv.4, 7, 199; xvi.26, 168, 248; xvii.6, 94; xix.17, 19, 111; xix.19, 56; xxi., 172; xxii.18, 135; xxii.30, 217; xxiii.34, 97.

Mark i.24, 95, 215; iii.17, 29; iv.5-6, 101; xi.23, 94; xiii, 172; xiii.13, 51; xiii.25-26, 37; xiv.25, 135.

Matthew i.20, 138; ii.8, 13, 16, 141; ii.13, 141; ii.14, 146; ii.16, 141; ii.19-21, 142; iii.12, 167; iv.10, 85; v.6, 235; v.11, 218; v.10, 256; vii.13-14, 227; vii.25, 147; viii.22, 51, 219; viii.29, 95, 215; ix.37, 166; x.22, 51; x.28, 187, 221; x.32, 58; x.34-35, 85; xi.14, 128; xi.28-29, 209; xii.28, 220; xii.29, 215; xiii.5-6, 101; xiii.22, 65; xiii.24, 87; xiii.27, 87; xiii.33, 86; xiii.43, 58; xiii.52, 244; xiv.15-16, 166; xvi.19, 60; xvii.20, 94; xviii.12-13, 199; xix.28, 71, 217; xx.6, 9, 127; xx.16, 203; xxii.2-14, 202; xxii.11-12, 202, 203; xxii.14, 203; xxii.29, 229; xxiii.8, 10, 239; xxiii.38, 159; xxiv.6, 179; xxiv.6-7, 174; xxiv.8, 174; xxiv.13, 51; xxiv.21, 174; xxiv.29, 108; xxiv.31, 59, 203; xxv., 172; xxv.1, 202; xxv.41, 117; xxv.46, 112; xxvi.28, 101; xxvi.29, 135; xxviii.19?, 208; xxviii.20, 242.

Peter I. i.3-12?, 147; i.22, 218; ii.6, 70, 239; ii.9, 195; iii.19, 93; iv.6, 93; iv.14, 218; v.4, 239; v.8, 151.

Peter II. i.2-3, 195; i.19, 255; ii.4, 116, 149; ii.6, 114; ii.22, 179; iii.8, 214; iii.10, 108, 227; iii.13, 106, 232.

Philippians i.1, 186; ii.6-8, 40; ii.7, 51; ii.15-16, 40; iii.1, 255; iii.6, 244; iii.19, 158.

- Romans ii.4, 68; ii.28, 51; ii.29, 51; iii.19, 77; iv.12, 238; vi.9-10, 36; vi.16, 218; viii.7, 145; viii.11, 248; viii.17, 67, 103; viii.18, 235, 256; viii.19-21, 232; viii.20, 21, 106; ix.33, 70; xi.9, 210; xi.25-26, 159; xi.33, 53; xii.1, 81; xii.11, 64; xiii.14, 172; xv.16, 41; xvi.20, 56.
- Thessalonians I. iv.16, 103; iv.17, 99, 105, 106, 233, 249; v.3, 58; v.19, 65.
- Thessalonians II. ii.8, 178; ii.9, 129, 155, 156; ii.16, 195.
- Timothy I. iii.16, 245; v.21, 35; vi.17, 65.
- Timothy II. ii.12, 103, 219; ii.13, 207; iii.16, 29; iv.6, 257.

B. PASSAGES FROM OTHER ANCIENT WORKS

- Acta sive Vitae Sanctorum* 234.
- Anonymi versus duo hexametri* 254.
- Aquila 166.
- Athanasius 30.
- Basil 30; *Adversus Eunomium* 258.
- Clemens Alexandrinus *Stromata* 8?, 71.
- Clemens Romanus 202, 221.
- Cyril 30, 93, 97, 194.
- Didache 118.
- Eusebius *Chronicon* 39; *Historia Ecclesiastica* iii.18, 259.
- Eutyches 136.
- Evagrius 122.
- Gregorius 30, 43, 64, 122, 137, 203; *Oratio* 42, 259.
- Hesiod *Theogonia* 29, 168, 248.
- Hippolytus 30.
- Homer *Iliad* i.70, 29.
- Irenaeus *Adversus Haeresim* 259.
- Josephus 96, 98; *Antiquitates Iudaicae* iv.6, 53; xviii.3.3, 88.
- Justin 221.
- Methodius 30.
- Orpheus 168.
- Plato, *Republic* x.13, 168, 248; *Axiochus* 365 E, 145.

University of Michigan Studies

HUMANISTIC SERIES

General Editors: JOHN G. WINTER AND EUGENE S. McCARTNEY

Size, 22.7 × 15.2 cm. 8°. Bound in cloth

VOL. I. ROMAN HISTORICAL SOURCES AND INSTITUTIONS. Edited by Henry A. Sanders, University of Michigan. Pp. vii + 402. (*Out of print.*)

VOL. II. WORD FORMATION IN PROVENÇAL. By Edward L. Adams, University of Michigan. Pp. xvii + 607. \$4.00. Postage extra.

VOL. III. LATIN PHILOLOGY. Edited by Clarence Linton Meader, University of Michigan. Pp. vii + 290. (*Out of print.*)

Parts Sold Separately in Paper Covers:

Part I. THE USE OF IDEM, IPSE, AND WORDS OF RELATED MEANING. By Clarence L. Meader. Pp. 1-112. \$0.75.

Part II. A STUDY IN LATIN ABSTRACT SUBSTANTIVES. By Manson A. Stewart, Yankton College. Pp. 113-78. \$0.40.

Part III. THE USE OF THE ADJECTIVE AS A SUBSTANTIVE IN THE DE RERUM NATURA OF LUCRETIUS. By Frederick T. Swan. Pp. 179-214. \$0.40.

Part IV. AUTOBIOGRAPHIC ELEMENTS IN LATIN INSCRIPTIONS. By Henry H. Armstrong, Beloit College. Pp. 215-86. \$0.40.

VOL. IV. ROMAN HISTORY AND MYTHOLOGY. Edited by Henry A. Sanders. Pp. viii + 427. (*Out of print.*)

Parts Sold Separately in Paper Covers:

Part I. STUDIES IN THE LIFE OF HELIOGABALUS. By Orma Fitch Butler, University of Michigan. Pp. 1-169. \$1.25.

Part II. THE MYTH OF HERCULES AT ROME. By John G. Winter, University of Michigan. Pp. 171-273. \$0.50.

Part III. ROMAN LAW STUDIES IN LIVY. By Alvin E. Evans. Pp. 275-354. \$0.40.

Part IV. REMINISCENCES OF ENNIUS IN SILIUS ITALICUS. By Laura B. Woodruff. Pp. 355-424. \$0.40.

VOL. V. SOURCES OF THE SYNOPTIC GOSPELS. By Rev. Dr. Carl S. Patton. Pp. xiii + 263. \$1.30. Postage extra.

Size, 28 × 18.5 cm. 4to.

VOL. VI. ATHENIAN LEKYTHOI WITH OUTLINE DRAWING IN GLAZE VARNISH ON A WHITE GROUND. By Arthur Fairbanks, Director of the Museum of Fine Arts, Boston. With 15 plates, and 57 illustrations in the text. Pp. viii + 371. \$4.00. Postage extra.

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

University of Michigan Studies — *Continued*

VOL. VII. ATHENIAN LEKYTHOI WITH OUTLINE DRAWING IN MATT COLOR ON A WHITE GROUND, AND AN APPENDIX: ADDITIONAL LEKYTHOI WITH OUTLINE IN GLAZE VARNISH ON A WHITE GROUND. By Arthur Fairbanks. With 41 plates. Pp. x + 275. \$3.50. Postage extra.

VOL. VIII. THE OLD TESTAMENT MANUSCRIPTS IN THE FREER COLLECTION. By Henry A. Sanders, University of Michigan. With 9 plates showing pages of the Manuscripts in facsimile. Pp. viii + 357. \$3.50. Postage extra.

Parts Sold Separately in Paper Covers:

Part I. THE WASHINGTON MANUSCRIPT OF DEUTERONOMY AND JOSHUA. With 3 folding plates. Pp. vi + 104. \$1.25. Postage extra.

Part II. THE WASHINGTON MANUSCRIPT OF THE PSALMS. With 1 single plate and 5 folding plates. Pp. viii + 105-357. \$2.00. Postage extra.

VOL. IX. THE NEW TESTAMENT MANUSCRIPTS IN THE FREER COLLECTION. By Henry A. Sanders, University of Michigan. With 8 plates showing pages of the Manuscripts in facsimile. Pp. x + 323. \$3.50. Postage extra.

Parts Sold Separately in Paper Covers:

Part I. THE WASHINGTON MANUSCRIPT OF THE FOUR GOSPELS. With 5 plates. Pp. vii + 247. \$2.00. Postage extra.

Part II. THE WASHINGTON MANUSCRIPT OF THE EPISTLES OF PAUL. With 3 plates. Pp. vii, 249-315. \$1.25. Postage extra.

VOL. X. THE COPTIC MANUSCRIPTS IN THE FREER COLLECTION. By William H. Worrell, Hartford Seminary Foundation. With 12 plates. Pp. xxvi + 396. \$4.75. Postage extra.

Parts Sold Separately in Paper Covers:

Part I. THE COPTIC PSALTER. The Coptic text in the Sahidic Dialect, with an Introduction, and with 6 plates showing pages of the Manuscript and Fragments in Facsimile. Pp. xxvi + 112. \$2.00. Postage extra.

Part II. A HOMILY ON THE ARCHANGEL GABRIEL BY CELESTINUS, ARCHBISHOP OF ROME, AND A HOMILY ON THE VIRGIN BY THEOPHILUS, ARCHBISHOP OF ALEXANDRIA, FROM MANUSCRIPT FRAGMENTS IN THE FREER COLLECTION AND THE BRITISH MUSEUM. The Coptic Text, with an Introduction and Translation, and with 6 plates showing pages of the Manuscripts in facsimile. Pp. 113-396. \$2.50. Postage extra.

VOL. XI. CONTRIBUTIONS TO THE HISTORY OF SCIENCE.

Part I. ROBERT OF CHESTER'S LATIN TRANSLATION OF THE ALGEBRA OF AL-KHOWARIZMI. With an Introduction, Critical Notes, and an English Version. By Louis C. Karpinski, University of Michigan. With 4 plates showing pages of manuscripts in facsimile, and 25 diagrams in the text. Pp. vii + 164. \$2.00. Postage extra.

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

University of Michigan Studies — *Continued*

PART II. THE PRODRAMUS OF NICOLAUS STENO'S LATIN DISSERTATION ON A SOLID BODY ENCLOSED BY PROCESS OF NATURE WITHIN A SOLID. Translated into English by John G. Winter, University of Michigan, with a Foreword by William H. Hobbs. With 7 plates. Pp. vii + 169-283. \$1.30. Postage extra.

VOL. XII. STUDIES IN EAST CHRISTIAN AND ROMAN ART. By Charles R. Morey, Princeton University, and Walter Dennison. With 67 plates (10 colored) and 91 illustrations in the text. Pp. xiii + 175. \$4.75. Postage extra.

Parts Sold Separately:

PART I. EAST CHRISTIAN PAINTINGS IN THE FREER COLLECTION. By Charles R. Morey. With 13 plates (10 colored) and 34 illustrations in the text. Pp. xiii + 86. \$2.50. Postage extra.

PART II. A GOLD TREASURE OF THE LATE ROMAN PERIOD FROM EGYPT. By Walter Dennison. With 54 plates and 57 illustrations in the text. Pp. 89-175. \$2.50. Postage extra.

VOL. XIII. FRAGMENTS FROM THE CAIRO GENIZAH IN THE FREER COLLECTION. By Richard Gottheil, Columbia University, and William H. Worrell, University of Michigan. Text, with Translation, Notes and an Introduction. With 52 plates showing the different styles of writing in facsimile. Pp. xxxi + 273. \$4.00. Postage extra.

VOL. XIV. TWO STUDIES IN LATER ROMAN AND BYZANTINE ADMINISTRATION. By Arthur E. R. Boak and James E. Dunlap, University of Michigan. Pp. x + 324. \$2.25. Postage extra.

Parts Sold Separately in Paper Covers:

PART I. THE MASTER OF THE OFFICES IN THE LATER ROMAN AND BYZANTINE EMPIRES. By Arthur E. R. Boak. Pp. x + 160. Paper covers. \$1.00.

PART II. THE OFFICE OF THE GRAND CHAMBERLAIN IN THE LATER ROMAN AND BYZANTINE EMPIRES. By James E. Dunlap. Pp. 161-324. \$1.00.

VOL. XV. GREEK THEMES IN MODERN MUSICAL SETTINGS. By Albert A. Stanley, University of Michigan. With 10 plates. Pp. xxii + 385. \$4.00. Postage extra.

Parts Sold Separately in Paper Covers:

PART I. INCIDENTAL MUSIC TO PERCY MACKAYE'S DRAMA OF SAPPHO AND PHAON. Pp. 1-68. \$.90.

PART II. MUSIC TO THE ALCESTIS OF EURIPIDES WITH ENGLISH TEXT. Pp. 71-120. \$.80.

PART III. MUSIC FOR THE IPHIGENIA AMONG THE TAURIANS BY EURIPIDES, WITH GREEK TEXT. Pp. 123-190. \$.75.

PART IV. TWO FRAGMENTS OF ANCIENT GREEK MUSIC. Pp. 217-225. \$.30.

PART V. MUSIC TO CANTICA OF THE MENAECHMI OF PLAUTUS. Pp. 229-263. \$.50.

PART VI. ATTIS: A SYMPHONIC POEM. Pp. 265-384. \$1.00.

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

University of Michigan Studies — *Continued*

VOL. XVI. NICOMACHUS OF GERASA: INTRODUCTION TO ARITHMETIC. Translated into English by Martin Luther D'Ooge, with Studies in Greek Arithmetic by Frank Egleston Robbins and Louis C. Karpinski. Pp. vii + 318. \$3.50. Postage extra.

VOLS. XVII, XVIII, XIX, XX. ROYAL CORRESPONDENCE OF THE ASSYRIAN EMPIRE. Translated into English with a transliteration of the Text and a Commentary. By Leroy Waterman, University of Michigan. (*In press.*)

VOL. XXI. THE MINOR PROPHETS IN THE FREER COLLECTION AND THE BERLIN FRAGMENT OF GENESIS. By Henry A. Sanders, University of Michigan, and Carl Schmidt, University of Berlin. With 7 plates. Pp. xii + 436. \$3.50. Postage extra.

VOL. XXII. A PAPYRUS CODEX OF THE SHEPHERD OF HERMAS. By Campbell Bonner, University of Michigan. (*In press.*)

VOL. XXIII. THE COMPLETE COMMENTARY OF OECUMENIUS ON THE APOCALYPSE: Now printed for the first time from Manuscripts at Messina, Rome, Salonika and Athos. By H. C. Hoskier. Pp. viii + 260. \$4.00. Postage extra.

FACSIMILES OF MANUSCRIPTS

Size, 40.5 × 35 cm.

FACSIMILE OF THE WASHINGTON MANUSCRIPT OF DEUTERONOMY AND JOSHUA IN THE FREER COLLECTION. With an Introduction by Henry A. Sanders. Pp. x; 201 heliotype plates. The University of Michigan. Ann Arbor, Michigan, 1910.

Limited edition, distributed only to Libraries, under certain conditions. A list of Libraries containing this Facsimile is printed in *University of Michigan Studies, Humanistic Series*, Volume VIII, pp. 351-353.

Size, 34 × 26 cm.

FACSIMILE OF THE WASHINGTON MANUSCRIPT OF THE FOUR GOSPELS IN THE FREER COLLECTION. With an Introduction by Henry A. Sanders. Pp. x; 372 heliotype plates and 2 colored plates. The University of Michigan. Ann Arbor, Michigan, 1912.

Limited edition, distributed only to Libraries, under certain conditions. A list of Libraries containing this Facsimile is printed in *University of Michigan Studies, Humanistic Series*, Volume IX, pp. 317-320.

Size, 30.5 × 40.6 cm.

FACSIMILE OF THE WASHINGTON MANUSCRIPT OF THE MINOR PROPHETS IN THE FREER COLLECTION AND THE BERLIN FRAGMENT OF GENESIS, with an Introduction by Henry A. Sanders. With 130 plates. The University of Michigan. Ann Arbor, Michigan, 1927.

Limited edition, distributed only to Libraries, under certain conditions. A list of Libraries containing this Facsimile is printed in *University of Michigan Studies, Humanistic Series*, Volume XXI, pp. 431-434.

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

University of Michigan Studies — *Continued*

SCIENTIFIC SERIES

Size, 28×18.5 cm. 4°. Bound in cloth

VOL. I. THE CIRCULATION AND SLEEP. By John F. Shepard, University of Michigan. Pp. ix + 83, with an Atlas of 63 plates, bound separately. Text and Atlas, \$2.50. Postage extra.

VOL. II. STUDIES ON DIVERGENT SERIES AND SUMMABILITY. By Walter B. Ford, University of Michigan. Pp. xi + 194. \$2.50. Postage extra.

Size, 23.5×15.5 cm.

VOL. III. THE GEOLOGY OF THE NETHERLANDS EAST INDIES. By H. A. Brouwer. With 18 plates and 17 text figures. Pp. xii + 160. \$3.00. Postage extra.

VOL. IV. THE GLACIAL ANTICYCLONES: THE POLES OF THE ATMOSPHERIC CIRCULATION. By William Herbert Hobbs. With 3 plates and 53 figures. Pp. xxiv + 198. \$2.75. Postage extra.

MEMOIRS OF THE UNIVERSITY OF MICHIGAN MUSEUMS

Size, 26×17 cm. 4°. Bound in cloth

VOL. I. THE WHIP SNAKES AND RACERS: GENERA MASTICOPHIS AND COLUBER. By A. I. Ortenburger, University of Oklahoma. With 36 plates and 64 text figures. Pp. xviii + 247. \$6.00. Postage extra.

University of Michigan Publications

HUMANISTIC PAPERS

General Editor: EUGENE S. McCARTNEY.

Size, 22.7×15.2 cm. 8°. Bound in cloth

THE LIFE AND WORK OF GEORGE SYLVESTER MORRIS: A CHAPTER IN THE HISTORY OF AMERICAN THOUGHT IN THE NINETEENTH CENTURY. By Robert M. Wenley, University of Michigan. Pp. xv + 332. \$1.50. Postage extra.

LATIN AND GREEK IN AMERICAN EDUCATION, WITH SYMPOSIA ON THE VALUE OF HUMANISTIC STUDIES, Revised Edition. Edited by Francis W. Kelsey. Pp. xiii + 360. \$1.50. Postage extra.

Size, 18×12 cm.

THE MENAECMI OF PLAUTUS. The Latin Text, with a Translation by Joseph H. Drake, University of Michigan. Pp. xi + 129. \$.60. Postage extra.

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

University of Michigan Publications — *Continued*

LANGUAGE AND LITERATURE

- VOL. I. STUDIES IN SHAKESPEARE, MILTON AND DONNE. By Members of the English Department of the University of Michigan. Pp. viii + 232. Cloth. \$2.50. Postage extra.
- VOL. II. ELIZABETHAN PROVERB LORE IN LYLY'S 'EUPHUES' AND IN PETTIE'S 'PETITE PALLACE,' WITH PARALLELS FROM SHAKESPEARE. By Morris P. Tilley. Pp. x + 461. Cloth. \$3.50. Postage extra.
- VOL. III. THE SOCIAL MODE OF RESTORATION COMEDY. By Kathleen M. Lynch. Pp. x + 242. Cloth. \$2.50. Postage extra.
- VOL. IV. STUART POLITICS IN CHAPMAN'S 'TRAGEDY OF CHABOT.' By Norma D. Solve. Pp. x + 176. Cloth. \$2.50. Postage extra.
- VOL. V. EL LIBRO DEL CAUALLERO ZIFAR. By C. P. Wagner. (*In Press*)

HISTORY AND POLITICAL SCIENCE

The first three volumes of this series were published as "Historical Studies" under the direction of the Department of History. Volumes IV and V were published without numbers.

- VOL. I. A HISTORY OF THE PRESIDENT'S CABINET. By Mary Louise Hinsdale. Pp. ix + 355. Cloth. \$2.00. Postage extra.
- VOL. II. ENGLISH RULE IN GASCONY, 1199-1259, WITH SPECIAL REFERENCE TO THE TOWNS. By Frank Burr Marsh. Pp. xi + 178. Cloth. \$1.25. Postage extra.
- VOL. III. THE COLOR LINE IN OHIO; A HISTORY OF RACE PREJUDICE IN A TYPICAL NORTHERN STATE. By Frank Uriah Quillan. Pp. xvi + 178. Cloth. \$1.50. Postage extra.
- VOL. IV. THE SENATE AND TREATIES, 1789-1817. THE DEVELOPMENT OF THE TREATY-MAKING FUNCTIONS OF THE UNITED STATES SENATE DURING THEIR FORMATIVE PERIOD. By Ralston Hayden, University of Michigan. Pp. xvi + 237. Cloth. \$1.50. Postage extra.
- VOL. V. WILLIAM PLUMER'S MEMORANDUM OF PROCEEDINGS IN THE UNITED STATES SENATE, 1803-1807. Edited by Everett Somerville Brown, University of Michigan. Pp. xi + 873. Cloth. \$3.50. Postage extra.
- VOL. VI. THE GRAIN SUPPLY OF ENGLAND DURING THE NAPOLEONIC PERIOD. By W. F. Galpin, Syracuse University. Pp. xi + 305. Cloth. \$3.00. Postage extra.
- VOL. VII. EIGHTEENTH CENTURY DOCUMENTS RELATING TO THE ROYAL FORESTS, THE SHERIFFS AND SMUGGLING: SELECTED FROM THE SHELburne MANUSCRIPTS IN THE WILLIAM L. CLEMENTS LIBRARY. By Arthur Lyon Cross, University of Michigan. With 4 plates. Pp. x + 328. \$3.00. Postage extra.
- VOL. VIII. THE LOW COUNTRIES AND THE HUNDRED YEARS' WAR, 1326-1347. By Henry S. Lucas, University of Washington. (*In Press*)

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

University of Michigan Publications — *Continued*

CONTRIBUTIONS FROM THE MUSEUM OF PALEONTOLOGY

VOL. I. THE STRATIGRAPHY AND FAUNA OF THE HACKBERRY STAGE OF THE UPPER DEVONIAN. By Carroll Lane Fenton and Mildred Adams Fenton. With 45 plates, 9 text figures and one map. Pp. xi + 260. Cloth. \$2.75. Postage extra.

VOL. II. Consisting of 14 miscellaneous papers, published between July 10, 1924, and August 3, 1927. With 41 plates, 39 text figures and 1 map. Pages ix + 240. Cloth. \$3.00. Postage extra.

Parts Sold Separately in Paper Covers:

No. 1. A Possible Explanation of Fenestration in the Primitive Reptilian Skull, with Notes on the Temporal Region of the Genus *Dime-trodon*, by E. C. Case. Pp. 1-12, with five illustrations. \$0.30.

No. 2. Occurrence of the Collingwood Formation in Michigan, by R. Ruedemann and G. M. Ehlers. Pp. 13-18. \$0.15.

No. 3. Silurian Cephalopods of Northern Michigan, by Aug. F. Foerste. Pp. 19-86, with 17 plates. \$1.00.

No. 4. A Specimen of *Stylemys nebrascensis* Leidy, with the Skull Preserved, by E. C. Case. Pages 87-91, with 7 text figures. Price, \$0.20.

No. 5. Note on a New Species of the Eocene Crocodilian *Allognathosuchus A. wartheni*, by E. C. Case. Pages 93-97, with 1 plate and 1 text figure. Price, \$0.20.

No. 6. Two New Crinoids from the Devonian of Michigan, by G. M. Ehlers. Pages 99-104, with 1 plate. Price, \$0.20.

No. 7. New Brachiopods from the Warsaw Formation of Wayne County, Kentucky, by G. M. Ehlers and M. S. Chang. Pages 105-111, with 1 plate. Price, \$0.20.

No. 8. The Richmond Formation of Michigan, by R. C. Hussey. Pages 113-187, with 11 plates, 12 text figures and 1 map. Price, \$0.75.

No. 9. Devonian Cephalopods from Alpena in Michigan, by Aug. F. Foerste. Pages 189-208, with 5 plates. Price, \$0.35.

No. 10. The Vertebral Column of *Coelophysis* Cope, by E. C. Case. Pages 209-222, with 1 plate and 9 text figures. Price, \$0.25.

No. 11. A New Species of Trionychid Turtle, *Amyda nelsoni*, from the Eocene Beds of Southwestern Wyoming, by E. C. Case. Pages 223-226, with 1 plate and 3 text figures. Price, \$0.20.

No. 12. A Complete Phytosaur Pelvis from the Triassic Beds of Western Texas, by E. C. Case. Pages 227-229, with 1 plate. Price, \$0.20.

No. 13. Discovery of a Hamilton Fauna in Southeastern Michigan, by G. M. Ehlers and Mary E. Cooley. Pages 231-236. Price, \$0.15.

No. 14. *Anisotrypa waynensis*, a New Bryozoan from the Warsaw Formation of Kentucky, by Charles F. Deiss, Jr. Pages 237-239, with 2 plates. Price, \$0.20.

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

University of Michigan Publications — *Continued*

UNIVERSITY OF MICHIGAN COLLECTIONS

CATALOGUE OF THE STEARNS COLLECTION OF MUSICAL INSTRUMENTS (Second edition). By Albert A. Stanley. With 40 plates. Pp. 276. \$4.00.

PAPERS OF THE MICHIGAN ACADEMY OF SCIENCE, ARTS AND LETTERS

(containing Papers submitted at Annual Meetings)

Editors: EUGENE S. MCCARTNEY AND PETER OKKELBERG

Size, 24.2 × 16.5 cm. 8°. Bound in cloth

VOL. I (1921). With 38 plates, 1 text figure and 5 maps. Pp. xi + 424. \$2.00. Postage extra.

VOL. II (1922). With 11 plates and 7 text figures. Pp. xi + 226. \$2.00. Bound in paper, \$1.50. Postage extra.

VOL. III (1923). With 26 plates, 15 text figures and 3 maps. Pp. xii + 473. \$3.00. Bound in paper, \$2.25. Postage extra.

VOL. IV (1924), PART I. With 27 plates, 22 text figures and 3 maps. Pp. xii + 631. \$3.00. Bound in paper, \$2.25. Postage extra.

VOL. IV (1924), PART II. A KEY TO THE SNAKES OF THE UNITED STATES, CANADA AND LOWER CALIFORNIA. By Frank N. Blanchard. With 78 text figures. Pp. xiii + 65. Cloth. \$1.75. Postage extra.

VOL. V (1925). Pp. xii + 479. With 27 plates, 26 text figures and 1 map. \$3.00. Bound in paper, \$2.25. Postage extra.

VOL. VI (1926). (This volume contains papers in botany only.) Pp. xii + 406. With 28 plates, 4 text figures and 3 maps. \$3.00. Bound in paper, \$2.25. Postage extra.

VOL. VII (1926). (This volume does not contain papers in botany.) Pp. xii + 435. With 28 plates, 17 text figures and 7 maps. \$3.00. Bound in paper, \$2.25. Postage extra.

VOL. VIII (1927). With 32 plates, 35 text figures and 2 maps. Pp. xiv + 456. \$3.00. Bound in paper, \$2.25. Postage extra.

VOLS. IX, X (1928). (*In Press.*)

Orders should be addressed to The Librarian, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

3 2400 00621 6927

DATE DUE

FEB 26 2007

JAN 31 2007

JAN 14 2015

DEMCO, INC. 38-2931

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.

